

69
Nemačka
obaveštajna
služba
VII

**NEMAČKA
OBAVEŠTAJNA
SLUŽBA**

DRŽAVNI SEKRETARIJAT
ZA UNUTRAŠNJE POSLOVE FNRJ
UPRAVA DRŽAVNE BEZBEDNOSTI
III odeljenje

NEMA KA
OBAVEŠTAJNA SLUŽBA

VII

BEOGRAD
1956

V i l

ZBIRKA DOKUMENATA

O P Š T I D E O

S L O V E N I J A

S A D R Ź A J

	Strana
PREDGOVOR	7

Opšti deo

Broj dokumenta		Strana
	1. Hitler-ova naredba o konspirativnosti	11
	2—6. Uputstva za odbranu od strane špijunaže	12
	7. Heydrich o policiji bezbednosti i SD-u	27
	8. Obaveštajna služba i ratni filmski žurnal	33
	9—10. Cenzura korespodencije sa inostranstvom	38
	11. Pravila službe Tajne vojne policije	70
	12. Postupak prema inostranim radnicima u Reich-u	87
	13—14. Prostitucija kao objekat bezbednosno-policiske delatnosti	93
	15. Hitler-ovo naređenje o napadu na Jugoslaviju	100
	16. Hitler-ova odluka o podeli Jugoslavije	104
	17—21. Radiogrami volksdeutscher-ske radiostanice u Novom Sadu	109
	22. Unutrašnje bezbednosno-policiske pripreme Gestapo-a pred napad na SSSR	118
	23. Instrukcije OKW-a za suzbijanje komunisti kog ustanka u okupiranim oblastima	123
	24. Direktive šefa Gestapo-a za suzbijanje ustanka u Jugoslaviji	128
	25. Pregled Glavne uprave bezbednosti Reich-a o borbi protiv komunizma	134
	26. Formiranje posebnog štaba za suzbijanje oslobođenja kog pokreta	147
	27—28. Uvođenje „Oficira za nacionalsocijalisti kog izgrađivanje“	149
	29. Uputstvo za naciste ku propagandu u Wehrmacht-u	154
	30. Uputstva nacionalsocijalisti kog političkog oficira XVIII korpusa	156
	31. Komandovanje otsećenim jedinicama	160
	32. Poslednja Hitler-ova dnevna zapovest	163
	33. Dnevna zapovest admirala Doenitz-a povodom Hitler-ove smrti	166

Slovenija

I. POLITI KI TEMELJI I OKVIRI OBAVEŠTAJNOG RADA

34. Zadaci SD-a prilikom okupacije Slovenije . . .	169
35. Uputstva za postupak SD-a u Radovljki kom srezu	171
36. Postupanje sa zatvoreniciima policije bezbednosti	176
37. Hapšenja prilikom priklju enja Štajerske i Go- renjske Reich-u	179
38. Politika germanizacije u Sloveniji	181
39. Mere za ponem ivanje štajerskog stanovništva	187
40—43. Izveštaj SD-a o stanju u Celju	188
44. Volksdeutscher-i protiv Slovenaca	202
45. Vrbovanje podmlatka policije bezbednosti me u Volksdeutscher-ima	205
46. Iseljenje Slovenaca iz grani nog pojasa prema NDH	207
47. Uloga obaveštajne službe u programu iselja- vanja	213
48. SS vrbuje Volks eutscher-e	217
49. Propaganda Volksdeutscher-a u Štajerskoj pro- tiv NOP-a	228
50. Poslednji pokušaji protiv unutrašnjeg rasula . .	252
51. Dnevna zapovest SS-general a Roesener-a povod- om Hltler- <i>ve</i> smrti	253

II. KARAKTERISTIKE OBAVEŠTAJNE SLUŽBE SIPO I SD-a

1) Gestapo

52—53. Poslovni red Gestapö-a	254
54. Nadležnost obaveštajnog aparata za saslušavanje zarobljenih partizana	260
55. Zagrani na obaveštajna delatnost Gestapo-a . .	262
56. Iseljavanje stanovništva iz' pograni nog pojasa prema NDH	268

2) SD — Služba bezbednosti

57. Propis za informativnu delatnost SD-a po et- kom okupacije	270
58. Zadaci saradnika SD-a	272
59. Obaveza saradnika SD-a	297
60. Obaveza za naro ito poverljive saradnike SD-a	298
61. Agentska obaveza SD-a	300
62. SD posmatra delatnost Štajerskog domovinskog saveza	302
63. Izveštaj saradnika SD-a o sreskoj skupštini Šta- jerskog domovinskog saveza	303
64. Saradnik SD-a izveštava o radu Štajerskog do- movinskog saveza	306
65—70. Izveštaji ispostave SD-a u Trbovlju	311

3) *Pravosudne funkcije i potema služba*

71. Pravosudne funkcije komandanta Sipo i SD-a	319
72. Vanredni sud za pripadnike NOP-a	321
73. Propisi o krivi nom pravosu u u Štajerskoj	323
74. Uredba Šefa civilne uprave o kažnjavanju pripadnika NOP-a	328
75. Propisi o poternoj službi	332

4) *Zagrani na obaveštajna služba*

76—77. Vrbovanje agenata na italijanskom okupacionom području	348
78. Zagranini rad SD-a iz Štajerske	351
79—80. Finansiranje zagranine obaveštajne službe	353
81—82. Obaveštajna delatnost iz nemačke u italijansku okupacionu teritoriju	355

III. BORBA PROTIV NOP-a I NJENI METODI

1) *Opšti razvoj*

83. Himmler-ova zabrana upotrebe naziva „Partizani“	359
84. Postupak sa zatvorenicima Gestapo-a	361
85. Proširenje mera protiv partizana	363
86. Obaveštajni i egzekutivni postupak protiv OF	365
87. Informisanje ogranaka Gestapo-a o delatnosti partizana	369
88. Periodi no zbirno izveštavanje o borbi protiv NOP-a	376
89. Zandarmeriske stanice prate kretanje partizana	383
90. Saradnja Sipo i SD-a sa žandarmerijom u Štajerskoj	385
91. Upućivanje u koncentracioni logor zbog pružanja lekarske pomoći partizanima	387
92—95. Postupak oko upućivanja u koncentracioni logor	388
96—97. Učestvovanje Policije poretka	392
98. Akcija Osamnaestog policiskog puka	397
99. Administrativno-policiske mere zbog pojave NOP-a	403
100. Instrukcije šefa Policije poretka generala Daluege-a za suzbijanje NOP-a	405
101—102. Registrovanje porodica streljanih partizana	408
103. Iseljavanje porodica partizana	410
104. Dejstvo mera protiv partizana na stanovništvo	412
105. Mere protiv upotrebe falsifikovanih legitimacija	414
106. Partizani se služe falsifikovanim nemačkim legitimacijama	416
107. Upotreba stranih pasoša	418
108. Izvištanje protiv partizana	420
109. Uloga Volksdeutscher-a pri odmazdama	423
110. Prva streljanja za odmazdu u Gorenjskoj	425
111. Streljanja za odmazdu u Štajerskoj	428

2) Sredstva i mere

112.	Uputstvo o izgradnji obaveštajne službe protiv NOP-a	431
113.	Referenti IV N pri ispostavama	443
114—115.	Izveštavanje o pojavi partizana	444
116.	Nastojanje za obaveštajni prodor u redove NOP-a	446
117.	Upušivanje zarobljenih partizana nadležstvu Komandanta Sipo i SD-a	448
118.	Saradnja kriminalne policije sa obaveštajnom službom	450
119.	Registrowanje agenata	452
120.	Obrazac za registrowanje agenta	454
121—123.	Kartoteka agenata	453
124.	Vrbovanje zarobljenog partizana	463
125.	Poturanje agenata	465
126—127.	Nagrada za izdajstvo	466
128.	Obračun naroda sa izdajnicima	470
129.	Ivičke patrole	471
130.	Izveštaji izvičaka	473
131.	Nagrada izvičaka	477
132.	Snabdevanje izvičaka	479
133.	Ustrojstvo i rad „Gorenjske samozaštite“	480
134.	Konfiskacija imovine pripadnika NOP-a	485
135.	Porodice streljanih partizana	486
136.	Saslušavanje zarobljenih partizana	488

3) „Rukovodni štab za suzbijanje bandi“

137.	Akcija „Rukovodnog štaba za suzbijanje bandi“	489
138.	Zaštitna područja i otseci obezbeđenja	492
139.	Delatnost zaštitnih područja	504
140.	Izveštajna delatnost aparata zaštitnih područja	507
141.	Demoralisanje okupatorovog aparata	512
142.	Raspad okupatorskih snaga	521

PREDGOVOR

U ovoj zbirci sakupljeni su nemački dokumenti karakteristični za rad i metode nemačke obavštajne službe u okupiranoj Jugoslaviji. Nastojalo se da se iz zaplenjenih nemačkih arhiva izvrši takav izbor dokumenata na osnovu koga će se moći najbolje ilustrovati delatnost raznih ustanova nemačke bezbednosno-policiskog i vojnog obavštajnog aparata na teritoriji Jugoslavije.

Dokumenti iz ove zbirke treba da posluže kao dokumentaciona literatura uz knjige o nemačkoj obavštajnoj službi u Jugoslaviji u godinama okupacije. One su grupisane, saobrazno rasporedu građane u knjigama o nemačkoj obavštajnoj delatnosti u četiri osnovna dela. Prvi od njih obuhvata opšte principe, drugi obavštajnu delatnost u Sloveniji, treći obavštajnu delatnost u Srbiji a četvrti obavštajnu delatnost u Paveli evoj NDH.

U okviru ovih grupa, dokumenti su podeljeni prema svome sadržaju, i to u komplekse koji odgovaraju pojedinim ustanovama nemačke obavštajne službe u okupiranoj Jugoslaviji, njihovoj delatnosti i glavnim problemima kojima su se one bavile.

Svaki dokument ili po nekoliko dokumenata koji se bave istim predmetom snabdeveni su objašnjenjem u kome se ukazuje na karakteristične momente njihovog sadržaja.

Zbirka je iz tehničkih razloga podeljena u tri dela, kao VII, VIII i IX knjiga iz serije knjiga o nemačkoj obavštajnoj službi u Jugoslaviji. Prva od ove tri knjige obuhvata opšti deo i dokumente koji se odnose na Sloveniju, druga dokumente koji se odnose na Srbiju, a treća dokumente koje se odnose na NDH. Iz sadržaja, koji se nalazi na početku svake od ovih knjiga, vidi se ne samo koje dokumente ona obuhvata već i grupe u koje je materijal razlagan i teme radi kojih je rasvetljavanje određenih dokumenata unesen u zbirku.

Na kraju treće knjige zbirke, a devete u seriji knjiga o nemačkoj obavještajnoj službi, nalaze se registar dokumenata, registar lica, i spisak skraćenica za celu zbirku. Registar dokumenata srećen je na osnovu njihove pripadnosti ustanovama, a daje se i kratak opis njihovog sadržaja. Cilj mu je da, uz sadržaje pojedinih knjiga zbirke, olakša snalaženje u obimnom materijalu. U knjigama se nalaze i faksimili izvrsnog broja karakterističnih dokumenata.

Osnovnu teškoću u izboru dokumenata za zbirku predstavljala je neujednaenost u materijalu koji je stajao na raspolaganju pri obrađivanju pojedinih kompleksa, jer su mnoge nemačke ustanove uništile svoje arhive. Radi ilustriranja delatnosti tih ustanova iskorišćeni su dokumenti arhiva iz kojih se — makar delimično — vidi rad tih ustanova.

Prilikom prevođenja dokumenata pazilo se pre svega na to da prevod bude što verniji nemačkom tekstu originala. Pritom su i u prevodu sačinjavane stilске i jezične greške i druge nepravilnosti, jer se težilo da se itaocu pruži što tačnija slika originalnog dokumenta. I ove greške i nepravilnosti ipak, uostalom, jednu od karakteristika koju je vredelo sačinjavati, s obzirom na to da ona ilustriraju i opšti kvalitet i nivo uzdignutosti nemačkog obavještajnog kadra u Jugoslaviji.

OPŠTI DEO

HITLER-ova NAREDBA O KONSPIRATIVNOSTI

U po etku rata izdao je Hitler na elnu naredbu o održavanju konspirativnosti u nema kom državnom i vojnom aparatu. Ova naredba nije imala samo zna aj osnovne direktive za odbranu od špijunaže i za spre a vanje indiskrecija, ve je predstavljala i važno poli ti ko sredstvo kojim je Hitler oduzeo mogu nost ak i najvišim funkcionerima Tre eg Reich-a da imaju, ili da sti u pregled nad zbivanjima i situacijom u Nema koj, izuzev u onim domenima za koje su neposredno bili nadležni. Otuda je ova naredba bila i zna ajni instru menat Hitler-ove apsolute vlasti.

DOKUMENAT BR. 1

Fuehrer i Kancelar Reich-a

Glavni stan Fuehrer-a,
25 septembra 1941.

N A E L N A N A R E D B A

1. — NIKO: nijedno nadleštvo, nijedan inovnik, nijedan nameštenik i nijedan radnik ne sme saznati za stvar koju treba držati u tajnosti, sem ako to ne moraju bezuslovno saznati iz službenih razloga.
2. — Nijedno nadleštvo, nijedan inovnik, nijedan nameštenik i nijedan radnik ne srne saznati o jednoj stvari, koja se ima držati u tajnosti, više nego što je to neophodno potrebno za sprovo enje *njegovog* zadatka.
3. — Nijedno nadleštvo, nijedan inovnik, nijedan nameštenik i nijedan radnik ne sme saznati o stvari, koja se ima držati u tajnosti, odnosno o njenome delu koji je za njega *potreban*, *ranije* nego što je to neophodno potrebno za sprovo enje *njegovog* zadatka.
4. — Zabranjeno je nepromišljeno dostavljanje naredaba, nare enja, saopštenja, ije je držanje u tajnosti od presudnog zna aja, a naro ito po bilo kome opštem klju u raspodele.

A d o l f H i t l e r

u putstva za oöbkanu od strane špijunaže

Slede ih pet dokumenata pokazuju u kakvoj je meri svima organizacijama i ustanovama u Nema koj bilo stavljeno u dužnost da izvrše i stalno sprovode sve mere, potrebne za odbranu od strane špijunaže i za aktivnu kontrašpijunažu. Dokumenta su iz arhive rukovodstva SA u Be u, ali se odnose na celokupnu teritoriju Reich-a i na sve ustanove i hadleštva. Ukazuje se i na injenicu da prvi dokument datira još iz vremena pre izbijanja rata, isto kao i drugi, a da drugi pokazuje nastojanje raznih ustanova i organizacija da se nenadležno i nepozvano bave obaveštajnim radom u inostranstvu.

Naredba o tajnosti manevarskih vežbi

DOKUMENAT BU. 2

VRHOVNO RUKOVODSTVO SA

Muenchen, 23. juna 1939.
Barer Strasse 7-11
Centrala: 54791

FO 4 (Mob) III/47 a/12
os . ozn. B r - 1049/432/715 — 39 Pov.

Predmet: Držanje u tajnosti i
prepiska o manevrima

Rukovodiocu grupe Dunav
SA-generalu Reschny-u
ili njegovom zastupniku
(na znanje povereniku za
kontrašpijunažu)

Poverljivo

Odeljenje M u štabu Zamenika Fuehrer-a ukazuje u jednom poverljivom nare enju od 5. 6. 1939 na to, da se

) U originalu: G. Z. — Geschäftszeichen tj. poslovna oznaka.

neprijateljska, obavestajna služba trudi da što je moguće pre sazna na kom prostoru i u koje vreme će se održati *manevri*. Ona nastoji da blagovremeno uputi agente u te predele. Stoga se naređuje:

1.) da se u otvorenoj prepisci ne govori o vežbama *motorizovanih formacija*.

2.) da se kod saopštenja o manevarskim vežbama objavi javnosti samo najpotrebnije.

3.) da se svako objavljivanje vremenski što je moguće više odlaže.

Postarati se o odgovarajućem podu avanju.

Šef Glavne rukovodeće uprave
i poverenik za kontrašpijunažu
SA u štabu Vrhovnog rukovodstva SA

Juettner s. r.
SA-general

Za istinitost
Potpis ne itak
SA-major

Zabrana nenadležne obaveštajne službe

DOKUMENAT BR. 3

VRHOVNO RUKOVODSTVO SA

Muenchen, 18 jula 1939
40 primeraka
Primerak 4

FO 4 Mob III/47 a 10
Bi\ 48/42/58 — 39 tajni
predmet Reich-a¹⁾

Predmet: Kontrašpijunaža
Veza: Akt Vrhovne komande Wehr-
macht-a br. 1142/39 taj.
kom. pr.²⁾ I/Z od 11.7.1939

Rukovodiocu grupe Dunav
SA-generalu Reschny-u
ih njegovom zastupniku

TAJNI PREDMET REICH-a

U aktu od 11. 7. 1937 Vrhovna komanda Wehr-
macht-a, Glavna uprava Ausl./Abw.³⁾ saopštava slede e:

„U poslednje vreme su sa raznih strana stigli ponovo
u Vrhovnu komandu Wehrmacht-a — Glavna uprava
Ausl./Abw. izvestaji o tome da se ustanove koje nisu
nadležne za to, bave pribavljanjem vojnih podataka kao
i pripremama za dela sabotaze u inostranstvu.

Kao što je to ve u više mahova naglašeno, ovakva
delatnost na nepodnošljiv na in ugrožava sprovo enje
zadataka, koji su preneti isklju ivo na službena vojna
nadležstva.

Vrhovna komanda Wehrmacht-a — Glavna uprava
Ausl./Abw. stoga ponovno umoljava da se pobrinete
da se ovakva delatnost podre enih vam ustanova obu-
stavi."

¹⁾ U originalu: g. R. s. tj. Geheime Reichssache.

²⁾ U originalu: g. Kdos tj. Geheime Kommandosache.

³⁾ Amt Ausland/Abwehr tj. Uprava vojne obaveštajne službe.

Vrhovno rukovodstvo SA ponovo energično ukazuje na to, da je najstrožije zabranjeno preduzimati svojevolske akcije u gornjem smislu. Poverenici za kontrašpijunažu grupa imaju se starati da se potinjene organizacije na podseban način *usmeno* upute, te da se uzdrže takvih delatnosti koje su poverene vojnim nadležstvima Abwehr-a.

Iz razumljivih razloga treba u današnje vreme izbegavati sve ono što nepotrebno otežava rad vojnih nadležstava Abwehr-a.

Grupe se me do 15. 8. 1939 izvestiti da je izvršeno usmeno podnošenje jedinica.

Poverenici za kontrašpijunažu grupa i pukova ponovo se o ovo podnošenje 25. 9. i 15. 11. 39 bez podnošenja izveštaja o izvršenju.

Olovkom:
Poučeno!
Paraj: Di

Šef Glavne rukovodeće uprave
i poverenik za kontra-
špijunažu SA u štabu
Vrhovnog rukovodstva SA

u zameni

Potpis ne itak

SA-general i šef uprave

Uputstvo o telefonskim razgovorima

DOKUMENAT BR. 4

VRHOVNO RUKOVODSTVO SA '

Muenchen, 28 oktobra 1939.

Barer Strasse 7—11

Centrala: 5479

Posl. ozn. FO 4 (Mob) III/47 a/12
Br. 1727/977 — 39 Pov.

P o v e r T j i v o

Predmet: Špijtinaža preko
telefona

4

PREMA SPECIJALNOM KLJU U ZA RASPODELU!

Nadleštvo Abwehr-a Wehrmacht-a saopštava slede e:
„Prema saopštenju Vrhovne komande Wehrmacht-a od 1.10
1939, saznalo se u poslednje vreme kod raznih nadleštava
na podru ju jedne vojne oblasti za slu ajeve, koji daju po-
voda da se pretpostavi da inostrana obaveštajna služba vrši
špijunažu vojnih nadleštava kao i firmi putem telefonskih
upita.

Stoga se ponovo ukazuje na najve u opreznost prilikom te-
lefonskih razgovora. Umoljava se da se telefonskim pozivi-
ma iscrpnije odgovori tek onda, kada postoji potpuna sigur-
nost o licu koje poziva; po potrebi trebalo bi povratnim pozi-
vom ustanoviti od koga je poziv stvarno potekao i koja se
svrha njime htela postiti i."

Umoljavaju se grupe da najta nije podu e svoja SA-nad-
leštva o sadržaju prednjeg nare enja.

Šef Glavne rukovode e uprave
i poverenik za Mob. SA u
Štabu vrhovnog rukovodstva SA

Za istinitost
Potpis ne itak
SA-major

u zameni
Lehmann s. r.
SA-general

Mere protiv odavanja državnih tajni

DOKUMENAT BR. 5

P r e p i s

NACIONAL-SOCIJALISTI KA NEMACKA
RADNI KA PARTIJA

Zamenik Fuehrer-a Muenchen 33, 18 marta 1940
Na elnik štaba Braunes Haus

Poverlj ivo

N A R E D B A — A 4/40 — Pov
(Nije za objavljivanje)

Vrlo hitno

Predmet: Mere protiv odavanja državnih tajni iz nehata. —
Naredba A 1/40 — Pov.

Prema jednom izveštaju Vrhovne komande Wehrmacht-a, jedan rukovodilac mesne grupe izneo je na jednoj konferenciji rukovodilaca elija, podatke o nekom navodno pretstoje im operacijama koji se imaju, nezavisno od njihove neodrživosti, oceniti kao odavanje pretpostavljenih državnih tajni iz nehata, a naro ito zbog toga što je rukovodiocima elija bilo nare eno da o tome podu e rukovodioce blokova Okružne rukovodioce, a preko ovih rukovodioce mesnih grupa, treba neodložno uputiti da na konferencijama rukovodilaca neizostavno otpadnu sva raspravljanja o vojnoj situaciji, koja prelaze' zvani na saopštenja Vrhovne komande Wehrmacht-ä ,(naprimer saopštenja o pretstoje im operacijama, vreme napada, vrste borbenih sredstava itd.). Protivan postupak e se najstrožije kažnjavati. Rukovodioci formacija podu i e odgovorne rukovodioce svojih jedinica.

M. B o r m a n n s. r.

Za istinitost naredbe
Berenbrek s; r.
SA-potpukovnik

Naredba o konspirativnosti i kontrašpijunaži

DOKUMENAT BR. 6

VRHOVNO RUKOVODSTVO SA

Muenchen, 14. ti. 1943
Barer Strasse 7—11
Centrala: 54791

Posl. ozn. FO 4 (Mob) III/47 a
Br. 1413/19(T43^POV.

Predmet,: Kontrašpijunaža

P o v e r i j i v o

*Rukovodiocima grupa,
Šefovima Glavnih uprava
Vrhovnog rukovodstva SA,
Nadleštvu Berlin,
Inspekcijama E, R i S,
Puku „Feldherrnhalle“.,
Komandi štaba*

1. Naredbom A 15/43 Službenog lista Reich-a od 10. 3. 43 ukazuje rukovodilac Partiske kancelarije na važnost i značaj kontrašpijunaže. Pored ostalog se u toj naredbi ističe na elna naredba Fuehrer-a od 25. 9. 1941. Ova naredba ima se u svima nadleštvima istaknuti na dobro vidljivom mestu; ona je objavljena naređenjem nadleštnika štaba od 20. 4. 43 Ch. Nr. 11.000. Vrhovno rukovodstvo SA je već u martu tražilo od Partiske kancelarije potreban broj primeraka ove naredbe kako bi moglo da je raspodeli sve do štabova eta. Zbog oskudice u hartiji treba računati da će se isporuka moći izvršiti tek za nekoliko nedelja. Nadalje se ukazuje na četvrtgodišnje poduhavanje svih onih, kojima su poverene poverljive i tajne stvari. Ratom uslovljena je promena u nadleštvima, znatno povećanje broja osoblja, kao i upotreba pomoćnih radnih snaga, iziskuju pored stalnog službenog nadzora i ponavljanje poduhavanja.

Ovom se prilikom potse a na nare enje Vrhovnog rukovodstva SA od II. 11. 41 — FO (Mob) 111/45 b Nr. 620/146 — 41 pov. po predmetu poverenika grupe za Mob. i kontrašpijunažu, kao i na poverljivo nare enje od 27.10.38 — FO 4 (Mob) Nr. 1790/392/248 — 280 po predmetu mera kontrašpijunaže NSDAP-a, njenih ustanova i priklju enih organizacija.

2. Na osnovu gore navedenog nare enja A 15/43, poverenik za kontrašpijunažu Partiske kancelarije izdao je 10. 4. 43 svim poverenicima za kontrašpijunažu župa i nadleštava vrhovnog partiskog rukovodstva slede e saopštenje:
 - „a) Poverenici za kontrašpijunažu svih nadleštava budno paze da se stvari, koje se imaju držati u tajnosti, stave pod odgovaraju u zaštitu. S druge strane paze da se sa stvarima sporedne važnosti ne postupa kao sa tajnama. Suviše proizvoljna upotreba oznaka poverljivosti obezvre uje pojmove i vodi ka nemarnosti. Podu avanje od slu aja do slu aja je jedini put da se na obema stranama spre i zloupotreba.
 - b) Novi eli ni i elikom oklopljeni ormani ne mogu se staviti na raspolaganje. Iz ovoga razloga i u cilju uproš avanja registrature mogu se uništiti sva poverljiva akta koja su postala nevaže a. Uporedi uz to i Uputstvo za uvanje poverljivih predmeta NSDAP br. 25 i 26 — poverljivi predmeti koji su postali nevaže i, ali imaju arhivsku vrednost, imaju se na odgovaraju i na in uvati odvojeno.
 - c) Niz opštih uputstava i pojedinosti je izdat najpre pod zaštitom poverljivosti. U toku vremena otpale su pretpostavke koje su iziskivale postupak kao sa poverljivim predmetom. Ovakvi predmeti, ukoliko ne e biti uništeni, mogu se oglasiti kao otvoreni. Za ovo važi direktiva: nare enja, naredbe, okružnice itd. mogu da se oglase kao otvorene samo od strane one ustanove, koja je nare enje itd. izdala. O svim ostalim spisima odlu uje mesno nadležni 'M-poverenik. Po potrebi ima se pribaviti saglasnost pokreta a.
 - d) Ako je u nedostatku eli nih ormara (naprimer, kod mesnih grupa) potrebno da se poverljivi predmeti sme-

ste u drvenim ormanima, onda treba voditi računa da drveni ormani ne ostaju duže vremena, naročito u, neosigurani. Po potrebi ima se u smislu dopune Uputstva za čuvanje poverljivih predmeta tačka 16, odnosno orman smestiti u stanu referenta. Za postupak vidi tačku 17 Uputstva za čuvanje poverljivih predmeta.

- e) Očigledno je da neprijateljska obavешtajna služba i neprijateljska propaganda nastoje da se posluže radnicima drugih narodnosti za svoje svrhe. Naprimjer kod poljskih radnika u Reich-u kao i kod radnika iz Istočnih oblasti, utvrđeno je upadljiv porast poštanskog saobraćaja između raznih logora. Mnogobrojna lica koja prelaze granicu, naročito na zapadu, podesni su prenosioci izveštaja.

Stoga je hitno potrebno da se svi partiski drugovi kao i celokupno stanovništvo poduzme opasnostima, koje nastaju za držanje u tajnosti za rat važnih predmeta, a isto u vezi i za uspeh naših sopstvenih ratnih mera, ako se prema radnicima drugih narodnosti ponašamo neoprezno, meko ili sa puno poverenja. Krajnja opreznost u razgovorima, bezobzirno gonjenje sumnjivih indikacija i potpomaganje službe bezbednosti u njenim merama bezbednosti su efikasne mere predostrožnosti.

- f) Sovjeti i Engleska organizovali su u velikoj meri spuštanje padobranaca u cilju sabotaže i špijunaže. Neprestano se pokušava da se ekipe za sabotažu, agenti-padobranici i stanovništvo neprijateljski nastrojeno prema Nemačkoj snabdeju oružjem, eksplozivom, hemijskim zapaljivim sredstvima, radio aparatima, kuferima sa alatom itd. Delatnost kontrašpijunaže Wehrmacht-a¹⁾ i SD-a može se bitno potpomoci obranom pažnje stanovništva na strance, trenutnim javljanjem o kretanju nisko letećih neprijateljskih aviona, u prvom redu no njih nisko letećih aviona, obezbeđivanjem bačvinih kontejnera, padobrana itd.,

¹⁾ Wehrmacht — oružane snage Trećeg Reich-a. Sama reč „Wehrmacht“ u duhu nemačkog jezika, označava agresivnost i može se, otprilike, prevesti sa „vojna sila“.

neupadljivim posmatranjem, eventualno prijavom sumnjivih lica kod najbližeg žandarma ili policiskog reona, a u slučaju trenutne opasnosti najhitnijom bezobzirnom intervencijom.

S jedne strane, podu avanje partiskih drugova **ne** sme dovesti dotle, da svako njuši svuda samo špijune. S druge strane je ipak bolje, da se kod sumnje ponekad i nepotrebno interveniše, nego da se uopšte ne deluje. Uvek se, uz brižljivo procenjivanje i ta no uzimanje u obzir i najmanjih znakova, mora postupati brzo i javljati bez odlaganja."

Glavna uprava bezbednosti Reich-a u Berlinu uredila je izložbu materijala za sabotažu. Ona daje poučan pregled metoda ratne sabotaže, koji su dosada poznati. Poverenicima za kontrašpijunašu kao i njihovim referentima preporu uje se razgledanje ove izložbe. Poseivanje ove izložbe može uslediti samo po prethodnoj prijavi (najmanje dva dana ranije) kod Glavne uprave bezbednosti Reich-a u Berlinu, viši vladin savetnik Panzinger, Berlin, Prinz Albrechtpalais, telefon 120 040.

U smislu tačke 2 b prednjeg nareenja, Vrhovno rukovodstvo SA, posle provere Uputstva za uvanje poverljivih predmeta i nareenja, koja su izdana u toku poslednjih godina, izda e pregled nareenja koja se imaju uništiti.

Šef Glavne rukovode e uprave,
poverenik Mob. SA u štabu
Vrhovnog rukovodstva SA

Štambilj:

SA Grupe Dunav
Delov. br. pov. 236/43
Primiljeno 17 maja 1943
Na rešenje F
Parafi

u zameni
OHRT s. r.
SA-general

Na znanje
uz povraaj
Brigadi 90/91
89/92

F

Paraj

P r e p i s

Prilog 1

NACIONAL-SOCIJALISTI KA NEMA KA RADNI KA
PARTIJA

Zamenik Fuehrer-a Muenchen 33, 19 januara 1940
Braunes Haus¹⁾

N A R E D B A — A 1/40 — Pov.
(Nije za objavljivanje)

Predmet: Mere protiv odavanja državnih tajni iz nehata

Postoji razlog da se svim vode im partiskim drugovima još jednom svom oštrinom ukaže na posledice odavanja državnih tajni iz nehata. Naša pobeda presudno zavisi od toga, da nam uspe, da neprijatelju spre imo svaki uvid u naše politike i vojne planove, kao i u formaciju, naoružanje, udarnu snagu i kapacitet našeg Wehrmacht-a i privrede.

Uprkos intenzivnog objašnjavanja koje su nadležne ustanove sprovodile o špijunaži i izdaji zemlje iz nehata, ipak je protivnik u toku protekla etiri meseca mogao od nema kih sunarodnika da sazna za izvesne mere, koje je trebalo držati u tajnosti, kao i za stvari koje se odnose na odbranu zemlje. Nažalost su mi predo eni i slu ajevi, u kojima su vode i partiski drugovi i govornici partije na neodgovoran na in lakomislenim i nepromišljenim brbljanjem, direktno ili indirektno, u inili neprijateljskoj obaveštajnoj službi pristupa - nim stvari zemaljske odbrane, koje se imaju držati u tajnosti. Dovoljno sam esto šibao brbljivost nedostojnu jednog nacionalsocijaliste, koja u ve ini slu ajeva poti e od neobuzdane potrebe za isticanjem. Svakom nacionalsocijalisti moraju da budu jasne teške posledice koje mogu proiste i iz lakomislenog prenošenja politiki h, vojnih i privrednih državnih tajni, bez obzira na to što se svako odavanje državnih tajni kažnjava visokim kaznama lišenja slobode prema zakonodavstvu o izdaji zemlje.

U pojedinostima nare ujem slede e:

„Mrka ku a" — sedište vrhovnog rukovodstva NSDAP.

Svi funkcioneri, vođe ustanova, rukovodioci priključenih organizacija, dalje, poverenici za kontrašpijunažu partije, kao i svi partiski drugovi koji su u službi partije, njenih ustanova i priključenih organizacija, a kojima se smeju uiniti pristupa nim poverljivi predmeti kao i tajni predmeti Reich-a, imaju se prema ovoj naredbi još jednom temeljito poduiniti. Poduavanje ima da vrši uvek službeno pretpostavljeni politički rukovodilac odnosno rukovodilac formacije, i *mora se obnavljati svakih četiri godine*. Rukovodilac propagande Reich-a sprovodi specijalno poduavanje govornika partije.

2. Svi partiski drugovi i pripadnici formacija NSDAP¹) imaju se, što je moguće brže (sastanci članova, zborovi formacijskih jedinica) uputiti u potrebu održavanja najstrožijeg ćutanja po stvarima koje se odnose na odbranu zemlje. Poduavanje se ima, takođe, ponavljati četiri puta godišnje.
3. Akcija objašnjavanja o opasnosti špijunaže, naređena od strane Vrhovne komande Wehrmacht-a, a koja se sprovoditi u mesecu januaru 1940, ima se opsežno potpomagati. Mere Vrhovne komande Wehrmacht-a predviđene za javnost, sastoje se od članaka u dnevnoj štampi koji objašnjavaju i opominju, od jednog filma o opasnosti lakomislenog odavanja državnih tajni, od pojačanog širenja plakata sa upozorenjima, u snabdevanju svih nemačkih doma instava brošurama „Šta da činim u ozbiljnom slučaju?“, dalje u širenju novo obradene brošure „Špijuni, izdajnici, saboteri“
4. Svi odgovorni referenti poverljivih predmeta u partiji, njenim formacijama i priključenim organizacijama, a pre svega poverenici za kontrašpijunažu partije, imaju prednjačiti dobrim primerom i bezobzirno intervenisati, ako naiđu na odavanje prave ili pretpostavljene tajne, koja se odnosi na odbranu zemlje. U takvim slučajevima ima se bez odlaganja izvestiti Tajna državna policija.
5. Posvetiti najveću pažnju svim telefonskim razgovorima. To isto važi i za pisanje u inostranstvo. Takođe i najbez-

*) NSDAP — Nationalsozialistische Deutsche Arbeiter Partei
— Nacionalsocijalistička nemačka radnička partija.

na ajnije stvari mogu neprijateljskoj obaveštajnoj službi pružiti dragocene indikacije.

6. Dužnost uvanja tajne odnosi se tako e i na najuži porodi ni krug.
7. Sa neophodno potrebnim beleškama i pribeleškama na sednicama i konferencijama o stvarima, koje ne smeju iza i izvan kruga u esnika, treba brižljivo rukovati i do pohranjivanja u kancelariji — što se ima im pre izvršiti — mora ih doti no lice stalno nositi kod sebe. Samo se po sebi razume, da se mapa za akta sa važnim sadržajem ne sme ostavljati u garderobama hotela i gostionica.
8. Treba pokazati najve u uzdržljivost u razgovorima sa neutralnim inostrancima.
9. O svim slu ajevima namerne ili nehatne izdaje zemlje od strane stalnih ili nepla enih saradnika partije, njenih formacija i priklju enih organizacija, bez obzira na to, da li ona povla i sudsko gonjenje ili ne, treba najkra im putem, preko poverenika za kontrašpijunažu partije, obavestiti nadležnog rukovodioca župe, koji odlu uje da li je potrebno, prema težini slu aja, da se i meni podnese izveštaj. U takvim slu ajevima, potpuno razumljivo, nezavisno od sudskog postupka i kazne, ima se ubrzanim postupkom pred nadležnim partiskim sudom doneti odgovaraju a kazna, a kod težih slu ajeva momentalno isklju enje.

O ekujem, da e se svi striktno pridržavati ovih mera. Poverenici za kontrašpijunažu partije, njenih formacija i priklju enih organizacija su za to odgovorni svojim pretpostavljenim funkcionerima, odnosno vo ama formacija.

Potpis R. Hess s. r.

PRIMERI ODAVANJA DRŽAVNIH TAJNI IZ NEHATA

1. U novinarskim krugovima pomenuto je ttiesto smeštaja nekog višeg štaba na zapadu. Nekoliko dana doenije donele su jedne inostrane novine pravo ime mesta.
2. Jedan nameštenik Lufthanse napisao je u pismu za Italiju da e za kratko vreme oti i na Isto no more. K njima e oti i admiralski brod Lufthanse „Schwabenland“. Nažalost nije primio nove mašine, na mašinama koje su istrošene preteranim radom nalaze se pukotine na radilicama. U isto nom moru se nalaze sada svi brodovi koji su tamo preba eni iz razloga bezbednosti.
3. Jedan govornik na skupovima održao je na dan 14. 11. 1939 u Bautzens javno predavanje, u kome je naveo bliže podatke o najmodernijem nema kom borbenom avionu. On je zatim opisao nov tip mine ratne mornarice, odao tenkovska iskustva kod napada na protivtenkovske prepreke u obliku zuba aždaje i raspravljao o merama koje su bile preduzete za spasavanje parobroda »Bremen«. Kona no je govornik izneo niz političkih tvrdnji, koje su, bez obzira da li su istinite ili ne, mogle pružiti neprijatelju vrlo važne indikacije.
4. Dve nameštenice jednog ministarstva morale su biti bez odlaganja otpuštene. Protiv jedne primenjen je zaštitni zatvor. Obe su na neodgovoran na in širile glasine o taktičkim merama i nare enjima vlade Reich-a.
5. Jedan predstavnik vlasti vodio je na operacionom području Zazad 13. 11. 1939 na mesnoj telefonskoj liniji razgovor sa jednim direktorom škole. On je pored ostaiog rekao, da e njegovu školu u najskorije vreme isprazniti, da e najviše za etrnaest dana trupa oti i, da je prona ena rupa gde e se izvršiti napad i da e onda sve i i vrlo brzo.

6. U više slu ajeva su nameštenici i njihovi srodnici u Kiel-u dali podatke o minama sa specijalnim paljenjem, koje se polažu pomo u aviona.
7. Uprkos ograni avaju ih odredaba o objavljivanju privrednih vesti, u jednom službenom privrednom asopisu objavljeni su 5 novembra privredni podaci o kapacitetima i mestima smeštaja, koje treba u interesu odbrane zemlje držati u tajnosti.
8. Jedan veliki berlinski dnevni list objavio je u oktobru 1939 iscrpne podatke o tome, da je u izložbenim halama berlinskog sajmišta smešteno 800.000 dvostrukih centi žita.
9. Jednog oficira, koji se nalazio na odsustvu, upitao je njegov sin, zašto se na Zapadu nije otpo elo sa napadom 12 novembra. Zbog toga su prirpadnici Hitler-ove omladine vrlo žalosni.
10. Jedna nema ka kratrkotalasna radio stanica objavila je izveštaj jednog lana posade broda »Bremen«, iz koga su se mogle doznati bliže okolnosti o plovidbi od New York-a do Murmansk-a. Nije isklju eno, da je ovaj izveštaj, u nizu mera koje je neprijatelj sada uveo, stajao Nema ku više parobroda.
11. Jedan govornik je prema iskazima jednog inovnika nadležne ustanove Državne policije nekoga grada u Frana koj u novembru na jednom javnom predavanju izjavio: da on dolazi iz Švajcarske, gde je imao da izvrši jedan politi ki nalog. Nema ka ima nameru da englesku flotu presudno porazi u velikoj bici u Severnom moru i da jednovremeno nadire prema obali preko Belgije i Holandije. Sa Belgijom i Holandijom su ve otpo eli pregovori. Nema ka zahteva od Belgije da joj prepusti belgisku utvr enu liniju na belgiskofrancuskoj granici, a s druge strane garantuje Belgiji da e ostati neokrnjena. Sobzirom na sadašnji povoljniji položaj Nema ke moralo bi se uskoro spupiti u akciju.
12. Na zboru u pogonu nekog velikog preduze a u Srednjoj Nema koj govorio je po etkom decembra jedan govornik o tome da se za najkra e vreme o ekuje veliki udar na Englesku. Govornik je naglasio da to zna potpuno ta no, jer ima uvida u ove stvari.

HEYDRICH O POLICIJI BEZBEDNOSTI I SD-u

Reinhard Heydrich, šef Sipo i SD-a i šef Glavne uprave bezbednosti Reich-a, napisao je za svoje podre ene jula 1941 lanak u kome je izneo ulogu nema kog bezbednosno-policiskog aparata u merama koje je Tre i Reich preduzeo za stvaranje svoga „novoga poretka“ u Srednjoj Evropi. lanak je u obliku poverljivog saopštenja dostavljen svima ustanovam Sipo i SD-a.

DOKUMENAT BR. 7

12 jula 1941

Štambilj prijema:

Mastilom:
Kd. 4/41

Dan prijema	Prilog
	22 jula 1941
Referent:	Oznaka akta 611/41

Mastilom: u akta II

Poveri j ivo!

Otseku SD-a Celovec
C e l o v e c
Fromillerstrasse 2

U prilogu se dostavlja prepis lanka SS-generalu Heydrich-a „Udeo policije bezbednosti i SD-a u merama stvaranja poretka u srednjeevropskom prostoru“.

Ovaj lanak se ima umnožiti ta no prema obrascu, poslati svim ispostavama, a pored toga u moje ime svim rukovodiocima, ljudstvu i saradnicima, koji se vode u otseku SD-a.

Mastilom:

Paraf: Lu(rker)

Ekspedovano
12. jula 1941

Paraf

Olovkom:
23.7.41

Paraf

Olovkom:

Na znanje

I,	II,	III,	IV, Ocjeljenju za preseljavanje
<i>Paraf</i>	<i>Paraj</i>	<i>Paraf</i>	
R	Ra	K	

Udeo policije bezbednosti i SD-a
merama stvaranja poretka u srednjeevropskom prostoru

Istoriske odluke, koje je Fuehrer izvršio oslobodjenjem Austrije 13. marta 1938, oslobodjenjem Sudeta u vremenu od 1. do 10. oktobra 1938 i ponovnim uključjenjem češke i Moravske u Reich 15. marta 1939, bile su događaji, koji su služili stvaranju poretka u srednjeevropskom prostoru i istoriskoj nužnosti stvaranja velikonemačkog Reich-a. To su bile mere za stvaranje poretka najvećeg stila, koje je Fuehrer tada sprovodio istom doslednošću, kao što i danas — nakon što je srušio Poljsku, okupirao Dansku, Norvešku, pobedio Holandiju, Belgiju i Francusku — gospodari i formira sudbinu cele Evrope. Nosioци ovih mera su prema stvarnom delokrugu, a saobrazno uputstvima Fuehrer-a, Partija, Wehrmacht i država, a kod državnog sektora naročito policija, koja pak po formi i sadržaju naročito blagodare i rukovodstvu preko njenog Reichsfuehrer-a — može da važi isto tako kao deo partije. Ovde će se ukratko osvetliti uloga policije bezbednosti (Tajna državna policija, Kriminalna policija) i službe bezbednosti u svim zadacima SS-a i policije.

Dobra policija bezbednosti, odnosno dobra služba bezbednosti, mora mnogo polagati na to, da kao instrumenat sposoban za udar objavi javnosti samo one stvari, koje više nemaju aktuelno dejstvo i koje protivniku ne dozvoljavaju nikakve mogućnosti izvlačenja zaključaka za sadašnjost. Utoliko ovde naročito važi zapovest za utanje.

Na elno shvatanje policije bezbednosti i službe bezbednosti 0 idejnim podlogama i praktičnim na delima njihovog rada proizilazi prirodno iz nacionalsocijalističke koncepcije, a organizaciono iz NSDAP (Nacionalsocijalistička partija Nemačke). Ranija „Služba IC“, u vreme zabrane „Služba PJ“ i današnja „Služba bezbednosti“ (SD) SS-a, bile su ovde organizacioni po etak. Već sam naziv Služba bezbednosti SS-a sadržava u sebi na elnu protivnost u odnosu na stari pojam policije, jednu protivnost, koja se još više podvla i nazivom SS-a uopšte: Schutzstaffel (SS — Zaštitni odred), kao ideološki zasnovana ustanova koja vodi i sprovodi samostalne zadatke — a policija starog kova kao veći sluga i pandur uprave.

SD SS-a bila je osnovana pre preuzimanja vlasti, u vreme, kada partija još nije imala u svojim rukama izvršne mogućnosti, već je naprotiv imala egzekutivu protiv sebe. Ovo stanje, koje se tada osećalo kao neugodno, postalo je blago-

slovom za celokupan razvoj, jer je primoralo na duboka istraživanja koja proučavaju svaki aspekt. Najvažnija postavka za njen zadatak je stoga bila, da se protivnik teoretski i praktički prouči na obaveštajni način, a da u to vreme nije bilo nikakve nade na mogućnost egzekutive. Ovi protivnici su bili, u prvom redu, prividno u nemačkim partijama organizovane i vidljive protivničke snage, dakle po spoljašnjosti u prvom redu Komunistička partija Nemačke (KPD), Socijalistička partija Nemačke (SPD), Centar, Nemačka narodna partija (DVP), Nemačka nacionalna narodna partija (DNVP) itd. Dalje saznanje donelo je zatim u prvom redu isto teorijsku konstataciju, da su iza ovih formi svuda u Nemačkoj delovale protivničke snage sličnih ideologija. Kao takve su nam danas odavno poznate: jevrejstvo, komunizam, političke crkve, slobodno zidarstvo itd. Konačno je potvrđen jedinstveni, u celom svetu efikasni, rad ovih istih protivničkih idejnih snaga. Danas doživljavamo veliku oštroumnu borbu s ovim ideologijama. Iz ovog posmatranja proizilazi takođe i organizacioni razvoj i veza između u Tajne državne policije (Gestapo), Kriminalne policije (Kripo) i Službe bezbednosti (SD). Sve one su u organizacionoj i logičnoj vezi rezultat ovih iskustava SD-a i RFSS-a (Reichsfuehrer SS-a) iz vremena borbe: potpuno shvatanje protivnika u njegovom osnovnom idejnom elementu, potpuno poznavanje i kriminalističko ispitivanje njegove organizacione forme kao i ličnog sastava, a pojedinih položajima u njegovoj organizaciji, a konačno plansko suzbijanje, uništenje, onemogućavanje, (isključenje toga protivnika pomoću izvršne vlasti. Dok je, dakle, stara policija bila ograničena na pojedinačne slučajeve, njena obrada je po sebi prirodno tek posle izvršenog dela, zatim, bila je za policiju bezbednosti i SD osnovna ideja: preduprediti kako na političkom, tako i na kriminalnom sektoru. Po ovim osnovnim mislima rade policija bezbednosti i SD na svome zadatku, da bi unapred sačuvali unutrašnju bezbednost Reich-a. U obliku zadataka i zahteva koji se postavljaju policiji bezbednosti i SD-u, ona je — prema istorijskom razvoju — rešavala po osecima. Prvi osek bio je posvećen unutrašnjoj bezbednosti starog Reich-a sa svim ispitivanjima i merama koje su za to potrebne, Ovde spadaju: ograničavanje i suzbijanje jevrejstva sa već skoro uspešnim konačnim rešenjem da se jevrejstvo dovede do iseljavanja, raspuštanje

svih partija koje su neprijateljski raspoložene protiv države uključivo i kamuflirane organizacije — kao što su komunisti, slobodno-zidarske lože, Rotary-Club-ovi i za crkvu vezani omladinski savezi, koji su pod verskom maskom pokušavali da sprovedu političko vaspitanje omladine protiv Reich-a, kako to odgovara njihovom duhu, nadzor nad takozvanim imigrantima (to su izbeglice koje su se uselile u Reich iz drugih zemalja, ukoliko se nisu držale pozitivno u odnosu na Reich) i gonjenje emigranata (to su izbegli politički protivnici u inostranstvu), dalje, nadzor i suzbijanje sabotaze, terora i špijunaže, kao i izgradnja pogranične policije koja se pouzdano funkcionisati. Ovde spadaju dalje i sve mere protiv pojedinaca i organizacija, koji su se okrenuli protiv novih osnovnih misli nemačke narodne zajednice i porodice, kao što su to zaštita omladine, suzbijanje homoseksualnosti, suzbijanje vršenja pobačaja, zaštita nemačke narodnosti od mešanja sa stranim narodnostima, nadzor nad pridržavanjem rasnih zakona i drugo. Ne sme ostati nepomenut ni vrlo važan zadatak SD-a u pružanju pomoći, koju on u ratu ukazuje rukovodstvu svih resora kao i namesnicima Reich-a i rukovodiocima župa time, što bez maske daje munjevito skoro svakodnevno mozaičnu sliku dejstva svih mera i time omogućiava da brzo upoznaju i otklone eventualno u inijune greške. Konačno se pri nabranjanju ne sme zaboraviti ni organizaciona izgradnja policije bezbednosti i SD-a sa esto povrećnim, ali važnim zadatkom vrbovanja, vaspitanja i formiranja podmlatka. Karakterne osnovne crte političkog borca morale su da se sjedine sa zahtevima stručnog znanja u jednu srećnu celinu. Samo ovo vaspitanje, ovo spajanje u jedinstveno telo SS-a, omogućiava da se savladaju izvanredno obimni zadaci sa srazmerno malim snagama. Ali u isto vreme imali su policija bezbednosti i SD da izvrše pripreme za rešavanje daljih oteka postavljenih im zadataka i podrućja rada, naroćito političkih, skoro naućnih priprema za upoznavanje onih protivnika, koji su zajedno sa Engleskom u estvovali u stvaranju planova za okrućavanje i uništenje, dakle stara Austrija, ehoslovaćka, Poljska i svi drugi vazali Engleske. Upravo ovde je — uporedo sa vojnim zadacima nemaćkog Wehrmacht-a — Fuehrer izdao narećenje specijalno SS-u i policiji (ovde opet policiji bezbednosti i SD-u) da, gledano sa unutrašnjopolitićke strane, preuzmu

politi ko-ideološko obezbeđenje ovih novih teritorija. Gledano spolja, ovo će biti uvek vidljivo samo u uspostavljanju nadležnosti Državne policije, Kriminalne policije i SD-a, pošto delatnost i rezultati rada na ovim područjima ne podležu uvidu javnosti, a sem toga nisu ni pogodni za propagandu. Na ovo neka ukaže samo nekoliko primera. Tako su nas, naravno interesovale u okviru stare ideologije republike idejne izdajničke snage onog egoističnog udruženja za iskorišćenje, nazvane Legionarskim pokretom, kao što im i danas poklanjamo pažnju kao vodećim snagama ideologije opozicije koja hoće da deluje iz emigracije. U Poljskoj opet imaju policiju bezbednosti i SD, pored smirivanja zauzetih oblasti, ispitivanja i razjašnjenja masovnih ubistava nad Volksdeutscherima, izvršenih od strane Poljaka, ponovnog hvatanja hiljada poljskih zločinaca koji su bili pušteni na slobodu, da po nalogu Reichsfuehrer-a SS-a, u njegovom svojstvu komesara Reich-a, izvrše veliki zadatak oko upravljanja i smeštaja onih snaga stranih narodnosti, koje su potrebne za stvaranje slobodnih područja za prijem odanih Volksdeutscher-a koji se vraćaju. Nema kakva policija bezbednosti ima, prirodno, dobar kontakt sa policijama zemalja, koje, u okviru novog uređenja Evrope, sa istim političkim naletom stavom, savlađuju svoj politički zadatak. Osim toga ona objektivno i svim sredstvima, koje zahteva moderna kriminalistika, intenzivno učestvuje za dobro svih naroda, u radu internacionalne komisije kriminalne policije u internacionalnom suzbijanju zločinaca.

OBAVEŠTAJNA SLUŽBA I RATNI FILMSKI ŽURNAL

Kao ilustrativan primer, kako je široko postavila nema ka obaveštajna služba izvršenje svoga zadatka da prati celokupni život u Nema koj i okupiranim zemljama, može da posluži uputstvo uprave SD-a u Glavnoj upravi bezbednosti Reich-a, po kome je SD-u data nadležnost u odnosu na ratni nedeljni filmski žurnal. Ono pokazuje istovremeno i saradnju izme u nema ke obaveštajne službe i nema ke propagande, a i temeljitost kojom je prva prilazila pojednim problemima.

DOKUMENAT BR. 8

Glavna uprava bezbednosti Reich-a
III C 3 G 65 Oznaka akta 4978/41
Roe.—Gd.

Berlin SW 11, 20 oktobra 1941
Prinz-Albrecht -r- Str. 8

Svima		
(Rukovodnim) otsecima SD-a		na postupak
Svima suspendovanim		
(Rukovodnim) otsecima SD-a		na postupak
Inspektorima policije bezbednosti i SD-a		na znanje
Komandantima policije bezbednosti i SD-a		na postupak
Zapovedniku policije bezbednosti i SD-a		
u eškoj i Moravskoj		
P r a g	-	„ „
Zapovedniku policije bezbednosti i SD-a		
u Generalnom guvernemanu Poljska		
K r a k o v		„ „
Zapovedniku policije bezbednosti i SD-a		
u Lotaringiji — Saarpfalz-u		„ „
Zapovedniku policije bezbednosti i SD-a		
za okupiranu holandsku teritoriju		
H a a g		„ „
Rukovodiocu Einsatzgruppe III (Elsass)		„ „
Rukovodicima Einsatzkommande u		
B r u x e l l e s - u i P a r i z u		„ „

Zapovedniku policije bezbednosti i SD-a
za okupiranu norvešku teritoriju

O s l o

na postupak

Zapovedniku policije bezbednosti i SD-a u „ „

B e o g r a d u

Z a g r e b u

A t i n i

S o l u n u

Predmet: Podnošenje situacionih izveštaja o prijemu ratnih
nedeljnih filmskih žurnala od strane stanovništva.

Veza: Nema.

Iskorišćavanje situacionih izveštaja o prijemu nedeljnih filmskih žurnala od strane stanovništva, dovelo je poslednjih meseci do tešnje saradnje između Glavne uprave bezbednosti Reich-a i Ministarstva propagande Reich-a, odnosno sa Nema kom centralom za nedeljne filmske žurnale koja je podređena Ministarstvu propagande Reich-a. Pored nedeljnog izveštaja u »Izveštajima iz Reich-a«, Ministarstvu propagande Reich-a se nedeljno stavlja na raspolaganje iscrpni specijalni izveštaj o prijemu nedeljnog žurnala. Istovremeno se svake nedelje više puta održavaju iscrpne konferencije ovdašnjeg referenta i rukovodioca Centrale za nedeljne filmske žurnale, na kojima se do sitnica ta no prodiskutuju iznesena mišljenja, želje, prigovori i delovanja na raspoloženje, prikupljeni u situacionim izveštajima. Centrala za nedeljne filmske žurnale prima sa najvećom zahvalnošću materijal za situacioni izveštaj, koji joj se pri tome odavde usmeno i pismeno stavlja na raspolaganje i ažurno ga uzima u obzir do svih detalja. Ako uprkos tome kritička izjašnjavanja, potstreci i želje moraju ostati a da se ne uzmu u obzir, to onda ovo zavisi od gledaoca i naročito od uputstava vodećih ustanova. Saradnicima otseka je, međutim, bez ikakvih smetnji moguće da na osnovu novo pristiglih nedeljnih filmskih žurnala uvek provere, u kolikoj meri su iskorišćeni i uzeti u obzir situacioni izveštaji.

Nema ki ratni nedeljni filmski žurnal nastaje, kao što je to poznato, od filmskog materijala koji dostavljaju pripadnici propagandnih eta, a koji svake nedelje prose no obuhvata oko 40.000 m. Prose na dužina jednog ratnog nedeljnog filmskog žurnala iznosi 800 m. Ovaj izvanredno obimni filmski materijal podvrgava se po pristizanju prethodnom pregledu i rezu, pri emu sav materijal, koji se iz vojnih i drugih razloga uopšte ili još ne može da pokaže, mora biti izdvojen. Zatim se održava sednica redakcije u Ministarstvu propagande Reich-a, na kojoj se na temelju ve pregledanog materijala, a naro ito izveštaja Glavne uprave bezbednosti Reich-a, utvr uje u glavnim crtama redosled storija za idu u nedelju. Kada su sadržaj i tekst u bitnom utvr eni, podnosi se kopija filma i rukopisa ministru Reich-a dr. Goebbels-u. Pošto ih on odobri, kopija dolazi u Fuehrer-ov glavni stan i kada se dobije Fuehrer-ovo odobrenje, sledi sinhronizacija tj. sastavljanje slika, tona i govora. Pri tome naro ito angažovani cenzori Vrhovne komande Wehrmacht-a ponovno sa vojnog gledišta proveravaju snimke i kona no ih odobravaju za prikazivanje.

Pošto ovdašnji izveštaji o prijemu nedeljnog filmskog žurnala od strane stanovništva ine sastavni deo osnove za oblikovanje ratnog nedeljnog filmskog žurnala, *moraju stvarna izjašnjavana mišljenja stanovništva biti iscrpno obuhvaena, a situacioni izveštaji sa injeni naro ito brižljivo i na vreme.* Ina e kod površnog, nepotpunog ili jednostranog podnošenja izveštaja o prijemu i dejstvu nedeljnog filmskog žurnala, postoji opasnost da e se od strane Glavne uprave bezbednosti Reich-a ispoljiti uticaj na oblikovanje nedeljnog filmskog žurnala u pravcu, koji ne odgovara stvarnim izjavama i željama stanovništva.

U poslednje vreme pojedini izveštaji otkriveni o prijemu nedeljnog filmskog žurnala ponovo daju utisak, kao da su proizašli iz ocene nekog specijalnog poverenika, nekog „stranog poznavaoaca“ ili nekog samog referenta otkrivena. Ako se takvi izveštaji dostavljaju kao „izrazi mišljenja stanovništva“ Glavnoj upravi bezbednosti Reich-a, oni su ne samo bez vrednosti, nego i opasni, jer oni ne samo da ne obuhvataju u punom obimu stvarni stav stanovništva, nego ga izopstavljaju. Treba težiti kao i kod ostalih situacionih izveštaja, da se ažurno prikupe stvarni *izrazi mišljenja iz radnih krugova*

gova, od žena, vojnika, omladinaca, iz tzv. krugova obrazovanih itd. i da se za podnošenje izveštaja o prijemu nedeljnog filmskog žurnala ne upotrebi neki specijalizovani poverenik, iji izveštaji posle kratkog vremena moraju da postanu potpuno jednostavni i da se obavezno gube u opštem fraziranju.

Tesna saradnja izme u G'javne uprave bezbednosti Reich-a i Nema ke centrale za nedeljne filmske žurnale zahteva, dalje, da se situacioni izveštaji ne ograni e na opšta fraziranja i opisivanja sadržaja, nego da stave na raspolaganje nesumnjivo dokumentovani materijal o prijemu pojedinih storija, o oblikovanju nedeljnog filmskog žurnala i željama koje još nisu zadovoljene. Pri ovome imaju se ažurno uzimati u obzir slede a gledišta:

1. *Opšte delovanje nedeljnog filmskog žurnala* (napr. izjave o kompoziciji, popuštanje interesa zbog suviše jednoli nog redosleda storija, naro ito efikasne grupe slika itd.).
2. *Izjave o pojedinim storijama* (napr. skica geografskih karata je premalo ili su prekratke, storij o Severnom frontu nepregledan, naro ito upe atljivi snimci o pothvatu jedne izvi a ke ekipe itd.).
3. *Muzi ka obrada i obrada šumova* (napr. jednoli ni muzi ki komadi zamaraju, izvesne scene su obra ene naro ito upe atljivo, više ili manje originalni šumovi itd.).
4. *Glasovi o zaklju nim scenama nedeljnog filmskog žurnala* (napr. izjave o muzi kom oblikovanju kraja, o reportažnim storijama itd.).
5. *Želje stanovništva za daljnje oblikovanje* (napr. slike o vazdušnoj bici na Kanalu, snimci o snabdevanju trupa, staranje o ranjenicima itd.).
6. *Pitanja i mišljenja koja se esto pojavljuju o nedeljnom filmskom žurnalu* (napr. da li treba prikazivati poginule Ruse? Da li ovakve scene treba prikazivati opširno ili samo kratko? Da li treba prikazivati poginule Nemce ili treba u krajnjem slu aju donositi samo slike nema kih vojni kih grobova? Kako deluju snimci boljševika u groplanu? itd.).
7. *O prikazivanju nedeljnog filmskog žurnala* (pre ili posle igranog filma? Sprovo enje zabrane ulaska za vreme nedeljnog filmskog žurnala, specijalne priredbe itd.).

Pri donošenju izveštaja naro ito je važno hitno iskorišćavanje i obrada za vode e ustanove. Rok — svaki utorak, 15 asova — koji je postavila Glavna uprava bezbednosti Reich-a, mora se bezuslovno održati zato, jer se u Ministarstvu propagande Reich-a svakog etvrtka održava odlučujuća sednica redakcije za idu i nedeljni filmski žurnal. Ako Glavna uprava bezbednosti Reich-a dotle ne stavi na raspolaganje izveštajni materijal, ovaj može da se uzme u obzir za nedeljni filmski žurnal koji dolazi tek za dve nedelje tj. on zastareva i preti e ga novi izveštajni materijal.

Zato se rok koji je postavila Glavna Uprava bezbednosti Reich-a mora bezuslovno održati, ak i ako preti opasnost da se do toga roka ne bi mogli potpuno obraditi mesni prijem i delovanje nedeljnog filmskog žurnala. Za slu aj da posle toga roka budu u mestu dobijene još na elne izjave o nedeljnom filmskom žurnalu, imaju se ove prijaviti Glavnoj upravi bezbednosti Reich-a III C 3 u situacionom izveštaju kao nadopuna nedeljnom teletipu, kako bi se na elni materijal tada mogao još upotrebiti za slede e izveštaje i radne konferencije. Prepisi ve dostavljenih teletipskih izveštaja o prijemu nedeljnog filmskog žurnala nisu potrebni u redovnom situacionom izveštaju.

Prednji raspis ima se saopštiti svim ispostavama sa naro itim ukazivanjem na to, da su rokovi, postavljeni od strane Glavne uprave bezbednosti Reich-a, potrebni za potpuno iskorišćavanje materijala i da je, na osnovu napred opisanog potpunog iskorišćenja izveštaja, naro ito stalo do toga, da se ažurno u što je mogu e ve em obimu prikupi stvarno mišljenje stanovništva.

U zameni
Potpis Dr. Spengler
SS-potpukovnik

Za ta nost:
Potpis ne itak
SS-kapetan

*Okrugli štambilj:
Reichsfuehrer SS-a
i Šef nema ke policije u Ministarstvu
unutrašnjih poslova
Reich-a*

CENZURA KORESPONDENCIJE SA INOSTRANSTVOM

Kao pomoćno sredstvo obavještajne i kontraobavještajne službe, cenzura poštanskog, telegrafskog i telefonskog saobraćaja bila je podređena Abwehr-u. Vputstvo za rad cenzurnih ustanova pokazuje njihovo ustrojstvo i na in njihove delatnosti.

DOKUMENAT BR. 9

Ustanova za cenzuru korespondencije
sa inostranstvom Be
Be II, Taborstrasse 10.

Prilog uz br. 548/41 taj.
Abp. Be

S A D R Ž A J :

SVRHA I ZADACI JEDNE ABP¹⁾

i to u pogledu:

- 1.) Odbrane
- 2.) Pribavljanja vesti
- 3.) Deviza

ORGANIZACIJA JEDNE A.B.P.
OPŠTE

A.B.P. je skraćenica za Auslandsbriefpriifstelle (Ustanova za cenzuru korespondencije sa inostranstvom).

SVRHA I ZADATAK A.B.P.

Svrha i zadatak A.B.P. jeste, kao što je ve navedeno pod „Opšte“, cenzurisanje i koriš enje pošte koja prolazi kroz ustanovu, sa dva osnovna gledišta:

- 1.) Odbrana
- 2.) Pribavljanje obaveštenja zajedno sa ovim ide
- 3.) Devizno-pravno cenzurisanje pošte.

1. ODBRANA

Imaju se izdvojiti svi niže navedeni predmeti i uputiti grupi VII. Ova obra uje:

Špijunažu: sve što se odnosi na sopstveni vojni položaj, bilo na frontu ili u pozadini.

Borbeni položaji, drumske veze, položaj formacija i šta-bova, premeštanje trupa, popunjavanje trupa, pozivanja na vojnu dužnost, dopremanje municije, snabdevanja i ratnog materijala. Podaci o logorima za ratne zarobljenike, pomanjkanje odre enih sirovina, izveštaji o raspoloženju.

Uvek sumnjivo: Skice koje se mogu jasnije ili nejasnije uo-iti, planovi, prikriveni brojevi ili oznake vremena, kratice imena, lažna imena, pominjanje recepata, hemikalija (latentno pismo), nejasni podaci odn. upiti o vo enoj ili o ekivanoj korespondenciji, dogovori o sastancima, veza sa inostranim vojnim licima, diplomatama i drugim li nostima naro-ita pažnja pri slanju pasoša i ostalih dokumenata zbog eventualne zloupotrebe. Fotografije (dopisnice sa slikom) vojnih položaja, objekata za orijentisanje avijacije, ratnih brodova, oružja i ratnog oru a svake vrste. Filmovi, ak i neizazvani.

Sabotažu: otvorena ili prikrivena saopštenja o namera-vanim ili sprovedenim atentatima na lica ili objekte.
Privredna sabotaža: sumnjivi upiti firmama o kapacitetu, stanju ljudstva. Pažnja pri ponudama u inostranstvo, koje se esto traže zato da bi se utvrdili kapacitet, nedostaci sirovina itsl. Slanje fotografija (dopisnica sa slikom) industrijskih postrojenja, aerodroma, luka, mostova i vojno važnih objekata.

Demoralisanje: Zakeranja, preterano ili neistinito ši-renje glasina, kritika protiv mera vlasti, optužbe protiv or-

gana vlasti, izveštaji o raspoloženju u zemlji, raspoloženje u inostranstvu u pogledu naše zemlje, raspoloženje u inostranstvu prema našoj zemlji, slušanje inostranih radio-stanica, jevrejska korespondencija kao i sa arijevcima.

Naro ito: Svako tajno ili kamuflirano pisanje, šifre, kodovi, pošiljke poste restante, ukrštene reči, note, horoskopi, matematički problemi, govor poštanskih maraka i položaj poštanskih maraka, svi veštaci jezici, masonska pitanja, šahovski zadaci, vojna dokumenta, cenzurni nalepci, nefrankirana pisma oduzeta na granici, oglasi, fotografije i filmovi, jevrejska pošta, posredovanje putem pisama, ilegalni prelasci granice, sastanci na granici, neprijateljska pošta, pošta interniraca, pošta Rusa, pošta vojnika, vazdušni napadi, ostala vojna saopštenja, bolesti, zatražene pošiljke namirnica i njihovo javljanje, pošta ratnih zarobljenika i interniraca, pošta Crvenog Krsta, pisma koja se odnose na logore svih vrsta, pa i logore za preseljenje, pošta povratnika.

2. OBAVEŠTENJA

Grupa VIII koristi pisma u kojima su sadržani: saopštenja, referati, kritike, izveštaji i novine, tako e i iseći iz novina, slike i grafički prikazi itd. o:

- 1) Vestima koje se tiču Wehrmacht-a, odn. vojnim vestima, špijunaži, demoralisanju, sabotazi, vojno-političkim stvarima.
- 2) Politici, raspoloženju, socijalnim stvarima, štampi, propagandi i kontrapropagandi po metodi i dejstvu.
- 3) Vestima koje se odnose na privredu i energetske privredu, transport i saobraćaj, patentne stvari.

Svemu što se odnosi na inostranstvo, no u izvesnoj meri i o domaće zbivanjima. Isto tako treba javiti sve

- a) što Reich-u škodi,
- b) što Reich-u može koristiti.

Obaveštenja koja spadaju u sektor 1 i 2 podrazumevaju se manje više po sebi, zbog čega nije potrebno njihovo detaljno nabranjanje.

U pogledu *štampe*: za korišćenje potrebne su sve vrste proizvoda štampe, bilo štampani ili pisani mašinom ili rukom. *Naro ito* izveštaji dopisnika, reportera, novinskih biroa, novinskih isećaka, umnoženi pregledi štampe, izveštaji organizacija i udruženja, leci crkava i verskih misija, radio pro-

grami, novinski klišeji, dostavljanje matrica, redovi vožnje za železnice, brodove i avione, poštanske adrese, izveštaji filijala nemačkih i drugih firmi u „inostranstvu o politici, vojnim ili privrednim zbivanjima itd.

Uz 3): Sektor privrede zahteva u pogledu korišćenja obaveštenja bliže opredeljenje. Tako treba naročito javiti za sledeće stvari:

- 1) Pitanja sirovina,
- 2) Naoružanje,
- 3) Spoljna trgovina,
- 4) Ishrana,
- 5) Saobraćaj,
- 6) Položaj industrijskih postrojenja,
- 7) Stokiranje robe u inostranstvu,
- 8) Izveštaji o raspoloženju — privredne sadržine,
- 9) Privredne mere inostranstva, naročito one uperene protiv Nemačke, neposredno ili putem drugih zemalja,
- 10) Zakupljivanje ili kupovina brodova,
- 11) Putevi slanja ili tranzitni putevi robnih isporuka namenjenih neprijatelju,
- 12) Proizvodnja naoružanja neutralnih zemalja, tako i za neprijateljske zemlje (upiti i porudžbine, kao i ponude i isporuke izmeću neutralnih zemalja, bez obzira, može li se pretpostaviti da će biti predane neprijateljskim zemljama ili ne),
- 13) Saopštenja o prilikama u privredi neprijateljskih zemalja, raspoloženja u neprijateljskim preduzećima itd.,
- 14) Ponude robe iz inostranstva za Nemačku u srazmerama WIP-ključa za raspodelu,
- 15) Sve vesti o privrednim odnosima izmeću neutralnih zemalja ili izmeću njih i neprijateljskih zemalja,
- 16) Naročito interesantna privredna zbivanja i vesti koje se odnose na inostranstvo, kao povišenje carina, izgradnja veših postrojenja, izvozni bilansi itd.,
- 17) Kretanje brodova svih vrsta, naročito na Dunavu, u Crnom i Moru itd. Izveštaji brodarskih društava i plovidbi, novogradnja brodova, prodaje brodova, pitanja osiguranja,
- 18) Licitacije svih vrsta,

- 19) Pojava teškoća u trgovini, u dodeljivanju vagona itd., žalbe i veće reklamacije, jevrejski zastupnici, konkurencija inostranstva,
- 20) Politički i privredni izveštaji, statistike izvoza, izveštaji o tržištima, procene žetvi itd.,
- 21) Pojave ruda, minerala, izvora nafte, rudnika itd., kao i izveštaji o njihovom pogonu i rezultatima eksploatacije,
- 22) Kompenzacioni poslovi, poslovi između tri zemlje (takozvani poslovi u trouglu),
- 23) Ponude, predfakture i račun o materijalu naoružanja (naročito iz Protektorata),
- 24) Naredbe vlasti koje se odnose na privredu u inostranstvu,
- 25) Svi predmeti koji stoje u vezi sa energetsom privredom, kao: položaj, obim i kapacitet postrojenja, mašina, pogona, postrojenja za snabdevanje energijom, postrojenja za proizvodnju struje, osvetljenja i ogreva, hidrocentrale, broj nameštenika i radnika, regrutovanje radnika i popunjavanje njihovog broja, stepen zaposlenosti, (stvarni i mogući) kapacitet, proizvodnja, važenje rude i njen promet, zalihe, stokovi prirodnih i veštačkih sirovina ili polufabrikata i proizvodnog materijala, snabdevanje i potrošnja uglja, količine energije koje se proizvode na drugi način, pronalasci ratne privrede, novi proizvodni postupci, poznavanje sirovina, industrijski koloseci, vojno i odbrambeno obezbeđenje, zaštita od napada iz vazduha, kamuflaža, novogradnje, proizvodni program uopšte, rezervoari, tačke skretanja za dispežersku službu, planiranje, termini izrade, nalozi, tipovi, troškovi, rezultati eksperimenata, mašinski park, svi podaci te vrste naročito o električnim centralama i trafo-postrojenjima, gasnom vodu i vodovodu, rezervoarima za gas i vodu, električna, vodovi za visoki napon, pumpna postrojenja itd.

3. DEVIZE

Grupa IX obrađuje naročito sve pismene pošiljke kojima je priložen novac ili novčanina vrednostima u kome obliku, napr.:
domaća sredstva plaćanja, kao kovani novac, novčanice, uputnice;

inostrana sredstva plaćanja i inostr. potraživanja;
bankovni čekovi, menice, hartije od vrednosti, akcije, zadužnice, obligacije, poreski zapisi, tražbine, štedne knjižice;
plemeniti metali i nakit;
blokovi vozni karata i sveske vozni karata;
poštanske marke;
meunarodne uputnice za plaćanje odgovora i slično.

Dalje su od interesa za grupu IX izvesne vesti:
traženja da se dozna vrednost novane vrednosti ili roba;
vesti o potraživanjima ili obratunskim kontima u inostranstvu;
vesti o nepokretnom posedu, prihodima od kirija, od renti, prodaji kuća;
vesti o namerama za iseljavanje ili mogućnostima za iseljavanje (zbog sumnje ilegalnog prebacivanja imovine);
vesti o potraživanjima ili naplatama;
vesti o nameravanom prebacivanju kapitala;
vesti o promenama kurseva i o dogovorima o privatnim obratunskim kursovima;

ORGANIZACIJA A.B.P. prema gledištima, izloženim na strani 1 i šematskim prikazima.

U pojedinostima:

Grupa I Pošta

ima zadatak da preuzme pristiglu poštu i da pripremi pošiljke, podložne cenzuri, prema datim smernicama za pojedine grupe.

Poštanska grupa ima sledeće podgrupe:

1. Rukovodstvo grupe
2. Prijem
 - a) izvozne pošte
 - b) uvozne pošte
 - c) preporučenih pošiljki
 - d) avionske pošte
 - e) lažne tranzitne pošte
 - f) tranzitne pošte
3. Prethodna raspodela za kratka pisma izvoz
4. Detaljna raspodela za
 - a) kratka pisma izvoz
 - b) kratka pisma uvoz

- c) duga ka pisma izvoz i uvoz
 - d) novine
 - e) tranzitne pošiljke
 - f) obi ne ekspresne i avionske pošiljke
5. Odeljenje preporu enih pošiljki za izvoz za uvoz
 6. Raspodela novina u odeljku za cenzuru štampanih stvari
 7. Raspodela poštanskih paketa a koji odlaze
 8. Šalter za hitna pisma
 9. Nadzorni odeljak za preporu ene pošiljke
 10. Ekspedicija

Formiranje podgrupa pojavljuje se kao potreba, pošto velike količine pošiljki koje treba obraditi, različitost tretiranja pojedinih vrsta pisama i različite uputnih ustanova onemogućavaju veće objedinjavanje.

Saobrazno organizaciji A.B.P. prema pojedinim lektorskim grupama, prema razmeštaju sedišta po zemljama, prema stolovima i prema dirigovanju pošte ima se deoba pošte vršiti

- 1) prema vrstama
- 2) prema poslovnim i privatnim pismima
- 3) prema zemljama
- 4) prema grupama slova

Grupa II Razdelnik i se enje

ima zadatak da podvrgne sve poštanske pošiljke, koje joj predaje Grupa I, takvoj raspodeli koja omogućava da se pisma, koja su od interesa ili oslobođena cenzure, naročito označene odn. izdvoje. Ovo ispitivanje vrši se isključivo na temelju adrese primaoca, a samo kod diplomatske pošte i na temelju adrese pošiljaoca, bez uvida u sadržaj pisma — dakle u zatvorenom stanju (vidi i fotografiju).

Ova raspodela pisama otuda omogućava:

1. Zadržavanje pisama naših agenata (kamuflačne adrese) i njihovo dostavljanje zainteresovanim ustanovama.

2. Zadržavanje i upućivanje pisama za službu odbrane (Grupa VII), pisama vojnog, vojno-političkog, političkog, privrednog sadržaja (Grupa VIII) i pisama koja su od devizno-pravnog interesa (krijumarenje itd.) (Grupa IX), kao i

3. Prema posebnim uputstvima.

Grupi II priključuje se odeljak za sebe.

Otsek za kamuflažne adrese

Izdavanje i najhitnije dostavljanje korespondencije naših agenata samo iz uvozne pošte.

Adrese prikupljene u jednoj (zelenoj) kartoteci — regulisano neposredno od OKW Abw III (N5)¹⁾ (vidi prilog). Cenzori dobijaju abecedno sređene spiskove (radi konspiracije samo sa naznakom prezimena i ulice, bez oznake mesta stanovanja primaoca). Nadzorni oficir odlučuje zatim na osnovu kartoteke (ova sadrži i oznaku mesta) da li na jedno pismo zaista upućeno jednoj kamuflažnoj adresi. U tome se slučuju ono vadi iz redovnog toka pošte i dostavlja zainteresovanoj ustanovi.

Otsek dobija poštanske pošiljke import i eksport Grupe I, koja ih, međutim, predaje već raspoređene po sledećim gledištima:

uvoz odn. izvoz, a u saglasnosti sa cenzurnim spisakovima otseka razdelnika, sređeno abecedno i vezano u svežnjeve.

Odgovarajuće primedbe o ovom raspoređivanju nalaze se na listu pakovanja koji je dodat svakom takvom paketu, a koji sadrži i naznaku vremena (poštanski pečet) predaje.

Ovo biva kako pri običnoj, tako i pri preporučnoj pošti, ekspresnoj i avionskoj pošti.

Iz uvozne i izvozne pošte ima se dalje izdvajati takozvana „zaštićena pošta“ (diplomate, izvesne nemačke vlasti i lica), i predati rukovodstvu grupe. Po-

*) To jest od otseka N5 u odeljenju III (kontrašpijunaža) Amt-a Ausland/Abwehr.

vratna pisma se ponovo ispituju. Tako ispitana pošta upu uje se otseku razdelnika.

Otsek razdelnik

Svrha je iznalaženje odn. va enje i naro ito obeležavanje pisama koja su od interesa sa gledišta odbrane itd., a tako e samo na temelju adrese (pri diplomatskoj pošti i pošiljaoca), bez upoznavanja sa sadržajem pisma.

Pošta koju dostavlja Otsek za kamuflažne adrese ispituje se sada na osnovu drugih spiskova (vidi prilog), a prema (crvenoj) kartoteci. Ova je sastavljena na osnovu gledišta odbrane i nadzora nad vestima odn. devizama i sadrži imena koja su u tom pogledu od interesa. U ovoj se nalaze imena lica:

1. koja je delimi no preuzeo Svetski rat¹⁾
2. koja se smatraju nepouzdanim ili su kao takva poznata
3. koja su nazna ena od raznih Ast-ova²⁾
4. koja proizlaze iz obrade sopstvene korespondencije³⁾
5. sa interesantnom me unarodnom korespondencijom
6. koja se imaju privesti povlaš enoj brznoj ekspediciji bez cenzurisanja⁴⁾

Ova pisma se spolja obeležavaju crvenim kukama. Dalje, pisma koja izgleda da su od interesa iz privrednih razloga snabdevaju se plavim kukama (Grupa VIII), najzad se zelenim kukama obeležavaju pisma koja se odnose na neke aktuelnosti u vezi sa kojom zemljom (zna i, treba itati naro ito pažljivo).

*) Stilizacija u originalu nejasna. Verovatno se ovde želelo uvrstiti lica koja su posle Prvog svetskog rata stupila u nema ko odnosno austrisko državljanstvo

²⁾ Ast — skra enica za Abwehrstelle, nadležstvo Abwehr-a u se-dištu vojne oblasti.

³⁾ Stilizacija u originalu nejasna. Tu se svakako misli na lica ija je korespondencija izazvala sumnju, te su zbog toga ušla u kartoteku cenzurne ustanove.

⁴⁾ Stilizacija u originalu pogrešna. Ova se ta ka ne odnosi na lica, kao prvih pet, ve na pisma koja su na takva lica (povlaš ena) adresirana.

Otsek za se enje

Sada pošta stiže u otsek za se enje. Se e se uglavnom mašinom (vidi i fotografiju), a debela ili prekomerno velika pisma rukom.

Lektorske grupe III, IV i V nadležne su za cenzurisanje pošte prema gledištima koja su iznesena u otseku „Svrha i zadatak jedne A.B.P.“.

U pojedinostima:

Grupa III Specijalna pošta

Grupa III je nadležna za cenzuru specijalne pošte (preporu ena, avionska, ekspresna, preporu ena ekspresna, hitna, gruba i brza pošta). Cenzurisanje ove pošte u posebnoj grupi pokazalo se potrebnim zato, što preporu ena pošta zahteva, usled potrebne evidencije svakog pojedinog pisma, u manipulativnom pogledu druk iji postupak nego obi na pošta. Iz toga razloga dodeljeni su toj grupi i posebni Otsek za se enje, Hemisko-tehni ki otsek i Otsek za lepljenje, tako da ta grupa u neku ruku pretstavlja za sebe jednu A.B.P.

Na elo za manipulativno postupanje sa preporu enom poštom jeste, da se kretanje svakog pojedinog pisma može utvrditi prema broju oznake ili broju preporuke.

Grupa III sastoji se iz slede ih otseka:

- I. Rukovodstvo grupe, kancelarija, evidencija stanja
- II. Registrovanje prispele pošte („ulaz“)
- III. Otsek za se enje
- IV. Hemisko-tehni ki otsek
 - avionsku poštu
 - privatnu poštu
 - poslovnu poštu
- VI. Registrovanje pošte, izva ene iz paketa
- VII. Registrovanje pošte koja odlazi („izlaz“)
- VIII. Otsek za lepljenje
- IX. Superkontrola

Potreba formiranja ovih otseka proizlazi iz gore opisanog postupka.

Lektorska grupa deli se u podgrupe za avionsku, privatnu i poslovnu poštu, jer je saobrazno povezivanju pošte, koje vrši po ovim granama Grupa I, omogućeno ekspeditivno čitanje.

Lektorske partije sastoje se od jednog partivog četa — pet službenika, a tako su sastavljene da se pisma, pisana na najvažnijim jezicima, mogu čitati kod stola te partije, a da samo pojedina pisma moraju biti odnošena drugim stolovima.

Grupa IV Poslovna pošta

Ova Grupa je nadležna za cenzurisanje i korišćenje sveukupne trgovske korespondencije. Grupa se sastoji iz sledećih podgrupa (otseka):

Lektorski otsek

Sto štampe

Otsek za tehničko ispitivanje

Ispitivna marka

Otsek za zaturena pisma

Lektorski otsek podvrgava poštu cenzuri prema opšte važećim propisima. (Čitala ki sto vidi i na fotografiji)

Sto za štampu

obrađuje po jedan primerak svih inostranih dnevnih listova koji prolaze kroz cenzurnu ustanovu, a naročito iz sedam zemalja Jugoistoka, prevodi najvažnije političke, vojne i vojno-privredne vesti za pregled inostrane štampe koji izdaje ta ustanova (Grupa VIII); obrađuje po jedan primerak izveštaja inostranih dopisnika, ispituje najvažnije vesti u gornjem smislu i pregledno je upućuje Grupi VIII.

Otsek za tehničko ispitivanje

Pošto Grupa ima da otpravlja sem trgovske još i vrlo mnogo tehničke korespondencije, formiran je „Otsek za tehničko ispitivanje“.

Otsek za tehničko ispitivanje ispituje pre svega sve tehničke crteže, skice itd. koje se šalje sa propratnom poštom ili bez nje.

Ovo ispitivanje vrši se kako u odbrambenom smislu, sa vojnoga gledišta, tako i za spremanje privredne špijunaže.

Ispitiva marki

kontroliraju poštu po liniji govora maraka i maraka (položaj i kombinovanje boja, kamuflaža se enjem zubaca; kontrola po brojevima kataloga).

Otek za zaturena pisma

S obzirom na veliki broj pošiljki koje, ustoj, obrađuju i različite grupe, dešavaju se prirodno pojedina zamenjivanja, kao što tako e i pojedini delovi neke pošiljke bivaju izgubljeni. Na isti način se dešava da se zamene vrše od strane pošiljaoca pošiljke, ili da ovaj zaboravi na stvari koje je trebalo da priloži. U oba slučaja, bilo da je greška A.B.P., ili ju je počinio još pošiljaoc, zadatak je Oteka za zaturena pisma da ispravi greške, da tako poštu uredno uputi dalje ili, ako uklanjanje greške nije moguće, da sprovede registrovanje i potrebnu korespondenciju.

Grupa V Privatna pošta

Zadatak Grupe jeste, da cenzuriše celokupnu pristiglu i izlaze u privatnu poštu. Usto dolaze još i štampane stvari i novine koje se šalju iz Reich-a u inostranstvo, a koje se ispituju prema određenim odbrambenim merama. Pošto Grupi pristiže pošta srećna po zemljama, formiraju se otseci podeljeni prema jezicima (vidi i šemu). Sem toga postoji tumač koji je nadležan za supercenzuru, ispitivanje neprijateljske pošte, pogranične pošte, sastav teških prevoda itd.

Ispitivanje štampanih stvari

U ovome Oteku se ispituje po jedan primerak svih dnevnih, nedeljnih i mesečnih publikacija a naročito pažljivo kod nedeljnih listova, stručnih listova i dnevnih listova manjih mesta, i to u pogledu oglasa, ukrštenih reči, šahovskih zadataka itd. Kod ostalih primeraka vrši se samo brzi odbrambeni pregled (omot, prilozi, rukopisni dodaci).

Grupa VI Hemisko-tehni ki osek

Ova Grupa je nadležna za fizikalno i hemisko ispitivanje prispele pošte prema propisima OKW Abw I G¹) (Sto za ispitivanje i ru nu lampu za ispitivanje koverata vidi i na fotografijama).

Grupa VII Odbrana

Grupa VIII Obaveštenja

Grupa IX Devize

Zadatak tih grupa opisan je u oteku o svrsi i zadatku A.B.P.

Grupa X Lepionica

vrši zatvaranje pisama svih poštanskih pošiljki koje su pristigle u A.B.P. (sa izuzetkom specijalne pošte koja se lepi u Grupi III). Mašinu za pe a enje i valjkasti pe at vidi i na fotografiji.

Grupa XI Poštanski paketi i ¹

Ovoj Grupi je povereno ispitivanje svih pristiglih ili izlaze ih poštanskih paketi a. Ispitivanje se vrši protiv doturanja obaveštenja, krijum arenja deviza i prilaganja nedozvoljenog propagandnog materijala. Rentgenski osek, priklju en Grupi, ispituje ve i deo pošiljki, naro ito namirnice, cipele itd., za iznalaženje šupljina, uklju enih predmeta i kovanog novca.

Grupa se sastoji iz slede ih otseka:

- a) Razdelnik za prethodno ispitivanje radi iznalaženja adresa, evidentiranih iz raznih razloga, diplomatske pošte i pošiljki koje se imaju zadržati.
- b) Osek preporuka za ispitivanje, vo enje ta ne evidencije i dalje upu ivanje prispelih preporu enih pošiljki.
- c) Osek za obi nu poštu za ispitivanje svih ostalih pristiglih poštanskih paketi a.
- d) Rentgenski osek za ispitivanje i pregled svih pošiljki koje otseci b) i c) u tu svrhu odre uju.

¹) Tojest, osek G. odeljenja I (špijunaža) Amt-a Ausland/Abwehr.

OPŠTE

A.B.P. predstavlja, uprkos svoga znatnoga obima, apsolutno detaljno preduzeće. Usled promenljivih vojnih i političkih, kao i ostalih zbivanja, ona ne može predstavljati stabilno telo. Čak i po izvršenoj izgradnji potrebno je dalje izgradnja, a i neumorni organizacijski sitni rad, koji ide do najmanjih pojedinosti, da bi A.B.P. bila u stanju da rešava zadatak koji treba da savlada.

Svakodnevna konferencija rukovodilaca svih grupa pokazala se korisnom. Svrha konferencije jeste da se rukovodioci grupa upoznaju sa položajem na osnovu doma i inostranih izveštaja i rezultata sopstvenog rada na korišćenju pregledane pošte. Oni se time i u svako vreme daju potrebna aktuelna uputstva za korišćenje pošte od strane cenzora. Time se uopšte ne u grupama bitno stvoren i održan živ kontakt.

Iz napred rešenog proizilazi potreba da se podvrgnu stalnom školovanju i daljoj obuci u odbrambenoj službi ne samo nadzorni oficiri, već i cenzori; samo intenzivno školovan personal može postići maksimum u korišćenju pošte.

Pošta koja prolazi kroz A.B.P. ide kroz 10 radnih faza. Dalji zadatak rukovodioca cenzurne ustanove je da te faze dovede u mećuusobnu koordinaciju i u manipulativnom pogledu, i da ih tako ubrza da običnoj pošti ne treba više od 24 radnih dana, a avionskoj pošti više od 8—10 radnih dana do napuštanja kuće (sa izuzetkom pisama koja treba koristiti).

DOKUMENAT BR. 10

T A J N O !

Centralni ured za koriš enje Berlin, 5 febr. 1942
pismenog i telegrafskog saobra aja
sa inostranstvom
Br. IX 231/42 pov. B/I

Olovkom: R. 556 z
Štambilj:

Paraf

Ustanova za cenzuru pošte sa inostranstvom Beč		
Primlj. 8 februara 1942 7 listova		
Znak: 6a / pril.: 1 — 14 listova		
B. br. 1317/42 g.	FG	u a.

T a j n o

Predmet: Odbrambeni plan (plan za starnu raspodelu) ZABP¹⁾

Prilozi: 2 (prikop ani)

- I. Povodom zasedanja rukovodilaca ustanova A.B.P. saopštio je Abw III N²⁾ gospodinu rukovodiocu ustanove odbrambeni plan koji je izradio ZABP. Smatralo se da je, u pogledu na A.B.P.-ove, njegova važnost naro ito u tome, što on A.B.P.-ovima daje pregled, šta je uopšte od interesa u odbrambenom pogledu. Sem toga je trebalo da posluži kao materijal za nastavu.

Zasada ne postoji namera da ovaj plan bude odre en putem naredbe na osnovu odbrambenog koriš enja A.B.P.-ova. Ostaje otuda A.B.P.-ovima na volju, ho e li — i u kojoj meri — da izrade svoje odbrambeno iskoriš avanje na odbrambenom planu.

*) Skra enica za Zentralauswertungsstelle für den Auslandsbrief und Telegrammverkehr (Centralni ured za koriš enje pismenog i telegrafskog saobra aja sa inostranstvom).

2) Tojest, Abwehr III N, dakle onaj referat odeljenja III koji se bavio specijalno upravljanjem cenzurom pisama i obra i- vanjem njenih rezultata.

- II. ZABP u prilogu dostavlja
- 1) potpuni odbrambeni plan,
 - 2) izvod iz njega.
- III. 1) Odbrambeni plan podeljen je u 10 glavnih grupa; od toga je sre eno prvih pet, i to
- špijunaža,
 - : sabotaža,
 - demoralisanje,
 - prevrat i
 - obi ni zlo ini
- prema stvarnim sektorima, glavne grupe 6—9, tj.
- partija i država,
 - Wehrmacht,
 - inostrani radnici,
 - ratni zarobljenici,
- sre ene su po licima.
- 2) Na in numerisanja — oprobano u privredi — omogućava da se isto tako odbace stvarni sektori koji su postali neinteresantni, bez ikakvog kvarenja šeme, kao što se sektori koji su ponovo postali interesantnim mogu dodati.
 - 3) Izgradnja odbrambenog plana izvršena je isto empirijski, na osnovu rezultata odbrambenog iskorišćavanja od strane A.B.P.-ova.
 - 4) Odbrambeni plan je promenljiv i ima se prilagoditi u svako doba datim-unutrašnjim i spoljnopolitičkim kao i vojnim injenicama.
- IV. U pismenoj i usmenoj izmeni misli raspravljeno je ono što govori za odbrambeni plan ili protiv njega, a tako e i njegovi zadaci i pojedine stvarne pozicije. Najvažnije ta - ke ZABP želi u nastavku da iznese:

1. prigovor:

Odbrambeni plan je isuviše specijalizovan i mogao bi stoga da oteža odbrambeni rad A.B.P.-ova, umesto da ga olakša.

Mišljenje ZABP-a:

Odbrambeni plan sadrži — izra en empiri ki — odbrambeno iskoriš avanje svih A.B.P.-ova. Mnoge se ta ke otuda, posmatrano sa gledišta pojedine A.B.P., za nju uopšte ne mogu uzimati u obzir jer joj ne pridolazi ni kakva pošta iz doti nog stvarnog sektora.

Odbrambeni plan, me utim, treba baš da pruža totalni pregled o oblasti odbrane u iskoriš avanju pisama, da bi tako omogu io svakoj A.B.P. da odabere one stvarne sektore iz odbrambenog plana koji su za doti nu A.B.P. od važnosti ili mogu za nju postati zna ajnim, da bi se tako obezbedila potpuna obrada celokupnog iskoriš avanja pisama doti ne A.B.P. u oblasti odbrane.

2. prigovor:

Odbrambeni plan postavljen je induktivno, a ne deduktivno. On, istina, uzima u obzir prakti no prispele ulaske, ali ne daje ta no ograni avanje viših pojmova; bilo bi pravilnije da je postavljen deduktivno.

Mišljenje ZABP-a:

Ovo je prigovor kojim se ZABP najviše bavio. Besumnje bi bilo lepše postaviti plan, s obzirom na prakti no prispele ulaske, polaze i od viših pojmova, i to na takav na in da njegova struktura pravno i logi ki potpuno zadovoljava.

Ako se želi postaviti odbrambeni plan deduktivno, trebalo bi po i od injeni nih karakteristika koje su krivi no pravno definisane za špijunažu, sabotažu, demoralisanje, veleizdaju itd. Tako bi se dobio plan koji polazi od velikog broja raznolikih pravnih propisa, od pravnih propisa koji nisu doneseni samo u Nema koj, ve napr. i u okupiranim oblastima. Ti su pravni propisi tako e promenljivi (vidi napr. novu uredbu Vojnog zapovednika u Francuskoj o proširenju poštanskoga saobra aja od 31.10.1941). Tako dakle ni polazna ta ka deduktivno postavljenog plana ne bi bila vrsta ta ka. Usto, dolazi još drugi bitni momenat. Pojmovi, kojima se obi no operiše u oblasti odbrane, kao napr. sabotaža ili demoralisanje ili nehatna veleizdaja, pravno nisu toliko jasni. Ispitiva smatra napr.

nehatnom veleizdajom pismeno saopštenje koje sadrži vojno važne podatke, no koje pisac pisma nije napisao u nameri da škodi Nema koj. Nehatna veleizdaja u tome smislu pravno ne postoji. U malobrojnim slu ajevima zakon poznaje pojam nehatne veleizdaje, napr. ako lice kome je poverena tajna istu iz nehata saopštava drugima, dakle napr. oficir koji ostavlja u tramvaju svoju torbu za akta sa tajnim spisima.

Sli no stoji i na sektoru demoralisanja. Zakon poznaje pojam demoralisanja jedino u odnosu na Wehrmacht i na Službu rada. Ono, što se obi no smatra demoralisanjem podpada pod odredbe Zakona o podmuklosti¹).

Ako bi sada pošli od tih pravnih normi, nastao bi plan stvarne raspodele koji bi baš u najvažnijim ta kama davao definicije pojmova, koje su strane obi ajima cenzora. ZABP radi na tome da prikupi sve pravne osnove odbrambenog rada, i pokuša e ipak da stvori odbrambeni plan koji e isto tako uzimati u obzir pravna injeni na stanja, kao i prakti no prispele rezultate odbrambenog iskoriš avanja. ZABP smatra, me utim, zasada pravilnijim — da bi se stvorio privremeni i, pre svega, odmah upotrebljivi red — da ovde organski izrasli odbrambeni plan stavi A.B.P.-ima na raspolaganje kao pomo , nego da izgubi dalje dragoceno vreme, isporu uju i deduktivno izgra eni odbrambeni plan.

3. prigovor:

Grupa 3 „demoralizacije¹ i grupa 4 „prevrat“ po svome pojmu spadaju zajedno, jer prevratu obi no prethodi demoralisanje.

Mišljenje ZABP-a:

Ovaj prigovor, primenjen na ve u zajednicu, svakako je ispravan, jer seme prevratništva uopšte može proklijati jedino u tlu koje je demoralisanjem pripremljeno. On ni-

¹) Tzv. Heimtückegesetz obuhvatio je niz dela protiv režima u Tre em Reich-u, a bio je naro ito usmeren protiv kriti ara političkog i privrednog sistema, protiv svake opozicije izražene re ju ili pismom itd.

je ispravan u pogledu na pojedinu li nost. Dalek je put od zakeranja do odluke da se, uz zalaganje sopstvene li nosti, obore kritikovane prilike. U odnosu na pojedina lica, ZABP povla i liniju izme u re i i dela. ZABP misli tako e, da to podvajanje nije samo psihološki, ve i odbrambeno pravilno, jer su oni ljudi, koji se zalažu da zbate, navodni nema ki jaram, druk ijeg karaktera od onih koji samo grde, a ove dve grupe su, posmatrano sa odbrambene ta ke, od apsolutno razli itog interesa.

4. prigovor:

Sa glavnom grupom 6 na elno odbrambeni plan prelazi sa stvarnog na li ni princip. Odatle bi se utoliko mogle izroditi teško e, što bi se kažnjivo delo jednom beležilo na stvarnom sektoru napr. špijunaže, a drugi put na li nom sektoru napr. inostranih radnika.

Mišljenje ZABP-a:

ZABP je izdvojio iz kruga lica, koji se opšte-odbrambeno obra uje, nekoliko grupa koje su naro ito interesantne i za koje postoje naro iti uslovi, tj. inovnika, funkcionera partije, vojnika, inostranog radnika i ratnog zarobljenika. Sve te grupe lica stoje pod režimima koji su posebni i razli iti od opšteg reda, koji mogu biti propisani od vlasti, ili proisti u iz izvesnih eti kih na ela.

Ove grupe izvu i iz opšteg posmatranja na elno je verovatno ispravno.

ZABP je prvo pokušao takvo horizontalno grupisanje, po kome bi pojedini sektori odbrane me u sobom bili podeljeni prema vrsti pisaca pisama, tako da bi napr. viši pojam demoralisanja bio podeljen na vojnike, ratne zarobljenike, inostrane radnike i druge grupe lica. Pošto lica, obuhva ena glavnim grupama 6—9, stoje pod posebnim zakonima, ovo se pokazali necelishodnim. Obrnuto, ZABP je razmišljao o tome da obrazuje dalje grupe lica, napr. Jevreje ili komuniste, pošto i te dve grupe lica stoje pod posebnim režimom. Ispitivanja su pokazala da je odbrambeni materijal, koji dolazi od Jevreja ili komunista koji se mogu raspoznati, veoma mali, pošto su obe grupe u izražavanju svojih mišljenja veoma oprezne, tako da posebna glavna

grupa za ove grupe lica nije izgledala potrebnom. Ukoliko ZABP jednom dobije zadatak da pruža naročite podatke napr. o Jevrejima, onda će to biti moguće putem horizontalnog ispitivanja.

Grupe lica podeljene su unutar sebe u naslonu na 5 stvarnih grupa, tako da demoralisanje koje vrši neki inostrani radnik pada pod glavnu grupu 8, a nikako pod glavnu grupu 4. Time¹ je dakle isključeno dvostruko beleženje iste pojave, jednom u jednoj stvarnoj grupi, a jednom u jednoj ličnoj grupi. To važi takođe i za špijunažu koja se — ako se vrši u vezi sa jednim Nemcem, napr. jednim vojnikom — uvek deli na inženijsko stanje špijunaže na suprotnoj strani i na inženijsko stanje aktivne velezidaje na nemačkoj strani.

5. prigovori:

Tajna pisma predstavljaju samostalno inženijsko stanje samo uslovno. Njihov tekst najčešće sadrži neke važnije inženijske stanje.

Mišljenje ZABP-a:

Podgrupa 12 »tajna pisma« glavne grupe 1 zaista, logički posmatrano, kvare skladnost. Ovde bi se stvarno pojavio jedini slučaj u odbrambenom planu, a kome bi se možda jedan rezultat iskorišćenja beležio dvostruko, tj. jednom kao tajno pismo, a jednom napr. kao sabotaza. Ali, pošto se obuhvatanje tajnih pisama smatra veoma važnim, ZABP je ovaj nesklad prihvatio. Moglo bi se, međutim, napr. zamisliti da se poslednja grupa O, koja sada obuhvata samo cenzuru pisama, izgradi kao grupa »razno« i da se u nju zatim unesu tajna pisma.

V. ZABP smatra da su koristi od odbrambenog plana za A.B.P.-ove sledeće:

- 1) Organi korišćenja vide, šta se sve smatra stvarju koja spada u odbranu.
- 2) Lako brisanje tih akcija koje više nisu od interesa tako isto lako mogu nastati da se ubace stvarni sektori za koje se pojavljuje interes.

- 3) Mogu nost da se nare enja OKW-a, izdata u toku godina srede po pojedinim stvarnim sektorima prema odbrambenom planu.
- 4) Mogu nost da se srede rezultati iskoriš avanja prema pojedinim stvarnim sektorima, tako da celokupni materijal stalno bude prikupljen.
- 5) Mogu nost održavanja tajnosti naloga viših ustanova za posebno posmatranje važnih stvarnih sektora, a time olakšano izdavanje naloga grupa Abw. odelj. III za stvarne sektore cenzure.

Pored ovih ta aka koje su formalne i ostaju samo na površini, ali niukoliko nisu nevažne, ZABP gleda u odbrambenom planu i mogu nost produbljenja odbrambenog rada iz slede ih razloga:

- 1) Bavljenje odbrambenim planom dovodi u grupama, koje vrše koriš enje, do razmatranja o odbrambenom sektoru kao takvom, a time do intenziviranja odbrambenog iskoriš avanja.
- 2) Temeljita obrada pojedinih stru nih sektora je, na osnovu odbrambenog plana, olakšana i, pre svega, mnogo preglednija.

ZABP vidi svoj zadatak u tome, da pretrese jedan stru ni sektor za drugim, pa da A.B.P.-ovima to podnese kao rezultat, tako da A.B.P.-ovi stalno dobijaju — zajedno sa eventualno po tome izdatim nare enjima — o svakom pojedinom stvarnom sektoru potpun pregled, a time i bitno olakšanje svoje cenzurne delatnosti.

- VI. ZABP je u gornjem izlaganju pokušao da iznese prigovore protiv odbrambenog plana i koristi od njega. Ako bi ovaj prikaz naveo pojedine A.B.P.-ove da ga ispituju i da pruže sugestije, bilo uz odbrambeni plan uopšte, bilo uz pojedine stvarne sektore, ZABP bi to toplo pozdravio.

Broj odbrambenih koriš enja dosada nije opao, ve se štaviše, nalazi u stalnom porastu.

Huth s. r.
major i rukovodilac ustanove

Dostaviti:

A.B.P. Berlin	1
„ Königsberg	1
„ Köln/Rh	1
„ München	1
„ Frankfurt/M	1
„ Hamburg .	1
„ Be	1
Ast-rukovodna ustanova za Francusku	
za BP ¹)-ove Pariz i Bordeaux	2
Ast Norveška za A.B.P.-ove Oslo i Drontheim	2
Ast Danska za A.B.P. Kopenhagen	1

Obavestiti:

ATP Königsberg	1
„ Berlin	1
„ Köln	1
„ Frankfurt/M	1
„ Hamburg	1
„ Be	1
Ast-rukovodna ustanova za Francusku	
za TP ²) Pariz	1
Ast Norveška za ATP ³) Oslo	1
Ast Danska za ATP Kopenhagen	1
Abw III (N)	1
ZABP/Gr. B.	2
	24

*) Skra enica za Briefprüfstelle — ustanova za cenzuru pisama.

²) Skra enica za Telegrammprüfstelle — ustanova za cenzuru telegrama.

³) Skra enica za Auslandstelegrammprüfstelle — ustanova za cenzuru telegrafskog saobra aja sa inostranstvom.

Prilog 1

TAJNO!

ODBRAMBENI PLAN
(PLAN STVARNE RASPODELE) ZABP-a.

Glavna grupa

1 Špijunaža

Podgrupa

- 11 Sumnja u tajna saopštenja*
 - 110 Neprijateljska špijunaža*
 - 111 Aktivna veleizdaja*
 - 112 Saopštavanje obaveštenja koja se imaju uvati u tajnosti*
 - Nehatna veleizdaja*
 - 1122 Obaveštenja o neprijateljskim vazдушnim napadima u Nema koj*
 - 1123 Nadzor nad poštom sumnjivih lica (odre en prema nare enju Abwehr-a III N, odn. Ast-ova, bez objašnjenja razloga)*
- 12 Tajna pisma*
 - 120 Otvorena tajna pisma*
 - 1200 Osnovni postupak*
 - 1201 Šifriranje*
 - 121 Skrivena tajna pisma*
 - 1210 Kamuflirana tajna pisma*
 - 1211 Maskirana tajna pisma*
 - 122 Prikrivena pisma*
- 13 Sastanci na granici*
- 14 Prelaženje granice*
- 15 Golub ovi-pismonoše*
- 16 Radio*
 - 160 Amaterski radio*

- 161 Tajne stanice
- 162 Inostrane smetnje nema kog radia
- 163 Emisione stanice neprijateljske prema Nema koj

- 17 *Prijave*
- 18 *Industriška špijunaža*

Glavna grupa

- 2 *Sabotaža*

Podgrupa

- 21 *Aktivna sabotaža*
- 22 *Pasivna sabotaža*
- 23 *Sabotaža od strane privrede*

Glavna grupa

- 3 *Demoralisanje*

Podgrupa

- 31 *Iz inostranstva prema Nema koj*
- 32 *Iz inostranstva prema državljanima okupiranih oblasti*
- 33 *Iz inostranstva prema inostrancima na teritoriji pod nema kim suverenitetom (uključivo okupiranih oblasti)*
- 34 *Iz Nema ke prema inostranstvu*
- 35 *Od državljana okupiranih oblasti prema inostranstvu*
- 36 *Od inostranaca na teritoriji pod nema kim suverenitetom prema inostranstvu (uključivo okupiranih oblasti)*
- 37 *Unutar teritorije pod nema kim suverenitetom (uključivo okupiranih oblasti)*
- 38 *Iz inostranstva prema inostranstvu*

Glavna grupa

4 P r e v r a t

Podgrupa

- 41 *Aktivna nastojanja za promenom postoje ih prilika*
- 410 Protektorat
 - 411 Generalni guverneman
 - 412 Norveška
 - 413 Danska
 - 414 Holandija
 - 415 Belgija
 - 416 Francuska
 - 417 Rumunija
 - 418 Slova ka
 - 4182 Hrvatska
 - 419 Bugarska
 - 4191 Srbija
- 42 *Antinema ke organizacije u inostranstvu*
- 420 Anti-naci-liga za narodna ljudska prava, New York
 - 421 Kom. propaganda, Comite de Radiofication¹⁾ Moskva
 - 422 Polj. organizacije u inostranstvu, poljski legionari
 - 423 Sokolski pokret
 - 424 Udruženje Hristo Botev (bugarski komunisti)
 - 425 Oxfordski pokret
 - 426 eška legija
 - 427 Slobodni zidari i Rotary Club
 - 428 De Gaulle-ov pokret
- 43 *Lica u inostranstvu, neprijateljska prema Nemacima* (Kartoteka posmatranja)

¹⁾ Komitet za radiofikaciju (franc.).

- 44 *Organizacije u okupiranim oblastima, neprijateljske prema Nema koj*
- 440 u Srbiji
 - 441 u Gr koj
 - 442 u Protektoratu
 - 4420 eška nacionalna državna zastava
 - 4421 Sokol (Orel)
 - 443 u Generalnom guvernemanu
 - 4430 O. O. P. Organizacija-Oblonski-Polski (Organizacija branilaca Poljske)
 - 4431 Z.W.Z. Zwiazek Walki Zabronjnej (Savez aktivnih boraca)
 - 444 u Norveškoj
 - 445 u Danskoj
 - 4450 Misionski savez Ungdom
 - 446 u Holandiji
 - 4460 Vry Nederland en Orange
 - 4461 Mussert-ov pokret
 - 4462 Unie Partei
 - 447 u Belgiji
 - 4470 Degrelle — Rexisti
 - 4471 Croix verte¹⁾
 - 4472 Amis de Spirou²⁾
 - 4473 Skauti
 - 448 u Francuskoj
 - 4480 De Gaulle-ov pokret
 - 4481 Croix verte
 - 4482 PSF Parti socialiste Francais³⁾
 - 44,83 Front National de l'Independance¹⁾
- 45 *Nadzor nad strancima u zemlji*
- 450 Isto ne i jugoisto ne zemlje
 - 4500 Rusi
 - 45 000 Caristi ke organizacije
 - 45 001 Sovjetske organizacije (Kominternu)

¹⁾ „Zeleni krst“ (franc.).

²⁾ „Priatelji Spirou-a“ (franc.).

³⁾ Francuska socijalisti ka partija (franc.).

⁴⁾ Nacionalni pokret nezavisnosti (franc.).

- 4501 Turska
- 4502 Bugari
- 4503 Grci
- 4504 Rumuni
- 4505 Jugosloveni
 - 45 051 Srbi
 - 45 052 Hrvati
- 4506 Ma ari
- 4507 Slovaci
- 4508 Cesi
- 4509 Poljaci
- 451 Južne i zapadne zemlje
 - 4510 Holan ani
 - 4511 Belgijanci
 - 4512 Francuzi
 - 4513 Španci
 - 4514 Portugalci
 - 4515 Italijani
 - 4516 Švajcarci
- 452 Severne zemlje
 - 4520 Švedska
 - 4521 Finska
 - 4522 Norveška
 - 4523 Danci
- 453 Azijati
- 454 Severna Amerika
- 455 Srednja i Južna Ameriki
- 456 Afrika
- 457 Australija

Ponovo pripojeni

- 460 Nema ki preseljenici i povratnici
- 461 Alzašani i Lorenci
- 462 Luksemburžani

Glavna grupa

5 *Obični zločini*

Podgrupa

- 51 *Slušanje inostranih radiostanica*
- 52 *Neisporužavanje ratnog materijala*
- 53 *Pasoški prestupi*
 - 530 Nemci
 - 531 Inostranci
- 54 *Skrnavljenje rase*
- 55 *Nedozvoljeno prenošenje pošte*
(Prekršaj protiv uredbe o vestima od 2.4.40.,
SI. list br. 195, str. 823 i si.)
 - 550 nepredavanje na poštanskom šalteru
 - 551 slanje dopisnica sa slikom
 - 552 preko uba enih adresa
 - 553 preko prelaznika granice
 - 554 preko novina
 - 555 dostavljanje pošte preko tre ih lica
 - 556 zarobljeni ka pošta
 - 557 preko konzulata
- 56 *Nedozvoljeni promet robom i novcem*
 - 560 izvoz nedozvoljene robe u inostranstvo
 - 561 krijumarenje robe i deviza
 - 5610 iz Nemačke u okupirane oblasti
 - 5611 iz okupiranih oblasti u Nemačku
 - 5612 izme u okupiranih oblasti
 - 5613 iz Nemačke u neutralne zemlje
 - 5614 iz neutralnih zemalja u Nemačku
 - 5615 iz okupiranih oblasti u neutralne zemlje
 - 5616 iz neutralnih zemalja u okupirane oblasti
 - 5617 u neprijateljsko inostranstvo
 - 5618 iz neprijateljskog inostranstva u okupirane oblasti
 - 562 krijumarenje oružja
 - 563 nedozvoljena trgovina

- 57 *Nedozvoljeni saobraćaj sa ratnim zarobljenicima*
58
59 *Razno*

Glavna grupa

6 *Država i partija*

Podgrupa

- 61 *U zemlji*
610 *Vlasti Reich-a, država i opština*
611 *Ustanove partije i srodne organizacije*
62 *u okupiranim oblastima i zemljama, u kojima su uspostavljene ustanove nemačke vojske*
620 *Vlasti i privredne organizacije*
621 *Ustanove partije i srodne organizacije*
63 *u inostranstvu*
631 *Diplomatska i konzularna predstavništva*
632 *Ustanove partije i srodne organizacije*

Glavna grupa

7 *Wehrmacht*

Podgrupa

- 71 *Nemačke formacije*
72 *Španska legija*
73 *Italijanska legija*
74 *Hrvatska legija*
75 *Norveška i danska legija*
76 *Holandska i belgiska legija*
77 *Francuska legija*
78

- 79 *Komora Wehrmacht-a* (Konjske zaprege)
Na tre em mestu
- 0•Dezerterstvo
- 1 Špijunaža
 - 2 Predavanje obaveštenja koja se imaju držati u tajnosti (veleizdaja iz nehata)
 - 3 Demoralizatorska obaveštenja
 - 4 Sabotaža
 - 5 Nedoovoljeno polno opštenje
 - 6 Sva e i tu e sa doma im stanovništvom
 - 7 Pismeni saobra aj sa pripadnicima okupiranih oblasti
 - 8 Zlo ini, prestupi, prekršaji
 - 9 Nedoovoljeno prenošenje pisama od strane pripadnika Wehrmacht-a

Glavna grupa

8 *Pošta inostranih radnika*

- 810 Danci
- 811 Francuzi
- 812 Holan ani
- 813 Italijani
- 814 Hrvati
- 815 Norvežani
- 816 Poljaci
- 817 Rumuni
- 818 Srbi
- 819 Slovaci
- 820 Slovenci
- 821 Cesi
- 822 Ukrajinci
- 823 Flamanci
- 824 Valonci
- 825 Rusi
- 826 Bugari
- 827 Grci
- 828 Španci

Podela sadržaja pisma (na 4 i 5 mestu)

1. Žalbe inostranih radnika

- 11 Pitanja radnog ugovora odn. tarifna pitanja
- 12 Teško e u transferu nadnica
- 13 Loše socijalno staranje
- 14 Kriminalni slu ajevi

2. Žalbe protiv inostranih radnika

(Odbrambeni slu ajevi)

- 21 Špijunaža
- 22 Sabotaža
- 23 Demoralisanje
- 24 Kriminalni prestupi

3. Zadovoljno držanje inostranih radnika

- 31 Zadovoljstvo radnim uslovima, kao smeštajem, ishranom, postupkom i socijalnim staranjem itd.
- 32 Zadovoljstvo ustrojstvom (ustanovama) Nema kog Reich-a i nacional-socijalizma
- 33 Razumno realno-politi ko gledanje, priznanje pozitivnosti nema ke spoljne politike

Glavna grupa

9 *Ratni zarobljenici*

Podgrupa

- 90 *Bekstvo*
- 91 *Špijunaža*
- 92 *Prenošenje obaveštenja koja treba držati u tajnosti*
- 93 *Demoralizatorska obaveštenja*

- 94 *Sabotaža*
- 95 *Nedozvoljeno polno opštenje*
- 96 *Sva e i tu e*
- 97 *Obi ni zlo ini*
- 98 *Nedozvoljeno prenošenje pisama putem civil-
nih lica*

Glavna grupa

0 *Cenzure pisama*

Podgrupa

- 01 *Nema ka cenzura pisama*
- 02 *Obaveštenja o neprijateljskoj cenzuri pisama*
 - 020 Engleska
 - 021 Egipat
 - 022 Južna Afrika
 - 023 Belgiski kolonijalni posedi
 - 024 Holandski " "
 - 026 Neokupirana Francuska
- 03 *Neutralna cenzura pisama*
 - 030 Italija
 - 031 Španija
 - 032
 - 033 Japan
 - 034 Ma arska
 - 035 Bugarska
 - 036 Rumunija
 - 037 Portugalija
 - 038 SAD
 - 039 Ostali

PRAVILA SLUŽBE TAJNE VOJNE POLICIJE

Kao kontraobaveštajni egzekutivni organ Wehrmacht-a, Tajna vojna policija je sara uju i sa Abwehr-om i trupnom obaveštajnom službom, u okupiranoj Jugoslaviji vršila brojne obaveštajne i egzekutivne zadatke.

DOKUMENAT BR. 11

PRAVILA SLUŽBE TAJNE VOJNE POLICIJE

i. N A C e l a

1. Tajna vojna policija je kontraobaveštajna policija Abwehr-a pri vojsci na bojištu*).
2. Službenici Tajne vojne policije¹⁾ su u slu aju rata službenici Wehrmacht-a. Njih odre uje u potrebnome broju OKW (A Ausl./Abw)²⁾, koji u miru propisuje i njihovu obuku.
3. GFP vrši kontraobaveštajnu policisku delatnost na osnovu uputstava OKW (A Ausl./Abw) preko grupe za vezu OKW-Ausl. Abw pri OKH³⁾ i prema nare enjima svojih lokalnih komandnih ustanova (Ic/AO)⁴⁾.
4. Vojne ustanove i jedinice su dužne da pruže GFP-u i njegovoj delatnosti svestranu podršku. Time se komandne i upravne vlasti i komandanti jedinica ne osloba aju odgovornosti za brižljivo i konspirativno obezbe ivanje u svome delokrugu. GFP pritom sara uje samo savetodavno i pomažu i.

x) O angažovanju i zadacima GFP imaju se blagovremeno naredbom armije obavestiti trupe, komandne i upravne vlasti itd. Vidi u vezi stim primedbe (Prilog 1).

*) Geheime Feldpolizei, skra eno GFP.

²⁾ OKW — Oberkommando der Wehrmacht, tj. Vrhovna komanda Wehrmacht-a; A Ausl./Abw — Amt Ausland/Abwehr, tj. Uprava vojne baveštajne službe pri OKW-u.

³⁾ OKH — Oberkommando des Heeres — Vrhovna komanda suvozemne vojske.

⁴⁾ Ic/AO — Abwehr-Offizier, tj. Obaveštajni oficir u Otseku Ic (ob. otsek) vojnih štabova.

II. ORGANIZACIJA

A. Formacija i potinjenost¹⁾

B. Sastav GFP-a

7. Sastav

- a) Službenici GFP-a su: na elnik Vojne policije suvozemne vojske i službenici njegovog štaba, upravnici vojne policije, komesari vojne policije i sekretari vojne policije.
- b) Postavljanje i otpuštanje službenika vojne policije vrši na elnik A Ausl./Abw. po nalogu na elnika OKW-a.

8. Poja anje

Poja anje grupa GFP-a, zamenu i smenjivanje pojedinih službenika vrši OKW (A Ausl./Abw.) na zahtev na elnika vojne policije suvozemne vojske.

Radi poja anja GFP-a, naro ito u neprijateljskoj zemlji, mogu se upotrebiti i vojnici iz trupe koji nisu policiski službenici, ali koji po li nim svojstvima — poznavanju sveta, poznavanju ljudi, znanju jezika, naro itoj spremnosti itd. — izgledaju naro ito pogodni za službu u GFP-u (u vezi stím vidi Dodatak ta . 1). Oni se imaju prekomandovati kao »pomo ni službenici vojne policije« i za vreme njihovog rada pri GFP-u može im se, uz mogućnost opoziva, dodeliti dužnost službenika GFP-a. Ta ke 123 a i 125 Mobilizacionog plana Suvozemne vojske celishodno se primenjuju. Prekomandovanje i smenjivanje vrši pretpostavljena komanda.

9. Podrška od strane Vojne žandarmerije i jedinica

Ako u pojedinim slu ajevima za sprovo enje naro itih mera, kao što je napr. pretraživanje naselja, ljudstvo GFP-a nije dovoljno, ima se preko oficira Abwehr-a u

¹⁾ Formacija i potinjenost GFP opisani su u knjizi: Obaveštajna služba III Reich-a.

obaveštajnom otseku, odn. rukovodioca Grupe za vezu OKW-Ausl./Abw. izdejstovati pomo Vojne žandarmerije ili drugih pogodnih podoficira i vojnika.

III. RANG OVI I INOVI¹⁾

IV. ZADATAK GFP-a

13. GFP ima zadatak:

- a) da pronalazi i suzbija sva nastojanja koja dovode u opasnost narod i državu, naročito špijunažu, veleizdaju, sabotazu, neprijateljsku propagandu i podrivaku delatnost u operacionom području;
- b) da prikuplja i ocenjuje rezultate istraga;
- c) da u pojedinostima sprovodi kontraobaveštajne mere za obezbeđenje operacionoga područja, odnosno da nadzire njihovo sprovođenje, kao i da savetima pruža podršku vojnim ustanovama i jedinicama, naročito oficirima koji su pri štabovima zaduženi poslovima kontraobaveštajnog karaktera;
- d) da izvršava zadatke vojne kontraobaveštajne službe koji nisu u nadležnosti policije bezbednosti, na osnovu naređenja ustanova Abwehr-a i svojih pretpostavljenih.

14. Rešenja i poslovi Tajne vojne policije ne podležu kontroli upravnih sudova.

V. NADLEŽNOST GFP-a

15. Prema tački 3,6b i 16 Tajna vojna policija vrši u operacionom području policijska isleđenja po predmetima veleizdaje i izdaje, špijunaže, sabotaze, oštećenja vojnih sredstava, podrivake delatnosti, kao i po ostalim kažnjivim delima protiv države i Wehrmacht-a. Ako je ope-

*) Rangovi i inovi GFP-a opisani su u op. cit.

raciono područje u celini ili delimično na teritoriji Reich-a, GFP vrši isle enja prema odeljku I u saradnji sa mesnim ustanovama Državne policije. Saradnju izme u GFP-a i Gestapo-a, eventualno odre ivanje uzajamnog delokruga, put izveštavanja itd. koji odgovara me usobnim odnosima treba, u vezi stim, regulisati uputstvima komande armije (oficir Abwehr-a u obaveštajnom oteku, u sporazumu sa na elnikom gra anske uprave). Uporedi ta ku 34., poslednja 3 stava.

Mesna nadležnost grupa u operacionom području odre uje se prema delokrugu nadležnosti njihovih pretpostavljenih komandi.

16. Na elnik A Ausl./Abw. pri OKW, rukovodilac Grupe za vezu QKW-Ausl./Abw. pri OKH kao i oficiri Abwehr-a u obaveštajnim otecima vojnih štabova imaju sva prava sudskih tužilaca, izdaju svojim pot injenim organima GFP-a naloge za otvaranje i produžavanje isle enja ili za preduzimanje drugih policiskih mera bezbednosti.
17. GFP je pomo ni organ tužilaca. On je dužan da ispunjava tužio eve zahteve ili zahteve islednih organa koje on odredi, da se sprovedu pojedine mere ili preduzmu isle enja, i da mu pružaju obaveštenja.

VI. P R A V A GFP-a

20. Ustanove i službenici GFP-a imaju prava ustanova i službenika policiske službe i službe bezbednosti.
21. Službenici GFP-a su ovlaš eni da u hitnim slu ajevima, na osnovu svoje legitimacije, zahtevaju podršku od vojne žandarmerije i svakog pripadnika Wehrmacht-a. Ovim zahtevima GFP-a mora se izi i u susret ukoliko to dozvoljavaju sopstveni zadaci.
23. Pripadnici GFP-a imaju pravo da nose civilno odelo u službi, a u naro itim slu ajevima i unoforme svih ro-

dova Wehrmacht-a. O tome, koja uniforma i koji in dolaze u obzir, u svakom se sluaju treba sporazumeti sa nadležnim vojnim pretpostavljenim.

Rukovodilac grupe GFP-a odlučuje kada iz službenih razloga ne treba nositi uniformu GFP-a, već civilno odelo ili neku drugu uniformu.

VII. SLUŽBENI ODNOSI GFP-a

25. *Službeni položaj grupe GFP-a*

Grupa GFP-a je vojna jedinica u sastavu svoje komande. U delokrugu svoje nadležnosti, oficir Abwehr-a u obaveštajnom oteku štaba jedinice, odn. Grupa za vezu OKW-Ausl./Abw. pri OKH, angažuje grupu kao jedinicu na osnovu kontraobaveštajno-policiskih potreba.

Ravnomerna raspodela grupe na korpuse, divizije itd. zabranjena je.

Podela pojedinih službenika u svojstvu organa za vezu sa komandantom armiskog pozadinskog područja i sa štabovima komandnih korpusa, a u naročito važnim slučajevima privremeno i sa drugim komandama, može biti celishodna. Ovi su službenici, u tome slučaju, stručni savetodavci odgovaraju ih štabova, ali ostaju podređeni oficiru Abwehr-a u obaveštajnom oteku (Ic AO).

Pri promeni mesta ili angažovanju armije na drugome mestu itd. grupa GFP-a ostaje u sastavu svoje komande. Ostavljanje pojedinih službenika na kraće vreme u starome mestu, napr. za rešavanje važnih slučajeva špijunaže ili za upućivanje u posao novih grupa GFP-a može u datom slučaju biti neophodno.

26. *Vršenje službe*

a) Službu GFP-a u Vrhovnoj komandi Wehrmacht-a vrši Abwehr III.

b) Načelnik vojne policije Suvozemne vojske odgovoran je za jedinstveno rukovođenje službom vojne policije

u operacionom području i za jednoobraznu obuku službenika.

On je u grupi za vezu OKW-Ausl./Abw. referent za sva pitanja GFP-a.

On nadzire delatnost GFP-a pri komandama i stara se za najtešnju saradnju grupa, me usobno i sa službama poretka (Prav. služb. Suvoz. vojske 90. 1. deo, ta . 35) i vojnim upravnim područjima, kao i sa ustanovama Abwehr-a susednih vojnih oblasti i Gestapo-a u operacionom području (uporedi u vezi s tim ta ku 15). On je ovlašćen da se lično upozna sa stanjem poslova i na ino rada grupa GFP-a i da u sporazumu sa nadležnim komandama izdaje potrebna uputstva.

Na elnik vojne policije Suvozemne vojske rešava personalna pitanja GFP-a, postavljenja pomoćnih službenika vojne policije prema ta kama 7. i 8., traženja pojačanja, smenjivanja ili zamene bolesnih ili nepodesnih službenika; on proverava vojenje ratnog dnevnika i daje na tim područjima potrebna uputstva rukovodiocima grupa GFP-a.

Zamenu, pojačanje itd. zahteva preko Grupe za vezu OKW-Ausl./Abw. od OKW-a (A Ausl./Abw).

Preko A Ausl./Abw. pri OKW-u održava vezu sa Upravom Gestapo-a.

Procenjuje iskustva i izveštava OKW (A Ausl./Abw.) preko Grupe za vezu OKW Ausl./Abw.

- c) Rukovodilac grupe GFP-a pri OKH-u odgovoran je za kontraobaveštajno obezbeđenje glavnoga stana. Po pitanjima angažovanja njegove grupe u odbrani od špijunaže, sabotaze itd., on radi prema uputstvima Grupe za vezu OKW-Ausl./Abw. Dužan je da izvršava naredjenja komandanta glavnoga stana.
- d) Rukovodilac grupe GFP-a pri armijama, komandama korpusa graničnih trupa i komandama oteka granične straže, je referat oficira Ic/AO za angažovanje njegove grupe u delokrugu komande armije itd. Po naredjenju toga oficira, on sprovodi za to potrebne mere i naredjenja.

- e) Rukovodioci grupa GFP-a pri OKH-u, komandama armija itd. nadziru, prema uputstvima rukovodioca Grupe za vezu OKW-Ausl./Abw. odn. Ic/AO, lica koja se privremeno puštaju u njihove komande i strane vojne atašee.

Oni rešavaju, po nare enju na elnika Vojne policije Suvozemne vojske, personalna pitanja svoje grupe (uporedi Dodatak, ta ka 3), zamenu tehni kih pomo nih sredstava i rukovode daljom obukom svojih službenika.

Podnošenje izveštaja

- a) O hapšenjima, otkrivenim špijunskim vezama od operacionoga područja prema pozadinskom području u domovini itd., GFP uvek nadležnim putem izveštava OKW (Abwehr III), a u hitnim slu ajevima neposredno.
- b) Teku e izveštavanje grupe GFP-a na bojištu reguliše Ic/AO, odn. rukovodilac Grupe za vezu OKW-Ausl./Abw. Ono treba da se ograni i na najnužnije. GFP u prvome redu ima da vrši prakti ni kontraobaveštajni rad.
- c) Rukovodilac grupe GFP-a podnosi tromese no sažete izveštaje o radu svoje grupe Ic/AO-u, odn. Grupi za vezu OKW-Ausl./Abw. pri OKH-u, koje ovi, sa svojim mišljenjem, upu uju na elniku Vojne policije Suvozemne vojske.
- Izveštaji treba da upoznaju na elnika Vojne policije sa delatnoš u i doga ajima u grupama i da mu omogu e da iz tako dobijenih saznanja izvu e zaklju ke za organizacione i nastavne mere (uporedi: Dodatak, ta ka 4). U tim izveštajima zabranjeni su opisi vojnih mera, davanje mišljenja o njima i sudovi o vojnim nare enjima.
- d) Izveštaje o agentima treba stalno podnositi u specijalnim izveštajima oficiru Abwehr-a u obaveštajnom odeljenju, koji odlu uje o daljem postupku sa njima.

X. SLUŽBENA UPUTSTVA

Pojedina ni zadaci

Delatnost GFP-a ne može se izložiti u pojedinostima. Ona se vidi iz glavnog zadatka, izloženog u odeljku IV, i iz nadležnosti i prava koja proizlaze iz odeljaka V i VI. Ona se, osim toga, nameće nema koj kontraobaveštajnoj službi radom neprijateljske špijunske, saboterske i propagandne službe i zavisi, osim toga, i od prilika u operacionom području.

Svrha i zadatak GFP-a je obezbećenje i podrška *vojnih operacija na bojištu*. Iz ovoga proizlaze sve potrebne mere. U to spada i obaveza GFP-a da, mimo okvira kontraobaveštajne službe u pravom smislu, pazi na stvari i događaje — naročito u neprijateljskoj zemlji, kao što su napr. držanje neprijateljskog stanovništva, pozivanje neprijateljskih vojnih obveznika u neprijateljsku armiju i si. — koji mogu u ratu mnogo da nam naškode. Njihovo pravovremeno sprečavanje ili ograničavanje na najmanju meru, u okviru opšteg obezbećenja operacionoga područja, spada stoga i u zadatke kontraobaveštajne službe (Abwehr-a). Pojam »kontraobaveštajna služba« (»Abwehr«) treba stoga u operacionom području shvatiti u najširem smislu.

I za GFP važi pritom pravilo do koga se došlo iskustvom, a to je da

»glavni zadatak Abwehr-a, nije hvatanje špijuna, makoliko ono bilo neophodno, nego preventivna zaštita uvođenjem mera koje neprijateljsku obaveštajnu, sabotersku i propagandnu službu unapred onemogućavaju ili njenu delatnost ograničavaju na najmanju meru«.

Stoga težište delatnosti GFP-a treba, u prvome redu, usmeriti na preventivnu zaštitu i, prema tome, na ova područja:

Davanje saveta štabovima, jedinicama i ustanovama oružane sile u operacionom području pri preduzimanju mera zaštite od špijunaže, sabotaže itd.

Obezbe ivanje vojnih tajni u službenim prostorijama viših komandi.

Nadzor nad kretanjem civilnoga stanovništva, kao i predloži za njegovo regulisanje.

Nadzor PTT saobra aja za civilno stanovništvo, kao i predloži za njegovo regulisanje.

Pomo vojnoj pošti pri nadzoru prometa vojne pošte.

Mere za spre avanje neprijateljske obaveštajne službe iza operacionoga podru ja, u saradnji sa nadležnim kontraobaveštajnim ustanovama u domovini i eventualnim podru jima vojne uprave, u operacionom podru ju sa Feldkomman antur-ama i komandama mesta. Pojednosti se uvek regulišu preko oficira Abwehr-a u obaveštajnom odeljenju.

Otkrivanje i spre avanje neprijateljske propagande.

Traganje, u vezi sa komandama mesta i službama porotka, za ostavljenim pripadnicima neprijateljske vojske i spre avanje prebegavanja neprijatelja, sposobnih za vojnu službu, i dobrovoljaca u neprijateljsku vojsku.

Nadzor nad civilnim stanovništvom.

Kontrola štampe, dozvoljene u operacionom podru ju; zabrana novina.

Saslušavanje i nadzor nad povratnicima u operaciono podru je.

Vrbovanje agenata, naro ito u neprijateljskoj zemlji.

Podrška sopstvenoj tajnoj obaveštajnoj službi pribavljanjem pogodnih agenata i odgovaraju ih obaveštenja i izvora. (Uporedi ta ku 13 d).

Dalje pojedina ne mere, nužne za izvršenje ovih opštih zadataka, koje delom zavise od lokalnih prilika, navedene

su, onoliko koliko se mogu predvideti unapred, u Prilogu 5. Pritom treba imati na umu da vrste poslova i pojedina ne mere, navedene u ta ci 34 i Prilogu 5 kao zadaci GFP-a, ne može sve da izvrši sam GFP. One treba samo da daju osnovu i pregled o tome, koja se sve stru na podru ja moraju regulisati u smislu kontraobaveštajne službe.

Mere, kao napr. nadzor nad kretanjem lica na svima sektorima saobra aja, nadzor nad držanjem civilnoga stanovništva i si., u prvome redu su zadaci službi poretka (unutar teritorije Reich-a, saglasno njihovom policiskom karakteru su zadaci Policije bezbednosti i Policije poretka). Ali se one, radi o uvanja interesa kontraobaveštajne službe moraju regulisati uz u eš e Ic/AO. (Vidi u vezi stim Pravila službe Suvozemne vojske 90,1. deo, ta ka 26, poslednji stav, i ta ka 36, tre i stav).

Zadatak je upravnika vojne policije da Ic/AO-u daje pravovremeno predloge u vezi stim. (Uporedni Dodatak, ta ka 8).

37. *Administracija*

Uredna administracija, brižljivo vo enje dnevnika i akata su i na bojištu preduslov uspeha kontraobaveštajne službe. Rukovodioci grupa GFP-a odgovorni su za to, i moraju tome delu službe pokloniti naro itu pažnju.

Pri svakoj grupi imaju se voditi odn. držati u pripravnosti:

- a) ratni dnevnik prema obrascu III (Prilog 6);
- b) ratna upisnica za grupu, posebno za pomo ne policiske službenike;
- c) poimeni ni spisak svih pripadnika grupe — posebno za pomo ne policiske službenike — uz navo enje njihovog broja iz ratne upisnice kao i zna ki za raspoznavanje, vojni kih knjižica, legitimacija, policiskih službenih zna ki itd.;
- d) kartoteka Abwehr-a (vidi ta ku 38);

- e) kartoteka agenata (samo kod rukovodioca); ona se ima voditi naročito pažljivo i iscrpno (vidi Dodatak, tačka 9);
- f) popis akata. Što jednoobraznije obeležavanje glavnih akata unutar celokupnog GFP-a olakšava rad i njihovo korišćenje. To obeležavanje naređuje na elnika Vojne policije Suvozemne vojske;
- g) unapred štampane formulare za izveštaje o slučajevima hapšenja, kao i slične formulare u cilju sastavljanja upitnika o licima koja su postala sumnjiva;
- h) nema kućnih poternica, po 5 knjiga na grupu.

Okončana i nepotrebna akta treba poslati OKW-u (Abw. III) preko na elnika Vojne policije Suvozemne vojske.

Ocenjivanje iskustava vrši na elnik Vojne policije Suvozemne vojske, saglasno tački 26 b. Stoga pri njegovom štabu treba da se vodi centralna kartoteka GFP-a (kartoteka osoblja i stvari), pri grupama GFP-a samo kartoteka osoblja, koja je istovremeno kartoteka registrature. Obaveštavanje centralne kartoteke vrši se samo dostavljanjem formulara; originalni kartoni ostaju na elno pri grupama.

POJEDINA NI ZADACI GFP-a

1. *Opšte mere*

Li na zaštita komandanta i ostalih viših li nosti celo kupnog štaba, ukoliko nije druk ije regulisana.

Podrška specijalnim sudovima protiv špijunaže.

U eš e u saslušanjima zarobljenika, naro ito radi saznanja položaja službenih prostorija vojnih, policijskih i važnih civilnih vlasti u mestima koja još drži neprijatelj, a u cilju vršenja pretresa neposredno po zauzimanju tih mesta.

Spre avanje zloupotrebe nema kih uniformi od strane lica u neprijateljskoj obaveštajnoj službi.

2. *Mere pri osvajanju dotada neposednutog podru ja*

Momentalna zaplena svih pisama i telegrama na poštama i železni kim stanicama; brzo ispražnjavanje uli nih poštanskih sandu i a (veoma važno!).

Pretraživanje službenih prostorija neprijateljskih vlasti, naro ito stanova u kojima su doskora boravile neprijateljske vojne ustanove.

Zaplena dokumentarnog materijala svake vrste. Momentarno dostavljanje Ic/AO-u.

Obezbe ivanje pokreta trupa, odn. transporata trupa motornim vozilima, od nepoželjnog osmatranja duž puteva (naro ito van nema ke teritorije).

Traženje, odn. zaplena:

golubova pismoša;

skrivenih neprijateljskih telefonskih vodova (podzemnih i prekomorskih kablova); momentalno obaveštavanje o njima;

beži nih sredstava veze (radio-ure aja, uklju uju i radiotelefonske i radiotelegrafske);

neprijateljskih huška kih i pogrđnih spisa, tajnih novina i štamparija koje spadaju uz njih;

traganje za ostavljenim pripadnicima neprijateljske vojske.

3. *Nadzor nad civilnim PTT — saobra ajem*

Mere protiv neprijateljske špijunaže na železnicama.

Osmatranje bacanja padobrana iz aviona, ili drugog materijala pogodnog za dostavljanje obavještenja.
Osmatranje redovnog kretanja golubova.
Osmatranje malih gasnih balona koji slobodno lete (tajna obavještajna služba prema neprijatelju).
Osmatranje gasnih balona (koji dolaze od neprijatelja), koji nose propagandni materijal.
Mere za prikupljanje i predaju ba enog neprijateljskog propagandnog materijala.
Osmatranje svetlosnih signala (u oba pravca), naro ito na krilima operacija.
Otkrivanje zabranjenog prenošenja obavještenja, koja ne ide propisnim poštanskim putem.
Nadzor nad vodenim tokovima koji idu prema neprijatelju (pošta u flašama itd.).
Motrenje na javne lokale koje civilno stanovništvo naro ito pose uje.

4. Nadzor nad kretanjem lica

Spre avanje krijum arenja lica na granicama prema inostranstvu i operacionim podru jima; zaplena krijum arene pošte i krijum arene robe.
Nadzor nad vodenim saobra ajem na istim mestima.
Spre avanje nedozvoljenog odlaska civilnog stanovništva u inostranstvo.
Saslušavanje i dalje posmatranje povratnika iz inostranstva.
Pregled putnih objava.
Podrška železni kim nadzornim službenicima u železni kom saobraaju.
Ukoliko je na granicama postavljena ži ana prepreka sa elektri nom strujom:
Mere obezbe enja protiv nedozvoljenog prelaska, putem stražarskih obezbe enja i ugraivanjem alarmnih ure aja.

5. Nadzor nad civilnim stanovništvom

Proveravanje poštovanja odre enih policiskih asova.

Slušanje propovednika u crkvama i pri sahranama, naročito u neprijateljskoj zemlji.

Pronalaženje i hapšenje lica koja me u stanovništvom vode potstrela ke razgovore ili šire lažne vesti o ratnim uspesima itd.

Nadzor nad prisnim opštenjem *Nemaca* sa stanovnicima neprijateljske zemlje.

Ispitivanje raspoloženja i stava stanovništva (tajno udruživanje).

6. *Mere obezbe enja Glavnoga stana OKH-a* (celishodno i za armiske i druge štabove)

Neupadljivo pra enje visokih li nosti.

Posmatranje sporednih pojava pri posetama savezni kih rukovodilaca i drugih visokih li nosti.

Staranje o merama obezbe enja koje neovlaš enim licima spre avaju ulaz u odre ene službene zgrade i približavanje njima.

Proveravanje stanodavaca pripadnika Glavnoga stana.

Naročito stroga kontrola železni kih stanica i stranaca u mestima bavljenja Glavnoga stana — izdavanje naro itih dozvola za pristup svakom novodolom putniku, nadzor nad putnicima koji dolaze, j na mestima dolaska tramvaja i železnice uzanog koloseka, kao i uopšte na svim prilaznim putevima ka kona ištima Glavnoga stana.

Proveravanje putnika koji dolaze, u pogledu prava na nošenje uniforme.

Motrenje na neutralne vojne atašee i ostale akreditovane inostrane oficire.

Motrenje na sopstvene ratne dopisnike, fotografe itd. Kontrola i proveravanje celokupnog poštanskog, paketskog, robnog, telefonskog, telegrafskog i beži nog saobra aja.

Traganje za pismenim obaveštenjima koja idu drugim putem, a ne poštom.

Staranje o tome da se neprijateljski ratni zarobljenici ne zaposle u okolini Glavnoga stana i da tamo ne stanuju nikakvi stranci.

D O D A T A K

OBJAŠNJENJA

1. Uz ta ku 8: Postavljenja pomo nih službenika

Zauzimanjem neprijateljske teritorije, komanda armije preuzima celokupnu upravu na tome mestu u svoju nadležnost (Pravila službe Suvozemne vojske 90, I. deo, ta ke 28—29). Time i na GFP, kao policiski organ komande armije, automatski pada uglavnom politiki nadzor nad neprijateljskim civilnim stanovništvom, kao preduslov suzbijanja špijunaže, sabotaze itd. On se sastoji u mnogobrojnim pojedina nim merama u cilju kontrole stanovništva, u isle enjima, motrenjima, pretresima itd., - zadacima u kojima službe poretka mogu da sara uju u okviru svoje delatnosti na održavanju poretka.

Pošto se poja anja iz domovine mogu dovoditi samo u neznatnoj meri, to se pomo ne snage GFP-a, potrebne za ovo, moraju pribavljati postavljenjem pomo nih službenika, koji se, kako iskustvo pokazuje, mogu u dovoljnome broju na i me u podocifirima i vojnicima rezervnih godišta u jedinicama. Oni su se, kao što je Svet-ski rat pokazao, poneli veoma dobro i pove ali delotvornost GFP-a.

Preduslov za njihovo postavljenje jeste dovoljno znanje jezika, jer je nadzorni i isledni službenik u neprijateljskoj zemlji skoro *bez vrednosti* ako ne može besprekorno da se sporazumeva sa stanovnicima zemlje i da odmah doslovno shvati štampane i pisane stvari.

Pravovremeno pribavljanje i obuku pomo itih službenika Vojne policije mora unapred da naredi naelnik Vojne policije Suvozemne vojske. Pokazalo se celishodnim da se podoficiri i vojnici, koji izgledaju pogodni, najpre na dva do tri meseca prekomanduju u GFP na probu, a da se zatim samo potpuno pogodni ljudi preuzmu u vojno-policisku službu.

7. *Uz ta ku 33: Troškovi kontraobaveštajne službe*

U troškove kontraobaveštajne službe ubrajaju se svi izdaci, neposredno vezani za kontraobaveštajnu službu, ili oni koje ona nameće, kao što su napr. izdaci za: agente i pribavljanje obaveštenja, troškovi službenika pri vršenju ispitivanja i motrenja, privođenja i saslušavanja neprijateljskih agenata i si. U vezi s tim potrebna naredba izdaje Ic/AO.

8. *Uz ta ku 34: Zadaci GFP-a*

U završnim odredbama tačke 34, jasno je izloženo kako treba shvatiti pojam »zadaci GFP«. U predlozima rukovodioca Vojne policije za regulisanje delokruga rada u celini i njihovom sprovođenju u pojedinostima mora ipak da se u ini razlika između u teritorije Reich-a i neprijateljske zemlje.

Doklegod operaciono područje u celini ili deli ne leži na teritoriji Reich-a, na njemu prisutne komande Policije bezbednosti i Policije poretka, kojima su poverene prilike u zemlji, moraju ostati uključene u kontraobaveštajnu službu, veći s obzirom na održavanje narodnog i privrednog života. Mere, potrebne za ovo, reguliše OKH odn. komanda armije (vidi ta ku 15), pri čemu treba voditi računa da se komanda armije mora obavestiti u *prvom redu i najbržim putem*.

U neprijateljskoj zemlji komanda armije raspoložena samo GFP-om kao izvršnim organom. Saradnja domaćih policiskih organa, ukoliko je uopšte moguća, dolazi u obzir samo kao podrška službama poretka u održavanju javnog reda. Nadzor nad stanovništvom — uključujući i neprijateljske upravne organe, pojačanu kontrolu poštovanja saobraćajnih propisa, kontrolu civilne službe veze kao preduslova suzbijanja špijunaže — pada silom prilika uglavnom u deo GFP-u. Ove okolnosti moraju na elnik Vojne policije Suvozemne vojske i rukovodioci Vojne policije pravovremeno da uzimaju u obzir podesnim predlozima, kao i obezbeđenjem dovoljnoga broja pomoćnih policiskih službenika i agenata bez kojih se u neprijateljskoj zemlji ne može. (Uporedi u vezi s ovim Dodatak, tačka 1).

9. *Uz ta ku 37a: Kartoteka agenata*

Ratna iskustva u e da su ta na personalna akta i akta 0 delatnosti svakoga agenta, koga su nema ke ustanove zavrbovale na neprijateljskoj teritoriji, a naro ito onih koji su uzeti iz redova doma eg stanovništva, preduslov da se eventualni kasniji zahtevi odmah mogu besprekorno ispitati, a neopravdani odbiti.

O svakom agentu, pa bio on samo kratko vreme zaposlen, treba stoga — pored kartona u koji se unose samo nužni personalni podaci, dan stupanja u službu i otpuštanja — voditi posebne kartone delatnosti, koji mogu dati jasnu sliku o ukupnom vremenu njegovoga angažovanja i njegovoj itavoj delatnosti. Iz kartona treba naro ito da se vidi, vrsta njegove delatnosti, rezultati, primljen novac —• svako pla anje uneti pojedina no — naro iti dogajaji (napr. hapšenja), naro ita angažovanja, naknade, pouzdanost, kona na ocena vrednosti, dan otpuštanja, potvrda o punoj naknadi.

Kartoteku i kartone delatnosti treba brižljivo uvati i u sluaju opasnosti od neprijatelja blagovremeno skloniti na sigurno mesto; zaklju ena akta o agentima treba dostaviti OKW-u (Abw. III).

Po jedan duplikat svakoga kartona treba, pri vrbovanju nekoga agenta, dostaviti OKW-u (Abw. III, Centralnoj kartoteci).

**POSTUPAK PREMA INOSTRANIM RADNICIMA
U REICH-u**

*Me u iseljenim stanovnicima okupiranih slovena-
na kih oblasti koje su bile uklju ene u Tre i Reich,,
mnogi su upu eni na rad u Nema ku. Isto tako su j
u drugim jugoslo'venskim okupiranim oblastima regru-
tovani radnici i silom upu ivani na rad u Reich.*

DOKUMENAT BR. 12

Štambilj:

Komandant policije bezbednosti i SD-a
u Donjoj Štajerskoj
nemačka pogranična policija
Pogranična policiska stanica
Mursko Središče

Primljeno: 2 maja 1943.
Br. delov.: 495/43 pril.:

P O T S E T N I K

o opštim na elima za postupak sa inostranom
radnom snagom koja se nalazi na radu u Reich-u.

Borba Reich-a protiv razornih snaga boljševizma postaje sve više stvar koja se tiče cele Evrope. Prvi put u istoriji ovoga kontinenta počinju se ocrtavati, mada u nekim zemljama još kao mali začeci, konture evropske solidarnosti. Vidljivo praktično ispoljavanje je zaposlenje miliona inostranih radnika iz skoro svih evropskih kontinentalnih zemalja u Reich-u, među njima i velikog broja pripadnika pobeđenih neprijateljskih sila. Iz ove činjenice proizilazi da nema koji narod, međutim, naročite obaveze koje, pre svega, proizilaze iz sledećih načela:

1.— Na prvo mesto dolazi bezbednost Reich-a. Reichsfuehrer SS i njegova nadležna utvrditi bezbednosno-policijske mere za zaštitu Reich-a i nemačkog naroda.

2.— Humani postupak sa inostranim radnicima, koji potstupa na rad, i njima odobrene olakšice, razumljivo, mogu lako dovesti do toga da se izbriše jasna odredena crta koja razdvaja inostrane radnike od Nemaca. Nemce treba opominjati da smatraju svojom nacionalnom dužnošću održavanje potrebnog otstojanja između sebe i stranaca. Kod propusta protiv načela nacional-socialističkog shvatanja o rasi, Nemač mora biti svestan da ga očekuju najteže kazne. Saznanje da se radi o pobiđi ili o boljševičkom haosu, mora da navede svakog Nemca da izvrši potrebne zaključke za opštenje sa inostranom radnom snagom.

Sve se ima podrediti cilju da se rat pobedonosno završi. Prema tome sa inostranom radnom snagom koja radi u Reich-u treba postupati tako, da se održava i poboljša njihova pouzdanost, da delovanja na štetu Reich-a u njihovim zemljama budu svedena na najmanju meru i da se njihova radna snaga sačuva za dugo vremena za nemačku ratnu privredu, pa čak da dođe do daljeg povećanja radnog kapaciteta. Prema tome se ima presudnim smatrati sledeće:

1.— Svaki, pa i najprimitivniji čovek raspolaže finim osećanjem za pravednost. Prema tome i svaki nepravedni postupak mora da ima razorne posledice. Moraju se, dakle, izbjeći i nepravde, vređanja, šikane, zlostavljanja itd. Primena kažnjavanja batinom je zabra-

njena. Oštre mere protiv neposlušnih i buntovnika treba inostranim radnicima objasniti na odgovaraju i na in.

2.— Nemogu e je nekoga pridobiti za aktivnu saradnju za jednu novu ideju, ako se u isto vreme vrea njegovo unutrašnje ose anje sopstvene vrednosti. Od ljudi koji se nazivaju zverovima, varvarima i nižim bi ima ne može se zahtevati da daju na radu sve što mogu. Nasuprot tome imaju se u svim prilikama, koje se pružaju, potstrekavati i unapre ivati pozitivna svojstva, kao borbenost protiv boljševizma, obezbe enie sopstvene egzistencije i njihove domovine, gotovost za akciju i volju za rad.

3.— Sem toga se moraju preduzeti sve mere, kako bi se unapredila potrebna saradnja evropskih naroda u borbi protiv boljševizma. Inostrani radnici ne mogu se samo re ima ubediti da nema ka pobeda koristi i njima i njihovim narodima. Pretpostavka za ovo je odgovaraju i postupak.

Polaze i sa ovih gledišta, generalni opunomo enik, odgovoran za upotrebu i radne uslove inostrane radne snage, kao i ostala zainteresovana nadležstva, izdali su potrebne smernice za upotrebu inostranih radnika u Nema kom Reich-u. Iz ovih propisa imaju se naro ito ista i slede i:

a.) Svaki inostrani radnik e se, po mogu stvu, zaposliti na onom radnom mestu na kome e mo i, u skladu sa svojim prethodnim vaspitanjem i dosadašnjim radom, da postigne najve i radni u inak.

b.) Smeštaj inostranih radnika treba, po pravilu, da bude po logorima. Smeštaj mora da bude na uzoran nain opremljen svim potrebama u pogledu rada, isto e i higijene. Ogravanje sli no zatvorskom i ograde od bodljikave žice zabranjeni su. Presudna važnost se polaže na to da se kod smeštaja u najve oj meri voai ra una o nacionalnim obi ajima inostranih radnika i radnica, a u skladu sa ratom uslovljenim mogu nostima. Stranci se imaju, ukoliko je to ikako mogu e, smestiti odvojeno po narodnosnim grupama. Saradnja inostranih radnika u upravi logora i u održavanju logorskog reda je obezbe ena. Za sve logore postoje pravil-

nici o održavanju reda u logoru, u kojima su naročito obuhvaćene dužnosti i prava logorskih starešina i poslova.

c.) Inostrana radna snaga opominje se prilikom vrbovanja da ponese sa sobom u Nemačku odeću i obuće. Ukoliko to nije moguće i ukoliko je nastala potreba za dopunom odeće i obućom, koja je postala neupotrebljivom, oni se, imajući u vidu ratom uslovljena ograničenja, opremaju odećom i obućom tako, da je zajemljena potrebna zaštita za održavanje zdravlja od vremenskih uticaja.

d.) Inostrani radnici primaju sledovanje hrane koje je utvrđeno od strane ministra Reich-a za ishranu i poljoprivredu prema snabdevanju uporednih nemačkih radnika. Pri tome se, po mogućstvu, uzima u obzir ishrana uobičajena u zemljama tih inostranih radnika. Vodi se računa, da se inostranim radnicima izdaje snabdevanje saobrazno količini hrane koja je stavljena za njih na raspolaganje. Pronevere, zloupotrebe i lihvarske cene itd. kažnjavaju se preko nadzornih ustanova i izvršnih organa kao da su ta dela učinjena protiv Nemaca.

e.) Svaki inostrani radnik ima pravo na efikasno zdravstveno staranje. Propisi za sprečavanje epidemija i zaraznih bolesti neograničeno se primenjuju. Lekarstva nega je prema mesnim prilikama obezbeđena preko logorskih, revirskih i uredskih lekara. Za stalnu ambulantsku ili bolničku negu ima se držati u pripravnosti na podesan i neophodno potreban broj kreveta. Za negu i ishranu ima se po mogućstvu upotrebiti osoblje odnosno narodne pripadnosti, a prema okolnostima i lekari i sanitetski pomoćnici. Za trudne radnice imaju se predvideti potrebne mogućnosti za porođaj, a tako i se imaju stvoriti u potrebnom obimu prostorije za dojenje i dečja jaslja. Za staranje o tome imaju se upotrebiti ženski pripadnici odnosno narodnosne grupe. Vraćanje trudnih žena radnica u njihovu domovinu vrši se samo u izuzetnim slučajevima prema njihovoj želji.

f.) Staranje o duhovnoj razonosti inostranih radnika je od najveće važnosti za održavanje radne sposobnosti

i spremnosti za rad. Zabavne priredbe, uoblić avanje slobodnog vremena, sport itd. imaju se u prvom redu sprovođiti u logoru, snagama iz logora. Sem toga se naročito imaju upotrebiti umetnike i narodnosne grupe raznih naroda kao dalji oblik staranja za duhovnu razonođu. Dalje, ukoliko je to moguće, imaju se prikazivati filmovi iz domovine. Sem toga treba da budu svakom logoru pristupa ne knjige, prevedene na pojedine strane jezike, novine i časopisi.

Te ajevi za jezike treba da poboljšaju sporazumevanje na radnom mestu. Za pojedine nacije obraćuju se i izdaju specijalni rečnici.

Uostalom, i radnici sa Istoka imaju, na elno, mogućnost za izlazak bar u slobodne dane.

g.) Svim inostranim radnicima ima da se omoguđi dušebrižni ko staranje, ukoliko oni to žele. Za pripadnike okupiranih Istočnih oblasti dolaze, zasada, u obzir mirski sveštenici. Staranje o dušebrižju putem ruskih i ukrajinskih emigranata je zabranjeno.

U slučaju smrti stranci se sahranjuju na javnim grobljima.

h.) Politička propaganda ima, u prvom redu, probuditi snage protiv boljševizma i treba je na odgovarajući način uobličiti.

Napred reprodukovana osnovna načela, obavezna su kao smernice za sve organizacije, nadležstva i pojedince, pošto su ih izdala za to nadležna nadležstva. Svi organi, koji se moraju baviti upotrebom i zbrinjavanjem inostranih radnika, naročito poslovođe i logorske starešine, odgovorni su da se ova osnovna načela sprovedu u praksi i da se po njima postupa. Njima treba da bude jasno da prestupi protiv napred navedenih osnovnih načela nanose štetu nema kojoj ratnoj privredi, a time posredno i frontu, i da se stoga isti imaju kažnjavati ne samo sa gledišta nepolitičkog krivičnog dela (naprimer, telesna povreda, pronevere, lihvarstvo), već da se prema okolnostima mogu čak smatrati potpomaganjem neprijatelja. Na odgovornost se mogu pozvati ne samo krivci, već i odgovorni rukovodioci nadležstava. Isto tako i nedovoljno upućivanje podređenih ustanova ili slab nadzor nad njima može dovesti do disciplinskog kažnjavanja.

Za sve postojeće propise i uredbe za postupak sa inostranom radnom snagom imaju nadležni organi proveriti, da li se mogu uskladiti sa napred navedenim na elima. Gde id nije slu aj imaju se odmah preraditi na odgovaraju i na in.

Berlin, 15 aprila 1943 godine.

Štambilj:

- 1.) Okružno:
- 2.) Kartoteka sprov.:
- 3.) Kartoteka izv.:
- 4.) U li ni akt
Olovkom: III/2c—
Mastilom: IH/2c

Štambilj:

- O k r u ž n o :
- Vpr. Paraf 8
 - j. . . 77 9. Paraf
 - 2. Paraf"" 10. Paraf
 - 3. 11. Paraf
 - 4. Paraf 12. Paraf"
 - 5. 7 . 13. .7 .7777 71
 - 6.14
 - 2.15

PROSTITUCIJA KAO OBJEKAT BEZBEDNOSNO-POLICISKE DELATNOSTI

Dalja ilustracija za mnogostranost nema ke obaveštajne službe proizlazi iz dokumenata koji pokazuju nadležnost, datu bezbednosno-policiskom aparatu u pogledu organizovanja javnih kuća za inostrane radnike u Reich-u. Tim se pitanjem bavilo i nadležstvo „Zamenika Fuehrer-a“, tj. rukovodstvo nacionalsocijalisti ke partije, pa i sam Hitler.

DOKUMENAT BR. 13

Šef policije bezbednosti i SD-a Berlin, 16 januara 1941.
Oznaka akta V B 2 1590/40*)

Štambilj:

Viši vođa SS i policije Dunav u Beču	Paraf
Lični biro	Paraf
Dan prijema 22 jan. 1941	
Del. br. III-12/41 Pril.	Paraf

Ekspresni dopis!

Poverljivo!

Upravi V Glavne uprave bezbednosti Reich-a,
Inspektorima policije bezbednosti i SD-a,
Svima (rukovodnim) ustanovama kriminalne policije.

Informativno:

Upravama III, IV i VI Glavne uprave bezbednosti Reich-a,
Višim vođama SS i policije,

*) V B 2 zna i Uprava V RSHA (Kriminalna policija), odeljenje B otsek 2.

Zapovednicima i komandantima policije bezbednosti i SD-a,
(Rukovodnim) ustanovama državne policije,
(Rukovodnim) osecima SD-a,
I A 1 Glavne uprave bezbednosti Reich-a.

Predmet: Policiski postupak sa prostitucijom.
(Bordeli kod masovne upotrebe radnika stranih
narodnosti).

U prilogu dostavljam na znanje prepis okružnice Zamenika Fuehrer-a od 7. 12. 1940 koja je izdata pošto je samnom stupljeno u dodir, a odnosi se na »otvaranje bordeia za radnike stranih narodnosti«. Umoljavam, pošto je otsada osigurana pomo župskih vo a²), da se sa najve om hitn-š u pokrenu sve potrebne mere. Kao osnova imaju važiti raspisi Ministra unutrašnjih poslova Reich-a od 9. 9. 1939 — Pol. S-Kr. 3 2217/39 —i od 16.3.1940 — Pol. S V B 1 355/40 —• koji se odnose na »policiski postupak sa prostitucijom«, u kojima je ve ukazano na potrebu uvanja rasnih principa prilikom otvaranja javnih ku a.

Kako je izraženo u okružnici Zamenika Fuehrer-a, trebalo bi dosadašnje najhitnije poteško e oko otvaranja bordela za radnike stranih narodnosti ukloniti tako, da se poslodavci zaduže da u estvuju u gra enju i snošenju troškova. Javne ku e neka se po mogu stvu *ne* nalaze u *zbijenim naseljima*, nego u blizini radni kih logora, da bi se s jedne strane posetiocima uštedio dugi put, a s druge strane da bi se nema ko stanovništvo zaštitilo od uznemiravanja. Ovde e se, uglavnom, raditi o podizanju baraka. Vrhovno rukovodstvo Nema kog fronta rada je obe alo, da e sa svoje strane isto tako potpomagati kriminalno-policiske mere preko svojih sreskih organa.

Za popunu ku a ne dolaze u obzir prostitutke *nema ke narodnosti*, nego samo prostitutke stranih narodnosti ili Ciganke. Po mogu stvu treba se starati, da odgovaraju narodnostima stranih radnika koji su upotrebljeni u mestu. Ukoliko ne postoje druge mogu nosti, potreban broj prostitutki ima se zavrbovati neposredno u okupiranim podru jima. U tu svrhu treba stupiti u dodir sa nadležnim zapovednicima policije bezbednosti i SD-a, kako bi sa njihove strane bilo

²) Gauleiter-a.

potpomognuto vrbovanje koje vrše preduzima i ili upravnici bordela, kojima se ima pridodati jedan poverenik nadležne ustanove kriminalne policije.

Policiski i zdravstveni nadzor javnih kuća i njihovih stanovnika vršiti u okviru ve pomenutih raspisa Ministra unutrašnjih poslova Reich-a od 9. 9. 1939 i 16. 3. 1940.

O rezultatu preduzetih mera izvestiti me najkasnije do 1.4.1941. Ukoliko bi iskrsele naročite teškoće, molim da se dostavi privremeni izveštaj.

potpis: Heydrich

Okrugli štambilj:

Reichsfuehrer SS-a
i Šef nemačke policije u Ministarstvu unutrašnjih poslova Reich-a

Šef policije bezbednosti i SD-a 33

Overava:

Neubauer s. r.
kriminalni sekretar

Prepis

Nacionalsocijalisti ka nema ka radni ka partija

Zamenik Fuehrer-a Muenchen 33, 7 decembra 1940.
Na elnik štaba Mrka ku a¹)
Dr. Kl./Ra.

O k r u ž n i c a

(Nije za objavljivanje)

Strogo poverljivo!

Predmet: Otvaranje bordela za radnike stranih narodnosti.

Dovo enje radne snage strane narodnosti, koje u sve ve o j meri postaje potrebno, dovodi do ugrožavanja nema ke krvi. Zabrane i pretnje kaznama deluju samo uslovno, a iz politi kih razloga ne mogu se ni izre i u svim slu ajevima. Stoga je Fuehrer naredio, da se za radnike stranih narodnosti, po mogu stvu u svima mestima gde e biti upotrebljeni u ve em broju, imaju otvoriti sopstveni bordeli.

Raspisom od 9 septembra 1939 naredio je Mi nistar unutrašnjih poslova Reich-a i Šef nema ke policije stvaranje naro itih ku a za prostitutke i uz to je odredio da se pri tome vodi ra una o opštim rasnim principima. Izvršenje mera koje su za ovo potrebne, spada u dužnost nadležnih rukovodnih ustanova kriminalne policije i ustanova kriminalne policije. Opštine su dužne da potpomažu mere policije i da time eventualno izazvane troškove snose kao posredne policiske troškove.

¹) Braunes Haus, sedište rukovodstva NSDAP.

Po pitanju, u kojoj meri i poslodavci moraju biti zaduženi da učestvuju u snosjenju troškova, vodim pregovore sa gospodinom Ministrom rada Reich-a.

Umoljavam župske vođe da poklone svoju naročitu pažnju pitanju otvaranja bordela za radnike stranih narodnosti. Ovakvi bordeli moraju se hitno otvoriti svugde, gde su zaposleni radnici stranih narodnosti. Ako bi iskrsele poteškoće, molim za hitan izveštaj.

Heil Hitler !

potpis: M. Bormann

Okrugli štambilj:
Reichfuehrer SS-a
i Šef nemačke policije u Ministarstvu unutrašnjih poslova Reich-a
Šef policije bezbednosti i SD-a 33

Za tačnost:
Neubauer s. r.
kriminalni sekretar

Za tačnost:
potpis Dr. Klopfer

Ključ za raspodelu :
Reichsleiter-ima¹⁾
Župskim vođama,
Komandantima formacija.

¹⁾ U hijerarhiji NSDAP stajali su kao najviši partiski funkcioneri, na čelu pojedinih partiskih grana ili delatnosti tzv. Reichsleiter-i, tj. vođe te grane ili delatnosti nacističke partije za čeli Reich.

DOKUMENAT BR. 14

Šef policije bezbednosti i SD-a
V B II 1590/40 II _ _ Berlin SW 11, 28 februara 1941.

Prilikom odgovora molim P r i n z Albrecht Strasse 8
nazna iti gornju poslovnu Telefon: 12 00 40
oznaku i datum.

EKSPRESNI DOPIS

Poverljivo !

Štambij:

Viši vođa SS i policije Dunav
u Beču
Lični biro
Dan prijema 5 marta 1941.
Del. Br. III — 12 II/41 Pril.

Upravi V Glavne uprave bezbednosti Reich-a,
Inspektorima policije bezbednosti i SD-a,
Svima (rukovodnim) ustanovama kriminalne policije.

Informativno :

Upravi III, IV i VI Glavne uprave bezbednosti Reich-a,
Višim vođama SS i policije,
Zapovednicima i komandantima policije bezbednosti i SD-a,
(Rukovodnim) ustanovama državne policije,
(Rukovodnim) osecima SD-a,
I A 1 Glavne uprave bezbednosti Reich-a.

Predmet: Policiski postupak sa prostitucijom.
(Bordeli kod masovne upotrebe radnika stranih
narodnosti).

Ukazivanje u naredbi od 16. 1. 41 — V B II 1590/40 na to da poslodavce treba zadužiti da u estvuju u gra enju bor- dela i snošenju troškova, ima se smatrati zastarelim.

U pogledu otvaranja i preuzimanja troškova za bordele za radnike stranih narodnosti, umoljavam da se stupi u vezu sa nadležnim župskim starešinama¹⁾ Vrhovnog rukovodstva Nema kog fronta rada, kojima su data odgovaraju a uputstva od strane Vrhovnog rukovodstva Nema kog fronta rada.

Po nalogu,
Potpis: Werner

Okrugli štambilj:
Reichsfuehrer SS-a
i Šef nema ke poli-
cije u Ministarstvu
unutrašnjih poslova
Reich-a
Šef policije bezbed-
nosti i SD-a 33

Overava:
Neubauer s. r.
kriminalni sekretar

¹⁾ Gauobmaenner.

HITLER-ovo NARENJE O NAPADU
NA JUGOSLAVIJU

Dva dana posle pristupanja Jugoslavije Trojnom paktu, Hitler je dobio obaveštenje o narodnom revoltu koji je zbacio vladu Cvetkovi — Maek i o dogajima koji su se u vezi s tim odigrali u Beogradu i drugim mestima. Pošto je time bila uništena nada da je Jugoslaviju uklopio u sistem satelita Treteeg Reich-a, Hitler je sazvao konferenciju na kojoj je prisutnim, a izložio svoje gledanje na nastalu situaciju i izdao nalog da se što hitnije izvrši napad na Jugoslaviju i sprovede njeno uništenje. O toj konferenciji je sastavljen uobičajeni zapisnik, ije prve tri strane pretstavlja sledeći dokument.

DOKUMENAT BR. 15

Rukopisom: P. S. 17/16/2

Rukovodni štab Wehrmacht-a Berlin, 27.3.41.

Štambilji:

Tajni komandni predmet Šefov predmet
S a m Q o f i c i r

1. primerak Rukovod. štabu Wehrmacht-a
2. *primerak Rukovodstvu*
3. primerak Ratnoistoriskom Odelj. Wehrmacht-a

Konferencija o položaju Jugoslavije

Štambilj:

Prisutni:

Fuehrer
Maršal Reich-a
Šef Vrh. K-de
Wehrmacht-a
Šef Rukovod. štaba
Wehrmacht-a

Vrh. K-da Wehrmacht-a/Rukovod. štab Wehrmacht-a
Odeljenje I (I M 1)
Br. 44391/41 tajni komandni predmet — Šefov predmet

Generallajtnant Bodenschatz
Pukovnik Schmundt
Kapetan fregate v. Puttkamer

Parafi.:

Potpukovnik Scherff
Major v. Below
Major Christian.

Kasnije pozvani da u estvuju :

Vrhovni komandant kopnene vojske
Na elnik generalštaba kopnene vojske
Pukovnik Heusinger
Potpukovnik Sieverth
Ministar inostranih poslova Reich-a
Poslanik Hewel
Generalmajor v. Waldau
Pukovnik Schmidt
Generalmajor v. Rintelen

Fuehrer

izlaže položaj Jugoslavije posle državnog udara. Konstatacija da je Jugoslavija u pogledu na pretstoje u akciju Marita a pogotovu na kasniji poduhvat Barbarossa bila nesiguran faktor. Srbi i Slovenci nikada nisu bili prijateljski nastrojeni prema Nemcima. Vlade nikada ne sede sigurno na svom položaju zbog nacionalnog pitanja i oficirske kamarile koja je sklona vršenju državnih udara. Zemlja je u sadašnjosti imala samo jednog jakog oveka, Stojadinovi a, koji je srušen po nalogu kneza namesnika Pavla a na njegovu štetu.

Momenat za saznanje o položaju u zemlji i njenom nastrojenju prema nama je za nas povoljan, posmatrano kako iz politiki, tako i vojnih razloga. Da se rušenje vlade bilo dogodilo za vreme akcije Barbarossa, posledice bi za nas morale biti bitno teže.

Fuehrer je odlučio, ne čekajući i eventualne izjave lojalnosti od strane nove vlade, da izvrši sve pripreme da bi Jugoslaviju razbio vojni i kao državnu tvorevinu. U spoljnopolitičkom pogledu ne može se uputivati nikakvi upitni ultimatum. Uveravanja jugoslovenske vlade, kojima se, međutim, u budućnosti ipak ne može verovati, primeniti se na znanje. Napad će otpočeti im da to budu spremna potrebna sredstva i trupe.

Radi se o tome da se postupi što je moguće brže. Na podesan način se pokušati da se privuku na u estvo-

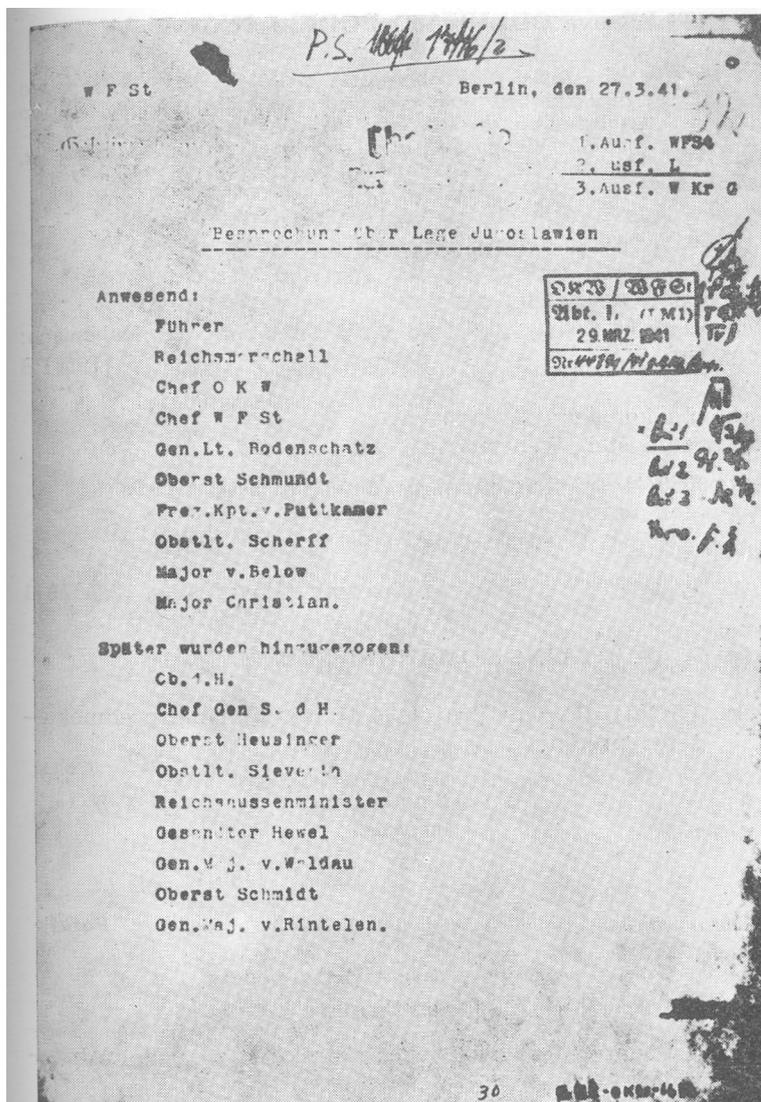
vanje pogranične države. Ima se zatražiti vojna pomoć protiv same Jugoslavije od Italije, Maarske i u izvesnoj meri od Bugarske. Rumuniji će uglavnom pripasti zadatak obezbeđenja prema Rusiji. Maarski i bugarski poslanik već su obavješteni. Duce-u će još u toku dana biti upućena poruka.

U političkom pogledu je naročito važno da se udar protiv Jugoslavije vrši nemilosrdnom oštrinom i da se munjevitim pothvatom izvrši vojni kolonizacija. Time bi se u dovoljnoj meri zaplašila Turska i uticalo u povoljnom smislu na kasniji ratni pohod protiv Grčke. Ima se računati, da će se prilikom našeg napada Hrvati staviti na našu stranu. Zagarantovano im se odgovarajućim političkim postupkom (kasnija autonomija). Rat protiv Jugoslavije će u Italiji, Maarskoj i Bugarskoj biti vrlo popularan, pošto se tim državama imaju staviti u izgled teritorijalni dobitci, Italiji Jadranska obala, Maarskoj Banat, Bugarskoj Makedonija.

Ovaj plan pretpostavlja da ćemo vremenski ubrzano izvršiti sve pripreme i angažovati tako jake snage, da slom Jugoslavije usledi u najkraćem roku.

S tim u vezi mora se pothvat Barbarossa odložiti za 4 nedelje.

Vojne operacije imaju se voditi kako sledi:

Faksimil prve strane Hitler-ovog nare enja o napadu na Jugoslaviju

HITLER-ova ODLUKA O PODELI JUGOSLAVIJE

Još u toku operacija, aprila 1941, Hitler je izdao direktive za podelu Jugoslavije. Kao što je to bilo uobičajeno, direktive su imale oblik akta Vrhovne komande Wehrmacht-a, sa potpisom feldmaršala Keitel-a, kao na elnika Vrhovne komande.

DOKUMENAT BR. 16

Rukopisno:

1195 PS

Prepis

Rukopisno:

1195 PS

I

Vrhovna komanda Wehrmacht-a
Rukovodni štab Wehrmacht-a/Odelj. L. (IV/Qu)¹⁾

Br. 00630/41 taj. komandni predmet

uz poverljivo 25

Führer-ov Glavni stan 12. 4. 1941

TAJNI KOMANDNI PREDMET

Veza: OKW/L (IV/Qu) Broj 4434/41 taj. komand, predmet —
šefov predmet

Štambilj:

(nejasan)

uz br. 1190/41

Paraf

*Privremene direktive za podelu
Jugoslavije*

- I. Fuehrer je izdao sledeće direktive za podelu Jugoslavije:

¹⁾ Odeljenje L (Leitung) vodilo je operativne poslove; IV/Qu je oznaka oteka „Quartiermeister“.

1.) *Bivša oblast Štajerske i Kranjske:*

Podru je bivše *Štajerske* prema jugu prošireno pasom širokim oko 90 km i dubokim 10 do 15 km pridružuje se župi Štajerskoj.

Severni deo *Kranjske* sa grani nom linijom, koja prolazi Savom, a severno od Ljubljane prema priloženoj karti OKH/Gen. Qu dodeljuje se Koruškoj.

Predaja podru ja koja su zaposele nema ke trupe nadležnim Gauleiter-ima, usledi e od strane Vrhovne komande suvozemne vojske (OKH) po srezovima, im to bude dozvolila pacifikacija zemlje.

Predaja podru ja koja su zaposeli Italijani pripremi e se pismom Fuehrer-a Duce-u, a sprovede se prema bližem uputstvu Ministarstva inostranih poslova. Do toga asa ne treba s nema ke strane preduzimati nikakve mere. (Teletip OKH-Gen. Qu/ Abt. Verw. A. Ob. Kdo 2 I Br. 801 tajni komandni predmet, time je rešen).¹⁾

2.) *Podru je Prekomurja :*

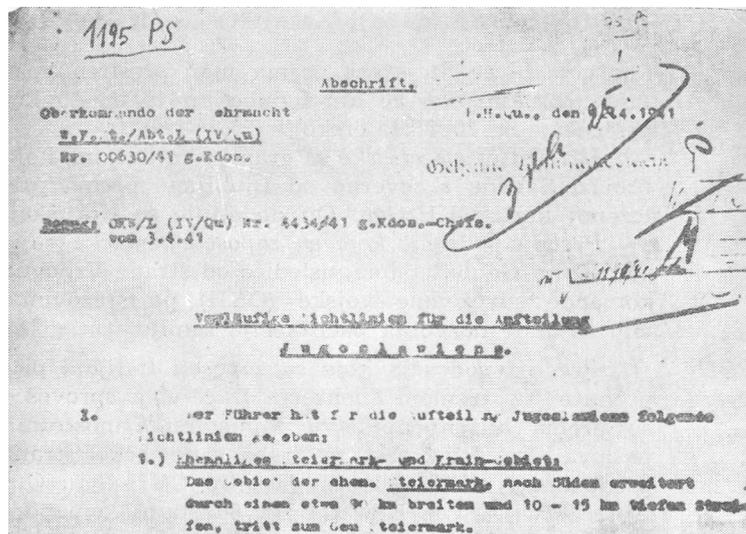
Podru je Prekomurja u celosti e pripasti Maarskoj u okviru istoriske granice. Iseljavanje Nemaca koji žive u severozapadnom delu podru ja, uzeto je u obzir za kasnije vreme.

Predaju podru ja Ma arima regulisa e Vrhovna komanda suvozemne vojske.

3.) *Banat:*

Podru je od ta ke gde se Drava se e sa ma arskom zemaljskom granicom do uš a Tise u Dunav pripaš e Ma arskoj.

Teletip koji je uputio pomo nik na elnika generalštaba Suvozemne vojske (Generalquartiermeister OKH), odeljenje za ratno-upravne poslove (Abt. Kr. Verw. — Abteilung Kriegsverwaltung), Komandi 2 armije (A. Ob. Kdo 2) koja je sprovodila operacije protiv Jugoslavije sa severozapada i severa.

Odluku o podeli Jugoslavije doneo je Hitler 12 aprila 1941, u doba dok Wehrmacht još nije bio završio operacije

Podru je isto no od Tise bi e zasada stavljeno pod nema ku zaštitu, isto tako i podru je južno od Dunava na istok od opšte linije uš e Morave u Dunav—Požarevac —Petrovac—Boljevac — Knjaževac--Kalna. Ovo podru je obuhvata podru je bogato bakrom kod Bora i podru ja bogata ugljem koja se nastavljaju prema jugoistoku. Navedena linija važi kao oslonac i privremena granica. U tome podru ju ima se predvideti zasada nema ka vojna uprava pod Vrhovnom komandom suvozemne vojske.

4.) Južna Srbija :

Podru je koje je naseljeno bugarskim Makedoncima pripaš e Bugarskoj kako to odgovara narodnosnoj granici

Privremeno određivanje granice izvrši se u skladu s vojnom gledištu od strane Vrhovne komande suvozemne vojske, koja će izvršiti pripremu za predaju Bugarskoj.

5.) *Stara Srbija :*

Područje stare Srbije dolazi pod nemačku vojnu upravu pod Vrhovnom komandom suvozemne vojske

6.) *Hrvatska :*

Hrvatska će postati unutar narodnosnih granica samostalnom državom. Sa nemačke strane neće uslediti nikakvo mešanje u unutrašnju-političke odnose.

7.) *Ostali krajevi uključivo Bosna i Hercegovina :*

Političko formiranje ovih područja ostaje prepušteno Italiji. Pri ovome može doći u obzir i ponovno uspostavljanje samostalne Crne Gore.

II. *Povlačenje granice:*

- 1.) Ukoliko povlačenje granice nije utvrđeno u prednjem oteku pod I, ovo će uslediti od strane Vrhovne komande Wehrmacht-a u sporazumu sa Ministarstvom inostranih poslova, Opunomoćenikom za četvorogodišnji plan i Ministrom unutrašnjih poslova Reich-a.

Za Vrhovnu komandu Wehrmacht-a, Rukovodni štab Wehrmacht-a (L IV/Qu) je nadležno koje ima da vrši razradu.

- 2.) Vrhovna komanda suvozemne vojske podneće što skorije Vrhovnoj komandi Wehrmacht-a (W. F. St.) svoje

želje u vojnom pogledu za povlaenje granice —
ukoliko ju nije utvrdio Fuehrer — izuzev za zaštitno
podruje južno od Dunava.

- 3.) Vrhovna komanda Wehrmacht-a, Uprava za ratnu
privredu¹⁾ podne e što skorije svoje želje u pogledu
granica zašitnog podruja južno od Dunava (otsek
I broj 3) Rukovodnom štabu Wehrmacht-a (Odelje-
nje L).
- 4.) Prema Italijanima važe zasada taktike granice
armija.

Na elnik Vrhovne komande
Wehrmacht-a
potpis : Keitel

¹⁾ U originalu upotrebijena skraenica: OKW/Wi. Rue. Amt,
tj. Wirtschafts — Ruestungsamt (uprava za ratnu privredu)

RADIOGRAMI VOLKSDEUTSCHER-ske RADIOSTANICE U NOVOM SADU

Još od kraja 1940 godine funkcionisala je u Novom Sadu tajna radiostanica Abwehr-a II kojom su rukovodili funkcioneri rukovodstva nemačke manjine, u Jugoslaviji. Njeno kamuflažno ime bilo je „Nora”. Opštila je sa Abwehr-ovim centrom u Beču (radiostanica „Wera”) i sa tzv. „Ratnom organizacijom” Abwehr-a u Beogradu. Bila je važna karika u Abwehr-ovoj mreži u Jugoslaviji. Naročito krupnu ulogu je odigrala u danima izmeću 27. marta 1941. i ulaska mađarskih jedinica u Novi Sad. Ona je emitovala za Beč važne obavestajne podatke i služila kao glavna veza izmeću Abwehr-a i volksdeutscher-ske „pete kolone”

U dokumentima pod br. 17 reprodukovani su neki njeni radiogrami iz vremena izmeću 27. marta i 6. aprila 1941. godine. Dokument br. 18 je tekst radiograma sa izveštajem o razgovoru volksdeutscher-skih predstavnika sa generalom Dušanom Simovićem. Pod br. 19 nalazi se nekoliko radiograma iz perioda posle 6. aprila, a pod br. 20 neki radiogrami koji pokazuju pokušaj Volksdeutscher-a da preuzmu vlast u Novom Sadu. Najzad, pod br. 21 reprodukovano je nekoliko radiograma koji pokazuju reakciju Volksdeutscher-a na ustupanje Beča Mađarima.

DOKUMENAT BR. 17a

HD A — NMI

3018—3061, 2141 (dva dela)

Br. 17

017

Mornarička baza u Novom Sadu ima 4 monitora: prvi kod Kanjiže—Tisa, drugi kod Bezdana—Dunav, treći i kod Tekije—Dunav, četvrti na opravlci u zimovniku Novi Sad, pet naoružanih parobroda i 22 šlepa. Ovi se danju i noću u tovaru šljunkom, gore sloj armiranog betona debeo 1 metar. Kod Palanke 4 stoje spremna za potapanje. Kasnije nevidljivi. Primićeni pokreti jedinica sa granice prema bugarskoj granici.

Kisch¹⁾

Pseudonim radiotelegrafiste. Pravo ime Klein.

DOKUMENAT BR. 17b

3021—2983

Br. 18

018

Dalje zaoštavanje situacije. Upravnik policije informisao vo u narodnosne grupe¹⁾ da još n.o ac pretstoji opšta mobilizacija. Vo a narodnosne grupe i saradnici opet pod nadzorom, pošto jedan dan bili slobodni. Danju slobodno kretanje u pratnji organa vlasti.

Kisch

DOKUMENAT BR. 17c

Br. 23

0120—2764

023

Stalni transporti materijala na drumu od Novog Sada za Futog. Grozni ava izgradnja novih bunkera i betoniranih mitraljeskih gnezda duž autoputa i železni ke pruge Novi Sad—Indija, koji kamuflirani kolibama od blata i trske.

Kisch

¹⁾ Dr Sepp Janko koji je sa nekoliko saradnika posle 27.III.1941 godine bio kratko vreme lišen slobode. Pomenuti upravnik policije bio je tada dr Juraj Špiler, koji je vršio tu dužnost pošto je upravnik Vojinovi Teodor pred rat pozvan u vojsku. Posle okupacije Špiler se proglasio Volksdeutscher-om i postao komandant javne bezbednosti za Banat.

DOKUMENAT BR. 18

SAV — NZN

3120—3062, 3062, 3062, 1902

4 dela

Klju 2

020

Simovi je 31.3 potpisao izjavu o lojalnosti mesnih grupa Beograd i Zemun¹⁾). Uveravao da poštuje Göring-a, Milch-a²⁾), da je prijatelj Udet-a³⁾). Ostaje pri Trojnom paktu, želi samo da sa uva neutralnost i nezavisnost. Osu uje incidente, britansku propagandu e suzbijati, jer ova ho e rat, što se bezuslovno mora spre iti. Nova vlada došla, pošto stara bez autoriteta da sklopi tako važan pakt. Moli saradnju u spreavanju rata. Poru uje vo i narodnosne grupe Janku molbu, da posreduje pošto nikakvih razmimoilaženja u životno važnim pitanjima. Simovi ostavio duševno potišten, gotovo slomljen utisak.

Informacija od germanofilskog pukovnika u Komandi vojnog okruga Sremska Mitrovica: do 3.4.41 mora biti okonana tiha mobilizacija.

U Futogu velika koncentracija vojske.

Škola u Novom

2200 1.4.14⁴⁾

Sadu zatvorena do daljeg. U enike evakuišu.

Danas u Novom Sadu predali Volksdeutscher-i iz Banata oko 150 motornih vozila⁵⁾).

Kisch

¹⁾ Greška u prenosu. Treba da glasi: Simovi primio 31.3. potpisnike izjave lojalnosti mesnih grupa Beograd i Zemun. Ove dve mesne organizacije volksdeutscher-skog „Kulturbund“-a podnele su Simovi u, navodno bez znanja i naloga rukovodstva nema ke narodnosne grupe, pismenu izjavu lojalnosti, posle ega je ovaj pozvao potpisnike izjave da ga posete.

²⁾ General nema kog vazduhoplovstva, kasnije feldmaršal, Goering-ov pomo nik kao državni sekretar u Ministarstvu vazduhoplovstva.

³⁾ General nema kog vazduhoplovstva, šef tehni ke službe.

⁴⁾ Greška u prenosu. Treba 1.4.41.

⁵⁾ U nastavku se daje i nešifrovani prvobitni koncept ovog radiograma.

»Raspoloženje beogradske vlade izvanredno potišteno. Na jednu izjavu lojalnosti »Ortsgruppen« Beograda, Zemuna i Pan eva, datu bez znanja i nare enja »Volksgruppenführung«-a grada Beograda, ministar pretsednik Simovi je 31 marta zamolio potpisnike da do u do njega, dao izraza svojoj radosti u vezi s tim i izjavio slede e:

On smatra Volksgruppnu kao lana veze prema Reich-u, sa kojim on želi da živi u najboljim odnosima, vrsto držanje uz pakt pretstavlja gotovu injenicu, samo Jugoslavija želi da ostane neutralna i da sa uva svoju nezavisnost, do stvaranja ove vlade je došlo zbog toga jer stara vlada nije imala autoriteta da zaklju i jedan tako važan pakt, on želi da suzbije englesku propagandu jer ova ho e da natera Jugoslaviju u rat, on najodlu nije osu uje incidente koji su se odigrali protiv Reichsdeutscher-a i Volksdeutscher-a. Na kraju je Simovi izjavio da bi on utoliko više žalio eventualni rat protiv Nema ke, što u životno važnim pitanjima oba naroda ne postoje nikakve diferencije. Oba naroda su upu ena jedan na drugi. On je naglasio svoje poštovanje prema maršalu Reich-a Göring-u, generalfeldmaršalu Milch-u i svoje li no prijateljstvo sa generalpukovnikom Udet-om. Volksgruppna e zadržati sva svoja dosadašnja prava. Simovi je zamolio prisutne, da re eno saopšte poslaniku Heeren-u i Volksgruppenführer-u dr. Janku sa pozivom, da svi treba da doprinesu tome, da se izbegne ratni konflikt. On je tom prilikom ostavljao utisak duševno potištenog i gotovo slomljenog oveka¹).

*) Objašnjenje nema kih izraza:

Ortsgruppe — Mesna grupa volksdeutscher-ske manjinske organizacije

Volksgruppenführung — Vo stvo volksdeutscher-ske organizacije (za grad Beograd sa Zemunom i Pan evom)

Volksgruppe — Nema ka nacionalna manjina, njen zvani an naziv Reichsdeutscher — Nema c iz Reich-a, nema ki državljanin

Volksdeutscher — Nema c, pripadnik nema ke nacionalne manjine, državljanin zemlje u kojoj živi (u ovom slu aju Jugoslavije)

Volksgruppenführer — Vo a nema ke nacionalne manjine.

DOKUMENAT BR. 19a

WIG - SND

Br. 25

0313—3064

025

Prema izjavama visokih oficira treba prvi otpor da bude pružen tek od Srema — obala Dunava, naprotiv ofanziva pravac Albanija i Bugarska. Kod Šarengrada prema Palanci oko 180 bunkera.

U Baranji minska polja. Na drumovima i na terenu

Br. 25, nastav. 0313—2164

Transporti vojske i materijala pravac Zagreb—Beograd. Vozila se transportuju od Petrovaradina železnicom prema jugu Sve više vojnika sa nema kim šlemovima. Kisch

DOKUMENAT BR. 19b

NWS — NKI

Br. 27 (4 dela)

0412—3061, 3061, 3061, 0941

027

U slede im nema kim opštinama baciti oružje: Apatin, Brestovac, Veprovac, Filipovo, Srpski Mileti, Karavukovo, Odžaci, Parabu, Novo Selo, Bukin, Nova Palanka, Gajdobra, Nova Gajdobra, Buljkes, eb, Novi Futog, Toroža, Nove Šove, Seki, Dobropolje, Jarak, Budisava, sve u Ba koj i Bo ar, Molin, esterek, Batarina, Ilek, Lazarevo, Despotovac, Sir a, Martinica, Kni anin, Glogonj, Jabuka, Franefeld, Brestovac, Mramorak, Karlovac, šušarka, sve u Banatu. Dalje, u Krnjaji, Novom Sivcu, Crvenki, Novom Vrbasu, sve u Ba koj. Ako se istovremeno spuste padobranske jedinice, znak za raspoznavanje volksdeutscher-skih borbenih grupa belo kvadratno platno u veli ini 6 sa 6 m. Oprezno, ako se pokazuje kukasti krst. Prenosenje naredaba jedva još mogu e, pošto nema slobode kretanja. Nema ki dom u Novom Sadu baš malopre opet zatvoren. Gra anska straža, sokolci naoružani.

Kisch

Br. 28 (2 dela)
0420—3063, 1733
028

Opomenite ispostavu u Vršcu. Vojna patrola sa goniometrom krenula tamo.

Dajte nam oružja. Naredba za znake razpoznavanja mogla je biti prenesena.

Wera neka bude za Noru podešena za prijem svaka 2 asa, dakle: 0, 2, 4, 6 itd. asova, srednjeevropsko vreme, po 10 minuta. Nora se javlja jedino ako ima neki radiogram, uvek na 5651.

Ve eras se izvezla teš. protivavionska artiljerija na položaje oko Novog Sada.

Kisch

DOKUMENAT BR. 19d

0713—3061, 3061
030

Od poslednjeg javljanja nisam imao struje. Upu ujem stoga, zbog javljanja Nore, još jednom na radiogram 28. Hitno baciti oružja kod Apatina, oko 2 km isto no od crkvenoga tornja na pruzi Apatin—Svilojevo. Šuma sa oko 15 ha proplanka. Kod Crvenke od crkvenoga . . . ¹⁾

severo-severozapadno oko 3 km na livadi kraj Novog Vrbaša. Doleteti sa severa, kroz oba crkvena tornja može južno na oko 2 km na otvoreno polje, kola ekaju²⁾.

Kupatilo na novosadskoj plaži, oko 2 km uz Dunav od železni kog mosta, veliki vojni logor. Bacite zapaljive bombe na drvene kabine.

Novosadski garnizon je još u kasarnama.

Veza sa donosiocima izveštaja je potpuno prekinuta.

Kisch

*) Prekinuto.

²⁾ Nejasno. Verovatno treba razumeti da se oružje ima baciti pravcem koji prolazi kroz oba crkvena tornja, pa odatle južno 2 km na otvorenom polju, a da tamo ekaju kola koja će ga preneti gde treba.

Br. 35 — Wera
1212—3061
035

Sve vojni ki važne ta ke Novog Sada posela je volks-deutscher-ska služba poretka. Molimo bezuslovno nema ku okupaciju, pa iako bi podru je trebalo da bude predato Ma- arima. Dovoljna je jedna eta; ako je potrebno, spustiti pa- dobrance

potpis: dr. Janko

Odgovorite hitno

Kisch

DOKUMENAT BR. 20b

1216—2103
036

Novi Sad vrsto u našoj ruci, isto tako aerodrom. Ateriranje mogu e. Urgiramo ponovo okupaciju od strane nema kih je- dinica koje su u zapadnoj Ba koj ve prešle Dunav.

potpis: Kisch

DOKUMENAT BR. 21a

1120—3062
Br. 34 — Wera
034

Mi smo u istoj meri razoarani, ogoreni kao i razjareni. Šta traže ovde Maari? Radije celog života pod Hotentotima, nego samo i jedan dan trpeti blagodeti ideje krune svetog Stevana i biti izvrgnut ruglu naših renegata.

potpis: Kisch

DOKUMENAT BR. 21b

1210—1741
Br. 34

Molimo što skorije vojni ku zaštitu za nema ku narodnosnu grupu i od Maara.

Dr. Janko

Novi Sad je evakuisan, oba mosta su baena u vazduh.

potpis: Kisch

DOKUMENAT BR. 21c

1308—2942

Br. 38 — Wera
038

Kapetanu Schiller-u!

Janku, Lehmann-u i Reiser-u¹⁾ li no je dobro, ali 700.000 Volksdeutscher-a uzaludno eka odgovor, zašto nas Reich **ostavlja** tako na cedilu. Ni na jedan poziv za pomoć, ni senka **od** odgovora. Ovo je da ovek-a uhvati oćanje.

potpis: Kisch

DOKUMENAT BR. 21 d

1310—3064, 2284

Br. 39 — Wera
039

Ma ari nikako da napreduju. Novi Sad je pre tri dana evakuisan. Volksdeutscher-i održavaju red, ali je ipak najveća opasnost od srpskih gerilaca koji se povlaće, i to baš u nema kim naseljima. Narodnosna grupa je oćajna zbog izrućenja Azijatima. Situacija je krajnje kritična. Svakog trenutka oćekujemo katastrofu. Pošaljite hitno nemaće trupe. Sprovesti najhitnije majoru Lasser-u, mornarić kom kapetanu Weiss-u, kapetanu Schiller-u, porućniku Richter-u²⁾.

Potpis: dr. Janko

*) Volksdeutscher-ski rukovodioci, povezani sa nemaćom obave, štajnom službom.

2) ćetiri navedena oficira pripadali su „Ratnoj organizaciji“ Abwehr-a za Jugoslaviju i radili su do rata kamuflirano u Beogradu. Održavali su, izmeću ostaloga, veze sa volksdeutscher-skom agenturom.

**UNUTRAŠNJE BEZBEDNOSNO-POLICISKE
PRIPREME GESTAPO-a PRED NAPAD NA SSSR**

Drže i plan napada na SSSR u najstrožijoj konspirativnosti, rukovodstvo Tre eg Reich-a je ipak preko Gestapo-a izvršilo potrebne pripreme bezbednosno-policiskog karaktera, koje su imale da se delom sprovedu odmah, a delom da stupe na snagu u celome Reich-u i u okupiranim oblastima na dati znak. etiri dana pred napad Wehrmacht-a na SSSR izdao je šef Gestapo-a Mueller slede i raspis svojim podru nim organima.

DOKUMENAT BR. 22

TAJNI PREDMET REICH-a!

Šef policije bezbednosti i SD-a Berlin, 18 juna 1941
IV A 1¹) — Del. Br. 1157/41 tajni predmet Reich-a

152 primerka

22 primerak

Predmet: Suzbijanje komunisti kog pokreta.

Spoljno-politi ka zbivanja iziskuju pooštreno osmatranje i suzbijanje komunisti kog pokreta. Treba ra unati, da e komunisti ki krugovi pokušati da u poja anoj meri iskoriste datu situaciju za razornu propagandu na uobi ajene na ine, kao što su to usmena propaganda, rasturanje letaka, premazivanja itd. Povrh toga e Sovjetski Savez besumnje pokušati da vrši antinema ku propagandu i da izaziva protivdržavnu delatnost u zemlji pomo nim sredstvima koja mu stoje na raspolaganju, kao radiom, bacanjem letaka itd.

Veliki deo komunista i marksista danas je koncentrisan u preduze ima. Protivdržavna delatnost tamo <e> može voditi:

¹) Referat Uprave IV Gl. upr. bezbednosti Reich-a (Gestapo-a), nadležan za suzbijanje komunizma.

- 1.) u uticaju na samo raspoloženje (polaze i od aktuelnih privrednih ili prehranbeno-tehni kih dnevnih pitanja, sa tendencijom na sve negativnije držanje prema ratu),
- 2.) u obliku sabotažne delatnosti svake vrste (naprimer parola: »Sporije radi«, i izvršavanje drugih sabotažnih akata).

Posmatranju i bezobzirnomo suzbijanju ovakve razorne delatnosti pridaje se pod datim okolnostima naro ito istaknut zna aj.

Poteško e, da se delatnost ove vrste prepozna kao protivdržavna, iziskuju poja anu izgradnju obaveštajne službe.

Stoga zahtevam da se obaveštajne veze sa preduzeima izgrade i intenziviraju još više nego dosada.

S obzirom na trenutno malu mogućnost naknadnoga nadzora, ne može po istekloj kazni uslediti otpuštanje lica, koja se sada zbog komunističke delatnosti nalaze u kaznenom zatvoru. Po izdržanoj kazni ima se obezbediti njihovo prevo enje u zaštitni zatvor. Povrh toga odobravam, da se svi funkcioneri komunističke partije, koji izgledaju naro ito opasni, ukoliko to izgleda potrebno, stave u zaštitni zatvor.

Na temelju u injenih iskustava, zasada se odustaje od pokretanja akcije prema kartoteci A¹).

Zasada se broj hapšenja ima ograničiti na neophodno potrebnu meru (naprimer izvi aji koji su možda sada u toku, moraju se zahvatom zaključiti, ako se tome ne protivite sasvim izuzetni razlozi).

Ova akcija hapšenja ima se, istina, pripremiti, ali je treba izvršiti tek onda, kada odavde bude putem tele-tipa »najhitnije« data lozinka »Internationale«.

*) Tzv. A-kartoteka Gestapo-a obuhvatala je lica koja su bila registrovana kao protivnici nacističkog režima, a ustrojena je još u godinama preuzimanja i u vršivanju nacističke vlasti u Nemačkoj. Predviđeno je bilo da se ta lica pohapse u slučaju potrebe za pojačanom unutrašnje-političkom pripravnošću. Međutim, pokazalo se da je u toku godina veliki broj tih lica bio prišao režimu, pa čak zauzimao vrlo važne funkcije te otuda gornja odluka da se po toj kartoteci ne preduzme akcija.

G e h e i m e Reichssache I

Der Chef der Sicherheitspolizei
und des SD

Berlin, den 18. Juni 1941

IV A 1 - B.Nr. 1157/4) g. Ha. -

150 Ausfertigungen
20 Ausfertigung

Betrifft Bekämpfung der kommunistischen Bewegung.
„.“.„.“.„.“.„.“.

Die aussenpolitischen Ereignisse erfordern eine verschärfte Beobachtung und Bekämpfung der kommunistischen Bewegung. Es ist damit zu rechnen, dass kommunistische Kreise versuchen werden, die gegebene Situation zu Zersetzungspropaganda in der üblichen Art wie Mundpropaganda, Streuzettel, Beschliefungen usw., in erhöhtem Masse auszunutzen. Darüber hinaus wird die Sowjet-Union zweifellos versuchen, durch die ihr zur Verfügung stehenden Hilfsquellen wie Rundfunk, Abwurf von Flugblättern usw., antideutsche Propaganda zu treiben und die staatsfeindliche Tätigkeit im Inlande zu fördern.

Der Grossteil der Kommunisten und Marxisten ist heute in den Betrieben konzentriert. Eine staatsfeindliche Tätigkeit dort kann sich

- 1./ in einer rein stimmungsmässigen Beeinflussung / ausgehend von aktuellen wirtschaftlichen oder ernährungstechnischen Tagesfragen, hinielend auf steigende Ablehnung des Krieges/,
- 2./ in Form von Sabotagetätigkeit jeglicher Art/ z.B. -Fälscht langsamer Arbeiten, Ausführung sonstiger Sabotageakte/, bemerkbar machen.

Der Beobachtung und rücksichtslosen Bekämpfung derartiger Zersetzungsaktivität kommt unter den gegebenen Verhältnissen eine ausschlaggebende Bedeutung zu.

Die Schwierigkeiten, eine derartige Tätigkeit als staatsfeindlich zu erkennen, erfordert einen verstärkten Ausbau des Nachrichtendienstes.

Ich ersuche daher, die nachrichtendienstlichen Verbindungen insbesondere zu den Betrieben, noch mehr als bisher auszubauen und zu intensivieren.

Mit Rücksicht auf die augenblicklich geringe Nachüberwachungsmöglichkeit kann die Entlassung der zur Zeit wegen kommunistischer Betätigung in Strafhaft befindlichen Personen nach Strafverbüßung erfolgen. Ihre Rücküberführung in Schutzhaft nach Strafverbüßung ist sicherzustellen. Darüber hinaus stelle ich anheim, alle besonders gefährlich erscheinenden KP-Funktionäre, soweit dies geboten erscheint, in Schutzhaft zu nehmen.

Vor der Auslösung der A-Kartell wird auf Grund der gemachten Erfahrungen zunächst Abstand genommen.

Zunächst ist die Zahl der Festnahmen auf das unbedingt gebotene Mass zu beschränken / z.B. müssen selbstverständlich etwa zurzeit laufende Ermittlungen durch Zugriff abgeschlossen werden, wenn nicht ganz besondere Gründe entgegenstehen./

Diese Festnahmeaktion ist zwar vorzubereiten, jedoch erst dann durchzuführen, wenn von hier aus mittels Blitz-FS das Kommando "Internationale" durchgegeben wird.

Weiter haben die bisherigen Erfahrungen gezeigt, dass die Russlandrückkehrer und Umsiedler aus sowjetrussischen Gebieten vor ihrer Rückkehr nach Deutschland in zahlreichen Fällen von sowjetrussischen Stellen zur nachrichtendienstlichen Tätigkeit für die SU angehalten worden sind. Diese Personen bilden daher eine besondere Gefahrenquelle. Ihre eingehende Überwachung ist sicherzustellen.

In Vertretung:
gez. Müller

Stempelstelle Westapo.

Begl.:
Bismert
Kanzl. Angestellte.

F.d.R.d.A.
gez. Schesiger
Kanzl.angestellte

Marburg, 23.6.41

F.d.R.d.A.
Krim. Ges.

Mueller-ov raspis o suzbijanju komunisti kog pokreta

Dalje, dosadašnja iskustva su pokazala, da su povratnici iz Rusije i preseljenici sa sovjetske teritorije pre svog povratka u Nema ku, u mnogobrojnim slu ajevima bili angažovani od sovjetskih ustanova u obaveštajnoj delatnosti za Sovjetski Savez. Ova lica predstavljaju, stoga, naro iti izvor opasnosti. Treba obezbediti nad njima temeljiti nadzor.

Štambilj: Gestapo-a

U zameni
potpis: Mueller

Overava:
Baumert
kancelariska nameštenica

Za ta nost prepisa
potpis: Schweiger
kancelariska nameštenica

Maribor, 23. 6. 41

Za ta nost prepisa
kriminalni asistent

**INSTRUKCIJE OKW-a ZA SUZBIJANJE
KOMUNISTI KOG USTANKA U OKUPIRANIM
OBLASTIMA**

Ustanak naroda Jugoslavije pod vođstvom KPJ i nemiri u drugim okupiranim zemljama, koji su se takode tu i tamo pojavljivali, naveli su Vrhovnu komandu Wehrmacht-a da izda instrukcije za primenu odmazdi i terora nad stanovništvom okupiranih zemalja. U toj naredbi je naročito istaknuto da se imaju primeniti najoštrija sredstva i neuobičajena okrutnost, a istovremeno je propisano i vršenje odmazdi u srazmeri od 50 do 100 „komunista“ za ubijenog nemačkog vojnika.

DOKUMENAT BR. 23

Rukopisom: O. K. 25

Šef Vrhovne komande Wehrmacht-a

Rukov. štab Wehrmacht-a Glavni stan Fuehrer-a, 16.9.41

Odeljenje L (IV/Qu)¹⁾ *TAJNI KOMANDNI PREDMET*

Br. 002060/41 taj. komandni predmet

10 primeraka

4 primerak

Predmet: Komunisti koji ustanički pokret
u okupiranim oblastima

Štambilj: (nejasan)

Parafi

1 x 31 9 41 *Paraf*

¹⁾ Odeljenje L (Leitung) vodilo je operative poslove; IV/Qu je oznaka oteka „Quartiermeister“.

- 1.) Od početka ratnog pohoda protiv Sovjetske Rusije izbili su svuda u oblastima, koje su Nemci okupirali, komunistički ustanički pokreti. Oblici delovanja rastu od propagandističkih mera i atentata na pojedine pripadnike Wehrmacht-a do otvorenog ustanka i raširenog banditskog rata.

Ima se konstatovati da se pri tome radi o *masovnom pokretu kojim jedinstveno rukovodi Moskva*, a njoj se imaju staviti na teret i sitni pojedinačni slučajevi, koji se pojavljuju na dosada inače mirnim područjima.

Na pomolu mnogostrukih političkih i privrednih zategnutih odnosa u okupiranim oblastima, mora se osim toga računati i na to, da će *nacionalistički i drugi krugovi* iskoristiti ovu priliku da priključenjem komunističkom ustanku izazovu poteškoće i za nemačke okupacione vlasti.

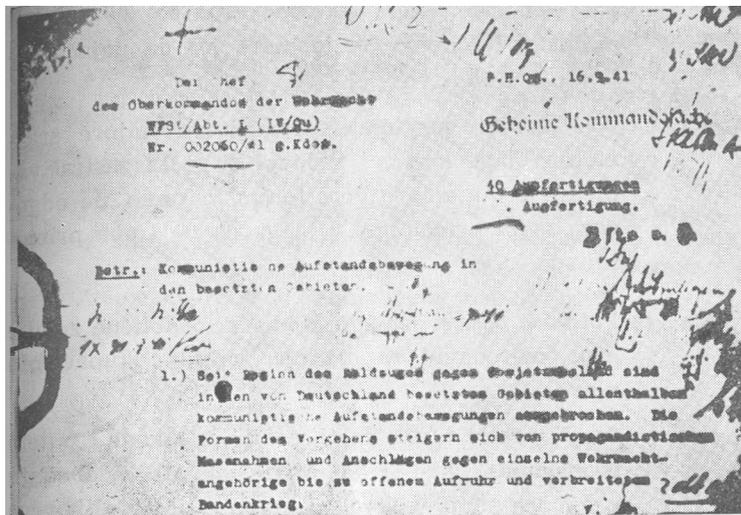
Na taj način nastaje u povećanoj meri *opasnost po nemačku vojničku ratu*, koja se zasada odražava u opštoj nesigurnosti po okupacione trupe, a već je dovela takođe i do dovođenja snaga u glavna žarišta nemira.

- 2.) *Dosadašnje mere* suprotstavljanja opštem ustaničkom pokretu *pokazale su se nedovoljnima*.

Führer je sada naredio da se svuda ima zahvatiti *najoštrijim sredstvima*, kako bi se pokret u najkraćem vremenu ugušio.

Samo na taj način, koji je u istoriji širenja mnogih velikih naroda bio primenjivan uvek sa uspehom, može se ponovno uspostaviti mir.

*Rukopisno:
pravilno!*

Sa potpisom feldmaršala Keitel-a izdao je OKW 16 septembra 1941 raspis o suzbijanju narodnih ustanaka u okupanim zemljama

3.) Pri tome ima se postupati po slede im direktivama:

- a) Prilikom *svakog slu aja* suprotstavljanja nema - kim okupacionim vlastima, bez obzira kakve okolnosti postoje u pojedinostima, mora se zaključivati da im je *izvor komunisti ki*.
- b) Da bi se nemiri ugušili u za etku, imaju se *prilikom prvoga povoda* smesta primeniti najoštrija sredstva da bi se održao autoritet okupacionih vlasti i predupredilo njihovo dalje proširivanje. Pri tome treba imati na umu da u doti nim zemljama ljudski život esto ne vredi ništa i da se zastrašuju e dejstvo može posti i samo neuobičajenom brutalnoš u. *Kao odmazda za život jednog nema kog vojnika mora u tim slu ajevima da*

važi kao primerna — smrtna kazna za 50—100 komunista. Na in izvršenja mora još da poja a zastrašuju e dejstvo.

Obratan postupak, preduzimati najpre srazmerno blage kazne i zadovoljiti se sa zastrašivanjem i pretnjama o pooštrenim merama, ne odgovara ovim principima, i stoga ga ne treba primenjivati.

- c) *Politi ki odnosi* izme u Nema ke i doti ne zemlje nisu merodavni za držanje vojnih okupacionih vlasti.

Naprotiv treba imati u vidu, a tako e i putem propagande ista i, da oštri zahvati osloba aju i doma e stanovništvo od komunisti kih zlikovaca i time njemu samom koriste.

Vešta propaganda takve vrste ne e ni dovesti do toga, da iz oštarih mera protiv komunista proistekne neželjena reakcija kod dobro nastrojenog dela stanovništva.

- d) *Domoroda ke snage* e u izvršavanju takvih nasilnih mera uglavnom podbaciti. Njihovo poja a vanje dovodi do pove ane opasnosti po naše trupe i stoga mora da otpadne.

Naprotiv može se u velikoj meri primenjivati davanje premija i nagrada stanovništvu, da bi se u podesnoj formi obezbedila njegova pomo .

- e) Ukoliko bi se izuzetno preduzeo *postupak pred ratnim sudom* u vezi sa komunisti kim ustankom ili drugim prekršajem protiv nema kih okupacionih vlasti, potrebna je primena najoštrijih kazni.

Pravo sredstvo zastrašivanja kod toga može da bude samo smrtna kazna. Naročito špijunske radnje, dela sabotaže i pokušaji stupanja u neku stranu vojsku moraju se kažnjavati smrću. I u slučaju nedozvoljenog posedovanja oružja ima se po pravilu izricati smrtna kazna.

4.) Zapovednici u okupiranim oblastima imaju se postarati da se sa ovim na delima neizostavno upoznaju sva vojna nadležstva, koja se bave poslom oko mera protiv komunista kod ustanka.

Paraf

Keitel s. r.

**DIREKTIVE SEFA GESTAPO-a ZA SUZBIJANJE
USTANKA U JUGOSLAVIJI**

*Ustanak, koji je planuo u Jugoslaviji jula 1941, j
pretstavljao je iznena enje za okupatora. Trebalo je
da pro e izvesno vreme dok je utvr en njegov karah- l
ter i dok je Gestapo-u postalo jasno da se radi o Na- !
rodno-oslobodila kom pokretu pod rukovodstvom KPJ.
Šef Gestapo-a, Heinrich Mueller, izdao je tada, okto-
bra 1941, uputstvo organima nema kog bezbednosno-
policiskog aparata u okupiranoj Jugoslaviji, kojim daje I
smernice za borbu protiv NOP-a.*

DOKUMENAT BR. 24

Šef policije bezbednosti i SD-a Berlin, 22 oktobra 1941.
Del. Br. 2549/41 pov. — IV A L¹⁾

Poverljivo!

Šefu Einsatzgruppe policije bezbednosti i SD-a
li no SS-pukovniku i pukovniku policije Dr. F u c h s-u
u Beogradu

Komandantu policije bezbednosti i SD-a
li no SS-potpukovniku V o l k e n b o r n-u
na Bledu

Komandantu policije bezbednosti i SD-a
li no SS-pukovniku L u r k e r-u
u Mariboru

Informativno:

Višem vo i SS i policije
li no SS-generalu dr. S c h e e l-u
u S a l z b u r g-u

Inspektoru policije bezbednosti i SD-a
li no SS-pukovniku B r u n n e r-u
u S a l z b u r g-u

¹⁾ IV A L zna i: Uprava IV RSHA (Gestapo), rukovodilac
odeljenja A, nadležnoga za levi arske organizacije i pokrete.

predmet: Suzbijanje komunisti kog pokreta u bivšoj Jugoslaviji

Iz doga aja u poslednjim mesecima može se videti, da [ustani ki pokreti nisu dela grupa koje nepovezano operišu, ni pojedinih lica, nego da gerilskim borbama, sabotažnim i teroristi kim aktima rukovodi KPJ, koja ih je organizovala.

Cilj stremljenja je boljševizacija Balkana, da bi se na taj na in vezivale nema ke snage, a rasteretio SSSR.

Osim toga treba da bude spre ena eksploatacija podru ja, zauzetih od strane Nema ke.

Pojave komunisti kog pokreta u bivšoj Jugoslaviji imaju gerilske i ilegalne forme.

Suzbijanje bandi na ustani koj teritoriji vrši e se u saradnji sa Wehrmacht-om i policijom poretka.

Suzbijanje ilegalnog komunisti kog pokreta je isklju ivo stvar policije bezbednosti uz eventualnu saradnju sa policijom doti nog podru ja.

Delatnost policije bezbednosti mora se usmeriti na totalno uništenje komunizma i obezbe enje svih onih objekata koji su od zna aja za nema ku ratnu privredu.

Stoga je za plan napada potreban pregled o dosadašnjoj organizaciji komunisti kog pokreta u Jugoslaviji.

Organizacija KPJ i SKOJ-a

KPJ je kao sekcija priklju ena III Internacionali. Ona kao ilegalna postoji ve oko 20 godina i stoga raspolaže velikim brojem rukovodilaca koji vladaju konspirativnom praksom. Njoj ne pripadaju samo radnici i nameštenici, nego i intelektualci i aci viših Tazreda.

Organizaciona struktura — osim manjih razlika — ne odstupa od pravila. Najviši forum je, kao i kod svih drugih sekcija, Centralni komitet, kome su podre eni sekretarijat, politiki, organizacioni i tehni ki biroii.

Teritorijalno je bivša Jugoslavija bila podeljena na 8 pokrajina, i to:

1. — Srbija,
2. — Makedonija,
3. — Bosna i Hercegovina,
4. — Vojvodina (Baranja, Ba ka, Srem, Banat),
5. — Slovenija,

6. — Hrvatska,
7. — Crna Gora i
8. — Kosovo, Sandžak i Metohija.

Dalja podela bila je na okruge, reone, elije i aktive. TI gradovima postojao je osim toga i rukovodilac po jednog dela grada.

U pojedinim pokrajinama, rukovodioci su bili sekretari, postavljeni od strane CK-a, koji su sa sekretarima pojedinih okružnih komiteta predstavljali pokrajinski komitet.

U okružnim komitetima predsedavali su sekretari OK-a. U okružni komitet spadali su, osim toga, i sekretari mesnih komiteta.

Mesnim komitetima rukovodili su sekretari, kojima su pomagali rukovodioci reona odnosno delova grada.

Akcije protiv komunisti kog pokreta, izvršene u poslednje vreme, donele su mnoge personalne promene, tako da se morala napustiti norma. Delimično su na vode im položajima lica, koja su dosada kao komunisti bila nepoznata.

esto se izjavljuje, da je KPJ pocepana i da ne predstavlja jedinstvenu partiju, stoga se radi rasvetljavanja nejasno a saopštava sledeće:

Iz propagandističkih razloga, a s obzirom na osobenosti nacionalnih manjina na jugoslovenskoj teritoriji, donesena je na IV Zemaljskoj konferenciji KPJ (1939 godine) odluka, da se u okviru KPJ osnuje Komunisti ka partija Hrvatske, Komunisti ka partija Slovenije i Komunisti ka partija Makedonije. Ova odluka je ostvarena i partije su osnovane, ali one nisu sekcije III Internacionale, nego sastavni delovi KPJ i podređene CK-u Partije, koji je sa po jednim opunomoćenikom zastupljen u rukovodstvima pojedinih partija.

Savez komunisti ke omladine Jugoslavije — SKOJ

SKOJ je teritorijalno organizovan isto tako kao i KPJ. Pojedinim pokrajinama rukovodi pokrajinski komitet. Okružni komiteti ne postoje, ve samo mesne grupe, iji se broj upravlja prema broju članova u pojedinim pokrajinama. Rukovodstvo SKOJ-a je u rukama omladinskog CK-a, nad kojim Partija vrši nadzor i kontrolu.

Sekretar SKOJ-a je istovremeno i član CK-a Partije i Omladinske internacionale. Sekretarijat i biro, koje nalazi-

o kod Partije, ne postoje kod SKOJ-a. Zato u omladinskom CK-u i u mesnim komitetima postoje slede i sektori rada:

1. — Radni ka omladina,
2. — Intelektualna omladina,
3. — Seoska omladina i
4. — Ženska omladina.

Na SKOJ treba obratiti naro ito pažnju, pošto iz njegovih redova dolaze aktivisti, koji su obino studenti i koji zauzimaju vode e položaje u ilegalnoj KPJ kao i kod bandi.

Otkrivanje protivnika

Doga aji u Jugoslaviji su simptomi ne forme pojava, koje odgovaraju direktivama, izdatim na svetskim kongresima Komunisti ke Internacionale, a po kojima se KPJ vlada i prema kojima upravlja. Stoga je potrebno ta no ispitati pokret u njegovom sadašnjem organizacionom i personalnom obliku. Saslušanjem funkcionera, upotrebom agenata i izvi-ajem treba rasvetliti organizacionu strukturu, partiski sastav, personalni sastav pokrajinskih, okružnih i mesnih komiteta, kao i veze koje postoje izme u ilegalnog rukovodstva KPJ i bandi.

Upotreba sredstava Državne policije¹⁾ obe ava veliki uspeh, ako su ove pojedinosti utvr ene i ako se može oceniti koje mesto u organizaciji pruža najcelishodniji teren za napad.

Obaveštajna služba

Stoga je bezuslovno potrebno stvoriti mrežu obaveštajne službe Državne policije, razvijenu preko cele teritorije. Me- u zarobljenim lanovima bandi i licima uhapšenim zbog ilegalne delatnosti, bi e ih izvestan broj koji su podesni i koji pristaju da sara uju. Obaveštajna sredstva stoje na raspolaganju.

Pri delatnosti agenata manje je važno da se sazna o opštem raspoloženju, nego treba izvršiti provalu u ilegalne organizacije i biti obavešten o delatnostima i planovima. Agent treba da bude povezan sa ilegalnim pokretom, kako bi bio u stanju da o svima pojedinostima da izveštaj tako blagovremeno i tako iscrpno, da udar protivnika može biti odbijen ili uopšte spre en.

tj. Gestapo-a.

U vezi sa ovim, potse a se na nare enje od 4. 8. 1941 IV — 1016/41 tajni predmet Reich-a, u kome se naro ito isti e postavljanje pogodnog inovnika radi rukovo enja ovim sektorom rada i li na odgovornost rukovodilaca Državne policije. (Nije upu eno Einsatzg'ruppama).

Potere

Oblici pojave komunisti kog pokreta u Jugoslaviji ine potrebnim da se sprovedu ve e akcije u saradnji sa Wehrmacht-om i policijom poretka. esto su takve akcije ostale bez uspeha, jer nisu bile dovoljno pripremljene, ili su lanovi bandi u opasnim situacijama jednostavno odbacili oružje i kamufilirali se kao bezazleni prolaznici. Samo u malo slu ajeva mogao se pribaviti dokaz za pripadanje bandi, jer su nedostajali dokumenti za potere. Posledica toga je ta, da se prema takvim licima ne može postupati, kao što bi to trebalo da bude.

Stoga na osnovu raspoloživih dokumenata treba napraviti spisak poternica, koji e sadržavati sva lica za koja se saznalo da su komunisti, teroristi ili lanovi bandi.

Spisak poternica treba dostaviti svima nadležstvima koja rade na suzbijanju komunizma, da bi pri zahvatu bila u stanju da postupe i prema onim licima koja su zate ena na operativnom terenu ili pri drugim akcijama, za koja se bez daljega ne može re i da su komunisti ili lanovi bandi, ali se nalaze u spisku poternica.

Pošto su mnogi lanovi bandi snabdeveni lažnim ispravama ili ih uopšte nemaju, to je u svakom slu aju potrebno brižljivo proveravanje.

Suzbijanje sabotaze

Sabotaže na teritoriji bivše Jugoslavije nisu dela pojedinih lica, nego pojava opšteg ustanka.

Nosilac ideje sabotaze je SKOJ. Studenti su poslednjih godina na univerzitetima specijalno obu avani za to u ilegalnim kružocima.

Mora se ra unati sa tim, da e i posle uništenja bandi sabotaze biti još mnogobrojnije i da e biti pokušaja spre avanja izvoza dobara svih vrsta, da se paralizuju postrojenja i saobra ajna sredstva važna za javni život.

Svim sredstvima treba raditi na spremanju sabotaža. I ovde su agenti neophodni, stoga treba obavestajnu službu izgraditi i u tome pravcu. Dosadašnja iskustva nas uče da se komunisti koji pokret u Jugoslaviji ne može likvidirati samo velikim akcijama. Stoga treba otpočeti sa planskom delatnošću u Državnoj policiji, sa ciljem da se zahvati partijsko rukovodstvo i izvrše provale u pokrajinske, okružne i mesne komitete. Time će biti razorene sve veze koje postoje između bandi i ilegalnih centara i uništeni izvori odakle bande stalno dobijaju novog potstrela.

Preventivne policijske mere

Iz preventivnih policijskih razloga moraju biti uhapšena sva lica koja su poznata kao komunisti; potpuno je svejedno da li se ona sada bave ilegalnim radom ili ne. Treba pohapsiti i sva ona lica, za koja se sumnja da pripadaju komunističkom pokretu ili da su potpomagala njegova stremljenja.

Podnošenje izveštaja

Nezavisno od dosadašnjeg podnošenja izveštaja, ima se do 10. u svakom mesecu podneti situacioni izveštaj o stanju suzbijanja komunističkog pokreta u bivšoj Jugoslaviji. Iz izveštaja se mora videti da li je komunistički pokret u porastu ili u opadanju, koje su mere preduzete, koliko je funkcionera iz pojedinih komiteta uhapšeno, sa kojim mestima postoji veza preko obavestajaca i koliko je izvršeno komunističkih sabotaža.

U zamenu
potpis: Mueller

Okrugli štambilj:

Tajna državna
policija
Uprava Tajne
državne policije

Overava:
Potpis ne itak
kancelariska nameštenica

PREGLED GLAVNE UPRAVE BEZBEDNOSTI REICH-a O BORBI PROTIV KOMUNIZMA

Januara 1944 izdao je nadležni osek Uprave IV RSHA, tj. centrala Gestapo-a, poverljiv pregled o stanju borbe koju su vodili organi bezbednosti Reich-a protiv komunisti kih partija u zemljama Evrope. U tome pregledu dati su podaci o komunisti kim partijama i organizacijama evropskih zemalja, kojima je u to vreme RSHA raspolagao. Ti podaci pokazuju rezultate delatnosti nema ke obaveštajne službe. Ovde se navode izvesni odeljci toga pregleda, naro ito oni koji se odnose na jugoslovensku teritoriju.

DOKUMENAT BR. 25

Šef Policije bezbednosti i SD-a
IV A 1a/b¹) B. br. 2223/43. g.

Tajno!

KOMUNIZAM U EVROPI UZ POSEBNI OBZIR NA NJEGOVO SUZBIJANJE 1943

Podnela Glavna Uprava bezbednosti Reich-a
— Uprava IV —
januara 1944.

PREDGOVOR

Ovaj sastav daje, u zbijenom obliku, pregled o komunisti kom protivniku u Evropi. On izdvaja komunizam iz

!) Referat Uprave IV RSHA (Gestapo-a), nadležan za suzbijanje komunizma.

Der Chef der Sicherheitspolizei und der SD.
IV A 16/5 - B.Nr. 225/44g.

Geheim

Der Kommunismus in Europa
unter besonderer Berücksichtigung seiner
Bekämpfung.
- 1943 -

Erstellt vom Reichssicherheitshauptamt
- Amt IV -
im Januar 1944.

Naslovna strana

opšteg posmatranja protivnika. Veze i suprotnosti komunizma prema nelegalnim nacionalnim organizacijama otpora u okupiranim zemljama uzete su utoliko u obzir, ukoliko je to potrebno za okarakterisanje komunizma.

Posmatranje pojedinih zemalja pokazuje delom sadejstvovanje u svojoj raznolikosti i delom suprotnosti izme komunizma i nacionalnih organizacija otpora.

Delovanje politi ko-policiske egzekutive naro ito je istaknuto u ovoj raspravi. Prema datim prilikama prikazani su na osnovu pojedinih zemalja, u tu svrhu, tehni ki organizacioni oblici, takti ko postupanje i politi ke posledice i dejstva iz ve ih povezanih kompleksa.

X X X

U daljem, širem smislu sadašnji rat i konstelacija neprijateljskih sila merodavni su za razvoj i držanje me unarodnoga komunizma u politici, a time i u protivni kome sektoru koji treba bezbednosno-policiski suzbijati.

U završnom rezimeu bi e prikazano kako je bilo usvojeno »raspuštanje« Kominterne »po sopstvenoj odluci«, i kakva su bila njegova dejstva.

Kratka posmatranja komunizma u neokupiranim zemljama Evrope služe, pored ocene položaja komunizma u tim zemljama, koja je njima prikazana, još i dopunskom zaokruženju slike o protivniku, okarakterisanom kao

Svetski boljševizam¹⁾

OTSEK I

REICH

¹⁾ Str. 7 originala.

OTSEK II

PRIKLJUENE OBLASTI, PROTEKTORAT I GENERALNI GUVERNEMAN

Provincije, obuhvaćene neposredno Reich-om u vezi sa vojnim uspjesima, predstavljaju istureni teren komunističkih stranaka onih zemalja, u kojima su se sastavu nalazile do svoga priključenja Reich-u. U delimičnoj neizjednjenosti ogledaju se strukture i političko usmeravanje komunističkih stranaka ranijih matičnih zemalja, kao izdanci u ilegalnim nastojanjima u ovim provincijama Reich-a.

Nacionalna kamuflaža boljševičkog usmeravanja Kominterne, koja uzima u obzir i narodnosne osnove, može se prepoznati u političkom usmeravanju ilegalne delatnosti. Isto tako pokušavaju ilegalni komunističke partije da uzimaju u svoj program i nastojanja za autonomijom, u cilju povećanja svoga uticaja.

Konferencija Kominterne sa raznim evropskim sekcijama, decembra 1939, bavila se — sa konačnim negativnim rezultatom — napr. i razlozima koji govore za ili protiv stvaranja sopstvene Komunističke partije Sudetskih Nemaca, izvan Komunističke partije Čehoslovačke. Tako se može primetiti i zamisao o samodržavnosti u stvaranju »Komunističke partije Alzasa i Lorene«.

Za razliku od priključenih oblasti imaju se — polazeći od delatnosti protivnika — Protektorat i Generalni guvernement smatrati više »okupiranim zemljama«, nego oblastima koje su prisnije vezane sa Reich-om.

X X X

D. Gorenjska i Donja Štajerska

Komunizam u Gorenjskoj i Donjoj Štajerskoj podleže isključivo uticaju Komunističke partije Slovenije. U javnosti istupa delatnošću u bandi, koju olakšava geografska struktura ovih oblasti.

Radi karakterisanja strukture i delatnosti protivnika potrebno je ukazati na kasnije prikaze o strukturi komunisti kih radnih baza u bivšoj Jugoslaviji.

Ilegalna delatnost u Gorenjskoj i Donjoj Štajerskoj vrši se istovetnim usmeravanjem. Neposredno dirigovanje delatnoš u sprovo eno je iz Ljubljane, koja je do kraja 1943 ležala izvan neposrednog nema kog uticaja, a gde se nalazilo sedište CK KP Slovenije.

Trojna podela ilegalne delatnosti u:

Komunisti ku partiju,

»Narodno-oslobodila ku vojsku« i

»Antifašisti ko ve e narodnog oslobo enja« u inila je da je delovanje pravog aparata partije prividno povu eno u pozadinu, a da je u prvi plan stavljen zajedni ki protivni ki rad u »Narodno-oslobodila koj vojsci« i u »Antifašisti kom ve u narodnog oslobo enja« za doti ne oblasti, u ovome sluaju za Sloveniju.

Regionalna struktura je izvršena u oblasne, sreske (reonske) i mesne komitete u kojima se isti e komunisti ki uticaj, delimi no ostavljaju i po strani svaku kamuflažu. Zajedni ko »Ve e« je politi ki osnov za bande koje su sastavljene iz raznih protivni kih krugova, kao »Vojska narodnog oslobo enja«. U ovim oblastima je ilegalna delatnost objektivno olakšana iskoriš avanjem nacionalnoga slovenstva.

Komunisti obezbe uju sebi organizacioni uticaj obrazovanjem partiskih kadrova u ujedinjenim protivni kim krugovima.

X X X

Delatnost bandi je, godine 1943, bila po svome obimu u nekoliko mahova podvrgnuta kolebanjima. Uprkos ometanih protivakcija — protivni ke bande i delovi bandi mogli su se uvek povla iti na Ljubljansku teritoriju koja stoji pod italijanskim suverenitetom i tamo se ponovo regrutovati — postignuti su znatni uspesi.

Nedvosmisleno se pojavila opasnost, koja je data protezanjem teroristi ke delatnosti bandi na susednu teritoriju Reich-a. Ova teroristi ka delatnost zahvatila je iz Donje Štajerske i Štajersku, a iz Gorenjske Korušku.

Nova organizacija suzbijanja preko centralnoga Štaba za suzbijanje bandi, koji sada obuhvata i dosadašnje italijanske oblasti, stvorila je temelje za organsko suzbijanje bandi.

Krajem 1943 izvršeno je u Kamniku hapšenje Komiteta sa velikom regionalnom nadležnoš u¹).

X X X

OTSEK III

OKUPIRANE OBLASTI

A. Okupirane zapadne i severne zemlje

Posmatranje i suzbijanje komunizma u okupiranim oblastima

Francuskoj—Belgiji,
Holandiji—Danskoj,
Norveškoj,

ispoljilo je u više prilika politike i organizacione paralelne pojave, u kojima je sadejstvovanje sa nacionalnim organizacijama otpora od naročito značajna.

U ukupnom političkom usmeravanju Kominterne koja u cilju ostvarenja svoje konzekvutne politike prilagođava svoju delatnost konkretnim političkim i ekonomskim problemima sadašnjice od početka rata, postavljen je odlični akcenat na pojam nacionalnosti; slično, kao što su komunističke partije u doba politike Narodnog fronta koristile pojam demokratije kao napadnu taktiku svoje politike okupljanja.

Ovakvim političkim oportunističkim tendencijama, komunističke partije su upregle za svoje ciljeve nacionalnu volju za oslobodilačku borbu okupiranih oblasti i, prirodno, našle su se na jednoj liniji sa nacionalnim pokretima otpora.

¹) Str. 27 i 29/30 originala.

X X X

Po etak rata Nema ka — Sovjetski Savez otvoreno je istakao ve ranije pokrenuto preorijentisanje partisko-politi ke usmerenosti komunisti kih partija, i to u njihovoj propagadni. Politi ka i vojna zbivanja uklonila su nesigurnost koja je do toga trenutka postojala na osnovu pakta o nenapadanju i konsultovanju izme u Nema ke i Sovjetskog Saveza.

Propagandisti ko obra ivanje stanovništva vršeno je kamuflirano, a po etkom 1941 ve otvoreno komunisti ki, delom uz upotrebu ideje o jedinstvenom frontu i Narodnom frontu. Ideja o patriotskoj borbi za oslobo enje, o podupiranju Crvene Armije i sli ni momenti pomereni su u prvi plan u ideološkom uticanju na centre otpora i u njihovom organizacionom prikupljanju.

Na temelju stvorene ideološke baze u injeni su pokušaji za organizaciono spajanje centara otpora. U najve em broju slu ajeva razvilo se jedinstveno usmeravanje organski ozdo, iz protivni kog nastrojenja prema Nema koj¹).

C. Okupirane zemlje Balkana

U okupiranim zemljama evropskog Jugoistoka u prvom planu se nalazi borba bandi, velikim delom kao rezultat komunisti ke penetracije u ovim narodima. Unekoliko ove ukupne pojave predstavljaju prelaz ka okupiranim isto nim oblastima.

Naro ito u nekadašnjem jugoslovenskom prostoru je nacionalno na elo — koje je i u Hrvatskoj od zna aja — polazna ta ka vršenja komunisti kog uticaja.

Bande, koje su postale objektom vojnoga suzbijanja, pokazuju svojim znatnim obimom, koliko je izrasla ilegalna delatnost protivnika uz iskoriš avanje svih datih uslova.

Otstupanja i paralele prema pojavnim oblicima komunizma na zapadu i severu, u svojim osnovnim na elima su tehni ke prirode; njihovi su uzroci opšte politike, kulturne i civilizacijske prilike naroda i njihovih zemalja.

») Str. 35/36 originala.

X X X

1.) Bivša Jugoslavija

Ubrzo po ujedinjenju Jugoslovena — posle po etka samostalnog državnog života Jugoslavije — osnovana je, u godinama 1918/19, Komunisti ka partija te zemlje kao sekcija Kominterne. Pošto je Kominternu uzela u obzir nacionalne i narodnosne momente u izgradnji pojedinih komunisti kih partija, Komunisti ka partija Jugoslavije je raš lanjena, posle priklju enja Austrije Reich-u i stvaranja eško-Moravskog protektorata, po uputstvu Kominterne prema narodnosnim momentima u:

Komunisti ku partiju Hrvatske,
Komunisti ku partiju Slovenije i
Komunisti ku partiju Srbije.

U ovoj trojnoj podeli prakti ki se utopilo dalje raš lanjavanje u Komunisti ku partiju Makedonije i Crne Gore.

X X X

Struktura komunisti kih radnih baza u nekadašnjoj Jugoslaviji prikazana je u priklju enom šematskom prikazu.

Komunisti ka partija Jugoslavije nije samo vode i organ podre enih komunisti kih partija u Hrvatskoj, Sloveniji i Srbiji, ve i centralisti ka rukovodna institucija unutar »Narodno-oslobodila ke vojske« i »Antifašisti kog ve a narodnog oslobo enja Jugoslavije«. Dve poslednje organizacione tvorevine podeljene su prema- istim na elima kao i Komunisti ka partija Jugoslavije. Podelu zadataka, rukovodstvo i politi ki sastav triju prikazanih radnih baza tako e objašnjava priložena skica.

Pre nego što je ovo razjašnjenje u protivni kom sektoru Jugoslavije, koji stoji pod komunisti kim uticajem, ispoljeno na organizacionoj osnovi, komunizam se služio u prvome redu »Slovena kim oslobodila kim frontom«. Ovaj još i danas predstavlja prihvatni basen za one snage koje ne stoje na strani nacionalne borbene organizacije Draže Mihailovi a.

X X X

Kao prilozi uz deo koji se odnosi na Jugoslaviju data su ova tri šematska prikaza

Komunizam — pod rukovodstvom funkcionera pod lažnim imenom »Tito«, za koga je od početka utvrđeno da je posebni opunomoćnik Kominterne — upio je u sebe masu nacionalnih i narodnosnih protivničkih krugova. Time je objašnjeno razgraničenje, a samim tim i suprotnosti prema pravim nacionalnim borbenim organizacijama Draže Mihailovića.

Titov zadatak je stvaranje »Sovjetske federativne države Jugoslavije« prema ruskom uzoru bez razlike narodnosti i rasne i verske pripadnosti. Ostvarenje jedne balkanske države komunističkih ustanika, kao »sovjetske balkanske unije« može se sagledati kao verovatni Titov dalji cilj po nalogu Moskve.

U posljednje vreme se izvršilo jasnije lica i frontova utoliko, što Mihailovićevo težište leži kod Srba.

U drugoj polovini 1943 godine naraslo je »Antifašističke vojske narodnog oslobođenja Hrvatske« i njegov politički značaj, u poređenju sa istim »Većem« za celokupnu Jugoslaviju, koje mu je nadređeno.

X X X

činjenica da je Sovjetski Savez postavio Tita za maršala, dovela je do isključenja Engleske i Amerike i jugoslovenske emigrantske vlade, a do izvršenja komunizma na ilegalnom protivničkom sektoru u jugoslovenskom prostoru. Ova je odluka bila unapred dobro pripremljena političkim intrigama komunizma.

Prilikom bezbednosno-policiskog suzbijanja protivnika pojavile su se, pre ovog razjašnjenja, u više mahova konstatacije da su Englezi efikasno podupirali oružjem i novcem i upućivanjem oficira prvo Dražu Mihailoviću sa njegovim grupama bandi, a ubrzo zatim Titove banditske jedinice. Istovremeno sa tim tekla je i potpora Moskve Titovim bandama.

Simptomi o tome da je — naročito od strane angloameričkih sila — vršen pritisak na Dražu Mihailovića u pravcu sjedinjavanja sa bandama Tita, uzeli su konkretne oblike, ali su ostali bez uspeha — Dražu Mihailovića je odbacila i jugoslovenska emigrantska vlada. Od samog početka mogla se приметiti razumljiva antipatija komunista prema anglo-

ameri kim nastojanjima za sticanjem uticaja i postizanjem ujedinjavanja.

X X X

Delatnost komunisti kih bandi bila je delom ko ena stalnom borbom sa bandama Mihailovi a. Me utim, posle prevrata u Italiji pove ala se njihova udarna snaga prebegavanjem italijanskih jedinica sa oružjem i prinudnim regrutovanjima u oblastima koje su ranije bile pod italijanskom okupacijom.

Vojne borbene akcije od toga vremena, koje su završene uništenjem velikih Titovih banditskih snaga, poznate su.

X X X

Situacija koju je u Jugoslaviji pripremio komunizam u unutrašnjem i spoljopoliti kom pogledu, jeste primer široko izgra ene taktike koja naše protivnike komuniste, naro ito karakteriše.

Komunisti ka partija Jugoslavije radi i u gradovima prema sistemu prikazanih radnih baza, pri emu je održavanje komunisti kih partiskih kadrova u raznim institucijama trajna garantija komunisti koga uticaja. Na tome sektoru je bezbednosno-policiska delatnost u oblastima Balkana bila uspešna u otkrivanju organizacija, hapšenju vodeih funkcionera i raš iš avanju ve ih kompleksa koji su bin od zna aja za suzbijanje bandi¹).

X X X

REZIME

Zabeleške, koje su u injene kao presek o položaju u komunisti kom protivni kom sektoru, namerno uzimaju u obzir razvoj organizacionih i politi kih pojava oblika komunizma.

¹) Str. 47—51 originala.

Istaknute su paralelne pojave za egzekutivnu i obavestajnu praksu; označena su odstupanja unutar pojedinih zemalja ili — zbog jedinstvenog posmatranja zajednički obuhvatajući — oblasti, u svojim opštim političkim i specijalnim uzrocima.

Obe tačke: utvrđene paralele i postojeća odstupanja, daju osnovu za stalno planiranje u suzbijanju komunizma, koje predviđaju i ocenjuju unapred.

Paralelno izvedeno posmatranje razvoja komunizma — kao internacionalnog politički organizovanog protivnika — dovodi do zaključaka koji moraju poslužiti, kao rezultati uporednoga rada, budući da izgradnja planiranja u suzbijanju protivnika.

U političkom delu ovog paralelnog prikaza od interesa su naročito odnosi koji postoje između zvanične sovjetske spoljne politike i ilegalne delatnosti komunista. Oba faktora se uzajamno dopunjavaju.

X X X

Pri tom posmatranju mogu se unapred nazreti namere komunizma, ako se primenjena taktika sa »Nacionalnim komitetom Slobodna Nemačka« prema Reich-u upoređuje sa prodorom komunizma u francuski »Komitet oslobođenja« u Alžiru, i sa zasada zaključanim boljševičkim stanjem u bivšoj Jugoslaviji postavljenjem Tita.

Planovi se u ovim razvojnim fazama, koje su uzete kao primeri, nalaze u raznim stepenima razvoja, pri čemu u Reich-u stoje u probnom po etnom stepenu, u Francuskoj u prelaznoj ili međufazi, a u Jugoslaviji u zaključnoj fazi.

X X X

Ovo razmatranje baca naročitu svetlost na raspuštanje Kominterne prema sopstvenoj odluci, kao na taktičku meru; ono objašnjava odluku o raspuštanju. Prema spoljnjim Sovjetski Savez je preneo jedan deo zadataka Kominterne na zvaničnu diplomatiju. Za unutrašnja podrivanja zemalja uz korišćenje komunističkih partija održavaju se i dalje konspirativne veze Kominterne, izgrađene dugogodišnjim radom. Tobožnje raspuštanje dopunski je istaklo nacionalni momenat,

koji je Kominternu stavila u prvi plan u svome političkom usmeravanju, a kao obavezno uputstvo za sve komunističke partije.

Konstatacije, u inženjerske i više mahova, da krugovi inteligencije i građanski slojevi sve više i više postaju pristupa ni komunističkim idejama, mogu se delom objasniti, osim odnosom vojnih snaga i upoređivanjem političkih ideja zapadnih demokratija sa ruskim boljševizmom. Propala demokratija u Engleskoj i Americi bezidejno stoji prema komunizmu, čije je poreklo u dekadentnom zapadnom intelektualizmu jevrejskog tipa, a koji se razvio u sadašnji ruski boljševizam, u faktor političke i vojne snage, na osnovu svoje kasnije veze sa haotskim prainstinktom centralnoga azijsatstva.

X X X

Vršenje prosvetnog i propagandnog uticaja na Evropu ne ulazi u neposredno suzbijanje neprijatelja.

Pomoćno sredstvo u suzbijanju komunizma pruža kamuflirana ilegalna propaganda, primenjivana 1943 u više mahova, koja u prvi plan stavlja momenat podrivanja. Ona svoj cilj postiže iskorišćavanjem unutarpartijskih sila a u raznim partijama, difamiranjem odbeglih funkcionera koji rade ilegalno i neposrednom političkom dezinformacijom.

Raspuštanje Kominterne bilo je povod da se ilegalna kamuflirana protivpropaganda i propaganda podrivanja dalje izgrade, uz upotrebu svih tehničkih pomoćnih sredstava, da bi se postigla zabuna i cepanje komunističkih partija i vršenje političkoga uticaja koje koristi našem aktuelnom političkom i vojnom položaju. Glavni pravci napada ovih protivmera bili su prema masi pristalica; one su psihološki bile sraunate za njih.

X X X

Nužnost i potreba da se komunizmu poklanja sve više a pažnja je izvan sumnje. Sam komunizam propisuje obuhvatnu oštrinu, kojom se postupalo prema njemu i kojom se i dalje prema njemu postupati¹).

**FORMIRANJE POSEBNOG ŠTABA ZA SUZBIJANJE
OSLOBODILA KOŠ POKRETA**

U Austriji i u slovena kim podru jima koja su priklju ena Tre em Reich-u, oslobodila ki pokret bio se pred kraj 1944 godine toliko rasplamteo da utvr-ena struktura nema kog bezbednosno-policiskog aparata nije mogla više sa njim da izi e na kraj. Zbog toga je formiran za te krajeve centralni štab, nepo-sredno pod šefom Gestapo-a, o ijim funkcijama go-vori slede i dokumenat.

DOKUMENAT BR. 26

P r e p i s

Ustanova za cenzuru inostrane pošte Be , Br. 5942/44
Tajna državna policija Be , 9 novembra 1944.
Rukovodna ustanova državne policije Be
Delov. Br. 1299/44 — pov. — II Org.

Poverljivo!

Svima odeljenjima, referatima, osecima itd.
(prema klju u raspodele II)

U plan za podelu poslovanja imaju se beležiti sle-de e izmene unutar organizacije Rukovodne ustanove držav-ne policije Be :

a) Šef policije bezbednosti i SD-a je, naredbom od 30.9. 1944, zbog porasta komunisti ko-marksisti kih akcija protivnika u alpiskim i podunavskim župama Reich-a obra-zovao centralni »Štab za informacije i upravljanje« za oba-veštajno i egzekutivno suzbijanje komunisti kih i marksisti -kih stremljenja u alpiskim i podunavskim župama Reich-a, sa službenim sedištem u Be u.

Ovaj »Centralni štab za informacije i upravljanje« ima da prikuplja saznanja obaveštajne i izvršne prirode, dobijene prilikom suzbijanja protivnika, uz ukidanje regionalnih raz-grani enja nadležnosti, i da ih korisno upotrebi služe i se centralnim upravljanjem.

Podru je delatnosti ovog »Centralnog štaba za informacije i upravljanje«, koji svoja nare enja prima od Šefa policije bezbednosti i SD-a i koji je obavezan da neposredno dostavlja izveštaje Šefu policije bezbednosti i SD-a preko Inspektora policije bezbednosti i SD-a u Be u, proteže se na podru ja svih ustanova Državne policije Ostmark¹), na podru je Komandanta policije bezbednosti i SD-a za Donju Štajersku u Mariboru, i na podru je Komandanta policije bezbednosti i SD-a za okupirana podru ja Koruške i Kranjske na Bledu.

Rukovo enje »Centralnim štabom za informacije i upravljanje« povereno je SS-majoru, kriminalnom direktoru *Straub-u*, koji se za sprovo enje svojih zadataka služi otsekom IV la Rukovodne ustanove državne policije Be . SS-major *Straub* je neposredno pot injen Inspektoru policije bezbednosti i SD-a Be u njegovom svojstvu rukovodioca Rukovodne ustanove državne policije Be .

Otsek IV la ovim se izdvaja iz nadležnosti poslovanja referata IV 1 ustanove Državne policije Be .

Kriminalni komesar *Hoefler* je zastupnik SS-majora, kriminalnog direktora *Straub-a*, u njegovom svojstvu rukovodioca otseka IV la.

U zameni:
potpis: Dr. M i l d n e r

Olovkom :
27. 11. 44.
Za ta nost prepisa
Mayr s. r.

Paraf

Overava :
Potpis ne itak
kancelariski nameštenik
Ra.

¹) tj. Austrije.

**UVO ENJE »OFICIRA ZA NACIONAL-
SOCIJALISTI KO IZGRA IVANJE«**

Decembra 1943 Hitler je izdao naredbu da se u Wehrmacht-u ustroje posebni štabovi i posebna formacijska mesta za tzv. „oficire za nacional-socijalisti ko izgra ivanje“ (NS-Fuehrungsoffizier). Ovim, politici ki pouzdanim oficirima bila je stavljena u zadatak nacisti ka propaganda u Wehrmacht-u.

DOKUMENAT BR. 27

Izvodni prepisi

VRHOVNA KOMANDA SUVOZEMNE VOJSKE

General za specijalne zadatke/

14. 2. 44

Odeljenje za opšte vojne poslove¹⁾

Oznaka akta II Br. 300/44

Predmet: Nationalsocijalisti ko izgra ivanje

- I. Fuehrer je 22. 12.43 izdao naredbu za nacional-socijalisti ko izgra ivanje u Wehrmacht-u. Iz te zapovesti imaju se svi komandanti i starešine jedinica operativne i dopunske vojske upoznati sa slede im bitnim ta kama:

»U 5 godini rata ima se politi ko-ideološko izgra-ivanje i vaspitanje trupa izvoditi u poja anoj meri. Vrhovna komanda Wehrmacht-a ima u sporazumu sa rukovodstvom partije da predvidi sve za to potrebne mere i da se stara za njihovo jedinstveno primenjivanje unutar Wehrmacht-a.

U Vrhovnoj komandi Wehrmacht-a ima se obrazovati Štab za nationalsocijalisti ko izgra ivanje.

Na elnik Štaba za nationalsocijalisti ko izgra ivanje Vrhovne komande Wehrmacht-a u izvršenju svojih zadataka radi po mome neposrednome nalogu.

On se ima starati da za trupe bude obezbe eno potrebno politici ko formiranje volje i politici ko aktiviranje.

*) Originalni naziv: Abteilung Heereswesen.

Za ovo koristi osnovna političko-ideološka idejna dobra i potrebna pomoćna sredstva.

Za na čelnika Štaba za nacionalsocijalističko izgrađivanje Vrhovne komande Wehrmacht-a postavlja se načelnik Opšteg odeljenja Wehrmacht-a«.

Na čelnik Vrhovne komande Wehrmacht-a je uz gornje, od 6.2.44 izmeću ostalog naredio sledeće:

- 1.) Za jedinstveno primenjivanje nacionalsocijalističkog izgrađivanja unutar Wehrmacht-a obrazovan je u Vrhovnoj komandi Wehrmacht-a Štab za nacionalsocijalističko izgrađivanje.

Na čelnik Štaba za nacionalsocijalističko izgrađivanje Vrhovne komande Wehrmacht-a (NSF/OKW) je na čelnik Opšteg odeljenja Wehrmacht-a, general pešadije Reinecke.

- 2.) Vrhovne komande delova Wehrmacht-a e za svoja područja obrazovati po jedan Štab za NS-izgrađivanje.

Kod komandnih ustanova do uključivo najmanje divizija i njima ravnih nadležstava, postaviće se stalni oficiri za NS-izgrađivanje (NSFO). Kod nižih podređenih štabova do uključivo bataljonskih štabova poveriće se jednom oficiru štaba, pored njegove redovne dužnosti, i zadaci oficira za NS-izgrađivanje.

- 3.) Nosilac NS-izgrađivanja u Wehrmacht-u ostaje trupni starešina jedinice. On nosi celokupnu odgovornost za političko-ideološko izgrađivanje i vaspitavanje trupe.

Za izvršenje ovih zadataka, zapovednicima i trupnim komandantima podređeni su oficiri za NS-izgrađivanje kao stručni referenti.

- 4.) Za uspeh političkog aktiviziranja Wehrmacht-a, koje je odredio Fuehrer, bitan je pravilan izbor oficira, upotrebljenih u štabovima za NS-izgrađivanje, i kao oficira za NS-izgrađivanje. On treba da se vrši pod kriterijumom da je političko-ideološko izgrađivanje od odlučujućeg značaja za ishod rata.

Postaviće se oficiri bez obzira na čin, a koji odgovaraju sledećim uslovima:

- a) Bezuslovni nacionalsocijalista.
- b) Izvanredna li na vrednost.
- c) Naro ita oprobano na frontu.
- d) Iskustva i prakti ne sposobnosti u politi ko-ideo-
loškom izgra ivanju i vaspitanju.

Poželjno je da pripadaju partiji i da su politi ki aktivni kao politi ki rukovodioci.

III. *Dodatak Vrhovne komande suvozemne vojske*

- 1.) Nare eno stvaranje planskih mesta za oficire 7a NS-izgra ivanje kod komandnih ustanova do divizija i njima ravnih nadleštava na podru ju suvozemne vojske (operativna i dopunska vojska) ve je izvršeno. Njihovo popunjavanje je, u suštini, ve sprovedeno.
- 2.) Odre ivanje oficira za stru nog referenta za NS-izgra ivanje kod pukovskih i bataljonskih štabova i suvozemnoj vojsci ve je nare eno u jesen 1942 («Potsetnik za ideološko vaspitanje i duhovno staranje u zimi 1942/43« — sabirna mapa »Ideološko vaspitanje i duhovno staranje u vojsci«, otsek I, podeljeno do eta itd.).
- 3.) Dalja nare enja slede. Dotle ostaju u važnosti nare enja i direktive koje je izdala Vrhovna komanda suvozemne vojske (General za specijalne zadatke), odeljenje za opšte vojne poslove, ukoliko se odnose na nacionalsocijalisti ko izgra ivanje.

Za ta nost prepisa

Fuhrmann s. r.

poru nik

DOKUMENAT BR. 28

Poverljivo

Štambij :

Vrh. k-dant Jugoistok
(K-da voj. gr. F)
Štabni oficir za domo-
roda ke pomo ne snage

Rukopisno: Primitljeno 19.9.
Br. 1302/44 pov.

POVERLJIVO !

Vrhovni komandant Jugoistok
(Komanda vojne grupe F) Glavni stan, 18 septembra 1944
Oficir za nac. soc. izgra i-
vanje/Br. 541/44

Specijalna nare enja
za nacionalsocijalisti ko izgra ivanje
Broj 8

Predmet: Politi ki postupci Moskve u Isto noj Evropi

Veza : Vrhovne komande suvozemne vojske/Štab za nac. soc.
izgra ivanje kopnene vojske — Oznaka akta 1/3 Br.
879/44 pov. od 17.9.44.

Dostavlja se na znanje slede i prepis o politi kim po-
stupcima Moskve u jugoisto nom prostoru za politi ku obu-
ku u nacionalsocijalisti kom izgra ivanju:

Rusko-rumunski ugovor o primirju je ugovor o nastav-
ljanju rata koji Rumuniji name e teške žrtve i gubitak svake
slobode delovanja. Njegovi uslovi, me utim, odaju namera
da kod Srba, Ma ara, Slovaka i Hrvata stvore utisak da
Moskva ipak nije tako r ava kao što su to Nemci pretskazi-

vali- Ugovori sa balti kim državama od 1940 tako e su isprva pobu ivali utisak umerenog imperijalizma. Ne bi nas za udilo da je i u slu aju Finske, boljševi ka prepredenost isprva bila ve a od goru e mržnje. Kada je, me utim, finskog ministra pretsednika Hackzell-a udarila kap prilikom pregledanja uslova za primirje, tako da mu je desna strana oduzeta i da je izgubio mo govora, bio je to šok evropskog gra anina koji prekasno upozna je pravo lice boljševizma u njegovoj kraj-njoj brutalnosti. Pretpostavlja se da e uslovi primirja prisiliti Finsku da tako e objavi rat Reich-u.

Razvoj u Finskoj dosada nije doneo nikakvih štetnih posledica po naše tamošnje trupe. Nakon kršenja državnog ugovora Ryttil—Ribbentrop, rukovodimo se prilikom evakuacije finskih podru ja samo razlozima bezbednosti naših trupa na polarnom frontu. Dalje, ra unamo da otpadanje vlade nije zauzelo rumunske i bugarske oblike. U toku evakuacije nisu izgubljena ni teška oružja, ni materijal.

Kremlj do sada nije uspeo da u isto noj Evropi stvarno vojni ki savlada ni jedan od dosadašnjih savezni kih naroda. Samo politi kim pritiskom i blagodare i nedovoljnoj snasi otpora rukovodstava tih naroda, uspeo je da izbori pobeđe Primer Istoka e nas stoga u initi još upornijima.

Za ta nost:

Fuhrmann s. r.

kapetan i oficir za nac.

soc. izgra ivanje

Klju za raspodelu

u konceptu

Štambilj:

Priklju iti aktima.

**UPUTSTVO ZA NACISTI KU PROPAGANDU
U WEHRMACHT-U**

*Oficiri za nacionalsocijalisti ko izgra ivanje do-
bijali su teme prema kojima su, saobrazno konkretnim
okolnostima, usmeravali svoju propagandu.*

DOKUMENAT BR. 29

Vrhovni komandant Jugoistok

(Komanda vojne grupe F)

Glavni štab, 26.2.45.

Oficir za nacionalsocijali-

sti ko izgra ivanje/

Br. 429/45

Specijalna uputstva Br. 24

Tema politi kog vaspitnog rada kod trupa Vrhovnog za-
povednika Jugoistok (K-da voj. grupe F) za mesece februar/
mart glasi »Pokret«.

Uz ovo treba re i slede e :

Izvanredna i zadivljuju a otporna snaga Nema koga
Reich-a u njegovoj borbi protiv savezni kog neprijateljskog
sveta ima svoga korena u neumornom vaspitnom radu nacio-
nalsocijalisti kog pokreta.

On je u 25-godišnjem borbenom radu ostvario ogromne
rezultate u preobražaju nema kog naroda. Nacionalsoci-
jalisti ki pokret stvorio je nema ku nacionalnu solidarnost.
Nema ki narod, a time i Nema ki Reich, zahvaljuju Fuehrer-u
i nacionalsocijalisti kom pokretu svoje sadašnje postojanje,
jer bez Fuehrer-a i Nacionalsocijalisti ke Nema ke Rad-
ni ke Partije (NSDAP) Reich bi odavno pripao boljševizmu.

Nacionalsocijalisti ka ideologija ispunila je danas duše
bezbrojnih Nemaca o svojim ve itim vrednostima i stoga je
neizbežna zapovest da se naro ito mladim vojnicima stalno
ukazuje na principe pokreta i istoriju njegove borbe, te da
ih se vaspitava u tome duhu.

Naročito i zbog toga, što ova načela predstavljaju suštinu
nemačkog vojnog rata, ona će dovesti i do pobjede.

Za Vrhovnog komandanta Jugoistok
(Kod vojne grupe F)
Oficir za nac. soc. izgradnju
potpis : Feldmann major

- Dodaci: 1. Führer-ova proklamacija od 24 II 45 u posebnom
primerku je priložena.
2. Ukazuje se na knjigu »Zašto se borimo« glava
26/28/29/32/33/34.
 3. Ukazuje se takođe i na spis »Dokumenti Reich-a«.

UPUTSTVA NACIONAL-SOCIJALISTI KOG POLITI KOG OFICIRA XVIII KORPUSA

Pred kraj rata, kada je nema ka vojna sila bila slomljena, a njena kapitulacija bila još pitanje dana, izdao je oficir za politi ko i ideološko vaspitanje XVIII armiskog korpusa — vojne oblasti XVIII uputstvo za propagandu u Wehrmacht-u, koje jasno ilustruje poslednja nastojanja da se sa uva moral vojske koja je ve bila u rasulu. „Werwolf”, koji se pominje u uputstvu, je orgnizacija koju je pokušao da formira SS pred kraj rata, za organizovanje gerile u pozadini savezni kih snaga, naro ito kada do e do okupacije Nema ke.

DOKUMENAT BR. 30

Rezervna generalna komanda XVIII A. K.¹⁾

(Komanda vojne oblasti XVIII/

Od. NSF Br. 562²⁾

Salzburg, 15.4.1945.

Lehener-kasarna, soba 48

Telefon 1644, int. 2

Predmet i Rukovodna uputstva

1.) Nema ka propaganda služi samo još zadatku da ja a volju za otporom, pa e stoga svoj ton uskladiti sa proklamacijom Werwolf-a, Bormann-ovom naredbom i najnovijom zapoveš u Reichsfiihrer-a SS. Ona e se na elno obra ati samo najaktivnijim, jer: primer hrabrih zapoveda i kukavicama !

2.) *Uz Werwolf* : Njegov je najvažniji zadatak da u pozadini vezuje ja e vojne mase neprijatelja. Radiostanica

¹⁾ Mirnodopske vojne oblasti (Wehrkreise) ostale su, kao teritorijalne rezervne komande, i za vreme rata, a odgovarale su armiskome korpusu operativne vojske, formiranom i popunjavanom iz te vojne oblasti. Ovo uputstvo izdao je NS-Führungsoffizier, tj. oficir za politi ko i ideološko izgravanje i kontrolu pri Komandi XVIII vojne oblasti, Salzburg.

²⁾ HSF — Nationalsozialistische Führung, tj. nac. soc. izgravanje.

Werwolf-a radi na talasu 1339, rukovodioci Werwolf-a nosi e lažna imena. Paziti na proglašenje 10 zapovesti za Werwolf!

- 3.) Prva reakcija u Argentini na objavu rata Nema koj bila je: policija je morala štititi ambasade zapadnih saveznika, jer su ih demonstranti napali.
- 4.) Raskid sovjetsko-turskog ugovora o prijateljstvu i neutralnosti od strane Moskve je važna politika injenica. Pitanje Dardanela reguliše se u sovjetskom smislu. Turska treba da ustupi izvesne oblasti u kavkaskome delu sovjeticima i da »demokratizuje«, tj. nema ki re eno sovjeticizuje oblik vladavine. Time Turska gubi svoju spoljnopoliti ku nezavisnost kao uzdarje za politiku privrženosti Churchill-u.
- 5.) Rat je stupio u izvanredno ozbiljnu fazu. Zapadne sile pokušavaju da postignu brzi završetak. Boljševici jurišaju nedeljama protiv naše uporne odbrane. Hrabra vojska, od generala do borca, snosi neobi no trajno optere enje Führer govori s poštovanjem o hrabrim postignu ima, a s prezirom izobli ava primere kukavi luka i ravnodušnosti.

U ovome asu oficir treba da služi kao primer. Još nikad oficirski kor nije snosio ve u odgovornost nego sada! Domovina u svome teškome iskušenju gleda u nas, u ovome istoriskom sudbonosnom asu, puna vere i poverenja. Ne raspitujte se toliko o »opštem položaju«, o protivmerama i novim oružjima, nego stvarajte pretpostavke za te protivmere! Ostalo je stvar rukovodstva. Ne tražite greške i krivce u sopstvenim redovima, me u nema kim sunarodnicima i partiskim ustanovama. Krivicu za naše brige snosi neprijatelj.

Vera, vernost, mržnja, bes i prkos su zakon asa! Budite revolucionarni, pa i u svom vojnom delovanju i mišljenju! Ne postoji nikakvo me urešenje i nikakva granska popustljivost! Borite se fanati ki za svaki metar i budite aktivni i u odbrani.

U ovome asu treba ne samo da se održimo li no i da održimo volju za svoj fizi ki opstanak, ve i da se drži-

mo svoga zadatka. Tek tada imamo pravo da izdržimo j poslednju opasnost.

Svaki ovek koji je radije spreman da umre, nego da puzi, doprinosi svetsko-istoriskoj probi našega naroda. Budimo ono, što smo uvek bili kao Führer-ovi vojnici: borci nema ke otadžbine, vukodlaci revolucije, a u asu najviše nužde upravo udvostru enom snagom!

- 6.) Sudbonosni trenutak nema koga naroda zahteva pre svega i od oficira za NS-izgra ivanje krajnju probu izdržljivosti! Teorija i knjiška mudrost moraju potpuno da otpadnu od nas. Sada važi samo još delo! Pobrinite oe kod svojih ljudi da sa unutrašnjom vrstinom po u u susret poslednjem razra unavanju! Nijedan nema ki ovek koji još može pucati i tr ati ne e položiti oružje! Ako dospe iza neprijateljskih linija, on u šumama ili ruševinama gradova i sela nastavlja gerilsku borbu.

Prikupite oko sebe aktiviste! Prikupite svoje nacionalso-cijalisti ke poverenike, pripadnike partije, pripadnike SA, Hitler-ove omladince, kao i sve vrste i fanati ke borce! Pripremite ih da oni, ako razbijeni stignu iza neprijateljskog fronta, svima sredstvima nastave borbu i nemilosrdno ubijaju neprijatelja!

Roosevelt-a, ratnog zlo inca br. 1, dostigla je sudbina, on nije preživeo svoj sopstveni rat. Amerika je obe ala nema ke ratne zarobljenike Staljinu. Svako se dakle na svim frontovima bori za svoju glavu, za svoju slobodu! Nema nikakvih kompromisa, a popustljivost nema smisla i zna i smrt!

Nikakvo oružje, nikakvo skladište opreme ne sme pasti u ruke neprijatelja! Gde postoji opasnost od neprijateljske okupacije, imaju se ru ne bombe, municija, oružje, radioaparati i sanitetski materijal podeliti aktivistima ili zakopati za kasniju upotrebu.

Odbacite ubudu e svako birokratisanje! Danas niko više ne može o ekivati materijal iz centralnih ustanova! Izra-ujte, gdegod možete, sami, materijal i letke, hektografirajte plakate, kredom na ku ama natpise ispišite, budite dosetljivi i improvizirajte kakogod i gdegod možete!

l_t Pozovite sve na odlučnost i energiju!
Jedan narod vredi onoliko, koliko vrede njegovi
aktivisti!

U vašoj ruci leži dobar deo nema ke sudbine!

7.) Parole u svaku sobu, na svaki zid, svaku kuću:

" »Štoga sada treba bediti i nevolje da podnesemo, išezava
u pore enju sa sudbinom koja bi nas ekala ako kapitu-
liramo.

Mislite o tome i borite se kao lavovi«!

»Kukavi luk staje narod života!

Kukavi luk te staje života!

Bori se stoga, kako to Führer naređuje«!

»Glasine, panika i kukavi luk su oružja neprijatelja.

Udrite po njima, gde god na njih naiete«!

»Kukavi luk donosi ropstvo, teror i glad.

Borba obezbeđuje pravdu, slobodu i hleb«!

»Ne postoje očajne situacije, već jedino očajni ljudi«!

»Ako voliš domovinu, ženu i dete, onda stani i bori se«!

»Tvojoj pravdi je ime rad, Tvojoj volji je ime borba.

Tvojoj veri je ime pobjeda«!

Za Rez. Generalnu komandu:
oficir za nac. soc. izgrađivanje
Potpis ne itak
kapetan

Razdeljeno do eta

KOMANDOVANJE OTSECENIM JEDINICAMA

Krajem 1944 izdao je Hitler posebnu naredbu I kojom je želeo da spreči da otsecene nema ke jedi nice kapituliraju i predaju se neprijatelju. Zapovest rezultat pojave da su komandanti jedinica, koje su se našle u bezizlaznom položaju, radije povelj svoje ljudstvo u zarobljeništvo, nego da dozvole da ono bude pobijeno u bezizglednoj borbi. Hitler, naprotiv, bio je u toj završnoj fazi rata naredio, da se jedinice ne smeju ni povla iti, niti predavati, bez obzira na položaj u kome se nalaze.

DOKUMENAT BR. 31

Vrhovni komandant Jugoistok Glavni štab, 9.12.1944
(Komanda vojne grupe F)
Ia/Id Br. 7281/44 otvoreno

Veza: Šef Vrhovne komande Wehrmacht-a/Rukovodni štab
Wehrmacht-a/Qu. 2 Br. 1409/44, od 28.11.44 (kao
prilog)

Predmet: Komandovanje kod otse enih trupnih jedinica —
— 1 — prilog

U prilogu dostavlja se zapovest Fuehrer-a koja se odnosi na komandovanje kod otse enih trupnih jedinica, na znanje i dalju nadležnost. Zapovest se ima podeliti do bataljona.

Za Vrhovnog komandanta
Jugoistok
(K-da voj. grupe F)
Na elnik generalštaba
v. Gyldenfeldt s. r.

Klju za raspodelu u konceptu

Štambilj:
Vrh. k-dant Jugoistok
(K-da voj. grupe F)
Štabni oficir za domo-
roda ke pomo ne snage
11 dec. 1944

Štambilj:
Priklju iti aktima

Prepis!

SHRER

Glavni stan, 25.11.44.

Rat odlučuje o biti ili ne biti nema kog naroda. On zahteva bezobzirno angažovanje svakog pojedinca. Hrabrost trupa, koja ne preživa od smrti, postojana istrajnost svih inova i nepokolebljivo promišljeno komandovanje savlaivali su i na izgled bezizlazne situacije.

Starešina nema kojih vojnika može biti samo onaj, koji svim snagama duha, duše i tela, svojim vojnicima svakodnevno, sopstvenim životom, daje primer ispunjavanja onih zadataka koje im mora postavljati. Energija i odlučnost, vrstina karaktera i jačina vere i vrsta безусловna požrtvovanost su njegova neophodna svojstva za borbu. Ko ih nema uopšte, ili ih više nema, ne može biti starešina i mora da se povuče.

Stoga naredim :

Ako neki trupni komandant, koji je prepušten sam sebi, misli da mora prekinuti borbu, onda najpre ima da pita svoje oficire, potom podoficire i zatim ljudstvo, da li ko od njih hoće da ispuni zadatak i da nastavi borbu. Ako bude takav slučaj, predaje istome — bez obzira na čin — komandnu vlast i sam joj se podvrgava. Novi komandant preuzima komandu sa svima pravima i dužnostima.

Potpis: Adolf Hitler

Za tačnost:

potpis: g-štab. pukovnik

Za tačnost prepisa :
grof Vitzthum s. r.
g-štab. major

Prepis!

Šef Glavni stan Fuehrer-a, 28.II.44
Vrhovne komande Wehrmacht-a
Rukovodni štab Wehrmacht-a/Q. 2
Br. 1409/44

Samo za službenu upotrebu!

Predmet: Komandovanje kod otse enih trupnih delova

Priložena Fuehrer-ova zapovest o komandovanju kod trupnih jedinica koje su ostavljene same sebi, ima se najhitnije saopštiti trupama.

Osigurati da svaki vojnik što pre sazna i potpuno shvati sadržaj zapovesti.

Odredbe o izvršenju, kojima je predvi eno objedinjavanje svih dosada izdatih zapovesti o tvr avama, utvr enim mestima, mesnim uporištima itd., slede.

— 1 — prilog.

potpis: Keitel
Za ta nost prepisa:
grof Vitzthum s. r.
g-štab. major

Klju za raspodelu:
Na elniku Generalštaba
koprne vojske
Vrh. k-dantu vazduhoplovstva
Vrh. k-dantu mornarice
Reichsfuehrer-u SS-a i Šefu
nema ke policije
Na elniku odeljenja za vojno
naoružanje i K-dantu
rezervne vojske
Vrhovnim k-dantima ratišta
Nadleštvima Vrh. k-de Wehrmacht-a

POSLEDNJA HITLER-ova DNEVNA ZAPOVEST

V trenutku kada je Crvena Armija preduzela završnu ofanzivu na Berlin, Hitler je izdao slede u dnevnu zapovest, istovremeno i poslednju koju je u toj formi uputio Wehrmacht-u.

DOKUMENAT BR. 32

Štambilj:

Vrh. k-dant Jugoistok
(K-da voj. gr. F)
Štabni oficir za domo-
roda ke pomo ne snage
16 aprila 1945

Teletip! KR

Svima generalnim komandama¹⁾

Slede a Fuehrer-ova dnevna zapovest ima se odmah saopštiti do eta. Odobreno je da se objavi u Informativnim listovima straže na Jugoistoku²⁾, ali je zabranjeno da se objavi u dnevnoj štampi. Ova zapovest ima odmah da tie saopšti svakom vojniku na Isto nom frontu.

»Vojnici nema kog Isto nog fronta !

Po poslednji put je krenuo u napad smrtni jevrejsko-boljševi ki neprijatelj sa svojim masama. On pokušava da zdrobi Nema ku, a naš narod da istrebi. Vi vojnici sa Istoka, velikim delom danas ve sami znate, kakva sudbina preti pre svega nema kim ženama, devojkama i deci. Dok e stari ljudi i deca biti pobijeni, žene i devojke bi e ponižene do kasarnskih kurvi. Ostatak e maršovati za Sibir.

Mi smo ovaj udar predvi ali i od januara ove godine ura-eno je sve da se izgradi vrst front. Mo na artiljerija o e-kuje neprijatelja. Gubici naše pešadije popunjeni su nebro-

¹⁾ Armiski korpusi i Komande vojnih oblasti u zemlji.

²⁾ Nachrichtenblätter der Wacht im Südosten — list za vojnike.

jenim novim jedinicama. Alarmne jedinice, nove formacije i posljednja odbrana pojačavaju naš front. Boljševik će i ovoga puta doživjeti staru sudbinu Azije, tj. on mora i on će iskrvariti pred glavnim gradom Nemačkog Reich-a. Ko u sadašnjem času ne ispuni svoju dužnost, postupa kao izdajnik našega naroda. Puk ili divizija koji napuste položaj, ponašaju se tako sramno da će morati da se stide pred ženama i decom koji izdržavaju teror bombardovanja u našim gradovima. Pre svega pazite na ono malo izdajničkih oficira i vojnika koji će, da bi osigurali svoj kukavni život, kao ruski najamnici — a možda čak i u nemačkoj uniformi — ratovati protiv nas. Ko vam izdaje zapovesti za povlačenje, a ta noć ga ne poznajete, ima se smesta uhapsiti i po potrebi odmah smaknuti, bez obzira na koga koji nosi.

Ako u idućim danima i nedeljama svaki vojnik ispuni svoju dužnost, poslednji nalet Azije neće se razbiti, ta noć kao što će na kraju i upad našega protivnika na Zapadu uprkos svega doživjeti slom. *Berlin* ostaje nemački, *Be* će opet postati nemački, a *Evropa* nikada neće postati ruska. Formirajte zakletu zajednicu, ne za odbranu praznoga pojma nekakve otadžbine, već za odbranu svoga zavičajja, vaših žena, vaše dece, a time i naše budućnosti.

U ovim časovima ceo nemački narod upire oči u vas, moji borci sa Istoka, i jedino se nada da će vašom postojanošću, vašim fanatizmom, vašim oružjem i vašim vođstvom biti u krvavom pokolju ugušen boljševički nalet. U trenutku kada je sudbina uzela sa ove zemlje najvećeg zločinca svih vremena¹⁾, odlučite se obrt ovoga rata.

potpis: Adolf Hitler«.

Za tačnost:
Potpis *ne itak*
poru nik

*) Aluzija na smrt predsednika SAD Roosevelt-a.

Dopisom :

po klju u za raspodelu	A1 — 15
	A 2 — 31
	A 3 — 76
(samo informativno)	B 2 — 8
	C 3a — 153
	C 3b — 342
	625
Nema kom poslanstvu/Vojni ataše	— 1
I Einsatzgruppi policije bezbednosti i SD-a	
	627

DNEVNA ZAPOVEST ADMIRALA DOENITZ-a
POVODOM HITLER-ove SMRTI

DOKUMENAT BR. 33

Štambilj:

Vrh. k-dant Jugoistok
(K-da voj. grupe F)
Štabni oficir za domo-
roda ke pomo ne snage
2 maja 1945 1325/45

*Dnevna zapovest Velikog admirala Doenitz-a
nema kom Wehrmacht-u*

Nemci! Nema ki drugovi!

Fuehrer je poginuo. Veran svojoj velikoj ideji da sa uva narode Evrope od boljševizma, on je žrtvovao svoj život i našao juna ku smrt. S njim je nestao jedan od najve ih junaka nema ke istorije. S ponosnim strahopoštovanjem i žaloš u priklanjamo pred njim zastave.

Fuehrer me je odredio za svoga naslednika kao državnog poglavara i Vrhovnog zapovednika Wehrmacht-a. Preuzimam vrhovnu komandu nad svima delovima nema kog Wehrmacht-a, sa voljom da nastavim borbu protiv boljševizma sve dotle, dok trupe koje se bore i stotine hiljada porodica na nema kom podru ju, ne budu spaseni od porobljavanja i uništenja.

Protiv Engleza i Amerikanaca moram da se borim, utoliko i sve dotle, dok me oni budu spre avali u vo enju borbe protiv boljševika.

Situacija od vas zahteva da se vi, koji ste izvršili ve tolika velika istoriska dela i koji sada eznete za okon anjem rata, danas bezuslovno založite.

Samo vašom disciplinom i poslušnoš u, samo bespogovoi-
nim izvršavanjem mojih zapovesti izbe i e se kaos i propast.

Kukavica i izdajnik je onaj koji se upravo sada izvla i od svoje dužnosti i time pomaže porobljivanje nema koga naroda.

Zakletva, položena Fuehrer-u, ostaje za svakoga od vas bezuslovno u važnosti kao data meni, nasledniku koga je postavio Fuehrer.

Nema ki vojnici! Vršite svoju dužnost!

Radi se o životu našeg naroda!

SLOVENIJA

I. POLITI KI TEMELJI I OKVIRI
OBAVEŠTAJNOG RADA

ZADACI SD-a PRILIKOM OKUPACIJE SLOVENIJE

SD-otsek Graz, iji je personal ušao aprila 1941 za Wehrmacht-om u Štajersku, izdao je uputstva koja sadrže prve i najvažnije zadatke što ih je aparat SD-a imao da obavi u prvim danima okupacije.

DOKUMENAT BR. 34

*Mere koje SD¹⁾ ima odmah predmeti
Na sektoru kulture i uprave i radi
suzbijanja neprijatelja*

1. U saradnji sa Stapo-om²⁾

Zatvaranje i SD-ovsko koriš enje materijala svih nacionalnih i kulturnih slovena kih *udruženja*, utvr ivanje njihovih mesnih rukovodilaca (po potrebi zaštitni zatvor). U pitanje dolaze sve organizacije, pomenute u mapi. Pretres i zatvaranja svih lokala polita kih partija u ve-im mestima. (Utvrđiti rukovodstvo!) Utvrđiti koji su merodavni jevrejski i masonski krugovi. Prona i sveštenike za koje je poznato da su neprijateljski nastrojeni, u cilju hapšenja; zatvaranje nepotrebnih

¹⁾ SD — Sicherheitsdienst — Služba bezbe nosti — obaveš tajna služba nacista ke partije.

²⁾ Stapo — Staatspolizei, tj. Tajna državna policija (Gestapo).

crkvenih udruženja i ustanova (u sporazumu sa nadležnim političkim komesarima).

2. *Školstvo*: Utvrditi sve nastavnike, koji nisu nastrojani prijateljski prema Nemačkoj, u cilju zaštitnog zatvora, kontrolisati sprovođenje opšteg zatvaranja škola, narediti raniji policijski čas za školsku omladinu, zabraniti napuštanje zavičajne opštine (upotrebljavaju se isto za kurirsku službu od strane neprijatelja)!
3. *Uprava*: Preispitati činovnike i službenike sreskih nadležnosti i opština u pogledu ranijih naročito germanofobskih mera, predložiti njihovo eliminisanje i hapšenje; posmatrati sabotazu nemačkih uredbi u sektoru uprave i javiti nadležnim ustanovama. Sprečiti odvlačenje akata. *Sudovi*: Sprečiti odvlačenje akata (sudovi se smeju u prvo vreme zatvoriti), pravosudni personal po smislu, kao u školama i upravi.
4. *Kultura*: Bioskope u prvo vreme zatvoriti; slušanje stranih radiostanica kažnjivo; odmah konfiskovati radioaparate Slovenaca; sprečiti krijumčarenje slovenačkih novina; zatvoriti pozajmne biblioteke i knjižare, pregledati ih u raspoloživom vremenu u pogledu važne neprijateljske literature (konfiskovati za SD!).
5. *Narodnosna pitanja*: Relativni brojevi u pogledu narodnosne pripadnosti — Slovenci, nemački nastrojani »Windische«, Volksdeutscher-i, ostali. Na in organizovanja Volksdeutscher-a; pokušaji sa slovenačke strane da se radi obezbeđenja u veštem broju deklariraju kao Nemci.

UPUTSTVA ZA POSTUPAK SD-a U RADOVLJI KOM SREZU

Dok je za Štajersku bio nadležan SD-otsek Graz, dotle je SD-otsek Celovec pripremio ekipe koje su imale da krenu sa Wehrmacht-om na jugoslovensku teritoriju, aprila 1941 godine. Za svaki srez Gorenjske je, tom prilikom, ustrojeno opširno uputstvo koje je sadržavalo zadatke, što ih je trebalo obaviti u prvim danima okupacije. Dokumentat predstavlja onaj deo uputstva za rad SD-a u Radovlji kom srezu, koji je obuhvatao zadatke njegovog privrednog referata.

DOKUMENAT BR. 35

R a d o v l j i c a

III D 1 PREHRAMBENA PRIVREDA

Najhitnije mere

Ta ke ozna ene sa 2 odnose se na imanja koja treba sekvestrirati, a koja su i posebno navedena u priloženom prilogu.

Ta ke ozna ene sa 3 odnose se na one veleposednike kod kojih još treba utvrditi, je li posednik toliki neprijatelj da treba pristupiti sekvestraciji njegovog poseda.

, Kasnije mere

Ta ke ozna ene sa 1 pokazuju one hektarske površine zemljišta koje su kod svake opštine navedene kao »ostatak«, a preostale su po odbijanju njiva, bašti, livada, pašnjaka, vošnjaka i šume. Veli ina ovih ostataka je u svakoj opštini različita i procentualno predstavlja veliku ili manju važnost prema veličini ukupne površine u hektarima.

Tamo gde je ovaj procentualni udeo veoma visok treba utvrditi putem nadležnih ustanova, može li se putem melioracija smanjiti odn. potpuno odstraniti, i može li se ovakvim merama dati onim opštinama,

koje uvoze hranu, mogu nost da stvore sopstvenu osnovu za ishranu.

Tamo gde su ovi »ostaci« kraške teritorije ili ostale neproduktivne površine više nadmorske visine, treba utvrditi, postoji li mogu nost da se one u ine korisnim putem pošumljavanja ili zasnivanja ba ija.

Opšta zapažanja iz kojih se može videti, postoji li mogu nost da se povisi prinos zemljišta, da se pove aju prinosi iz sto arstva i da se šumskoj drvnoj privredi može pomo i odgovaraju im merama :

1. Kakve su mere za obradu zemljišta.
2. U kakvoj meri se upotrebljava vešta ko ubrivo.
3. Ima li na raspolaganju pogodnoga semena.
4. Gde i kako je mogu a poja ana upotreba mašina.
5. Kakve se mere primenjuju za suzbijanje šteto ina.
6. Postoji li dovoljna baza za sto nu hranu, potrebnu za sto arstvo (stanje kultura na obraslim površinama).
7. Vršli se kontrola staja i mleka.
8. Kakva je predaja mleka (otstojanje od mlekare itd.).
9. Kako je uopšte regulisano pitanje predaje proizvoda tržištu.
10. Postoje li ekonomski putevi, putevi za odvoz drveta, ži are za robu i drvo.

Preseljavanja, komasacije, upotreba radne snage

Opažanja u pogledu eventualno nameravanog preseljavanja: iseljavanje Slovenaca, preseljavanje odn. useljavanje nema kih naseljenika iz Ko evja.

Gde je, u vezi sa preseljavanjem, mogu a komasacija. Mogu li se komasacijom, usled uklanjanja novih minimalnih posednika i bezemljaša, dobiti stalno nase ljene porodice poljoprivrednih radnika.

III D 1 *Posedi u srezu Radovlji kom koji se imaju sekvastrirati*

1. Kraljevski zamak »Suvobor« u Mlinu, opština Bled.
2. Kacijanerov grad u opštini Begunje.

RADNA UPUTSTVA

III D

- 1.) Utvrivanje ratnih oštećenja. Njihovo dejstvo
- 2.) Najhitniji radovi za obnovu.
- 3.) Privredne smetnje usled bekstva sopstvenika preduzeća i nameštenika, odvojeno prema Nemcima, Jevrejima, Slovencima.
- 4.) Penetracija preduzeća iz užeg Reich-a.
- 5.) Uticaj od strane Štajerske.
- 6.) Uloga Jevreja u privredi, ariziranja.

III D 2 *Trgovina.*

- 1.) Postojeće trgovinske organizacije, njihov na in rada.
- 2.) Obrazovanje cena, utvrivanje cena.
- 3.) Pomanjkanje robe, neprilike sa snabdevanjem stanovništva.
- 4.) Snabdevanje trgovine na malo od strane grosista, uključujući koroških grosista.
- 5.) Spoljna slika trgovine, istoće, urećenja, posluge (dolazi u pitanje samo kod većih mesta i onih sa prometom stranaca).
- 6.) Veletrgovina, spoljna trgovina, uvoz, izvoz, robne grupe, stanje poslova. Mogu li firme biti uključene u nemački izvoz.
- 7.) Trgovinske marže, dobiti.

Zanatstvo :

- 1.) Stanje zaposlenosti.
- 2.) Pomanjkanje sirovina.
- 3.) Pitanja konkurencije (napr. industrijske).
- 4.) Razlozi propadanja starih zanatskih grana (grnarstvo, obu arstvo, ipkarstvo itd.).
- 5.) Kakve bi mere za pomaganje i podupiranje pojedinih zanatskih grana bile potrebne.
- 6.) Narodnosni sastav zanatskih grana.
- 7.) Zanatske organizacije i njihov na in rada.
- 8.) Zanatstvo za pokrivenje poljoprivrednih potreba (kova i, obu ari, kolari itd.).
- 9.) Pitanje cena, marže zarada.

III D 3 *Saobraćaj :*

1.) Železnice

Stanje postrojenja. Održavanje saobraćaja, radovi za obnovu, njihovo kategorisanje prema hitnosti. Uređenje reda vožnje posle uklanjanja. Vraćanje pod nadležnost Direkcije nemačkih državnih železnica, Beljak (Štajerska pokušava da vrši uticaj).

2.) Automobilski saobraćaj

Postojeće autobuske linije, potreba produženja njihovog rada, raspoloživi autobuski materijal, vozači.

3.) Promet stranaca

Stanje uređenja, mogućnosti izgradnje, uloga Jevreja kao gostiju.

III D 4 *Banke i osiguranja :*

1.) Dejstvo ključa za prerađivanje dinara — Reichsmarke.

2.) Promena kupovne snage valute.

3.) Postojeći novani zavodi i osiguranja.

4.) Penetracija preduzeća iz užeg Reich-a.

III D 5 *Industrija i energetska privreda*

1.) Popunjavanje upitnika za najvažnija preduzeća.

2.) Apsorbovanje pojedinih preduzeća od strane nemačkih velepreduzeća (Hermann Goering Werke).

3.) Pitanje sirovina, mogućnosti prodaje.

4.) Karteli i udruživanja.

5.) Brojno stanje radnika.

6.) Snabdevanje energijom.

7.) Stanje postrojenja energetske privrede, elektricne centrale, dalekovodi, itd.

8.) Snabdevanje vodom, vodovod.

9.) Gasne centrale.

III D 7 *Radna i socijalna pitanja.*

1.) Sindikati i druge postojeće organizacije.

2.) Njihov način rada i njihovo prihvatanje od strane radnika.

- 3.) Nezaposlenost, mogućnost zaposlenja u preduzeima na teritoriji Reich-a.
- 4.) Nadzor nad vrbovanjem za nemačke ustanove (preterana obmana).
- 7.) Pitanje nadnica u pojedinim radnim oblastima.
- 8.) Socijalna osiguranja.
- 9.) Zbrinjavanje, radnici (NSV¹).
- 10.) Bekstva sa sela.
- 11.) Pitanje stanova.

NSV — Nationalsozialistische Volkswohlfahrt, tj. nac. socijalističko narodno blagostanje, opšta organizacija za socijalno staranje.

POSTUPANJE SA ZATVORENICIMA POLICIJE BEZBEDNOSTI

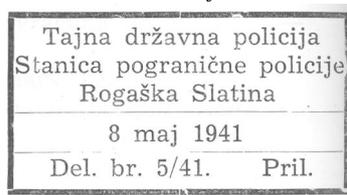
U prvim danima okupacije prikupilo se po zatvorima, na osnovu egzekutivnih postupaka svih vrsta nadležnih i nenadležnih organa, zatvorenika u velikom broju. U Mariboru je ustrojen sabirni logor policije bezbednosti (Gestapo-a) u koji su dopremani zatvorenici iz cele Štajerske. Za raš iš avanje toga ogromnoga broja bile su potrebne vanredne mere, o kojima govori slede i dokumenat.

DOKUMENAT BR. 36

Komandant
policije bezbednosti i SD-a
u Donjoj Štajerskoj
B. Br." 38/41 II E 1.

Maribor, 29.4.1941.

Štambilj:

Po *razdelniku*

Predmet: Smernice za postupanje sa zatvorenicima Policije bezbednosti.

A. Svi zatvorenici koji se ovoga asa ve nalaze u sabirnom logoru Policije bezbednosti (Domobranska kasarna u Mariboru), kao i oni koji još pridolaze, imaju se podeliti u slede e grupe:

Grupa I: obuhvata takva lica za ije dalje držanje u pritvoru ne postoji neki naro iti državno-policiski interes, ali sa kojima treba dalje postupati, na osnovu njihovog stranog nacionalnog pripadništva, sa gledišta eventualnog iseljavanja.

Grupa II: obuhvata Volksdeutscher-e koje treba prvo podvrgnuti daljem državno-policiskom ispitivanju (proved).

Grupa III: obuhvata lica strane narodnosti koja tako e treba prvo državno-policiski ispitati (proveriti).

Grupa IV: obuhvata

a) sva lica za kojima je raspisana poternica u Poternome listu, kao i

b) ona, kod kojih dosadašnji rezultat provera opravdava upu ivanje u konc. logor ili izvoenje pred sud.

Grupe I-III ostaju u dosadašnjem zatvoreni - kom logoru u kasarni. Pojedine grupe u pogledu smeštaja treba po mogu nosti razdvojiti u posebne prostorije.

Grupa IV ima se smestiti u zatvoru sreskoga suda. Za to potrebne mere done e SS-major dr Witiska.

B. Ukoliko to još nije ura eno, imaju se svi zatvorenici, koji se ve nalaze u logoru, odmah saslušati i registrovati u kartoteci. U cilju saslušavanja obrazuje se posebna komanda koja stoji pod vo stvom krim. kom. Farnleitner-a. U komandu treba odrediti pripadnike krim. pol. i pogodne ljude iz opšte SS (pravnike, u itelje itd.). Protokoli saslušanja imaju se izraditi u tri primerka. Svaki predmet treba da sadrži kratak zaključni izveštaj sa predlogom o daljem postupanju sa zatvorenikom. (Predlog ima da glasi: otpuštanje ili upu ivanje u jednu od etiri grupe). Tako izra ene predmete treba svakodnevno držati u pripremi u jednoj kancelariskoj prostoriji u kasarni. Na osnovu ovih podataka kao i na osnovu li ne ocene c zatvoreniku done u kona nu odluku.

C. Primanje zatvorenika u logor treba odbiti, ako se istovremeno ne podnesu i dokumenta koja sadrže ta ne li ne podatke o zatvoreniku, o razlogu hapšenja i o ustanovi koja je naredila hapšenje. Uprava logora ima, odmah pri prijemu zatvorenika, izraditi karton za kartoteku i sprovesti što brže saslušanje doti noga lica. Lica koja su hapšena zbog ometanja javnoga reda i mira (pijanice, sva alice itd.) na elno se ne primaju u logor. Lo-

logorska uprava ima sprovesti upu ivanje takvih lica policiskoj direkciji.

D. O otpuštanju zatvorenika odluje isključivo SS-major, vlad. savetnik dr Machule. U tu svrhu e on redovno pose ivati zatvoreni ki logor u Mariboru kao i zatvoreni ke logore u sedištima ispostava i donosi e svoju odluku na osnovu postoje ih podataka kao i li noga držanja zatvorenika.

E. U službenoj ustanovi u Mariboru, kao i u ispostavama imaju se voditi knjige hapšenja. Logorska uprava ima ažurno da saopštava vodiocu knjige hapšenja, imena novoprimitljenih hapšenika, a tako e treba prijaviti sve promene (otpuštanja, upu ivanja iz jedne grupe u drugu ili upu ivanja drugoj službenoj ustanovi).

F. Logorska uprava ima odmah, ukoliko to još nije u injeno, da izradi nacrt logorskoga reda, koji mi treba predložiti na odobrenje.

G. Ispostave e postupiti na odgovaraju i nain, naro ito u odnosu na odre ivanje u grupe. Postoji namera da svi zatvorenici Policije bezbednosti sa teritorije Donje Štajerske budu centralno prikupljeni u Mariboru. Do toga trenutka ne treba upu ivati zatvorenike sa teritorije ispostava u zatvoreni ki logor u Mariboru. Ispostavama se ve sada ukazuje na to, da e kasnije u Mariboru biti primitljeni samo takvi zatvorenici, za koje postoje potpuni personalni tabaci i zapisnici saslušanja.

u z. Dr Machule s. r.

Štambilj:

Pogr. pol. Mureck

Odluka

Mureck, 8.5.1941.

- 1.) Okružno: *Paraf*
- 2.) Kartoteka sprov.:
- 3.) Kartoteka izv.:
- 4.) U li ni akt: II/3

Po naredbi:
Potpis ne itak

HAPŠENJA PRILIKOM PRIKLJU ENJA ŠTAJERSKE I GORENJSKE REICH-u

Mere za priklju enje okupirane Štajerske i Gorenjske Reich-u sadržavale su, kao jedan od prvih zadataka, obimna hapšenja svih elemenata koji bi mogli ugroziti brzo sprovo enje toga priklju enja. Kako je tom prilikom postupano pokazuje slede i dokumenat.

DOKUMENAT BR. 37

Komandant policije bezbednosti i SD-a
u Donjoj Štajerskoj
Tajna državna policija
Ispostava Celje

Celje, 11 jula 1941

OKRUŽNICA

Proveravanjem zatvorenika u okružnom sudskom zatvoru u Celju utvr eno je, da su lica uhapšena i predana ovdašnjem okružnom zatvoru prema nare enju raznih nadležta, koja uopšte nisu ovlaš ena da izdaju nalog za hapšenje. S jedne strane, ovo nadležstvo nije bilo uopšte obavješteno o hapšenju političkih zatvorenika, a, s druge strane, samo saopštenjem da je hapšenje' usledilo po nalogu dotičnog nadležstva. U izveštaju nije navo en nikakav razlog za hapšenje odn. kažnjivo delo — injeni no stanje, tako da su prilikom obrade predmeta odnosnog zatvorenika nastali nepotrebni zastoji. U mnogim slu ajevima morala su se tek vršiti obimna istraživanja, radi li se o političkim ili kriminalnim zatvorenicima.

Stoga sam izdao nare enje straži u okružnom sudskom zatvoru u Celju, da odbije bez izuzetka prijem zatvorenika, ako se iz naloga za hapšenje potpuno jasno ne vidi, radi li se o političkom ili kriminalnom zatvoreniku i na iji je zahtev imenovani uhapšen.

Ubudu e uskra ujem zaštitno pritvaranje navodnih političkih zatvorenika bez podnošenja odgovarajućeg optužnog materijala.

Jung s. r.

Dostavljeno:

1. — Zandarmeriskim stanicama žandarmeriskog okruga Celje, Laško, Gornji Grad, Šmarje i Brežice.
Radi obaveštenja žandarmeriskoj kapetaniji u Celju.
2. — Ispostavama SD-a u Celju, Trbovlju i Brežicama.
3. — Državnoj kriminalnoj policiji, ispostava Celje.
4. — Pogranicnim policijskim stanicama u Brežicama, Rogaškoj Slatini i Sevnici.

Overava: Augustin s. r. krim. asist.

Primljeno: 12.7.1941 Br. delov.: 285 Paraf: M.

POLITIKA GERMANIZACIJE U SLOVENIJI

Kakve su mere upotrebljavane za germanizaciju slovena kog stanovništva, i kako se tim merama suprotstavio NOP pod rukovodstvom KPJ pokazuje proglas šefa civilne uprave u Gorenjskoj, Gauleiter-a Rainer-a od 27 septembra 1942 godine, objavljen slede im letkom:

DOKUMENAT BR. 38

Ljudi i žene Gorenjske !

Na velikoj manifestaciji u Kranju, u nedelju 27 septembra 1942, na kojoj su u estvovali hiljade Gorenjaca i dali oduševljenu izjavu odanosti Velikonema kom Reich-u, izdao je Gauleiter i namesnik Reich-a slede u proklamaciju, znaajnu za budu nost Gorenjske:

PROKLAMACIJA stanovništvu Gorenjske !

Krivicom zlo inah komunisti njihovih elemenata i njihovih pomoga a sru ilose mnogo zla na Gorenjsku. Boljševi ki razbojnici i ubice — najve im delom tu a bagra — ra unali su da e mo i da namame stanovništvo lažima i obe anjima, a zemlju gurnuti u pobunu. Ko im dobrovoljno nije sledio primoravan je ili ubijen. Rušenja, paljevine, oplja kane radnje i gazdinstva, krv mriogih ubijenih ljudi i žena su svugde vidljivi znaci komunisti koga terora. U ovoj nevolji stao je, kao toliko puta za poslednjih hiljadu godina, Nema u odbranu Gorenjske zemlje. Mada milioni nema kih vojnika na istoku i zapadu, severu i jugu Evrope u pobedonosnim borbama na kopnu, vodi i u vazduhu biju odlunu bitku istorije, poslao je Führer, po mojoj molbi, u ovu zemlju snage koje su bile potrebne za ugušenje boljševi kog krvavog terora. *Najve i deo bandi je uništen, ostatak raspršen i u bekstvu. Stanovništvo se, me utim, sem izuzetaka koje treba žaliti, u sve ve o meri privolelo redu i zakonu Nema koga Reich-a. Poetno pasivno i o ekuju i držanje je u mnogo mahova zame-*

nila saradnja pri iznalaženju neprijateljskih skrovišta i spremnost za aktivnu odbranu. U tome ja gledam simptome *promene uverenja*, za koju se nadam da će biti trajna. Uspehi nema kih jedinica, s jedne strane, i pozitivno držanje širokih krugova stanovništva, s druge strane, stavljaju me sada u položaj da stvorim dalje preduslove za izgradnju u Gorenjskoj.

Uspostavljanje normalnih prilika ukidanjem ograničavanja ih policiskih naredbi je započet.

Kaznene mere, kao što su to naročito prinudna iseljavanja, s obzirom na nastali mir više nisu potrebne i zato se, sa današnjim danom, smatraju zaključanim.

Neka nas ubuduće i niko više ne prinudi na takve najstrožije mere! U znak svoga naročitoga poverenja odlučio sam da sve Gorenjce, koji su se prijavili u članstvo Koruškog narodnog saveza, a dokazali su u proteklih mesecima da su pozitivni i državi verni elementi,

primim sa dejstvom od 1. oktobra 1941 u Narodni savez i da im dodelim »državljanstvo do opoziva«.

Time oni preuzimaju ista prava koja uživaju svi građani Velikonema kog Reich-a i sa ovima su u svakom pogledu izjednačeni. Ista prava uslovljavaju iste dužnosti! Kao pripadnici Velikonema kog Reich-a, Gorenjci su obavezni na vernost prema Führer-u i Reich-u, poslušnost prema organima koje je Führer postavio, suzbijanje svih antidržavnih nastojanja, izvršavanje vojne obaveze i radne obaveze, pridržavanje zakona i uredaba, saradnju u svima oblastima javnoga života.

Obavezujem sve koji su ovde nastanjeni, kao stanovnike pogranične Zupe Koruške, na naročitu budnost prema nastojanjima koja su neprijateljska Reich-u, na hrabrost i spremnost na žrtve u odbrani Južne krajine Reich-a, na vrednost i marljivost u staranju da se upoznaju sa jezikom i ustrojem nacionalsocijalističkog Velikonema kog Reich-a.

Ko ispunjava ove dužnosti, može i ovde da živi pod zaštitom Reich-a. Njemu je, sem njegove drage bliže domovine, otvoren i celi Veliki Reich nemačke nacije, kao otadžbina. Upoznati ga i smeti mu služiti ma na kome mestu, biće vaš ponos i sreća vaše dece. *Gorenjska će sudelovati u budućim*

vührer-ovim radovima na izgradnji, putem regulisanja i popravljavanja, izgadi e se štete prošlosti, bi e obezbe ena zdrava egzistencija seljaka, zanatlija, radnika i nameštenika.

Ali najteža kazna e pogoditi onoga koji, kao neprijatelj države, prekrši vernost, povredi dužnost. *Svaki krivac, a sa njim i lanovi porodice i doma instva, povezani s njime istovetnim antidržavnim držanjem, bi e uklonjeni iz zemlje.* Oni su izgubili pravo na svoju imovinu, a u težim slučajevima i na svoj život. *Svako nasilje kažnjava se smrću. I skrivena protivljenja, potajne sabotaze ili podzemna rovarjenja ne e biti tolerisana.* Ko za to zna, a uti, saodgovoran je. *Ko kuka-vi ki stoji po strani, kada treba združenim snagama odbiti razbojnički napad, nije dostojan da živi u ovoj zemlji.*

Time, Gorenjci i Gorenjke je vaš put jasan. Na vama je, hoćete li njime poći. Posle meseci teških nevolja i gorkih patnji za mnoge od vas, sa današnjim danom stupate u obezbe ene pravne odnose u okviru Velikonema kog Reich-a. Vreme nezvesnosti i nesigurnosti je prošlo. Vaša egzistencija vrsto je povezana sa sudbinom Reich-a. Vaša prava i dužnosti, kao državljana, jasno su ocrtana ovom proklamacijom. Sve ano se obavezujem da ću se starati za održavanje ovih odredaba, u dobru kao i u zlu. Neka odatle proisteknu sreća i blagoslov za Gorenjsku !

Kranj, 27 septembra 1942

Šef civilne uprave
potpis: RAINER
Gauleiter i namesnik Reich-a

Mitglieder des Kärntner Volksbundes

Ihr seid deutsche Staatsbürger auf Widerruf geworden.
Nun liegt es an Euch.
Die deutsche Sprache ist das Bindeglied aller deutschen Reichsangehörigen.
Es ist die Sprache der grössten KulturNation.
Sie zu erlernen war stets ein erstrebenswertes Ziel intelligenter Menschen aller Völker Europas und der ganzen Welt.
Vor kaum 50 Jahren war für die meisten Menschen hier das deutsche Wort die Muttersprache.
Heute sagen wir Euch!
Nicht für uns, wohl aber für Euch!
Zu Eurem Nutzen und zu Eurem Vorteil sollt ihr die Deutsche Sprache lernen.
Wer zeigen will, dass er in die Gemeinschaft der deutschen Reichsbürger gehört spricht deutsch.
Wer in seinem Leben und in seinem Berufe weiterkommen will, spricht deutsch.
Wer im grossen Reich Adolf Hitlers zu Hause sein will, die Stätten der Wissenschaft und der Kultur kennen und an ihnen lernen will, spricht deutsch.
Es kommt die Zeit, da Verordnungen und Gesetze nur mehr in deutscher Sprache erscheinen.
Darum, Mitglieder des Kärntner Volksbundes, meldet Euch zu den deutschen Sprachkursen.
Den Willen zur Mitarbeit und zum Aufbau bekundet jener, der die Deutschkurse besucht.

Anmeldung:
Jeden Dienstag und Freitag um 18 Uhr in der neuen Schule.

90
Kreisel

Gornji proglas okružnog voje NSDAP u Kamniku upućen članovi germanizacije, pozivaju ih da uče

Člani Kärntner Volksbund-a

Postali ste nemški državljani do preklica.
Sedaj je na Vam ležečel
Nemški jezik je vez med vsemi nemškimi državljani.
To je jezik največjega kulturnega naroda!
Vsi inteligentni ljudje vse Evrope in vsega sveta so stremeli za tem, da se nauče tega jezika.
Še pred komaj 50 leti je bil ta jezik večini izmed Vas materinski jezik.
Danes Vam rečemo!
Ne v našo, temveč v Vašo korist!
V Vašo korist in prednost se naučite nemškega jezika!
Kdor hoče dokazati, da spada v veliko nemško skupnost, govori nemško!
Kdor hoče v svojem življenju in svojem poklicu napredovati, govori nemško!
Kdor hoče bivati v velikem Reichu Adolfa Hitler-ja, kdor hoče spoznati mesta vede in kulture in se hoče tam kaj naučiti, govori nemško.
Prišel bo čas, ko se bodo odredbe in zakoni izdajali samo v nemškem jeziku.
Zato, člani Kärntner Volksbund-a, javite se k nemškim jezikovnim tečajem.
Vašo voljo za sodelovanje pri podvigu dokažete z obiskom nemških tečajev!

Prijava:
Vsak torek in petek ob 18. uri v novi šoli.

2. Pilz
ter d. NSDAP.

ma „Koruškega narodnega saveza“ prikazuje jedan od metoda i da se služe nemačkim jezikom

ZAMENA SLOVENA KIH NATPISA SA NEMAŠKIM

Verordnung

- 1. Slawische Geschäftsaufschriften sind unverzüglich zu überkleben und womöglich durch deutsche Aufschriften in Lateinschrift zu ersetzen.**
- 2. Die Durchführung dieser Verordnung hat bis Montag, den 14. April 1941, 8 Uhr früh, zu erfolgen.**
- 3. Die Nichtbeobachtung dieser Anordnung wird gesetzmässig geahndet.**

Marburg, den 12. April 1941.

**Der dzt. Polizeibevollmächtigte
der Stadt Marburg**

Dr. Pfrimer

„Naredba — 1. Slovena ke natpise na radnjama treba neodložno prebrisati i po mogu nosti zaineniti nema kim — ispisanim latini-com. 2. Izvršenje ove naredbe ima uslediti do ponedeljka 14 aprila 1941 u 8 asova ujutro. 3. Za neizvršenje ove naredbe kažnjava e se po zakonu. Maribor, 12 aprila 1941 — Privremeni policiški opunomo enik grada Maribora — dr Pfrimer”

**MERE ZA PONEMCIVANJE STAJERSKOG
STANOVNIŠTVA**

Izvestan deo slovena kog stanovništva, iseljenog iz Štajerske, preba en je u razne logore u Reich-u, sa nastojanjem da se tamo podvrgne procesu ponemivanja. Dokumentat pokazuje otpor stanovništva protiv toga nasilja.

DOKUMENAT BR. 39

Tajna državna policija
Komesarijat pograni ne policije
— Celje —

Broj del.: 986/42

Celje, 20 marta 1942

Stanici pograni ne policije Brežice,
Sevnica,
Rogaška Slatina.

Predmet: Grani no stanovništvo Donje Štajerske u logorima
Volksdeutsche Mittelstelle.

Veza: Nema.

Državna policija Graz izveštava o slede em :

Pre izvesnog vremena su bili iseljeni Slovenci iz Donje Štajerske i sada se nalaze u logorima Volksdeutsche Mittelstelle u Reich-u. Iz ovih logora, koji se nalaze na ovdašnjem području, pobjegao je u poslednje vreme ve i broj Slovenaca. Pošto Slovenci treba da budu ponem eni, to se mora za ove pobjegle Slovence pretpostaviti da odbijaju ovo ponem enje i da e u svojoj staroj domovini, u Donjoj Štajerskoj, ili pak u inostranstvu raditi protiv Reich-a. Pretpostavlja se, da e se uputiti prema Donjoj Štajerskoj, Hrvatskoj ili pak prema Srbiji. Za ovim licima mora se tragati, kako bi mogla biti vra ena u nadležne logore. Ve su pokrenute opšte mere potrage.

Prednje se nare enje dostavlja na znanje i dalju nadležnost.

Po naredbi:
Zastupa: Toby s. r.

IZVEŠTAJ SD-a O STANJU U CELJU

Ogranci SD-a pratili su politički život i sve ostale značajnije pojave na okupiranoj teritoriji. P. J. mer za ovakav rad pruža izveštaj SD-ispostave Celje od 27. novembra 1941, koji daje i sliku o opštim pri-likama.

DOKUMENAT BR. 40

Služba bezbednosti Reichsfuehrer-a SS
Ispostava Celje

Celje, 27. novembra 1941

P o v e r l j i v o

I. — Opšte raspoloženje i stanje

*Olovkom :
Nedeljni
izveštaj!*

Opšta slika raspoloženja bila je u ovoj nedelji u krugovima Volksdeutscher-a i nemačko-orijentisanih krugova i dalje zadovoljavajuća. Tome su bitno doprineli *pakt protiv kominternе*, kojem je u sve anoj ceremoniji pristupilo još sedam država, kao i govori pojedinih državnika u okviru novog zaključka pakta. Kod politički indiferentnog stanovništva je pak *sadanji talas hapšenja, koji za komunistički — panslavistički pokret znači težak udar*, izazvao nesigurnost i uznemirenost. Iznenada se mogu videti time zahvaćeni ljudi, kojima se ne može pripisati neka politička delatnost i to na osnovu njihovog dosadašnjeg mirnog i ispravnog života, pa čak i takvi koji važe kao prijatelji Nemačke i koji su članovi Domovinskog saveza. Tako se u velikoj meri izrodi mišljenje da su hapšenja talaca izvršena samovoljno, što je, sasvim prirodno, izazvalo strah za sopstvenu ličnost. *Ratni događaji na Istoku* se u ovo vreme jedva pominju i nemaju nikakvog spomena vrednog uticaja na sadanje opšte raspoloženje, verovatno zato, što se trenutno ^e mogu zabeležiti nikakvi naročiti uspesi vojnog karaktera.

U obnavljanju i proširenju Pakta protiv kominterne vidi se *zvani na* a ujedno i — u pogledu Sjedinjenih Država Amerike i njihovih nastojanja u mobilizaciji celokupnog američkog Kontinenta — *demonstrativna* proklamacija evropske sudbinske i borbene zajednice protiv neprijatelja evropskog i azijskog novog poretka, kao i njihovog saveznika, boljševizma. Izazvalo je, istina, *opšte uđenje, da nije Paktu pristupila i Francuska, koja je tako e poslala jednu legiju u borbu protiv boljševizma na Isto ni front.* Kako se u listu »Tagespost« — Graz koji 26.11. navodi samo 11 delegata evropskih i isto no-azijskih zemalja, to se pojedina no ipak verovalo da je i Francuska me u tim delegatima, ali da iz opravdanih razloga nije imenovana. Ali, kada se nakon ta nog itanja utvrdila kao 13 država Kina, postalo je jasno, da Francuska nije pristupila Paktu. Ovo je, doduše, izazvalo opšte odgonetavanje o eventualnim razlozima, ali se nisu ule nikakve pretpostavke, pošto se nikakvo, pa makakvo bilo, objašnjenje nije moglo na i. Razume se, da je odsustvo pretstavnička Kine tako e izazvalo u enje i dalo povoda za pretpostavku, da su ili Japan ili Mandžukuo mogli samovlasno za Kinu da predaju izjavu o pristupanju.

Govor koji je održao ministar Reicha v. Ribbentrop u okviru zaklju enja Pakta vrlo se slabo slušao preko radia. Ovo u velikoj meri treba pripisati tome, što se po kafanama i gostionicama nije posvetila potrebna briga, da se prati program radioemisija, da se u danom momentu uklju i prijemnik za goste. U politici zainteresovanim krugovima govor je u inio utisak. Me utim, isti e se, da ministar nije nikakav govornik za radio emisije i da on ne ume, makoliko sadržajno interesantno govorio, da za sobom povu e slušaoce. Mesto, u kome v. Ribbentrop najavljuje osloboenje ve ih kontingenata trupa na Istoku, svakako je bilo dobro zapaženo i procenjeno kao znak skorašnjeg pozicionog rata koji e trajati preko zime, s jedne strane,

upotrebe trupa na drugom mestu, naprimer u Srbiji, s druge strane.

Govor japanskog poslanika je delovao umirujuće pošto se o Japanu dosada nije ništa ulo, pa se tu i tamo ve pojavila misao da je Trojni pakt kao i Pakt protiv kominterne u pogledu japanskog partnera nešto olabavio.

Potrebno je ista i, da se sva ova objašnjenja o veim politi kim pitanjima uglavnom još uvek ograni avaju na politi ki zainteresovane krugove Nemaca i nema ko orijentisanih lica. Široki slojevi donjo-štajerskog stanovništva koji govore »vindiš« dijalektom¹) su još uvek suviše zauzeti mesnim doga ajima, kao što su iseljavanje, delatnost bandi, streljanja, talasi hapšenja itd., a da bi — uprkos aktivne propagande — mogli imati življe interesovanje za doga aje u daljoj okolini, pogotovo što vrlo esto — mada u ve ini slu ajeva neosnovano — postoji strah, da bi mogla tako e nastradati u mesnim doga ajima i sopstvena li nost.

Olovkom:
Nedeljni
izveštaj!

U neposrednoj vezi sa ovim poslednjim izlaganjem opaženo je u mnogo slu ajeva kod sadašnjeg hapšenja da, kada je ovaj ili onaj bio uhapšen, stanovništvo doti nog mesta, roditelji i ro aci, pa ak i Volksdeutsche[^]-i, jednostavno nisu mogli verovati da je doti ni bio u vezi sa komunisti kopanslavisti kim pokretom. Uhapšeni je uvek prikazan kao miran ispravan trgovac ili zemljoradnik potpuno politi ki dezinteresovan ili je bio ak lan »Štajerskog domovinskog saveza« i važio za okolinu kao nema ko orijentisani ovek. Tako je nastalo mišljenje o samovoljnim hapšenjima talaca, koje je, što se samo po sebi razume, dovelo do uznemirenja i nesigurnosti, a što je bilo poja ano time, da je dosada u velikoj meri postojalo ubeenje da su ve streljana lica bila taoci. U kratka obrazloženja na plakatima povodom poslednjih streljanja u Mariboru se ipak, uopšte uzev, nije

¹) „... die breite windisch-Dialekt-sprachige untersteierische Bevoelkerung...“

verovalo. *Iz krugova operativnih jedinica i Volk-*
deutscher-a dolaze esti predloži, da se ubudu e
za svakog pojedinog streľjanog navede i kratko
injeni ko stanje kako bi se time poja alo i širilo
ubedenje da je samo onom život u opasnosti koji
potpomaže — pa bilo to i pod najbezazlenijim o-
kolnostima — komunisti ko-panslavisti ki pokret.
Ratna situacija se, opšte uzev, optimisti ki posma-
tra, pa i u širokim slojevima stanovništva — ako
baš nije re o protivniku. Veliko se poverenje po-
laže u nema ki Wehrmacht. Zna ajno je, da Ne-
ma ka ne sme izgubiti rat, jer bi to imalo nepri-
jatnih posledica za njih. Sada se smatra kao važno
da u Rusiji nastupi mraz, kako bi se stvorila mo-
gu nost da se pre zauzimanja strategisko povolj-
nog zimskog rasporeda izvrši još jednom brže na-
predovanje. Ratište u Africi se uopšte ne razmatra
pa i takozvana Non-Stop — Offensive Engleza se
smatra sporednom i bez važnosti. Jedva se može
zamisliti koliko je u poslednje vreme uopšte znatno
popustilo interesovanje za izveštaje oružanih snaga
i informativnu službu. Drugi front, koji želi da
obrazuje Engleska, ne uzima se ozbiljno. Govori
se, da je na ovom oteku fronta vladao tako dugo
mir i da nema ko rukovodstvo sigurno za to vreme
nije bilo neaktivno i da je imalo vremena da se
pripremi za sve slu ajeve.

Olovkom: Ponovno odlaganje uklju ivanja Donje Štajerske
u Reich, izgleda da je dalo nacionalno-slovena kim
elementima novpg potstreka. Stvarno tamo postoji
Nedeljni svremena na vreme mišljenje, da granica izme u
izveštaj! Italije i Reich-a još nije kona no utvr ena i da
možda još uvek postoje izgledi da se odvoje od
Reich-a. Prime eno je da se takvi elementi iz svih
slojeva zanimanja — inteligencija i polu-inteli-
gencija, seljaci i imu niji radnici — sada još inte-
resuju za iseljavanje za Ljubljano.
Poboljšano raspoloženje u pogledu preseljavanja
na podru ju Brežica — izazvano oduševljenim
pismima o iskustvima onih koji su preseljeni — i
dalje vlada, jer u okrug Celje još uvek stižu takva

pisma. Ipak sada — naprimer u srednjoj Savinjskoj dolini — *zameraju* tamošnji zemljoradnici što se nije ranije sprovodila propaganda da se preseljenicima iz Brezica bolje napolju. Dalje se kritikuje, da se uprkos dobre namere sa preseljenicima ipak preseljavanje izvršilo u sli nom strogom obliku, kao u svoje vreme iseljavanje za Srbiju i Hrvatsku.

Smrtni udesi vazduhoplovnih heroja Udet-a i Moelders-a, kao i generala vazduhoplovstva Wilberg-a, koji su se desili u vrlo kratkom vremenskom razmaku jedan iza drugog, su u nema kim krugovima potresno delovali, ali i zbog udnovatne okolnosti brzog redosleda doveli do hipoteza o uzrocima. Vrlo je rašireno mišljenje, da je u pitanju sabotaža. U ve ini slu ajeva bi se lakše pomirili sa žalosnim injenicama da je herojima vazduhoplovstva bilo barem su eno da na u herojsku smrt u borbi sa neprijateljem. Ipak je u krugovima Volksdeutscher-a bilo sa zadovoljstvom primljeno, mada na groteskan na in, da to nije bio slu aj, budu i da se u tome gleda nepobedivost li nosti pred neprijateljem. U širim slojevima donještajerskog stanovništva se smrt trojice vazduhoplovnih oficira uopšte nije smatrala nekim naroitim doga ajem, pošto oni, naprimer, u li nosti Udet-a ne gledaju mit heroja vazduhoplovstva koji je tako duboko ukorenjen u narodnoj duši, kao što je to slu aj kod nema kog stanovništva starog Reich-a.

Komesarski rukovodilac
Paraj: F(ast)

DOKUMENAT BR. 41

Služba bezbednosti Reichsfuehrer-a SS

Ispostava Celje

Celje, 27 novembra 1941

*II — Dejstvo javnih sredstava za upravljanje narodom
u vremenu od 21 do 27 novembra 1941 godine*

Štampa:

1. — U svojim izveštajima o zaklju enju Pakta protiv Kominterne, štampa je pomenula u skoro svim novinama, koje se ovde pojavljuju, Kinu kao jednu od novo uklju enih država. Kako se iz izveštaja štampe jasno moglo videti da nikakav predstavnik Kine nije bio prisutan kod potpisivanja Pakta, to se uopšte ose ao nedostatak *odgovaraju eg objašnjenja, ko je Pakt potpisao umesto Kine.* Pretpostavlja se da je to bio Japan ili Madžukuo. Pri tome se došlo do utiska da Kina uopšte o tome nije pitana. U vezi ovoga vlada tako e u enje, da se u štampi prosto govori samo o Kini. Politiki školovanim Nemcima je bez daljnje jasno, da bi ovde mogla biti re samo o onome delu Kine, koji je ve obuhva en japanskim novim poretkom u Isto noj Aziji. Prosti Nemaac, me utim, naro ito me u donjoštajerskim stanovništvom, zna samo da Japan ve godina vodi rat sa Kinom i ose a protivre nost u tome što se, s jedne strane, dve države meusobno bore, a s druge strane treba da budu me usobno ujedinjene u nekoj vrsti pakta o savezu.
2. — »Štajerski gospodar« se i dalje dobro prima i, opšte uzev, nema mu se šta zameriti. Svakako se sve nanovo najupornije predlaže, *da se u svakom broju, pa ak i uz opasnost da se ponavlja, donesu objašnjenja o celishodnosti*

Olovkom: *onih nare enja koja se odnose na racioniranje*
Tremi: *prediva i sli nog.* Prostim oveku treba raz-
mleko, jaja jasni šta je dozvoljeno, a šta nije. Navodi
se slede i primer: ve i deo donještajerskih se-
ljaka ne jede meso, sem za Boži, Uskrs i
možda, za imendan. Tako ostaju, prakti no u-
zev, svi bonovi za meso neiskorišeni. Otuda
se pojavljuje injenica da se na taj na in o-
mogu ava trgovina takvim bonovima za meso
ili izmena, i to ili bonovi za meso za cigarete
ili bonovi za meso za bonove za hleb, itd. Ši-
roki slojevi stanovništva ne znaju da je to
kažnjivo. Ako bi se pomo u »Štajerskog go-
spodara« tu vršilo objašnjavanje putem štam-
Olovkom: pe, mogla bi se ova nezgoda ve im delom
Tremi! otkloniti, pošto seljaci normalno ukazuju na-
re enjima vlasti veliko poštovanje.
Smatra se da je politiki i literarni deo »Šta-
jerskog gospodara« dobro redigovan.

Komesarski rukovodilac,

Celje, 27 novembra 41

Film:

1. — Film koji se sada prikazuje u Celju »Stari i mladi kralj« primljen je dobro kako od strane Volksdeutscher-a tako i od strane operativnih jedinica. *Ostali posetioci, ne Volksdeutscher-i, nalaze gotovo svi da je film dosadan.* Jedan mladi polu-intelektualac — nameštenik Uprave rada u Celju — je, naprimer, objasnio: »Film je, istina, bio duga ak, ali dosadan«. Drugi neko je izjavio: »Film je bio lep, ali samo za onoga, koji ga razume. Ja ga nisam razumeo«. *Ovi ljudi ne mogu da shvate smisao, niti pojedine radnje koje karakterišu*

sve što je prusko, pošto ne shvataju prusku narodnu dušu niti još imaju pravog razumevanja za njeza ku istoriju.

2. — Saznalo se da se na području Reich-a prikazuje film »Povratak u domovinu«, koji su sadržaj patnje Volksdeutscher-a pod vladavinom Poljaka. U ovdašnjim krugovima Volksdeutscher-a postoji kod mnogih ljudi želja da u što skorije vreme gledaju ovaj film. Želja se potkrepljuje razmatranjem izvesnih paralela sa sopstvenom sudbinom pod bivšom jugoslovenskom vladavinom. *Politički školovani Nemci, me utim, imaju — ako su gledali film u Reich-u ili znaju njegovu sadržinu — jake razloge protiv prikazivanja filma u Donjoj Štajerskoj.* Film se, kažu, ima ubrojati, po njegovoj tendenciji, u one koji bi mogli ovdašnjem stanovništvu, koje govori slovenskim jezikom, da pruži potstrebka za uporeivanje njihovoga sadašnjega položaja u narodnosnom pogledu. Instinkt o narodnosnoj samosvojnosti, koji je buden i gajen za poslednje 23 godine, još uvek je toliko jak, da bi psihičko dejstvo scena gonjenja Volksdeutscher-a od strane jedne tuđe nacionalnosti silom prilika moralo da izazove postojan negativan uticaj na unutrašnju spremnost za priznavanje njezke narodne zajednice, koja i inače još nije sasvim u vršenju. U napred navedenom smislu smatraju se, naprimer, sledeće scene filma štetnima: u jednom poljskom bioskopu svira se poljska nacionalna himna. Svi ustaju i pevaju, tako isto ustaju trojica Volksdeutscher-a, ali oni ne pevaju sa ostalima. Zbog odbijanja da priznaju svoju pripadnost stranom narodu bivaju zlostavljani. Ili druga scena: nemačka uiteljica interveniše kod poljskog sreskog načelnika radi oslobođenja zaplenjene njezke škole. Odvija se debata, u kojoj ovaj poslednji psuje sve što je nemačko. Naročito štetno bi delovalo

isticanje da su Nemce Poljaci hapsili samo zato, što su bili Nemci.

Takvi bi filmovi dali povoda stanovništvu koje govori slovena ki da posumnja u ina e poslovi nu pravi nost Nema ke, pa ak da se time silom direktno nateruju na razmišljanje, da Nemci slovena kim Štajercima uskra uju ono, što oni smatraju za svoje sunarodnike najsvetijim pravom.

Komesarski rukovodilac,

Celje, 27 novembra 1941

P r o p a g a n d a :

Politi ki nedeljni izveštaji — koje je ovaj okrug uveo — koji se itaju u svakoj opštini, u svrhu da se šire stanovništvo, zbog nedovoljnog uticaja štampe i radija, ipak sve više i više zainteresuje za ukupno politi ko zbivanje u okolnome svetu, imaju sve bolje dejstvo.

Rukovodioci mesnih grupa traže od rukovodstva okruga ve po nekoliko primeraka, kako bi ih mogli jednovremeno dati na itanje u više mesta svojih centralnih mesnih grupa. Dosada je prime eno da se stanovništvo u velikom broju, u odre eno vreme, skuplja bez poziva na mestima, odre enim za objavljivanje, i da sa interesovanjem prati izlaganja. Posle toga mogu se primetiti rasprave i meusobne diskusije. Zanimljivo je da slušaoci, koji imaju veliko poverenje u istinitost ovih izveštaja, u tome vide potvrdu vesti iz novina, ukoliko ih mogu shvatiti iz izlaganja u »Štajerskom gospodaru«. Ovo je za budu i razvoj propagande štampom povoljan pred-

znak, pored sve boljeg poznavanja nema kog jezika, pošto se obično stanovništvo — shodno iskustvu ranijeg vremena — vrlo skeptično odnosilo prema novinskim izveštajima.

Nekoliko brojeva karakterišu žive učešće kod pitanja političkih nedeljnih izveštaja. Tako je, ostaju i stalno na istoj visini dosada procenjeni broj slušalaca,

u Šmarju 500 do 600,

u St. Vidu 150,

u Velenju 600 do 800.

Ovi brojevi uvek odgovaraju otprilike broju odraslih stanovnika, ne uzimaju i u obzir žene koje su vezane za domaćinstvo.

Za tačnost:

Referent SD-a

potpis: Erker

DOKUMENAT BR. 42

Služba bezbednosti Reichsfuehrer-a SS
Ispostava Celje

Celje, 28.11.1941

III A 4

Kod nema ke omladine se može primetiti u poslednje vreme manje u eš e u službi, a jedan od uzroka je po etak pravog bekstva sa sela u gradove.

Mora da se konstatuje, da je u eš e nema ke omladine u službi od prvih meseci jeseni u stalnom opadanju.

Olovkom: Primer: Formacisko brojno stanje grupe Neukirchen, bataljon Celje, bilo je na dan 1 avgusta 1941 godine 95, na dan 1 novembra 1941 godine 75. U isto vreme je pristup opao od 79 na 40. Kao razlog opadanja može se navesti:

- 1) Slaba obuka mladi a, nemogućnost da se nabave nove cipele. Ravo vreme.
- 2) Otseljavanje u Reich
- 3) Otseljavanje u ve a industriska mesta.

Ova poslednja ta ka li i prema saglasnim izveštajima iz grupa na selu na pravo pravcato bekstvo sa sela u gradove. Pri tome je u ve ini slu ajeva tako, da oni mladi i koji su na raznim te ajevima

Olovkom: »Nema ke omladine« i u logorima za predvojni ku obuku od vremena prevrata stekli ve znatna znanja u nema kom jeziku, u prvome redu teže da je obrnuto do u u gradove.

Prilikom ankete u jednome logoru za obuku »Nema ke omladine« u Celju mogao sam utvrditi, da ne manje od 50% mladi a u starosti od 14 do 16 godina žele da postanu bravari ili mehani ari, ih da se ve nalaze na zanatu. Od ovih bi ve ina želela da se zaposli u Mariboru, u fabrici avionskih

motora. Svi su oni bili sinovi seljaka ili poljo-
privrednih radnika.

Celje, 28.11.1941

potpis: Sepp Jellenz
referent SD-a

Overava : .
F. Rausch s. r.
SS-kaplar

DOKUMENAT BR. 43

Služba bezbednosti Reichsfuehrer-a SS

Ispostava Celje

Celje, 28.II.194x

III C 3

Sve ano otvaranje muzi ke škole za omladinu i narod u Celju predstavljalo je promašaj

U subotu, 22 novembra 1941 u 20 asova, izvršeno je otvaranje muzi ke škole za omladinu i narod u Celju sve anoš u u velikoj dvorani Nema kog doma. Tom prilikom su u enici i dobri celjski doma i muzi ari pokazali svoje znanje.

Olovkom:
Unger-
Ullmann;
Dir Mueller

Iako je za ovo ve e najavljen slobodan ulaz, ipak se moglo izbrojati jedva 200 posetilaca. Ve sama poluprazna sala vrlo je porazno delovala na raspoloženje. Tome se pridružilo da sala nije bila zagrejana verovatno zbog štednje, pa su stoga posetioci morali da zadrže na sebi kapute, što je dovelo do toga da se publika nije nikako mogla zagrejati ni za Mozart-a, Haydn-a, Brahms-a itd. Izgleda, da zbog slabe reklame ovog puta nisu bili prisutni baš oni celjski krugovi, koji se interesuju za takvu muziku. Oni koji su došli, došli su tako re i iz ose aja dužnosti, pošto su im poslate pozivnice, i da ne bi, naprimer, bili odsutni kao predstavnici nekog nadleštva.

Nivo priredbe kao i kvalitet izvo enja bili su stvarno dobri. Da je priredba bila pravilno reklamirana mogao se zabeležiti lep uspeh. No ovo je, me utim, dovelo do toga da su zbog raspoloženja, koje je u svakom pogledu bilo zamrznuto, mla i me u publikom prilikom nastupa peva ki apsolutno besprekorne peva ice, koja je bila nešto u godinama i koja je želela preterano da deluje rukama, iskoristili njen spoljni izgled kao povod

sopstvene zabave, pa su kod svake umerne i ne-umerne prilike aplaudirali i tako sami sebe zabavljali. Vrlo se esto uložilo otvaranje i zatvaranje vrata, videlo se kako ljudi nestaju iz sale, itd. Pored toga se desilo da je bila predviđena neka komunistička akcija, pa je iz ovog razloga nekoliko slušalaca bilo pozvano u svoja nadležstva. Ukratko rečeno, veće je predstavljalo promašaj i treba očekivati, ne e li, zbog ovoga, slične priredbe muzičke škole imati još slabiju posetu.

Fr. Rausch s. r.
SS-kaplar

VOLKSDEUTSCHER-i PROTIV SLOVENACA

Mada su mere, koje su organi nema kog bezbednosno-policiskog aparata sprovodili protiv Slovenaca bile izvanredno radikalne i brutalne, ipak one nisu zadovoljavale štajerske Volksdeutscher-e koji su tražili još oštriji postupak. Njihova organizacija, Štajerski domovinski savez, ustao je protiv jednog organa nema kog bezbednosno-policiskog aparata, smatraju i ga isuviše popustljivim. Dorfmeister, koji se u dokumentu pominje, bio je okružni na elnik i, istovremeno, starešina Štajerskog domovinskog saveza u Celju.

DOKUMENAT BR. 44

Komandant policije bezbednosti i SD-a
u Donjoj Štajerskoj
Ispostava Celje

— L —

Celje, 9.11.1944

Komandantu policije bezbednosti i SD-a
u Donjoj Štajerskoj
li no SS-majoru Stage-u
u Mariboru

Predmet: Otpuštanje iz zatvora lica pod sumnjom da pripadaju bandama.

Veza: Tamošnje nare enje teleprinterom od 8.11.1944

Za u en sam u pogledu izveštaja koji vam je podnelo savezno rukovodstvo Štajerskog domovinskog saveza, a prema kome sam navodno ja suviše popustljiv prema licima pod sumnjom da pripadaju bandama, pošto sam verovao da sam dosada rešavao u najboljoj saglasnosti sa okružnim rukovodstvom St. H. B.-a¹⁾ u Celju sva pitanja koja su nas me u-

¹⁾ St. H. B. — Steierischer Heimatbund, tj. Štajerski domovinski savez.

sobno interesovala. Pošto sam vrsto ube en, da sam dosada smatrao zajam enom saradnju punu razumevanja i sa okružnim rukovodiocem, partiskim drugom Dorfmeister-om, to me ova žalba niukoliko ne uznemirava. Prema tome, ovo bi se moglo objasniti na taj na in, da se za vreme odsutnosti partiskog druga Dorfmeister-a, koji se sada gotovo isključivo nalazi na izgradnji položaja, neki li no pogo eni lan partije obratio saveznom starešini. Kod mene je potpuno isključeno da me rukovode li ni motivi, ili da dozvolim da se kod mene pojavi lažna ove nost. Tako e sam energično prekinuo sa starim obi ajem, po kome okružno rukovodstvo i državna policija nisu bili koordinirani, ve je Stapo bio podre en okružnom rukovodstvu. Nisam mogao potpuno iskorijeniti stanje, po kome su izvršni organi sprovodili hapšenja i sprovo enja Stapo-u na zahtev nekog rukovodioca mesne grupe St. H. B.-a ili predsednika opštine pod motom: »Taj je svinja«. Ako bih saznao za takve slu ajeve, i ako se nisu mogli podneti konkretni podaci uprkos ponovnih opomena, a i moja proveravanja nisu dovela do utvr ivanja kakvog injeni nog stanja, to sam tipi nom gotovanstvu pretpostavio pravdu. Tako molim, i u ovim slu ajevima, koji su dali povoda za žalbu, da mi se, po mogu nosti, predo e konkretni slu ajevi, koje bih ja tada na osnovu podataka o njihovoj vrednosti dostavio na odluku.

Naprotiv, za dva slu aja mogu dokazati da su se rukovodioci mesne grupe St. H. B.-a posle izvršenog hapšenja lica, sumnjivih da pripadaju bandama, pismeno obratili za njihovo puštanje na slobodu, iako su znali da su potpisali lažnu molbu za osloboenje. Takve slu ajeve sam ipak raš istio sa okružnim rukovodiocem, partiskim drugom Dorfmeister-om li no. Dalje, molim da se uzme u obzir da sam ja, u cilju ubrzanja izgradnje N-referata¹⁾, li no u dva do tri slu aja otpustio lica koja su dosada stajala na protivni koj strani, i ista angazovao kao agente. Da takve slu ajeve nisam dostavljao St. H. B.-u nije potrebno da istaknem. U ispostavi Celje, zadržao sam sebi li no pravo da u svim slu ajevima donosim odluke za lica, predložena za otpuštanje, a tako e sam uvek tražio vasu odluku, ako bi se pojavili nejasni slu ajevi.

¹⁾ Nachrichten referat, tj. Obaveštajni referat.

Posle razgovora sa zamenikom okružnoga rukovodioca, partiskim drugom Flaser-om, isti je i sam za u en i njemu je nepoznato da je saveznom rukovodstvu St. H. B.-a iz ovoga podru ja bilo javljeno o nekim zamerkama.

Sprovo enje amnestije Gauleiter-a¹⁾ obavlja se bez trvenja prema datim direktivama, posle prethodnog dogovora sa ustanovama partije.

Paraj

*) Uiberreither, župski vo a (Gauleiter) Štajerske i šef civilne uprave u okupiranoj Južnoj Štajerskoj.

**VRBOVANJE PODMLATKA POLICIJE BEZBEDNOSTI
MEDU VOLKSDEUTSCHER-ima**

Odmah po formiranju ogranaka policije bezbednosti i SD-a, u Štajerskoj je otpo elo vrbovanje podmlatka iz redova Volksdeutscher-a.

DOKUMENAT BR. 45

Komandant policije bezbednosti i SD-a
u Donjoj Štajerskoj
Tajna državna policija
Ispostava Celje Celje, 24 maja 1941

Br. del.: 787/41

Štambilj:

Tajna državna policija
Stanica pogranične policije
Rogaška Slatina
27 maja 1941
Delov. br. 45/41 Prilog: nema

Tajnoj državnoj policiji
Stanici Pogranične policije

Rogaška Slatina
Sevnica

Predmet: Vrbovanje za podmladak policije bezbednosti u Donjoj Štajerskoj.

Komandant policije bezbednosti i SD-a u Donjoj Štajerskoj saopštava aktom od 20.5.41 B. Nr. 165/41 — I A 1 ovo nadležstvo o slede em:

Rukovodioci svih meni potinjenih nadležstava policije bezbednosti i SD-a imaju obratiti specijalnu pažnju da pridobiju za službu u policiji bezbednosti i SD-u pogodne ljude kao saradnike, sa ciljem kona nog prijema u službu. U tu svrhu treba iskoristiti svaku mogućnost takvog vrbovanja (li ni razgovori sa rukovodiocem Uprave rada, sa starešinama Wehrmannschaft-a, kao i raspitivanjem u krugu li nih poznanika). Vrbovanje i privremeno obavezivanje za službu mogu, u prvo vreme, šefovi pojedinih odeljenja sprovesti odvojeno. Pravo kona nog dodeljivanja pojedinim nadležstvima zadržavam sebi.

Rukovodioci nadležstava podne e mi li no do 15.6.41 izvestaj o uspehu vrbovanja.

Haer.

Štambilj:

Pogr. pol. R. S.
18.6.41

Po naredbi:
Salicites s. r.

Odluka

- 1.) Okružno: *Dva parafa*
- 2.) Kartoteka uved.
- 3.) Kartoteka izved.
- 4.) U akt V/3

Mastilom:

Po pitanju vrbovanja vidi li ni akt Rottmann
Potpis ne itak

Po nalogu:
Potpis ne itak

**ISELJENJE SLOVENACA IZ GRANI NOG
POJASA PREMA NDH**

Oktobra 1941 iseljeni su Slovenci iz opština duž granice prema Paveli evoj NDH. Na njihovo mesto su naseljeni Volksdeutscher-i iz Ko evja. Time je Tre i Reich hteo da naseli pouzdan elemenat duž svoje južne granice. O tome je Šef civilne uprave u Južnoj Štajerskoj, Gauleiter Uiberreither, izdao 20 oktobra 1941 slede i proglas.

DOKUMENAT BR. 46

P R O G L A S

o državno-politi kim merama u grani noj teritoriji

Iz državno-politi kih razloga mora e se izvršiti preseljenje iz dole navedenog grani nog pojasa.

Taj pojas obuhvata slede a podru ja i opštine:

1. Od okruga Brežice:

Cela teritorija južno od Save sa političkim opštinama Šoštanj, Studenec, Bukva, Raka, Leskovec kod Krškog, Krško, Cerklje, Krška Vas (ranije a-tež), Velika Dolina.

Severno od Save političke opštine: Dobova, Brežice, Kapela kod Brežica, Bizeljsko, Artiče, Sv. Peter, Globoko sa izuzetkom poreske opštine Blatno, Krško (deo opštine koji leži severno od Save), sa

izuzetkom poreskih opština Pleterje, Anovec, Sremi i, od političke opštine Kozje, poreske opštine Bue i Vrenska Gorica.

2. *Od okruga Trbovlje:*

itavo podruje južno od Save sa političkim opštinama Radee, Št. Janž, Sv. Jurij pod Kumom, Dole i Polšnik.

PRESELJAVANJE SE VRŠI U NEMAČKI REICH.

*IMOVINA PRESELJENIKA NE SE SA UVATI ILI NE ZA
NJU BITI DATA OTŠTETA.*

Rublje, odelo i krevetsko rublje i predmeti za svakodnevnu upotrebu moraju se uzeti sa sobom, ukoliko se to dozvoljavati transportne mogućnosti. Novac i dragocenosti ostaju u rukama sopstvenika. Vlasnici ne dobiti oštetu, za imanje koje ostaje u zemlji, ako budu radili prema uputstvima o preseljavanju i ako budu ispunjavali svoju dužnost u svome novom boravištu.

Otpor i sabotaža kažnjava se strogo prema mojoj narednoj zimi najvažnije, da se na u sve one napadne tačke, pravo na oštetu. Pravo na oštetu izgubiće takođe i onaj, koji bi hteo da se bekstvom izvuče od preseljenja. Bez moje dozvole povratak u označeni granični pojas je zabranjen.

Preseljenje je ograničeno na naznačene opštine.

Preseljenje se nikako ne odnosi na stanovništvo u srezovima Maribor-mesto, Maribor-okolica, Ptuj, Celje, na stanovništvo u srezu Ljutomer i na stanovništvo u svim opštinama srezova Brežice i Trbovlje koje nisu gore navedene.

Maribor, 20 oktobra 1941

Šef civilne uprave
Donje Štajerske

Kundmachung

über staatspolitische Maßnahmen im Grenzgebiet

Aus staatspolitischen Gründen muss aus nachstehender Grenzzone eine Umsiedlung durchgeführt werden.

Diese Zone umfasst folgende Gebiete und Gemeinden:

1. Vom Kreis Rann:

das gesamte Gebiet südlich der Save mit den politischen Gemeinden Sawenstein, Bründl, Redelstein (früher Butschka), Arch, Hasselbach bei Gurkfeld, Gurkfeld (soweit südlich der Save gelegen), Zirke, Munkendorf (früher Tschatesch), Weintal (früher Grossdolna);

nördlich der Save die politischen Gemeinden: Brückel (früher Dobova), Rann, Kapellen bei Rann, Wisell, Arnsau (früher Artitsch), Königsberg am Sattelbach (früher St. Peter bei Königsberg), Pirchenberg (früher Globoko) mit Ausnahme der Steuergemeinde Biatno, Gurkfeld (soweit nördlich der Save gelegen) mit Ausnahme der Steuergemeinden Piesterje, Anowitz und Sremitz und von der politischen Gemeinde Drachenburg die Steuergemeinden Fautsch und Wrenskagerza.

2. Vom Kreis Trifail:

das gesamte Gebiet südlich der Save mit den politischen Gemeinden Ratschada, Johannstal, Kumburg bei Trifail (früher St. Georgen), Marietal und Billechberg.

Die Umsiedlung erfolgt in das Deutsche Reich. Das Eigentum der Umgesiedelten wird gewahrt oder entschädigt.

Wäsche, Kleider, Bettzeug und Gebrauchsgegenstände können, soweit es die Transportmöglichkeiten erlauben, mitgenommen werden. Geld und Wertgegenstände verbleiben in der Hand der Eigentümer. Für die in Land zurückgelassene Habe wird der Eigentümer entschädigt, wenn er die Anordnungen bei der Umsiedlung Folge leistet und auch in seinem neuen Wohnort seine Pflicht erfüllt.

Widerstand und Sabotage werden nach meiner Verordnung vom 14. April 1941 streng bestraft. Die Täter verlieren jeglichen Anspruch auf Entschädigung. Den Anspruch auf Entschädigung verliert ferner auch derjenige, der sich der Umsiedlung durch die Flucht entzieht. Die Rückkehr in die besetzte Grenzzone ist ohne meine Genehmigung verboten.

Die Umsiedlung beschränkt sich auf die namentlich aufgezählten Gemeinden.

Die Bevölkerung der Kreise Marburg-Stadt, Marburg-Land, Pötsau, Gill, der Bezirkshauptmannschaft Lützenberg und aller nicht erwähnten Gemeinden der Kreise Rann und Trifail wird von ihr nicht betroffen.

Marburg an der Draa, den 20. Oktober 1941.

**Der Chef der Zivilverwaltung
in der Untersteiermark.**

Heinrich Dobernik

Razglas

o državnopolitičnih ukrepih v obmejnem ozemlju
iz državnopolitičnih razlogov moramo izvesti preselitev
iz spodaj navedenega obmejnega pasu.

Ta pas obsega naslednja področja in občine:

1. Od okrožja Rann:

Vse področje južno Save s političnimi občinami Sawenstein, Bründl, Redelstein (prej Batschka), Arch, Hasselbach bei Gurkfeld, Gurkfeld (del občine, ki leži južno Save), Zirke, Munkendorf (prej Tschatesch), Weintal (prej Grossdolna).

Severno Save politične občine: Brückel (prej Dobova), Rann, Kapellen bei Rann, Wisell, Arnsau (prej Artitsch), Königsberg am Sattelbach (prej St. Peter bei Königsberg), Pirchenberg (prej Globoko) s izjemo katastrske občine Biatno, Gurkfeld (del občine, ki leži severno Save) s izjemo katastrskih občin Piesterje, Anowitz in Sremitz in od politične občine Drachenburg katastrski obzidi Fautsch in Wrenskagerza.

2. Od okrožja Trifail:

Vse področje južno Save s političnimi občinami Ratschada, Johannstal, Kumburg bei Trifail (prej St. Georgen), Marietal in Billechberg.

Preselitev se bo vršila v Nemčijo.
Preseljenci bodo svoje imetje obdržali, ali pa
dobili odškodnino.

Perle, oblike, posteljnino in predmete za vsakdanjo uporabo bodo lahko vzeli preseljenci s seboj, v kolikor to dovoljuje o prometne razmere. Denar in dragocennosti ostanejo v posesti lastnika. Za imetje, ki ostane v državi, bo lastnik odškodovan, če se bo ravnal po navodilih pri preselitvi in če bo izpolnjeval tudi v svojem novem bivalstvu svoje dolžnosti.

Čeprav in sabotaža bošča glasom moje odredbe s dne 14. aprila 1941 strogo konavena. Storilci izgube vsakrno pravico do odškodnino. Pravico do odškodnino izgubi tudi tisti, kater se izogne preselitvi s begom. Povratki in oznanjeni območji pa jo brez mollega dovoljenja prepovedano.

Preselitev je omejena na imenoma navedeno občine.

Preselitev se nikakor ne tile prebivalstva v okrožjih Marburg-Stadt, Marburg-Land, Pötsau, Gill, prebivalstva v obratnem stazerstvu Lützenberg ter prebivalstva v vseh občinah okrožja Rann in Trifail, ki sporni niso navedeno.

Marburg an der Draa, dne 20. oktobra 1941.

**Der Chef der Zivilverwaltung
in der Untersteiermark.**

Objava šefa civilne uprave u Donjoj Štajerskoj o preseljava

nju slovena kog stanovništva iz srezova Brežice i Trbovlje

ULOGA OBAVEŠTAJNE SLUŽBE U PROGRAMU ISELJAVANJA

Pitanje iseljavanja je predstavljalo sastavni deo politike germanizacije, ali istovremeno i domen rada bezbednosno-policiske i obaveštajne službe. Dokument naročito pokazuje kako se borba nema kog bezbednosno-policiskog i obaveštajnog aparata protiv NOP-a i KPJ uklapala u program iseljavanja.

DOKUMENAT BR. 47

Komandant policije bezbednosti i SD-a na Bledu

Bled, 22 oktobra 1942

P o v e r l j i v o !

*Smernice za budu u bezbednosno-policisku obradu
u Gorenjskoj*

Budu i bezbednosno-policiski rad treba staviti, uglavnom, pod narodnosno-politi ka na ela, i to kako na egzekutivnom, tako i na izveštajnom sektoru.

Razume se da suzbijanje bandi ne sme niukoliko biti zanemareno. Trenutni relativni mir ne sme nas zavarati, da e povoljnije godišnje doba, dakle, naredno prole e, opet dovesti do izvesnog oživljavanja banditizma, ukoliko se prilike na Balkanu ne raš iste, a Rusija ne doživi slom svoje politike mo i. Sa onim prvim, me utim, zasada nikako ne treba računati.

U egzekutivnom obaveštajnom radu bi e, dakle, u narednoj zimi najvažnije, da se na u sve one napadne ta ke, oko kojih bi se u slede o j godini banditizam opet mogao kristalisati, i da se one drže pod prismotrom. Smanjenje broja svakodnevnih napada, plja ki itd. ne sme, prema tome, da dovede do uspavlivanja obaveštajne delatnosti, ve samo do prebacivanja težišta sa izvi ajnog rada zbog stvari koje su se zbile, na obaveštajni rad koji se planira prema budu im zbivanjima. Agentska mreža se, dakle, nikako ne sme sma-

Kundmachung über die Beendigung der Um- und Aussiedlungen in der Untersteiermark.

Die mit meiner Kundmachung über staatspolitische Maßnahmen im Grenzgebiet vom 20. Oktober 1941 (V. u. A. Bl. Nr. 38, S. 354) angeordnete Umsiedlung aus dem Grenzgebiet der Kreise Rann und Trifail ist nunmehr beendet.

**Damit sind sämtliche Um- und Aussiedlungen
aus der Untersteiermark abgeschlossen.**

Ich behalte mir jedoch vor, im Einzelfall unverbesserliche Staatsfeinde, insbesondere solche Personen, die bewaffnete Banden unterstützen, unbeschadet ihrer Bestrafung nach meiner Anordnung vom 16. August 1941 (V. u. A. Bl. Nr. 38, S. 281) aus der Untersteiermark zu entfernen.

Graz, den 12. August 1942.

Gauleiter und Reichsstatthalter

Dr. Sigfried Uiberreither

Chef der Zivilverwaltung in der Untersteiermark.

Posle deset meseci nasilnog iseljavanja Slovenaca, šef civilne uprave u Donjoj Štajerskoj dr Uiberreither, izdao je obavještenje o završetku preseljavanja i iseljavanja. Uiberreither je ipak nagovestio da „zadržava pravo da u pojedinim slu ajevima nepopravljive državne neprijatelje, a naro ito takva lica koja potpomažu naoružane bande udalji iz Donje Štajerske...”

njiti, ve mora za vreme odmora u borbi, naro ito da bude poja ana.

Uostalom treba svaki antidržavni predmet u pogledu njegove obrade staviti u prvome redu pod šire gledište narodnosno-politi kih ciljeva u Gorenjskoj. Ko kažnjivim radnjama makoje vrste daje razlog za udaljenje iz ove oblasti, koji stanovništvu izgleda pravi an s obzirom na odnos izme u dela i kazne i psihološki razumljiv, mora biti iseljen uz bezbednosno-policisko obrazloženje i zamenjen jednim Nemcem. Težina i karakter dela pri tome mogu jedino biti merodavni za pitanje ho e li udaljenje biti izvršeno uz gubitak imovine, ili e doti no lice dobiti pravo da svoju imovinu proda. Bezbednosna policija mora stoga u najve oj meri da se oslobodi razlikovanja politi kih od kriminalnih kažnjivih dela. Oba treba podrediti narodnosno-politi kom cilju. Slovena ki obrtnik koji na odgovaraju i teški na in prekrši propise ratne privrede, obrtnoga reda, poreskoga zakonodavstva itd. mora isto tako napustiti zemlju po nalogu policije bezbednosti, kao i onaj koji ne podnese prijavu o razornoj delatnosti kakvog politi kog protivnika, koja mu je poznata, ili ak u njoj uzima u eš a. Mogu nost udaljenja iz Gorenjske treba imati u vidu i u slu aju sumnje koja nije dovoljna za izricanje kazne. Mogu sasvim dobro da zamislim da se psihološki može brniti postupak, prema kome e okrivljenom po zaklju enju istrage biti objašnjeno da dokazna sredstva, istina, nisu dovoljna za kažnjavanje, ali da ne daju ni mogu nost da se sumnja razbije. Naro iti zadaci i potrebe pograni ne oblasti zbog toga zahtevaju da on, uz o uvanje svih državljanskih prava i svoje imovine, prenese svoje boravište u unutrašnjost Nema kog Reich-a.

U svima ovakvim slu ajevima ima se tako blagovremeno stupiti u dodir sa partijom, da može uslediti putem propagande javno obrazlaganje mera, kako bi se time održavala vera u nema ku pravi nost. Uopšte se narodnosno-politi ki ciljevi mogu jedino posti i, ako svi državni i partiski organi ose aju da su merodavno obavezni da u prisnoj saradnji rade na tome cilju. Policija bezbednosti, kao faktor politi ke egzekutive, mora pritom održavati naro ito dobar kontakt sa svima ustanovama, izme u ostaloga i sa Komesarom Reich-a za u vrš ivanje nema ke narodnosti, kako bi mogla obavestavati o svakoj napadnoj ta ki za germanizaciju ove oblasti, a

• za nju saznati. Po sebi se razume da e biti zadatak svih službenih ustanova i vlasti u Gorenjskoj da ovu Saradnju sa policijom bezbednosti i sa svoje strane naro ito traže i da u potpunosti iskoriste državno-policiske mogu nosti.

Uostalom treba egzekutiva da upotrebi mirnije zimske mesece da sebi stvori pregled i nad svim onim ideološkim strujanjima koja ne stoje u neposrednoj vezi sa pokretom bandi. Ja pri tome mislim napr. na razna udruženja, eventualne sekte itd. Obrada se u ovim slu ajevima, naravno, ne može sastojati u šablonskom kopiranju mera, primenjivanih u užem Reich-u. Stanovništvo je dosada potpuno netaknuto rasnim pitanjima, religiozno-ideološkim problemima itd. Sva-ku bezbednosno-policisku odluku treba stoga prethodno ispi-tati po tome, da li je ona razumljiva za politi ku svest stanovništva, ili se bar može u initi razumljivom. Ostaju i pri gornjem primeru, ne mogu se napr. mere prema pripadnicima sekti sprovoditi, ako im, kao motiv, stoje na raspolaganju jedino naš SS-ovski instinkt ili Rosenberg-ova shvatanja. Naprotiv, postupak prema istraživa ima biblije, koji odbijaju da rade u industriji naoružanja, vre aju Führer-a kao avo-ljeg izaslanika i time na najgrublji na in krše svoje držav-ljanske dužnosti (bio bi potpuno umesan)¹). Rezimiraju i još jednom ukratko: naš je cilj da stariju generaciju zadržimo u takvom stanju mirovanja, da ne e pružati nikakvog otpora nema kom vaspitavanju omladine. Ideološko usmeravanje je pritom dalji politi ki cilj koji ipak, naravno, ni u jednome trenutku dugog puta ne sme biti izgubljen iz vida i koje treba na svaki na in koristiti ve u najranijem mogu em trenutku.

Iz gornjih konstatacija proizlazi i potpuno jasno budu a izveštajna delatnost SD-a. On mora dati tako potpunu sliku strujanja u raspoloženjima, da egzekutiva u svako doba bude u mogu nosti da svoje mere psihološki pravilno dozira po ja ini i obliku. Pritom struktura stanovništva uslovljava raz-li ito posmatranje intelektualaca — gra ana — seljaštva— radništva, kao i presek koji omogu ava diferencirano posma-tranje komunisti kih i klerikalnim strujanja — ova dva po-

*) Re enica u originalu nepotpuna, treba je po smislu do-puniti recima, stavljenim u zagradu.

slednja, uglavnom, u znaku samodržavnosti¹). Najtesnija obaveštajna veza prema italijansko-slovena kom prostoru, naročito prema Ljubljani, je pretpostavka za takav rad. U tome pogledu treba uiniti još mnogo više, jer politike centrale slovenaštva su tamo, a tamo je i ostati.

Komunisti koji protivnik je poznat. On je tek tada izgubiti svoju ideološku privlačnu snagu kada Rusija bude u potpunosti doživela slom svoje politike i. Nove varijacije i taktike različitih nasrtaja treba naprotiv otkrivati s klerikalne strane. Pri tome treba razvoj u italijansko-slovena kom prostoru posmatrati s nepoverenjem. Oružana borba delova ovih krugova na strani Italijana protiv komunističkih bandi svakako ne može uslediti bez otkrivanja, a možda čak ni bez obećanog protivdavanja. Treba imati u vidu mogućnost da je klerikalni Slovenci Dolenjske zatražiti ne samo, u najmanju ruku, kulturnu autonomiju i samoupravu, već da bi se Italijani mogli možda i odlučiti na takve ustupke. I to tada, kada bi uvideli da im nedostaje sopstvenih snaga za italijanizaciju Slovenaca. Vatikan bi pritom mogao uticati na odlučivanje. Za planirani razvoj Gorenjske pojavile bi se time, naravno, teške posledice, jer misao nepodeljenog slovenaštva zasada još ne može biti iskorenjena, a katoličanska crkva, koja u narodu nailazi na jaku rezonanciju, uvek je biti najvažnija spona. Slovena koji sveštenici zbog toga ne smeju — pa ni u okviru smirenja — nikako da se vrate u Gorenjsku. Slovenci, koji pokušavaju da ideje ovoga pravca serviraju nema kim ustanovama, svakako su saradnici katoličkih ljubljanskih krugova i na svaki način moraju biti onemogućeni.

Molim da se u ovome velikome okviru nastavi rad i da se pojedina ne odluke uključe u njega. Nadam se da u tome slučaju ne može samo uspeti da se održe zemlja i njeni ljudi, uglavnom, daleko od komunističkog banditizma, već i da se u tome prvi odlučni koraci za germanizaciju sledeće generacije ovog stanovništva koje u rasnom pogledu treba li najviše ojačati pozitivno oceniti.

Potpis ne itak

*) tj. ova strujanja teže samo državnosti Slovenije.

SS VRBUJE VOLKSDEUTSCHER-e

Deo Slovenije, priključen Tre em Reich-u, ušao je u sastav vojne oblasti XVIII ije je sedište bilo u Salzburg-u. Viši vo a SS-a i policije te oblasti, Erwin Roesener, naredio je raspisom od 20 avgusta 1943 regrutovanje odnosno vrbovanje u SS i policiju, koje je obuhvatilo i Gorenjsku i Štajersku. Naro ito su od interesa direktive za sprovo enje toga vrbovanja i potsetnik za odgovore koje treba davati vrbovanim licima, ako odbijaju da stupe u SS. V njima se istovremeno, ogleda i otpor koji je postojao kako u Reich-u, tako i me u Volksdeutscher-ima, protiv stupanja u SS-jedinice.

DOKUMENAT BR. 48

Viši vo a SS i policije
kod Namesnika Reich-a
za Salzburg, Korušku,
Štajersku i Tirol
u_Vojnoj oblasti XVIII

Salzburg, 20 avgusta 1943

Predmet: Vrbovanje za oružani SS¹⁾ i policiju

Veza: Zapovest Višeg vo e SS-a i policije Alpiske oblasti

- 1.) U svakome mestu, u koje prilikom pregleda dolazi Komisija za pregled moje ustanove za popunu (XVIII) Alpiske oblasti, stavi e nadležna žandarmerija, zaštitna policija ili odeljenja zaštitne policije za pregled komisiji na raspolaganje 2—3 žandarmeriska odnosno policiska inovnika, koji su vi ni pismu i umeju da pišu na pisa oj mašini. Njihov rad e odrediti nadležni rukovodilac komisije moje ustanove za popunu. Voditi ra una, da, ukoliko se ne radi o premeštajima, uvek budu odrene iste radne snage. Pise e mašine stavi e na raspolaganje doti na nadleštva.

Waffen-SS, borbena formacija proizišla iz SS-a, koja je dobila karakter posebnoga dela nema kih oružanih snaga, naporedo sa suvozemnom vojskom (Heer), vazduhoplovstvom (Luftwaffe) i ratnom mornaricom (Kriegsmarine).

- 2.) Moja ustanova za popunu me izveštava, da u mestima, u koja komisija stiže, ne stoje na raspolaganju podesne prostorije za pregled. Stoga naredjem — s y m da to odmah stupi na snagu — da ve pomenuta nadleštva mog komandnog podru ja povedu ra una o prostorijama za pregled, dostojnim SS-a i policije, za komisiju moje ustanove za prijem i pregled. Izveštaj o izvršenju ima se saopštiti ustanovi za popunu na službenu adresu.
- 3.) Sa dostavom plana prijema i pregleda moje ustanove za popunu doti nim nadleštva, istovremeno e se naznačiti, kao što je gore pomenuto, da li e komisija za prijem i pregled morati da preno i u doti nom mestu pre nego što otputuje dalje do slede eg mesta pregleda. Ako to bude nazna eno da e u mestu biti potreban konak, onda mi je nadležni oficir nadleštva odgovoran, da stvarno bude na raspolaganju preno ište, dostojno SS-a i policije, za broj koji bude naveden.
- 4.) O ekujem, da e oficiri mog komandnog podru ja iskoristiti priliku, da se u doti nom mestu jave komisiji za prijem i pregled za oružani SS i policiju, kako bi sa rukovodiocem komisije prodiskutovali sve potrebno i dobili dublji uvid u smisao i svrhu komisije za prijem i pregled.

Viši vo a SS i policije
u Vojnoj oblasti (XVIII) Alpinska oblast
Roesener s. r.
SS-general i generallajtnant policije

D i r e k t i v e

za sprovođenje akcije vrbovanja dobrovoljaca za diviziju oružanog SS-a i SS-policiju

U okviru planirane akcije vrbovanja za oružani SS mora se svaki pripadnik godišta 1926/27 pozvati u policijski kvart odn. žandarmerijsko nadležstvo, nadležnih za njega, da bi se tu dobro upoznao sa ciljevima i zadacima oružanog SS-a, da se omladinac zainteresuje za oružani SS i navede da da potpis za dobrovoljno pristupanje u oružani SS (Prijavni list).

Ako se omladinac ne bi odmah dobrovoljno prijavio, mora se njegovo interesovanje pobuditi bar toliko, da zatraži pobliža obaveštenja o mogućnosti svoga pristupanja, o izgledima u karijeri kao i o izgledima svoje buduće karijere kod oružanog SS-a. Eventualni pismeni poziv radi javljanja policijskom nadležstvu (žandarmerijskom nadležstvu i nadležstvu zaštitne policije), koji se omladincu ima dostaviti poštom, treba da usledi pojedinačno i uzastopno, i to individualno u izvesnim vremenskim razmacima. Prepušta se pojedinim nadležstvima da izaberu oblik, na koji će vršiti pozivanje.

Imena i adrese omladinaca koji se raunaju u 1926 i 1927 godišta utvrđuju se:

Na osnovu postojećih kartoteka stanovništva i, ukoliko ova nije potpuna, uzimanjem spiskova Ureda za privredu i ishranu¹⁾, kao i pomoću registracionih spiskova za obaveznu omladinsku službu, koji se nalaze kod oblasnih nadležstava Hitlerove omladine²⁾.

Kada omladinac pristupi nadležstvu, otpočinje zahtevom stvarna delatnost vrbovanja prema sledećim pravilima:

inovnik pokušava u prisnijem razgovoru da dođe u dodir sa omladincem i pri tome navodi postepeno razgovor na pretstojeće otuđenje njegove vojne dužnosti. Pritom je prepušteno svakom oficiru i pripadniku zaštitne policije, policije poretka i žandarmerije, kako će preći i bliže na dužnosti i ciljeve oružanog SS-a i pritom istovremeno ukazati na mo-

¹⁾ Wirtschafts- und Ernährungsamt.

²⁾ Nacistička opšta omladinska organizacija —Hitlerjugend

gu nosti napredovanja i izbora zvanja. *Svaki pojedini slu aj ima se obraditi li no i individualno.*

Svakom dobrovoljcu bez obavezivanja na rok službe
(za vreme trajanja rata)

Svakom dobrovoljcu sa obavezivanjem na rok službe
(na 4V2 godine)

Svakom dobrovoljcu sa obavezivanjem na rok službe
(na 12 godina)

stoji otvorena karijera, kako za aktivne starešine, tako i za starešine na privremenom otpustu¹⁾, *bez obzira na njegovo školsko obrazovanje.*

Za njegovo kasnije unapre enje za SS-starešinu odlu uju i su karakter, ponašanje i rad u trupi. Maturanti e na osnovu svoga školskoga obrazovanja biti raspore eni kao kandidati za SS-starešine (SS-oficiri, SS-lekari, SS-zubni lekari, SS-apotekari i SS-inžinjeri).

I u karijeri nižih starešina SS-a ponašanje i rad vojnika merodavni su za unapre enje.

Za dobrovoljce specijalnih zvanja, naro ito za stru ne radnike na motornim vozilima i industriske stru ne radnike, otvorene su, uz odgovaraju e prethodno obrazovanje, slede e specijalne karijere:

karijera puškara i puškarskog pomo nika (pirotehni ara);

karijera auto-tehni kog inžinjera;

karijera u sanitetskoj službi;

karijera starešine u upravi;

karijera muzi ara.

Bogata brošura za vrbovanje »Tebe zove SS«, koju treba najta nije studirati i usvojiti njen najhitniji sadržaj, daje osnovu za savetovanje mladi a. Ona daje odgovor na svako pitanje.

Nakon otpusta, odn. otsluženja dvogodišnje vojne obaveze, može uslediti prijem u inovni ku karijeru, naro ito kod policije (zaštitna policija, žandarmerija, re na i pomorska policija i vatrogasna policija, tajna državna policija), **SD**-službe bezbednosti Reichsfuehrer-a SS-a, ili u carinskoj službi.

¹⁾ Beurlaubtenstand — službenik „na raspoloženju“.

Kod obavezivanja za vreme trajanja rata ili na 4V2 godine nije potrebna izjava o pristanku roditelja, ako je lice staro 16V2 godina.

Imaoci vojne isprave i lica regrutovana od strane Wehrmacht-a mogu se javiti, ukoliko još nisu primljeni ili pozvani U enici u privredi mogu se prijaviti u svako doba i pre završetka izu avanja zanata.

U vezi sa završavanjem i sa prevremenim zaklju enjem izu avanja zanata, može se obezbediti svakom dobrovoljcu, koji se prijavi, da e po prijemu u oružani SS, ustanova za popunu za Alpisku oblast (XVIII) u initi sve, da se mladom oveku, koji ne želi da u sporazumu sa svojim roditeljem ili starateljem pre vremena prekine svoje izu avanje zanata, da bi bio raspore en kao profesionalni vojnik, pruži svaka mogućnost da pre vremena položi završni ispit iz svoga zanata. Shodno Fuehrer-ovom nare enju mora svaki ratni dobrovoljac i vojnik na produženom roku¹⁾ prethodno da otслужи tromese ni rok u Radnoj službi Reich-a, a i prijavni uredi Radne službe Reich-a su dužni da izvrše pozivanja tako, da se nijednom mladom oveku ne ine poteško e u pogledu kasnije karijere u njegovoj profesiji.

Kod aka regulisano je nare enjem Vrhovne komande Wehrmacht-a, da se pozivanje u Radnu službu Reich-a, odn. u oružani SS, vrši tako, da svaki ak primi bar potvrdu o prethodnom semestru koja je ravna maturskom svedo anstvu. Kada neki dobrovoljac oružanog SS-a bude oglašen sposobnim, on e prilikom pregleda i izdavanja isprave o prijemu dobiti uputstvo da se prijavi nadležnom prijavnom uredu Radne službe Reich-a, kako bi bio pozvan u Radnu službu Reich-a kao ratni dobrovoljac, a da ne bude pozvan u Radnu službu Reich-a kao njen obveznik.

Ustanova za popunu za Alpisku oblast (XVIII) e, osim toga, sa svoje strane obavestiti nadležne prijavne urede Radne službe Reich-a o prijavljivanju dobrovoljaca, i time je dato jemstvo svakom sposobnom dobrovoljcu, da ne e morati da udovoljava svojoj obavezi u Radnoj službi Reich-a duže od 3 meseca.

*) Laengerdienender — vojnik koji je posle otsluženog roka ostao dobrovoljno i dalje u vojsci.

U ve ini slu ajeva e, na osnovu li ne obrade od strane inovnika nadleštva, biti kod omladinca uklonjene sve sumnje i poteško e i on e biti naveden da odmah potpiše prijavni list za dobrovoljno stupanje u oružani SS. U izuzetnim slu ajevima ima se omladincu dati da ponese propagandni letak za vrbovanje, pri emu treba u spisku zabeležiti, da najkosnije u roku od 8 dana jedan inovnik poseti omladinca, odn. roditelje, da bi obazrivim propitivanjeiri utvrdio, iz koga razloga postoje ograde protiv dobrovoljnog javljanja. Putern li nog dodira izme u policije i stanovništva ne e biti teško, da se dobije potpis na prijavnom listu.

Svi prijavni listovi, popunjeni i potpisani od strane omladinaca, imaju se snabdeti službenim pe atom nadleštva koje vrši vrbovanje, i ažurno dostavljati ustanovi za popunu oružanog SS-a za Alpisku oblast (XVIII), Salzburg-Parsch, Logor za preseljavanje. Vreme, utrošeno za ovu akciju, isplati e se postignutim uspehom, naime stvaranjem dobrovoljaca za divizije oružanog SS-a i SS-policije.

Potpis: Buchmann
SS-potpukovnik

potsetnik za odgovore pri negativnom držanju prilikom
vrbovanja dobrovoljaca za oružani SS

Negativno držanje:

Ta ka 1)

Oružani SS ima velike gubitke.
(Navodno se iz toga razloga vrši pojačano vrbovanje za isti).

Odgovor:

Na ovo se ima reći:
Nije istina, da oružani SS ima veće gubitke, nego drugi rodovi vojske. Vrbovanje za oružani SS i nema ku policiju ne vrši se intenzivnije zbog veće gubitaka, nego na osnovu Fuehrer-ove zapovesti, po kojoj se oružani SS regrutuje samo od dobrovoljaca.

Za sva druga tvrdjenja postoji mogućnost, da se ova imaju svoditi na protiv propagandu neprijateljskog radija ili na letke.

Dalje postoji mogućnost, da izvor ovih navoda treba tražiti u krugovima koji nisu dobro upoznati sa visokim ciljevima oružanog SS-a. Dalja mogućnost je ta, da je neki pripadnik SS-a jednom govorio iz neopreznosti ili iz hvalisanja o tome da se oružani SS uvek angažuje na najistaknutijim mestima ili u najtežoj borbi i da stoga nastaju i odgovarajuće gubici.

Ove tačke imaju se tako utvrditi, da bi se mogle provesti odgovarajuće protivmere.

Ta ka 2)

Iz ideoloških razloga tj. zbog konfesionalne smetnje.

Odgovor:

Nijedan pripadnik SS-a nije nikada bio prisiljavan da istupi iz crkve, a to nikada neće ni biti slučaj. Reichsfuehrer SS-a je izjavio: »Ko ne veruje u Boga, toga smatram ludim grandomanom i naduvenjakom«.

Nijedan pripadnik SS-a ne e biti spreman, kako sada tako i ubuduće, da pripada nekoj verskoj zajednici (bilo katoličkoj, bilo evangeliškoj).

Suprotna tvrdnja mogla su biti ističana samo svesno od strane zainteresovanih krugova.

Tako 3)

Roditelj ili staratelj nije sporazuman.

Odgovor:

U ovom slučaju ima se tačno istražiti da li se mladi samo izgovaraju na roditelja ili staratelja, ili bi pak oni želeo, ali odbija zbog raspre, koje se pribojava da ne imati sa roditeljem ili starateljem.

Ovo prvo se se brzo razjasniti u razgovoru sa roditeljem ili starateljem i mladi a treba u vezi sa starošinom Hitler-ove omladine još jednom obraditi, jer svakom mladiću mora biti najvažnije da služi u divizijama oružanog SS-a, koje je Fuehrer više puta odlikovao, ili čak u njegovom gardijskom puku¹). Ukoliko ovaj to ne shvati ili zato ne pokazuje razumevanja, mladić mora umeti da kod mladića ovo razumevanje i interesovanje izazove.

(Karijera podoficira, karijera oficira — i bez mature, po želji kasnije prijem u nemačku policiju, žandarmeriju, službu bezbednosti, policiju bezbednosti, službu carinske pogranične zaštite, graničara-naseljenika²), vidi potsetnik).

U slučaju da samo roditelj odn. staratelj nije sporazuman, a mladić bi

¹ SS-Leibstandarte „Adolf Hitler“
² Wehrbauer.

hteo dobrovoljno da se javi, treba roditelja odn. staratelja posetiti i ukazati im da je u današnje vreme prosto nerazumljivo mladi a, koji želi da služi u oružanom SS-u i da kao dobrovoljac ispuni svoju dužnost prema otadžbini, spre avati u tome. Sumnje roditelja odn. staratelja imaju se otkloniti u smislu danas datih direktiva. U datom slu aju ima se zamoliti vo a mesne grupe¹⁾ da se priklju i vrbovanju u pogledu na roditelja odn. staratelja.

Ta ka 4)
Pošto je jedini hranilac!

Odgovor:

U ovom slu aju, ukoliko se radi o naro ito vrednom mladi u, može mu se obe ati da e njegovo pozivanje u skra enu radnu službu Reich-a, koju i ina e mora najpre da obavi, biti nare eno tek kada bude pozvano njegovo godište i da e time bez ikakvih smetnji, i ako se javi kao dobrovoljac u oružani SS, mo i izvršiti svoju dužnost da potpomaže roditelje do roka, o kome bi ina e bio pozvan.

Ta ka 5)
Prvo ho e da završi izu avanje zanata!

Odgovor:

Pozivanje u oružani SS sledi tek posle urednog okon anja profesionalnog obrazovanja (završetka izu avanja zanata) ukoliko ve ne pretstoji pozivanje doti nog godišta za Wehrmacht.

Dobrovoljac može me utim podneti nadležnoj trgovinskoj ili zanatskoj komori *pretstavku* da bude prevremeno pripušten zanatliskom zaklju - nom ispitu. Time e biti ranije za-

¹⁾ Mesne organizacije NSDAP.

vršeno profesionalno obrazovanje i može uslediti ranije pozivanje.

Ta ka 6)

Najre ho e da završi studije!

Odgovor:

Ovaj razlog bi e u ve ini slu ajeva neistinit, jer pripadnici godišta koja se sada vrbuju za SS nalaze se još u školi. 1925 godište e maturirati o Uskrsu 1943, i tada e, doduše, mo i studije da otpo ne, ali ne i da ih završi. Godište 1925 bi e u pro le e 1943 — odn. aci po prijemu matorskog svedo anstva — pozvano u Radnu službu Reich-a, i odmah u nastavku na otsluženje svoje vojne dužnosti.

Dakle, po zaklju enju svoga škol-skog obrazovanja ne e imati prilike da dugo studira.

Pošto se i pozivanje u oružani SS vrši najranije posle završene matu-re, to za mladi a ne nastaje nikakva šteta njegovim javljanjem za dobro-voljca. On e se kod oružanog SS-a voditi i rasporediti kao kandidat za starešinu (oficirski aspirant). Za mla a godišta važi isto, srazmerno pomeranju vremena za jednu go-dinu.

Ta ka 7)

Ho e da stupi u mor-naricu ili vazduho-plovstvo, padobrance ili drugi rod oružja Wehrmacht-a.

Odgovor:

Ovde se ima najta nije ispitati:

- a) da li tek ima nameru da se prijavi,
- b) da li se ve prijavio,
- c) da li je ve primljen.

Uz a) On je naveo da e se prijaviti za mornaricu, vazduhoplovstvo ili neki drugi rod oružja Wehrmacht-a. Ovi mladi i imaju se posle izvesnog vremena u saradnji sa njihovim vo-om Hitler-ove omladine (eventual-no nadleštva Hitler-ove omladine)

pozvati i pitati, da li su ve podneli svoju prijavu za neki drugi rod oružja Wehrmacht-a. Ako nije — zašto nije — da li je promenio nameru, te ga u tom sluaju ponovno pokušati zavrbovati za oružani SS. Uz b) Ako navodi da se ve prijavio za neki drugi rod oružja Wehrmacht-a, tražiti potvrdu odnosno videti da li je to uneto u vojnu ispravu, a ako je ovaj navod ta an dalje ne pitati, nego ga bez ikakve smetnje opet otpustiti.

Uz c) Ako ima potvrdu o prijemu za ma koji rod oružja, onda ga bez daljeg opet otpustiti.

Ta ka 8)

Ho e da sa eka dok bude pozvan.

Odgovor:

Ovaj se razlog esto daje, kada mladi ne e da navede prave razloge. Ovde se mora prepustiti inovnikovoj sposobnosti da sazna prave razloge da bi prema tome na odgovaraju i na in mladi a obradio.

U naro itim, pojedina nim slu ajevima, kada se radi o nekom vrlo vrednom mladi u, može mu se obeati, da e i on biti pozvan tek u vreme kada njegovom godištu bude pretstojalo kona no pozivanje. Ovo se ima vidljivo zabeležiti na prijavnom listu dobrovoljca.

Ta ka 9)

Zbog kasnijeg otpusta po završetku rata.

Odgovor:

Energi no se treba suprostaviti glasovima da e se otpuštanje ratnih dobrovoljaca oružanog SS-a posle završetka rata izvršiti u kasnijem roku nego otpuštanje dobrovoljaca drugih rodova oružja Wehrmacht-a. Ovakva naredba ne postoji, niti se o ekuje.

**PROPAGANDA VOLKSDEUTSCHER-a
U ŠTAJERSKOJ PROTIV NOP-a**

Volksdeutscher-i okupirane Slovenije su, pored ostale delatnosti za okupatora, bili i snažan instrument njegove propagande, uperene specijalno protiv NOP-a. Siegfried Tremi, koji je bio u personalnoj uniji poverenik za propagandu kod Šefa civilne uprave u južnoj Štajerskoj i rukovodilac propagande volksdeutscher-ske organizacije „Štajerski domovinski savez“, izdao je krajem juna 1944 slede a uputstva za propagandu protiv NOP-a.

DOKUMENAT BR. 49

Štajerski domovinski savez

Savezno vo stvo
Rukovodilac Rukovodne uprave II

Šef civilne uprave
u Donjoj Štajerskoj
Poverenik za prosvetnu
narodna i propagandu

*ZADACI I MOGU NOSTI
PROPAGANDE U DONJOJ ŠTAJERSKOJ
S OBZIROM NA TRENUTNI POLOŽAJ*

Kraj juna 1944

Uz posebno korišćenje protivničkog propagandnog materijala, zaplenjenog u poslednjim mesecima

**Strogo poverljivo !
Samo za službenu upotrebu !**

Uvod.

Jednim »akcionim planom za delatnost propagande, štampe i kulturnu delatnost u Donjoj Štajerskoj, u 1944 godini« — utvrdio sam u januaru smernice za sve propagandiste. U pogledu na elne linije se otada apsolutno ništa nije izmenilo.

Nju i dalje opredeljuju dva inioca, formulisana u januaru, doslovce kao što sledi:

Saobrazno politici i vojnom razvoju u velikom okviru imaju se održavati i opšte smernice koje važe za celi Reich.

Apsolutno uverenje u pobjedu nema koga naroda neprekidno jačati i uvršivati i u Donjoj Štajerskoj, jeste pritom najvažniji zadatak. Otvorimo se i podupiranje svih mera kojima Donja Štajerska neposredno ili posredno doprinosi jačanju ukupnoga vojnoga potencijala nema koga naroda.

Ima se stalno voditi računa o posebnim narodnosno-političkim problemima i zadacima. Prvobitni koncept regermanizacije donjoštajerskog stanovništva ima se i nadalje neotstupno sprovoditi. To naročito važi i s obzirom na jezičko pitanje. Jačanje nego dosada pojavljuje se, usled zbivanja na Balkanu, činjenica da je Donja Štajerska granična zemlja.

U pogledu tretiranja banditizma utvrđeno je u januaru sledeće:

Naravno da se ne može prebiti utanjem preko delatnosti bandita u pojedinim oblastima Donje Štajerske koju podupiru, kako materijalno tako i moralno, zbivanja u susednim graničnim oblastima Hrvatske, Ljubljanske pokrajine i Gorenjske. Svako precenjivanje putem neprekidnog tretiranja u štampi itd. bi, međutim, koristilo jedino boljševičkom protivniku. Stoga treba uopšte da ostane na snazi dosada upotrebljena taktika u tretiranju ovih pitanja.

U našem pogledu ovakav stav može i mora i nadalje ostati smernicom. To ne isključuje da, pri odgovaranju ojačanju protivnika u svakome pogledu, s naše strane treba da bude baš ovoj tačici posvećena posebna pažnja, što nužno dovodi do pojačane propagandističke obrade tih problema.

Nikad, međutim, ne sme doći do toga, da samo to pitanje, ovlada našom celokupnom propagandističkom delatnošću;

ve na svima sektorima moraju u najja o j meri da stoje u prvom planu tretiranje i sprovo enje opštih pitanja i priredbi, opredeljenih pozitivnom izgradnjom. Ovaj prikaz je zamišljen kao misaoni temelj za propagandiste za njihov rad i pretstavlja, dakle, dopunu »akcionoga plana« i usmenih smernica koje su otada date u nizu radnih dogovora.

Razvoj od aprila 1941.

Nema uopšte sumnje da je putem mera, koje su donesene od aprila 1941, pozitivnog rada na izgradnji, a naro ito putem ne uvene politi ke aktivnosti, uspelo da se obezbedi željeni razvoj. Time je omogu eno da protivnik u Donjoj Štajerskoj bude onemogu en i da mu se uopšte ne dopusti razvijanje zna ajnije delatnosti. Usled ovih okolnosti je bilo mogu e u Južnoj Štajerskoj — za razliku od drugih oblasti bivše Jugoslavije — da se od po etka pridobiju široke mase celokupnoga stanovništva. Ukupna postignu a Južne Štajerske su za to najbolji dokaz, bez obzira, radilo se o produkcionim brojka- ma preduze a ili poljoprivrede, o rezultatima prikupljanja za zimsku pomo , o držanju mobilisanih Donjo-Štajeraca ili ma o emu drugom. Gotovo u svima oblastima postignut je isti tempo kao na teritoriji Štajerske župe¹). Dubinsko dejstvo toga rada bilo je toliko jako da ak ni veliki vojni neuspesi na istoku i na jugu nisu mogli ništa da izmene u tome stanju. — suprotno mnogim predvi anjima i strahovanjima pojedinih ustanova. Donja Štajerska i njeno stanovništvo bili su postali vrstnim bedemom. Protivnik je to, naravno, ta no znao. U mnogovrsnim izjavama — od kojih su neki primeri niže navedeni — morao je tu injenicu i da prizna. U vanrednom broju »Slovenskog poro evalca« krajem 1943 objavljen je razgovor sa »drugom komandantom Narodno-oslobodila ke vojske Slovenije u Štajerskoj, Stanetom Mlinom«, u kome se, izme u ostaloga, kaže:

»Kada sam došao u Štajersku bila je situacija tamo veoma kriti na. Gestapovski teror besneo je punom snagom, mnogi od naših najboljih boraca ve su bili pali, a na drugoj strani ugnez- dila se u srcima mnogih malodušnost. Uza sve to došla je još i ljuta zima 1941/42«.

Tojest u austriskome delu Štajerske.

Nadalje piše:

»Tadašnji privremeni uspesi nema ke vojske na rusko-nema kom frontu omogu ili su i Hitler-ovoj propagandi izvesne uspehe. Što u Gorenjskoj nije uspelo, uspelo je u Štajerskoj. Sve je bilo mobilisano u Wehrmannschaft-ima¹⁾. Wehrmannschaft-a je bilo kao mrava na svima planinama i mnogobrojnim položajima«.

U cirkularu svima lanovima i kandidatima Komunisti ke partije za Severnu Sloveniju od 22.9.1943 nalaze se, izme u ostaloga, slede i podaci:

»Politi ki radnici moraju prestati da posmatraju kroz prizmu godina 1941/42, kada je neprijatelj trijumfovao svojim nastupanjem, kada je moral stanovništva bio na najnižem stepenu zbog uspeha neprijatelja na frontu i zbog teških udara koje su bile primile KP i OF u Severnoj Sloveniji«.

Dalje piše :

»Zbog teških udaraca koje smo pretrpeli kroz dve godine usled ogromnih napada, streljanja, preseljavanja itd., bili smo prinu eni da se, radi zaštite svojih kadrova, zasada povu emo iz centara koji su najviše pogo eni. No, izgleda nam, da naše povla enje traje predugo i da nismo poklonili dovoljno pažnje novome prodoru u te centre (reoni Celje, Maribor, Ptuj itd.)«.

U cirkularu komesarijata Oblasnoga komiteta za Severna Sloveniju, upu enom svima aktivistima Saveza komunisti ke omladine krajem 1943, kaže se u uvodu :

»U dosadašnjem politi kom i organizaciskom radu su naši aktivisti u svojim odnosima prema našim mladim drugovima u inili velike greške.

Wehrmannschaft — volksdeutscher-ska vojni ka formacija, upotrebljavana kao pomaga organa nema ke egzekutive i Wehrmacht-a.

Usled ovih pogrešnih odnosa i premalog poznavanja omladinskoga rada, omladina u Štajerskoj, a naročito u Koruškoj, je neorganizovana i neaktivna, pošto nije uklopljena u aktivnu borbu protiv varvarskog fašizma«.

U jednome proglasu komesarijata IOOF (Izvršnog odbora Osvobodilne fronte) za Štajersku, koji je potpisao Stante Peter-Skala, upućenom po etkom 1944 svima aktivistima i organizacijama Osvobodilne fronte, piše između ostalog:

»Ali uprkos svih uspeha zaostaje naš oslobodilački rad daleko iza stvarnog antihitlerovskog raspoloženja narodnih masa i dokazuje da smo dosada ojačali svoj pokret jedino malim delom probu enih narodnih snaga.

DRUGOVI I DRUGARICE !

Organizatorima Plave garde, (napomena: koja u Donjoj Štajerskoj ne igra nikakvu ulogu), gospodi izrabljiva ima naroda dobro je poznato, da *Štajerska u sebi krije još velike neiskorišene snage, kako bi iskoristili zaostajanje našeg oslobodilačkog pokreta iza pravog raspoloženja narodnih masa*«.

Dalje piše :

»Naše aktiviste na terenu, kao i partizanske borce, ne srne više da zaplaši činjenica da nas ljudi još u mnogim mestima prijavljuju Gestapo-u, da još uvek pokazuju strah pred podrškom oslobodilačkog pokreta i saradnjom sa njim i da u mnogim mestima postoji još veliko nepoverenje prema komunizmu. Oboje je velikim delom samo posledica prevelike uskosti našega rada. Zbog te uskosti mase nisu mogle raspoznati moć našeg pokreta, a naročito snagu naše vojske, kao i slabost nemačke vojske.

MORAMO ODLU NO PREKINUTI SA ZAO-STAJANJEM SVOGA RADA U ISTO NOME DELU ŠTAJERSKE; U PRVOME REDU ME U MASAMA SITNIH SELJAKA, BEZEMLJAŠA, VINOGRADARA I OSTALIH POLUPROLETER-SKIH SELJA KIH SLOJEVA, koje iskorišava Plava garda koja je sebi ovde stvorila glavnu podršku za svoju delatnost u Štajerskoj«.

U cirkularu Okružnog odbora OF od 4.4.1944 svima sekretarima Sreskih odbora OF u Savinjskom srezu piše izme u ostaloga :

»Uopšte uzev moramo priznati da još nemamo Sreskih odbora, zbog čega rad još uvek nose sekretari, tj. jedno jedino lice koje samo ne može razviti masovnu organizaciju«.

U jednome lanku organa Komunisti ke partije Slovenije, »Ljudska pravica«, od 10 aprila 1944, saopštava sekretar OF Boris Kidri da su se u Štajerskoj odigrale vrlo teške stvari i da je oblasno rukovodstvo Komunisti ke partije moralo biti smenjeno. On se, zatim, zalaže za stvarala ku primenu opšte partiske linije i piše doslovce :

»Samo za takvu stvarala ku primenu opšte partiske linije potrebno je, naravno, da organizacije i forumi partije budu zaista povezani sa masama. Bez povezanosti sa masama doti noga terena, koji pretstavlja tvoje radno podru je, uopšte se ne može zamisliti stvarala ka primena opšte partiske linije. Tadašnji PK za Štajersku bio je, me utim, uistini odvojen od masa«.

U mnogim lecima itd. stalno se pojavljuje poziv da se po e primerom stanovništva u Dolenjskoj, Primorju, Notranjskoj itd. i da se priklju i OF-u i partizanskim jedinicama. Nije ni potrebno da se razume itanje me u redovima, da bi se u ovim primerima našla stoprocentna potvrda za to, da boljševi kom neprijatelju, kamufliranom kao OF, nije pošlo za rukom da uhvati korena u masi donjoštajerskog stanovništva.

Ova činjenica ne sme nas, naravno, prevariti, da ne postoji pojedine osjetljive tačke za protivnika i da nije potreban neumorni rad i stalno uticanje, da bi se pri trenutnoj situaciji ovo stanje održalo.

Protivni ki veliki napad na Donju Štajersku

Ovo stanje, koje protivniku apsolutno nije po volji, dovelo je dotle da je, po ev od kraja 1943, protivnik pokrenuo opštu ofanzivu protiv Donje Štajerske, koja traje još i danas. Oktobra 1943 treba kao prvi široko planirani pokušaj u tome pravcu oceniti upad XV banditske divizije s juga, pri emu je protivnik u pojedinim tačkama prodro do Save. Ovaj je upad u najkra em vremenu mogao biti odbijen sopstvenim snagama. Februara 1944 usledio je drugi široko planirani proboj, ovoga puta sa istoka, od strane XIV banditske divizije koja broji preko 1000 ljudi. U teškim borbama, koje su trajale preko 20 dana, mogao je i ovaj pokušaj opet biti spre en sopstvenim snagama, a XIV divizija je razbijena. Za protivnika je to tada bio povod da u Donju Štajersku uputi ve e snage. Ove su pre svega koncentrisane na Pohorju, ali su i druge banditske jedinice poja ane i aktivirane, a sem toga je nare eno banditskim jedinicama u susednim oblastima da s vremena na vreme sprovedu akcije u Donjoj Štajerskoj. Napadi su naglo porasli, sprovedena su prinudna regrutovanja u prili nom obimu, o posle nekoliko akcija protiv saobra ajne mreže otpo eto je po etkom juna sa velikim akcijama za uništenje važnih saobra ajnih puteva Maribor—Celje i Maribor—Dravograd. Koordinacija sa velikim ratnim zbivanjima nije data samo ovim činjenicama, ve i time što je bacanju letaka iz neprijateljskih aviona, krajem maja 1944, sa pozivom na rušenje saobra ajnih puteva, sledilo i bacanje eksploziva, kojim je zatim zaista i izvršeno razaranje.

Akcijom sopstvenih snaga (policija, žandarmerija, mobilisani Wehrmannschaft i delovi Wehrmacht-a, prisutni u Donjoj Štajerskoj) moglo se spre iti u vrš ivanje bandita u zatvorenim naseljima, ali ne i napade, razaranja, prinudna regrutovanja itd.

Sadašnju situaciju u Donjoj Štajerskoj, prema tome, karakteriše prisustvo jakih grupa bandi, koje svojim akcijama teroristički razne oblasti i razaranjem saobraćajnih puteva prijavljuju teško i celokupnom javnom životu. Dalja posledica je izvesna opšta nesigurnost.

Uprkos ovoga ozbiljnog položaja treba utvrditi da je držanje stanovništva izvanredno, pa i u neposredno ugroženim oblastima. Njega niukoliko ne karakteriše porast simpatija za bandite, nego bojazan i strah pred njima, a stoga u vezi i opšti poziv za zaštitu pred tim banditima.

Šta je omogućilo ovaj veliki napad ?

Razume se da je kod protivnika još aprila 1941 postojala želja da se stvori ova situacija u Donjoj Štajerskoj. Pošto to i na ovoj teritoriji zbog naših mera nije uspelo, morao je on da baci sve svoje snage na druge oblasti, zbog čega nije bilo na raspolaganju značajnijih snaga za napad na Donju Štajersku.

U ovom se ujesen 1943 pojavila bitna promena, i to:

1. Usled kapitulacije Italije, ime je bilo omogućeno zadovoljavajuće naoružanje, što je opet izazvalo posledicu da je protivnik
2. mogao »osloboditi« razne teritorije, tamo se u vrstiti i da odatle kako vojni, tako i politički i administrativno mogu prodirati u druge oblasti.

Već citirani Boris Kidri ovo potpuno jasno konstatuje u jednom odluku u istom broju komunističke »Ljudske pravice« pošto između ostalog piše :

»To je istorijska činjenica, kao što je i istorijska činjenica da se bez kapitulacije Italije nikada ne bismo mogli naoružati«.

U oblastima u slovena kom prostoru, zauzetim pomoću toga naoružanja, pokušao je protivnik uspešno da sada stvori svoj politički i administrativni centar. Razume se da su protivni -

ka saopštenja u tome pogledu jako preterana i da ona postoje samo u teoriji ili ograničena na male teritorije. Bilo bi me utim, pogrešno potceniti tu okolnost, pre svega u njenoj dejstvu na Donju Štajersku. Tako je napr. bilo moguće da je protivnik mogao ubaciti u Donju Štajersku agitacioni materijal u obliku letaka, plakata i novina u dosada nepoznatim razmerama, a po prvi put ne samo umnoženo, već i štampano.

U vremenu od 1 do 3 oktobra 1943 održan je u Kočevju prvi sastanak zastupnika slovenačkog naroda, u kome su učestvovala prema protivničkim podacima 572 lica, »izabrana« u vremenu od 20 do 25 septembra 1943. Na ovom sastanku je, između ostalog, određena slovenačka delegacija u koju su ušli od 40 delegata za kongres Antifašističkog veća Jugoslavije i utvrđene su smernice za tu delegaciju.

Dne 29 i 30 novembra 1943 održan je, zatim, Drugi kongres AVNOJ-a (Antifašističkog veća naroda Jugoslavije) u Jajcu. Prvi kongres AVNOJ-a bio je 26 novembra 1942 održan u Bihaću.

Na ovom Kongresu je AVNOJ promenjen u »zakonodavni i izvršni organ«, pa predstavlja, dakle, »demokratski parlament naroda Jugoslavije«.

Na čelu stoji odbor ili predsedništvo od ukupno 64 članova u sledećem sastavu :

Predsednik: dr. Ivan Ribar, advokat iz Beograda,
Potpredsednici: Moša Pijade, novinar i slikar, Beograd,
Anton Augustinčić, vajar iz Zagreba,
Josip Rus, sudija sa Bleda,
Marko Vujačić, bivši senator, Crna Gora,
Dmitar Vlahov, publicista iz Makedonije,
Sekretari: Rodoljub Colaković, publicista iz Bijeljine,
Radonja Golubović, advokat iz Berana, i
daljih 56 članova.

Prema protivničkim podacima nalazi se u tome odboru 23 Srba, 20 Hrvata, 10 Slovenaca, 4 Bošanaca, 3 Crnogoraca i 4 Makedonca.

Ovo pretsedništvo »izabralo je« 30 novembra 1943 »Nacionalni komitet oslobo enja Jugoslavije« sa »karakterom privremene državne vlade Federativne Republike Jugoslavije«.

Ova vlada ima, prema protivni kim podacima, slede i sastav:

Pretsednik: i poverenik za narodnu odbranu	Josip Broz »Tito«, Hrvat, Vrhovni komandant NOV i POJ, Maršal Jugoslavije
1. zamenik:	Edvard Kardelj, Slovenac, potpretsednik Izvršnog odbora OF Slovenije
2. zamenik:	Vladislav Ribnikar, Srbin, bivši direktor beogradske »Politike«
3. zamenik: Inostrani poslovi:	Božidar Magovac, Hrvat dr Josip Smodlaka, Hrvat biv. poslanik pri Vatikanu
Unutrašnji poslovi: Kultura i prosveta:	Vlado Be eri ¹⁾ , Srbin Edvard Kocbek, Slovenac, zastupnik hriš anskih socijalista,
Poljoprivreda: Finansije:	Ivan Milutinovi , Crnogorac, ing. Dušan Serneć, Slovenac,
Saobra aj: Zdravlje:	Žukovi , Srbin, dr Milivoj Jambriša, Srbin, lan jugoslov. odbora u Londonu 1914,
Izgradnja: Socijalna politika:	Vojacimovi , Srbin, dr Anton Kržišnik, Slovenac,
Industrija: Ishrana:	Franjo Prok, Hrvat, Mile Perun i , Srbin,
Gra evine: Šume i rudnici:	dr Rado Pribi evi , Hrvat, Sulejman Filipovi , Bosanac, muhamedanac.

Slovinci su, dakle, u ovoj »vladi« zastupljeni sa 4 lana.

Drugo zasedanje AVNOJ-a sa »obrazovanjem vlade« protivnici su agitaciono uveliko iskoristili. Ono je, kona no, dalo i temelj masovne borbe protiv izbegli ke vlade kralja Petra. Ali, ono je formiralo i te-

¹⁾ Treba: Ze evi . Ovo ime je, kao i ostala u ovom dokumentu, dato onako, kao što to stoji u originalu, sa svima greškama.

melje dalje politike izgradnje u raznim oblastima bivše Jugoslavije.

Za teritoriju Slovenije sprovedeno je 19 i 20 februara 1944 »Prvo zasjedanje SNOS (Slovena ki nacionalni oslobodila ki savez)«. To je isto što i ranije SNOO = Slovena ki narodno-oslobodila ki odbor ili IOOF = Izvršni odbor Osvobodilne fronte.

Pretsedništvo SNOS ima se smatrati posebnom »slovena kom vladom« u okviru »Federativne Jugoslavije«.

Ovo se predsedništvo sastoji iz :

Pretsednik:	Josip Vidmar
Potpredsednici:	Edvard Kardelj Edvard Kocbek Josip Rus
Sekretar:	Boris Kidri
lanovi:	dr Marjan Breclj Tone Fajfar Franc Leskošek France Lubej Zoran Poli France Bevk

I ovo zasjedanje istakli su protivnici kao »veliki istoriski događaj za slovena ki narod«.

O »zaključcima i odlukama«, donesenim na ovom zasjedanju, izdana je štampana brošura sa tekstom dekreta itd., za koju je Boris Kidri napisao predgovor. U njemu se, između ostalog, veli:

»Zaključci, koje je donelo prvo zasjedanje SNOS-a i koji su u celini sadržani u ovoj brošuri, nisu više samo odluke kakve su pratile dosada manje-više prirodno izniklu pojavu slovena ke vlasti, koja je proistekla neposredno iz oslobodila ke borbe i odgovarala neposrednim potrebama nacionalno-oslobodila kog pokreta, ve oni zna e neuporedivo više od toga. Oni su

osnovni stubovi naše nacionalne vlasti i narodne demokratije u slobodnoj budućnosti».

Dalje se tu kaže :

»Ako je naš pokret dosada nosio karakter političkog pokreta, on sada već nosi i državni karakter«.

Izme u ostaloga donesene su na ovom zasjedanju sledeće odluke :

Dekret o nacionalnom porezu.

Dekret o osnivanju upravne komisije za konfiskovanu imovinu na slovenačkoj teritoriji.

Dekret o obrazovanju verske komisije, ime treba da bude obezbeđeno neometano vršenje službe božje.

Dekret o izdavanju platežnih bonova.

Dalji dekret određuje da se broj članova SNOS-a povisi sa 120 na 180.

Novi članovi imaju se izabrati :

Na teritoriji Pokrajinskog odbora za Slovenačko Primorje 20;

na teritoriji Pokrajinskog odbora za Štajersku 21;

na teritoriji Pokrajinskog odbora OF za Gorenjsku i Korušku 19.

O pravima i dužnostima slovenačkog naroda izjavio je SNOS na svome prvome zasjedanju sledeće :

- 1.) Da je slovenački pokret narodnog oslobođenja, po svojoj biti duboko demokratski i human, kao sastavni deo isto tako demokratskog i humanog jugoslovenskog pokreta narodnog oslobođenja — saobrazno doslednom shvatanju slobode čoveka i naroda — zapisao na svoju zastavu borbu za sledeća prava slovenačkog naroda: zakonitost, ravnopravnost bez obzira na pol, narodnost i rasu, sloboda savesti, govora, štampe, zborova i udru-

živanja, nepovredivost lica i stana, pravo na rad, odmor i zbrinjavanje u starosti.

- 2.) Da narodno-oslobodilačka borba i narodni režim ova prava već sada ostvaruju, ukoliko to dozvoljavaju teror okupatora i okolnosti teškog otadžbinskog rata protiv okupatora kao i protiv narodnih izdajica.
- 3.) Da je odbrana zemlje osnovna dužnost državljana.
- 4.) Da je prirodna posledica izdajstva naroda, bez obzira na druge kazne, gubitak državljanskih prava.

U vezi sa celim ovim razvojem su od naročnog interesa, pored mnogih drugih, još i sledeće okolnosti. Na osnovu ranije uredbe AVNOJ-a od 15.1.1943 raspisao je Izvršni odbor Oslobođilne fronte slovenačkog naroda 8 oktobra 1943 »3% zajam nacionalnog oslobođenja u iznosu od 50 miliona lira za potrebe narodno-oslobodilačke vojske i partizanskih odreda Slovenije (NOV in POS) i oslobođene slovenačke teritorije«. Vraćanje zajma treba da usledi godinu dana po oslobođenju teritorije slovenačke teritorije.

Deo toga zajma raspisan je i u Reichsmarkama, pošto su se obveznice od po 20 RM pojedinačno pojavile i u Donjoj Štajerskoj.

Predsedništvo Slovenačkog narodno-oslobodilačkog veća raspisalo je 3 marta 1944, na osnovu odluka prvog zasedanja SNOS-a, izbore za mesne narodno-oslobodilačke odbore i za sreska narodno-oslobodilačke tela, koje je trebalo sprovesti u vremenu od 25 marta do 30 aprila 1944 godine. U mesni narodno-oslobodilački odbor trebalo je izabrati jednog predsednika, jednog sekretara i 5 do 9 članova. U sresko narodno-oslobodilačko telo bira svako naselje do 500 stanovnika jednog poslanika, a za svakih daljih 250 stanovnika još jednog poslanika.

Stalno se održavaju najrazličitiji kongresi, na kojima se objavljuju deklaracije, donose zaključci i razlašaju poslanice.

Tako je održan, posle kongresa Slovena kog omladinskog saveza i Antifašisti kog saveza žena, 5 i 6 maja 1944, kongres »Slovena kih novinara i ratnih izvešta a«, kome je prisustvovalo, prema protivni kim izveštajima, 100 lica.

Na dan 25 marta 1944 pojavio se prvi broj službenoga lista SNOS-a »Uradni list«. Neki zaključci SNOS-a su pri tome od interesa. U duhu zaključaka zasedanja od 19 i 20 februara 1944 obrazovana su pri predsedniku SNOS-a sledeća odeljenja, čiji su rukovodioci ovde navedeni:

dr Darko Černež	Odeljenje za izgradnju narodne vlasti
Ivan Maček	Odeljenje za unutrašnje poslove
Boris Žiharič	Odeljenje za kulturu i nastavu
Ing. Josip Levstik	Odeljenje za poljoprivredu
Viktor Repi	Odeljenje za finansije
Josip Jurančič	Odeljenje za obnovu
dr. Ladislav Milavac	Odeljenje za zdravlje
prof. Josef Zemljak	Odeljenje za informacije i propagandu.

Ova struktura stvorena je besumnje u naslonu na »jugoslovensku vladu Josipa Broza«.

Jednom daljom odlukom objavljeni su obrazovanje i sastav jedne »Komisije za utvrđivanje zločina okupatora«.

Predsednik te komisije je dr Maks Snuderl.

Članovi ove komisije su :

dr Danilo Dougan
Fedorj Kosirj
Boris Samov
Vido Tomšič
Lojzet Udet
dr Zigo Vodusk.

Dalje se saopštava da je pri predsedniku SNOS-a postavljen glavni tužilac i da je za to naimenovan dr Vita Krajger.

Bliže odredbe o izdanju platežnih bonova, što je odlučeno takođe 19/20 februara, određuju da se imaju izdati 10 miliona bonova po 1 liru, 1 milion bonova po 5 lira i 500.000 bonova po 10 lira.

Ovaj pregled u grubim konturama — koji bi se mogao dopuniti još mnogim pojedinostima — može da posluži kao dokaz da boljševi ki protivnik svima sredstvima pokušava uz iskorišćavanje nacionalno-slovenačkih argumenata, da { politiki zadobije teren i da prikaže postojanje nekakve sreenne »slovenačke države« sa sopstvenom »vladom« u okviru jedne »Federativne Jugoslavije«. Donja Štajerska se, naravno, smatra da ovome pripada, zbog čega i treba da bude »oslobođena«. Da su pokretačke snage samo komunistički partijski funkcioneri pre utkuje se iz razloga kamuflaže i to se jedino tu i tamo pominje.

Navedeno činjenica, da se na »oslobođenoj teritoriji« može vršiti izvesna sreenna politička i upravna delatnost, naravno, ne ostaje bez dejstva na stanovništvo.

Jednovremeno sa ovom političkom konsolidacijom u teritorijalna izvan Donje Štajerske vršila se i izgradnja takozvane NOV i POJ (Narodno-oslobodilačke vojske i partizanskih odreda Jugoslavije). Za Sloveniju se pojavio »Glavni štab NOV i PO Slovenije« sa »generalmajorom« Francom Rozmanom kao komandantom i Borisom Krajgerom kao politkomesarom na čelu. Cela teritorija podeljena je u operativne zone, pri čemu Donja Štajerska pripada IV operativnoj zoni. »Komandant-major« Štaba IV operativne zone je u ovom slučaju Mile Klilibarda, politkomesar Jože Borstnar. Jedinice NOV-e se dele na bataljone, brigade, divizije i konačno korpus, pri čemu uz njih postoje i partizanski odredi koji su samostalni.

Radi popune ovih grupa bandi Izvršni odbor Osvobodilne fronte naredio je »opštu mobilizaciju«. I u Donjoj Štajerskoj je pokušano, uz pomoć štampare »mobilizaciono-regrutne naredbe«, sa datumom od 31. marta 1944, koja je poimenično popunjena i dostavljena raznim licima, da se na taj način in steknu »borci«. No, pošto se na ovaj način nije postigao nikakav uspeh, prišlo se sistemu prinudnih regrutovanja, koja su zatim u aprilu i maju zaista postala prilično obimna.

Iz svega ovoga treba uoiti da se trenutna situacija nije razvila iz nekog porasta protivničkog raspoloženja donjoštajerskog stanovništva ili u obliku kakvog ustaničkog pokreta, ve da razloge treba tražiti u tome, što je boljševizam, iz

rikazanih razloga, dobio mogu nost da se u pojedinim oblastima konsoliduje, kako oružano tako i politički, i da odatle prođu u Donju Štajersku.

Protivnička agitacija u Donjoj Štajerskoj

Opisane okolnosti stvorile su i preduslov za izvanredno pojačanu agitaciju koja nalazi svoga izraza, pre svega, u velikom broju letaka, plakata, novina i brošura. Pritom vredi primetiti da se po prvi put od aprila 1941 ova agitaciona sredstva pojavljuju ne samo umnožena, kao dosada, već i štampana. Sledeći pregled treba, prvo, da pruži uvid u obim ove protivničke agitacije. Od kraja 1943 godine do sada registrovan je u Donjoj Štajerskoj sledeći protivnički agitacioni materijal :

- 94 raznih letaka
- 13 raznih letaka sa slikama
- 16 raznih plakata
- 29 raznih brošura
- 19 raznih periodičnih časopisa i novina.

Uz ovo dolazi i veliki broj malih letaka, slika banditskog poglavice Josipa Broza, štampanih pesama, jedan »Partizanski kalendar«, kao i masa cirkulara, uputstava itd. Isto tako se stalno dele brošure starijeg datuma.

Od 94 letaka, 17 je štampano, svi ostali su umnoženi. Od 13 letaka sa slikama su 2 štampana, od 16 plakata svi su štampani. Od 29 brošura štampano je 7. Od 19 novina štampa se redovno 10, pri čemu se može utvrditi da je veliki broj ranije bio umnožavan.

U najvećem broju slučajeva agitacioni materijal je sastavljen samo na slovenskom jeziku. Od letaka bilo je jedino njih 6 na nemačkom jeziku, upravljenih vojnicima, Wehrmannima, policajcima itd. a 1 Kočevljanima. Isto tako je i 1 plakat sa slikom imao nemački tekst, obrađujući se nemačkim vojnicima. Leci, velikim delom nose potpis neke organizacije. Prema tim potpisima potiče, od 94 letaka, 41 od OF-e

(Osvobodilne fronte slovena kog naroda), a 9 je potpisano od štaba IV operativne zone, 4 od štaba XIV divizije, 9 od raznih grupa bandi. Samo 8 letaka potpisano je kao da potpisuje od Komunisti ke partije Slovenije. Od 29 brošura, Komunisti ka partija izdala je 8. Od plakata 6 ima veoma efikasno grafi ko uobli enje, dok su ostali isto tekstovni plakati.

Radi osobenosti, koje ukazuju na izri ito boljševi ke agitacione metode, novine se navode pojedina no.

.i)

Izuzetak pretstavlja list koji izlazi umnoženo i prili no redovno, »*Kri in Zemlja*« (Krv i zemlja).

Kao publikacija »slovena kih etnika« to pretstavlja jedini organ pristalica kralja Petra i Mihailovi a. Po svome sadržaju uperena je kako protiv bandita, tako i protiv nas.

Sve u svemu ne treba preceniti dejstvo svih ovih agitacionih materijala. Broj rasturenih primeraka je, prirodno, ograni en. Pre svega, ve ni osnovni broj tiraža nije naro ito visok, a sem toga su postavljene i granice ilegalnom rasturanju. Otuda se ovaj agitacioni materijal pojavljuje u ve em broju jedino u vezi sa oružanim akcijama grupa bandi.

Prema sadržaju mogu se iz mnoštva zaplenjenog agitacionog materijala ista i samo one najvažnije ta ke koje omogu avaju da se upozna linija protivni ke agitacije.

Mada, naravno, o isto boljševi kom karakteru OF-e nema nikakve sumnje, pa se ova injenica tako e stalno sasvim jasno može uo iti, pokušava se da se boljševi ki planovi kamufliraju kao »oslobodila ka borba«, kao što to ve dolazi do izraza u raznim na-

*) Nabrajaju se svi listovi i periodi na izdanja, sa nema kim prevodom naslova i objašnjenjem izdava a (ukoliko je utvr en), kao i kratkom naznakom na ina izlaženja i osnovnog karaktera doti ne publikacije.

živima. (OF = Osvobodilna fronta slovena koga naroda, NOV = Narodno-oslobodilačka vojska itd.). Trenutno izgleda da se ova tendencija za kamuflažom još jače sprovodi. Tako proizlazi iz naredbe, pronađene u Hrvatskoj, da je zabranjena upotreba sovjetske zvezde. Naporedo stiče saopštava list »Jutro«, koji izlazi u Ljubljani, u svome broju od 15 juna 1944, da je primeno kako se više ne primenjuje pozdrav dignutom pesnicom i kako, prema jednom banditskom naređenju, moraju nestati sovjetske zvezde i ostale komunističke oznake.

U pogledu opšteg vojnog položaja isti je da je Nemačka u agoniji i da uopšte više nema nikakvih šansi za pobjedu. Argumenti za ovo upotrebljavaju se uvek isti: razvoj na Istoku, u Italiji i vazdušni napadi Angloamerikanaca. Naporedo stiče slavljenje Crvene armije, kao i saveznih vojnih snaga. Krivica za rat se, naravno, baca na Nemačku, koja je sada dobiti zasluženu kaznu za svoje osvajanje i podjarmljivanje planove.

U cirkularu propagandnog odeljenja pri Izvršnom odboru Osvobodilne fronte slovena koga naroda od 10 decembra 1943 kaže se, između ostalog :

»Pojavljuju se izvesni ozbiljni nedostaci naše agitacije i propagande, kako štampane, tako i usmene. U ove nedostatke spada naročito isuviše mala konkretnost naše propagande kao i sporost u reagovanju na domaća i svetska zbivanja. Propaganda i agitacija moraju se zasnivati na poznavanju mesnih prilika i njihovih problema, na konkretnim političkim, privrednim, zdravstvenim i drugim prilikama, ako treba da budu žive i uspešne.

Kod većine naših organizacija nedostaje planiranje u propagandi. Otuda se dešava da se izvesne oblasti potpuno zanemaruju ili da se označavaju notorno belogardističkim i nepristupačnim za našu propagandu. Danas, kada se približavamo kraju velikoga rata, traži se i od nas da ukažemo na rešenje socijalnih posleratnih pitanja. Sve akcije i sva nastojanja naših vojnih i civilnih vlasti imaju se podupreti

živom agitacionom kampanjom, koja, me utim, ne sme biti prazno ponavljanje starih agitacionih oblika i metoda«.

Nakon ovih uputstava protivnik je u svojoj agitaciji zaista pokušao da postane konkretniji, pri čemu je, istina, bio prinuđen da delimično preuzme naše argumente i definicije, što je inače apsolutno izbegavao. U prvom planu njegove agitacije stoji, u tome pravcu, isticanje OF, dakle Osvobodilne fronte, koja je tobože prvi put u istoriji uzela upravljanje sudbinom slovenačkog naroda u svoje ruke i koja će ga odvesti u lepu, divnu budućnost. Pritom se, istina, izjavljuje da Komunisti kojej partiji pripadaju najveće zasluge za njenu inicijativu za osnivanje OF-a, ali se pored toga naročito isti i demokratska osnova OF-a, u kojoj imaju sve grupe i lica ravnopravan položaj. Napoređo stimo ide jako isticanje narodno-oslobodilačke vojske i partizanskih odreda kao »ratujuće sile«. Postignuti uspesi u »borbi protiv okupatora« se pri tome bez ikakve mere preuveličavaju. Primer koji može poslužiti kao uzor za ova preuveličavanja, a koji se može ispitati, bilo je protivničko agitaciono korišćenje upada XIV banditske divizije u Donju Štajersku. Potpuno razbijanje divizije i hladno držanje stanovništva lažno je prikazano kao veliki uspeh oduševljeno pozdravljen od Donjoštajercima. Naše istinite konstatacije izazvale su besno urlanje koje je našlo svog odraza u letcima. Veliki broj letaka i članaka u novinama neprekidno poziva stanovništvo da se priključi OF-u i partizanima. Pri tome se, kao mamac, ukazuje na to da su druge teritorije već »oslobodjene«. U poslednje vreme se pored toga i preti da će svako, ko se sada ne priključi Osvobodilnoj fronti, biti smatran izdajnikom i kažnjen posle »oslobodjenja«.

Posebni proglašuju se redovno Donjoštajercima u Wehrmannschaft-u, policiji, žandarmeriji i u Wehrmacht-u. Isto tako se pozivaju radnici u industrijskim preduzećima i kod državnih železnica na vršenje sabotaža ili na napuštanje radnih mesta, pošto će inače pasti žrtvom saveznih bombi. Nas obeležavaju fašistički razbojnicima i okupatorima. Iseeljavanja, hapšenja i streljanja stalno se prikazuju kao »nemački sistem« protiv nevinih patriotskih ljudi. U poslednje vreme se pojavio isti i argumenat da stanovništvu

I oduzimamo maternji jezik, slovena ku pesmu, a deci veru i slovena ku molitvu itd.

Donja Štajerska se smatra, naravno, kao da u celini pripada Sloveniji.

i U vezi stim treba uiniti vrlo interesantnu konstataciju. Našim stalnim isticanjem protivnik je prinu en da se, bar delimi no, služi našom definicijom pojmova. Dok je ranije govorio samo o Severnoj Sloveniji, danas je bez izuzetka preuzeo, kako u organizacionom rasporedu, tako i ina e, pojam Štajerske. Dok je ranije uporno oslovljavao stanovništvo Slovincima i Slovenkama, u poslednje vreme se sve eš e pominje izraz »Štajerski Slovenci«. Jedan letak XIV divizije, u kome se stanovništvu saopštava da sada dolaze oslobodioci, nosi ak naslov »Štajerci! Štajerke!«

Izdanje »Štajerskog poro evalca«, »Štajerskog kurira« itd. su dalji primeri za to da protivnik pokušava da se prilagodi lokalnim prilikama.

Gotovo svi leci završavaju se re enicama kao: »Živeo Staljin«, »Živeo Tito«, »Ziveli partizani«, itd. Naj eš e se, me utim, pojavljuje borbena parola koja stoji i na završetku svih cirkulara, uputstava i internih pisama :

Smrt fašizmu — svoboda narodu !

Nije jasno zašto se u agitacionim materijalima, namenjenim Donjoj Štajerskoj, stalno pominje borba protiv belo i plavogardista.

Naro iti agitacioni odraz u obliku letaka, plakata i brošura našao je 27 april, kao tre a godišnjica osnivanja OF-a.

To su, u kratkom rezimeu, najvažnije ta ke protivni ke agitacije, pored kojih postoji, naravno, još itavo mnoštvo drugih argumenata.

Zadaci i mogu nosti naše propagande

Osnovna linija naše celokupne propagandne delatnosti u Donjoj Štajerskoj opredeljena je, naravno, i nadalje ciljevima kojima ona služi.

Potpuno u lanjavanje stanovništva, organizovanog u Štajerskom domovinskom savezu, u nema ku narodnosnu zajednicu

mora biti, otuda, osnovna tendencija. Ovome cilju moraju služiti sve propagandisti ke mere.

S obzirom na opisanu trenutnu situaciju mora, pri tome svakome propagandisti biti jasno da su delovanju naše propagande prirodno povu ene granice. Tako je napr. potpuno isklju eno verovanje da bi se delatnost bandita kao takva mogla spre iti i suzbijati propagandisti kim merama.

U tom pogledu naš zadatak je u tome da spre imo da protivni ka agitaciona aktivnost obuhvati široke mase stanovništva. Našim propagandisti kim merama mora stanovništvo, dakle, da bude zašti eno od neprijateljske delatnosti. Jasno je da je to danas teže nego 1941 godine u doba našeg napredovanja na Istoku, ali nas to ne sme zaplašiti, ve naprotiv, treba da nas potstakne na još ve u aktivnost.

Slede e smernice imaju se primenjivati s obzirom na situaciju :

- 1.) Naša propaganda i, uopšte sve politike mere, priredbe itd. imaju biti usmerene, u velikim linijama, ofanzivno u smislu našeg trogodišnjeg uspešnog rada. Mi se, dakle, uopšte nikako ne upuštamo u pojedina no pobijanje protivni kih tvr enja i argumenata i u ulaženje u polemiku, ve protiv njih upu u jemo svoj propagandisti ki napad.
- 2.) Tretiranje banditskoga problema je samo deo našeg celokupnog zadatka koji se pojavljuje mesno ili vremenski u razli itoj snazi. Otuda moramo biti tako elastini da, kako vremenski, tako i mesno, sprovedemo propagandisti ke mere koje se ne pojavljuju jedinstveno u celoj Donjoj Štajerskoj. Uz ovo je u srezovima potrebna što ve a samoinicijativa prema opštim smernicama.
- 3.) Slede e misli imaju se isticati neumorno u stalno promenljivim popularnim prikazima, uz upotrebu svih raspoloživih argumenata: Kona nu pobedu u ovom džinovskom hrvanju izbori e Nema ka. Sva dosadašnja vojna zbivanja treba gledati s obzirom na odlu ne

faze ratnoga razvoja, koje se jasno naziru. Povlačenje frontova na istoku i jugu sprovodi se u cilju pripremanja snaga na zapadu, kako bi se, posle razbijanja invazionih snaga koje tamo napadaju po naredbi Moskve, prikupljenom snagom uništio boljševi ki protivnik na istoku.

Ova borba iziskuje, naravno, krajnje napore i ona se ne može obaviti na brzinu.

Donja Štajerska je bila i jeste deo Štajerske, a time i Velikonema kog Reich-a. Donjoj Štajerskoj je, posle 23-godišnje me uigre, dosta nekakve Slovenije ili Jugoslavije. Stanovništvo po svojoj krvi pripada nama. Budući da Donja Štajerska je nerazrešivo povezana sa sudbinom Reich-a. Takozvana Osvobodilna fronta (OF) kao i takozvani NOV i PO (Narodno-oslobodilačka vojska i partizanski odredi) su isto boljševi ki, makoliko se kamuflirali.

Boljševi ki karakter OF-a treba pritom najjače isticati, stalno i najupornije. Boljševizam zna i ubistvo, porobljavanje, prinudni rad, deportaciju itd.

Za Donjoštajerca postoji, dakle, samo jedno, najaktivnija saradnja u borbi protiv boljševizma, njegovih saradnika i pomagača.

Otuda parola glasi:

Nikad više Jugoslavija !

Smrt boljševizmu !

Za našu lepu domovinu :

za našu nemačku Donju Štajersku !

Pored ove osnovne linije treba, naravno, koristiti na osnovu stalnih posmatranja, kako mesna, tako i opšta zbivanja.

Našu aktivnu borbu protiv bandita i uspehe koji su pri tome postignuti treba lokalno svaki put odmah iskoristiti, pa i ako usledi centralno korišćenje.

Teško je, koje moramo pobijati svim svojim fanatizmom i aktivnošću, leže u stavu širokih krugova Donjoštajera koji, po sebi, stoje apsolutno uz nas, a koji kažu otprilike ovako :

»Pa mi bismo želeli da Nemačka dobije rat i spremni smo da i radimo za to, ali kako možemo u to da verujemo? Kako mislite da dobijete rat protiv mojih protivnika na istoku, zapadu i jugu, ako ovde ne možete savladati ovih nekoliko stotina bandita?«

Mi ne smemo uiniti grešku da osudimo Donjoštajere koji tako misle zbog ovog *nema* nerazumljivog stava. On proizlazi iz naša mišljenja ovekada koji tek treba da uraste u našu narodnu zajednicu, koji stvari posmatra samo sa svoga ličnog i lokalnog gledišta i na koga vojni neuspesi poslednje godine mnogo jače utiču nego na nas.

Naš je zadatak da svojim držanjem, koje mora biti nošeno našim nepokolebljivim poverenjem u Fuehrera i vrstom verom u pogledu, utičemo na stanovništvo u svakoj prilici koja se pruža. Prikazivanje naša poznatih značajnih međusobnih povezanih okolnosti pomaže ispunjenje ovoga zadatka.

Pored najvećih okrutnosti i najpodlijezljivijih ubistava stalno se dešava da se banditi ponekad, iz razloga celishodnosti, ponašaju i drukčije. Ako napr. prilikom napada na voz putnici budu sakupljeni i poašani, pa bude održan govor sa ukazivanjem da banditi ne ubijaju niti pale, već da su »borci za slobodu«, ili kad zarobljeni pripadnici egzekutive budu samo razoružani i svačeni, a zatim poslani da se vrate, vrlo se lako javlja misao da »banditi baš nisu takvi«. U ovakvom slučaju treba odmah da se ukaže na sve grozote počinjene od bandita te da su takve pojave samo izuzeci. Okolnost, da je veliki deo bandita stran Donjoj Štajerskoj, mogla bi lako navesti na to da oni budu prikazani kao hrvatski, srpski itd. banditi.¹ To bi koristilo protivniku, pa stoga treba da bude izbegnuto. Radi se pre svega o boljševičkim banditima.

Mi ne govorimo ni o »maršalu Titu«, već o banditskom poglavici Josipu Brozu.

Rezimiraju i treba konstatovati da se zadatak i mogu nosti naše propagande u Donjoj Štajerskoj sastoje u tome da se stanovništvo, uprkos optere enja od strane bandita, vrsto priveže uz nas, da se time održi materijalni i li ni ratni doprinos Donje Štajerske i da se neotstupno nastavi sa privo enjem Donje Štajerske u nema ku narodnosnu zajednicu.

Zaključak :

Ovaj opsežni prikaz treba da propagandisti pruži smernice za delatnost po svima granama. Razume se da on ne može biti bez nedostataka. Poznavanje protivnika i, pre svega, njegovog političkog na ina rada je neophodno svakome, ko se nalazi na političkom radu. Pomoć i da se produbi to poznavanje u širem obliku — tome treba da služi ovaj pregled.

Zaključeno krajem juna 1944

Tremi Siegfried s. r.
(Tremi)

**POSLEDNJI POKUŠAJI PROTIV UNUTRAŠNJEG
RASULA**

U poslednjim nedeljama rata rasulo u Wehrmacht-u i je bilo opšte i savezni ka propaganda je nailazila na I najplodnije tie. Direktiva komandanta zaštitnog Po- dru ja Štajerske ilustruje to stanje.

DOKUMENAT BR. 50

Žandarmeriska kapetanija Maribor, Donja Štajerska

A V/5

Maribor, 18.4.1945.

Predmet: Neprijateljska agitacija

Veza: Teletip Komandanta zaštitnoga podru ja
br. 492 od 18.4.1945.

Saopštava se gore navedeni teletip Komandanta zaštitnoga podru ja u celini:

»U prostoru Kapfenberg-a utvr eno je da pristižu, u to- I ku poslednjih dana, nema ki vojnici u civilu iz oblasti Ma- arske i Isto ne Štajerske, koje su zauzete od sovjetskih Ru- sa. Dalje je utvr eno da se me u ljudima koji se vra aju nalaze neprijateljski obaveštajci sa zadacima. Treba pretpo- I staviti da neprijatelj tim putem sistematski ubacuje nepri- jateljske agente u pozadinu.

Molim obavestiti sve jedinice i ustanove i vršiti nadzor. • Pukovnik dr Kühhas s. r.«.

Upu eno istovetno :

1. Zandarmeriskom sreskom starešini u Mariboru i Ptuju na postupak;
2. Gospodinu ppuk. Maywald-u u Mariboru, radi oba- veštenja.

Grothe s. r.
SS-kapetan i
kapetan žandarmerije

9H9

**INNEVNA ZAPOVEST SS-GENERALA ROESENER-a
POVODOM HITLER-ove SMRTI**

Povodom Hitler-ove smrti i proglašenja admirala Doenitz-a za njegovog naslednika, SS-general Roesener izdao je slede u dnevnu zapovest formacijama pod njegovom komandom.

DOKUMENAT BR. 51

Zandarmeriska kapetanija Maribor, Donja Štajerska

A V/5

Maribor, 2 maja 1945.

DNEVNA ZAPOVEST

Po naredjenju Višeg vođe SS i policije i komandujućeg generala pozadinske oblasti vojne grupe E, SS-general i generala oružanog SS-a, Roesener-a, ima se sledeća dnevna zapovest još danas saopštiti odmah svim oficirima, podoficirima i vojnicima.

»Nema ki ljudi i žene, vojnici Wehrmacht-a, SS-a i Policije. Naš Führer dao je svoj život za Nemačku! Führer Velike Nemačke našao je junačku smrt u borbi oko Berlina protiv boljševizma. Njegovu ideju i njegovu borbu pronosi emodalje. Sa dubokim poštovanjem priklanjamo zastave pred junakom Velike Nemačke. Boljševizam ne sme uništiti nemački narod. Zato nastavljamo borbu.

Naslednika, velikog admirala Dönitz-a, sledi emod isto tako verno i spremni za borbu, kao i našeg Führer-a Adolf-a Hitler-a koji je pao za veliku Nemačku. Naša zakletva pripada sada velikom admiralu Dönitz-u. To je Führer-ova volja, a mi je sledimo i poslušni smo joj. Potpis: Rösener«.

Grothe s. r.
SS-kapetan i
kapetan žandarmerije

Razdelnik :

Zand. sres. starešina

^u Mariboru i Ptuj

II. KARAKTERISTIKE OBAVEŠTAJNE SLUŽBE
SIPO I SD-a

1) Gestapo

POSLOVNI RED GESTAPO-a

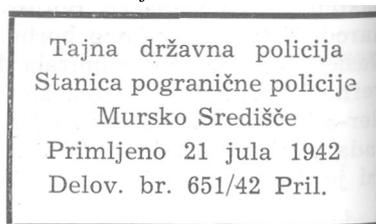
*Slede a dva dokumenta pokazuje na in unutra-]
šnjeg poslovanja sa predmetima koje je obra ivao
Gestapo. Prvi od njih pokazuje kancelarisko poslo-
vanje sa aktima, a drugi njihovo koriš enje.*

Uputstvo za rukovanje aktima

DOKUMENAT BR. 52

Štambilj:

Komandant policije
bezbednosti i SD-a
u Donjoj Štajerskoj
Tajna državna policija
Ustanova Maribor
B. •br. 55/42 — M

Maribor, 15.7.1942.

Cirkularno

nare enje

Predmet: Obrada državno-policiskih predmeta

Da bi se postigla jedinstvena obrada državno-policiskih predmeta, izjednaena sa onom doma ih ustanova, naredjen je pozivom na konferenciju rukovodilaca službenih ustanova od 29.6.1942, stim da odmah stupi na snagu, sledeće:

1.) Svaki državno-policiski predmet sa više od tri lista mora se srediti hronološki i snabdeti koricama za spise. Na prvo mesto nosi se personalni tabak, a zatim redom prijava, zapisnici saslušanja, listovi sa upućivanjem na veze i završni izveštaj. Svaki se predmet, dalje, ima obeležiti brojem u gornjem desnom uglu svakoga lista. U budućem se ne smeju dostavljati predmeti koji se sastoje samo iz nepovezanih listova, po mogućnosti još i sa mnoštvom kopija, a za nuždu spojenih jednom spajalicom za spise. Za ovako slabu obradu predmeta nemam nikakvo razumevanje, bez obzira na sadašnje pomanjkanje personala i na više posla za svakoga inženjera, što je time prouzrokovano. Smatram da svaki obrađivač mora da uloži svoju ličnu ambiciju u lep i ist posao.

2.) Sem toga se u budućem imaju svi državno-policiski predmeti protiv izdati samo u dva primerka, a snabdeti u desnom gornjem uglu personalnoga tabaka oznakom »originalni predmet« ili »duplikat«. Takozvani duplikat mora po svome sadržaju biti potpuno identičan sa originalnim predmetom.

Pri eventualnom sprovođenju zatvorenika, na koga se odnosi predmet, ima se istovremeno dostaviti odn. naknadno uputiti isključivo »originalni predmet«, a ne duplikat. Predmet koji je obeležen kao »duplikat« ostaje kod službenih ustanova. U svima onim slučajevima, u kojima se ne vrši sprovođenje zatvorenika, ima se »duplikat« tretirati tako, da se u svako doba može odvojiti od »originalnog predmeta«, a da time ne budu oštećeni njegov sadržaj ili preglednost.

Ako o jednome licu već postoji državno-policiski predmet, a kasnijom prijavom prouzrokovana je potreba novog izveštaja, ima se predmet, koji već postoji, uvezati ispred originalnog predmeta, a duplikatu, koji treba nanovo formirati, ima se dodati ispred novih spisa kratak i iscrpni izvod iz akata.

»Duplikati«, koji ostaju kod prvobitnih službenih ustanova, dopunjuju se stalno na taj način, što je službena ustanova koja donosi odluke ili obrađuje predmet dalje dostavljati kopije »izveštaja za dopunu kartoteke«.

3.) Sa dejstvom od ovoga asa ukida se nare enje, prema kome treba izra ivati po jedan prepis saslušanja i završnog izveštaja svakoga državnog policiskog predmeta za SD.

Potpis: dr M a c h u l e

Overava:
Stebich s. r.
kane. služb.

Dostaviti:

L, L II 1, L II 2 (3 izvoda), L N, L III u ku i,
Komesarijatima pograni ne policije Celje i Ttuj,
Stanicama pograni ne policije Brežice i Mur. Središ e,
Ispostavi Trbovlje,
Policiskom zatvoru dvorac Ankenstein¹⁾,
5 izvoda kao rezerva za pisarnicu.

<i>Štambilj:</i>	<i>Štambilj:</i>	<i>Paraf:</i>
<i>Štambilj:</i>	Okružno :	
1.) Okružno :	Upr. Gross s. r.	8
2.) Kartoteka uv.:	1.	9. <i>Paraf</i>
3.) Kartoteka izv.:	2. <i>Paraf</i>	^g
4.) U li ni akt: II/2	3. <i>Paraf</i>	U. <i>Paraf</i>
	4. <i>Paraf</i>	12
	5. <i>Paraf</i>	13
	6.	14
		15.

¹⁾ Logor u dvorcu Ankestein u Sv. Barbari, kod Ptuja.

Uputstvo za koriš enje akata

DOKUMENAT BR. 53

Komandant policije
bezbednosti i SD-a
u Donjoj štajerskoj
Tajna državna policija
Ustanova Maribor
B. br. 56/42 — M

Tajna državna policija
Stanica pograni ne policije
Mursko Središ e
Primljeno 23 jula 1942
Delov. br. 659/42 Pril. —

Maribor 15.7.1942.

Cirkularno nare enje

Predmet: Koriš enje predmeta i izrada listova za upu ivanje na vezu.

U ponovljenim slu ajevima morao sam utvrditi da se uopšte ne iskoriš avaju ili vrlo nepotpuno iskoriš avaju predmeti, a naro ito zapisnici saslušanja okrivljenih. Pod pretpostavkom da za svakog obra iva a, svesnog odgovornosti, ta no iskoriš avanje predmeta prirodno pretstavlja stvar koja se razume po sebi, bespredmetno je svako dalje objašnjavanje.

Da bi se postiglo što jedinstvenije, stvarnije i potpunije koriš enje predmeta nare ujem, sa pozivom na konferenciju rukovodilaca službenih ustanova od 29.6.1942, stim da odmah stupi na snagu, slede e :

Za svako lice, za koje se sazna u toku nekog saslušanja i koje igra neku ulogu u izvi ajnom postupku, imaju se izraditi, po zaklju enju saslušanja, listovi za upu ivanje na vezu (vidi prilog 1) u *etiri primerka*.

Listovi za upu ivanje na vezu imaju se popunjavati naro ito po ta ki 2.) i 3.), ta no prema postoje im uzorcima. Pod ta kom 2.) ima se navesti postoje e injeni no stanje u najkra im crtama ili u obliku izvoda iz zapisnika, dok ta ka 3.) ima sadržati ime, podatke o vremenu i mestu ro enja i oznaku

o eljenja koje obrađuje glavni predmet. Dve kopije lista za upuđivanje na vezu određene su da posluđu kao osnova predmeta koji treba tek formirati («originalni predmet» i) »duplikat«/ vidi cirkularno naređenje od 15.7.1942, B. br 55/42 — M/).

Ukoliko nije, ma iz koga razloga, moguće da se odmah pristupi obradi novoga predmeta, ovaj se ima zvesti prema ta ciji l.) u registraturi, odn. staviti u akta kao nov predmet. Ostavljeno je na odluku nadležnome referentu, hoće li narediti da mu se predmet (list za upuđivanje na vezu), podnese odmah po sprovedenoj registraciji, ili će to ponovno podnošenje vezati za izvestan rok. Preostala dva primerka lista za upuđivanje na vezu imaju se priključiti, i to neposredno ispred zaključka izveštaja, *starom* »originalnom predmetu« i njegovom »duplikatu« koji ostaje kod prvobitne službene ustanove.

Zaključni izveštaj treba u skraćenom obliku da pruži objašnjenje o izvršenom korišćenju svakog predmeta (napr.: izrađeni su listovi za upuđivanje na vezu za Maxa D., Richard-a M. i Heinrich-a P.).

Potpis: dr Machule

Overava :
Stebich s. r.
kane. služb.

Dostaviti :

L, L II 1, L II 2 (3 izvoda), L N, L III u kući,
Komesarijatima pogranične policije Celje i Ptuj,
Stanicama pogranične policije Brežice i Mur. Središnje,
Ispostavi Trbovlje,
Policiskom zatvoru dvorac Ankenstein,
5 izvoda kao rezerva za pisarnicu.

U z o r a k

Komandant policije
bezbednosti i SD-a
u Donjoj Štajerskoj
Tajna državna policija
Ustanova Maribor

Prilog 1.

Maribor,

1.) *Registraturi:* zavesti

2.) *Zabeleška:*

ro en

I.....pojavio se na slede i na in:

Izvod iz zapisnika saslušanja od.....predmeta

[.....oznaka spisa

3.) *Veza:* Osnovni predmet nalazi se uz akt

ro en.....u

Oznaka spisa

4.) *II F* uz personalne spise

I.....ro en.....u

5.) *Podneti ponovo*(kome)

Po nalogu:

**NADLEŽNOST OBAVESTAJNOG APARATA
ZA SASLUŠAVANJE ZAROBLJENIH PARTIZANA**

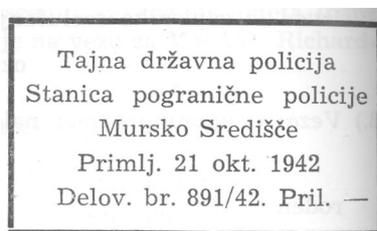
Kod komandanata Sipo i SD-a u okupiranoj Sloveniji obrazovani su, u okviru odeljenja IV (Gestapo) tzv. N-referati (Nachrichtenreferat) kod kojih je bila koncentrisana obaveštajna i agenturna delatnost Gestapo-a. Ovi su referati bili nadležni i za saslušavanje zarobljenih partizana.

DOKUMENAT BR. 54

Komandant policije
bezbednosti i SD-a
u Donjoj Štajerskoj
Od. IV N — B. br.138/42 taj.

Celje, 20 okt. 1942.

Štambilj:

POVERLJIVO!

Tajnoj državnoj policiji
Ustanovi Maribor, Ispostavi Trbovlje, Komesarijatima pogranične policije Celje i Ptuj, stanicama pogranične policije Brežice i Mursko Središče

Predmet: Uhapšeni članovi bandi

Veza: Cirkularna odluka od 13.7.1942 — referat N — B. br. 4/42. taj.

Prilozi: bez

U više slušajeva sam morao da konstatujem, da izvesne službene ustanove ne postupaju prema mojoj naredbi,

kojoj se uhapšeni lanovi bandi imaju po izvršenom hapšenju bez odlaganja sprovesti referatu N.

Dešavalo se da lanovi bandi, koji su uhapšeni od policije poretka ili na drugi način i predati službenim ustanovama, zadržavani od ovih danima u zatvoru, a da nisu ovde ^{ijavljeni.} **jj** pojedinim sluajevima saznavao sam tek obilaznim putem preko drugih policiskih ustanova o izvršenom hapšenju pojedinih lanova bandi.

Službene ustanove imaju prilike da, pre upuivanja bandita ovamo, ove usmeno saslušaju da bi odmah mogle da preduzmu mere koje bi eventualno bile potrebne.

Još jednom ukazujem na cirkularno nareenje koje sam izdao i poziva u ubudu e doti noga rukovodioca ustanove na odgovornost, ako se nalozi koje sam izdao ne budu sprovedili.

O uhapšenim lanovima bandi koji se ne mogu držati u zatvoru zbog zadobijenih rana i ije je upuivanje u neku bolnicu potrebno, ima se odmah podneti telefonski izveštaj, kako bi se moglo izvršiti njihovo neodložno saslušavanje preko referata IV N.

potpis: Lurker
SS-pukovnik

Overava:

Paraj:

kane. služb.

<i>Štambilj:</i>	<i>Štambilj:</i>	<i>Paraf:</i>
	Okružno : •	
1.) Okružno:	Upr. Gross s. r.	8
2.) Kartoteka uv.:	1. _____	9. <i>Paraf</i>
3.) Kartoteka izv.:	2. <i>Paraf</i>	10. <i>Paraf</i>
4.) U li . akt	3 _____	U. <i>Paraf</i>
>>N<<	4. <i>Paraf</i>	12. <i>Paraf</i>
P a m f	5 . . i s	: : . . .
	614
	715

**ZAGRANICNA OBAVEŠTAJNA DELATNOST
GESTAPO-a**

Iako je Gestapo predstavljao kontra-obaveštajnu službu, ipak su njegove ustanove pratile obaveštajno i događaje preko granica Reich-a. Razvijaju i otkrivaju završni rad, one su pratile pojedine komplekse koji su spadali u njihovu nadležnost — prvenstveno delatnost komunističke partije.

DOKUMENAT BR. 55

Tajna državna policija
Komesarijat pogranične policije

— Celje —

Celje 8 aprila 1942

Delov. br. — 1131/42.

POVERLJIVO!

Tajnoj državnoj policiji
Ustanovi državne policije
— Odelj. III —

u Grazu

Predmet: Izveštavanje sa granice

Veza: tekuća

Prilozi: bez

a.) *Pogranično-policajska pitanja:*

Pogranični promet na ovdašnjem glavnom pograničnom prelazu Dobova prema Hrvatskoj ponovo se povećao prema poslednjem izveštajnom mesecu. Preko pogranične stanice Jelovica (stanica pogr. pol. Sevnica) ni u ovom mesecu nije bio zabeležen nikakav pogranični promet, pošto je, kao što je poznato granica prema Italiji i iz Italije zatvorena. Kako se po toj stvari moglo saznati, pogranična stanica Jelovica treba

(j 4542 da dobije ime Ruckenstein i treba konačno da ostane pograničnom stanicom odn. pograničnim prelazom. I u Mesecu martu su preko toga pograničnog prelaza prošli azni teretni vozovi nemačkih državnih železnica, natovareni kvarenim peskom. Oprema je, sa obe strane, uvek izvršena bez teškoća. Teretne vozove svaki put je pratio jedan inženjer stanice pogranične policije Sevnica do granice i od granice.

Na pograničnom prelazu prema Hrvatskoj u Rogaškoj Slatini ponovo je uspostavljen pogranični promet svim odgovarajućim saobraćajnim sredstvima. Tako svakoga dana prelazi granicu autobus nemačke pošte za Zagreb, po jednom u oba pravca. Železnički saobraćaj opet je uspostavljen sa svima vozovima koji su ranije saobraćali. Time je došlo i do povećanja putničkog saobraćaja.

Ilegalni pogranični saobraćaj na hrvatskoj granici spao je na minimum. Na italijanskoj granici je ilegalni pogranični saobraćaj još uvek veoma jak. Najveći broj lica, koja ovde prelaze granicu, imaju namjeru da ukrade — a tako e i uništi — nameštaj, stoku i druge stvari. Kod u Italiji se mahom radi o takvim licima, koja su bila izbegla u Italiju iz straha od iseljenja. U više slučajeva mogla su ovakva lica hapšenjem biti ukinjena bezopasnim.

Samozaštita, koju su obrazovali Koševljani, dobro se pokazala i u tekućem izveštajnom mesecu. Ta je ustanova uspela da u vezi sa žandarmerijom i carinskim vlastima uhapsi nekoliko ilegalnih prelaznika granice i da ih privede kazni. Tako e su, uz pomoć samozaštite, mogle biti svedene na minimum bande koje se planski formiraju radi vršenja krađa i stoke.

Na pograničnoj stanici Dobova primećena je naročita pojava. Većina radnika koji se iz Reich-a vraćaju za Hrvatsku, bila je snabdevena potpuno nepropisnim pasošima odn. dokumentima za prelaz granice. Krivicu za tu inženjeru, po našem mišljenju, ne snosi sam radnik, već poslodavac koji ovome ne pribavlja pre odsustva potrebna dokumenta za prelaz granice, odn. ne skreće mu pažnju da ih treba pribaviti.

Krijumarenje pisama u svima delovima ovdašnje pogranične zone nije se smanjilo, već je, naprotiv, poraslo. U više slučajeva moglo je biti nekoliko krijumčarskih pisama uhapšeno i kažnjeno visokom novčanom kaznom.

Paralelno, sa uvo enjem puša ke karte u Donjoj štajerskoj otpo elo je i krijum arenje cigareta iz Italije i Hrvatske. Na grani nom prelazu Rogaška Slatina i Dobova bile su konfiskovane ve e koli ine cigareta i puša kog materijala koje su predate carini na dalji postupak.

b.) *Spoljno-politi ka pitanja (Hrvatska)*

Unutrašnje-politi ki položaj u Hrvatskoj je još uvek nejasan. Prema poslednjim izveštajima, štaviše, postao je kriti nijim. Oskudica namirnica porasla je i dalje i mogla bi se unekoliko popraviti tek kada stigne na tržište prvo rano povr e. Usled vrlo slabog nagra ivanja radnika i službenika, kao i nižih inovnika, raširio se sistem opšteg podmi ivanja i korupcije. Ovo gledište izrazile su razne ustanove i javno.

Krijum arenje namirnica na crnoj berzi još uvek uveliko cveta. Crnoberzijanskim putem mogu se dobiti sva sredstva za ishranu i uživanje — istima po nesrazmerno visokim cenama. Tako su imu niji slojevi stanovništva uvek u položaju da zadovolje svoje posebne prohteve, dok siromašniji sloj stanovništva gladauje. Zbog ovih nesocijalnih prilika proširila se opšta klasna mržnja.

Delatnost bandi u oblastima Bosne i Dalmacije uzela je tolike razmere, da se može ra unati sa ratnim stanjem. Naoružane bande okružuju itava naselja, odvla e ljude sposobne za borbu, a zatim plja kaju mesto i pale ga. Strah je kod poštenog stanovništva zauzeo takve razmere, da ono želi da pribavi sebi dokumenta za prelaz granice prema Nema - koj, a da se zatim više ne vrati u svoju domovinu. Uopšte se u Hrvatskoj govori da 10 april, dan nezavisnosti Hrvatske, treba da bude, odn. da je odre en kao dan opšteg ustanka.

Da bi se suprotstavio opasnosti ovoga ustanka, Poglavnik je naredio da se svi muškarci, sposobni za nošenje oružja, imaju javiti na odre ena mesta. Ti ljudi su, zatim, bez obuke i snabdeveni samo bluzom od uniforme — dok se ostala oprema sastojala od civilnih stvari koje je regrutovani morao sam da donese — naoružani puškom upu eni na front protiv oružanih bandi. U ve ini slu ajeva bande su uhvatile ove pripadnike milicije. Neki su ipak uspeli da se bekstvom opet probiju do svoje ku e. Policija je ova lica opet uhapsila i

znala ih izdajnicima, pa neke od njih i streljala. Zbog te
jijere su sada mnogi prebegli naoružanim bandama i više se
ne vraćaju, već tamo dobijaju vojnu obuku i navodno se
posle toga vrlo dobro bore.

He

c.) *Spoljno-politi ka pitanja (Italija)*

Položaj u oblastima pod okupacijom Italijana i dalje se
zaoštrio. Tako su u oblasti Arch¹⁾ Kostanjevica, na trome i
Nemačke, Italije i Hrvatske, povučen svi italijanski pograni
ni organi i prikupljeni u Kostanjevici. Razlog ovoj meri
treba tražiti u tome, što su Italijani saznali da komunisti ke
bande hoće da napadnu pojedine pogranične stanice. Zbog
te mere je stanovništvo smatralo da će granica biti, od strane
Nemaca, pomerena dalje, pa su svi izbegli. U tome prostoru
se danas jedva još može naići na ljude.

Rukovodilac italijanske pogranične ustanove u Kostanje-
vici zamolio je, na osnovu posebnih zbivanja u svome po-
graničnom sektoru, nemačku ustanovu carinske pogranične
kontrole u Podlogu za pomoć u slučaju potrebe, koja mu je
i obećana. Istovremeno sa udaljenjem italijanskih pograni-
čnih organa uklonjen je i ponesen i sav nameštaj iz njihovih
stanova. U pojedinačnim slučajevima čak su srušene i ku-
ćice pogranične straže, podignute tek nedavno.

Sa pouzdane strane dobijeno je obaveštenje da su, u toku
poslednjih dana, nestali svi mladi i u starosti do 30 godina
iz Šent Jerneja, i da su se priključili bandama koje se na-
laze u brdima. Pošto se među odbeglim nalaze i sinovi bo-
gatih građana, kao napr. sin nekoga trgovca, po imenu Max
Vale, raniji srpski rezervni potporučnik, pretpostavlja se da
su odbegla lica postupala prema naredbi komunista. Ova
navedena lica su komunisti navodno već snabdeli uniformama
i puškama. Pre kratkoga vremena otsekli su pripadnici OF
u jednom mestu, čije ime nije objavljeno, oko 20 km južno
od Ljubljane, glave dvojici italijanskih milicionera. Kao
meru odmazde, Italijani su streljali sva muška lica u tome
mestu, odveli su žene i decu i zapalili celo mesto.

*) Naziv mesta prema originalu.

Na dan 23.3.42 napali su komunisti u ja ini od oko 20 ljudi jednu stanicu karabinjera u Seissenberg-u, srez Novo Mesto, i oplja kali oružje koje se tamo nalazilo. Bande, koje su se dosada pojavile na italijanskoj teritoriji, najve im delom se sastoje od Slovenaca, Hrvata i, kao što se moglo saznati, tako e i od italijanskih dezertera. Naoružane su vojni kim puškama, mitraljezima, mašinskim pištoljima, jastim ru nim bombama i lakim pešadiskim topovima. Veliki deo toga oružja navodno poti e iz vojnih vagona koji su oplja kani pre 2 i po meseca.

U Gorjancima i u Ko evskom rogu navodno se kriju ve e naoružane komunisti ke bande, kojima stalno pristiju poja anja iz Hrvatske i Bosne. Snaga tih bandi ceni se sada ve na oko 1.500 ljudi.

Grad Novo Mesto pripremili su Italijani za odbranu. Sve vojni ke stanove i javne zgrade okružili su bodljikavom žicom, a prozori su poja ani džakovima peska. U prozore su ugra ene puškarnice i u njih su smešteni mitraljezi. Magacin namirnica i oružja, ure en izvan Novoga Mesta, je ispražnjen i evakuisan. Ove mere dopuštaju zaklju ak da se sa italijanske strane ra una sa napadom naoružanih bandi na Novo Mesto. Ako se, me utim, zna da se u Novom Mestu nalazi jedna italijanska divizija, onda su sprovedene mere prosto nerazumljive. Uz ove mere predostrožnosti Italijana postoji mišljenje da e se oni, u slu aju potrebe, povu i odn. ograni iti na zaštitu železni ke pruge Ljubljana—Novo Mesto—Karlovac, a ostaviti pograni nu oblast bez zaštite. Iz razgovora sa italijanskim oficirima moglo se saznati da e se vojska, u slu aju potrebe, povu i u Gori ku provinciju.

Iz italijanskih objava i plakata vidi se da je u gradu Novom Mestu ve proglašeno vanredno stanje. U vremenu od 20.00 asova uve e do 6.00 asova ujutru zabranjeno je civilnim licima kretanje ulicama. Isto tako je najstrožije zabranjeno izlaženje na koloseke železni kih pruga. Na lica koja se po mraku ili pri slaboj vidljivosti približavaju koloseku puca se bez opomene. Nadalje je na celoj teritoriji sreza Novo Mesto zabranjena vožnja biciklom, pošto su biciklisti dosada izvršili mnoge atentate na italijanske kontrole.

Me u italijanskim vojnicima se navodno pojavila opšta nervoza. Kao dokaz za to treba pomenuti slede i slu aj:

U Sv. Petru trao je jedne no i na ulici neki konj, pušten iz staje na pojilo. Mada se jasno uo kaskanje konja, ipak ga je ubila jedna vojna patrola. Utvr eno je da postoje vrlo loši odnosi izme u fašisti ke milicije i vojske. Fašisti ka pograni na milicija ima zadatak da nadzire ostale ustanove vlasti, kao karabinjere i carinske organe. Dok milicija pretstavlja dobro organizovane jedinice, koje su i politiki besprekorno fašisti ke, dotle navodno žandarmerija i vojska, kao i carinski organi ne e da uju za fašizam, ve se delom otvoreno izdaju za komuniste. Tako je, na osnovu pouzdanih obaveštenja, neki aktivni major italijanske vojske održao govor kod partizana u blizini Kostanjevice i obe ao ovima pomo u slu aju potrebe.

Kako stvari stoje, verovatno e se u navedenoj oblasti redati incidenti, pa e o tome biti posebno podnesen izveštaj

2.) *U akta (84)*

8.4.42/He. —

He.

Zastupa :
Paraf ne itak

ISELJAVANJE STANOVNIŠTVA IZ POGRANI NOG POJASA PREMA NDH

U poslove aparata komandanta Sipo i SD-a u Štajerskoj spadala su kako pitanje preseljavanja — za koja mu je bio dodat posebni štab za preseljavanje — tako i obaveštajnog posmatranja dejstva tih mera. Terenski ogradnici podnosili su o tome izveštaje. Stanice pograni ne policije izveštavale su redovno o događajima na granici i u vezi sa granicnim prometom.

DOKUMENAT BR. 56

Državna tajna policija
Pograni na policiska stanica
Brežice

Br.: 1183/41

Brežice, 30 septembra 1941.

Tajnoj državnoj policiji
Pograni ni policiski komesarijat

Celje

Predmet: Izveštaj o stanju

Zbog nastavljanja evakuacije ponovo je zavlдалo stanovništvom okruga Brežice veliko uzbuđenje. Neizvesna sudbina posle iseljavanja je izazvala me u stanovništvom veliki strah i gubljenje volje za rad. Saznalo se da je veći broj iseljenih lica pobijen od strane pobunjenika u Srbiji. Ovu uznemirenost stanovništva iskorišćava komunisti kao propaganda, kako bi širenjem glasina pojačala uzbuđenje.

Na dan 13.9.41 izvršen je u Vidmu napad eksplozivom na železničku prugu. Izvršiocima dela uspeli su da pobjegnu na italijansko područje. Kao mera odmazde za sabotажu u Vidmu uhapšeno je u Vidmu i Krško 10 istaknutih ličnosti kao taoci. Ova lica su bila po naređenju ko-

mandanta policije bezbednosti i SD-a na dan 21.9.41 ponovo puštena na slobodu. Ina e se delatnost komunista ograni avala na širenje letaka.

U pograni no-policiskom pogledu javlja se da je 15.9.41 predat hrvatskim vlastima pograni ni pojas kod Bre-gane. Uskoro treba, navodno, da se izvrše i ispravke na nema ko-italijanskoj granici.

Putni ki saobra aj preko pograni ne železne ke stanice Dobova je kao i ranije vrlo jak. U mesecu septembru je doputovalo: 38.800, a oputovalo 36.500 lica. Vra eno je 150, uhapšeno 210. Nad 230 lica je izvršen li ni pretres. Kod uhapšenih lica se radi pretežno o inostranim radnicima koji su prekršili radni ugovor. U Hrvatskoj je unutrašnja politika situacija još uvek nejasna. Tako je komunisti ka delatnost vrlo aktivna, što dokazuje napad eksplozivom na telegrafski ured u Zagrebu. Tako isto razvijaju komunisti živu aktivnost u italijanskom pograni nom podru ju. Glavnim sedištem komunista smatra se Ljubljana. Prema dosadašnjim podacima prikupljaju se u susednom italijanskom pograni nom podru ju komunisti i emigranti koji su pobjegli iz Donje Štajerske. Odatle se sprovodi živa propaganda u Donjoj Štajerskoj. Pograni ni saobra aj sa Italijom još je uvek zatvoren. Naro ito je jak ilegalni pograni ni saobra aj na nema ko-italijanskoj granici.

Lutz s. r.
kriminalni sekretar

2) SD — Služba bezbednosti

**PROPIS ZA INFORMATIVNU DELATNOST SD-a
PO ETKOM OKUPACIJE**

Po formiranju ustanova Sipo i SD-a u Sloveniji izdato je u Štajerskoj sledeće uputstvo koje određuje najpreće dužnosti ispostava SD-a u pogledu podnošenja izveštaja.

DOKUMENAT BR. 57

Br. del.: 16/41 II E 4

Maribor, 22 aprila 1941.

Svim ispostavama SD-a

Mastilom: E 22.4.1941

Predmet: Opšta pitanja podnošenja izveštaja po upravnim stvarima.

Da bi se postiglo jedinstveno usmeravanje informisanja Opuномоenika šefa policije bezbednosti i SD-a¹⁾, izgleda potrebnim da se u narednim izveštajima o položaju sledeće tačke najtačnije obrade i objasne:

1.—Delatnost policije poretka, žandarmerije, kao i angažovanih pomoćnih formacija (SA, SS i NSKK)²⁾ a i delatnosti nemačkog Crvenog krsta imaju se tačno predstaviti.

¹⁾ Službeni naziv rukovodioca komande policije bezbednosti i SD-a u Mariboru, u prvim danima okupacije, pre nego što je formirana ustanova Komandanta policije bezbednosti i SD-a.

²⁾ NSKK — Nationalsozialistisches Kraftfahrerkorps, tj. nac. soc. automobilski korpus, partiska formacija za motorizaciju i automobilizam.

2. — Eventualne nestale Volksdeutscher-e treba ustanoviti.

3. — Potrebno je da se izvesti o kanfiskovanju novca opština i novca ne-nema kih udruženja, kao i ne-nema kih štedionica i preduze a; dalje se ovom nadleštvu ima dostaviti ta an pregled imanja opština (gotovine, novac u štedionici, potraživanja i nepokretne imovine), konfiskovanog novca Sokola, slovena kog kulturnog društva, Crvenog krsta, fonda za ishranu i fonda za vazdušnu zaštitu.

4. — Izvestiti o konfiskaciji pokretne i nepokretne imovine odbeglih lica i banovinskih imanja.

5. — Registri udruženja svih bivših sreskih na elstava imaju se zapleniti i u prepisu dostaviti ovome nadleštvu. Dalje se ima izvestiti o raspuštanju svih ne-nema kih udruženja, o zatvaranju poštanskih ureda i škola, kao i o konfiskovanju dobara parohija.

6. — Dostaviti imena komesarskih pretsednika opština.

7. — Dostaviti imena svih onih bivših jugoslovenskih inovnika koji se nalaze još u službi.

8. — Okarakterisati opšte privredno stanje.

9. — Izložiti stanje na granici, ukoliko dolazi u pitanje.

10. — Prikazati odnos politi kog komesara prema opunomo eniku za opštu državnu upravu kao i prema rukovodiocu ispostave SD-a.

11. — Ako je ikako mogu e u prepisu dostaviti ovom nadleštvu izveštaje politi kih komesara Šefu civilne uprave.

12. — Dostaviti ovom nadleštvu želje stanovništva u pogledu ishrane stoke, snabdevanja životnim namirnicama, saobra ajnih prilika, setve, lekarske i sanitetske nege, kao i u pogledu veterinarskih' prilika.

**Opunomo enik šefa policije bezbednosti
i SD-a pri šefu civilne uprave
u Donjoj Štajerskoj**

Lurker s. r.
SS-pukovnik

ZADACI SARADNIKA SD-a

Za saradnike SD-a, nacisti ke partiske obaveštajne službe (Službe bezbednosti) izdato je, po etkom okupacije, uputstvo koje objašnjava u pojedinostima njihove dužnosti i celi sistem njihovog obaveštajnog rada.

DOKUMENAT BR. 58

POVERLJIVO

UPUTSTVO O ZADACIMA ZA SARADNIKE SD-a

- 1. Na elno o zadacima SD-a — suština, svrha i cilj*
SD — Sicherheitsdienst Reichsführer-a SS — jeste jedina politička, obaveštajna služba, »oko i uvo« nacionalsocijalističke države i nacionalsocijalističkog pokreta. Mada sam nije državna vlast, on deluje po državnom zadatku, saobrazno odluci Ministarstva Reich-a. SD ima zadatak da u potpunosti obuhvati sveukupno političko zbivanje, naročito tamo gde ono ne istupa u javnosti, kao u štampi, radiju itd. On ispituje sve nemačke životne pojave u pogledu njihovog stanja, da bi o tome obavestio rukovodstvo naroda u njegovim različitim stepenima, kako bi ovo stalno raspolagalo probnim kamenom ili merilom za ve izvršenu i sa narodom povezanu (meru) ili za takvu meru koja povla i nenameravana negativna dejstva. U oba slučaja uti u njegova posmatranja na odluke rukovodstva u njegovoj delatnosti za narod, bilo u pogledu produženja započetog puta . . . tamo gde ona nije naročito dobra u pogledu raspoloženja koje stvara¹). SD prenosi rukovodstvu i želje i sugestije zdravog nemačkog naroda, kako bi ovo moglo na sreću na njima da vodi računa. Rezimirano: *SD obuhvata i saopštava rukovodstvu sve pojave u Reich-u i van njega, koje su od važnosti za naj-*

¹) Rečenica je u originalu nepotpuna. Po svojoj prilici treba da glasi: „... bilo u pogledu produženja započetog puta, bilo u njegovom menjanju, tamo gde on nije naročito dobar u pogledu raspoloženja koje stvara“.

bolje mogu e stanje života nema kog naroda i najzdravije mogu nosti njegovog daljeg razvoja.

Pritom se ima truditi *da stoji iznad stvari*, da stru no ne zauzima odre en stav, da o uva li no nezainteresovanu objektivnost, da dakle, sve stvari posmatra objektivno, polaze i od njihovoga dejstva i da tako izveštava.

SD obuhvata i registruje tako e i sva lica i udruženja koja pretstavljaju pojave protivne nacionalsocijalisti kom pogledu na život, ili koje bi se mogle u tome smislu razviti. Ovo, me utim, ne tek u slu aju opasnosti, ve sistematski unapred, kako bi *ona* funkcija našeg narodnog organizma, koja je nadležna za zaštitu naroda i njegovog organizovanog života u zemlji, u svako vreme držala inicijativu u ruci.

Tako je SD važni faktor bezbednosti za nacionalsocijalisti ki pogled na svet i za životni poredak našega naroda, koji je odatle izveden. Za njegovu posmatra ku delatnost pretstavlja merilo ne toliko nekakav zakonski kodeks sa svojim paragrafima, koliko nacionalsocijalisti ki pogled na svet kao takav.

2. Lokalni zadatak saradnika SD-a u okviru celokupne organizacije

Glavna uprava bezbednosti Reich-a obaveštava rukovodstvo Reich-a, a pošto su izvesne njene uprave istovremeno i centrale Reich-a za Tajnu državnu policiju i za Kriminalnu policiju, to se ve tamo saznanja i opažanja SD-a sa cele teritorije Reich-a pretvaraju u bezbednosno-policiske uredbe, koje pretstavljaju radne osnove za obe grane Policije bezbednosti. SD-otseci obaveštavaju vo stvo župa Reich-a, ukoliko opažanja SD-a ulaze u njihovu nadležnost. Ipak, SD-otseci izveštavaju uglavnom Glavnu upravu bezbednosti Reich-a, a odatle dobijaju i svoja uputstva. Ispostave su obaveštajni faktori otseka, dakle, nisu samostalne, ve su delovi SD-otseka. One izveštavaju gotovo isklju ivo otseke, bar što se ti e pismenih izveštaja SD-a. Jednostavnosti radi je, me utim, ipak mogu e i umesno usmeno obaveštavanje mesnog sreskog starešine NSDAP, ako se to ti e stvari koje su važne za vršenje

njegove rukovodne delatnosti, isto tako kao i stvaranje tesnog li nog odnosa sa njim i dobre SD-ovske saradnje radi unapreivanja zadataka SD-a. Ako postoje ispostave državne i kriminalne policije, onda se isto odnosi i na njih. SD-posmatra je saradnik rukovodioca ispostave SD-a za određenu opštinu ili određeni deo grada. Njegova saradnja sa SD-om je posebna služba narodu i pokretu, isto tako kao što je to služba političkog borca u ograncima nac. soc. pokreta. On izveštava samo rukovodioca ispostave, a jedino u slučaju opasnosti se bezodložno stavlja neposredno u vezu sa mesnim rukovodstvom ili egzekutivom (predsednik opštine, starešina mesne grupe NSDAP, žandarmerijska stanica), uz naknadno podnošenje izveštaja ispostavi. Radi vršenja svoga zadatka za SD, on sebi stvara mesni krug poverenika i dostavlja im, kako bitavo političko zbivanje u mestu zaista mogao obuhvatiti u potpunosti. Poverenici treba po mogućnosti da po svome pozivu deluju u odgovarajućem životnom području, o kome izveštavaju. Poverenici mogu biti obavezani SD-u¹⁾. Lični podaci imaju se dostaviti rukovodiocu A. Dostavlja im, međutim, mahom su lični poznanici saradnika SD-a ili poverenika. Oni se ne obvezuju, a ne smeju ni znati, za koga daju informacije.

3. *Posmatračka i izveštajna delatnost*

Posmatračka i izveštajna delatnost prostire se na sledeće tačke. Objasnjavaju se pojedinosti, šta je pri tome 3d važnosti:

a) *Opšte raspoloženje :*

Dejstvo velikih dnevnih zbivanja na raspoloženje stanovništva (ratna zbivanja, pobede, spoljnopolički događaji, naročite mere neprijateljskih sila, govori Führer-a ili ostalih vodećih ličnosti države i pokreta, korenite zakonske odredbe napr. na sektoru prehrambene privrede ili politike nadnica, koje široko stanovništvo baš najviše oseća itd.). Delovanje zbivanja lokalnog

¹⁾ Od njih može biti uzeta pismena obaveza.

karaktera na raspoloženje, bilo na teritoriji župe ili sresa ili u samome mestu. (Uredbe CdZ-a¹⁾ ili Gauleiter-a, koje se odnose na narodnost ili privredu, evakuacije, banditi, mere streljanja, delatnost kom. panslavisti kih bandita, nove grani ne linije, zbivanja u susednom inostranstvu, delatnost akcionih snaga itd. itd.). Opisi raspoloženja treba da budu sastavljeni u opštim linijama, ali ih ipak treba potkrepiti dobavljenim izjavama i primedbama koje karakterišu opšte raspoloženje. Oni treba da proizlaze i iz eventualnih munjevitih reakcija koje izražavaju raspoloženje u vezi sa eventualnim ranije pomenutim događajima. Proširenje opisivanja delovanja na raspoloženje potrebno je samo u izveštajima o položaju o pojedinim dole pomenutim životnim područjima.

Pri opštem opisu raspoloženja treba po mogućnosti povlaći razlike između pojedinih grupa stanovništva, kao napr.: Volksdeutscher-i, Južnoštajerci koji su voljni da sarađuju u izgradnji, indiferentni, protivnici.

b) *Životna područja — pravni život (III A 2)*

Delovanje sudova, obim sudskih presuda; mišljenje stanovništva o sudskim presudama. Primenjuju li se u pravosuđu u nacion. soc. naela i nac. soc. narodna svest, ili se sudi kruto po paragrafima. Upadljive razlike u poretku sa presudama u drugim mestima. Delovanje primene nac. soc. pravnih naela pri izricanju pravde na raspoloženje i u stručnom pogledu, s jedne strane u pravničkim krugovima, a s druge strane u stanovništvu. Prihvatanje državnih zakona u pogledu izricanja pravde, a.) u pravničkim krugovima, b.) u stanovništvu. Advokati, mogućnosti njihove egzistencije uz uzimanje u obzir broja stanovništva, s jedne strane, i delat-

¹⁾ Skraćeno za Chef der Zivilverwaltung — Šef civilne uprave.

nosti sudova, s druge strane. Obim krivih nog pravosuha u suprotnosti prema civilnom pravosuhu, i obrnuto.

c) *Životna područja — ustav i uprava (III A 3)*

Ustavne mere koje imaju i lokalno dejstvo, povlačenje opštinskih granica, promene imena mesta, premeštanje opštinskih ureda, popis stanovništva, popunjavanje položaja predsednika opština.

Dejstvo na raspoloženje

- a) sreskih
- b) mesnih
- c) župskih
- d) opštredržavnih upravnih odredaba.

Dejstvo službene delatnosti predsednika opštine na raspoloženje. U kojoj se meri pazi na nacional. socijalistička načela u mesnoj upravnoj delatnosti, odn. ne pazi na ista, i kako se ona prikazuju u praksi s obzirom na mesne faktore, eventualno dejstvo na raspoloženje u poređenju prema ranijim jugoslovenskim prilikama. U gradovima treba posmatrati odgovarajuće veće upravne aparate u pogledu njihovoga sastava i delatnosti. Kako se gleda na delatnost Policije poretka (Schupo¹), žand., upravna policija).

d) *Životna područja — opšti narodni život (III A4)*

Mesna struktura »Štajerskog domovinskog saveza« i popunjavanje pojedinih funkcija. Broj mesnoga lanstva i tekuće fluktuacije u brojnom stanju. Delatnost mesnih funkcionera. Dejstvo te delatnosti na raspoloženje stanovništva, zainteresovanost stanovništva mesnom delatnošću u Štajerskog domovinskog saveza. Saradnja stanovništva. Obim i vrednost izveštavanja mesnog

*) Schupo — Schutzpolizei, tj. zaštitna policija.

»St. H.«¹⁾ a) narodnosni rad, b) prosvetni rad, c) propagandni rad (sastanci, zajedni ko slušanje radio-emisija, film itd.) d) kulturni rad (narodne igre, nošnje, pozorišne priredbe itd.). Dejstvo na raspoloženje koje izaziva rukovodstvo:

- a) Volksdeutscher-a
- b) Nemaca iz Reich-a
- c) Donjoštajerskih starešina mesnih grupa (ranije slovena ke nacionalne pripadnosti).

Da li je rad i njegovo dejstvo takvo da StHB u mesnom pogledu ispunjava svoju osnovnu namenu, kao instrumenat za germanizaciju Donje Štajerske.

Izveštavati sli no, po smislu, o »Nema koj omladini« »Štajerskog domovinskog saveza«. U odnosu na rukovodstvo i na samu omladinu. Step en saradnje i spremnosti za akciju štajerske omladine. Prevo enja u Štajerski domovinski savez odn. u partiju.

Wehrmannschaft »Štajerskog domovinskog saveza«. Sastav rukovodstva, obim, spremnost za akciju i vrednost delatnosti rukovodstva. Saradnja i spremnost za akciju pripadnika Wehrmannschaft-a. Teku e stanje vojne i ostale obuke. Sportsko i vaspitno delovanje, SA-ovska odbrambena zna ka, sportska zna ka Reich-a²⁾. Odnos izme u volksdeutscher-skih i donjoštajerskih pripadnika Wehrmannschaft-a ranije slovena ke nrodnosti. Neslaganja.

Sportske organizacije i njihova delatnost. U e š e mesnih sportskih rekordera na ve im sportskim priredbama. Interesovanje stanovništva za sport. Naro ito istaknute mesne vrste sporta, uslovljene mesnim prilikama (napr. skijanje u

— St. H. ili StHB su skra enice za Steirischer Heimatbund — Štajerski domovinski savez.

²⁾ Zna ke koje su davale organizacije SA i organizacije nema kog sporta svojim članovima kao priznanje postignu a odre enih sportskih rezultata.

planinskim krajevima, kajakaštvo i veslački sport na Dravi itd.).

Delatnost ostalih udruženja, napr. kulturnog karaktera, kao pevačkih društava, društava za narodne nošnje itd. Obim i ocena vrednosti, kao i dejstvo na raspoloženje.

Vojna dužnost: Stepem spremnosti za služenje vojske

- a) kod Volksdeutscher-a
- b) kod ostalih Donjoštajera, dejstvo pozivanja u vojsku na raspoloženje. Koji su rodovi vojske omiljeniji. Vrbovanje i regrutovanje za Waffen-SS. Stepem i procenat sposobnosti za lanstvo u SS-u.

Vatrogastvo, njegove mesne organizacije (profesionalno vatrogastvo, dobrovoljno vatrogastvo), stepen obučenosti, obim i stanje oružja, kako se pokazalo u akciji, broj i opseg požara. Geografski i ostali uslovi koji olakšavaju požare.

Ostale postojeće organizacije samozaštite, kao protiv poplava, usova, odronjavanja, lavina itd. Organizacija za spasavanje u brdima itd. Njihova delatnost. Saradnja stanovništva.

e) *Životna područja — narodnosni rad (III BI)*

Dejstvo (u stvarnom pogledu i u pogledu raspoloženja) opštih mera za uvršćenje nemačke narodnosti.

- a) Penetracija istih Nemaca (Volksdeutscher-a i Nemaca iz Reich-a). Mogu li oni tako uvrstiti svoj položaj da li no i privredno mogu vršiti uticaj u smislu unapređivanja nemačke narodnosti. Tekući i izveštaji o uspesima i neuspesima sa bližim pojednostima.
- b) Obim i dejstvo svih mera za germanizaciju Donjoštajera slovenačkog

jezika (kursevi jezika, kulturne priredbe, škola, književnost, štampa, film, »Nema ka omladina«, Wehrmannschaft, služba u vojsci, radno mesto, zamena radnoga mesta sa istim na teritoriji Reich-a, KdFM, upu ivanje dece u Reich itd.

Jesu li uspesi više uslovljeni prinudom ili dobrovoljnoš u. Razlozi eventualnih neuspeha, tako e teku e izveštavanje o uspesima ili neuspesima. Pritom se treba upuštati u raznolikosti karakternih faktora raznih staleških grupa (inteligencija, inovništvo, seljaštvo, radništvo itd.), pokrajina (ravnica, šumski predeli, srednje i visoke planine) i starosti.

Na elni stav svih krugova donjoštajerskog stanovništva prema germanskoj svesti o etici i moralu i prema nema koj kulturi, kao i prema opšte-evropskoj misiji Nema ke. Na elni stav prema nema koj tezi o srodnosti Donjoštajerca i rasnoj pripadnosti (Dinarci) germanstvu. (Za ilustraciju dodati o tome dobavljene izjave).

f) *Životno podru je — manjine (III B 2)*

Prisutne manjine tu e narodnosti, kao Srbi, Hrvati, Ma ari, Italijani itd. Njihovo brojno stanje. Njihova privredna delatnost i socijalni položaj. Držanje prema Nemcima. Da li se isti u zahtevi z manjinskim pravima.

Postoji li lanstvo u Domovinskom savezu ili se tome teži. Odnos prema donjoštajerskom stanovništvu slovena kog jezika. Neslaganja. Jesu li ove manjine elementi nemira (ometanja) u pogledu germanizacije Donje Štajerske. Postoje li odnosi prema njihovim mati nim narodima, da li postoji sumnja obaveštajne delatnosti

i) KdF — skra enica za Kraft durch Freude, organizacije Nema kog fronta rada za organizovanje radni kog odmora i razonode („Snaga putem radosti“).

u korist njihovih mati nih naroda, dakle jedne inostrane države.

g) *Životno podruje — rasa i narodno zdravlje (III B 3)*

Opšte *zdravstveno stanje*. Postoje e i naro ito proširene bolesti, kao tuberkuloza, rahitis itd., de je bolesti, polne bolesti. Kakav je približni procenat njihove rasprostranjenosti. Ukazivanje na okolnosti eventualno asocijalne, privredne, prehrambene i klimatske vrste, koje bi mogle biti uzrocima bolesti. Fluktuacije (porast i opadanje) u pogledu obima bolesti. Postoje li nasledne bolesti? U kojoj meri, a koji su verovatni uzroci (alkoholizam, brakovi me u srodnicima itd.). Kako se prihvataju nema ke mere za spreavanje nasledno bolesnog naraštaja po raspoloženju i kako one dejstvuju u stvarnom pogledu? Pojavljuje li se nedovoljna ishrana i kakav je razvoj u pogledu uspeha za borbu protiv nje. Delatnost raspoloživih *lekara* (kvalitativno). Da li je obezbe eno lekarsko staranje na osnovu zadovoljavaju ih kadrova u pogledu na celokupno stanovništvo. Ima li i suviše lekara. Kako dejstvuje eventualna izmena lekara sa užim Reichom u stvarnom pogledu i u pogledu raspoloženja? Personalno popunjavanje lekarskih mesta. Da li je data dovoljna osnova za egzistenciju lekara? (Stanje dohotka). Isto posmatranje i izveštavanje u pogledu zubnih *lekara i dentista*. Rasprostranjenost zubnih bolesti? Koje vrste? Uzroci?

Ima li *bolnica* u dovoljnome broju? Tako e dovoljno ordinationih prostorija? Njihovo stanje. Lekarski personal i bolni ko osoblje. Ima li kalu erica — bolni arki i kako se one ponašaju? Postoji li odgovaraju a stru nost ili ne? Kako se stru no izražava u odnosu na opšte narodno zdravlje delovanje »mrkih sestara«¹⁾ i NSV-se-

*) „Braune Schwestern“, vrsta negovateljica.

stara¹⁾? Dejstvo na raspoloženje. Koliki je broj
ra anja? De ja smrtnost, uzroci? Staranje za
odoj ad, de ja ishrana. Ima li dovoljno babica?
Kakav je efekat njihovog rada? Da li je ljudski
materijal dobar? Postojili dovoljno staranja za
majke i decu? Dejstvo zakonskih odredaba koje
se odnose na staranje za majke i decu, mere za
zaštitu majki i omladine uopšte i mesno i nji-
hovo stru no dejstvo i dejstvo na raspoloženje.
Ugrožavanje zdravlja omladine alkoholom i ni-
kotinom. Obim poba aja i njihovi pomaga i.
Postoje li *apoteke* i da li su one u mogu nosti
da obezbede lekove u dovoljnoj koli ini? Po-
manjkanja i negativne pojave.
Pojava sto nih zaraza, ukoliko je time tangirano
opšte narodno zdravlje (pse e besnilo itd.). Obim
i uzroci.

i) NSV je skra enica za Nationalsozialistiche Volkswohl-
fahrt tj. Nacionalsocijalisti ko narodno blagostanje, organizacija
nacisti ke partije za socijalno staranje.

POVERLJIVO

Uz tehniku izveštavanja o položaju na kulturnim životnim područjima

Zahvaljuju i dobrom izveštavanju o položaju mnogih otseka mogli su »Izveštaji iz Reich-a«, a sem njih još i mnogobrojni posebni izveštaji, stru na mišljenja itd. da budu pruženi u obliku koji omogu ava sve tešnji radni dodir sa rukovode im ustanovama. Pošto se one, radi ispunjenja svojih zadataka, u sve ve oj meri služe ovim izveštajima, potrebno je da se na minimum svedu one greške i manjkavosti koje se još pojavljuju u izveštavanju pojedinih otseka po liniji III C. Izveštavanje sa kulturnih životnih područja spada nesumnjivo u najteže obaveštajne zadatke uopšte. Da bi se mogla pružiti pomo rukovodiocima otseka i referentima III C za izveštavanje o položaju na ovom teškom obaveštajnom sektoru, kako treba, a kako ne treba izveštavati, odn. kakva je vrsta izveštavanja upotrebljiva ili neupotrebljiva za RSHA¹), daju se u nastavku prikazi — nezavisno od radnih uputstava pojedinih referata III C — najbitnijih grešaka i slabosti, objašnjeni primerima koji se uopšte pojavljuju kod svih referata III C. *Zadatak svih odgovornih* za izveštavanje o položaju jeste, da se ove greške i slabosti u budućem izveštavanju svedu na minimum, pa da se po mogu nosti i sasvim isklju e.

Uglavnom se radi o slede im greškama i slabostima:

- a) Izveštaji se zadržavaju *na sasvim opštim frazama* i ne prenose *niukoliko jasnu, dovoljno konkretnu sliku*.

Primer : *Muzi ke priredbe u X.*

»U X. održano je 136 koncerata, tojest više od 63 u prethodnoj godini²). Odatle se vidi porast traženja dobre muzike. Protiv koncerata nije bilo prigovora i oni su naišli na nepodeljeno odobravanje«.

RSHA — Reichssicherheitshauptamt, tj. Glavna uprava bezbednosti Reich-a.

²) Re enica u originalu nejasna. Treba da stoji: „To je 63 više nego u prethodnoj godini“

Porast broja priredbi niukoliko ne mora predstavljati dokaz za porast traženja muzike od strane stanovništva, ve e imati mnogobrojne druge uzroke (poja ana aktivnost koncertnih preduze a itd.). Odakle treba iz pove anog broja priredbi pro itati zahtev za »dobrom« muzikom? »Nepodeljeno odobravanje« za 136 koncerata nesumnjivo je samo uopšteno tvr enje referenta u otseku. Izveštaji u ovom i sli nom obliku su nepotrebni i bez vrednosti, jer su i stvarno pogrešni. Sva pitanja, važna po merilima SD-a, u ovom su slu aju zaobi ena opštim frazama: napr. koji su razlozi doveli do pove anja broja priredbi (stvarna potreba stanovništva ili inicijativa gradske opštine, KdF-a, krugova crkvene muzike, privatna inicijativa itd.). Kakav je bio sadržaj pojedinih priredbi, kakvu muziku je koja publika naro ito volela? Da li je prilikom uobli avanja programa vo eno ra una o željama publike, ili ga je diktirao prire iva ? Da li su cene bile prikladne, tako da su i siromašniji krugovi stanovništva mogli da pose uju priredbe, ili se publika sastojala iz ekskluzivnih krugova?

- b) Izveštaji su *pojedina na obaveštenja sa kulturnog sektora*, koja niukoliko ne mogu da važe kao dokaz za kakav bitni problem, niti imaju ina e simptomi ki karakter, ve su samo *lokalne izolovane pojave*.

Primer : *Popularne priredbe u X.-u.*

»Iz seoske oblasti X izveštava se, da je priredba BDM¹⁾ akcije »Vera i lepota« od 5.10.1941 doživela uspeh koji je premašio sva o ekivanja. Prire iva i su sa zadovoljstvom konstatovali da je sala u potpunosti popunjena. Popularni na in se stanovništvu jako svideo. Režija dramatisovane bajke » obanica gusaka«, koju je vodio drug X., našla je potrebni popularni ton. Priložen je pregled o ovoj uspeloj priredbi. *Dobija se utisak* da bi se veštom akcijom u navedenoj oblasti moglo posti i snažno oživljavanje

¹⁾ BDM je skra enica za Bund Deutscher Mädels, Savez nema kih devojaka, nacisti ke 'organizacije za žensku omladinu. Ogranak toga Saveza za kulturni rad nosio je naziv „Vera i lepota“.

nje popularne amaterske glume u grani nim sektorima, a i drugih popularnih priredbi«.

Ovaj pojedina ni izveštaj koji je sem opštih fraza (uspeh koji je premašio sva o ekivanja; popularni na in se jako svideo itd.) sadržao samo oskudno jedan spoljni injeni ni momenat, naime da je sala bila potpuno popunjena, izgledao je ak i sastavlja u isuviše slabim za izveštavanje namenjeno RSHA-u. Zbog toga je jednostavno prika io frazu: »dobija se utisak da« uz izveštaj (sa ovim uporedi i primer a). Ova pojedina na vest, data iz najužeg lokalnog gledišta, a sa iskonstruisanim zaklju kom je u ovom obliku neupotrebljiva. Zadatak sastavlja a bi u tome slu aju bio, naprotiv, da utvrdi stvarne razloge povoljnog dejstva (uostalom, u kojim krugovima stanovništva, ko je bio prisutan? Što se svi a se ljaku, niukoliko se ne mora svideti industriskome radniku!). Dalji primeri ovakvih slabih pojedina nih izveštaja :

»Sem toga se, izme u ostaloga, izveštava da je u štampi pohvalno istaknut neki u itelj koji je zbog pijanstva stavljen u penziju«. — Ili: »Švajcarska glumica X., koja gostuje u Nema koj, treba prema saopštenju glumca Y. da još ima veza sa jevrejskim krugovima u inostranstvu«.

Kako sastavlja i zamišljaju obradu ovakvih »izveštaja« od strane RSHA? Treba li da se pokrene iz Berlina neki izvi aj od strane Reich-a po pitanju u itelja, koji su zbog pijanstva penzionisani, a neopravdano pohvalno istaknuti u štampi?

- c) *Srž izveštaja* jeste pojedina na vest koja je mišljenjem referenta otseka *dopunjena* dužim ili kra im izlaganjima, bilo da se ova razmišljanja, potstaknuta ovom svesnom pojedina nom veš u navedu u uvodu, kao opšte konstatacije, i da se njihova ta nost obrazlaže baš ovom veš u, bilo da se prvo daje ta vest, a zatim zaklju no izvedu opšta razmatranja.

Ne zaklju uje odn. ne izveštava se na osnovu stvarnoga položaja, ve se ova pojedina na pojava, plus sopstvena shvatanja i zamišljeno poznavanje stvari, uzima za povod izveštavanja.

Primer: a) *Crkva pokušava da iskoristi za sebe zakonom regulisano vršenje dušebrižja u bolnicama, leilištima i domovima za negu, putem rasturanja letaka, isticanja plakata i usmenih saopštenja.*

»Vršenje dušebrižja od strane verskih zajednica i njihovih organa u javnim kao i u privatnim i ostalim bolnicama, leilištima i domovima za negu, regulisano je zakonski na taj način, što lica koja se nalaze u takvim ustanovama, a koja žele duhovni pomoć, imaju to da saopšte službenim negovateljima. Ovi imaju saopštene želje da prenesu dušebrižniku koji je nadležan za tu ustanovu, odn. ustanovinom dušebrižniku, uz naznaku imena bolesnika, njegove bolesti i duhovni funkcije za koju on moli.

U nastavku e se prikazati, kako se Crkva sa svoje strane trudi da gornje regulisanje iskoristi za sebe. Prema jednome obaveštenju iz X.-a deljen je u X.-u preko žena po pojedinim domovima, kao i posetiocima službe božje u crkvi letak koji nosi sledeći tekst: (Sledi tekst)«.

b) *Borba Crkve protiv nacionalsocijalističkog pogleda na svet.*

»Kako po svemu izgleda, okreće se sve više evangelizacija kao i katoličani protiv nacionalsocijalističkog pogleda na svet, ohrabreni time što se ne pokreće postupak protiv münsterskog biskupa . . . «. Ovom opštem tvrdjenju sledi sada jedino *jedna* izjava sa propovednice *jednoga* seoskog sveštenika.

Posle izvanrednog značajnog etvororednog naslova za primer a) o ekvivalenciji bi se izveštaj o datoj temi, koji bi bio opširan i snabdeven mnogobrojnim primerima. U stvari se daje samo u svega tri reda jedan jedini mršavi primer. Pri tome se govori o »Crkvi«, mada ustvari dolazi u obzir

samo jedno jedino malo mesto. Izvešta se dakle nije potrudio da ovu pojedina nu vest, koja mu je doletela na sto i koja zaista može biti karakteristi na za propagandnu taktiku katoli ke crkve, upotrebi za raspravljanje na jednom elom sektoru otseka, a još manje da utvrdi *kakvo je stvarno dejstvo* ovakvo rasturanje letaka izazvalo u stanovništvu. Ni u kom slu aju se ne sme ovako nepotpuna pojedina na vest naduvati kraj pisa eg stola neobrazloženim uopštavanjima i preneti višim ustanovama.

Sli ne su i greške slu aja b). I ovde se kombinuje jedan pojedina ni izveštaj o izjavi *jednoga* seoskoga sveštenika sa propovednice sa stvarima koje su sastavlja u, na osnovu njegovog pripadništva SD-u, poznate bolje nego opštoj javnosti. Da se u ovome slu aju ne daje slika koja bi odgovarala istini, priznaje i sam pisac — bez obzira na ostali sadržaj vesti i njen naslov »Borba Crkve (pogrešan pojam) protiv nacionalsocijalisti kog pogleda na svet« — kada svoje opšte tvrdnje odmah u po etku ograni ava re ima: »Kako po svemu izgleda«. Njegov bi zadatak bio da pre isticanja ovakvog tvr enja, pre svega, pruži razmatranja, kakvo je dejstvo zaista izazvalo držanje münsterskog biskupa u oblasti njegovog otseka na držanje i raspoloženje vernika (glasine, antidržavno držanje itd.) i stanovništva koje misli druk ije (eventualne protivmere partije itd.), kao i na sveštenstvo *obeju* konfesija (saradnja Crkava, taktika podbunjivanja). Ako bi se ovakva razmatranja izvršila, onda bi svakako pomenuta izjava sa propovednice bila samo primer za jasno odre eno dejstvo (izjave sa propovednice pod utiskom držanja münsterskog biskupa), no, ovako je jednostavno i bez ispitivanja postavljena u centar jednog izveštaja koji je za RSHA iz navedenih razloga bez vrednosti. Opasnost ovakvoga izveštavanja leži u tome, što se *na silu naduvaju stvari u probleme, koje u istinu mogu biti samo veoma ograni ene pojedina ne pojave*. Sastavlja i ovakvih izveštaja treba da imaju pred o ima, kakve posledice se pojavljuju ako na osnovu ovih pogrešnih izveštavanja partija ili državne ustanove preduzmu mere, sra unate na opštu javnost,

- d) Naro ito se rado sastavljaju izveštaji koje referent otseka ili obra iva mogu obaviti *bez potvrde nekog obaveštajnog aparata*, nego nekako »po instinktu«. Svako pojedini-

na no zapažanje, svi delimi ni izveštaji, pa makoliko sitni bili, naprave se na silu »zrelim« za izveštavanje RSHA — uporedi i primere pod ta kom b) i c). Za ovaj rad kraj pisa eg stola karakteristi no je da oskudicu obaveštajnih podataka treba da zataškaju formulacije, kao što su slede e: «Iz krugova inteligencije«, »Drugovi svesni odgovornosti«, »Prema pouzdanim podacima izražava se«, »Postoji mišljenje«, »Kriti ko oko prime uje«, itd.

Primer : *Patrolna služba Hitler-ove omladine.*

»U krugovima HJ¹⁾ u X.-u još ne postoji jasno a o budu em uobli avanju zadataka HJ-patrolne službe. *Pretpostavlja se* da patrolna služba *treba* da zauzme unutar HJ sli ni položaj kao oružani-SS unutar Wehrmacht-a. Patrolna služba *treba* da bude izgra ena u elitnu HJ-trupu. *Tako se pretpostavlja* da je pripadništvu cilj rasno i zdravstveno osposobljenje. U prvom redu je patrolna služba predvi ena za reprezentativne zadatke, ipak *treba* nadzorna služba da bude zadržana, *mada možda ne više* u dosadašnjem obliku i u dosadašnjem merilu«.

Ovaj izveštaj bez ikakvog dubljeg sadržaja pun je, u svojih 12 redova, fraza koje jedino treba da prikriju bedu podataka. U primeru podvu eni izrazi ne dopuštaju nikakav zaključak, odakle upravo potie izveštaj. Sastavlja se prosto dovija, da bi iz svoga saznanja, ste enog verovatno u razgovoru, nešto napravio i da bi ga nekako smestio. Me utim, bilo bi potrebno da prvo temeljita razmatranja pokažu, da li je ova tema u tom trenutku uopšte bila zrela za izveštavanje. Šta ho e sastavlja da izrazi primerom, kako patrolna služba treba verovatno da zauzme sli an položaj kao oružani-SS u Wehrmacht-u? Izvestan zaključak bi se iz izveštaja po nuždi utoliko mogao izvu i, da »krugovi« HJ u X.-u o budu em uobli enju patrolne službe nisu na isto. Ali zašto u tim krugovima nisu na isto: nema uputstava, nema postavljenog cilja,

¹⁾ HJ — Hitlerjugend, tj. Hitler-ova omladina, nacisti ka opšta omladinska organizacija.

nema organizacije, rukovodioci nisu obavešteni itd.? Ipak je ovaj zaključak, pošto je samo lokalna i uopšten, bez značaja. Izveštaj sa tako neodređenim aluzijama se u RSHA ne može koristiti i samo opterećuje administraciju.

- e) Izveštaji se često ograničavaju na *reprodukciju spoljnih okolnosti i lokalnih stvari*, naprimer, da je tu i tamo održana jedna priredba KdF-a sa ovakvim ili onakvim programom, koju je toliko i toliko slušalaca primilo sa odobravanjem. Na isti način se izveštava i o kakvoj igranci, o jednoj izložbi — uporedi primere uz ta ku b) — prenosi se sadržaj komada, glumačka naklapanja, ili se kao izveštaj pojavljuje samo kalendar priredbi. Samo se u malome broju slučajeva može govoriti o izveštavanju po velikoj liniji i o problemskoj obradi materije — napr. sredstva za privlačenje KdF-priredbama, presek kroz priredbe sa igrankama u župi X, ideološko školovanje umetnika i dr.

Primer :

- a) *Završetak sezone zemaljskog pozorišta X.*

»Zemaljsko pozorište X javlja da je završena njegova sezona 1940/41. Ukupno je prikazano 23 pozorišna komada u 182 pretstave, od klasičara prikazani su Shakespeare sa »Hamletom«, Schiller sa »Mariom Stuart« i Lessing sa »Minnom von Barnhelm«. »Flachsmann kao vaspita« od Otta Ernst-a bio je veliki uspeh. Nova sezona je otpočela sa komadom »Zryni« od Theodora Körner-a.

- b) *Kulturno staranje za seoske krajeve.*

U mesecu septembru održano je u X. *pesničko čitanje* pesnika X., koje se *veoma dopalo*. Istina, poseta nije bila nimalo zadovoljavajuća. U Z otvorila je NS-zajednica »Snaga putem radosti« svoj zimski program *jednim koncertom* Strub-kvarteta, svirana su dela Schubert-a, Beethoven-a i savremenoga kompozitora Mortali-a. Pauze u ovome koncertu popunjene su pesmama koje je recitovao Otto Derich iz narodne pevačke škole u X. Odobravanje je bilo toliko, da je recitator morao da dopunjuje program. I sviranje kvarteta *primljeno je dobro*. U X je održana jutarnja priredba HJ-a kao otvaranje zimskog programa.

Ova priredba, posebna gotovo isključivo od omladine, uokvirena je muzikom izvođenjem Dahlke-tria. U Y. prikazalo je gradsko pozorište H na gostovanju operetu »Prole na vila«. Gledaoci su pažljivo pratili predstavu i snažno aplaudirali čak i na otvorenoj sceni.

Uz a) Prema naslovu trebalo bi da se podnese izveštaj o *završetku sezone* Zemaljskog pozorišta X. Sastavlja nekoliko nije odgovorio postavljenoj temi, pošto je samo sa nekoliko redova izvestio o *planu predstava*. Kao važne tačke uz tu temu trebalo je, između ostalog navesti (upoređi okružnicu III C 3 od 7.5.1941): Rukovodstvo pozorišta (intendant, predsednik opštine itd.), socijalni i politički položaj pozorišta, politički stav personala, lanstvo u KdF-u, lanstvo u HJ-u, sastav posetilaca itd. Međutim i dodirnuti deoni sektor »plan predstava« tretiran je veoma oskudno. U 7 redova prikupljeno je svega nekoliko nevažnih površnosti, i to nepotpuno i slučajno, koje bi RSHA mogao iscrpnije i bolje da nađe u odgovarajućim novinama. Sumarno nabrojane 23 pozorišna komada i 182 predstave, kao i sporedna rečenica da su klasičari Shakespeare sa »Hamletom«, Schiller sa »Mariom Stuart« i Lessing sa »Mannom von Barnhelm« bili zastupljeni, zadovoljava isto tako malo, kao i opšta konstatacija da je »Flachsmann kao vaspita« od Otta Ernst-a bio veliki uspeh. Naprotiv, zadatak obrađivača bio da izvesti o *dejstvu* pozorišnih predstava u tome smislu, *kako je njima izvršen, u pogledu raspoloženja, pozitivan ili negativan uticaj na ratnu gotovost tamošnjeg stanovništva*.

Iste greške i manjkavosti pojavljuju se i u primeru b), gde naslov glasi »Kulturno staranje za seoske krajeve«. Bez obzira na to, što pri takvom postavljanju teme treba u prvome planu da stoje sasvim drugi momenti (napr. kako stoji sa kulturnim staranjem itd.), nabroja sastavljač jedino sasvim lokalno 4 pojedine priredbe (pesni koitanje, koncert, jutarnja priredba, opereta) bez povezanosti, a prelazi preko njihovoga dejstva sa malobrojnim opštim frazama.

- i) O nekome problemu se više puta daju *opširni sadržajno dobri izveštaji* kod kojih se isto primećuje da poti u *iz pera jednog specijalnog poverenika*. Isto uopšte nedostaje

navo enje sastavlja a, ili se on pojavljuje negde neutralno i potpuno skriveno, tako da je time data opasnost uopštavanja odn. jednostranog izveštavanja, ime naknadnim, upitima nastaje za RSHA dodatni rad i komplikacije. esto se to registruje od strane otseka stereotipnim uvodom »Prema mišljenju jednoga saradnika koji merodavno deluje u školskoj službi, od rukovodioca stru nog saveza medicinara, šefa patrolske službe X« itd., a da se ne zauzima stav prema li nosti sastavlja a ili prema sadržaju izveštaja sa gledišta otseka, a uz ukazivanje na stvarni položaj, pa se izveštaj na taj na in esto zbog nepoznavanja mesnih prilika ne može u RSHA-u obra ivati dalje, naro ito pošto upiti s obzirom na aktuelnost esto nisu mogu i. Ovi izveštaji esto predstavljaju samo opravdavanja ili optužbe svojih sastavlja a. Ako obra ivao svome povereniku koji je povezan sa tretiranim problemima bezuslovno ili zbog neznanja ili komoditeta veruje, nastaje baš u takvim slu ajevima jednostrano, subjektivno odn. pogrešno izveštavanje.

Primer:

a) U jednom izveštaju od 4 strane o školarini pojavila se na drugoj strani re enica »To je isto iskustvo koje smo mi stekli slobodnim (besplatnim) u ilima«.

Samo ova re ica »mi« u ovome izveštaju, u kome ništa ne pokazuje da je napisan od tre eg lica, pokazala je da to nije bio rad otseka, ve doslovno ponavljanje izlaganja jednoga u itelja. Namerno ili nenamerno zaboravio je otsek da ozna i na izveštaju jednoga poverenika, da ga je poverenik napisao. Izvori opasnosti ove vrste izveštavanja ve su malo ranije opširno izloženi. Izveštaj može, ako poti e od *jednoga* u itelja biti jednostran. Ali baš ako se, kao u prednjem slu aju, prilazi »problemu školarine«, onda je mišljenje iz roditeljskih krugova, i to iz najrazli njih slojeva po zanimanju, neuporedivo važnije od shvatanja *jednoga* u itelja.

b) *Izveštaj gradskog školskog ureda X*

»O pitanjima u eš a u zadacima državnog nadzora nad školama i njenoga regulisanja za državni, kao i o

opštim pitanjima školstva u glavnome mestu župe X, postoji slede i izveštaj gradskog školskog savetnika Y.« (slede izlaganja napred pomenutog na 8 strana).

U ovome se izveštaju jasno izražava, da on potiče od jednog lica. Međutim, ništa se ne govori o piscu, da li preteruje ili je uzdržljiv, ili može važiti kao objektivan, da li otesek prihvata ova izlaganja kao svoja itd. Time se ovakav izveštaj bezmalo obezvređuje. Otesek je u tome slušaju jedino mesto prikupljanja odn. raspodele za prispele izveštaje i time niukoliko ne obavlja svoj bitni zadatak. Drugi jedan otesek pokazuje da sam osećajući kako ova vrsta izveštavanja nije baš pravilna, kada ispred potpisnika ovakvog izveštaja (u ovome slušaju o »položaju seoskoga u općini i pitanjima podmlatka koja su s tim u vezi«) stavlja sledeće rečenice :

»*Jedan školski savetnik* i V-Mann dostavio je oteku mišljenje *jednoga saradnika* iz općinskog staleža o socijalnom i ekonomskom položaju seoskog u općini.

Ovaj se prikaz dostavlja, *uprkos ponešto samovoljnog stila*, u originalnom tekstu«

Uprkos sopstvenih rezervi, otesek se ne trudi da ovaj izveštaj produbi i ispravi.

Razume se da su od velike važnosti veći izveštaji stručnjaka, koji su naročito srasli sa materijom u pitanju, na osnovu svoga službenog položaja itd., no ova izlaganja ne smeju biti bez kritike usvojena kao gledišta oteka.

Baš u ovoj vezi treba ukazati na nedostatke od kojih pate svi *izveštaji koji nisu stečeni obavestajnim putem*, već se isključivo ograničavaju na reprodukciju službenih dokumenata (zvani njih stručni mišljenja, zaključci izveštaja itd.). U poslednjem slušaju se nikako ne može postići iscrpno tretiranje dotičnog problema. Svaka vlast posmatra problem sa svoga gledišta, a izostaje ono što je najvažnije, registrovanje stvarnog *dejstva* koje izazivaju izvesne mere ili makakvih nedostataka *u srezovima koji su time pogodni*. Zbog toga razloga se ne sme neki službeni izveštaj reprodukovati samo u prepisu.

- g) U toj vezi se naročito ističe, da se *pogrešna i jednostrana izveštavanja* izazivaju u najvećem broju slušajeva time,

što se koristi samo jedno lice koje je i samo jednostrano usmereno ili koje je unapred prema pokrenutim problemima zauzelo sasvim određeno pozitivno ili negativno gledište.

Tako je napr. iz osnova pogrešno, ako se radi davanja izveštaja, o dejstvu radioprograma u gradu, ija je životna slika zajedno sa opštim standardom opredeljena topioni - kom industrijom, koristi isključivo jedan uitelj, zato što ovaj, duhovno gipkiji ovek, može najbrže da pruža odgovaraju i izveštaj o raspoloženju, dok se o stvarnom stavu rudara ne vodi računa. Ovaj je uitelj u ulozi izveštaja, ako je napr. pristalica i vatreni borac za klasičnu muziku, biti uprkos svoga punoga nastojanja u nemogući da potpuno objektivno izvesti o primanju zabavne muzike radio programa, niti je moći dati stvarnu sliku o tome, kako je ta muzika primljena u širokim slojevima stanovništva. To važi i u svima drugim slučajevima, bilo da se radi o filmskom žurnalu, pozorištu, filmu ili o drugim izveštajima o kulturnim problemima. Po pojedinim problemima moraju se uti najrazličitija (meusobno suprotna) mišljenja. Stim u vezi ukazuje se na cirkular o izveštavanju o političkim sredstvima za rukovođenje, izdat nedavno od odeljenja III C 4.

- h) Ve u najopštijem postavljanju teme, napr. o položaju u školstvu, u pozorišnoj umetnosti, o pitanjima Hitlerove omladine, studenata uopšte itd., vidi se da se upotrebljava najrazličitiji materijal. U takvim izveštajima esto se nekritički redaju pojedine vesti, opšta opažanja, postojeće ocene, uhvaćena pisma, programi, statistike itd. Pri izveštavanju dobija se utisak da je referent u otseku sa osećanjem zadovoljstva sebe rasteretio materijala koji se ve duže ili kraće vreme kiseli u njegovom pisarničkom stolu. Ovakva vrsta izveštaja ne deluje samo nerazumljeno i nepromišljeno, ve *jedino dotiče gomilu problema*, a da nijedan od njih jasno ne tretira.

Primer : *Položaj u školstvu*

»O položaju u školstvu izveštava se iz X sledeće: Ukoliko se govori o pitanjima rata i izbijanja rata, raspoloženje

me u nastavnim osobljem je odlično. Međutim, što se tiče pitanja poziva i staleža (budućeg vaspitavanje nastavnika, ocenjivanje rada u pozivu itd.), primećuje se da je nastavni personal zahvatio dubok nemir. Sa velikom se zabrinutošću u gleda ususret daljem razvoju škole i u iteljskog staleža. Vaspitavanje u itelja je merilo za ocenu u itelja i njegovog rada. Ako se narodu želi dati zaista dobra nastava, onda se posebno u itelju i vaspita u morati omogućiti naročito dobro obrazovanje, a novi način vaspitavanja u itelja jedva može biti pogodan da podigne ugled u iteljskog staleža i da mu privede najsposobnije i najpozvanije ljude koji su jedini pogodni da budu vaspita i naroda. Ni u jednom drugom staležu pomanjkanje podmlatka nije toliko koliko u u iteljskom, a dosada primenjenim sredstvima i metodima, kao besplatnim studiranjem, velikim doprinosima itd., ovo zlo ne može se moći ukloniti.

Poznato je mnogo slučajeva da su se mladi ljudi, sposobni za u iteljski poziv, povukli pošto su već izabrali ovu struku, jer žele da pripadaju uglednom i bolje plaćenom zanimanju. Ako se tu i tamo u nacionalsocijalisti koji štampi piše da je postavljenje školskih pomoćnika, koji su obrazovani samo na brzinu, diktovano željom da se pomogne ljudima koji inače ne bi imali mogućnosti da se prihvate vaspitavati kog poziva, onda je to više nego pogodno da izazove zabludu, jer je cilj te mere uistinu da jednom očajnom merom iz nužde bude uklonjena teška nestašica u itelja.

Jedino kod u itelja i vaspitavaca je činjenica da je sada, za vreme rata, preduzeto smanjivanje plata, mada u ovom vremenu može na mnogim sektorima da se utvrdi porast cena. Ovogodišnjem javnom konkursu »Pomorsko brodarstvo je potrebno« upućeno je iz škola sreza X ukupno 331 radnik, što daje rečito svedočanstvo za nacionalnopolitički vaspitni rad škole u svima životnim i sudbinskim pitanjima našega naroda.

Pošto se od početka ove godine sprovodi prikupljanje starog materijala (otpadaka) preko škola, to se već sada može utvrditi da je uspeh stoprocentan. Pod rukovodstvom nastavnog osoblja krenuli su dečaci i devojke tako fanatičnom revnošću na posao, da su svi dosadašnji rezultati ba-

eni u zasenak. Mada i ova sabirna akcija otpadaka pretstavlja dalje optere enje škole, ipak se ona, s obzirom na rat, priznaje neminovno potrebnom, pa se radije ona prihvata od svakog drugog optere enja koje ne bi bilo neophodno nužno. Nov ana sredstva koja priti u školama iz akcije za sabiranje otpadaka omogu avaju, u obliku nagrada u knjigama, da ne oslabi skuplja ka revnost školske omladine«.

Ve sama istaknuta tema je tipi na za mnoštvo dodirnutih problema. Na jednoj i po strani dodirnuti su slede i problemi:

1. raspoloženje kod vaspitana
2. obrazovanje u itelja
3. ocena stru noga rada
4. dalji razvoj škole
5. ugled u iteljskog staleža
6. pomanjkanje naraštaja — izbor zanimanja
7. školski pomoga i
8. plate
9. a ki konkursi
10. prikupljanje otpadaka

Na elo «Ko mnogo donosi done e mnogome ponešto» ve stoga ne sme da se primeni na izveštavanje o položaju, namenjeno RSHA-u, jer iz takvog konglomerata trebalo bi še i red po red, da bi se dodao odgovaraju im predmetima.

- i) Postojanje nekoliko ispostava koje *dobro funkcionišu* do vodi da otseci izveštavaju u slede em obliku: ili izveštaji zapo inju »Kako se izveštava iz X. X....«, pa se tada problem objašnjava ili kao izveštaj iz oblasti doti ne ispostave i otuda ne iscrpljuje tematika za celu teritoriju otseka, ili referent uopštava ovaj izveštaj onako, kako se to izlaže pod ta kom c), prenose i ga na celu teritoriju otseka, pošto ga ne ozna ava kao delimi ni izveštaj, ili pak u taj delimi ni izveštaj stavlja opšta izlaganja koja navodno važe za celo podru je otseka.
- k) *Prepisi, statistike, dekreti, uredbe iz obuhva enih cirkulara se, uglavnom, jedva mogu upotrebiti bez dopunskog objašnjenja gledišta otseka.*

- 1) *Izveštaji o licima* iscrpljuju se esto u isto opštim ocenama, a da ovi sudovi niukoliko nisu potkrepljeni dokaznim ili injeni nim materijalom.

Primer :

»Prof. X je potpuno liberalan ovek. Njegova ambiciozna intelektualna priroda ini ga bezvrednim lanom akademskoga kolegijuma, njegova predavanja su samo prose na. Sem toga je konfesionalno vezan«.

Usto treba re i: SD nije inkviziconi kolegium koji donosi presude, ve obaveštajna služba koja saopštava dokazane injenice. Davanje ocena na elno nije na mestu u izveštajima o licima. I RSHA može u svojim izveštajima o licima, upu enim vrhovnoj kancelariji NSDAP, ili Komori Reich-a za kulturu, da saopštava samo injenice, a ne ocene. Gornji izveštaj trebalo je da pokaže sa evidentiranim dokazima, zašto je taj univerzitetski nastavnik »liberalan^, ambiciozan i »intelektualan« i »konfesionalno vezan«. Izveštaji otseka sa takvim ocenama u parolama i u otrcanim frazama potpuno su neupotrebljivi, a i neodgovorni prema licima, za koja se podnose.

- m) Celishodno je da otseci, radi boljega pregleda, daju u potku izveštaja kratak pregled.

Primer :

Uz duži izveštaj o »potku nastave« daje se u potka ono što je najhitnije u slede em rezimiranom pregledu.

»O potku nastave u 9 asova za vreme zimskih meseci živo se diskutuje, u krugovima vaspitaa, zbog teško a koje donosi, naro ito za osnovne škole, u vezi sa raspore ivanjem propisanog nedeljnog broja asova. Radi prebro avanja teško a predlažu se u krugovima vaspitaa, ukoliko potak nastave u 8 asova više ne bi dolazio u obzir, skra eni asovi« (sledi izveštaj od pet strana).

Ili uz jedan izveštaj o *uklanjanju raspe a*.

»U stanovništvu vlada još uvek nemir zbog uklanjanja raspe a iz škola. Vojnici se pojavljuju kao branioci želja crkve. Delom se može primetiti nepovoljno dejstvo neraspoloženja naroda na sakupljanje za zimsku pomo « (sledi izveštaj od šest strana).

n) *Uz izveštaje koji se seku, dakle, izveštaje koji interesuju više referata, otseci još uvek ne prilažu duplikate. Štaviše u najrazličitijim oblicima se navodi da izveštaj treba staviti do znanja još ovome ili onome referatu. Iz tehničkih razloga* napr.: dva referata ne mogu istovremeno obradivati jedan predmet; ili: ako predmet treba da bude uvezan kod III C 1, pa zbog toga nedostaje za kasniju obradu u aktima III C 3 — neophodno je potrebno, *dostavljanje takvoga izveštaja* svakome referatu. Original ili kopija izveštaja imaju biti jasno istaknuti (crveno podvučeno) *za odgovarajućem referatu*, sa napomenom da je drugome referatu to stavljeno do znanja, a imaju se vezati za odgovarajuće mesto u izveštaju o položaju.

OBAVEZA SARADNIKA SD-a

Prilikom stupanja u odnos saradnika (prema terminologiji SD-a: posmatra a) SD-a, zavrbovano lice potpisalo je slede u obavezu.

DOKUMENAT BR. 59

Za posmatra e¹⁾)

Obaveza

Zaklinjem se na vernost svome Fuehrer-u, SS-u i svojim pretpostavljenim. Izjavljujem da u o svemu, što vidim i ujem u okviru svoje službe, sa uvati najve u tajnost prema svim ustanovama, koje prema meni ne stoje u službenom odnosu ili u odnosu pretpostavljenog, uslovljenom Službom bezbednosti, kako za vreme dok pripadam Službi bezbednosti, tako i posle izlaska iz službe.

Ako i uprkos ove zakletve postanem izdajnikom, svesno ili iz nehata, dajem svojim pretpostavljenim pravo, da me kazne u bilo kojem obliku.

Celje, 16 februara 1942
Hriberscek Anton s. r.
(potpis)

Svedoci:

1. — Gustav Fast s. r. SS-kapetan, SS—br. 98329

¹⁾ Za saradnike SD-a.

**OBAVEZA ZA NARO ITO POVERLJIVE
SARADNIKE SD-a**

Izvesni naro ito provereni saradnici SD-a, kao naprimer Anton Hriberscek o kome se radi u ovom dokumentu, upotrebljavani su i za posebno poverljive zadatke. Izvršavanje tih zadataka iziskivalo je i uvid u strogo poverljive spise SD-a. Zbog toga je od takvih agenata uzimana i specijalna obaveza.

DOKUMENAT BR. 60

Rukovodilac ispostave SD-a

Celje
I 132

Celje, 16 februara 1942
10 asova

1. Imenovani (zvanje, položaj)

(Prezime i ime) *Hriberscek Anton*

od nadležstva: *Ispostava SD-a Celje*

izjavljuje:

SS-kapetan Gustav Fast me je detaljno uputio i pouio:

1. o propisima za postupak sa poverljivim aktima u upravi kao i o odgovaranju im specijalnim odredbama poslovnoga reda sa izri tim ukazivanjem na to, da ovi propisi predstavljaju zapovesti ili zabrane vlade Reich-a u duhu § 92 b Krivi nog zakonika Reich-a, nove redakcije;
2. §§ 88 — 93 Krivi nog zakonika Reich-a u redakciji od 24 aprila 1934 godine i § 353 b Krivi noga zakonika Reich-a u redakciji od 2.7.1936.

Poznajem navedene propise i zakone i svestan sam dužnosti, koje za mene proizlaze iz zadatka koji mi je dodeljen. Obe avam da u ih vršiti po najboljem znanju i umenju.

Poznato mi je da obaveza i dužnost držanja u tajnosti postoji i posle moga izlaska iz službe.

p.p.p.¹⁾

Hriberscek Anton s. r.
(Ime i prezime)

¹⁾ Pro itano, priznato, potpisano.

2. Video:

(kao gore)

(rukovodilac nadležstva)

3. I - 132

4 I A 4 priklju iti personalnim aktima ...

Obrazac za pripadnike SD-a

AGENTSKA OBAVEZA SD-a

Za agente koje je SD vrbovao za donošenje običnih obavještenja postojao je formular obaveze kakav je naprimjer dobio na potpis Alfred Kerschischnig u itelj u Mariboru.

I

DOKUMENAT BR. 61

Br. Mbg 1/3

N — Obaveza¹⁾

I

Prezime: *Kerschischnig*

Ime: *Alfred*

Poziv: u itelj zanimanje: u itelj u u iteljskoj školi Graz u Mariboru, Domobranska kasarna kao rukovodilac doma.

Zaposlen: u u iteljskoj školi Graz u Mariboru, Domobrantska kasarna

Mesto stanovanja: Maribor ulica: Mellingerstrasse 36

Rod.: 29.10.1903 u Radkersburg-u

Državljanin: Nema ki Reich

lanstvo: NSDAP, NSV, NSLB, SS-Hauptscharführer²⁾

Porodi no stanje: oženjen, 1 dete

Telef. mogu nost poziva:

Mogu nosti posmatranja:

¹⁾ N — Nachrichten, tj. obavestajna obaveza.

²⁾ NSV — Nationalsozialistische Volkswohlfahrt, tj. Nacionalsocijalisti ko narodno blagostanje, organizacija nacisti ke partije za socijalno staranje; NSLB — Nationalsozialistische Lehrerbund tj. Nac. socijal. savez nastavnika; Hauptscharführer — podoficirski in u SS-u.

Izveštava koga:

Upotrebljen kao:

primedbe: Adresa u Grazu: Technikerstrasse 7/III

bio je referent IIIC 4 kod SD-otseka Graz

Izjava: Obavezujem se da u svoja zapažanja i saznanja na na in koji mi je objašnjen, po najboljem znanju i savesti dostavljati bez ikakvog motiva li nog-egoisti nog interesa. Znam da o zbivanjima za koja saznam pri ovoj delatnosti moram da utim pred nepozvanima, jer ina e treba da o e-
kujem kaznu.

dne

Svedok:

(potpis)

**SD POSMATRA DELATNOST ŠTAJERSKOG
DOMOVINSKOG SAVEZA**

Posmatraju i sva životna područja, SD je u štajerskoj pratio i delatnost Štajerskog domovinskog saveza. Kao i po drugim posebnim pitanjima, tako su, naprimer, povodom jedne sreske skupštine toga saveza u Celju, saradnici SD-a dobili nalog da prikupe obaveštenja o njenom dejstvu na stanovništvo.

DOKUMENAT BR. 62

Služba bezbednosti RF—SS¹⁾

Ispostava Celje

Celje, 28.8.1942.

VRLO HITNO!

O K R U Ž N I C A

Predmet: Sreska skupština Štajerskog domovinskog saveza u Celju

Štajerski domovinski savez održava 29 i 30 avgusta 1942 u Celju svoju prvu sresku skupštinu.

Njeno dejstvo na stanovništvo u idejnom pogledu treba najtanije obuhvatiti i registrovati.

Stoga molim za hitan izveštaj. U tome izveštaju je manje važno da se utvrde opšte stvari, ve treba utvrditi, pre svega, tipi ne izjave, razgovore itd. u esnika, ali i lica koja nisu u estvovala.

Sresko vo stvo u Celju izdalo je po prvi put izveštaj Štajerskog domovinskog saveza o položaju. Prijem toga izveštava u stanovništvu treba stalno posmatrati i o tome nas izvestiti, sa eventualnim predlozima za poboljšanja.

Rok: stalno

Rukovodilac
Presuhn s. r.
SS-potporu nik

Dodatak:

Treba utvrditi i komentare koji su još *pre* sreske skupštine o njoj mogli biti dobijeni.

») RPSS — Reichsführer SS, tj. vo a SS-a Reich-a, službeni naziv Heinricha Himmler-a; prvi zvani ni naziv SD-a je bio kao u zaglavlju.

**IZVEŠTAJ SARADNIKA SD-a O SRESKOJ SKUPŠTINI
ŠTAJERSKOG DOMOVINSKOG SAVEZA**

Na cirkularni zahtev (vidi prethodni dokument) uputio je ing. Max Adolf Westen, jedan od najistaknutijih saradnika nema ke obaveštajne službe u Sloveniji, slede i izveštaj celjskoj ispostavi SD-a.

DOKUMENAT BR. 63

ing. Max Adolf Westen
Celje

Celje, 31.8.1942.

I z v e š t a j

po pitanju sreske skupštine Štajerskog domovinskog saveza
u Celju,
okružnica od 28.8.1942

Može se uopšte konstatovati da je stanovništvo veoma impresionirano održavanjem sreske skupštine, emu treba, pre svega, pripisati da je postignuto toliko u eš e. Bilo bi potrebno ukazati u štampi (i u štampi koja izlazi na slovena kom jeziku) na deo govora saveznoga vo e¹), gde on upozorava da je sazivanje celokupnog stanovništva zasnovano na tome, što je Führer stavio partiji u zadatak da s vremena na vreme položi ra une. Time e se suzbijati i glasinine — koje su najširi slojevi stanovništva pronosili naroito pre, kao i posle sreske skupštine — da niko ne zna emu ovakva sreska skupština koristi. Tako e bi se time stanovništvo upozorilo zašto se sprovodi organizovano u eš e na manifestacijama.

Negativno je delovalo, što Gauleiter i namesnik Reich-a²), uprkos svoga obe anja, nije prisustvovao sreskoj skupštini u Celju. Mogao sam eš e uti primedbu da se Gauleiter verovatno ne usu uje da do e u Donju Štajersku, a naro ito u srez Celje.

*) Vrhovnog rukovodioca volksdeutscher-skog i germanizatorskog „Štajerskog domovinskog saveza“, SS-pukovnika Steidle-a.
) Uiberreither.

Smatram neophodno potrebnim da se govor saveznoga vo e otštampa na slovena kom jeziku i rasturi u najve em broju primeraka mesnim grupama, bilo kao dodatak uz „Štajerski gospodar«, ili pak uz informativni list koji sada izlazi. To je zbog toga neophodno, što svakako ve ina i pozitivno nastrojenoga stanovništva na velikoj priredbi nije vladala jezikom, kao što se i govor zbog kvara na instalaciji zvu nika nije mogao uti.

Na budu im sreskim skupštinama treba prilaz regulisati ve na raskrš ima, a ne tek kod ulaza na mesto skupštine.

Govor je, uglavnom, bio dobro prilago en mentalitetu stanovništva, ali su kod inteligentnijih narodnih slojeva izazvale sumnju neke izjave saveznoga vo e, ukoliko su se odnosile na politi ka pretskazivanja u velikim svetskim zbivanjima za najbližu budu nost. Ovo tim više, što je savezni vo a u nekim svojim ranijim govorima, kao ujesen prošle godine, tako i ovog prole a, davao pretskazivanja za najbližu budu nost koja se zatim nisu obistinila, odn. još se nisu zbila.

Ovom prilikom ne bih hteo da propustim da skrenem pažnju da u izveštajima o zborovima u »Marburger Zeitung«¹⁾ moraju biti izneseni istiniti opisi i brojevi, jer se ina e sveukupnoj propagandnoj delatnosti ne e verovati. Ukoliko sam površno mogao utvrditi, ovo se ne odnosi na izveštaj o celjskoj sreskoj skupštini, ali svakako na svojevremene izveštaje o kampanji za zborove u Donjoj Štajerskoj.

31.8.1942.

Predmet: Logori za preseljenike

U svome izveštaju od 4 jula o. g. naveo sam injenice o nepravilnostima u logorima za preseljenike u Reich-u, koje su doprinele pogoršanju raspoloženja. Izgleda da su starešine logora izmenjene, odn. da su ljudi dospeli i u druge logore, tako da sam od dvojice informatora, koji su posetili **SVOJE** srodnike u Reich-u u logoru Bad Berka kod Weimar-a i Straubig/München, saznao da je raspoloženje u **samome** logoru izvanredno, zbog dobrog postupka, stanja ishrane itd.

¹⁾ List koji je na nema kom izlazio za vreme okupacije u Mariboru.

Obojica su mi, nezavisno jedan od drugog, oduševljeno govorili o stanju u logorima. Pošto sada mnogi posetioци putuju onamo, saznaje se za gore opisane injenice, a u jednome logoru je ve tako, da se tamo dobrovoljno prijavilo više Donjoštajeraca, da ostanu u logoru i da tamo dalje budu zaposleni u radnoj akciji. Ovo se naro ito odnosi na logor Bad Berka. Pod tim okolnostima treba po mogu nosti stimulirati posete srodnika, pošto ovdašnje stanovništvo time dobija zadovoljavaju e vesti, a takve injenice se propagandisti ki imaju smatrati naro ito dragocenim, pošto dolaze iz sopstvenih redova.

Ovaj pasus dajem samo utoliko sa rezervom, pošto mi stoje na raspolaganju samo izveštaji iz navedena dva logora, a ne i iz drugih.

Heil Hitler!

**SARADNIK SD-a IZVEŠTAVA O RADU
ŠTAJERSKOG DOMOVINSKOG SAVEZA**

Karakterističan za način rada SD-a je i ovaj izveštaj Max Adolfa Westen-a. Iz njega se vidi način na koji su saradnici SD-a vršili svoju dužnost posmatranja i izveštavanja, a istovremeno on ilustruje i rad volksdeutscher-ske organizacije koja je u politici komunističkog života okupirane Štajerske igrala dominantnu ulogu.

DOKUMENAT BR. 64

Celje, 4 septembar 1943.

Službi bezbednosti Reichsführer-a SS
Ispostava Celje
Celje

Predmet: Oslobođenje personala u uredima Štajerskog domovinskog saveza za totalno uključivanje u ratne napore.

Na elno i uvodno treba primetiti da, prema mojim mišljenjima, celi Štajerski domovinski savez može da bude suspendovan do kraja rata i da bi se njegovi funkcioneri i službenici morali staviti na raspolaganje totalnom uključivanju u ratne napore, a da se time situacija u Donjoj Štajerskoj nimalo ne bi pogoršala.

Ured za narodnu prosvetu:

U uredu za narodnu prosvetu bilo bi potrebno najviše jedno lice radi daljeg vođenja poslova. Pre svega bi trebalo reprezentativne prostorije odmah upotrebiti za druge svrhe. Nije potrebno da tamo jedan rezervni oficir — koji se navodno vrlo mnogo traže, a naročito što se tu radi o godištu 1912 — vodi poslove sporta. Udruženja, koja su formirana, sva raspolažu po asnim, neplaćenim rukovodiocima, koji ono malo sportskog života još uvek besprekorno vode i koji mogu sportsku delatnost održavati u potrebnom obimu. Koliko

mi je poznato, ni ina e nema nigde profesionalno nameštenih sportskih referenata po srezovima. Centralne organizacije postoje u Mariboru i Grazu, pa bi pri ujedinjenju bilo sasvim dovoljno da su i samo u Grazu, i one izdaju smernice i potpuno su dovoljne. Ne bi ni bilo potrebno, da u Donjoj Štajerskoj postoje posebna sportska pravila i niko ne vidi razlog, zašto se ne zavedu propisi Nacionalsocijalisti kog saveza sportova. Ukoliko bi se sprovodile ve e priredbe propagandisti kog karaktera, mogli bi to po nalogu odmah da sprovedu po asni besplatni rukovodioci klubova. Neko staranje, u pravome smislu re i, sportska udruženja i ina e nemaju od ovog profesionalnog referenta, po imenu Pleterschek-a.

Malobrojnim pozorišnim predstavama, koje se prikazuju, tako e upravljaju centralne organizacije, pa bi ovakve priredbe mogao bez teško a sprovoditi neki po asni nepla ni saradnik u sreskom rukovodstvu ili sreskom na elstvu (referent za kulturu). Tako e bi i kursevima jezika, koje održava Ured za narodnu prosvetu, mogao besplatno da rukovodi jedan u itelj ili profesor celjske gimnazije, a eventualno i neko od lica koja bi preostala u Uredu za narodnu prosvetu.

Može se, uopšte, re i da se ni narod ni udruženja ne ose aju zbrinutirn od strane toga Ureda. Bilo bi umesno da se odmah u celosti preduzme njegovo raspuštanje zbog potpune necelishodnosti.

Ured za radnu politiku:

Ovde se svakako radi o jednome od najnaduvenijih ureda. Za vo enje ra una o interesima DAF¹⁾ potpuno bi bilo dovoljno da postoji jedan pla ni funkcioner. Ne poznajem nijedno preduze e koje ose a da se ovaj Ured o njemu stara, jedino možda baš suprotno, tj. da ga ometa. Jedino što se zna o tome Uredu jeste, da on ispoljava svoje postojanje s vremena na vreme, a u nekim slu ajevima i stalno, putem štampanih stvari i upitnika koji nisu odobreni od strane Glavne statisti ke uprave. Eventualno još i putem apela koji doprinose da radno stanovništvo sasvim poludi. Ovakve izopa enosti i ekscesi su ve u više mahova utvr eni od strane

¹⁾ DAF — skra enica za Deutsche Arbeitsfront, tj. Nema ki front rada.

SD-a. O korišćenju upitnika uopšte ne može biti govora, a pitanja su takva da mogu poslužiti statistici i u najboljem slučaju po skromnom merilu. Pri tome APA¹⁾ uopšte nema nikakvog uticaja i potpuno zavisi od rukovodstva u Mariboru. Interese radnoga stanovništva obezbeđuju i inače u dovoljnoj meri Uprava rada, poverenik Reich-a za rad i Ured za nadzor nad radnjama²⁾ u Grazu.

Želi li se kakvo staranje u socijalnome pogledu, bilo po pitanju nadnica, snabdevanja, karata, kulturno-politički, sportski itd., svakako dolaze u pitanje druge organizacije, a naravno ito napred navedene, pa ovde Ured za radnu politiku uopšte ništa ne može da učini.

U svemu, svima je praksa pokazala da APA u aktuelnim pitanjima *najmanje* mesecima prekasno pokušava da sprovede makakvo staranje. Uzmimo slučaj kuhinja po preduzeima u Donjoj Štajerskoj. Industrijama je preporučeno ili njihova Privredna grupa u Berlinu, ukoliko nisu već same iz razloga celishodnosti organizovale kuhinje, po preduzeima, da takve stvore, pa su dati i odgovarajući saveti. Uredi za ishranu, koji u ovoj stvari imaju najvažniju reč, daju za to sredstva na raspolaganje. I kada su kuhinje po preduzeima već mesecima postojale i radile, smatrao je i APA potrebnim da se tako učini i pozove preduzeima da uredi kuhinje. Kada je video da najvažnija preduzeima i bez njega imaju ovakve kuhinje, takore i zbog svog nagona samoodržanja, htio je naravno i sam neke da organizuje, pa je to i pokušao, i to kod preduzeima sa brojnim stanjem personala od 10—30 lica (vidi fabriku rublja „Hido“), gde naravno kuhinja u preduzeima nije potrebna odn. uopšte se ne može organizovati.

Uzmimio kao primer akciju sa barakama. Ministar Reich-a za naoružanje i municiju, kao nadležna ustanova za staranje o svima preduzeima koja još vrše važne radove, pokrenuo je akciju za postavljanje baraka, izdao je uputstva, izdao

0 APA — Skraćenica za Arbeitspolitisches Amt Štajerskog domovinskog saveza, tj. Ureda za radnu politiku toga saveza.

²⁾ Uprava rada — Arbeitsamt, državna ustanova za posredovanje rada i nadzor nad radnim uslovima;

Poverenik Reich-a za rad — Reichstreuhänder der Arbeit — odgovara Inspekciji rada;

Ured za nadzor nad radnjama — Gewerbeaufsichtsamt, državna ustanova za kontrolu i sprovođenje zakona o radnjama.

naloge za dobijanje baraka, odredio firme koje su imale da isporu uju barake, odobrio za to transporte kod Uprave državnih železnica, odredio one koji će postavljati barake itd. Barake su inače normirane, i postoje samo RLM i RAD barake¹⁾. Pošto je ovde sve pobrojano, izlišno je tu i ukop avanije APA. Ali, ako se on ukop avanije, trebalo bi da to u ini prilikom podizanja, a ne kasnije, kada je već sve uinjeno i, kada više nema mogućnosti da ovde stvori nešto pozitivno ili negativno. Bila bi, istina, prema želji sreskoga vođe, njegova dužnost da nabavi jednu baraku za zbrinjavanje dece. Ovaj zadatak je sreski vođa dao svoj četvorici dosadašnjih rukovodilaca Ureda za radnu politiku, a da dosada nije uinjeno ništa.

Ista je stvar i sa merama za sreivanje nadnica i bezbrojnim drugim navedenim akcijama staranja. Naša je organizacija u svome vrhu tako specijalizovana, da zaista nije potrebno stvoriti još jednu odgovarajuću organizaciju sa istom kompetencijom, koja se za tako mali srez kao što je celjski sastoji ništa manje nego od 17 profesionalnih i 8 poasnih — nepla enih lica. Ako bi to ipak bilo iz izvesnih razloga potrebno, onda bi trebalo nastojati da rukovođenje ovim Uredom preuzmu ljudi koji su zato sposobni (vidi dosadašnje rukovodiocce APA).

U pogledu rada odn. uvođenja DAF (APA) u Donjoj Štajerskoj već sam jednom u radu za SD ukazao na besmislenost ovakvog poduhvata. Potpuno je jasno da se ne može postići ništa, jer ako se vrbuje, baš me u nižim slojevima stanovništva, onda treba nešto dati. U mirnodopskoj izgradnji u Reich-u, dakle, po ev od 1933, moglo se radnome stanovništvu svašta da pruži, kacr klupske zgrade, sportska igrališta, odmarališta, putovanja brodovima, socijalne prednosti, razne druge beneficije opšteg karaktera itd. Ovo u Donjoj Štajerskoj za vreme rata potpuno otpada, a nemoguće je terati propagandu samo reima, apelima koji se najvećim delom ne razumeju, pretnjama, kaznenim merama, merama ograničavanja itd. Naprotiv, svi trapavi pokušaji APA — a pritom izvedeni još od strane nedoraslih ljudi — izazivaju sažaljiv odn.

>) ELM — skraćenica za Reichsluftfahrtsministerium, tj. Ministarstvo vazduhoplovstva Reich-a;

RAD — skraćenica za Reichsarbeitsdienst, tj. Služba rada.

potsmešljiv osmeh. Da se time postiže više negativno nego pozitivno dejstvo mora svakome biti jasno.

Sli no stoji i sa drugim uredima Štajerskog domovinskog saveza, samo imam u tome pogledu isuviše malo dodirnih ta aka da bih mogao nabrojati konkretne stvari. Sigurno je, me utim, da nigde sistem duplog koloseka nije uzeo takve džinovske oblike, kao u Donjoj Štajerskoj.

Paraf: W(esten)

IZVEŠTAJI ISPOSTAVE SD-a U TRBOVLJU

Na osnovu li nog zapažanja svojih organa i izveštaja svojih saradnika iz raznih životnih područja, ispostave SD-a su dostavljale svojim pretpostavljenim ustanovama redovne izveštaje koji su se odnosili na sve oblasti javnoga života. Izveštaji ispostave SD-a u Trbovlju od 27 septembra 1941, podeljeni prema pojedinim životnim područjima i problemima, predstavljaju tipičan primer SD-ovskog izveštavanja.

DOKUMENAT BR. 65

Služba bezbednosti RFSS
Ispostava Trbovlje
III A 4
Stu/Lu.

Trbovlje, 27 septembra 1941

Opšte raspoloženje

Raspoloženje trbovljanskog stanovništva može se označiti veoma potištenim. Kao razlog zato stalno se navodi novo otpuštanje iseljavanja. Međutim u rudarima je navodno već nastalo opšte prodavanje nameštaja, a tako se i pri posetama rudarskim stanovima zaista nailazi na upakovane kofere.

Sledeći događaji su karakteristični za sadašnje raspoloženje stanovništva: u jednoj gostionici u Trbovlju gosti su, u razgovoru, primetili da se sada prikazuje film »...jaši za Nemačku«. Na to je jedan od prisutnih rekao „a mi ćemo se ubrzo voziti“. Time je mislio na iseljenje.

Iz Zagorja se javlja da se pronose razne glasine, zbog toga što tamo nije formiran štajerski domovinski savez. Tako treba iz Trbovlja da bude iseljeno 80% stanovništva, dok bi Zagorje bilo sasvim evakuisano.

U istim krugovima trbovljanskog rudnika uveravaju da će se proizvodnja automatski popeti za 10—15%, čim iseljenje bude završeno. Usto treba,

me utim, još primetiti da se više ne bi smelo iseliti mnogo rudarskih radnika, pošto bi ina e rudnik pretrpeo veliku štetu.

Desilo se tako e da su iz logora za preseljavanje u Rajhenburgu otpuštena neka lica, i da ova sada u gostionicama javno kritikuju Nema ku i njene ustanove, pa tako me u stanovništvom stvaraju mišljenje da se „dobri iseljavaju, a loši puštaju da se vrate“.

Streljanje etvorice komunista u Trbovlju nije u stanovništvu, u pogledu raspoloženja, izazvalo loše posledice. Ljudima je sasvim jasno da e svugde, gde bi se pojavio kakav požar, biti preduzete oštre mere, a s druge strane, priznaju dobro postupanje od strane Nema ke prema Slovencima koji su voljni da sara uju. Ovo mišljenje uveliko se širi ve i me u rudarima.

Široka masa stanovništva sve se više odvaja od komunisti kih bandi, pošto po inje da uvi a beskorisnost otpora. Ima ve mnogo glasova koji odobravaju streljanje takvih individua.

Služba bezbednosti RFSS
Ispostava Trbovlje
III B 3
Stu/Lu.

Trbovlje, 27 septembra 1941.

N a r o d n o z d r a v l j e

Zdravstveno stanje trbovljanskih radnika

Na kretanje brojnog stanja bolesnika u Trbovlju vrše mnogi faktori nepovoljan uticaj. Neki od tih faktora mogli su, me utim, bez teško a da budu eliminisani, tako da bi se moglo o ekivati smanjenje brojnog stanja bolesnika.

Predohrana od nezgoda je nedovoljno razvijena. Savremenom izgradnjom predohrane od nezgoda moglo bi se prema lekarskom mišljenju izbe i 75% povreda od nezgoda. Tako se dešava da se rudni - kome lekaru svakodnevno javlja po 4—6 radnika sa polomljenim nožnim prstima. Kada bi ti radnici imali odgovaraju e cipele sa zaštitnim napravama, moglo bi se ra unati sa velikim smanjenjem broja ovakvih nezgoda.

U rudarstvu su zaposleni mnogi radnici koji nisu dorasli zahtevima koji im se postavljaju, i koji stoga stalno pate od simptoma iscrpljenosti. Lekarsko mišljenje prilikom primanja radnika moglo bi ovo delimi no da spre i. Naro ito bi trebalo najta nije preispitati upotrebu žena i maloletnika. Opšta slaba otporna snaga protiv gripoznih infekcija i mnogobrojne sporedne pojave u toku oboljenja i zale ivanja rana ukazuju na teško pomanjkanje vitamina. Bilo bi otuda najhitnije potrebno da se kod rudara, a naravno i kod njihove dece, organizuje akcija davanja vitamina C odn. D. Zavo enje stalne pouzdane lekarske službe moglo bi izvršiti zna ajni uticaj na smanjenje brojnoga

stanja bolesnika, putem revizije labavih ocena u pogledu radne sposobnosti.

Pitanje stanova, koje možda igra najvažniju ulogu, zahteva višegodišnji rad da bi moglo biti rešeno. U Trbovlju ne predstavlja neki izuzetak ako se u jednome prostoru, koji bi se po pojmovima užega Reich-a upotrebljavao kao ostava zateknu etiri lica kao njegovi stanovnici.

DOKUMENAT BR. 67

Služba bezbednosti RFSS

Ispostava Trbovlje

III C 4

Stu/Lu.

Trbovlje, 27 septembra 1941

B i o s k o p u T r b o v l j u

Ovde, u Trbovlju, se pokazalo da stanovništvo mahom odbija vojni ke filmove, naro ito filmove sa tendencijom, dok rado pose uje igrane filmove. Tako je napr. »Ve iti Jevrejin« potpuno podbacio a i »Pobeda na Zapadu« je mogla biti bolje pose-ena. Ipak su, u ovom drugom filmu, gledaoci sa interesovanjem pratili prikazivanje borbe. Naro i- to slike oružanog SS-a i napada štuka izazvale su opšte divljenje.

Pred svakim glavnim filmom prikazuje se najnoviji. nedeljni žurnal koji stanovništvo prati sa oduševljenjem.

DOKUMENAT BR. 68

Služba bezbednosti RFSS

Ispostava Trbovlje

III C 4

Stu/El.

Trbovlje, 27 septembra 1941.

P r o p a g a n d a

Propagandni plakat, koji je u Berlinu izdao stru -
ni ured za rudarstvo Nema kog fronta rada, a
koji vrbuje za „Nema ke rudare“, trebalo je ovde,
u Trbovlju, da bude javno istaknut. To je moglo
još biti spre eno u poslednjem trenutku, pošto
ovaj propagandni plakat izgleda naro ito za Do-
nju Štajersku potpuno neprikladnim. U jednoj
oblasti, u kojoj komunisti ka propaganda nailazi
na plodno tie, nikako se ne sme govoriti o »mobi-
lizaciji poslednjih snaga“ i o paroli „bez uglja
nema elika, bez elika nema ma a i nema slobode“.
Sem toga se u ovom propagandnom plakatu
naro ito isti e jnema ka narodnosna pripadnost,
što bi loše delovalo u oblasti, u kojoj je 90% sta-
novništva slovena ke krvi.

Služba bezbednosti RFSS

Ispostava Trbovlje

IV A 1

Stu/Lu.

Trbovlje, 27 septembra 1941.

Položaj na sektoru protvnika SD

Komunisti ka aktivnost u poslednjim nedeljama sve više popušta. Ubistvo pripadnika Wehrmannschaft-a, Franza Tausel-a, može se označiti bezmalo kao poslednje razgaranje ovog banditskog ratovanja, mada i to delo treba oceniti samo još kao pojedina nu akciju. U nedelji od 14—21.9. 1941 istaknuti su u službenoj sobi trbovljanskog sindikata u Hrastniku leci Komunisti ke partije. Komunisti ko nastojanje može se u Hrastniku primetiti jedino me u rudarima. Treba, me utim, u budu nosti još utvrditi, nisu li studenti propagandisti ki nastrojeni za Komunisti ku partiju. Navodno se održavaju sastanci studenata, za vreme kojih se politizira. Otuda bi bilo vrlo dobro, kad bi se preko Uprave rada, studentima pribavilo kakvo zanimanje.

U Trbovlju se šire glasine, da su izvesna lica saopštila, preko posrednika, Tajnoj državnoj policiji i Službi bezbednosti da bi ona, ako im se zagarantuje da ne e biti kažnjena, navela sve komuniste poimeni no i sa njihovim mestima boravka.

DOKUMENAT BR. 70

Služba bezbednosti RFSS
Ispostava Trbovlje
IV A 1
Stu/Lu.

Trbovlje, 27 septembra 1941

G e s t a p o

U vremenu od 14. do 26.9.1941 Tajna državna policija ispostave Trbovlje uhapsila je 15 lica. Uhapšeni su pod teškom sumnjom zbog komunističke delatnosti, kao rasturanje letaka, pomaganje odbeglih komunističara, s jedne strane, a s druge, zbog saradnje u raznim napadima. *Dva lica su veponovo puštena na slobodu.*

3) Pravosudne funkcije i poterna služba

PRAVOSUDNE FUNKCIJE KOMANDANTA SIPO I SD-a

Okupacione policiske vlasti preuzele su i pravosudne funkcije u okupiranoj Sloveniji. Za Štajersku je o tome komandant Sipo i SD-a izdao slede u naredbu.

DOKUMENAT BR. 71

Komandant
policije bezbednosti i SD-a
u Donjoj Štajerskoj
odelj. za krivi ne predmete I 1

Prepis

Maribor, 9.8.1941.

Predmet: Gonjenje kažnjivih dela

Veza: Dekret Šefa civilne uprave od 19.5.1941. RV 1941
i

Gore navedenim dekretom naredio je Šef civilne uprave da politički komesari predaju nadležnim službenim ustanovama SD-a na dalji postupak sve predmete o kažnjivim delima koji se kod njih nalaze, kao i one koji e im još pristiti, uz uzdržavanje od makakve svoje odluke. Razlog ovoj naredbi je, da se na sektoru krivi noga pravosu a, do stupanja u dejstvo nema kog pravosu a u Donjoj Štajerskoj, pripremi jedinstveno usmereno su enje po kažnjivim delima. Jedinstvenost krivi no-pravnih odluka, kojoj se teži, može biti garantovana jedino, ako e odluke donositi jedna centralna ustanova. Iz toga razloga se sa dejstvom od ovoga asa, pri mome ko-

mandnome štabu obrazuje posebno odeljenje za krivi ne predmete, koje e, do daljega, *jedino* biti nadležno za su enje po svima kažnjivim delima, po injenim u Donjoj Štajerskoj

Službene prostorije odeljenja za krivi ne predmete nalaze se u zgradi Tajne državne policije, ustanova Maribor Tappeinerplatz. Vo enjem toga odeljenja zadužen je **SS**-major, vladin savetnik dr Machule. Za njegovog zamenika odredjem referenta SD-otseka Graz, savetnika sreskoga suda dr Grail-a. Službene ustanove SD-a e prikupiti sve krivi nepravne predmete koji se nalaze na njihovoj teritoriji, kao i one koji još prispjevaju, i uputi e ih odeljenju za krivi ne stvari. Po mogu nosti se krivi nim aktima ima dodati ocena o licu i sadašnje celokupno držanje u inioca, kao i predlog za kaznu.

Komandant policije poretka Alpiske oblasti zamoljen je da njemu pot injenim jedinicama žandarmerije izda uputstvo, da sve predmete o kažnjivim delima neodložno podnesu mesno nadležnoj službenoj ustanovi SD-a.

Radi olakšanja službene prepiske imaju sva propratna pisma prilikom dostavljanja krivi nih predmeta nositi na jasno vidljivome mestu oznaku „krivi ni predmet“. Njih treba u duplikatu poslati Komandantu policije bezbednosti i SD-a u Donjoj Štajerskoj, odeljenje za krivi ne predmete, Maribor, Tappeinerplatz.

Referent pri SD-otseku Graz, savetnik sreskoga suda dr Grail, izvrši e inspekciju u toku slede ih dana svih zatvora u Donjoj Štajerskoj. Ovom prilikom e mu se, ako želi, izruiti svi predmeti o kažnjivim delima koji se nalaze pri zatvorima kao i pri svim policiskim ustanovama.

Potpis: Lurker
SS-pukovnik

VANREDNI SUD ZA PRIPADNIKE NOP-a

U Gorenjskoj je Šef civilne uprave obrazovao vanredni sud u okviru bezbednosno-policiskih ustanova, koji je imao specijalni zadatak da sudi pripadnicima NOP-a.

DOKUMENAT BR. 72

Šef civilne uprave u
okupiranim područjima
Koruške i Kranjske

Bled, 29. jula 1941

Politi kom komesaru u Radovljici, Kranju,
Škofjok Loki,
Kamniku i Litiji,
Gospodinu komandantu policije bezbednosti i SD-a
(sa 12 kopija),
Gospodinu komandantu žandarmerije (sa 5 kopija).
Gospodinu sudskom savetniku dr Kurtu Messiner-u,
kod političkog komesara u Kranju,
Gospodinu SS-majoru, vladinom savetniku, dr Bauer-u u Park hotelu,
Gospodinu kapetanu policije poretka Heinzu Hübner-u, komandiru 2. ete rez. pol. bat. 181 u
Št. Vidu na Savi.

Predmet: Obrazovanje vanrednog suda za suđenja komunističkim elementima.

Komunistički elementi u okupiranom području izvršili su dela sabotaze i pokušavaju da ih vrše. Za kažnjavanje ovih elemenata obrazovao se zato vanredni sud.

VANREDNI SUD SA INJAVAJU :

sudski savetnik dr Kurt Messiner, kao predsednik, SS-major vladin savetnik dr Bauer i kapetan policije poretka Heinz Hübner — kao članovi.

Tužbu kod ovog vanrednog suda zastupa jedan SS-oficir, koga odredi Komandant policije bezbednosti kod Šefa civilne uprave u okupiranim područjima Koruške i Kranjske.

Vanredni sud sastaje se prema potrebi u mestu koje predsednik odredi.

O toku rasprave, o presudi i izvršenju presude sastaviti zapisnik iz koga će se videti imena sudija, osuđenih i svedoka na koje se izjave osuda oslanja.

Presude kojima se izriče smrtna kazna dostaviti meni na odobrenje.

Smrtnu kaznu izvršiti streljanjem. Rez. pol. bat. 181 daje odred za izvršenje.

Zadržavam sebi pravo da u pojedinom slučaju naredim drukčiji način izvršenja smrtne kazne.

Overava:

Potpis ne itak

Pol. 1015/ 3 A I

Potpis: Kutschera

**PROPISI O KRIVI NOM PRAVOSU U
U ŠTAJERSKOJ**

U Štajerskoj je ovlaš enje za krivi no pravosu e, izdato komandantu Sipo i SD-a, utvr eno posebnom naredbom Šefa civilne uprave, kojom su precizirane sve pojedinosti formalno pravne prirode.

DOKUMENAT BR. 73

Prepis

Šef civilne uprave u Donjoj Štajerskoj
CdZ RV¹⁾ 15/1 — 1942 Graz, 13 marta 1942.

Predmet: Krivi no pravosu e u Donjoj Štajerskoj

Komandantu policije bezbednosti i SD-a
u Donjoj Štajerskoj

SS — pukovniku Lurker-u

Maribor

Ulica Carneri 7

Nalažem komandantu policije bezbednosti i SD-a u Donjoj Štajerskoj da sprovodi krivi no pravosu e u Donjoj Štajerskoj prema slede im direktivama:

- 1.— Izricanje smrtne presude nad politi kim zlo incima (uglavnom zlo ini -protiv moje naredbe od 16.8.1941, V. u. A. Bl. br. 38, strana 291) vrši komandant policije bezbednosti i SD-a li no.
2. — Nadležnost sreskih na elnika (upravnika policije ili predsednika opštine u Mariboru) za gonjenje kažnjivih dela, koja prema propisima u župi Reich-a Štajerskoj, spadaju u nadležnost upravnih organa, ostaje nepromenjena. Sreski na elnici (upravnik policije ili predsednik opštine u

¹⁾ Chef der Zivilverwaltung, tj. Šef civilne uprave;

RV — Recht und Verwaltung, tj. pravno-administrativni osek.

Mariboru) sem toga gone i ona kažnjiva dela, koja bi prema propisima u župi Reich-a Štajerskoj, spadala u sudsku nadležnost, ako ih kazneno odeljenje komandanta policije i SD-a preda iz razloga celishodnosti sreskim na elnicima (upravniku policije ili pretседniku opštine u Mariboru). Njihovo pravo kažnjavanja (zatvor do 6 nedelja i nov ana kazna do 150.— RM ili jedna od tih kazni) ostaje nepromenjeno prema odredbama br. 1 i 2 naredbe Šefa civilne uprave u Donjoj Štajerskoj od 22.7.1941, RV/41 — 175.

3. — Gonjenje svih ostalih kažnjivih dela, koja prema odlukama u župi Reich-a Štajerskoj, spadaju u sudsku nadležnost, vrši kazneno odeljenje komandanta policije bezbednosti i SD-a, ukoliko se ne smatra potrebnim ustupanje državnom tužioštvu kod okružnog suda u Graz-u (uporedi pod II, br. 18).

Za rad kaznenog odeljenja imaju važiti slede e smernice:

I.

Materijalne odredbe

Temelj kažnjavanja sa injavaju pravne norme koje je doneo Šef civilne uprave u Donjoj Štajerskoj.

Za sve ostalo imaju se primeniti, po smislu, kazneni zakoni koji važe u župi Reich-a Štajerskoj, kao i sve krivi no-pravne odredbe, sadržane u sporednim zakonima.

II.

Odredbe o krivi no-pravnom postupku

- 1.) Sve prijave za kažnjiva dela bez političke pozadine e se, kao i dosada, podnositi kaznenom odeljenju kod komandanta policije bezbednosti i SD-a. (Izuzimaju se one prijave za kažnjiva dela za koje su gonjenje nadležni okružni na elnici, upravnik policije ili pretседnik opštine u Mariboru).

- 2.) Državna kriminalna policija, nadležstvo Maribor i Celje, Tajna državna policija Maribor i Celje, imaju priložiti prijavi kaznenom odeljenju svoja mišljenja o visini kazne sa obrazloženjem.
- 3.) Jedan opunomo enik komandanta policije bezbednosti i SD-a ima se postaviti kod kaznenog odeljenja kao zastupnik optužbe. On ima podneti pismeni zahtev za kaznu. Kod usmenog pretresa on zastupa optužbu. Za zastupnika optužbe može se postaviti i jedan inovnik Tajne državne policije ili Državne kriminalne policije.
- 4.) Postupak je na elno usmen.
- 5.) Uobli avanje usmenog pretresa spada u dužnost opunomo enika Komandanta Sipo i SD-a.
Pretres treba da se sprovede tako, kako to najbolje služi iznalaženju istine i pravde.
- 6.) Optuženom se može za usmeni pretres postaviti branilac. Braniocu, koga je optuženi sam izabrao, potrebno je odobrenje kaznenog odeljenja.
- 7.) Kazneno odeljenje izri e:
 - a) Smrtnu kaznu;
U odluci se ima jasno odrediti na koji e se na in smrtna kazna izvršiti.
 - b) Lišenje slobode;
U odluci ili u kaznenom nalogu treba jasno odrediti u kome obliku i po kojim odredbama e se kazna sprovesti.
 - c) Nov anu kaznu;
Visina nov ane kazne je neograni ena. U odluci ili u kaznenom nalogu treba odrediti, za slu aj da se nov ana kazna ne može izvršiti, kolikom vremenskom kaznom lišenja slobode se nov ana kazna zamenjuje, i do koga roka treba nov anu kaznu platiti.
 - d) Konfiskaciju;
Mogu se konfiskovati svi predmeti koji su kažnjivim delom proizvedeni ili za takvo delo upotrebljeni ili namenjeni, pa i ako isti ne pripadaju izvršiocu dela.

- 8.) Pojedina ni opunomo enik Komandanta Sipo i SD-a donosi presudu o lišenju slobode do 2 godine i novane kazne do 10.000.— RM ili jednu od tih kazni. Ako je potrebno za jedno krivično delo izreči kaznu veću od ove, opunomo enik Komandanta Sipo i SD-a ima za usmeni pretres da pozove, kao savetnike, dvojicu sudija-porotnika. Odluku treba usmeno objaviti i pismeno izraditi. Presuda treba da glasi: „Po krivičnom predmetu protiv odlučuje se.“
- 9.) U slučaju da je stanje dovoljno razjašnjeno, a ne dolazi u pitanje izricanje veće kazne od lišenja slobode do 6 meseci i novane kazne od 1.000.— RM, ili jedna od tih kazni, može se odustati od usmenog pretresa i izdati kazneni nalog koji se dostavlja optuženom. Ipak treba optuženom dati priliku za izjašnjavanje.
- 10.) Protiv naloga i odluka kaznenog odeljenja nije dopušteno pravno sredstvo.
- 11.) Za sve odluke i kaznene naloge potreban je potpis rukovodioca kaznenog odeljenja. Odluke i kazneni nalazi postaju tim potpisom punovažni i izvršni, ukoliko nije drukčije predviđeno u tač. 12.
- 12.) Odluke o smrtnoj kazni i o kazni lišenja slobode preko 10 godina mora potpisati Komandant Sipo i SD-a, da bi ove postale pravosnažne.
- 13.) Pokretanje izvršenja kazne ima da usledi preko kaznenog odeljenja.
Kazne lišenja slobode preko 1 godine izdržavaju se, po pravilu, u kaznenom zavodu u Mariboru, inače u zatvorima u Mariboru ili Celju, ili u jednom od sudskih zatvora.
- 14.) Komandant Sipo i SD-a može odluku ili kazneni nalog ukinuti ili izmeniti.
- 15.) Kazneno odeljenje odlučuje o obnavljanju postupka.
- 16.) Kod izricanja smrtne kazne ima se podneti odluka sa mišljenjem Komandanta Sipo i SD-a radi vršenja prava pomilovanja. Zadržavam sebi vršenje prava pomilovanja

i za slu ajeve u kojima je izre ena kazna lišenja slobode preko 10 godina.

U ostalom prenosim vršenje prava pomilovanja na Komandanta Sipo i SD-a, koji ovo pravo može sa svoje strane preneti opet na rukovodioca kaznenog odeljenja.

- 17.) U kaznenom odeljenju ima se o svima presudama voditi evidencija uz celishodnu primenu propisa o kaznenom registru.
- 18.) U podesnim slu ajevima, kada se okrivljeni nalazi u zatvoru, može se postupak predati državnom tužioštvu kod zemaljskog suda u Graz-u.
- 19.) Jednostavni slu ajevi, kod kojih se ne o ekuje viša kazna od 6 nedelja zatvora i 150.— RM nov ane kazne, mogu se predati sreskim na elnicima (upravniku policije ili predsedniku opštine u Mariboru na Dravi) na gonjenje.
- 20.) Napla ene nov ane kazne i konfiskovani nov ani iznosi mogu se upotrebiti za pokri e izdataka kaznenog odeljenja, kao pla anje nagrada svedocima, stru njacima i drugih službenih troškova, uz odgovaraju e knjiženje.

III

Nedirnuta ostaje nadležnost Tajne državne policije za izricanje zaštitnog zatvora do 21 dan i predaju u prihvatni logor, i naledležnost Državne kriminalne policije za preventivno suzbijanje kriminaliteta.

Potpis: Uiberreither
Overava:
Haas s. r.

**UREDBA ŠEFA CIVILNE UPRAVE O KAŽNJAVANJU
PRIPADNIKA NOP-a**

i

Šef civilne uprave je bio ovlašćen ne samo za donošenje formalno-pravnih propisa, nego i materijalno-pravnih uredbi sa zakonskom snagom. Po njima su sprovođili pravosuđe i bezbednosno-policiski organi.

DOKUMENAT BR. 74

Prepis

Uredba Šefa civilne uprave u Donjoj Štajerskoj od 16.8.1941.

Povodom pojave pojedinih naoružanih komunističkih bandi naređujem, na osnovu ovlašćenja koje mi je dato, radi zaštite stanovništva:

1. Ko učestvuje u naoružanom okupljanju kazniće se smrtu prema uredbi od 14. aprila 1941. Isto kazniće podleže ko članovima ovakvih bandi daje skloništa, snabdeva ih namirnicama ili podupire ih na drugi način i sa njima održava veze. Imovina ovih pobunjenika, njihovih jataka i njihovih porodica konfiskuje se.
Ko sazna za pojavu bandi, a propusti da najbržim putem o tome izvesti najbližu policijsku službenu ustanovu, kazniće se najtežim kaznama.
2. Ko neovlašćen drži vatreno oružje, municiju, ratnu spremu i eksploziv, kazniće se smrtu na temelju uredbe od 17.5.41. Isto kazniće podleže, prema uredbi od 14.4.1941 ko vrši sabotažu ili uništava žetvene zalihe paljevinama.
3. Lica koja su posle 6.4.1941 izbegla iz Donje Štajerske u inostranstvo ili su iseljena i vraćaju se bez dozvole u Donju Štajersku, biće kažnjena teškim kaznama. U teškim slučajevima može biti određena smrtna kazna. Istim kaznama podleže ko bez potrebnih dokumenata za prelaz granice pređe granicu iz inostranstva. Pogranični organi imaju nalog da vatrenim oružjem spreče sve pokušaje ilegalnog prelaženja granice.
4. Svi rukovodioci preduzeća imaju izostanak radnika sa radnoga mesta odmah prijaviti najbližoj policijskoj ustanovi. Nepoštovanje se kažnjava.

Maribor, 16. avgusta 1941.

Potpis: Uiberreither

Bekanntmachung.

Aus Anlaß des Auftretens einzelner bewaffneter kommunistischer Banden ordne ich zum Schutze der Bevölkerung auf Grund der mir erteilten Ermächtigung an:

1. Wer an einer bewaffneten Zusammenrottung teilnimmt, wird nach der Verordnung vom 14. April 1941 mit dem Tode bestraft. Gleicher Strafe unterliegt, wer den Mitgliedern solcher Banden Unterkunft gewährt, sie mit Lebensmitteln versorgt oder in sonstiger Weise unterstützt und mit ihrer Verbindung dadurch erhält. Das Vermögen dieser Anführer, ihrer Helfershelfer und ihrer Familien wird eingezogen. Wer von dem Auftreten der Banden Kenntnis erhält und es unterläßt, die nächste Polizeidienststelle auf dem schnellsten Wege davon zu unterrichten, wird mit schwerster Strafe bestraft.

2. Wer Schusswaffen, Munition, Kriegsgüter und Sprengmittel unerlaubt im Besitz hat, wird nach der Verordnung vom 17. Mai 1941 mit dem Tode bestraft. Gleicher Strafe unterliegt nach der Verordnung vom 14. April 1941, wer Sabotage verübt oder Ersatzvorräte durch Brandstiftung vernichtet.

3. Personen, die nach dem 1. April 1941 aus der Untersteiermark in das Ausland geflüchtet sind oder ausgesiedelt worden sind und unerlaubt nach der Untersteiermark zurückkehren, haben schwere Strafen zu erwarten. In schweren Fällen kann die Todesstrafe verhängt werden. Gleichen Strafen unterliegt, wer ohne die erforderlichen Grenzübertrittspapiere die Grenze vom Ausland her überschreitet. Die Grenzorgane sind angewiesen, alle Versuche, die grüne Grenze zu überschreiten, mit der Schußwaffe zu verhindern.

4. Alle Betriebsleiter haben das menschenwürdige Wegbleiben von Arbeitern von der Arbeitstelle sofort der nächsten Polizeidienststelle zu melden. Zuwiderhandlungen werden bestraft.

MARBURG a. d. Draa, den 16. August 1941.

gez. **Uiberreither.**

Jeder Hausbesitzer ist verpflichtet, diese Bekanntmachung an der Innenseite der Haustüre in sichtbarer Form anzubringen und im Falle der Beschädigung für Ersatz zu sorgen. Vask hišni posestnik je dolžan, pritržiti ta razglas v vidni obliki na notranji strani vešnih vrat in ga v obzaru popraviti takoj nadomestiti z novim.

MARBURG a. d. Draa, den 23. Juli 1942.

Der Kommandeur der Sicherheitspolizei und des SD in der Untersteiermark

Lurker

H-Standortführer.

Cillier Druckerei, GMB.

Odredba.

Ob priliki nastopanja posameznih oboroženih komunističnih sodrg odrajan za varstvo prebivalstva na podlagi podkoljenega mi pooblastila:

1. Kdor se udeleži oboroženega sestanka, bo po odredbi od 14. aprila 1941 obsojen na smrt, isti kazni podležo, kdor članom takih sodrg sodi hivalitiče, jih preskrbuje s živili ali jih na kakršen koli način podpira ter je z njimi v zvezi. Premotenje teh sporužnikov, njihovih pomagačev in njih družin bo odvzeto. Kdor hrva o nastopu takih sodrg in se obvesti najbližnji potom najbližnje policijske postaje, bo kaznovan z najtežimi kaznimi.

2. Kdor kjub prepovedi poseduje strelno orožje, municijo, vojno orožje in razstrelivo, bo po odredbi od 17. maja 1941 kaznovan s smrtjo. Isti kazni podležo po odredbi od 14. aprila 1941, kdor se udeleži nabotale ali potem razpisa uniči zaloge žetve.

3. Osebe, ki so po 6. aprila 1941 pobegnile in Spodnje Štajersko ali ki so bile izseljene in se brez dovoljenja vrnajo na Spodnje Štajersko, bodo strogo kaznovane. V posebno težkih slučajih se lahko izreče smrtna kazen. Isti kazni podležo, kdor iz nezornosti, brez polnočni listila (Grenzübertrittspapiera) orekorači mejo. Obmejni organi so primorani, vse politične, prekoračitve zeleno mejo, s strelnim orožjem preprečiti.

4. Vsi vodje obratov morajo neopravičene izostanke delavcev od delovnih mest takoj javiti najbližnji policijski postaji. Prekršitve bodo kaznovane.

MARBURG a. d. Draa, dne 16. avgusta 1941.

gez. **Uiberreither.**

An die Bevölkerung!

Die feigen Mordüberfälle von kommunistischen Banden auf die friedliche Bevölkerung dauern an. Wieder haben unschuldige Menschen ihr Leben unnütz opfern müssen.

Diese Überfälle sind nur möglich, weil den feigen Mordbuben aus der Bevölkerung Hilfe zuteil wird. So wurde einwandfrei die Versorgung der Banden mit Unterkunft, Lebensmittel und Nachrichten durch die Bevölkerung festgestellt.

Ich bin daher gezwungen,

schärfste Massnahmen

zu treffen, welche

über die gesamte Bevölkerung

unsägliches Leid bringen und auch Unschuldige treffen werden. Schuld daran trägt jeder, der nicht tatkräftig mitwirkt, diese ruchlosen Morde zu verhindern.

Wer also in letzter Stunde noch grösseres Leid von diesem Lande abwenden will, der trage ehestens dazu bei, dass der Tätigkeit dieser unverantwortlichen Elemente Einhalt geboten wird.

Veldes, den 3. September 1941.

Der Chef der Zivilverwaltung
Kutschera

Proglas šefa civilne uprave u okuranim krajevima Koruške i Kranjske, najoštrijih mera protiv stanovništva, zbog njego

Prebivalstvu!

Nadaljuju se strahopetni morilski napadi komunističnih tolpa na mirno prebivalstvo. Zopet so morali nedolžni ljudje po nepotrebnem žrtvovati svoje življenje.

Ti napadi so le mogoči, ker dobijo strahopetni morilci pomoč od prebivalstva. Tako se je jasno dognalo, da prebivalstvo podpira tolpe s tem, da jih vzame pod streho, jim daje živila in obvestila.

Radi tega sem primoran k

najstrožjim ukrepom

ki bodo

vsemu prebivalstvu

prizadejali neizrečeno gorje in zadeli tudi nedolžne. Kriv tega je vsak, ki ne pomaga najodločneje, da se ti brezobzirni umori preprečijo.

Kdor torej hoče v zadnji uri od te dežele odvrniti še večje gorje, naj nujno pripomore, da se napravi konec delovanju teh neodgovornih elementov.

Veldes, dne 3. septembra 1941.

Načelnik civilne uprave
Kutschera

Kutschera, upu, e.,
vog rodoljubivog držanja u leto s

PROPISI O POTERNOJ SLUŽBI

Nema ki propisi o ratnoj poternoj službi prošireni su i na okupirano slovena ko područje. Po njima su postupati organi bezbednosno-policiskog aparata.

DOKUMENAT BR. 75

Reichsführer SS Berlin, 5.12.1942
i Šef nema ke policije
u Ministarstvu unutrašnjih poslova Reich-a
S-V C 2 br. 1193/42 i O-Kdo I — Ia br. 40/42¹)

Poverljivo!

Hitno saopštenje

Podre enim ustanovama policije bezbednosti i SD-a

— Razdelnik E —

Višim vo ama SS i policije,
Zapovednicima i inspektorima policije poretka,
Upravnicima državne policije.

Izvan teritorije Reich-a sa dodatkom:

Molim da se na teritoriji
vaše komandne nadležnosti
postupi u istome smislu

Obave štiti:

(Sledi spisak minisatrstava, najviših državnih, vojnih i partiskih ustanova, kao i centralnih rukovodstava parti-
skih formacija i organizacija SS-a)

*Predmet: Ratna poterna služba (potrebne akcije za odbeglim
ratnim zarobljenicima i inostranim radnicima i po-
ja ani nadzor nad licima*

S-V C 2 — Policija bezbednosti, Uprava V RSHA, otek
C 2; i O-Kdo I — Ia — Policija poretka, Komanda I otek Ia.

A. *Zadatak potere*

Broj inostranih radnika koji su prekršili ugovor, koji skitni are ili se opet kre u prema svojoj domovini, kao i broj odbeglih ratnih zarobljenika je u znatnoj meri porastao u poslednjim mesecima, uprkos svih mera pre ohrane i spre avanja.

Usled toga raste broj političkih i kriminalnih krivičnih dela koja vrše ova odbegla lica, tako da treba računati sa daljim ugrožavanjem javne bezbednosti s njihove strane. Pri tome opasnost od formiranja bandi igra ulogu koju ne treba potcenjivati.

Isto tako zahteva pojačanu pažnju i potera za neprijateljskim špijunima i saboterima, padobranskim agentima, licima koja neovlašćeno nose uniformu, za nemačke radnicima koji su prekršili ugovor i nemačke dezerterima.

Svako, ko u estvuje u poteri, bilo da je službenik, vojnik ili pomoćnik na silu, mora biti svestan da svaki ratni zarobljenik koji je uspeo da pobegne, predstavlja pojačanu neprijateljske vojne i privredne snage na osnovu znanja koje je stekao u Reich-u. Opasnost i od sabotaže i mogu nositi neprijateljske špijunaže rastu sa svakim uspelim bekstvom. Svaki gubitak jedne inostrane radne snage u Reich-u negativno deluje na ratnu proizvodnju. Svako uspelo bekstvo predstavlja za druge radnike ili ratne zarobljenike potsticaj da tako e pokušaju bekstvo.

Bezbednost Reich-a zahteva otuda obimne mere, kako za sprećavanje bekstva, tako i u poternoj delatnosti (ratna poterna služba).

B. *Ratna poterna služba*

Za voćenje ratne poterne službe i za upravljanje njome nadležna je kriminalna policija.

Da bi se ratna poterna služba ustrojila jedinstveno i efikasno i da bi se sprećilo udvajanje posla obrazovana je u Upravi kriminalne policije Reich-a Centrala za ratnu poternu službu (C 2 k).

Pri budućoj izgradnji ratne poterne službe polazi se od iskustva da se, prvo, pojedina na potera nije uvek pokazala dovoljnom, a drugo, da nisu više date ni tehničke

moгу nosti za raspisivanje pojedina nih potera. Propisi koji su dosada bili merodavni za poteru za odbeglim ratnim zarobljenicima i radnicima koji su prekršili ugovor bi e — ukoliko u ovoj naredbi nije ve druk ije odre eno — uskoro novo redigovani.

Ponovno najodlu nije nalažem rukovodiocima svih poiiiciskih vlasti da se pobrinu da fotografije, otisci prstiju i ta ne personalije svih odbeglih zarobljenih *oficira* budu neodložno i najve om brzinom poslati Upravi kriminalne policije Reich-a (Centrali za ratnu poternu službu).

Rukovodstvo egzekutive u celoj oblasti ratne poterne službe, njeno organizovanje i sprovo enje spada u nadležnost rukovodilaca ustanova kriminalne policije (kriminalnih odeljenja pri komandantima policije bezbednosti i SD-a), u njihovom teritorijalnom delokrugu.

Zadatak Tajne državne policije ostaje isle enje i suzbijanje neprijateljskih organizacija i doma ih i inostranih pomaga a.

Važna zapažanja, ste ena prilikom potera, a zna ajna za isle ivanje protivnika i njegovo suzbijanje, imaju ustanove kriminalne policije da saopštavaju ustanovama Gestapo-a, a obrnuto, ove druge imaju da saopštavaju ustanovama kriminalne policije zapažanja koja su važna za poternu službu.

Inspektori (zapovednici) policije bezbednosti i SD-a ukop avaju se — ukoliko im u slede em nisu dodeljeni odre eni zadaci — u nadzornom i regulativnom pogledu, ukoliko se pojave teško e pri pregovorima sa drugim ustanovama i vlastima ili pri sprovo enju ratne poterne službe.

Ukoliko se u akciji upotrebe kao poja anje ili samostalno, snage policije poretka, inspektori (zapovednici) policije poretka e donositi potrebne mere u sporazumu sa inspektorima (zapovednicima) policije bezbednosti i SD-a.

C. *Poterne mere*

I

Da bi se oslobodio potrebni broj snaga policije bezbednosti za nužne zadatke ratne poterne službe imaju se sve

ustanove policije bezbednosti koristiti u pojačanoj meri ve datim ovlašćenjem da više ne obrađuju bezvredne stvari (uporedi moju okružnicu — S V 1 br. 82/39 g. od 25. 8.1939 po predmetu »Rastereenje državne kriminalne policije" — neobjavljeno — i okružnicu Šefa policije bezbednosti i SD-a — S V 1 br. 78/39 — 151 — g. od 31.8.1939. po predmetu: »Rastereenje tajne državne policije« — neobjavljeno —).

Saobrazno sporazumu, postignutom sa OKW-om biće, prema poimenim traženjima policije bezbednosti u cilju pojačanja personala za bezbednosno-policiske poterne komande, iz Wehrmacht-a otpušteno i privremeno oslobođeno vojne obaveze do 20 ljudi po jednoj vojnoj oblasti, i to lica koja su učestvovala u Prvom svetskom ratu, godišta 1896 do 1899, ukoliko se takva lica nalaze u aktivnoj vojnoj službi. Ako se radi o vojnim obveznicima koji još nisu pozvani u vojnu službu, oslobodiće ih komande vojnih okruga privremeno vojne obaveze, radi potreba policije bezbednosti.

Rukovodioci ustanova kriminalne policije staviće se u tu svrhu, uz saradnju inspektora policije bezbednosti i SD-a, u vezu sa rukovodiocima ustanova Abwehr-a, kako bi zajednički postigli dodeljivanje 20 lica po jednoj vojnoj oblasti kod naelnika štaba komande vojne oblasti, uz ukazivanje na važnost te stvari. O tome je teletipom već izdato posebno uputstvo.

Poterne patrole svih kriminalno-policiskih ustanova imaju se dopuniti sopstvenim snagama i službenicima tajne državne policije.

Dalje odrede za vršenje poterne službe, kao i pojačanja, imaju dati snage policije poretka (zaštitna policija Reich-a i opština, kao i žandarmerija).

Da bi se što uspešnije savladali vojni i bezbednosno-policiski zadaci ratne poterne službe treba snage policiskih poternih patrola i Wehrmacht-ove patrolne službe na elno upotrebljavati zajednički i obrazovati što brojnije zajedničke patrole.

Radi učestvovanja Wehrmacht-a u naprednim merama ratne poterne službe, imaju rukovodioci ustanova kriminalne policije (komandanti policije bezbednosti i

SD-a) uz saradnju inspektora (zapovednikä) policije bezbednosti i SD-a, kao i inspektori (zapovednici) policije poretka stupiti u vezu sa nadležnim ustanovama Abwehr-a i komandantima patrolne službe. U interesu jedinstvenog postupka izdati su OKW na elna uputstva.

Pri navedenim akcijama upotrebiće se i NSDAP sa svojim formacijama i priključnim organizacijama. Ukazuje se na moju okružnicu od 18.6.1940 (MBli V. S. 1207) po predmetu »Podrška formacija NSDAP-a policiji poretka u navedenim prilikama«.

Ukazujem na vezu sa mojim naređenjem S — IV D — 37/41 (Inostr. radn.) od 5.9.1942 po predmetu „Akcija partije pri nadziranju inostranih radnih snaga radi sprežavanja narodnosno-političkih opasnosti“, koje je dostavljeno samo ustanovama državne policije. Kontaktom sa nadležnim sreskim starešinama NSDAP ima se postići i da članovi partije, kojima je poveren nadzor, obrate navedenu pažnju na slučajevne bekstva, ali *izbegavaju samovoljna hapšenja*.

Centralna partijska kancelarija izdati će formacijama i priključnim organizacijama NSDAP-a odgovarajuća uputstva.

II

Kao akcije ratne potere imaju se navedeno sprovoditi:

1. *Železnička potera*

Patrole u vozovima državnih železnica, koje policija i Wehrmacht treba da sprovode zajednički na temelju naredbe Glavne uprave bezbednosti Reich-a — V C 2 br. 26/42 g. — od 7.3.1942, čiji se tajni karakter ovim ukida, imaju se pojačati ukoliko je to moguće. Patroliranje se ima proširiti i na sporedne pruge, lokalne pruge, električne železnice i privatne pruge.

Patrole, koje formiraju pripadnici policije bezbednosti i Wehrmacht-a, preuzimaju poternu službu u *putni kom saobraćaju* pri čemu se kontrola — izuzev na granici — ne treba da prostire na poštanska i prtljažna kola. Inspektori policije bezbednosti i SD-a odabraće, zajedno sa ko-

mandantima patrolne službe pri komandama vojnih oblasti i saobraćajnim opunomoćenicima direkcija državnih željeznica, vozove koji dolaze u obzir za patrolnu delatnost.

Državne željeznice preuzimaju — ukoliko pod brojem 5 nije naređeno nešto drugo — poternu službu u teretnim vozovima i u celokupnom *teretnom saobraćaju*, na teretnim i ranžirnim stanicama putem službenika željeznice policije i željeznice poterne službe.

Rukovodioci ustanova kriminalne policije (komandanti policije bezbednosti i SD-a), utvrđuju u sporazumu sa inspektorima (zapovednicima) policije bezbednosti i SD-a, inspektorima policije poretka i rukovodiocima ustanova Gestapo-a, koliko službenika i pomoćnih službenika treba dodatno uposliti u željeznoj poternoj službi.

Sem toga se imaju međusobno sporazumeti, koje se vozove i pruge kontrolisati njihove snage, kako bi se izbegle praznine i udvajanje rada.

Zajednička patrolna delatnost policije i Wehrmacht-a u brzim vozovima glavnih pruga utvrđuje i vodi se centralno, Uprava kriminalne policije Reich-a (Centrala za ratnu poternu službu) u sporazumu sa OKW-om i Ministarstvom saobraćaja Reich-a. O tim vozovima i formiranju bezbednosno-policiskih snaga za te patrole bi se izdato posebno uputstvo.

Otkudje od svih ustanova koje u ovome učešćuju, da se toj grani poterne službe pridati najveća važnost i da se u određivanju snaga za nju i do krajnje granice mogu nositi.

Pripadnici policije bezbednosti legitimisali se u svakome slučaju zna kom za raspoznavanje. Organi policije poretka vrše željeznoj patrolnu službu na elnoj uniformi. U civilu se legitimisaju službenom legitimacijom. Neuniformisane pomoćne snage — seoske i gradske straže itd. — nose propisane trake na rukavu. Patrole se svaki put, pri početku svoje delatnosti u vozu, stavljaju u vezu sa vozovom.

Da bi stalno bili obavješteni o novim poternim nalogima, službenici treba da održavaju vezu sa svojom sopstvenom ustanovom, ili sa odgovarajućom mesnom policiskom ustanovom.

Legitimisanje i proveravanje je, uostalom, propisano odeljkom D.

Broj službenih vozni karata koji su dosada zatražile ustanove kriminalne policije za sebe i za odeljke državne kriminalne policije u svome području, niukoliko ne odgovara zahtevima ratne poterne službe. One se stoga prijaviti, koliko im je sektorskih železnih karata potrebno za vršenje poterne službe u njihovom području. Ukoliko je to potrebno, mogu se zatražiti i karte za celu železnicu mrežu. Karte se najviše im delom izdaju za treći i drugi i nose napomenu kojom se ovlašćuje njihov sopstvenik da uđe u sva odeljenja, dakle i u više klase voza. Broj karata drugoga razreda koje stoje na raspolaganju je ograničen. Prijave se imaju neodložno uputiti Glavnoj upravi bezbednosti Reich-a II C 2 Berlin SW 11, Kochstrasse 64.

Dok ne pristignu dodatne službene vozne karte, imaju se za patrole kupiti karte, a troškove treba pokrivati iz predraunskih kasenih sredstava, pozicija 19 (vidi osek E). Nikako nije dozvoljeno, kao što se to nažalost već u više mahova desilo pre isporuke poslednjih zatraženih stalnih vozni karata, da izostane neophodno potrebna dodatna železnica karta potera iz razloga uštede prevoznih troškova, koja je u ovome slučaju potpuno sporedna.

2. Potera u drumskom saobraćaju

- a) Svi policijski službenici koji su u spoljnoj službi imaju u svakoj prilici da kontrolišu civilna lica, koja svojim spoljnim obeležjima, razgovorima, odelom itd. pobuđuju sumnju da se kod njih može raditi o odbeglim ratnim zarobljenicima, beguncima s rada, padobranskim agentima i sl. Ovakve kontrole moraju se neprekidno vršiti u gradu i selu.
- b) Snage policije poretka, upotrebljene za nadzor nad drumskim saobraćajem treba naročito da kontrolišu ne samo vozila, već i da podvrgnu njihove putnike legitimisanju. Pri policijskom zadržavanju putnika imaju se vozila zapleniti. Pored toga treba službenici da kontrolišu i sumnjive pešake.

Nacionalsocijalisti ki korpus automobilista stoji ovde na raspolaganju sa svojim dvema organizacijama, »NSKK —Saobra ajna pomo na služba" i „Transportne kontrole motorizovanoga transporta ratne privrede".

prepre na poterna služba

Da bi se velikome delu begunaca prilikom prelaženja odre enih linija u Nema koj zatvorio put bekstva, ima se obrazovati 5 prepreka, stim da begunci budu, prilikom dodira sa njima, izloženi kontroli u okviru ratne poterne službe.

Prepreke su re ni tokovi Rajne, Odre, Visle i Dunava, kao i kanal cara Viljema.

a) Železni ke kontrole ovde treba poja ati do krajnje mere uz upotrebu svih raspoloživih policiskih i pomo nih snaga. U toj službi se imaju upotrebiti, izuzev organa koji su aktivni u opštoj železni koj poternoj službi, još i posebne poterne patrole, od kojih svaka treba svakodnevno da prekontroliše nekoliko vozova u oba pravca.

b) Saobra aj na svima re nim prelazima — mostovima, skelama i amcima — ima se danju i no u najstrožije kontrolisati. Sumnjiva lica imaju se proveriti. U kontroli treba uklju iti i mesna saobra ajna sredstva.

Sve skeledžije treba obavezati na kontrolu sumnjivih lica koja žele da budu prevezena. Ista obaveza se ima nametnuti i iznajmljiva amaca. Ukoliko je potrebno, postavljaju se skeledžije i iznajmljiva amaca za pomo ne policiske službenike. Kod skela sa jakim prometom imaju se upotrebiti za proveravanje i pomo ne snage.

Sprovo enje ratne poterne službe na re nim prelazima (izuzev železni ke poterne službe) je zadatak inspektora (zapovednika) policije poretka.

c) Sem toga treba zauzeti važne sektore, saobra ajne voreve i tsl. kao pomo ne prepreke.

Racije

Pored stalnih kontrola, navedenih pod 1 do 3, imaju se u velikom obimu pregledati s vremena na vreme

u neravnomernim razmacima stanovi inostranih radnika uz obaveštavanje nadležnog sreskog starešine Nema kog fronta rada, teretne i ranžirne stanice (kolski parkovi) u sporazumu sa nadležnim ustanovama državnih železnica, kao i takvi seoski i gradski reoni, u kojima se inostrani radnici zadržavaju u svom slobodnom vremenu ili u slu aju bolesti, ili koji su poznati kao skloništa ili prolazna mesta odbeglih zarobljenika i inostranih radnika.

Pri tome dolaze u obzir baštovanske parcele, periferija i šumski predeli u blizini velikih gradova, u kojima aktivnost inostranaca privla i pažnju, kao i zaba ene seoske oblasti. Ustanove kriminalne policije utvrdi e ispitivanjem u svojim službenim listovima, u kojim predelima njihovog podru ja postoji potreba za akcijama ve ih razmera. Elementi e biti delom sadržani ve u postoje im prijavama o krivi nim delima odbeglih lica-skitnica. Policiske ustanove u seoskim reonima da e sa svoje strane dragocene sugestije na osnovu svoga stalnoga posmatranja (logorske vatre i tsl.).

Svrha racija je — pored potere za traženim licima — da uklone prekršaje svih vrsta na sektoru policije bezbednosti i policije poretka i da smire stanovništvo koje je time tangirano. Ta se svrha može posti i jedino u slu aju da se racije vrše u više mahova, jednim udarcem i dovoljno jakim snagama.

Ve e racije u okviru ratne potere ima sprovođiti policija poretka. Njoj se u tu svrhu imaju dodeliti iskusni organi policije bezbednosti koji e naro ito kontrolisati sumnjiva lica. Prema sporazumu se u velikoj meri imaju koristiti u saradnji i snage Wehrmacht-a i formacija i priklju enih organizacija NSDAP.

5. *Pograni na poterna služba*

Za poternu službu u pograni nom podru ju odgovorne su mesno nadležne ustanove Gestapo-a. One donose potrebne mere u sporazumu sa ustanovama kriminalne policije, carinskom pograni nom zaštitom i policijom poretka. Pograni nim podru jima se na elno smatraju pograni ni srezovi, ukoliko mesne prilike ne uslovljavaju proširenje ili sužavanje.

Kontrola robnoga prometa koji prelazi granicu spada prvenstveno u zadatak carinske pogranične zaštite kao i željezničke policije i poterne službe državnih željeznica.

D. *Provera*

I. *Postupak provere i legitimisanje*

(1) *Doma e stanovništvo:*

Kao što iskustvo pokazuje, veliki deo stanovništva ne nosi legitimacije sa fotografijama ni u svakodnevnom saobraćaju, niti na putovanjima. Nameravam, u sporazumu sa ministrom Reich-a za prosvetnu i propagandu, da ponovo objasnim stanovništvu obaveznost legitimisanja.

Službene legitimacije sa fotografijama jesu: pasoš, karta identiteta, službena legitimacija, lantska knjižica NSDAP i NSV¹⁾, vozarska dozvola, vojna knjižica, poštanska legitimacija itd.; sem toga, kod volksdeutscher-skih preseljenika: preseljeni ka legitimacija Centralne ustanove sa useljenike*).

Lica koja se zateknu bez službene legitimacije snabdevene slikom imaju se temeljito ispitati. Ako se pri tome nađe da su ona ispravna, ima im se naložiti da neodložno pribave službenu legitimaciju sa slikom. Isto važi i za lica koja se otpuštaju posle zadržavanja. S obzirom na teškoće na koje nailazi novo pribavljanje legitimacije sa slikom u sadašnje vreme, može se zasada odustati od povlačenja isteklih pasoša.

U slučaju sumnji i određenog podozrenja treba doći do lica zadržati radi utvrđivanja identiteta.

(2) *Inostranci*

Inostrance koji se zateknu bez propisnih legitimacija treba u slučaju privremeno pritvoriti.

¹⁾ NSV — Nationalsozialistische Volkswohlfahrt, tj. Nac. soc. narodno blagostanje, nacistička masovna organizacija za socijalno staranje.

*) Upoređi moju okružnicu od 15.7.1942 (MBli V. S. 1511)

Svaki inostrani radnik mora stalno nositi pri sebi isprave.

1. o svojoj li nosti:

Li nim ispravama*) imaju se priznati samo službene legitimacije sa slikom, napr. doma i pasoš, nema ki pasoš za inostrate i privremeni pasoš za inostrate, karta identiteta (carte d'identite), holandska karta identiteta. (U slu aju nužde dovoljna je i radna karta sa otiskom prstiju i fotografijom ili legitimacija preduze a sa fotografijom). Vlasti i poslodavci ovakve isprave više ne smeju zadržavati, pošto ih inostrani radnik stalno mora nositi sa sobom.

2. o dopuštenosti zadržavanja na mestu kontrole:

Ovakve isprave*) jesu:

a) Pri povratku u domovinu po isteku radnog ugovora u Reich-u ili pri putovanjima na odmor (sa prelaskom granice):

aa) Pasoš sa vizom, pasoš sa skupnom vizom ili propusnica sa službenom legitimacijom sa plikom, na osnovu koje je propusnica bila izdata, kao i

bb) isprava o povratku ili odmoru koju izdaje poslodavac, sa potvrdom Uprave rada.

b) Prilikom promene radnoga mesta unutar teritorije Reich-a:

uredni papiri o otpuštanju sa posla, izdati od poslodavca sa potvrdom. Uprave rada, napr. radna knjižica, radna karta kao zamena za knjižicu, ili pismo budueg poslodavca kojim ovaj traži radnu snagu.

c) Prilikom putovanja po nalogu poslodavca:

pismena potvrda poslodavca o cilju i svrsi naloga.

*) Glavna uprava bezbednosti Reich-a izda e s vremena na vreme saopštenja o falsifikatima isprava i njihovim istaknutim obeležjima, kao i o drugim pitanjima legitimisanja, važnim za poternog službenika, i druga uputstva za vršenje kontrole u ratnoj poternoj službi.

d) U svima ostalim slučajevima:

Radne isprave, napr. legitimacija preduzeća, radni ugovor, potvrda o angažovanju, uputni list (kod francuskih radnika).

U ispravama je ponekad — prema mesnim propisima — zabeleženo da se njihov sopstvenik može zadržavati samo u određenim oblastima.

Prilikom kontrole inostranih radnika koji putuju prema granici pojedinačno ili u skupnim transportima treba obratiti naročitu pažnju, da ovi ne ponesu legitimacije preduzeća u inostranstvo.

(3) Jačanje uzeti u zaštitu svakoga inženjera koji preduzme lišavanje slobode zbog opravdanog podozrenja prema ličnosti kontrolisanog lica. S druge strane, postupi u bezobzirno protiv službenika koji se — kao što se to u više slučajeva desilo — zadovoljiti prilikom proveravanja lica na površinu ino nedovoljnim legitimacijama ili manjkavim obaveštenjima. Pomoćne snage treba temeljito poučiti.

Nema ko poternu knjigu treba, bez obzira na njen obim, nositi pri svakoj patroli. Sem toga se službenici moraju stalno obavestavati o raspisanim poternicama u vanrednim izdanjima nema ko lista kriminalne policije, kao i o drugim važnim zahtevima za poternu.

Uhapšena lica odbegla sa rada treba brižljivo pretresti i predati sa uzapćenim ispravama najbližoj ustanovi tajne državne policije; to može biti i putem špirovanja.

Uhapšene ratne zarobljenike i begunce sa posla treba — ukoliko je to ikako moguće — saslušati. Pritom treba utvrditi, takođe, da li su za vreme bekstva preduzimali kažnjiva dela. Pri predaji ratnih zarobljenika nadležnome logoru ratnih zarobljenika, ima se u pograničnim vojnim oblastima naročito ukazati na to da je potrebno dalje saslušavanje od strane najbliže vojne »Centralne ustanove za saslušavanje«.

(4) Stanovništvu treba u svakoj prilici koja se pruža u pogodnoj formi, ukazivati na opasnosti koje povlači bekstvo svakog zarobljenika ili inostranog radnika. Naročito brižljivo treba upozoravati na lakomisleno ili nehatno pomaganje bekstva. Po potrebi, treba pokrenuti krivični postupak na te-

melju 1. 5 od. 1. Uredbe o vanrednom ratnom krivi nom pravu. Sem toga, treba eventualno ista i objavljivanjem u štampi i nagra ivanjem efikasnu pomo gra anstva u slu ajevima uspeha.

Vrhovno rukovodstvo NSDAP vodi e brigu da se razumevanje ovakvih pitanja produbi.

II. *Ovlaš enje za kontrolu*

1. Pri zajedni kim patrolama kontrolišu organi patrole službe Wehrmacht-a pripadnike Wehrmacht-a, Wehrmacht-ovih pomo nih službi i formacija koje su upotrebijene u okviru Wehrmacht-a, ukoliko ova lica nose uniformu, ili se na osnovu njihovih li nih ili putnih isprava utvrdi da pripadaju jednoj od ove tri grupe.

Pri policiskim patrolama bez u eš a Wehrmacht-a važe — ukoliko ova naredba ne sadrži posebne odredbe — opšte odredbe „Policija i Wehrmacht“ (okružnica Ministra unutrašnjih poslova Reich-a i Pruske od 26.11.1935, MBli V. S. 1425 i si.) kao i „Policija i Služba rada Reich-a“ (moja okružnica od 9.10.1939, MBli V. S. 2117).

2. Ovlaš enje policije za vršenje kontrole u vozovima prostire se — sa rezervom kona nog donošenja propisa — na sve civilne putnike:
 - a) u brzim, ubrzanim i putni kim vozovima,
 - b) u civilnim odeljenjima mešovutih vozova (brzih itd. vozova sa posebnim vagonima za Wehrmacht)*).

Službenici se imaju pred po etak službenoga pregleda u vozovima, koje prati vojna patrola, staviti u vezu sa njenim starešinama.

E. *Regulisanje troškova*

1. Troškovi za angažovane snage, povezani sa ratnom poternom službom — a sem toga, sa svakom poterom koja se

*) Skre em pažnju na odluku OKW od 17.8.1942 — 43 p 14 — šef transporta vojske — (Id) po predmetu „Putni ki saobra aj Wehrmacht“-a.

nare uje prema planu uzbuna*) — imaju se pokrivati u na elu iz sredstava Reich-a. Ukoliko opštine ili druge ustanove preuzmu troškove, imaju pravo na povra aj. Materijalni izdaci opština (napr. takse za telefonske razgovore i zaposlenje jedne kancelariske snage, izdaci za gorivo i podizanje drumskog erma itd.) ne e se povratiti iz razloga pojednostavljenja uprave.

2. Službene vozne karte, potrebne za železni ke potere pribavi e Glavna uprava bezbednosti Reich-a**) i one e se knjižiti na poziciju 14 a.
3. Svi izdaci za vozne karte, dnevnice, naknade preno išta i ostali izdaci koji nastaju pri sprovo enju ratne potere, imaju se knjižiti kod policiske uprave nadležne ustanove kriminalne policije na poziciju 14, odn. kod ustanove Gestapo-a na poziciju 14 a. Pri utvr ivanju povra aja putnih troškova ima se voditi ra una o Uredbi o sprovo enju br. 32 od. 9 uz Zakon o putnim troškovima od 15.12.1933. Moja naredba, upu ena Tajnoj državnoj policiji (neobjavljena) od 21.9.1938. — S V 2 br. 433/38 po predmetu »Utvr ivanje okružnih dnevnica pri putovanjima vozovima u svrhu kontrolisanja pasoša« ovde se ne primenjuje.
4. Troškove koji nastaju pri upotrebi *opštinske policije* za akciju *unutar podru ja mesne policije* snosi opštinska uprava bez prava na povra aj. Ukoliko dolazi u obzir *izvan podru ja mesne policije*, preduze e opštine nastale troškove i zatraži e mese no povra aj iznosa od policiske uprave nadležne ustanove kriminalne policije, uz podnošenje obra una troškova. Policiske uprave ne smeju sitniriti pri kontrolisanju ovih zahteva za povra aj. Ove troškove treba knjižiti na poziciju 14 ots. 19.
5. *Žandarmerija* podnosi svoje ra une putnih troškova uobi ajenim putem.

*) Uporedi moju okružnicu od 28.9.1942 — S-V C 2 Br. 241/42 pov. (nije objavljena).

**) Uporedi moju okružnicu od 7.7.1942 — S-II C 2² Br. 2287/42 — 297-9 (nije objavljena).

6. Povra aj troškova koji nastaju pri upotrebi *pripadnika partije ili njenih formacija* — sa izuzetkom SD-a — reguliše se prema okružnici ministra unutrašnjih poslova od 6.7.42. MBli V S 1440. Za pripadnike SD-a preuzima troškove nadležna uprava SD-a.
7. Ukoliko su izvan toga nastali za *pojedina na lica* nadoknadi troškovi, imaju se ovi knjižiti ili kao putni troškovi uz poziciju 14 otsek 19, ili kao ostali troškovi uz poziciju 14 ots. 10.

F. *Izveštavanje*

Pri pojavi makakvih teško a koje mogu nepovoljno da uti u na poternu službu u pogledu njenoga dejstva, ima se neodložno podneti izveštaj Upravi kriminalne policije Reich-a (Centrali za ratnu poternu službu).

O uspesima pri poterama imaju se voditi pregledi, odvojeno za odbegle ratne zarobljenike, inostrane i nemačke radnike, dezertere i ostala odbegla lica, stim da se ovi, zasada, svakog 15 u mesecu upute Upravi kriminalne policije Reich-a (Centrala za ratnu poternu službu) putem nadležne ustanove kriminalne policije.

Ukoliko se prilikom poterne službe u ine naro ito važna zapažanja o metodima bekstva, naro ito upotrebijavanim putevima bežanja, utvr enim ilegalnim mestima prelaza na kopnoj ili vodenoj granici, kao i o utvr enoj delatnosti i uhva enim uputstvima protivni kih organizacija i njihovih doma ih i inostranih pomaga a za sprovoenje bekstva, ustanove kriminalne i Tajne državne policije imaju podneti izveštaj nadležnom referatu Uprave tajne državne policije odn. Upravi kriminalne policije Reich-a. Sve uzap ene lažne isprave i pasoši imaju se bez izuzetka neodložno i najbržim putem dostaviti u originalu uz kratak izveštaj Centralnoj ustanovi za politike pasoške falsifikate (RSHA IV A 2 c) —• (uporedi naredbu Šefa policije bezbednosti i SD-a, SV 1 br. 31/38-151 od 20.7.38 po predmetu »Jedinstveno suzbijanje svih pasoških falsifikata« — neobjavljeno).

Uporedo sa pooštrenom ratnom poternom službom vrši se i dalje poja anje mera za spre avanje bekstva od strane službenih ustanova nadležnih za ratne zarobljenike

Wehrmacht-a, kao i ustanova koje su nadležne za upotrebu inostrane radne snage. Ukoliko policiske konstatacije daju povoda predlozima ili sugestijama u tome pogledu, ima se bez poziva podneti izveštaj Upravi kriminalne policije Reich-a (Centrala za ratnu poternu službu).

Faksimil: H. Himmler

Kopije ove naredbe mogu se po potrebi zatražiti u ogranienom broju od Uprave kriminalne policije Reich-a — C 2 k — (Centrala za ratnu poternu službu)

4) Zagrani na obaveštajna služba

**VRBOVANJE AGENATA NA ITALIJANSKOM
OKUPACIONOM PODRUJU**

Iz Štajerske je vršeno i vrbovanje agenata na italijanskom okupacionom području u cilju obaveštajnog rada protiv IVOP-a. Agent 11918 je glavni agent ispostave SD-a Celje, Anton Hriberschek. Karakteristično je nastojanje da se vrbuju ljudi koji se ne mogu držati pod izvesnim pritiskom.

DOKUMENAT BR. 76

Služba bezbednosti Reichsfuehrer-a SS

Ispostava Celje

VI/Sl. 2

I V M e "

B. Broj 5/42

Celje, 24 aprila 1942.

Tajni predmet Reich-a

Komandantu policije bezbednosti i SD-a

u Donjoj Štajerskoj

li no SS-kapetanu R e i n e l - u

Maribor

Olovkom:

VI A 18

Li . akt 11913

Predmet: agent 11918 — upotreba Volksdeutscher-a Krisper-a u Ljubljani kao dostavlja a.

Veza: Teku a.

Volksdeutscher Krisper u Ljubljani, koji je prvobitno, verovatno iz poslovnih razloga, odustao od preseljavanja u Reich, dao je na znanje agentu 11918, kako bi on ipak želeo da u doglednom vremenu ode u Reich. Verovatno iz straha na osnovu prilika u Ljubljani.

Agent 11918 je, s druge strane K.-u nagovestio, da bi trebalo radom za nema ku stvar najpre da stekne zasluge, misle i pri tome na obaveštajnu saradnju.

Krisper, koji je nešto plašljiv, nije zato upotrebljiv, na primer, prema OF-u. On je, me utim, izjavio da se može kod njega uvek raspolagati lirama do sume od 100.000. Iznosi lira mogu se, prema potrebi, uvek uzeti na obi nu cedulju sa potpisom agenta 11918. On ima sina koji studira u Graz-u, pa se može protivrednost u Reichsmarkama ulagati na jedan štedni konto, koji e ovaj otvoriti.

U drugom pravcu je pak upotrebljiv K. za obaveštajnu službu: kod njega je na stanu jedan italijanski oficir, koji se udvara njegovoj ženi i k eri. Ovaj je oficir, naro ito kada je pri pi u, jako govorljiv. Na ovaj bi se na in mogle dobiti slike o raspoloženju iz italijanskih krugova.

Olovkom:

I. (Stenografska primedba)

II. u akta

Paraf: R(einel)

Komesarski rukovodilac

Fast s. r.

SS-kapetan

DOKUMENAT BR. 77

Služba bezbednosti Reichsfuehrer-a SS

Ispostava Celje

VI/SI. 2

Fa/Me.

Celje, 24 avgusta 1942.

B. Broj 4/42

Tajni predmet Reich-a

Komandantu policije bezbednosti i SD-a

Olovkom:

u Donjoj Štajerskoj

VI A 18

li no SS-kapetanu R e i n e l - u

11918

Maribor

Predmet: 11918 — vrbovanje agenata

Veza: Teku a.

Agent 11918 je ugradio kao agenta za svrhe obaveštajne službe nekog J a m n i k - a Danila, trgovca kog zastupnika, ro enog 16.7.1909 u Ljubljani, Malgajeva ulica 12.

Jedan Jamnikov brat stanuje u Mariboru i trgovca ki je putnik fabrike sapuna Schicht. 11918 smatra da je ovo poslednje vrlo celishodno po tome, što se time Danilo Jamnik, može tako re i, držati u ruci u svako doba. On moli da se tamo prikupe obaveštenja o Jamniku koji stanuje u Mariboru.

Konspirativno ime: S l a v k o .

Olovkom:

Komesarski rukovodilac

I. Isp. Marib.

Fast s. r.

II. u akta

Paraj: R(einel)

SS-kapetan

Priklju ena posetnica:

Danilo Jamnik

trg. zastopnik

Ljubljana

Telefon: 40-53 Malgajeva ulica 12

ZAGRANI NI RAD SD-a IZ ŠTAJERSKE

Iz Štajerske je aparat Sipo i SD-a radio obavještajno prema NDH. U tome radu su bile angažovane ne samo ispostave SD-a, ve i ispostave Gestapo-a ija je teritorija izlazila na granicu prema NDH.

DOKUMENAT BR. 78

Komandant
policije bezbednosti
i SD-a
u Donjoj Štajerskoj
Odeljenje III
Br. del.: 383/43 — Pover.
VI¹) — Umof./J.

Maribor, 27 jula 1943.
Carnerigasse 7
Telefon: 24-84

P o v e r l j i v o

Ispostavama SD-a
Brezice, Ptuj i Ljutomer

Ispostavama Državne policije
Brezice i Ptuj

Pograni noj policiskoj stanici
Mursko Središ e

Predmet: Posmatranje inostranih životnih područja.
Veza: Nema.

Prema dosadašnjim raspoloživim izveštajima Musolinijevo povla enje je izazvalo vrlo veliko uzbu enje u Ma arskoj i Hrvatskoj i delovalo kao pravi šok, iji se krajnji rezultati ne mogu još predvideti. Više nego ikada neophodno je potrebno,

i) vi _ Oznaka odeljenja odnosno referata, nadležnog za zagrani nu obavještajnu službu.

da se sve vesti koje dolaze iz inostranstva brižljivo prikupljaju i da se neizostavno dostave referatu VI.

Naročito je važno da se tačno nadzire stvaranje javnog mnjenja, da se obuhvate gledišta o situaciji iz svih krugova a naročito da se posmatra, da li se s one strane granice preduzimaju mere koje direktno ugrožavaju granicu ili koje su pogodne da otežaju postojeće odnose između država (naprimjer, zatvaranje granice ili pojačani nadzor granice, šikane prilikom prelaza granice i slično).

Od naročito je značajna neprekidni nadzor nad događajima u prostoru Varaždina. Po mogućnosti treba dostavljati dva puta nedeljno izveštaj o tamošnjem stanju.

Osmatranja izvolite sprovoditi najtačnije, kako bi se zagarantovalo objektivno podnošenje izveštaja pojedinim vodovima ustanovama.

Zastupa,
Umpfenbach s. r.
SS-major

**FINANSIRANJE ZAGRANICNE
OBAVEŠTAJNE SLUŽBE**

U svrhu finansiranja obaveštajne službe prema italijanskom okupacionom području, Maarskoj i JNDH, komandant Sipo i SD-a, je dobijao izvesne iznose u valuti tih zemalja. U pogledu rada preko granice Reich-a bio je naročito aktivan šef ispostave SD-a u Ljutomeru, SS-kapetan Likowetz. U nadležstvu KdS-a Maribor je do polovine 1942. vodio referat VI, nadležan za zagranicu obaveštajnu službu, SS-kapetan Reinel.

DOKUMENAT BR. 79

VI A 20 R/—

20 juna 1942

Paraf: R(einel)

Olovkom

Nareenje

Vrlo hitno

Poverljivo

Glavnoj upravi bezbednosti Reich-a — Upravi VI E —
na ruke rukovodioca grupe VI E

Berlin

Predmet: Obaveštajna sredstva referenata VI

Veza: Stalna

Umoljavate se da ovoj ustanovi (referentu VI) za obaveštajni rad u Hrvatskoj i u Ljubljanskoj pokrajini/Italiji stavite na raspolaganje mesečne iznose u devizama, zasada u visini od kuna 4.000.— i
lira 2.000.—

Paraf: R(einel)

Paraf: L(urker)

SS-pukovnik

DOKUMENAT BR. 80

Odeljenje VI 9
Br. de.: 93/43 — Poverljivo 21—63 3 april 1943.

Poverljivo

Ispostavi SD-a

li no SS-kapetanu L i k o w e t z - u

Ljutomer

Predmet: Stavljanje na raspolaganje inostrane valute

Veza : Razgovor sa SS-majorom Umpfenbach-om

Prilog : — 9 —

U prilogu se dostavljaju sredstva koja su Vam odobrena. Usto se napominje slede e:

Iznos od 100.— penga je predvi en kao iznos za obaveštajne svrhe i za isti nije potreban nikakav poseban obra un. Iznos od 4.000.— kuna je tako e iznos za obaveštajne svrhe, koji se mora obra unati u uobi ajenoj formi.

Iznos od 1.000.— kuna je predujam za putne troškove, koji se ima obra unati po uobi ajenim propisima za naknadu službenih putnih troškova. Od ovog iznosa e se obra unati Vaši putni troškovi i dnevnice koje Vam pripadaju. Kod obra una vašeg službenog puta morate, dakle, vratiti protivrednost u Reichsmarkama.

Molim da do ete odmah posle svoga povratka u Maribor radi podnošenja izveštaja i da tom prilikom izvršite obra un ovih troškova.

Zastupa
Umpfenbach s. r.
SS-major

**OBAVEŠTAJNA DELATNOST IZ NEMACKE
U ITALIJANSKU OKUPACIONU TERITORIJU**

I referent VI KdS-a Maribor, nadležan za zagranicu obaveštajnu službu, bio je upregnut u aktivnu obaveštajnu borbu protiv NOP-a, koji su se vrhovni rukovodni organi nalazili u Ljubljani, tada pod italijanskom okupacijom. Zbog razgraničenja nadležnosti između komandanta Sipo i SD-a u Mariboru i na Bledu, Inspektor Sipo i SD-a u Salzburgu je izdao nalog Mariboru da preda svoje agente u „Ljubljanskoj pokrajini“ Bledu. Odgovaraju na ovo, KdS Maribor je podneo pretpostavljenima akt, iz koga se vidi koliko je važnost pridavao toj delatnosti. Sem toga, u istome aktu, on daje i podatke o svojoj predratnoj i ratnoj aktivnosti koji zaslužuju punu pažnju.

DOKUMENAT BR. 81

Inspektor
policije bezbednosti i SD-a
Salzburg
Br. Delov. I 3436/42 Ri/Re.

Salzburg, 14 aprila 1942
Kapitelplatz 2
Tel. 1306, 1307

Molim pri odgovoru navesti gornju
poslovnu oznaku i datum

Štambilj:
Nova adresa:
Salzburg 2, Elisabethstr. 39
Fah
Tel. br. 3137, 3138, 3139

Poverljivo — li no!

Olovkom: VI A 13

Komandantu policije bezbednosti i SD-a
Maribor
SS- pukovniku Lurker-u ili zameniku u dužnosti

Predmet: Obaveštajna delatnost u Ljubljani

Veza: Poznata

Na osnovu izveštaja koje mi podnosite stekao sam utisak da se pojačala obaveštajna delatnost vašeg nadležstva u oblasti Ljubljane.

Prilikom svojevremene konferencije po tome pitanju izneli ste, da je celishodno dalje staranje o nekim agentima preko Maribora, pošto ovi, na osnovu posebnog odnosa poverenja, izveštavaju samo tamošnje nadleštvo, a obustavili bi svoju obaveštajnu delatnost ako bi bili predati drugome nadleštvu. Stoga sam se saglasio da vaše nadleštvo i nadalje vodi brigu o ovim malobrojnim agentima, ali sam naredio da se ostali agenti imaju predati nadležnome komandantu Bled, a da nipošto ne sme da usledi dalja izgradnja obaveštajne mreže u oblasti Ljubljane.

Molim da se, dakle, postarate za jasno teritorijalno razgraničenje i da glavno težište tamošnje delatnosti posvetite ne manje važnim zemljama Maarskoj i Hrvatskoj.

Bruner s. r.
SS-pukovnik
pukovnik policije

Olovkom:

- I. Odgovor prema nacrtu
- II. Pridružiti aktima

Paraf: R(einel)

DOKUMENAT BR. 82

Olovkom:

VI A 13

Paraf: R(einel)

20 april 1942.

Paraf:

Inspektoru policije bezbednosti i SD-a

Salzburg

Olovkom: VI

Predmet: Obaveštajna delatnost u Ljubljani

Veza : Vaše pismo od 14.2.1942 — 1—3436/42.

SD-otsek Graz održavao je u doba Jugoslavije, na teritoriji sadašnje Ljubljanske pokrajine saradni ku mrežu od ukupno 30 poverenika. Nasuprot tome, brojno stanje lica kaja sada rade na toj teritoriji za ustanovu komandanta Sipo i SD Maribor iznosi ukupno 10 poverenika. Od toga trojica stanuju, kao upotrebljeni saradnici, u Donjoj Štajerskoj, dok se ostatak sastoji od 7 informatora koji su celishodno stavljeni u akciju u Ljubljani, a za koje se staraju tri poverenika. Otuda ne može biti govora o brojno snažno izgra enoj mreži poverenika.

Ranija obaveštajna delatnost SD-otseka Graz u bivšoj Jugoslaviji bila je izvanredno uspešna, ak je Führer saznao za taj rad. Reichsführer SS mi je li no odao svoje priznanje, prilikom svoga boravka u Mariboru, i obavljeni rad istakao kao uzor. Ve u ono doba je izme u Graz-a i Celovca nadležnost za Ljubljanu, nažalost, pretstavljala problem. Pri tome se zaboravilo da se ve tada radilo o ve im stvarima i da bi trebalo biti zahvalan za svaku dobru vest.

Stalnim školovanjem i ovih malobrojnih poverenika i pravilnim staranjem za njih omogueno je, najzad, da izveštavanje bude dovedeno na sadašnji nivo i da se izbegne svaki gubitak saradnika usled izdaje. Što se ti e same obaveštajne delatnosti, ona je mojoj ustanovi uvek bila neposredno potrebna. Bitna je zasluga i te delatnosti, što su mogle biti komunisti ke organizacije u Donjoj Štajerskoj razbijene, a njihove veze prema Ljubljani blagovremeno otkrivene. Po mome mišljenju ne

radi se danas o nadležnostima, ve o dragocnim ljudskim životima. Posmatrano sa bezbednosno-policiskog sektora, ja sam odgovoran za bezbednost u Donjoj Štajerskoj. Ljubljana jeste za moju teritoriju centrala KPJ. Svoj zadatak ovde mogu ispuniti jedino, ako u svome radu ne budem ometan. Predaja poverenika Bledu, koju ste naredili, ne zna i drugo do razbijanje moje dobre i oprobane povereni ke mreže i ponovno ugrožavanje Donje Štajerske od strane komunisti kih bandi. Dosada sam bio ponosan na rad koji su obavljali moji saradnici a. naro ito na svoj obaveštajni aparat koji je dobro funkcionisao. Vaše saopštenje, da moja ustanova daje isuviše vesti iz Ljubljane, zbog ega treba predati poverenike, pogodila me kao udarac u lice.

Video sam mnoge policiske inovnike, koje su ubile komunisti ke bande, morao sam li no da izreknem oko 300 smrtnih presuda i da naredim njihovo izvršenje, odgovornost me ponekad gotovo oborila. Komunisti ke bande mogu da budu s uspehom suzbijane baš jedino dobro povereni kom mrežom, a ako mi se otima iz ruke ovo najvažnije i dosada najuspešnije oružje, onda molim da budem oslobo en i ove teške odgovornosti.

U Hrvatskoj je, u toku poslednjih meseci, izgra ena obaveštajna mreža prema istim shvatanjima, i mislim da mogu konstatovati da su i tu mogli biti zabeleženi, tako e, sasvim dobri rezultati. Rad u Ljubljani nije — a to mogu naro ito da konstatujem — niukoliko nepovoljno uticao na obaveštajnu delatnost u Hrvatskoj.

Na kraju, smem da naglasim, da sve moje mere na obaveštajnom podru ju treba posmatrati samo sa gledišta krajnjeg ispunjavanja dužnosti i zalaganja sopstvene li nosti.

Molim za razumevanje za svoj veliki i odgovorni zadatak. Jednovremeno molim da se tamošnji nalog u pogledu predaje agenata podvrgne ponovnom ispitivanju.

Istovremeno smem da naglasim da su nadležne ustanove Glavne uprave bezbednosti Reich-a pohvalno priznale obaveštajnu delatnost moje ustanove, kako u Ljubljanskoj pokrajini, tako i u Hrvatskoj.

Heil Hitler!

Paraf: L(urker)

SS-pukovnik

III. BORBA PROTIV NOP-a I NJENI METODI

1) Opšti razvoj

HIMMLER-ova ZABRANA UPOTREBE NAZIVA »PARTIZANI«

Bes okupatora protiv nesavladivosti partizanskoga pokreta ilustruje i Himmler-ova naredba kojom zabranjuje upotrebu reči „partizani“.

DOKUMENAT BR. 83

Komandant
policije bezbednosti
i SD-a

u Donjoj Štajerskoj *

Celje, 3 avgusta 1942

Štambij:

Tajna državna policija

Pogranična stanica

Mursko Središće

Dan prijema: 5 avgust 1942

Delov, br.: 689/42 Pril. —

Ispostavama Tajne državne policije, ispostavama Državne kriminalne policije, ispostavama SD-a, kaznenom odeljenju

kod Komandanta Sipo i SD-a u Donjoj Štajerskoj, ispostava-
ma Komandanta Sipo i SD-a u Donjoj Štajerskoj.

Predmet: Zabrana upotrebe naziva »partizani«.

Veza: Akt B. d. S.-a¹⁾ od 30.7.1942 godine.

Dostavlja se, prepis naredbe, upu ene Višem vo i SS i po-
licije, radi prijema na znanje i da se sa njom najtemeljitiije
upoznaju svi inovnici i nameštenici:

»Višem vo i SS i policije u vojnoj oblasti XVIII na Bledu.
Reichsfuehrer SS želi da se više ne upotrebljava naziv
»partizani«. Uбудu e upotrebljavati u nare enjima i
izveštajima naziv »banda« ili »razbojni ka banda«.

Na elnik štaba:
Potpis: Hegewald

BDO²⁾ Szb, br. 704 29.7.

Potpis: Lurker
SS-pukovnik

Overava:
Fast s. r.
SS-kapetan

¹⁾ BdS — Befehlshaber der Sicherheitspolizei und des SD,
tj. Zapovednik policije bezbednosti i SD-a, koji je u doba okupa-
cije izvesno vreme postojao na Bledu.

²⁾ BDO — Befehlshaber der Ordnungspolizei, tj. Zapovednik
policije poretka.

POSTUPAK SA ZATVORENICIMA GESTAPO-a

O postupku sa zatvorenima Gestapo-a, koji su se sastojali, uglavnom, od pripadnika NOP-a, izdao je komandant Sipo i SD-a u Južnoj Štajerskoj sledeće uputstvo.

DOKUMENAT BR. 84

Komandant
policije bezbednosti
i SD-a
u Donjoj Štajerskoj
Tajna državna policija
Nadleštvo Maribor
B. Br. L. 105/3/70/41 — Pov.

Maribor, 24.9.1941.

Štambilj:

Tajna državna policija Rogaška Slatina Stanica pogranične policije
10 jan. 1942
Del. Br. 27/42 Pril.: /

O K R U Ž N I C A

Predmet: Postupak sa zatvorenima državne policije.

Do okončanja bezbednosno-policiske akcije u Donjoj Štajerskoj naređujem u pogledu postupka sa zatvorenima državne policije sledeće:

1. — Rukovodioci nadleštava traže za svako hapšenje koje traje preko 21 dan svoju ličnu odluku uz podnošenje celog predmeta.

2. — Meni na odluku podnesena akta imaju sadržavati iscrpni završni izveštaj, kao i predlog o daljem postupku sa zatvorenikom. Lični podaci moraju, pored toga, sadržavati tačne podatke o narodnosnom poreklu zatvorenika.

3.— U slu ajevima, u kojima injeni no stanje **oprav-**
dava smeštaj zatvorenika u neki od koncentracionih logora
ima se predmet u dva izvoda dostaviti ovom nadleštvu. Pri
tome treba obratiti pažnju da predmet bude tako potpun, **da**
se može dostaviti neposredno RSHA-u, bez ponovne obrade
od strane referenta za zaštitni zatvor.

4.— Zatvorenici, koji prema postoje im zakonima i spe-
cijalnim uredbama u Donjoj Štajerskoj zaslužuju smrtnu kaz-
nu (banditi), imaju se bez odlaganja premestiti u zatvor
okružnog suda u Mariboru. Predmete u dva izvoda, koji mo-
raju nositi na vidljivom mestu jasnu oznaku »bandit«, ne-
izostavno podneti meni.

5.— Lica, koja su uhapšena radi odmazde za akcije te-
rora prema mojoj okružnici od 16.8.1941. — 111/9/41 (taoci),
imaju se najdalje slede eg dana u grupi sprovesti u logor
Ankenstein. Komandant logora ima najdalje 21 dan posle
hapšenja, da zatraži moju odluku o daljem postupku sa gru-
pom za odmazdu.

Za ove zatvorenike za odmazdu, imaju se dostaviti samo
li ni kartoni i kratka napomena o uzroku za odmazdu, logoru
Ankenstein.

Dostavljeno :

Komandantu Sipo i SD-a

SS-pukovniku Lurker-u,

Nadleštvim a Maribor, Celje, Ptuj (Ankenstein), Trbovlje,
Brežice, Sevnica i Mursko Središ e.

Potpis: Dr. Machule

Overava:

Stebich s. r.

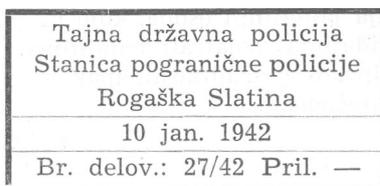
kancelariska nameštenica

PROŠIRENJE MERA PROTIV PARTIZANA

U vezi sa propisanim postupkom sa zatvorenicima Gestapo-a izdata je dopuna koja proširuje mere protiv partizana i na lica koja su samo sumnjiva za pripadništvo partizanskom pokretu.

DOKUMENAT BR. 85

Štambilj:

Komandant
policije bezbednosti
i SD-a
u Donjoj Štajerskoj
Tajna državna policija
Nadleštvo Maribor
B. Br. L. 105/3/70/41 — Pov.

Maribor, 8.1.1942

Poverljivo

O K R U Ž N I C A

U dopunu svoje okružnice od 24.9.1941 B. Br. L. 105/3/70/41 nare ujem slede e :

1. Ponovo izri ito ukazujem na ta no sprovo enje smer-nica uz ta ku 4 izdate okružnice.

Kod ocene pitanja, radi li se u pojedina nom slu aju o banditu ili ne, treba primeniti vrlo široko merilo, tj. u sumnjivim slu ajevima se zatvorenik ima prijaviti ovome nadleštvu kao bandit.

Obrada svih takvih slu ajeva ima prednost ispred svih ostalih radova i ima se sprovoditi najve om žurbom i ta - noš u.

2. Uz ta ku 3 svoje okružnice, izri ito ukazujem na to, da se sprovo enje za Ankenstein ne sme više vršiti bez moje izri ite odluke. Od ovoga su izuzeti samo zatvorenici kome- sarijata pograni ne policije Ptuj.

3. Uz ta ku 5 moje okružnice:

Kako ne treba više ra unati sa pritvaranjem za od- mazdu, to je ova odredba bespredmetna.

4. Nameravana hapšenja ve eg obima (akcije) ili hapše- nja pojedinih osoba, koje bi se mogle, prema dosadanjim iz- vi ajima, smatrati banditima, imaju se najhitnije sprovesti. Uprkos ove hitnosti, ipak treba raditi najve om brižljivoš u i ta noš u.

Potpis: Dr. Machule s. r.

Overava:
Stebich s. r.
kancelariska nameštenica

Okrugli pe at:

Komandant policije bezbednosti
i SD-a u Donjoj Štajerskoj

Dostavljeno :

Komandantu Sipo i SD-a
SS-pukovniku Lurker-u,
Nadleštvima :
Maribor, Celje, Ptuj, (sa jednim prepisom za Ankenstein),
Trbovlje, Brežice, Sevnica, Rogaška Slatina, Mursko Sredi-
š e i Zavr .

Štambilj:

Pogr. pol. Rog. SI.

Odluka

R.S., 10.1.1942

1.) Okružno: **Paraf:**

4.) U akta II/3

Po nalogu:

u. z. *Potpis ne itak*

**OBAVEŠTAJNI I EGZEKUTIVNI POSTUPAK
PROTIV OF**

Pošto sve mere nisu mogle da zadrže širenje NOP-a i ja anje OF izdalo je odeljenje Gestapo-a, u nadležstvu komandanta Sipo i SD-a u Mariboru, opširni raspis svojim organima u kome daje analizu situacije i propisuje obaveštajne, egzekutivne i propagandne mere za borbu protiv NOP-a.

DOKUMENAT BR. 86

Komandant policije bezbednosti i SD-a
u Donjoj Štajerskoj
IV A/N — GVI/113/43

Maribor, 18.6.1943

Poverljivo

Komandantu policije bezbednosti i SD-a —
ispostavama
u Celju, li no krim. viš. sekr. Toby-u
u Ptuju, li no krim. viš. sekr. Kobe-u
u Trbovlju, li no krim. sekr. Kramhoeller-u
u Brežicama, li no krim. sekr. Lutz-u
Referatu IV A, IV N¹).

Radi obaveštenja :

Uporištima policije bezbednosti i SD-a
kod žandarmerijskih stanica
u Sv. Pavlu pri Preboldu li no krim. asistentu.
Armbruster-u
u Vranskom, li no krim. viš. sekr. Matejowsky-u
u Šoštanju, li no krim. viš. sekr. Guttmann-u
u Slovenjgradcu, li no krim. viš. sekr. Augustin-u
u Gornjem Gradu, li no krim. viš. sekr. Zibell-u
u Mislinju, li no krim. služb. Berloznik-u.
Odeljenju III/VI²)

») Oznaka IV obeležava Gestapo. Referat IV N bio je obaveštajni referat.

²) Oznaka III obeležava SD, a VI referat zagrani ne obaveštajne službe.

Predmet: Slovena ki pokret otpora OF (Osvobodilna fronta)

Promenjeno ratovanje i intenzivna propaganda OF-a (KPS) su jako uzdrмали veru u nema ku pobeđu. Ve i deo slovena kog stanovništva, koji se doduše do danas nije potpuno jasno opredelio za Nema ku, ali je ipak pokazivao lojalan stav, prešao je delom ve u protivni ki tabor, ili se sprema da se priklju i pokretu otpora. Tu se nikako ne radi o pojedina nim slu ajevima, ve o simptomati noj pojavi. Mora se ak ra u nati da e za nekoliko meseci pretežni deo ovdašnjeg stanovništva pripadati pokretu otpora ili da e bar sa ovim pokretom otvoreno simpatizirati tako da e se ovde pojaviti sli ne prilike kakve sada vladaju u Gorenjskoj.

Ve se mesecima prime uje stalno opadanje pronema kog stava kod ovdašnjeg stanovništva. Ne radi se tu o neodre e nom tvr enju, ve o konstataciji državne policije, koja se ne može opovr i. Ove se konstatacije ne mogu opovr i ni izveštajima nenadležnih organa kao i drugih službenih ustanova, koji ose aju potrebu ili kojima je povereno da izveštavaju o raspoloženju i o delatnosti bandi.

Iskustvo je pokazalo da su u slovena kom pokretu otpora aktivni naro ito inteligencija, industrijalci i takvi ljudi koji uživaju izvestan ugled u slovena koj narodnoj grupi. Pored toga se nalaze na vode im položajima OF-a bivši studenti, pored inžinjera, direktora preduze a i vode ih inovnika državnih i komunalnih uprava. Može se uopšte re i, da je vrlo veliki procenat Slovenaca direktno ili indirektno aktivan za OF. Uglavnom su to opštinski službenici, službenici državne pošte, državnih železnica i službenici Štajerskog domovinskog saveza. Pa ak i jedinice za akciju delimi no rade za pokret otpora. Situacija je trenutno takva, da treba unapred sumnjati u pouzdanost svakog domoroča, pa iako se on prikazuje izrazito pronema kim.

Potrebno je da se obustavi svaki li ni saobra aj sa doma im stanovništvom, pošto se te li ne veze iskoriš uju samo zato da se sazna ono što može koristiti pokretu otpora. Treba prekinuti sa svima nepotrebnim prepri avanjima o službenim stvarima u nadleštvima, a naro ito izvan njih. Isto tako ne treba obaveštavati ni druge vlasti o planiranim merama policije bezbednosti.

Jedino treba obavješavati sreskog na elnika, mesne rukovodioce policije'poretka, ako to izgleda celishodnim prema stanju stvari.

2. Mere protiv OF-a.

Neprijateljskim nastojanjima OF-a protiv Reich-a treba se suprotstaviti svim raspoloživim sredstvima državne policije. Planskim državno-policiskim izvijačima i obavješajnom službom ima se islediti organizacija koja postoji na području komande Maribor i li ni sastav pojedinih komiteta.

Ova je mera potrebna, jer borba protiv OF-a mora i i u korak sa suzbijanjem bandi, budu i da jedna organizacija drugu oplova i oživljava. Ovim, me utim, nije reeno, da treba nastaviti rad po starom obrascu, kao što se to radilo dosada, tojest uhapsiti sumnjivo lice i navesti ga pooštrenim saslušavanjem da imenuje dalja lica. Time se, u najboljem slučaju, postiže da se uhvate sitni prilaga i koji u ve ini slučajeva ne pripadaju OF-u, a u vrlo retkim slučajevima funkcioneri i organizatori OF-a.

Planskim izvijačima i celishodnim upravljanjem agentima e uskoro uspeti da se prodre duboko u OF. Polazne tačke, besumnje, pružaju ve pomenute grupe lica i profesija.

Isključeno je da ispostave poklanjaju pažnju isključivo tračkanju za bandama a da ispuštaju iz vida OF. Pravilno je, da je borba protiv bandi primarna, ali se OF ne sme pustiti iz vida. Svima sredstvima, treba stvoriti jasnu sliku o organizaciji OF koja se na ovdašnjem području nalazi u ponovnoj izgradnji.

3. Radio propaganda.

Utvrđeno je da mnogi Slovenci slušaju neprijateljske radio emisije, iju sadržinu šire i time stvaraju atmosferu sumnji pokolebavši i druge u njihovoj veri u pobjedu Nemačke, a koji na kraju podležu neprekidnom propagandisti kom uticaju i prelaze u tabor pokreta otpora.

Potrebno je utvrditi preko državne pošte imena svih sopstvenika radio aparata i u prvom redu podvrgnuti bližem posmatranju one koji imaju aparate sa kratkim talasima, pošto se samo preko kratkih talasa mogu slušati neprijateljske pro-

pagandne emisije. Izvištajima i preko agenata treba utvrditi da li kod dotičnih lica dolazi veći broj ljudi i da li se isti ne sastaju radi slušanja. Ni u kom slučaju se od ove mere ne smeju izuzeti lica slovenačke narodnosti, koja se prikazuju kao prijatelji Nemačke ili koja igraju izvesnu ulogu u nekom nadležstvu, nekom preduzeću, ili inače u javnom životu. I ove mere treba pojačano sprovesti i ne sme doći do toga da se Slovenci osete gospodarima, pa da na nemačke ustanove i borbene snage gledaju samo još kao na nužno zlo.

4. *Mere protiv intelektualaca.*

Svi intelektualci, studenti, inženjeri, inovatori na ključnim položajima u preduzeću ima svih vrsta, imaju se odmah poimeno no registrovati i preko agenata i pouzdanika¹⁾ neprekidno i detaljno nadzirati. Redovno se pokazalo da su baš ljudi, koji finansijski dobro stoje, a delom imaju i preduzeća, vode i članovi OF-a. Naravno tu pažnju treba posvetiti bivšim studentima i intelektualcima, koji sada obavljaju neki drugi poziv ili žive ilegalno ili su prijavljeni pod lažnim imenima.

5. *Izveštavanje o izvištajnoj delatnosti.*

Protiv članova OF-a privremeno ne treba preduzimati egzekutivne mere. Rezultate istraga i izveštaje agenata treba ubuduće odmah dostaviti poverljivo u dva izvoda referatu IV A/N. Ispostava sme preduzeti egzekutivni zahvat tek kada je upoređivanjem sa izveštajima drugih ispostava nedvosmisleno utvrđeno da ta stvar nema značaja van granica sreza. Akciju hapšenja treba tada narediti nadležstvo Komandanta u Mariboru.

6. U najskorije vreme dostaviti se studija o organizacionoj strukturi OF-a, KPS, Z.M.K. = Komunistički savez omladine, Z.S.M. = Savez slovenačke omladine, OP = Omladina.

Potpis: ne itak
SS-major i
vladin i kriminalni savetnik

*) U originalu: V-oder W-Personen.

**INFORMISANJE OGRANAKA GESTAPO-a
O DELATNOSTI PARTIZANA**

Nadleštvo komandanta Sipo i SD-a u Štajerskoj izveštavalo je povremeno ispostave Gestapo-a (uključivo pogranične policije) o saznanjima iz delatnosti partizana. Ove informacije su služile radi orijentacije organa Gestapo-a o protivniku.

DOKUMENAT BR. 87

Komandant
policije bezbednosti i SD-a
u Donjoj Štajerskoj
B. Br. IV A 1 — Fa

Štambilj:

Sadašnja adresa :
Celje, Grabengasse 2
Tel. 1—59
Maribor, 8 avg. 1942.
Carnerigasse 7
Tel. 24—84

Štambilj:

Tajna državna policija
Stanica pogranične policije
Mur. Središče
Prim. 10 avg. 1942
Delov. br. 705/42. Pril. —

TAJNO!

Ispostavama Tajne državne policije
u Mariboru, Celju, Ptuju, Trbovlju

Stanicama Pogranične policije Gestapo-a
u Brezicama i Mur. Središ u

Predmet: Delatnost slovena ko-komunističkih
bandi u Donjoj Štajerskoj

Prilog : 1

U prilogu se dostavlja izveštaj o delatnosti slovena ko-komunističkih bandi u Donjoj Štajerskoj. Izveštaju je priložena zbirka prevoda originalnog pismenog materijala koji je zaplenjen u jednom

glavnom logoru sloven.-komunisti kih bandi kod
Vo ne, opština Gornji Grad, srez Celje.

S molbom na znanje i temeljito prou avanje.

Lurker s. r.
SS-pukovnik

Štambilj:

O k r u ž n o !

Slede parafi službenika

Štambilj:
Komandant
policije bezbednosti i SD-a
u Donjoj Štajerskoj

POVERLJIVO !

8. avgusta 1942

Izveštaj
o slovena ko-komunisti koj banditskoj
delatnosti u Donjoj Štajerskoj

Jedna patrola Wehrmannschaft-a, angažovanog u suzbijanju bandi, naišla je 18.7.42 u okolini mesta Vo na, opština Gornji Grad, srez Celje, na logor slovena ko-komunisti kih bandita. Banda, koja je u poslednjem trenutku, primetila približavanje patrole Wehrmannschaft-a, morala je da napusti logor u tako žurnom bekstvu, da je ostavila za sobom upotrebne predmete, manje koli ine municije i eksploziva, a naro ito obimni pismeni materijal.

Prevod i koriš enje zaplenjenog pismenog materijala u nadleštvu Komandanta policije bezbednosti i SD-a u Donjoj Štajerskoj dalo je dobar uvid u organizaciju bandi u Donjoj Štajerskoj, njihovo brojno stanje i njihov na in rada i borbe. Zaklju uju i prema vrsti prona enog materijala, radilo se, kod otkrivenog logora, svakako o jednom od glavnih logora donjoštajerskih bandita, u kome su se zadržavali vode i lanovi bandi. Ovi sebe u dokumentima naime ozna avaju tzv. »Štabom I štajerskog partizanskog bataljona«.

Prema spiskovima, koji .se mogu videti u jednom bloku *za* beleške, iznosio je broj lanova bandi ovog tzv. bataljona, u doba zaplene pismenog materijala, 116 lica. Svaki lan bande ima pseudonim i pojavljuje se u materajalu samo pod njim. Istina, na en je i spisak u kome je navedeno za manji deo lanova bande, pored pseudonima, i pravo ime i ranije mesto stanovanja, kao i adresa, kojoj treba uputiti obaveštenje, ako se nekome od pripadnika bande nešto desi. Kod tih adresa radi se ponajviše o roditeljima, daljim ro acima ili verenicama.

Iz materijala zatim proizlazi da su bande organizovane *nalik na vojsku* i da su zavele i ostale obi aje, sli ne vojsci. Tako

se ve i deo bandita u Donjoj Štajerskoj označava tzv. »I štajerskim revirskim bataljonom«, kao sastavnim delom I odeljenja II grupe. Brojno stanje, struktura i prostorno rasprostranjenje poslednjih dveju banditskih jedinica se iz dokumentata više ne može saznati.

Organizacija »I Štajerskog revirskog bataljona« izgleda kako sledi:

1. *Štab bataljona*, koji se sastoji od komandanta bataljona i njegovog zamenika, političkog komesara i njegovog zamenika, jednog intendant, jednog kuvara i jednog ordonansa.

2. *ete*, od kojih bataljon prose no obuhvata njih pet, sa prose no po 28—30 ljudi, komandirima i političkim komesarom, jednim kuvarom i jednim ordonansom. U novije vreme nalaze se kod eta i prose no po tri ženska pripadnika bandi. eta se deli

3. *na po tri voda* sa prose no po 8—9 ljudi, na čelu sa komandirima voda.

Unutrašnja i spoljna delatnost bandi, zatim postavljenja, premeštaji članova bandi od jedne grupe bandi drugoj itd. regulišu se »nalozima« i »naredbama« tzv. »bataljona«.

Bande su za sebe donele i sopstvene zakone i raspolažu nekom vrstom pravosuđa koje se, izgleda, vrši vrlo strogo.

Prema naročito utvrđenom planu službe održavaju se, unutar bandi, politički kursevi i časovi vojne obuke.

U pojedinostima se mogu steći i sledeća saznanja o načinu rada slovena ko-komunističkog ustaničkog pokreta i njegovih naoružanih bandi iz naenog pismenog materijala, odn. dobiti potvrda vešte enih iskustava o tome:

1. Po etkom proleća 1942 *opet su prikupljeni* članovi bandi, koji su se u toku zime prilikom raspršili i delom našli skloništa po kućama. Oni su primili sa centralnoga mesta uputstva i direktive za pojačano nastavljanje terorističkih i sabotažnih akcija, za regrutovanje daljih bandita i za pribavljanje oružja. Sve ostale organizacije ustaničkog pokreta obavljane su da potpomažu naoružane bande (v. pril. 1).

2. Pored pravih naoružanih banditskih grupa, koje ine srž i oznaavaju se »partizanima«, stvorena je *u okviru terenske organizacije* tzv. »Narodna zaštita« (NZ). Ova Narodna zaštita potpomaže naoružane bande u svakom pogledu. Ona predstavlja neku vrstu *organizacije rezervista za bande*. Pripadnici Narodne zaštite *pojavaju bande* pri veim oružanim akcijama ili sprovode samostalne akcije. Sem toga se iz redova te Narodne zaštite i same bande popunjavaju ljudskim materijalom (prilozi 2, 3, 8 i 34).

3. Kao terenska organizacija sloven.-komunisti kog ustani kog pokreta postoji tzv. »terenska organizacija«. Ova organizatorno ide u širinu, tj., ona treba da pridobije za ideje »Osvobodilne fronte« sve Slovence u gradovima i selima. Pored politiki kog rada, propagande i prikupljanja lanova i pripadnika »Osvobodilne fronte« (OF) »terenska organizacija« potpomaže u najvejoj meri naoružane bande pružanjem materijalne pomoći, prenošenjem i izmenom obaveštenja, kao i *pripremnim radovima i merama za akcije bandi*. Izmeu bandi i »terenske organizacije« postoji živa *kurirska veza*. »Terenska organizacija« predlaže lica, koja su se držala negativno prema bandama sarađuju i na suzbijanju bandi i prijavljuju i opažanja o kretanju bandi, za likvidaciju od strane bandi kao tzv. »slovena ke izdajice«. Vode i lanovi bandi upu uju se kao politiki radnici od strane bandi na teren (v. priloge 1, 4, 5 i 6).

4. Funkcionisanje ili uopšte postojanje terenske organizacije predstavlja za bande *pitanje egzistencije*, kako to li no konstatuje politiki komesar tzv. »I Štajerskog partizanskog bataljona«, Bor, u jednom pismu, upu enom nekom vođi bandi, Loisu (vidi prilog 11). To predstavlja *dokaz za ta nost tj. za date izgled na uspeh bezbednosno-policiskog postupanja u Donjoj Štajerskoj*, koji pruža sam protivnik. Prema tome se, dakle, stalnim uništavanjem »terenske organizacije« stvaraju pretpostavke za uspešno suzbijanje samih bandi.

5. Obrnuto, kod bandi preovlađuje shvatanje da »terenska organizacija« može funkcionisati jedino na osnovu njihovog postojanja na nekom odre enom terenu (v. pril. 9).

6. Bande su uverene da se nema ke odbrambene snage aktiviraju jedino, ako izostaju akcije bandi, tj. dakle, da bi snaž-

na delatnost bandi zaplašila nema ke odbrambene snage (pril. 9).

7. Bandama stalno *pristižu novi pripadnici*, ali se, s druge strane, dešavaju i mnogobrojna *dezertiranja* (v. pril. 10, str. 1, pril. 38 str. 2 i pril. 46 str. 2).

8. Disciplina unutar bandi održava se srazmerno strogim kaznenim merama (v. pril. 10 str. 5 i 7). Prilikom makakvih događaja, u kojima banda pretrpi štetu, sprovode se temeljite disciplinske istrage (pril. 35).

9. Bande se smatraju delovima »Crvene Armije« SSSR-a (v. pril. 10 str. 6).

10. Pre nego što bande sprovedu veće napade ili sabotažne akcije, izvrše se *pripreme do najmanjih detalja*. *Pripadnici terenske organizacije izrađuju tačne planove položaja i skice* sa objašnjenjima, kao i predloge za najcelishodnije postupanje članova bande u pojedinostima. Tako se u zaplenjenom materijalu moglo naći više ovakvih planova za sabotažne akcije protiv instalacija Energieversorgung Süd¹), kao i za napade radi ubijanja pripadnika Werkschutz-a²), sreskog vođstva »Štajerskog domovinskog saveza«, ispostave Gestapo-a, žandarmerije, kao i Nemcima naklonjenih Slovenaca *u Trbovlju* (v. pril. 13—31). Planovi za napad na postrojenja EV Süd kao i na Werkschutz delimično su već sprovedeni, i to delom s uspehom koji su bande želele, a delom bez takvog uspeha.

11. Iz pismenoga materijala se vidi da su naoružane bande već *zauzimale manja mesta*, tamo sprovele politiku propagandu i bile snabdevane od domorodaca. Prema izveštajima, stanovništvo navodno dočekuje bande sa simpatijom. S obzirom na to, da su u vrlo retkim slučajevima o tome bile podnošene prijave nemačkim policiskim ustanovama, stiče se utisak da seosko stanovništvo zaista tu i tamo kompaktno stoji na strani bandi (vidi pril. 3, 10 str. 13, pril. 44 str. 2, pril. 46 i 47).

¹) Trbovljanski rudnici uglja.

²) Industriska milicija.

12. Unutar bandi postoji *komunisti ka* partiska organizacija, kojoj, me utim, ne pripadaju svi članovi bande. Prijem u KP vrši se, kako izgleda, prema strogim propisima o odabiranju. Pre prijema ima svaki bandit da provede izvesno vreme kao kandidat, tj. na probi. U svakoj banditskoj grupi, koja se normalno sastoji od oko 30 ljudi, broj članova partije je, sa prose no pet članova, srazmerno mali. Mla i pripadnici bande obuhva eni su organizacijom mladih komunista. KP ima zadatak da unutar bandi vrši politički rad (v. pril. 44).

13. *Nameštanje zaseda* pretstavlja taktiku napada koju bande naro ito rado primenjuju. Preduzimaju se manje akcije da bi se privukle policijske snage koje zatim treba da padnu u zasedu (v. pril. 34).

14. Bande su srazmerno *dobro naoružane* i opremljene, kako se to vidi iz jednog prona enog pregleda (pril. 7).

15. Za sprovo enje ve ih napada koncentriše se svaki put po nekoliko grupa bandi u jednu veliku bandu (v. pril. 46).

16. Posle uspešno sprovedenih akcija sastavljaju vo e bandi pismene pohvale i priznanja koja se zatim itaju pojedinim bandama (v. pril. 41).

17. Bande u donjoštajerskoj pograni noj oblasti prema Južnoj Koruškoj i Kranjskoj sara uju sa kranjskim bandama (pril. 37).

U celokupnom zaplenjenom pismenom materijalu radi se ve inom o izveštajima političkih komesara, zatim o kurirskoj pošti i dnevnicima, kao i o spiskovima i pregledima pojedinih grupa bandi. Dalje se tu nalazilo i mnogo letaka, kao i materijal za prosvetavanje, zatim nema ke vojni ke isprave, legitimacije Wehrmannschaft-a, lanske karte »Štajerskog domovinskog saveza«, legitimacije Werkschutz-a itd., stvari koje su mahom bande prisvojile prilikom napada.

Iz nekih dokumenata mogle su se dobiti indikacije za bezbednosno-policijske mere, kao napr. hapšenje srodnika članova bande.

U prilogu sledi zbirka prevoda pismenoga materijala koji se može koristiti.

**PERIODI NO ZBIRNO IZVEŠTAVANJE O BORBI
PROTIV NOP-a**

Periodi no je komandant Sipo i SD-a podnosio pretpostavljenim i drugim zainteresovanim ustanovama izveštaje o borbi protiv partizana i NOP-a u proteklom razdoblju. Izveštaj o delatnosti u periodu od 1. avgusta do 15. septembra 1942, naročito pokazuje važnost obavestajne službe, poturenih agenata i represalija, s jedne strane, a značaj organizacija OF kao baze partizanskog rada, s druge strane.

DOKUMENAT BR. 88

Komandant
policije bezbednosti i SD-a Maribor, 17. septembra 1942
u Donjoj Štajerskoj Carnerigasse 7
II A Str. 482/42 — Pov. — Telefon: 24—84

Poverljivo

Saveznom starešini Štajerskog domovinskog saveza
partiskom drugu Steindl-u
Maribor

Predmet: Izveštaj o delatnosti bandi i o komunisti ko-slovena kom pokretu otpora u Donjoj Štajerskoj.

Veza: Nema

U prilogu se dostavlja izveštaj o delatnosti bandi i o komunisti ko-slovena kom pokretu otpora u Donjoj Štajerskoj u vremenu od 1. avgusta do zaklju no 15. septembra 1942. godine, radi prijema na znanje.

Lurker s. r.
SS-pukovnik

Komandant
policije bezbednosti i SD-a
u Donjoj Štajerskoj
r II A Str.

Celje, 15.9.1942.

I z v e š t a j

o delatnosti bandi i komunisti ko-slovena kom pokretu otpora u Donjoj Štajerskoj u vremenu od 1 avgusta do zaklju no 15 septembra 1942 godine.

Zahvaljuju i stalnim postojanim, povoljnim rezultatima u suzbijanju terenske organizacije komunisti ko-slovena ke Osvobodilne fronte, kao i takozvane Narodne zaštite, mesec avgust protekao je srazmerno mirno.

Poja anim dejstvovanjem agenata kao i posle iskorišavanja dokumenata, koja su zaplenjena u logoru štaba bandita, a i pomo u drugog dokaznog materijala, bilo je u izveštajnom mesecu omogu eno da se ne samo spre e planirani napadi na životno važna industriska i saobra ajna postrojenja i na vode e li nosti partije i države, ve je pored toga pošlo za rukom da se prodre i dalje u organizaciju protivnika, da se poremete njene veze i da se izvrše mnogobrojna hapšenja. Tako e su mogle i same bande biti osetno osuje ene u svojoj delatnosti dejstvovanjem agenata i uznemirene, a sem toga ve i broj aktivnih bandita je zarobljen, i u injen bezopasnim. Tako je, naprimer, omogu eno pomo u jednog agenta da se potpuno uništi Ptujaska komunisti ka teroristi ka banda, koja je doduše brojala svega 10 ljudi, ali koja je bila naro ito ozloglašena* i od koje se strahovalo zbog njene aktivnosti i mnogobrojnih hladnokrvnih ubistava. Agentu koji je bio, posle odgovaraju ih mera predostrožnosti, uba en u bandu, pošlo je za rukom da na dan 8.8.42 ta no izvidi mesto logora i naoružanje bande Osojnik—Reš i da nam dostavi obaveštenje, posle ega je mogla odmah otpo eti akcija moga nadleštva sa jednim odredom žandarmerije. U borbi koja se razvila, pošlo je za rukom da se uništi sedam bandita, a dvojica da se zarobe, jednom banditu je uspelo da pobegne. Time je u injeno bezopasnim 9 ljudi od bande koja je brojala 10 pripadnika. U borbi su poginuli kriminalni asistent

Hopfauf iz moga nadleštva i žandarmerijski narednik Farner. Jedan drugi žandarmerijski službenik bio je ranjen.

Pomo u jednog bivšeg bandita koji je u okrugu Brežice uba en u Kozjansku bandu, a koji se dobrovoljno ponovo javio policiji, mogao je biti u injen bezopasnim komandni štab bande Kozje, a banda je razbijena. Politi ki komesar T o m a š kao i zamenik komandanta »G a t« (pravo ime K o p r i v a) bili su u borbi ubijeni. Pored toga je bila ranjena i zarobljena dugo tražena kurirka »P a u l a« (pravo ime A n t o n i j a e ¹) iz Trbovlja), koja se nalazila kod napred imenovanih na konferenciji funkcionera. e , koja se prema izjavama zatvorenika koji se ovde nalaze u zavoru, nalazila navodno duže vremena u SSSR-u radi školovanja, bila je kurirka štabnog logora. Ona je pokreta i duhovni vo a za sve akcije sabotaze i ubistva, i vršila je veliki uticaj na bandu i zadavala joj strah.

Iskoriš enje napred pomenutog pismenog materijala, zaplenjenog kod bandi, kao i izjave zarobljenika dopuštaju zaklju ak, da se na podru ju mog nadleštva zasada pojavljuju slede e bande, koje su uklju ene u takozvani »I Štajerski oblasni bataljon«:

1. — Tucheiner-banda, ja ine oko 20 ljudi, koja se kre e navodno u dolini Drieth-a²).
- 2.— Kamniška banda, ja ine oko 30 ljudi, operiše, uglavnom, u bližoj okolini opštine Vranksko.
- 3.— Letonjina banda u Savinjskoj dolini, ja ine od 25 do 30 ljudi, zadržava se, po pravilu, u šumskoj oblasti oko Šoštanja, Velenja i Polzele.
- 4.— Trbovljanska banda, bavi se na podru ju Menina planine, Grecina planine, i približno je ja ine od 30 ljudi.
- 5.— Dobrovdiska banda — kod ove se bande verovatno nalazi štab I. Štajerskog oblasnog bataljona — ja ina oko 30—40 ljudi.
- 6.—Rekarska banda, ja ine oko 30 ljudi, zadržava se na podru ju Marija Reka i kre e se do Laškog i Rimskih Toplica.
- 7.— Kozjanska banda, ja ine oko 20 ljudi, bila je nedavno rabijena, a delom i uništena.

U originalu: Tschoetsch.

²) Nazivi dati prema originalu.

8. — Pohorska banda, ovde se radi o grupi od 12 ljudi koja bi mogla da pripada bandi u Savinjskoj dolini.

9. — Ptujaska banda bila je u me uvremenu uništena i od tada se nije više pojavljivala.

Prema izveštaju Komandanta Sipo i SD-a na Bledu od 29.8.1942 godine, treba da se Simonov bataljon iz Kranjske sastane s Dravkovim bataljonom na mom podru ju i da se u vrste u bilizini Slovenjgradca. Ova se banda nije mogla u vrstiti zbog neprekidne aktivnosti poternih komandi policije, žandarmerije i Wehrmannschaft-a, ali ova banda je ipak vršila akcije snabdevanja na mome podru ju, a delom i na starom koruškome podru ju, da bi se posle toga odmah vratila na podru je Gorenjske, gde joj se nalazi logor. Od ove bande, koja se poglavito pojavljuje na Šmerkovcu kod Bele Vode, ubio je Wehrmannschaft na dan 5.9.1942 godine 5 bandita. Za efikasno suzbijanje ove bande potrebna je zajedni ka akcija sa tamošnjim snagama, pa je stim u vezi odavde zamoljena vojna policija, da izda potrebna nare enja.

U vremenu od 1.8. — 15.9.42 izvršile su bande 170 kra a u cilju snabdevanja, 28 lica bilo je ubijeno i 12 ranjeno. Zapaljane su 23 poljoprivredne zgrade i kolibe. U tri slu aja su eksplozivom razoreni koloseci, a u 2 slu aja telegrafski stubovi.

Nasuprot tome bilo je:

36 bandita ubijeno u borbi,

13 bandita zarobljeno,

21 bandit ranjen,

7 bandita predalo se dobrovoljno.

14 banditskih logora je uništeno, zaplenjeno je: 2 laka mitraljeza, 34 puške sa više hiljada metaka, ru ne bombe i oko 200 kg eksploziva. Dalje su bili pronajeni i zaplenjeni, pored ve e koli ine državnih predmeta, mnogobrojni predmeti za upotrebu, ode a, namirnice itd.

Upadljivo je, da za poslednje tri nedelje, nije izvršen uopšte nijedan pokušaj ubistva niti ve a akcija sabotaže od strane bandi. Nasuprot tome pove ale su se kra e stoke i namirnica, kao i drugih predmeta nameštaja, ode e itd., vršene u velikom obimu. Vrlo je verovatno, da se bande ve sada spremaju da pomo u ovih kra a urede svoje zimske logore.

Utešno je da je kod doma eg stanovništva, verovatno, zbog poslednjih oštrih mera, sada nastupila promena držanja.

Zemljoradnici se sve više desolidarišu sa držanjem bandi, uskrajujući predaju namirnica i podnošenjem prijave sve se više stavljaju na našu stranu. Iz raznih izjava zarobljenika, saglasno proizilazi da su moral i borbenost bandita pod uticajem stalnih gonjenja bitno popustili, i da je podrška preko terenske organizacije mnogo slabija nego prošle godine. Uprkos svih mera predostrožnosti, koje su preduzeli komandanti i politički komesari upotrebom najbrutalnije sile, u estala su dezertiranja.

Pri suzbijanju bandi; najveći značaj treba pridati terenskoj organizaciji, koja i nadalje predstavlja ključnu bandu, pa suzbijanje bandi može biti trajno uspešno jedino ako može za rukom da se terenska organizacija (OF) potpuno razbije. OF snabdeva bande oružjem, namirnicama, organizuje akcije i daje bandama podmladak. Bez postojanja terenske organizacije delatnost bandi uopšte nije moguća.

U tom pogledu mogli su biti postignuti u mesecu za koji se podnosi izveštaj vrlo znatni rezultati. Tako su, uz korišćenje kruga lica za koji se saznalo preko zarobljenih bandita, izvršene u Ptujskom srezu dve akcije hapšenja. Pošlo je za rukom da se sazna za 14 javki i da se uhapsi nekoliko kurira. Kurirka Nada Reich imala je nalog da uspostavi vezu sa zatvorenicima policiskog hapšeni kog logora Ankenstein, kako bi se na taj način mogao pripremiti planirani prepad na zatvor. Otkrivena je OF-ovska veza sa policiskom zatvorenicom u Ankenstein-u Berce Milenom, ženom streljanog komunisti kog zločinca Berce-a iz Murškog Središća. Milena Berce je imala zadatak da organizuje zatvorenike i da nakon toga obavesti OF o brojnom stanju i naoružanju straže, kao i o promenama u samom zatvoru. Napad na zatvor trebalo je da se izvrši iz samog zatvora, pošto bi se unutra prokrijumčilo oružje. Trebalo je, da jedna naoružana komunisti ka banda bude u zasedi pred zatvorom i da stupi u akciju tek u slučaju potrebe. Posle uspeha akcije, trebalo je da banda preuzme sve zatvorenike sem nekih izuzetaka, dok bi drugi deo trebalo uključiti u OF. U vezi s tim, pošlo je takođe za rukom da se otkrije komunisti ka elija u radionici državnih železnica za popravku vagona u Ptuj. Ova elija je postojala još za vreme Jugoslavije. Unutar ove elije KP sakupljani su nedeljno dve priloge koji su dostavljani OF-u i bandama. U mestima Gornji Grad, Vožnja,

Krop, Sv. Lenart, Hom, Ljubno, Luina, Solava i Radmirje bila je na dan 7.8.42 izvršena velika akcija protiv lanova slovena ke Osvobodilne fronte. Ukupno je uhapšeno 100 lica zbog rada za OF, 2 javke i jedno slagalište eksploziva bili su uništeni. Me u uhapšenima nalaze se trojica pomo njih policajaca žandarmerijske stanice Gornji Grad. Nepobitno se moglo dokazati, da su ovi ukrali iz žandarmerijske stanice dve puške i 60 metaka i to stavili na raspolaganje bandama. U toku daljih istraga protiv 4 elije OF-a, koje postoje u Hrastniku, moglo je ubacivanjem agenata, biti uhapšeno 40 lica koja pripadaju toj organizaciji. Od 18—20.8.42 izvršene su akcije hapšenja u okrugu Celje i Maribor.

Na podru ju Makole bilo je uhapšeno 23 lica zbog aktivne delatnosti i lanstva u OF-u. Dve javke i jedno uporište bandita bili su uništeni. Od 21 do 28.8.42 izvršene su u okrugu Celje i Brežice akcije hapšenja. Na podru ju Planine uhapšeno je 35 lica koja su veoma sumnjiva za komunisti ku delatnost, odnosno lanstvo u OF-u. Medu njima se nalazio održava veze sa štabom partizanskog logora, Ivan Kova , ro en 23.12.1893. Kova je pored toga održavao javku za celu Donju Štajersku, a tako isto i za Kranjsku, Italiju i Hrvatsku. U Kaploj Vasi, Sv. Lovrencu, Sv. Pavlu pri Preboldu, Gornjem Gradu i Ljubnu bilo je uhapšeno ukupno 57 lica zbog potpomaganja bandi i lanstva u OF-u. Na podru ju opštine Planina i u Slivnici je uhapšeno 35 lica, na podru ju opštine Laško 25 lica, a u opštinama Ljubno i Gornji Grad 25 lica zbog aktivne saradnje u OF-u. Me u uhapšenima nalaze se bogati posednici koji su za vreme cele prošle zime davali smeštaj bandama i ija su imanja služila kao javke za lanove bandi. Na dan 9.9.42 sprovedena je akcija hapšenja protiv lanova OF-a i jataka komunisti kih bandita u opštinama Sv. Pavel pri Preboldu, Kapla Vas i Latkova Vas u kojoj je uhapšeno 90 lica. Kod 20 njih se radi o lanovima odbora slovena ke Osvobodilne fronte. Dalje su uhapšena tri održava a veze sa banditima i uništena je jedna banditska javka u Šešic-u¹).

U vremenu od 1 avgusta do 15 septembra ukupno je uhapšeno u mome službenome podru ju 625 lica, koja su

*) Naziv mesta prema originalu.

radila za KP ili OF ili koja su bandama ukazivala podršku i pomoć.

U isto vreme streljano je 95 lica, koja su potpomagala bande davanjem skrovišta i hrane, kao komunisti koji zločin u duhu naredbe šefa civilne uprave u Donjoj Štajerskoj od 16.8.41.

Uprkos stalnih uspeha u suzbijanju terenske organizacije, ipak se u poslednje vreme moralo u više mahova ustanoviti da OF-u još uvek polazi za rukom da odmah ponovo nadoknadi uništene veze »novim ljudima«, iz čega se jasno može videti da OF raspolaže dobrom organizacijom.

Mere preduzete, u sprovođenju naredbe Reichsfuehrer-a¹⁾ za hvatanje srodnika streljanih bandita i takvih srodnika, koji se o evi ili sinovi nalaze kod bandi, pokazale su dobar uspeh u morne službenom području i nadležne ustanove su se saglasile sa tom merom. U više slučajeva je utvrđeno da je baš ova mera mnoge zaplašila od odmetanja u šumu.

Rezimiraju i može se reći, da su sve angažovane policijske snage, uključivo i Wehrmannschaft, u izveštajnom mesecu, postigle u suzbijanju bandi znatne rezultate i da su se jedinice za akciju, doduše, približile postavljenom cilju umirenja Donje Štajerske, ali ga ipak nisu još postigle.

Usled toga je potrebno totalno angažovanje svih raspoloživih snaga za suzbijanje bandi, jer se zima, koja se približava, vrlo otežati, ako ne čak i onemogućiti, suzbijanje bandi.

U vezi sa uništenjem terenskih organizacija, egzekutivni postupci, koji su još u toku, opravdavaju očekivanje da će iste biti u potpunosti otkrivene i uništene.

Potpis: Lurker
SS-pukovnik

Overava:
Reinprecht s. r.
kancelariska nameštenica

Tojest, Himmler-a.

**ŽANDARMERISKE STANICE PRATE KRETANJE
PARTIZANA**

Pored mreže uporišta Gestapo-a, komandantu Sipo i SD-a u Mariboru stajao je na raspolaganju i žandarmerijski aparat kao izvor za obaveštenja o pojavi i kretanju partizana.

DOKUMENAT BR. 89

Komandant policije bezbednosti i SD-a u Donjoj Štajerskoj.
Maribor
Služba veze

Primljeno: Dan mesec godina vreme 31.III.1943	Prostor za štambilj prijema	Predato: Dan mesec godina vreme
Od preko: Paraf	Olovkom: svršeno Paraf	preko
	Depeša-Radio- Teletip Telefon	Beleška o zakašnjenju:
Sl. veza br. 1928		

Celje br. 787 31.III.43. 17.45 B

Kdt-u policije bezbednosti i SD-a u Donjoj Štajerskoj —
Maribor

Predmet: Pokreti bandi

Veza: Stalna

Zandarmeriska stanica Trojane javlja 31.3.43 u 16,45:
31.3.43 od 0,30 do 2 asa Sv. Gothard bio zaposednut od
bandita. Kod trgovca Karla Zukiatija u 0,30 napunilo oko 70
bandita svoje ran eve namirnicama i manufakturnom robom.
Banditkinje stare približno 20 godina naoružane puškama i

pištoljima. Nekoliko bandita odeveno u srpske vojni ke uniforme. Naoružanje puške i ru ne bombe. Kod trgovca Stanislava Novaka u isto vreme oko 45 bandita. Tako e punili svoje ran eve namirnicama i manufakturnom robom. Me u njima i dve banditkinje¹⁾ naoružane pištoljima, banditi puškama i ru nim bombama.

Kod mesara Franca Gorišeka provaljena ku na vrata. Iz radnje oplja kano 3 kg. slanine, 3 noža i jedna prega a. U Zidu kod Trojana kod Franca Boltea izme u 2 i 3 asa zaklane i odnesene 2 svinje po 60 kgr. odveden 1 vo od približno 600 do 700 kgr. Franc Celestina u Zavrhu probu en oko 4 asa i zabranjeno mu da prijavi prolaz bandita. Banditi govorili kranjskim dijalektom. Pravac bekstva jugozapadno od Trojana izme u kote 772 i 875 Reber — na korusku teritoriju. Stupio u vezu sa žandarmeriskom stanicom Sv. Ožbolt zbog preduzimanja daljeg gonjenja.

Po naredbi, potpis: Toby

¹⁾ U originalu: Flintenweiber.

**SARADNJA SIPO I SD-a SA ŽANDARMERIJOM
U ŠTAJERSKOJ**

U potragama koje je vodio Gestapo protiv partizana i pripadnika NOP-a u estvovala je i žandarmerija, u koordinaciji sa aparatom Gestapo-a.

DOKUMENAT BR. 90

Komandant
policije bezbednosti
i SD-a
u Donjoj Štajerskoj
IV — A Hdl. 9735/43

Maribor, 20 oktobar 1943.
Tegetthoffstr. 34
Telefon: 20 — 20

Žandarmeriskoj kapetaniji
li no gospodinu kapetanu Jungbauer-u, ili njegovom
zastupniku.

Maribor
Sofienplatz

Predmet: Pojava vode ih bandita Pohorskog bataljona u Mariboru i okolini.

Veza: Nema

Prilozi: 1 li ni opis i 30 kom. fotografija.

Terenska organizacija Pohorskog bataljona razvila je poslednjih meseci živu delatnost i nanovo zavrbovala ve i broj bandita. Tako isto su naro ito poja ali svoj rad u Mariboru i okolini, a naro ito u jugozapadnom delu grada. Moje nadleštvo je ve uspelo da stavi ruku na ve i broj sastajališta bandi u Radvanju i okolini. Pri tome je bilo u toku saslušanja utvr eno, da se politi ki komesar navedenog bataljona pod banditskim imenom »V o j i n« i kurir bande pod banditskim imenom »B o j a n« u više mahova zadržavaju u Mariboru, da se slobodno kre u ulicama i da pose uju bioskope

kao i kafane. No u su pod njihovim rukovodstvom ve bili sprovedeni razni prepadi.

Moje nadleštvo sprovodi poja anu potragu za obojicom. Molim za saradnju u potrazi i da se o tome obaveste odnosne žandarmeriske stanice.

U prilogu su priklju eni li ni opisi oba bandita i 30 fotografija. Pri eventualnom hapšenju potrebna je opreznost pošto e oni bezuslovno upotrebiti oružje.

Po naredbi
Heindl s. r.

Štambilj: Žand. kapetanija Maribor
Primljeno 23.10.43.
Br. delov.: 2352/B 7 pril. + 30 fotografija

**UPU IVANJE U KONCENTRACIONI LOGOR ZBOG
PRUŽANJA LEKARSKE POMO I PARTIZANIMA**

Dr. Roman Vidmar, koji je bio registrovan i kao agent Gestapo-a u Hrastniku, određen je za upuivanje u koncentracioni logor zbog lečenja dvojice partizana.

DOKUMENAT BR. 91

Zapovednik policije bezbednosti i SD-a
u Donjoj Štajerskoj Maribor,

Referatu IV C

u zgradi

Predmet: Upuivanje u koncentracioni logor.

Veza : Naredba Šefa policije bezbednosti i SD-a od 17. 12. 42. — IV — 656/42 — poverljivo —

Prilozi: 1 predmet.

Dr. Vidmar Roman rođen 9. 8. 1904.

u Šturju, srez Postojna

sa stanom u Hrastniku Br. 61, srez Trbovlje

ima se u smislu navedene naredbe uputiti u jedan koncentracioni logor.

Razlozi: Dr. Vidmar je novembra 1942 leio dva ranjena bandita i o tome podneo izveštaj tek sa zakašnjenjem i izoparenom. On je priznao da je to učinio sa predumišljajem, iako je ranije izjavio SD-u da je spreman vršiti usluge dostavljanja.

Umoljavate se da imenovanog(nu) u smislu direktiva navedene naredbe privedete narednim transportom u jedan koncentracioni logor i, istovremeno shodno naredbi stavite predlog za zaštitni zatvor.

Lurker s. r.
SS-pukovnik

**POSTUPAK OKO UPU IVANJA
U KONCENTRACIONI LOGOR**

*U vezi sa prednjim, dokumentom stoje slede a
etiri koja pokazuju postupak oko upu ivanja u kon-
centracioni logor. Radi se o formularima upotreblje-
nim po slu aju dr. Vidmara.*

DOKUMENAT BR. 92

Komandant policije bezbednosti i SD-a
u Donjoj Štajerskoj Maribor,

Nalaz policisko-lekarskog pregleda

Vidmar Roman ro en 9. 8. 04. u Šturju danas je policisko-
lekarski pregledan i na en sposobnim za zatvor i logor.
Imenovan-i(a) nema nikakvu Zaraznu bolest. Trudno a se
nije mogla utvrditi.

Policiski lekar
Potpis ne itak

Štambilj:

Policiski lekar
kaznenog zavoda i
sudskog zatvora
Maribor

DOKUMENAT BR. 93

Komandant policije bezbednosti i SD-a
u Donjoj Štajerskoj Maribor, 27. 1. 1943.
IV C 2 — Zatvor Br.

1.) Roman dr. Vidmar je na dan 27. 1. 1943. na osnovu naredbe Šefa policije bezbednosti i SD-a od 17. 12. 1942. — IV — 656/42 — pov. — preveden u koncentracioni logor Dachau.

2.) *Originalni akt* dostavljen

Odeljenju IV C — (II F) —
u zgradi

s molbom da ovaj akt privremeno priloži tamošnjim predmetima.

Po nalogu
Potpis ne itak

Štambilji:

29 jan. 1943 Priklju iti aktima

DOKUMENAT BR. 94

Komandant policije bezbednosti i SD-a
u Donjoj Štajerskoj
Odelj. IV C 2 — Zatvor — br. V. 240

Maribor, 8 marta 1943.

Nare enje

- 1.) Za Dr. Vidmara Romana ro . 9. 8. 04. u odredila je Glavna uprava bezbednosti Reich-a teletip-naredbom od 4.2.43. IV C 2 — Opšti Br. 42.351 do daljega zaštitni zatvor.

Ponovo proceniti potrebu daljeg držanja u zatvoru:

3. 5. 43.

- 2.) Kartoteci IV C 2 na nadopunu
- 3.) Priključiti li nom predmetu
- 4.) Ponovno podneti kod IV C 2 — 30. 4. 43.

Po nalogu:

Paraf: Ja

DOKUMENAT BR. 95

Komandant policije bezbednosti i SD-a
u Donjoj Štajerskoj
Tajna državna policija
Nadleštvo Maribor

Maribor, 30 apr. 1943.

Odelj. II D — Zatvor Br. V. 240

Nare enje

- 1.) Pošto ne postoji nikakav razlog, da se dr Roman Vidmar predloži Glavnoj upravi bezbednosti Reich-a za otpust, to se zaštitni zatvor za gore imenovan-og(u) na osnovu naredbe Šefa policije bezbednosti i SD-a od 24. 10. 1939., IV (II D) 8303/39 produžava za dalja tri meseca.

Slede e procenivanje potrebe daljeg držanja u zatvoru:

3. 8. 43.

- 2.) Ponovo podneti kod II- D
- 3.) Nadopuniti karton kartoteke
- 4.) Priklju iti li nom predmetu
- 5.) Ponovno podneti 30. 7. 43.

Po nalogu:

Paraf: Ja.

Ja.

U EŠ E POLICIJE PORETKA

U suzbijanju NOP-a u estvovala je i Policija poretka još od samoga početka izbijanja narodnoga ustanaka, sarađuje i sa bezbednosno-policiskim organima.

DOKUMENAT BR. 96

Komandant policije poretka
Alpiske zone

Komandni štab Bled

Bled, 25 avgusta 1941 god.

Poverljivo!

U p u t s t v a

za angažovanje policije poretka u okupiranim područjima
Koruške i Kranjske

1. Dok komandant angažovanih jedinica ne poveri posebne akcije jedinicama zaštitne policije¹⁾ ili ih u tom cilju ne upotrebi, komandanti bataljona u punoj meri odgovaraju za uspostavu reda u dodeljenim im područjima za akciju, koja ne treba da se poklapaju sa granicama okruga. Zbog toga oni moraju samostalno preduzimati, ne čekajući u pojedinom slučaju uputstva, sve mere koje im se ukazuju kao potrebne u okviru opštevaže ih odredaba i uputstava, koje je izdao komandant angažovanih jedinica. Prepušteno je njihovom nahođenju da određuju, odeljenjima i čak pojedinim grupama u granicama bataljonskog područja sami dodeljuju, trajno ili prelazno, sopstvena područja i povere im u tim granicama opštu uspostavu reda ili daju ograničene naročite zadatke.

2. Komandant angažovanih snaga određuje jedinicama sedište. Komandantima bataljona prepušteno je da predlažu

*) Zaštitna policija (Schutzpolizei) bila je jedna od grana policije poretka. Sem nje, u policiju poretka spadala je još žandarmerija, zatim vatrogasna policija i druge, manje grane policijskog aparata.

komandantu angažovanih snaga razmeštaj sedišta svojih jedinica. Angažovanje jedinice koje traje samo nekoliko dana, ne smatra se premeštajem garnizona i stoga ga može odrediti samostalno komandant bataljona.

7. Angažovanje jedinica zaštitne policije u prvome redu oslanja se na zapažanja i događaje koje je saopštila žandarmerija. To je da bude tim efikasnije ukoliko brže usledi posle napada ili zapaženog pojavljivanja neke bande. Stoga svaka žandarmerijska stanica mora znati da je njen prvi i važan zadatak da smesta, čim sazna o napadu koji je u toku ili tek preči, ili ako se na osnovu zapažanja može zaključiti da postoje bande, bez odlaganja i najkraćim putem o svemu izvesti jedinicu odgovornu za njen okrug. Predaja izveštaja ne sme se odugovlačiti sporim preslušavanjima svedoka i slika zvana slika poslovima koji se docnije isto tako mogu dobro obaviti. Na koji način izveštaj treba najbrže poslati (telefonom, motorom itd.) — mora biti utvrđeno jednom zauvek.

S tim se ne misli na slanje iscrpnih izveštaja preko žandarmerijske službe.

8. Pošto dosada nije pošlo za rukom da se uhvati jedna od tih bandi ili koji od pojedinih izvršilaca, moraju se iscrpiti svi izvori bolje nego dosada kako bi saznali o sedištu, držanju i sastavu bandi. Pri tome treba da se iskoriste pored dosada već primenjenih sredstava tako i zapažanja pograničnih carinskih stanica. Lica, koja ocenjuju i iskorišćavaju sve primljene izveštaje, u prvome redu su komandanti bataljona.

9. Glavni cilj akcije' prilikom pojavljivanja neprijateljskih bandi mora biti taj da se one uhvate, a ako to zbog okolnosti ne može za rukom, da se unište ili im se bar nanese osetni gubici. Nije dovoljno da se bande samo razbiju i da imaju mogućnost da se ponovo okupe i ugnezde na drugom mestu.

11. Utvrđeno je da neprijatelj često nastupa u manjim grupama koje često menjaju boravište — pa se danju zadržavaju po šumama i teško pristupačnim gorskim predelima, a

otuda, po pravilu, no u napadaju. Zbog toga je poznato, naj-
eš e samo podru je šireg opsega gde se neprijatelj kre e,
dok uže boravište treba tek prona i. Da bi neprijatelju do-
sko ili, treba sastaviti mešovita odeljenja koja su po svom
li nom i materijalnom dejstvu, u jednom ograni enom pod-
ru ju u mogu nost da neprijatelja prona u, uhvate ili unište.
Takva mešovita odeljenja, prema svrsi, sastavljaju:

1 odeljenje zaštitne policije, uvek prema nare enju, u
ja ini od grupe do ete,

1 tuma t može biti isto lice,

1 vodi koji poznaje teren j

1 inovnik krivi ne policije ili žandarmrije,

1 vodi policiskog psa sa psom, — i po potrebi

1 odeljenje sa prenosnom radio-stanicom.

Mešovito odeljenje mora biti tako opremljeno i snabdeve-
no hranom, da u slu aju potrebe može ostati na putu i neko-
liko dana.

Odeljenje se u njemu odre enom podru ju mora kretati,
što je mogu e više neopaženo, as ispitivaju i, as zauzima-
ju i položaj zasede (osmatranja). Delatnost policije poretka
mora se upotpunjavati delatnoš u inovnika krivi ne policije,
delatnoš u vodi a kojima je teren poznat i vodi a policiskog
psa. U biranju sredstava treba odeljenju prepustiti potrebnu
slobodu. Da li je najbolje da se odeljenje uputi na polaznu
ta ku motornim vozilima te otuda po ne svoju akciju, ili da
po e sa mesta boravka pešice, neka se sa nadležnog mesta
pažljivo oceni. Mogu se pozvati na sudelovanje i žandarmi
koji poznaju teren.

Ako odeljenje otkrije bandu koju ne može savladati, tre-
ba da to javi najkra im putem, kako bi se mogla angažovati
poja anja. Me utim, osmatranje neprijatelja mora se, ukoliko
je to mogu no, produžiti.

Odre ivanje mešovitih odeljenja uopšte, stvar je koman-
danata bataljona, ali se ipak za to mogu ovlastiti i samostalne
ete.

Za ta nost otpravka:

Jobst s. r.

žandarmeriski viši narednik

Potpis: Mascus

DOKUMENAT BR. 97

Policiski rezervni bataljon 171

— 1 —

u Kamniku, 17 sept. 1941

ZAPOVEDNIKU POLICIJE PORETKA
ALPSKE ZONE

M a r i b o r

Izveštaj sa položaja za 9-8-1941 — 5-9-1941

1. Opšte stanje

a) Politi ko:

Bataljon je, po svom dolasku u Kamnik 9-8-1941, našao sasvim zategnuto, nemirno stanje u okrugu Kamnik i Litija, na podru ju gde on dejstvuje. Ve prvih dana usledila je velika akcija zajedno sa 181 bataljonom, sa zadatkom da se suzbiju najavljene bande. Otada su se dešavale skoro svakog dana teroristi ke akcije na vrlo razli ite na ine, (ubijanje Volksdeutscher-a ili Slovenaca naklonjenih Nemcima, akcije protiv telegrfske mreže i elektri nih vodova, provale, pripucavanje na kamione, udešavanje da se stropošta auto i, u jednom slu aju, ak i paljevina).

Blizina granice (Ljubljana) dobro je došla bandi, pošto se ona, van svake sumnje, snabdeva preko granice oružjem i municijom, odnosno ima mogu nosti, kad se pojavi policija da pobjegne preko granice.

Protivmere protiv terorista — uzimanje talaca, javno streljanje komunista — nisu, dosada, pokazale o ekivane posledice. Veliki deo stanovništva gaji simpatije prema teroristima, potpomaže ih, naro ito životnim namirnicama i dr., pošto ono gleda u akcijama terorista ujedno i oslobodila ku borbu nacionalnih Slovenaca.

Ima, me utim, i veliki broj Slovenaca koji osuđuju terorističke akcije i priželjkuju da u miru i redu prionu na posao. Stvarna činjenica, da se po naredjenju Führer-a do daljeg neće više vršiti evakuisanje, nije još dovoljno poznata stanovništvu; besumnje da bi obavještenje u tom pogledu moglo dovesti do izvesnog smirenja kod stanovništva. Dosada se nije pružila mogućnost da se dođe do saradnje stanovništva u suzbijanju bandi. Razlog je bitni, pre svega, što se plaše osvetnih akcija. Broj konfidenata, sa kojima se raspolaže, suviše je malen. Konfidenti bivaju u najviše slučajeva, zaplašeni prete im pismima tako da ubrzo prekidaju svoj rad za policiju, strahuju i za svoj život.

Major policije poretka i
komandant bataljona
Potpis ne itak

AKCIJA OSAMNAESTOG POLICISKOG PUKA

U okviru velikih akcija protiv partizana sproveo je policiski puk 18 akciju na Pokljuki. Zapovest, koju je za tu akciju izdao komandant puka, pukovnik Franz, pokazuje karakter akcije, raspored snaga i primenjenu taktiku. Upadljivo je kolike snage su angažovane za akciju protiv male grupe partizana.

DOKUMENAT BR. 98

Policiski puk planinskih lovaca 18¹)

Ia br. 219/42

Kranj, 7.8.42.

karta 1 : 75.000

Zapovest br. 2
(akcija na Pokljuki)

1.) Neprijatelj:

Na Pokljuki, i to verovatno u prostoru, ograničenom sa severa drumom za Pokljuku od Krnice do Mrzlog Studenca, sa istoka od Krnice, ta . 789, ta . 678, ta . 902, Za Jama, sa juga od Za Jame, Gornje Gorjuše, ta . 110-3, sa zapada od ta . 1103, ta . 1195, na Mrzli Studenac, zadržava se banda u ja ini od 20—30 ljudi.

U prostoru Re iške planine, ta . 1227, ta . 892, Velska planina, vi eni su ranije banditi u nekoliko mahova.

Prema primljenim obaveštenjima, banditi navodno nose delove srpske uniforme (kape), delom i policiske kape (šajka e), ina e uglavnom civilno odelo. Naoružanje nepoznato.

U nema koj vojsci upotrebljavani su za oznaku vojnih grupa, armija, divizija, pukova i eta arapski, a za oznaku armiskih korpusa i bataljona rimski brojevi.

2.) *Zadatak, namera:*

Policiski puk planinskih lovaca ima zadatak da 8.8.42 sopstvenim snagama bandu na e i uništi.

Ja u prostor, bliže odre en pod br. 1, blokirati sa severa, istoka i juga I i III btl. 18 puka, a sa II btl. 18 puka napredovati sa zapada u opkoljeni prostor.

3.) *Snage blokade:*

Za blokadu nastupaju:

III btl. 18 puka na pravcu raskrš e kod Mrzlog Studenca (uklju .), ta . 1264, ta . 1342, ta . 1227, ta . 1050, ta . 1106, a odatle u južnom pravcu na ta . 1066, isto nu ivicu Slamnika, sredinu ta . 902 i 1251,

I btl. 18 puka od ta . 902/1251 (uklju .) na ta . 1258, ta . 1008, odatle duž puta koji vodi u zapadnom-jugo-zapadnom pravcu neposredno severno od ta . 976 na Gornje Gorjuše (severna ivica), a odatle u severnom pravcu preko ta . 1278, ta . 1195, (uklju .). Razgrani enje na istoku ta . 902 — 1251 (za I btl. 18 puk).

III btl. 18 puka stavljaju se na raspolaganje: 4 tenka za obezbe enje drumu na Pokljuku od Krnice do Mrzloga Studenta (uklju . drumsko raskrš e), 1 mitraljeski vod ete prate ih oružja.

Uvo enje jedinica u polazne položaje za blokadu, od početka sprovesti u razvuenom stroju, kako bi iš enje obuhvatilo i delove terena koji se nalaze još izvan polaznih položaja.

Snage za blokadu imaju biti na odre enoj liniji 8.8.42 u 5.00 asova.

4.) *Akcija snaga za blokadu:*

Akcija tenkova na drumu za Pokljuku sprovede se iznenada, a njih e neposredno pratiti motorizovani delovi III btl. 18 puka koji ulaze u akciju neposredno južno od drumu za Pokljuku.

Drum za Pokljuku e se za vreme poduhvata držati pod strogom kontrolom angažovanim tenkovima, koji e vršiti pokretno obezbe enje uz i niz drum. Na drumskome raskrš u Mrzli Studenec, stavlja se u dejstvo 1 tenk za kontrolu tamošnjeg sektora i za eventualnu akciju i u drugome pravcu.

Bataljoni blokade e krenuti, na osnovu uputstava koja su izdata komandantima bataljona usmeno, u 5,10 asova sa polaznih položaja navedenih pod br. 3, i napreduju i bez zadržavanja, sužavati opkoljeni prostor sve do linije koja ide,

sa severa putem koi prelazi, neposredno južno od ta . 1264, preko Re iške planine na Berjanku planinu, odatle u opštem južnom pravcu ispred ta . 1186 na ta . 1331 (Pleša),

odadle u opštem zapadnom pravcu, duž puta koji vodi od ta . 1331 na 1195.

III btl. 18 puka e, pre svega, hitno po zauzimanju polaznog položaja da ispravi ispup enje koje se nalazi u severoistom delu njegove blokadne linije, da bi poja ao snage koje su sa istoka angažovane za opkoljavanje ovoga prostora na tome mestu, tako e i putem stalnog sužavanja (prihvatni položaj).

5.) *Bataljon za napad:*

II btl. 18 puka postrojava se za napad u 5.00 asova u prostoru koji je, prema zapadu, ostavljen nepopunjen izme u ta . 1195 i drumskoga raskrš a kod Mrzloga Studenca. Javiti spremnost za napad.

Po etak napada (=x—vreme) bi e nare en.

6.) *Prilazni putevi:*

Bataljoni i dodeljenje jedinice sti e e u no i od 7. na 8. avgust 1942 na sektor poduhvata na slede i na in:

I btl. 18 puka automobilima preko Bleda—Bohinjske doline, Vitanja, Jereke, Koprivnika, a odatle peške,

II btl. 18 puka automobilima istim putem kao I btl. II btl. prolazi kroz Bohinjsku dolinu posle

I btl. (utvrditi neposrednim sporazumom), a od Koprivnika peške,

III btl. 18 puka preko Bleda, a odatle sa jedinicama koje nastupaju na drumu za Pokljuku motorizovano, a sa ostalima isto no od fronta opkoljavanja upotrebljenim jedinicama, od žel. stanice Bled peške.

7.) *Zadatak:*

Upotrebljene jedinice (kako za napad, tako i za opkoljavanje) imaju pri proešljavanju njima dodeljenih sektora, da podvrgnu detaljnom pregledu naselja i lovačke i skloništa, kojih u tome prostoru ima veliki broj, da uhapsu sumnjiva lica, a uostalom da postupe prema zapovestima BdO-a¹⁾ Alpiske oblasti, komandni štab Bled, od 23.7. i 28.7.42.

8.) *Obezbe enje Bohinjske doline:*

Pionirski vod pojačanja sa 3 tenka, preuzme obezbe enje Bohinjske doline, od Bohinjske Bele do Krške Vasi (Kerschdorf). Jedinice žandarmerije i granične straže koje se stalno nalaze na tome sektoru, imaju biti obaveštene od strane vodnika pionirskoga voda, i zamoljene da u estvuju za vreme akcije raspoloživim snagama u obezbeivanju.

Rečni prelazi kod tač. 474 i 485 imaju biti slobodni. Uostalom, treba sprečiti prebacivanje bandita preko Bohinjske doline i uhapsiti sve sumnjive elemente koji bi, za vreme akcije, tamo bili zatečeni.

Jedinice za obezbe enje da budu na svome mestu 8.8.42 u 1.00 časova.

9.) *Rezerve:*

eta prate ih oružja (bez mitraljeskoga voda) stoji 8.8.42 po ev od 5.00 časova meni na raspolaganju kod štaba puka, kraj sportskog hotela kod izvora (vidi br.

¹⁾ BdO — Befehlshaber der Ordnungspolizei, tj. Zapovednik policije poretka na području jedne vojne oblasti, odn. jednog Višeg vođe SS i policije.

18). Nastupanje preko Bleda, drum na Pokljuku, kojim treba pro i posle III btl. 18 puka.

10.) *Veze:*

Planinska eta za vezu uspostavlja i održava

a) telefonsku vezu sa BdO Bled

b) radio-vezu sa BdO Bled i sa bataljonima.

Bataljonski vodovi za vezu uspostavljaju i održavaju telefonsku vezu prema slede im ta kama za povezivanje sa kablom:

I btl. — Koprivnik (crkva)

II btl. — drumsko raskršće, na pola puta, izme u položaja štaba puka i Mrzlog Studenca

III btl. — na drumu Gornje Gorjuše. Mrzli Studenec kod »Z« od re i »Zatrnik«.

Ta ke povezivanja da pripremi planinska eta za vezu. Ta ke za vezu sa kablom vode ka poštanskoj mreži telefonske centrale Bled odn. Bohinjska Bistrica.

Radio-veza se dopušta od po etka akcije.

Pozivni znaci i talasi: v. radio-plan.

Ukoliko su nastupile promene: vidi priloženu naredbu BdO Bled od 1.8.42 br. 1.

11.) *Policija bezbednosti:* (Ispostava Gestapo-a Škofja Loka).

Policija bezbednosti e za akciju staviti na raspolaganje ljude, iji broj e naknadno biti odre en, i blagovremeno e ih privesti formacijama i jedinicama.

12.) *Vodi i, tuma i:*

Žandarmerija e za akciju staviti na raspolaganje tuma e. Javi e se 7.8.42 u 20.00 asova

I btl. 1 tuma

II btl. 2 tuma a

III btl. 1 tuma

Štabu puka 1 tuma

13.) *Ishrana:*

Sve jedinice pone e suvu hranu za jedan dan. Pri daljem trajanju akcije bi e nare eno dovolja enje poljskih kuhinja.

14.) *Previjalište:*

Previjalište se nalazi od 8.8.42, 5,30 asova, kod položaja pukovskoga štaba (v. br. 18).

15.) *Sabirno mesto za zarobljenike i plen:*

III btl. e urediti sabirno mesto za zarobljenike i plen kod zaštitne kuće pri drumskome raskršću u Mrzli Studenec.

16.) *Ložinka:*

Za celo trajanje akcije „Garmisch“.

17.) *Izveštavanje o položaju:*

Bataljoni će radiom javljati odmah svaki naročiti događaj, inače će podneti izveštaj o položaju u 7.00 i 15.00 asova.

Mesta i teren za vreme akcije, na elno označavati prema karti 1 : 25.000, list 5452/1, 5452/3.

18.) *Položaj štaba puka:*

Položaj štaba puka nalazi se od 8.8.42, 5.00 asova, kod sportskog hotela, kod izvora (2 i po km južno od drumskoga raskršća u Mrzli Studenec).

F r a n z s. r.
pukovnik policije poretka
i komandant puka

Razdelnik na pole i ni

**ADMINISTRATIVNO-POLICISKE MERE
ZBOG POJAVE NOP-a**

DOKUMENAT BR. 99

O B J A V A

Komunisti ki elementi izvršili su, odn. pokušali su da izvrše u no i 27/28 jula 1941 dela sabotaže na okupiranoj teritoriji. Tom prilikom policija je streljala dva sabotera. Stoga, u cilju odbrane od takvih događaja, sa važnošću od danas, naređujem :

Do daljeg je zabranjeno da se u vremenu od 22 sata do 4 sata na okupiranoj teritoriji napušta kuća u kojoj se stanuje.

Ko se u ovome vremenu zatekne van kuće u kojoj stanuje i na poziv organa bezbednosti ne stane, biće streljan.

Policiski čas u gostionicama, kafanama itd. utvrđuje se za 21 sat. Produženje policiskog časa nije dozvoljeno. Bioskopi moraju biti zatvoreni najkasnije u 21 sat.

Smene radnika u preduzeća ima u kojima je zaveden noćni rad treba tako regulisati, da radni ljudi nemaju potrebe da u vremenu od 22 do 4 sata izlaze na ulicu.

Šef civilne uprave

Potpis: Kutschera

Bled, 28 jula 1941.

Bekanntmachung

Ab 2. 7. 1942 wird bis auf weiteres folgendes angeordnet:

1. Von 20 Uhr abends bis 6 Uhr morgens ist jeder Aufenthalt im Freien verboten. Ausgenommen davon sind Angehörige der Wehrmacht, der Polizei und alle sonstigen Einsatzkräfte, soweit sie uniformiert sind.

Wer gegen dieses Verbot verstößt, wird ohne Anruf erschossen.

2. Jeder Fahrradverkehr ist verboten.

3. Die Benutzung von Personkraftfahrzeugen und von Motorrädern ist für Slowenen verboten. Ausnahmen bestimmt der zuständige Landrat.

4. Sämtliche Jagdwaffen sind sofort beim zuständigen Gendarmerieposten abzuliefern.

5. Alle Gasthäuser und Hotels sind sofort zu schließen. Ausnahmen bestimmt der Landrat. **Für Slowenen ist jeder Gaststättenbesuch verboten.**

Gegen Verstöße wird mit den schärfsten polizeilichen Massnahmen vorgegangen.

Objava

Od 2. julja 1942 dalje do nadaljnega se odreja sledeče:

1. Od 20. ure zvečer do 6. ure zjutraj je vsako bivanje na prostem prepovedano. Izvzeti so: vojaštvo, policija, in vse pomožne moči, v kolikor so uniformirane.

Kdor se proti tej prepovedi pregreši, bo brez poziva ustreljen.

2. Vsak promet s kolesi (bicikli) je prepovedan.

3. Uporaba osebnih avtomobilov in motornih koles je za Slovence prepovedana. Izjeme določa pristojni Landrat.

4. Vse lovsko orožje se mora takoj na pristojni žandarmerijski postaji oddati.

5. Vse gostilne in hoteli se morajo takoj zapreti; izjeme določa Landrat. Slovincem je vsak posej gostilin prepovedan.

Proti prestopkom se bo po najstrožjih policijskih pravilih postopalo.

Der Höhere- und Polizeiführer im Wehrkreis XVIII
gez. **Rösener**
Hauptgruppenführer und Generalleutnant der Polizei

Proglas Višeg vo e SS-a i policije u Vojnoj oblasti XVIII, SS-general Roesener-a, objavljuje policiske mere protiv slovena kog stanovništva u Gorenjskoj nare ene sredinom 1942 godine.

**INSTRUKCIJE ŠEFA POLICIJE PORETKA
GENERALA DALUEGE-a ZA SUZBIJANJE NOP-a**

*U leto 1942 došao je u kratku posetu Sloveniji šef Policije poretka Tre eg Reich-a, general Daluege Tom prilikom je izdao instrukcije za brutalno suzbi-
janje NOP-a. Sprovo enje akcije povereno je policis-
kom pukovniku Franz-u sa njegovim pukom, koji je
u tu svrhu iz Garmisch-Partenkirchen-a u Bavarskoj,
odmah po svome, formiranju, preba en u Gorenjsku.*

DOKUMENAT BR. 100

Policiski puk planinskih lovaca

Odelj. III Garmisch-Partenkirchen, 5.7.42.

Predmet: Službeno putovanje komandanta puka, pukovnika Franz-a na Bled, od 2.7.-4.7.42.

Po nalogu Šefa policije poretka, teletip Kdo. Ia (35 1 br. 156/42 od 22.6.42) izvršio je pukovnik Franz sa poru ni-
kom Lang-om (kao a utantom) službeno putovanje za Ce-
lovec i Bled u danima 2.7.—4.7.42.

(Sledi ta an raspored puta u pojedinostima)

Lang s. r.
poru . pol. por.

Prilog 1

Konferencija

*kod namesnika Reich-a i Gauleiter-a dr Rainer-a
3.7.1942, 9.00 asova*

Prisutni:

Gauleiter dr Rainer, general-pukovnik policije Dalu-
ege, SS-general Rösener (Viši vo a SS i policije Alpi-

ske oblasti), SS-general **K n o b l o c h** (šef štaba pri RFSS-ut pukovnik **F r a n z**, major **B e c k e r**, poru nik **L a n g**, SS-potporu nik **M ü l l e r**, kasnije viši vladin savetnik **H i e r z - e g g e r**.

General-pukovnik D a l u e g e :

- 1.) Na celokupnoj teritoriji Gorenjske izvrši e se revizija stanovništva. Ova revizija ima da se sprovede analogno onoj u Protektoratu. Tamo su se, u roku od dva dana, morali prijaviti svi stanovnici koji nisu još bili policiski prijavljeni. Tom prilikom se pokazalo, da u Pragu nije bilo prijavljenih 18.000 stanovnika, a u celome Protektoratu ukupno 120.000. Svi prijavljeni dobili su potvrdu, snabdevenu pe atom i potpisom. Ko se na e bez te potvrde, ili još nije policiski prijavljen, strelja se.
- 2.) Treba utvrditi kod svih porodica, koliko je bilo porodi no brojno stanje pri ulasku nema kih trupa 1941 godine, a koliko je sada, pa dalje, treba ispitati gde se nalaze pojedini lanovi porodice, ukoliko nisu na licu.
- 3.) U svakoj ku i ima se u blizini ku nih vrata namestiti, na jasno vidljivom mestu, spisak svih lica koja stanuju u ku i. Time e pri svakoj ku noj kontroli mo i da bude pro na en svaki partizan koji bi eventualno zatražio sklonište.
- 4.) U svakoj opštini, selu, varošici itd., ima se odrediti lice, koje nije prijateljski naklonjeno Nemcima, kao odgovorno za red i poredak na teritoriji o kojoj ima da se stara. Ako se partizanima pruža podrška ili ina e pomo , ili se zadržavanje partizana na teritoriji koja mu je poverena, ili u njenoj blizini, omdah ne prijavi, bi e to lice, njegova porodica i njegovi srodnici streljani.
- 5.) *Akcije:* Akcije policiskih formacija vrši e se na taj na in što e, u jednoj blokiranoj oblasti, ova biti pro ešljana pojedinim vodovima i odeljenjima (zrakasto). Pri tome je potrebno ta no službeno uputstvo, kako e se kod toga držati Wehrmannschaft.
- 6.) Od policiskih jedinica dolaze u Gorenjsku, pored formacija koje se tamo ve nalaze: policiski bataljon 316, policiski

bataljon 322, policiski puk planinskih lovaca, jedno odeljenje oklopnih kola (9 oklopnih kola «Steyer»),

7.) Politi ka revizija te oblasti ima zapo eti odmah, vojni ka krajem jula.

8.) Pre po etka vojnih akcija poja ati grani nu zaštitu prema Koruškoj (Ljubeljski prevoj, Potkoren) mesnim snagama, da bi se spre ilo izmicanje partizana u Korušku.

9.) Proizlazi, da se za tu teritoriju nare uje *vanredno stanje*.

Prilog 3

General-pukovnik policije D al u e g e

I poslednji stanovnik ove oblasti mora znati da e on, samo ako povoljno govori o bandama, izgubiti svoju imovinu odn., biti i on i njegova porodica, kao i srodnici i prijatelji streljani. Isto e tako, naravno, biti streljana cela porodica (i žene), ako je jedan lan porodice aktivan u bandi.

ak i ako bi se iskorenila itava naselja i sela, odn. streljali njihovi stanovnici, i pojavile žalbe od strane stanovništva da se zemlja više ne može obra ivati, onda e jednostavno biti smanjeno sledovanje namirnica.

Bataljoni 316 i 322 kao i jedno oklopno odeljenje i policiski puk planinskih lovaca, do i e u najskorije vreme u Gorenjsku radi sprovo enja vojne akcije, pri emu e policiski puk planinskih lovaca imati da savla uje teške situacije u planinama. Kada su bande otkrivene, moraju se tako dugo suzbijati i goniti, dok ne budu uništene, ak i ako pojedine akcije treba da traju po nedelju dana i duže.

Na elo: šta mogu bande, to moraju mo i i naši ljudi.

(Slede tehni ki detalji u vezi sa pretstoje im akcijama)

**REGISTROVANJE PORODICA STRELJANIH
PARTIZANA**

U vezi sa eventualnim daljim postupkom protiv porodica streljanih partizana, dobijale su žandarmerijske stanice nalog, da o tim porodicama prikupljaju podatke i da daju izveštaj o pitanju njihovog prese-ljenja.

Sljede a dva dokumenta odnose se na takav slu aj.

DOKUMENAT BR. 101

Komandant policije bezbednosti i
SD-a u okupiranim oblastima
Koruške i Kranjske

111-2629/41.

Bled,

Žandarmeriskoj stanici
u Sv. Martinu

Predmet: Utvr ivanje pripadnika porodice dosada ubijenih
komunista

Veza: bez

*B o hin z Matthäus, ro . 19.9.1907 u Povodju,
stanovao u Povodju 2, opština Sv. Martin
streljan je.*

Molim da se saopšte imena, podaci o ro enju i mesto stanovanja oca, majke, žene, bra e, sestara i dece, ukoliko su još u životu. Mesto stanovanja ima biti ozna eno uz navo- enje sreza, opštine i ku nog broja.

Molim da se po ovome odmah postupi, a istovremeno postupi i po prilogu.

dr B a u e r s. r.

Štambilj:

Žandarmeriska stanica Sv. Martin srez Kranj, župa Reich-a Koruška Primlj. 4.4.1942. Delov. br. 318	Prilozi ./.
---	-------------

Überbeirsteiner s. r.

DOKUMENAT BR. 102

Komandant policije bezbednosti i
SD-a u okupiranim oblastima
Koruške i Kranjske
111-2629/41.

Bled,

Žandarmeriskoj stanici

u Sv. Martinu

Predmet: Utvrđivanje pripadnika porodice dosada ubijenih
komunista

Pripadnici porodice streljanoga

B o h i n z Matthäusa

stanuju u

Umoljavam za kratak izveštaj, izgleda li umesnim njihovo uklanjanje iz okupiranih oblasti s obzirom na njihovo političko držanje i na činjenicu njihovog srodstva sa streljanim. Izuzeci se mogu praviti samo u slučajevima, gde se sa sigurnošću može smatrati, da se srodnici niukom obliku nisu izjavili saglasnim sa političkim držanjem streljanoga lica, i da smatraju njegovu smrt pravi nom kaznom.

Istovremeno dati mi ukratko izveštaj, o imovinskim prilikama streljanoga lica i njegovih srodnika, predviđenih za uklanjanje, napr. u tome obliku, što se se navesti da li postoji stan i koje veličine, postoji li radnja ili kuća ili poljoprivredni posed, koje veličine itd.

Izvišaj vršiti poverljivo, izveštaj uputiti ovamo u duplikatu.

u. z.

dr Bauer s. r.

ISELJAVANJE PORODICA PARTIZANA

Posle prvih talasa velikih iseljavanja iz okupirane Slovenije, kojima je bio cilj da uklanjanjem jednog dela slovena kog žvlja stvori preduslove za germanizaciju okupiranih teritorija, nastavljeno je iseljavanje kao policiska mera, protiv pripadnika NOP-a. Iseljavane su porodice iji bi lan bio u partizanima. SS-potpukovnik Vogt, komandant Sipo i SD-a na Bledu, izdao je o tome slede i raspis.

DOKUMENAT BR. 103

Komandant policije bezbednosti i
SD-a u okupiranim oblastima

Koruške i Kranjske

Bled, 2 novembra 1942

IV — 10.013/42.

Ispostavama u

Kamniku
Skofjoj Loki
Jesenicama
Radovljici
Litiji

Predmet: Iseljavanje lanova porodice streljanih ili odbeglih bandita

Prilog: 1

Kod lica, navedenih u priklju enoj listi, radi se o pripadnicima porodica odbeglih odn. u borbi ubijenih bandita, koji treba u narednom vremenu da budu iseljeni. Pošto s obzirom na raspoložive snage policije poretka nije mogu e jednovremeno iseljavanje predvi enih slu ajeva, treba ovo sprovesti pojedina no.

Stoga molim da na osnovu priklju enog spiska izradite odgovaraju i plan i da stupite u vezu sa nadležnom komandom policije poretka, kako bi se utvrdio na in sprovo enja iseljavanja, i to tako da ovo bude završeno u roku od oko dve nedelje. Prethodno treba, me utim, pojedine slu ajeve

još jednom ispitati u sporazumu sa nadležnim žandarmerijskim stanicama i sa sreskim rukovodstvom partije, kako bi bile isključene sve omaške. Kod onih lica, koja treba da budu privedena iseljavanju kao pripadnici komunista koji su umrli u koncentracionim logorima, izvišaje treba sprovesti veoma brižljivo, kako bi se izbeglo da eventualno budu iseljene porodice koje treba smatrati naklonjenim Nemcima, a koje se ne mogu dovesti u vezu sa držanjem lica koje je umrlo u konc. logoru. Ukoliko bi se u pojedinim slučajevima utvrdilo da postoje i članovi porodica koji nisu obuhvaćeni u spisku, treba i ove iseliti.

Pre početka iseljavanja treba stupiti u vezu sa Komesarom Reich-a za izvršavanje nemačke narodnosti, ing. Nimpfer-om, Park hotel Bled, kako bi ovaj mogao na odgovarajućim mestima da se uključi i da naredi predaju oslobođene imovine. Prepis priloženog spiska već mu je dostavljen.

Isto tako je izvešten i BdO¹⁾ i zamoljen je da naredi da snage, koje dolaze u obzir, budu prema vašem zahtevu stavljene na raspolaganje mesno nadležnim komandnim ustanovama.

Rad izbegavanja incidenata ili kasnijih teškoća, ponovo saopštavam da je za preuzimanje imovine nadležna isključivo ustanova Komesara Reich-a i upućujem u tom pogledu na uputstva koja sam već ranije izdao.

Lica koja su određena za iseljavanje, imaju se prevesti automobilima policije poretka u logor za iseljavanje u Medvodama, a u određeno vreme ima mi se podneti izveštaj o okončanju akcije.

Potpis: Vogt

Overava:
Janesch
kancelar, služb.

i) BdO — Befehlshaber der Ordnungspolizei, tj. Zapovednik Policije poretka.

DEJSTVO MERA PROTIV PARTIZANA NA STANOVNIŠTVO

Jedan od saradnika ispostave SD-a u Celju dao je, jula 1942, izveštaj o dejstvu objava o izvršenim streljanjima na stanovništvo. Isti izveštaj sadrži i važne podatke o stanju lica koja su prinudno preseljena u Reich.

DOKUMENAT BR. 104

Celje, 4 jula 1942.

Službi bezbednosti Reichsführer-a SS
Ispostava
Celje

Predmet: Objavljivanje streljanja

Koliko sam mogao saznati bila su, pri isticanju plakata, mišljenja razli ita. Moglo se napr. sa zadovoljstvom konstatovati da je izvesni, mada mali procenat uro eni koga stanovništva injenicu primio na znanje sa izvesnim zadovoljstvom, tj. otprilike re ima: »Tako im i treba, što nisu mirni, još e i nas baciti u nesre u«. Najve i deo je, me utim, uzeo utke injenicu na znanje odn. itao je plakat bez komentara. Me u ženama se, me utim, može primetiti da vlada veliko ogor enje zbog streljanja žena. Negativno interesovanje za ova streljanja ne bi bilo toliko da nisu tom prilikom streljane i žene. Svakako to daje izvesnog povoda kritikama.

Mogla se, me utim, konstatovati dalja injenica, da mnogi sada više nisu mišljenja da nisu izvršena streljanja, koja su svojevremeno navodno bila u Mariboru.

U nekim krugovima, naro ito propagandom negovane, poja avaju se glasine odn. uporno se tvrdi, da se radi o nekoj vrsti streljanja talaca.

Ne bih hteo da zaklju im ovaj svoj izveštaj o opštem stanju raspoloženja, a da prethodno ne skrenem pažnju na vrlo važnu injenicu koja možda u prvome redu doprinosi lošem raspoloženju stanovništva. Radi se tu o vestima koje stižu njihovim ovdašnjim srodnicima odn. poznanicima iz

logora Donjoštajeraca koji su odavde preseljeni u Reich. Pri tome treba razlikovati dve vrste vesti:

- 1.) Pismene
- 2.) Izveštaje svedoka od srodnika i poznanika koji pose uju iz Reich-a Donjoštajerce koji još žive ovde.

U ovim vestima ukazuje se na izvesne nepravilnosti u logorskom životu koje, ukoliko su istinite, razumljivo izazivaju neraspoloženje, utoliko više, što su iseljenici odavde odvedeni uz izvesna obećanja. Kod nepravilnosti, koje su mi poznate iz pojedinih izveštaja, radi se o

- 1.) Stanju ishrane, koja je navodno u nekim logorima takva, da treba računati sa postepenim umiranjem.
- 2.) Odvajanju najmlađih preseljenika od njihovih roditelja.
- 3.) Navodno se dešava da novorođena deca u logorima ne dobiju ni najpotrebnije stvari (pelene itd.).
- 4.) Zdravstvenom stanju i lekarskoj nezi.

Ove ovde navedene vesti možda najviše doprinose da kod ovdašnjeg stanovništva odn. zaostalog stanovništva postoji najveće nepoverenje i da to raspoloženje ne odgovara, jer baš propagandni govori i uveravanja koja su data u tom pogledu davali su mnogim srodnicima i pripadnicima porodica utehu i naveli su ih i nadalje do stava koji je bio čak veoma pozitivan.

Pošto ovoj ovde, na kraju navedenoj izjavi, pridajem naročito značaj, mogu samo da preporučim da se ta stvar rasvetli i s druge strane, da se ona ispita i da se, u slučaju potrebe, ona ispravi ili, ukoliko glasine ne bi odgovarale istini, da se stanovništvo na odgovarajućem način putem propagande razuveri.

Heil Hitler !

**MERE PROTIV UPOTREBE FALSIFIKOVANIH
LEGITIMACIJA**

RSHA je izdao posebne naredbe zbog pojave falsifikovanih nemačkih legitimacija kojima su se služili, u sprovođenju akcija, pripadnici pokreta otpora u Evropi.

DOKUMENAT BR. 105

Prepis!

Glavna uprava bezbednosti Reich-a
IV A 2 c — B. br. 1026/43 Berlin, 19 februara 1943.

Štambilj:

Komandant policije bezbednosti
i SD-a u Donjoj Štajerskoj
Nemačka pogranična policija
Stanica pogranične policije
Mursko Središće

Primlj.: 11 marta 1943
Delov. br. 216/43 Pril. —

Podre enim ustanovama policije bezbednosti i SD-a, prema razdelniku E, bez kriminalne policije i SD-a

Predmet: Jedinstveno suzbijanje svih pasoških falsifikata

Veza: Naredba Šefa policije bezbednosti i SD-a od 20.7.1938
— S — V. 1 Br. 31/38 — 151

Prilozi: 1

Sve veći broj inostranaca u Reich-u i sa tim povezano masovno otpremanje inostranih radnika koji ulaze i izlaze na granici, oskudne mogući nadzora u Reich-u i stalni porast legitimacionih papira, pasoških zamena, uverenja i

odobrenja sviju vrsta je, kao posledica dužine trajanja rata, najvažnji razlog koji navodi neprijateljsku obaveštajnu službu da, uz iskorišćavanje pokreta otpora u svima okupiranim zemljama i ilegalnih političkih organizacija svih vrsta snabde u pojačanoj meri svoje agente i funkcionere falsifikovanim papirima radi sprovođenja njihovih zadataka.

Znaju i da su naše nemačke legitimacije i uverenja o identitetu (kao pasoš, karta identiteta itd.) od početka rata znatno poboljšane protiv falsifikovanja, naš se protivnik služi u sve većoj meri onim papirima koji nisu niukoliko obezbeđeni od falsifikovanja, koje izrađuje mnoštvo štamparija i koji se izdaju naročito inostranim radnicima. Prema masovnoj pojavi ovih falsifikata, upotrebljenih u političke svrhe, hvatanje falsifikatora i njihovih organizacija ne stoji niukakvoj srazmeri.

Stoga ponovo ukazujem na naredbu Šefa policije bezbednosti i SD-a od 20.7.1938. — S — V. 1 Br. 31/38 — 151 o obrazovanju centralne ustanove za suzbijanje političkih pasoških falsifikata, naročito i s obzirom na to što tu naredbu niz novoformiranih ustanova policije bezbednosti i SD-a na okupiranim oblastima nije primilo. Molim da se političkim falsifikatima u okviru svih bezbednosno-policiskih egzekutivnih postupaka pokloni naročita pažnja, pošto je stečeno iskustvo da *upoznavanje lažnih ili falsifikovanih papira esto krije u sebi ključ za hvatanje ilegalnih grupa i organizacija.*

Pretpostavka za uspešni rad na tome sektoru je prislan kontakt sa odgovarajućim referatima pri ustanovama (rukovodnim) Kripo-a.

Potpis: Dr Kaltenbrunner

Overava:
potpis
kane. služb.

**PARTIZANI SE SLUŽE FALSIFIKOVANIM
NEMACKIM LEGITIMACIJAMA**

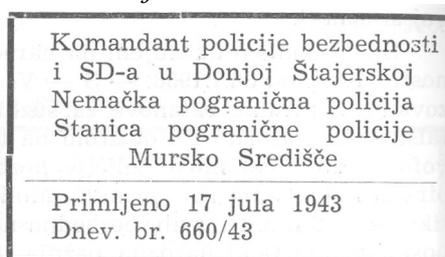
Da su, u svojim poduhvatima, partizani koristili i falsifikovane legitimacije pokazuje slede i akt koji se odnosi na falsifikate isprava pripadnika naoružanih volksdeutscher-skih formacija.

DOKUMENAT BR. 106

IV B Dnev^a br. 173/10/43

Maribor, 15 jula 1943.

Štambij:

Komandantu policije bezbednosti i SD-a
u Donjoj Štajerskoj
— Komesarijati pograni ne policije —
u Celju i Ptuj
— Stanicama pograni ne policije —
u Murskom Središ u i Brezicama
— Ispostavi —
u Trbovlju

Predmet: Falsifikovanje wehrmann-skih pasoša
Veza: bez

Savezni vo a¹⁾ Steindl poslao je ovamo falsifikovani wehrmann-ski²⁾ pasoš s molbom da sa ovim falsifikatom budu

¹⁾ „Štajerskog domovinskog saveza“.

²⁾ Wehrmann — pripadnik tzv. Wehrmannshaft-a, tj. vojni ke organizacije Volksdeutscher-a u Štajerskoj.

upoznate ispostave. Pri upore ivanju originJnih pasoša, koji su dosada tri puta izra ivani u raznim štamparijama, sa falsifikatom mogle su biti u injene slede e konstatacije:

Falsifikovani wehrmann-ski pasoš izra en je verovatno u ofset-postupku na bezdrvnoj hartiji. Upadljiva je naro ito crna štampa. Falsifikat se može raspoznati na strani 2. u re i »Bild«, koja nije izra ena iz istih slova kao ostale re i; dalje, kod slova »g« u re i »eigenhändige«¹⁾, koje ne odgovara slogu i, tre e, kod prvoga »s« u re i »Dienststempel«²⁾, koja je postavljena koso. Falsifikat treba da je izra en prema jednome primerku prvog izdanja wehrmann-skih pasoša.

Stavljam prednje na znanje s molbom, da se prilikom zadržavanja i hapšenja eventualno na ni wehrmann-ski pasoši ta no ispitaju, pošto postoji mogućnost da su ve mnogi primerci ovakvih falsifikovanih wehrmann-skih pasoša izdati neovlaš enim licima.

Po nalogu:
Farnleitner s. r.
SS-poru nik

¹⁾ „Svojeru na“.

²⁾ „Službeni štambilj“

UPOTREBA STRANIH PASOŠA

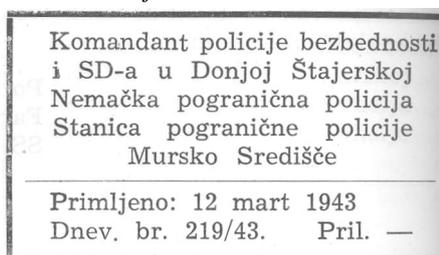
*Nema ke vlasti su strahovale da e partizani za
kamufliranje svojih aktivista upotrebiti strane pasoše
koji su im pali u ruke.*

DOKUMENAT BR. 107

Komandant policije bezbednosti
i SD-a u Donjoj Štajerskoj
G V/25/43 IV—E—2

Maribor, 10.3.1943.

štambilj:

Poverljivo!

Komandantu policije bezbednosti i SD-a
u Donjoj Štajerskoj
Komesarijatima pograni ne policije
u Celju i Ptuju¹)
Stanicama pograni ne policije
u Murskom Središ u i Brežicama
Gospodi rukovodiocima komandnih mesta
Carinske pograni ne zaštite
u Mariboru i Celju
(Glavne carinarnice)

*) Puni naziv svih nadležtava policije bezbednosti i SD-a
podre enih jednome komandantu (ili jednome zapovedniku) poli-
cije bezbednosti i SD-a sadržavao je službeni naziv toga koman-
danta (zapovednika), a ispod njega naziv samog podre enog nad-
ležstva. To pravilo važi za celi nema ki administrativni aparat
svih grana.

predmet: Zloupotreba hrvatskih, bugarskih i grčkih pasoša i drugih legitimacija, kao i nemačkih pasoša za strance.

RSHA Berlin javio je teletipom od 9.3.1943 sledeće:

Pri napadu jedne bande od oko 600 lica na putnički voz na pruzi Zagreb—Zemun 21.XII.1942, u blizini Siska, odvučeno je za izvesno vreme u brda i opljačkano oko 500 od 1.000 putnika toga voza. Bandama su pali u ruke, između ostaloga, hrvatski, bugarski i grčki pasoši, kao i nemački pasoši za strance i druge službene i privatne legitimacije. Treba računati sa zloupotrebom njihovog korišćenja.

Molim da se to uzme na znanje i ravnanje.

P. n.

Potpis ne itak

Okrugli štambilj:
Komandant policije
bezbednosti i SD-a
u Donjoj Štajerskoj
u Mariboru

Štambilj: Cirkularno
Slede parafi službenika:

IZVI ANJE PROTIV PARTIZANA

Izvi anje o kretanju partizana predstavljalo je naročito važan zadatak za nemačke bezbednosno-policijske organe. Komandant Sipo i SD-a na Bledu izdao je o tome posebnu naredbu, koja reguliše i javljanje o primećenim partizanima i delatnost izviđačkih patrola.

DOKUMENAT BR. 108

Komandant policije bezbednosti i SD-a na Bledu

B. br.

Bled, 7.6.1944.

N a r e d b a

Zbog ukazane potrebe naređujem sledeće:

1.) *Izvi anje bandi:*

Bandite koji su zarobljeni, koji su se dobrovoljno vratili ili su prebegli, imaju ustanove, kojima se oni privode, neodložno saslušati o tačkama koje daju objašnjenja o logoru, pokretima, namerama, brojnoj snazi i naoružanju bandi, kao i o njihovoj tačnoj oznaci. Rezultat saslušanja se ima odmah preneti telefonom šifrirano referatu IV N. One ispostave, koje usled kvara ne mogu upotrebljavati telefon, da obavestije radiom. Ukoliko se daje radiom, treba istovremeno obavestiti i Rukovodni štab za suzbijanje bandi u Ljubljani, kao i SS i policiski puk Todt u Kranju.

Ključevi za šifriranje dostaviće se ispostavama u narednim danima.

Ova mera se ne odnosi na odgovorno i detaljno saslušavanje. Zapisnike saslušanja treba naknadno dostaviti u tri primerka.

Banditi (zbirni pojam), uhva eni unutar sreza Radovljica, bi e informativno saslušani isključivo od strane referata IV N na Bledu, a zatim predati nadležnim ispostavama na dalju obradu.

2.) *Izvi a ke patrole:*

Ispostave javljaju svakodnevno najkasnije do 8,00 asova pre podne telefonom šifrirano ili radiom uspehe u pogledu akcije izvi a kih patrola, bez obzira da li je došlo do dodira sa neprijateljem ili ne, referatu IV N. Iz izveštaja treba da proizi e, u kojoj je oblasti izvi ano odn. upotrebljena patrola (ta na oznaka po mestima i ta kama). Neophodno je potrebno znati, je li izvi ana oblast slobodna od neprijatelja, ili nije.

Ukoliko do navedenog roka nije stigao nikakav izveštaj, smatra se da patrola prethodnoga dana nije bila poslana u akciju izvi anja.

Nije potrebno javljanje ako izvi anja nije bilo.

Nerazumljivo mi je da je jedan izveštaj u pogledu dodira sa neprijateljem jedne izvi a ke patrole stavljen na hartiju posle dva dana, a tek tre eg dana saopšten štabu Komandanta.

3.) *Dežurstvo u štabu Komandanta :*

Službenik koji je odre en za dežurstvo li no mi je odgovoran da e svi izveštaji, namenjeni referetu IV N u vreme od 7,30 do 22,00 asova *neodložno* biti sprovedeni tome referatu.

Referat IV N do daljega radi od 7,30 do 22,00 asa.

4.) *Postupak sa «najhitnijim» teletipima:*

»Najhitnije« teletipe koji se upu uju odavde, i koji se odnose na izvi anje bandi, a zbog kvara teleprintera nisu mogli biti upu eni, *teleprinterski otsek* e neodložno vratiti referatu IV N.

Stavljam u zadatak svakome, a naro ito rukovodiocima ispostava odn. njihovim zastupnicima, da moju naredbu najta nije sprovode. Za nemarnosti, ubudu e ne u više imati nikakvoga razumevanja.

Persterer s. r.

ULOGA VOLKSDEUTSCHER-a PRI ODMAZDAMA

Naredba o hapšenjima za odmazdu izdata 14 avgusta 1941 ve je dva dana posle saslušavanja prvih hapšenika dopunjena uputstvom kojim se nare uje, izme u ostaloga, saradnja sa volksdeutscher-skim organizacijama prilikom sprovo enja ovih hapšenja.

DOKUMENAT BR. 109

P r e p i s

Komandant

policije bezbednosti i SD-a
u Donjoj Štajerskoj

Tajna državna policija
ustanova Maribor

Maribor, 16 avg. 41.

Poverljivo!

Ustanovama Tajne državne policije
u *Celju, Ptuju i Brezicama*

Predmet: Komunisti ki teror

Veza : Ovd. pismo od 14.8. 41, br. 111/33—41.

Uz gore navedenu odluku nare ujem u dopunu slede e:

1. Mere odmazde se pri svima vrstama sabotažnih dela imaju sprovesti bez odlaganja.

2. Radi izbora lica koja treba uhapsiti stupiti u vezu sa nadležnim mesnim grupama Štajerskog domovinskog saveza.

3. Po izvršenom hapšenju ima se objaviti u doti noj opštini javnim proglasom na nema kom i slovena kom jeziku približno slede e: „Kao odmazda za napad, paljevinu itd., izvršen(u) na dan .. . uhapšena su slede a lica (navesti poimeni no):

Odluka o daljoj sudbini uhapšenih zavisi od otkrivanja u inilaca. Pri svakom daljem delu sabotaže u opštini bi e uhapšeno daljih 10 lica. Poziva se stanovništvo da u

sopstvenom interesu odlu no sara uje u otkrivanju u i-
nilaca".

4. Ponovo ukazujem na to, da se o delima sabotaže
itd. najbržim putem bez odlaganja ovamo uputi izveštaj.

5. Molim da se i stanice Pogranicne policije snabdeju
odgovaraju im uputstvima.

Potpis: dr Machule
SS-major

(Na pole ini):

Za ta nost prepisa na prednjoj strani:

Paul s. r.
viši krim. asistent

**PRVA STRELJANJA ZA ODMAZDU
U GORENJSKOJ**

Za razliku od okupirane Srbije, gde je bio propisan klju od 100 :1 prilikom vršenja odmazdi, u Sloveniji je streljanja za odmazdu regulisao Šef civilne uprave od slu aja do slu aja.

DOKUMENAT BR. 110

O B J A V A

Za vreme vršenja svoje službe, verno ispunjavaju i dužnosti, poginuo je od komunisti ke razbojni ke ruke jedan pripadnik nema ke policije bezbednosti. Kao odmazda za ovo ubistvo danas je

streljano

10 komunisti kih kolovo a

Ovako e ubudu e biti kažnjeno svako ubistvo izvršeno nad onima koji se zalažu za red i bezbednost na okupiranoj teritoriji.

Bled, 9 avgusta 1941.

Šef civilne uprave
Kutschera s. r.

Wer nicht hören will, muss fühlen!

Vor einigen Wochen haben die Banditen und Banditenhelfer erklärt, dass sie tun und lassen könnten, was sie wollten, die Deutschen seien doch zu schwach, dagegen etwas zu unternehmen. Wir haben gewarnt und sogar wieder versucht, an ihre Vernunft zu appellieren. Nachdem alle unsere Warnungen ausginglich geblieben sind und weiterhin gemeine Morde, Raubüberfälle und Sabotageakte durchführten, haben sie nun erreicht, dass den Warnungen die Taten folgten. So mussten innerhalb der 5 letzten Wochen auf Grund der Schandtaten der Banditen und Banditenhelfer allein aus dem Wechseltal:

- 23 Familien ungesiedelt werden,
- 46 Banditen wurden im selben Zeitraum im Kampf durch die deutsche Polizei erschossen,
- 10 Banditen und Banditenhelfer wurden am 26. 6. 1943 als Sühne für den grausam hingeschalteten deutschen Bahnhofsleiter Johann Kampl am Tatort in der Wechseltal-Klamm erschossen,
- 20 Banditen und Banditenhelfer wurden am 7. 7. 1943 als Sühne für die menschenfurcht aus dem Hinterhalt von den bolschewistischen Verbrechern ermordeten deutschen Polizeibeamten Loseri und Pfeifer am Tatort in Vigauu erschossen,
- 12 Banditen wurden am 3. Juli bei der Zerspaltung der Pokljukabande von der deutschen Polizei erschossen,
- 19 Banditen wurden bei derselben Aktion gefangen genommen,
- 98 Banditen und Banditenhelfer wurden ausserdem im gleichen Zeitraum in Oberkrain gefangen genommen, bzw. verhaftet.

Das ist der Erfolg der grosssprecherischen Behauptung der Banditen, dass sie tun und lassen könnten, was sie wollten.

Viele nehmen nun doch Vernunft an und kehren freiwillig von den Banditenlagern zurück. So sind z. B. von den 32 Männern, die am 24. 6. aus Karerjoch von den Banditen zwangsrekrutiert wurden, bereits am 28. 6. 43, also 4 Tage später, 28 Männer vom Banditenlager entflohen und zurückgekehrt. Sie sind damit bereit.

Nach übereinstimmenden Aussagen der Zurückgekehrten, hätten alle Zwangsrekrutierten in die montenegrinischen Berge abgeschoben werden sollen, um dort als Ersatz für die von den deutschen und italienischen Truppen vertriebenen 12.000 bolschewistischen Banditen einzusetzen zu werden.

Wir haben immerfort angekündigt und gewarnt. Viele der unsere Stimme gegenüber sich geblieben sind, hat das verdiente Schicksal erlitten.

Oberkrainer, helft alle mit, Euren unvernünftigen Söhnen in den Wäldern ihr unsinniges Beginnen klar zu machen. Es dient Eurer Wohlfahrt und dem Glück Eurer Kinder.

Plakat prikazuje mere odmazde i terora koj^ora koj^e j* V * okupator predvideo u I

Kdor ne uboga, ga tepe nadloga!

Pred nekaj tedni so izjavili banditi in banditski pomagači, da lahko delajo kar hočejo, češ, da so Nemci prestabi, da bi proti temu kaj podvzeli. Vedno znova smo svarili in skušali apelirati na njihovo pamet. Ko so pa ostali napram vsem svarilom nedostopni in nadeja izvesti podle umore, roparske napade in sabotažna dejanja, so sedaj dosegli, da so stvarilo sledila dejanja. Tako se je moralo v roku zadnjih 5 tednov na podlagi sramotnih dejanj banditov in banditskih pomagačev samo iz Wocheiner-doline preseliti:

- 23 družin,
- 46 banditov je nemška policija v istem roku ustrelila v boju,
- 10 banditov in banditskih pomagačev je bilo dne 26. 6. 1943 na mestu dejanja v Soteski (Wocheiner-Klamm) v zadoščenje ustreljenih za strašno zaklonega nemškega železniškega mojstra Johanna Kampla,
- 20 banditov in banditskih pomagačev je bilo 7. 7. 1943 kot zadoščenje ustreljenih na mestu dejanja v Vigauu za zahrbtno iz zasede od bolševiških zločincev umorjena nemška policijska uradnika Pfeifer in Losert,
- 12 banditov je padlo dne 3. julija, ko je nemška policija razbila tolpo na Pokljuki,
- 19 banditov je bilo ujetih pri isti akciji,
- 98 banditov in banditskih pomagačev je bilo razen tega na Gorenjskem v istem roku ujetih, odn. prijetih.

To je uspeh gofijaške trditve banditov, češ, da lahko delajo in store, kar hočejo.

Moški se veseli vendar spomelajeto ter se prostovoljno vrnejo iz banditskih taborišč. Tako je med drugimi pobegle iz banditskih taborišč in se vrnilo od 32 mošt, ki so bili dne 24. 6. 1943 iz Karerj Valtacha od banditov prisilno navačeni, iz 28. 6. 1943, torej 4 dni pozneje, 28 mošt. S tem so rošeni.

Po soglasnih izjavah vrnjenih, naj bi bili vsi prisilno navačeni odgnani v Inogorske gore in tam vstavljeni kot nadomestek 10.000 bolševiških banditov, kateri so bili uničeni od nemških in italijanskih čet.

Vedno in vedno smo razjasnjevali in svarili. Moški, ki so ostali gluh napram našemu glasu, je zadelo zasluženo usoda.

Gorenjci, sodelujte vsi, da objasnimo Vašim nespametnim sinovom v gozdovih njihovo nesmiselno početje. Služilo bo Vašemu blagostanju in sreči Vaših otrok.

leto 1943, protiv partizana i rodoljubivog stanovništva u Gorenjskoj

**STRELJANJA ZA ODMAZDU
U ŠTAJERSKOJ**

Kao odmazdu za poginule nema ke organe i njihove saradnike naređivao je komandant Sipo i SD-a streljanje zarobljenih partizana i uhapšenih pripadnika NOP-a.

DOKUMENAT BR. 111

Komandant policije bezbednosti i SD-a
u Donjoj Štajerskoj
II A. Str. 209/42

Celje, 23.7.42.

Tajnoj državnoj policiji
Uredu Maribor
Pograničnim komesarijatima Celje, Ptuj
Ispostavi Trbovlje
Pograničnoj policiji Brežice i Mursko Središnje
Policiskim zatvorenim logorom dvorac Ankenstein

U prilogu dostavljam spisak komunističkih nasilnika
zločinaca, streljanih 22.7.42 u Celju, s molbom na znanje.

P. n.
Potpis: Strohmeier
SS-kapetan

Overava:
Reinprecht s. r.
kancel. službenica

Celje, 22.7.42.

S p i s a k

Nekoliko policiskih službenika i Štajeraca vernih domovini
palo je žrtvom zločina komunističkih bandi ubica:

U Celju su 22.7.42 streljana sledeća lica:
(sledi spisak 100 lica)

Ova lica su, kao članovi bandi, učestvovala u tim zločinima, ona su novčanima i gošćenjem bandita omogućila toj bandi da vrši svoja zločina.

Ko pomaže bandama, i sam je bandit. Ko ne prijavljuje policiji svaki trag delatnosti, neprijateljske prema državi, pomaže bandama. Svaki je krivac, sve dotle i bez milosti biti streljan dok i poslednji bandit ne bude uništen.

Bekanntmachung

Am 20. Juli 1942 wurden

die Ortschaft **Hrastnigg**, ein Teil der Ortschaft **Kanker** und ein Teil der Ortschaft **Savoden** zerstört

und dem Erdboden gleich gemacht, alle erwachsenen männlichen Dorfbewohner erschossen, die übrige Bevölkerung ausgewieselt. Die Massnahme erfolgte, weil sämtliche erwachsenen Dorfbewohner der genannten Ortschaften die Banden unterstützt oder zumindest durch willkürliches passives Verhalten ihrem Treiben Vorschub geleistet haben.

Selbst wenn die slowenische Bevölkerung nicht die Möglichkeit hat, mit der Waffe die Banden zu bekämpfen, so gibt es doch genügend Wege, die deutschen Behörden bei ihren Bemühungen, die Sicherheit im Lande zu gewährleisten, zu unterstützen.

Wer von dem Aufenthalt und der Tätigkeit der Banden Kenntnis erhält, wer Bandenmitglieder namentlich kennt etc., ohne die deutschen Dienststellen **sofort** zu unterrichten, wird selbst als Angehöriger der Banden oder als mit ihnen sympathisierend entsprechend behandelt.

Dasselbe gilt für alle erwachsenen Haushaltsangehörigen, die nicht mit allen Mitteln den Anschluss eines ihrer Mitglieder an die Banden zu verhindern versuchen.

In all diesen Fällen wird wie bei den oben genannten Dörfern verfahren werden.

Ich gebe allen Einwohnern die Möglichkeit, durch Abgabe entsprechender Meldungen bis zum 23. Juli 1942 sich vor den härtesten Massnahmen zu schützen. Soweit solche Personen aus Sicherheitsgründen den Wunsch lassen, vorübergehend im Altreichsgebiet untergebracht zu werden, wird dieser Bitte entsprochen werden.

In den letzten Tagen haben sich zahlreiche Bandenangehörige, die die Sinnlosigkeit ihres Kampfes eingesehen haben und dem Terror der Bandenführer zu entgehen wünschten, Raub, Erpressung, Mord und Totschlag gegenüber der anständigen Bevölkerung verurteilt, bei der Polizei gestellt. Die Gestapo hat von einer Erschliessung dieser freiwillig zurückgekehrten Bandenmitglieder abgesehen. Sie wurden auf eigenen Wunsch, um sie vor Racheakten zu schützen, zur Arbeit ins Reichsgebiet gebracht.

Aus allen Massnahmen der letzten Wochen hat die Bevölkerung ersehen können, dass eine Unterstützung der Banden zu einer weitgehenden Ausrottung und Ausweidung der Slowenen führen wird. Es ist in die Hand jedes Slowenen gelegt, dieses Schicksal auf die oben genannte Weise zu wenden.

Objava

Dne 20. julija 1942 so bili kraji:

vas **Hrastnigg**, del vasi **Kanker** in del vasi **Savoden** razdejani

in z zemljo izravnani, vsi odrasli moški vaščani postrejeni, ostalo prebivalstvo pa izseljeno. Ta ukrep se je izvršil, ker so vsi odrasli vaščani imenovanih krajev tolpe podpirali ali pa jim z dobrohotno pasivnostjo proti njih početu vsaj potuho dajali.

Celo ako slovensko prebivalstvo nima možnosti, da bi se proti banditom z orožjem branilo, je vendar dovolj polji za podpiranje nemških oblastí pri njih trudu, da bi zagotovile varnost v deželi.

Kdo izve za bivašče in udajstvo v tolpi, kdor njih člane pozna po imenu itd., ne da bi **takoj** o tem obvestil nemške službene postojanke, s tem se bo primerito postopalo, kakor da sam pripada tolпам ker da z njimi simpatizira.

Isto velja za vse odrasle člane družin, ki z vsimi sredstvi ne poskušajo presprečiti, da bi se kak njih svojec pridružil tolпам.

V vseh teh primerih se bo postopalo kakor z vilo navedenimi vaami.

Dajem vsem prebivalcem možnost, da se z oddajo tozadevnih prijav do 25. julija 1942 obvarujejo pred najhujšimi ukrepi. V kolikor bi take osebe iz varnostnih razlogov izrazite željo, da se začasno spravijo v notranjost stariša državnega ozemlja, se bo to živo upoštevalo.

V zadnjih dneh so se javili pri policiji številni člani tolpe, ki so spoznali nesmiselnost svojih bojov, obsodili robo, izseljevanja, umore in uboje proti posrednemu prebivalstvu ter se hoteli rešiti terorja banditskih voditeljev. Gestapo teh ljudi, ki so se pridovoljno vrnili, ni ugrabilo, temveč so bili, da se obvarujejo mučevanja, po letih zeli poslani na delo v državno ozemlje.

Več ukrepov zadnjih tednov je prebivalstvo lahko spoznalo, da bo nadaljno podpiranje tolpe privedlo do obsežnega izseljevanja in izseljenja Slovencev. Vsakemu Slovencu je dana možnost, da se tej usodi na gost navedeni način izogne.

Der Höhere SS- und Polizeiführer im Wehrkreis XVIII
gez. **Rösener**
SS-Gruppenführer und Generalmajor der Polizei

Proglas Višeg vo e SS-a i policije u Vojnoj oblasti XVIII, SS-generalu Roesener-a, sa objavom o uništenju slovena kih sela ije je stanovništvo pomagalo borce protiv okupatora

2) Sredstva i mere

UPUTSTVO O IZGRADNJI OBAVEŠTAJNE SLUŽBE PROTIV NOP-a

Za obaveštajni rad protiv NOP-a, u okviru Gestapo-a formiran je poseban referat IV N koji je dirigovao agenturnom delatnoš u. Taj referat je, pri nadležstvu komandanta Sipo i SD-a u Mariboru, izdao slede a detaljna uputstva o organizovanju obaveštaj-noga rada, delatnosti agenata, postupanju sa njima itd.

DOKUMENAT BR 112

Komandant policije bezbednosti i SD-a
u Donjoj Štajerskoj
Referat IV — N Maribor, 7 maja 1943.

Poverljivo

Komandantu policije bezb'ednosti i SD-a u Donjoj Štajerskoj
Ispostavama

u
Celju, li no krim. sekr. Toby-u,
Ptuju, li no višem krim. sekr. Stoessel-u,
Brežicama, li no krim. sekr. Lutz-u,
Trbovlju, li no krim. sekr. Kramhoeller-u

Uporištima kod žandarmeriskih stanica

u
Vranskom, li no višem krim. sekr. Matejowsky-u,
Gornjem Gradu, li no višem krim. asist. Fasching-u,

Šoštanju, li no višem krim. asist. Ziboll-u,
Sv. Pavlu pri Preboldu, li no SS-potporu niku Eckerle-u,
Slovenjgradcu, li no krim. asist. Augustin-u,
Mislinju-Ruše, li no krim. služb. Berloznik-u.

Referatima IV A, IV E, IV B u zgradi

Predmet: Obaveštajna služba prema protivniku (GND)¹⁾

Veza: poznata

Prilozi: 4 — (uzorka)

Referat IV N moga nadleštva je centrala za celokupnu obaveštajnu službu i upravlja naro ito obaveštajnom delatnošću i iskorišćavanjem svih obaveštenja na području traganja za bandama i suzbijanja bandi.

O važnosti obaveštajne službe ovde nisu potrebna naročita objašnjenja, pa stoga otkujem da se svi rukovodioci nadleštava energično posvetiti sprovođenju dole navedenih direktiva i naredjenja, da se postojeća obaveštajna mreža dalje izgrađuje, kako bi se stvorila obaveštajna mreža prema protivniku koja će biti sposobna za akciju, koja će isključiti svako iznenađenje od strane protivnika i dovesti do razbijanja i uništenja komunističkih bandi u Donjoj Štajerskoj.

1. Zadaci GND-a

GND obuhvata obaveštajnu delatnost državne policije na unutrašnje-političkom i kontra-obaveštajnom policijskom području, to jest traganje za pojedinim neprijateljima države, njihovim aktivnostima, organizacijom, vezama i odnosima, a naročito obaveštajna delatnost za borbu protiv bandi i OF-a. Najvažnije sredstvo za to je sistematski izgrađena obaveštajna mreža koja radi svesna svoga cilja, a koja obuhvata sve protivnike i sve protivničke krugove.

Centralni organ za prikupljanje svih obaveštajnih izveštaja je referat IV N nadleštva komandanta, čiji je zadatak centralno obuhvatanje cele obaveštajne službe, njeno aktiviranje i upravljanje njome. Referat N ne sprema da, kao i dosada, referenti neposredno upravljaju agentima. Ipak

*) Gegner-Nachrichtendienst, tj. Ob. služba prema protivniku.

mora i u ovom slučaju svaki izveštaj biti odmah dostavljen referatu IV N.

2. *Angažovanje i pojam agenata.*

Od agenata¹⁾ razlikujemo:

- a) Agente (u užem smislu) = V
- b) Informatore²⁾ = W
- c) Agente koji rade kao izvidnici i izvi a i³⁾ = A

Uz a) Pod V treba, uglavnom, podrazumovati takve dostavlja e obaveštenja, koji su na osnovu naro itih veza i odnosa sa protivnikom i krugovima protivnika itd. u mogu nosti da dostavljaju specijalno dragocene izveštaje, pri emu moraju da rade više ili manje kamuflirano. Oni se podesno ugraju u organizacijama, udruženjima, društvima, grupama, pogonima, radionicama, sindikatima itd., koji su protivni ki, sumnjivi, ili nad kojima treba sprovoditi nadzor, pošto se svuda gde se stalno ili povremeno koncentriše mnoštvo sunaiodnika, prema ste enom iskustvu uvla i i protivnik.

Pre svega je potrebno da u preduzefcima postoje agenti koji izveštavaju o svim težnjama i nastojanjima. Ne sme biti nijednog preduze a u kojem ne deluje ve i broj agenata.

Uz b) Pod W treba podrazumovati takve dostavlja e obaveštenja, koji su na osnovu svoga specijalnoga znanja u mesnom, profesionalnom ili nekom drugom pogledu u mogu nosti da pružaju obaveštenja svih vrsta (Lekari, inženjeri, šefovi preduze a, gostioni ari, sopstvenici hotela, hotelski i ku ni vratari, kelneri, sopstvenici trgovina, trgovci, trgova ki putnici, inovnici osiguravaju ih društava, šoferi, inkasanti itd., to jest sva ona lica koja po svome pozivu dolaze u dodir sa ve im krugom ljudi).

Uz c) Pod A treba podrazumovati izvidnike, koje angažuju nadleštva i uporišta za izvi anje bandi, njihovih kurirskih puteva, logora itd.

Pošto su iskustva pokazala, da agenti »A« prilikom kretanja na podru ju ugroženom od bandi, obavljaju svoj rad uz za-

¹⁾ U originalu: V-Personen.

²⁾ U originalu: Auskunftspersonen.

³⁾ U originalu: Erkunder und Aufklaerer.

laganje svojih života, to se oni moraju, prema izdatim uputstvima, civilno mobilisati. Za obavljanje njihovog rada, naelno ne treba da im se izdaje vatreno oruđe. U pojedina - nom slu aju potrebno je pribaviti specijalno odobrenje rukovodioca IV N. (Vidi zapisnik o konferenciji od 17.3.1943). Uskoro e se izdati specijalno uputstvo za upotrebu izvi a - kih patrola.

3. *Staranje o agentima i njihovo nagraivanje.*

O agentima se treba najpažljivije starati i treba ih aktivirati da uvek budu u istoj meri zainteresovani za svoj rad. Poželjno je da se agenti W zadobiju za agente V. Agent W stoji u specijalno poverljivom odnosu prema Stapo-u, što se ispoljava time što on, u duhu detaljnih utana enja, sam prema svome naho enju, a ne tek po traženju, podnosi izveštaje o doga ajima i o onome što je zapazio.

Agenti V ili W, koji uglavnom ili isklju ivo rade za platu, iziskuju, u prvo vreme, skepti ko posmatranje, pa ak i onda, kada su ve dostavili proverene i pouzdane izveštaje pošto je kod njih esto puta potstrek za rad potreba za novcem. Poželjno je da se zadobiju agenti V i W koji rade na osnovu ideala, pošto su njihovi izveštaji najdragoceniji.

U cilju naknade odn. nagrade za agentsku delatnost, mogu se agentima isplivati nov ani iznosi iz raspoloživih sredstava državne policije. Davanja u naturi, karte za namirnice itd. stoje na raspolaganju u malom obimu. Kod naro itih rezultata, specijalno kod izvi anja i suzbijanja bandi, mogu se isplivati nagrade agentima i ostalim licima, stim da se ove zatraže od referata IV N.

Na elo prilikom izdavanja sredstava itd. mora biti krajnja štedljivost. Davanje treba da bude u skladu sa izvršenim radom.

Agenti A, koji se, uglavnom, angažuju kao izvi a ke patrole, primaju, kao što je utvr eno, za svaki dan svoga angažovanja 10.— RM., u dane odmora 6.— RM. Njima se mogu dodatno dodeliti vojna sledovanja u vidu karata za namirnice. Analogno tome treba postupiti i kod agenata V, koji se povremeno angažuju u izvi a kim patrolama.

4. Prijavljivanje i odjavljivanje agenata.

Svi agenti (zbirni pojam) koji rade za nadležstvo registruju se centralno kod referata IV N, i o njima treba da dostave izveštaj sva nadležstva, što važi i za referente u zgradi. O svakom novozavrbovanom agentu (V-Person) treba da se dostavi referatu IV N besprekorno popunjeni li ni karton, po mogu stvu sa dve fotografije. Li ni karton treba da sadrži kratku napomenu o bližim okolnostima vrbovanja. Dalje, treba da se navede za koji se posao doti no lice upotrebljava. Napr. kao izvi a — da li stalno ili samo povremeno — kao lice za obaveštenja o jednom odre enom preduze u, kao agent (V-Person) u suzbijanju bandi ili OF-a, itd. Ako jedan agent otpadne zbog nepouzdanosti, stupanja u voj-sku ili ma iz kojih drugih razloga, treba ga pismeno odjaviti kod IV N. U izveštaju treba navesti razlog otpadanja.

5. Podnošenje izveštaja.

Svi izveštaji, saopštenja i obaveštenja, koji dolaze od agenata (zbirni pojam) imaju se odmah pismeno dostaviti referatu IV N. Kod usmene ili telefonske predaje treba odmah uputiti naknadnu pismenu potvrdu. Iz izveštaja, saopštenja i obaveštenja mora se jasno videti da li je re o injenici, tvrdnji ili o nekoj glasini, dalje treba navesti šta je po toj stvari ve preduzeto.

6. Podnošenje dnevnih izveštaja.

Do 20 (ta no) svakog meseca treba referatu IV N da podnesu sva nadležstva, sem referenata u zgradi, mese ni izveštaj o položaju u pogledu bandi i ostalih aktivnosti u sažetoj formi. Nedeljni izveštaji kao i ostali izveštaji o situaciji otpadaju.

7. Raspoloživa sredstva državne policije.

Predujmove iz raspoloživih sredstava državne policije e od sada ispla ivati i dopunjavati svima nadležstvima samo upravnik fonda referata IV N. Predujmovi, koje su isplatila komandna nadležstva Celje i Ptuj iz državno-policiskih sredstava, imaju se odmah obra unati sa upravom. Prijem nov anih iznosa, ispla enih agentima (zbirni pojam), treba ovi li no da potvrde. Pri tome se imaju upotrebiti pot-

vrde o prijemu prema obrascu 1 ili 2. Povra aj potrošenih nov anih iznosa koji su isplati eni iz privremenih predujmova, usledi e samo prema dostavi prikupljenih agentskih priznana uz prilog potpisanog naloga o isplati i potvrde o prijemu prema priloženom obrascu — prilozi 3 i 4. Zabelešku o proveru na potvrdi o prijemu (vidi prilog 4) potpisuje za uporišta rukovodilac referata IV N. Isto važi za ispostave kod isplata agenata koji rade kao izvi a i. U svim ostalim slučajevima treba zabelešku o proveru da potpisuju rukovodioci nadleštava odnosno šefovi referata.

8. *Pismeni saobra aj.*

Pismeni saobra aj po stvarima obaveštajne službe izme u IV N i svih nadleštava na elno e se obavljati kao »poverljivo«. Ovom prilikom ukazujem naro ito na vo enje ra una o uputstvu za uvanje poverliivih akata.

Obrazac

Nadleštvo

Prilog 1

POTVRDA O PRIJEMU

RM 50,—

Slovima: pedeset Reichsmaraka. — Prednji sam iznos primio danas. Ovim potvr ujem prijem.

Mesto,1943

Overava:

Ime i zvanje inovnika

Potpis agenta

Napomena :

Kratko obrazloženje izdatka.

Obrazac

Nadleštvo

Prilog 2

POTVRDA O PRIJEMU

RM 54,—

Slovima: pedeset i etiri Reichsmarke — za izvršeni obavestajni rad u vremenu od 29.3. do 4.4.43.

3 dana patroliranja 4 dana odmora —
vidi izveštaj od 29 i 31.3. kao i od 3.4.43.

Ovim potvrđujem prijem prednje sume novca.

Mesto, 1943

Overava :

Ime i zvanje inovnika

Potpis agenta

Obrazac

Nadleštvo

Prilog 3

NALOG ZA ISPLATU

Iz raspoloživih sredstava državne policije ima se isplatiti nadleštvu Komandanta policije bezbednosti i SD-a u Donjoj Štajerskoj u Mariboru, —

ispostavi Celje, krim. sekr

za

RM 130 Rpf 60

slovima: sto trideset 60/100 Reichsmaraka
i tu sumu proknjižiti u knjizi stanja kase.

injeni no stanje je provereno.

Mesto,.....1943 godine

Komandant policije bezbednosti i SD-a
u Donjoj Štajerskoj

SS-major

Potprda o prijemu

RM 130 Rpf 60

slovima: sto trideset — 60/100 Reichsmaraka
primio.

Mesto,.....1943 godine

Ime primaoca
potpis

Bekanntmachung

Die Bevölkerung der Untersteiermark wird aufgefordert, an der endgültigen Unschädlichmachung kommunistischer Banden tatkräftig mitzuwirken.

Jede scheinbar noch so unbedeutende Wahrnehmung kann bei rechtzeitiger Meldung an die nächste Polizei-Dienststelle zur Ergreifung von solchen Unruhestiftern führen. Alle derartigen Mitteilungen werden streng vertraulich behandelt.

Für zweckdienliche Meldungen wird eine

Belohnung

bis zu **10.000 Reichsmark**
ausgesetzt.

Die Belohnung wird nach der Verwertbarkeit der Meldung und dem Erfolg, unter Ausschaltung eines Rechtsweges, zuerkannt.

MARBURG a. d. Drau, den 20. August 1941.

Der Kommandeur der Sicherheitspolizei
und des SD in der Untersteiermark

Razglas

Prebivalstvo Spodnje Štajerske se poziva, da dejansko sodeluje najdokončnem uničenju komunističnih sodrg.

Vsaka dozdevno še tako neznatna okolnost lahko pri pravočasnem sporočilu najbližji policijski postaji dovede k aretaciji teh povzročiteljev nemira. Vsa ta sporočila se bodo obravnavala strogo zaupno.

Za v to svrhu koristne vesti se določa

nagrada

do **10.000 Reichsmark.**

Nagrada se prizna po uporabljivosti vesti in njenem uspehu z izključitvijo pravnega postopanja.

MARBURG a. d. Drau, dne 20. avgusta 1941.

Der Kommandeur der Sicherheitspolizei
und des SD in der Untersteiermark

KdS je uputio proglas stanovništvu Donje Štajerske u kome ga poziva da u estvuje u ugušivanju NOP-a i da izveštava policiske vlasti o svim pojavama, kako bi se spre ilo delovanje „izaziva a nemira“. Za dostave je obe ana primerna nagrada

An die Bevölkerung!

Die Bevölkerung der besetzten Gebiete Kärntens und Krains wird aufgefordert, an der endgültigen Unschädlichmachung kommunistischer Bänden tatkräftig mitzuwirken.

Jede scheinbar noch so unbedeutende Wahrnehmung kann bei rechtzeitiger Meldung an die nächste Polizeidienststelle (Gendarmerieposten) zur Ergreifung von solchen Unruhestiftern führen.

Jeder einzelne Bewohner des Gebietes muss sich vor Augen halten, dass er selbst mit seiner Familie unter Umständen durch die in der letzten Zeit verübten Anschläge und Terrorakte härtestens getroffen werden kann.

Für zweckdienliche Meldung wird eine

**Belohnung
bis zu 10.000 RM**

ausgesetzt. Meldungen können auch schriftlich unter Anführung des Namens und Wohnortes bekanntgegeben werden.

Die Belohnung wird nach der Verwertbarkeit der Meldung und dem Erfolg zuerkannt.

Veldes, den 11. September 1941

Der Chef der Zivilverwaltung:
Kutschera

Prebivalstvu!

Prebivalstvo zasedenega ozemlja Koroške in Kranjske se poziva k marljivemu sodelovanju, da se končno uničijo komunistične tope.

Vsaka, navidezno že tako brezpomembna opazitev, more čv se pravočasno naznani najbližjemu policijskemu službenemu mestu (torožniška postaja), pripomoči, da se taki rogovileži primejo.

Vsak posamezni prebivalec ozemlja si mora predložiti, da morejo pod gotovimi okoliščinami naklepi in tero, aka dejanja zadnjega časa njega samega z njegovo rodbino najhujše prizadeti.

Za namenu primerna naznanila se določa

**nagrada
do 10.000 RM.**

Naznanili se more hudi pismeno z navedbo imena in bivališča.

Nagrada se prizna po tem, kako se da naznanilo uporabili in po uspehu.

Veldes, dne 11. septembra 1941.

Načelnik civilne uprave:
Kutschera

I u Gorenjsko: je šef civilne uprave, Kutschera, uputio proglas stanovništvu pozivaju i ga na saradnju u suzbijanju NOP-a obe avaju i nov ane nagrade dostavlja-
ima obaveštenja

REFERENTI IV N PRI ISPOSTAVAMA

Kod ispostava Gestapo-a odre ivani su posebni referenti IV N nadležni za rad sa agenturom.

DOKUMENAT BR. 113

Tajna državna policija
Pograni na policiska stanica
Brežice

Broj delovodnika: 1727/42

Brežice, 1.7.1942.

Poverljivo

Tajnoj državnoj policiji
Nadleštvo Maribor

u Mariboru

Primljeno 2 jula 1942		
Br. delov..... Pril.....		
Odelj.	Referat	Referent
N		

Predmet: Izgradnja obaveštajne službe prema protivniku.

Veza: Tamošnje nare enje od 25.6.1942, Br. Nr. 43/42
— M — poverljivo.

Prema nare enju uz tamošnju okružnicu od 25 6. 1942. (stav 2.) izveštava se, da je za referenta N ovdašnjeg nadleštva predvi en krim. asist. Vogel Emil. S molbom na znanje.

Po naredbi
Lutz s. r.
krim. sekr.

Olovkom:

Referat N

Vogel je uveden u spisak referenata N.

3/7

Buchwald s. r.

IZVEŠTAVANJE O POJAVI PARTIZANA

Ispostave i uporišta Gestapo-a i — preko njih — žandarmerijske stanice, bile su dužne da najhitnije izveste obavestajni referat IV N u centrali Gestapo-a o svakoj pojavi i kretanju partizana. U takvim slučajevima, žandarmerijski organi su telefonom obavestavali najbližu ustanovu Gestapo-a, a ispostava je o tome slala radiogram centrali.

DOKUMENAT BR. 114

Komandant policije bezbednosti i SD-a
u Donjoj Štajerskoj, Maribor

Služba veze

Primljeno Dan mesec godina vreme 10. 4. 43	Prostor za štambilj prijema	Predato Dan mesec godina vreme
od preko Paraf		preko
Olovkom: Maribor Br.	Depeša-Radio- Teletip Telefon	Beleška o zakašnjenju:
Sl. veze br. 2177		

Celje Br. 887 od 10.4.43 — 14.45 — SCH —

Kdt-u policije bezbednosti i SD-a u Donj. Štaj. u Mariboru

Predmet: Kretanje bandi i delatnost bandi u Donj. Štaj.

Veza : Stalna

Na dan 9.4.43 u 22.00 asa napadnuta je ku a u kojoj stanuju pripadnici uporišta SS-potporu nik Eckerle i SS-narednik Reuter u Sv. Pavlu kod Prebolda. Stražnja vrata ku e su provaljena. Na jednog oveka koji je bežao ga ali su napred imenovani automatom, ali ga nisu pogodili. Na njih same se nije ga alo.

Kdt. policije bezbednosti i SD-a u Donj. Štaj.

Ispostava Celje, Potpis: Toby

DOKUMENAT BR. 115

Komandant policije bezbednosti i SD-a u Donjoj Štajerskoj,
Maribor,

Služba veze

Primljeno: Dan mesec godina vreme 27. III. 1943	Prostor za štambilj prijema <i>Olovkom:</i> IV N svrš. <i>Paraf</i>	Predato: Dan mesec godina vreme
Od preko: <i>Paraf:</i> Wö		preko
	Depeša-Radio Teletip Telefon	Beleška o zakašnjenju:
Sl. veze br. 1834		

Celje 731 od 27.3.43 16.50

Komandantu policije bezbednosti i SD-a u Donjoj Štajerskoj
— Ref. rim. IV N u Mariboru.

Žandarmeriska stanica Lu ina telefonski javlja slede e:
Na dan 26.3.1943 oko 20 asova pojavilo se kod posednika
Jakoba Saveratnik-a vulgo Ratišnik-a u Rosberg-u br. 13
oko 6 bandita i tražilo namirnice, koje su dobili i za njih dali
4.— RM.

Naoružanje: 1 puška, 1 pištolj, kod ostalih bandita nije vi-
eno oružje. Ode a: jedan je bandit imao nema ki šinjel,
ostali su bili u civilu. Banditi su se raspitivali o brojnom
stanju policije u Lu inama i pitali za put ka Beloj Pe i
(granici). Mesto dela nalazi se 8 km. severoisto no od Lu-
ine. Pravac dolaska i odlaska nije poznat. Prijava je pod-
nesena tek 27.3.43 u 14.30 asova od strane posednika.

Predao: Kunesch SS-potporu nik

**NASTOJANJE ZA OBAVEŠTAJNI PRODOR
U REDOVE NOP-a**

*Glavnim ciljem obavestajne službe protiv NOP-a
smatran je obavestajni prodor u njegovu organizaciju.*

DOKUMENAT BR. 116

Komandant policije bezbednosti i SD-a
u Donjoj Štajerskoj

II A Str.

Celje, 10.7.1942.

Rukovodiocima radnih grupa
I, II, III, IV, V.

Predmet: Obaveštajna služba

Veza: nema

U poslednje vreme su komunisti ke bande razvile u Celjskome srezu naro ito živu banditsku delatnost, a treba i ubudu e ra unati sa još aktivnijom delatnoš u.

U cilju da se obezbedi uspešno suzbijanje bandi neopodhodno je potrebno da se, na svaki na in, stvori obavestajna mreža državne policije, razgranata preko celog podru ja. Korisno mogu poslužiti samo takvi agenti koji dolaze iz ilegalnog pokreta. Me u zarobljenim pripadnicima bandi kao i me u licima koja su uhapšena zbog rada za Osvobodilnu frontu i KP, na i e ih se ve i broj koji e biti podesni, a i voljni da sara uju. Obaveštajna sredstva stoje na raspolaganju.

Kod delatnosti agenata manje je važno da se do e do informacija o opštem raspoloženju, koliko da se prodre u pokret protivnika i da se sti u obavestjenja o doga ajima i namerama protivnika. Agent mora biti tako sro en sa ilegalnim pokretom, da je u mogu nosti da o svima pojedino stima izveštava tako blagovremeno i tako iscrpno, da e planirani udar protivnika biti osuje en ili, uopšte, spre en. Detaljnim saslušavanjem funkcionera treba posti i jasno u o organizacionoj izgradnji, o li nome sastavu oblasnih i me-

snih komiteta, kao i o vezama koje postoje izme u ilegalnog rukovodstva (tako e i javke) i bandi.

Staranjem za ovaj sektor zadataka i njegovim rukov- enjem zadužio sam kriminalnog sekretara BUCHWALD-a, pa stoga nare ujem svima rukovodiocima radnih grupa da mu pri tome u svakom pogledu pružaju podršku, pošto od toga bitno zavisi uspeh u suzbijanju komunisti kih bandi.

Lurker s. r.
SS-pukovnik

UPU IVANJE ZAROBLJENIH PARTIZANA
NADLEŠTVU KOMANDANTA SIPO I SD-a

Prvenstveno iz obavestajnih razloga, komandant Sipo i SD-a u Donjoj Štajerskoj je naredio, da se zarobljeni i uhapšeni partizani upu uju hitno na saslušanje u njegovo sedište.

DOKUMENAT BR. 117

Komandant policije
bezbednosti i SD-a
u Donjoj Štajerskoj
Referat N — B. br. 4/42.

Štambilj:

Tajna državna policija
Stanica pograni ne
policije
Mursko Središ e
primlj. 14 jula 1942
Br. dnev. 626/42 Pril. —

Paraf:

Celje, 13.7.42.

Poverljivo!

Tajnoj državnoj policiji
Ustanovi Maribor
Ispostavi Trbovlje
Komesarijatu pograni ne policije Celje
Greko¹⁾ Ptuj
Stanici pograni ne policije Brežice
Stanici pograni ne policije Mursko Središ e

Predmet: Uhapšeni pripadnici bandi

Veza: bez

Iz ukazanog razloga skre em pažnju, da uhapšeni la-
novi bandi, za koje je dokazano da su se nalazili u nekoj ban-
di, imaju neodložno, i to najhitnijim putem da se upute ovamo.

*) Skra enica za Grenzpolizeikommissariat, tj. Komesarijat
pograni ne policije.

Izvršeno hapšenje takvih lica ima mi se odmah telefonom prijaviti. Prilikom upuivanja hapšenika ima se prikljuiti opširan izveštaj o hvatanju odn. o bližim okolnostima koje su dovele do hapšenja. Dalja obrada i korišćenje takvih sluajeva vrše se neposredno ovde. Rukovodioce ustanovainim za sprovođenje ove naredbe li no odgovornima.

Potpis: Lurker
SS-pukovnik

Overava:
Reinprecht s. r.
kane. službenica

Olovkom:
uzeto k znanju 11.11.42.
Paraf:

II/2a

**SARADNJA KRIMINALNE POLICIJE
SA OBAVEŠTAJNOM SLUŽBOM**

*U obaveštajnu delatnost protiv NOP-a uklju ena
je bila i kriminalna policija.*

DOKUMENAT BR. 118

Komandant policije bezbednosti i SD-a
u Donjoj Štajerskoj

B. Nr. 44/42 — M-g.

Maribor, 25.8.1942.

a) Nadleštlima Državne kriminalne policije
u Donjoj Štajerskoj

Nadleštvo Maribor i Celje,

b) Informativno:

Komandantu policije bezbednosti i SD-a u Donjoj Šta-
jerskoj
Maribor

Predmet: Obaveštajna služba prema protivniku.

Prema uputstvu sa višeg mesta ima se obaveštajna služba prema protivniku svima sredstvima izgraditi i pojaati. U tu svrhu je kod ovdašnjeg nadleštva obrazovan referat N, koji je nadležan za upravljanje celokupnom politi kom obaveštajnom službom prema protivniku u Donjoj Štajerskoj.

Molim da se svi pripadnici kriminalne policije upute da u najve oj meri potpomažu delatnost obaveštajne službe Tajne državne policije. Naro ito molim da Kripo¹⁾ odmah izvesti referat N o svim licima za koja sazna, a koja izgledaju podesna za agente u politi koj obaveštajnoj službi. U specijalnim slu ajevima može upravljati agentima i sam pripadnik kriminalne policije. Za centralno evidentiranje svih agenata koji dejstvuju u politi koj obave-

Kripo — Kriminalpolizei, tj. Kriminalna policija.

štajnoj službi, je ipak i u takvim slučajevima neophodno potreban izveštaj referatu N.

Molim da se ovo naređenje saopšti svima pripadnicima kriminalne policije, uz ukazivanje na naročitu potrebu da bude držano u tajnosti.

U z.¹⁾

Dr. Machule s. r.

¹⁾ U z. — u zameni (zastupa).

REGISTROVANJE AGENATA

Referat IV N kod komandanata Sipo i SD-a vršio je registrovanje svih agenata na području svoje nadležnosti, dostavlja i njihova imena i podatke i centrali u Berlinu. Agenti su deljeni na kategorije.

DOKUMENAT BR. 119

Komandant policije bezbednosti i SD-a
u Donjoj Štajerskoj
Tajna državna policija
Ispostava Celje
Odeljenje III

Celje, 14.9.1942.

O K R U Ž N I C A

Referentima II A Toby-u, Jungwirth-u,
Goettle-u, Augustin-u,
Niederberger-u.

Predmet: Prijava agenata i informatora

Na osnovu poziva novo obrazovanog referata N kod komandanta Sipo i SD-a u Donjoj Štajerskoj moraju se prijaviti svi agenti¹⁾ informatori²⁾ koji rade za nadležstvo u Celju.

Ovo treba izvršiti na slede i na in:

- 1.) Uzimanje potpuno popunjenog personalnog kartona kao i tri pripadajuće fotografije (trostruko);
- 2.) Odgovarajuća ocena, u kome je pravcu odnosni agent ili informator aktivan.

Naročito skrećem pažnju da se svi izveštaji, obaveštenja i saopštenja koji dolaze od agenata i pouzdanika imaju sastaviti napismeno, a ukoliko su od važnosti i pružaju povoda za dalje izveštaje dostave u prepisu odeljenju III u dva izvoda. O svima bitnim promenama u strukturnom, ličnom i mesnom pogledu, koje se odnose na agente i informatore treba

¹⁾ U originalu: V-Personen.

²⁾ U originalu: W-Personen.

neodložno izvestiti. Svaki agent i informator dobija od RSHA, Berlin, broj za raspoznavanje koji će se svakom pojedinom referentu saopštiti kada bude dostavljen iz Berlina.

Agente i informatore treba razlikovati utoliko, što se agenti ocenjuju kao dosada. Informatori su takva lica, od kojih se jedino traže obaveštenja, a da ona pri tome ne rade aktivno kao agenti.

Kako moram do 25.9.1942 godine podneti izveštaj, to molim da se do 23.9.1942 prijave svi agenti i informatori, kako je to navedeno.

P. n.¹⁾
Potpis ne itak

P. n. — po nare enju.

OBRAZAC ZA REGISTROVANJE AGENTA

Obrasci, sa li nim podacima zavrbovanih agenata referata IV N, vo eni su kao „tajni predmet Reich-a”, tj. kao predmet najstrožije poverljivosti. Formular sa podacima agenta Romana Vidmara (kasnije upu enog u koncentracioni logor) pokazuje da je zavrbovan preko nekog pouzdanika koji sam nije bio aktivni agent, ve informator.

DOKUMENAT BR. 120

Olovkom:

5.11.42. javljeno RSHA-u

Paraf: Bro

Komandant policije bezbednosti i SD-a
u Donjoj Štajerskoj

IV N — B. br. 143/42 tajni predm. Reich-a Celje, 3.11.1942.

TAJNI PREDMET REICH-a

agent / informator

1.) <i>Prezime:</i> dr Vidmar	<i>ime:</i> Roman
<i>Lažno ime:</i> /	<i>vera:</i> r. kat.
ili	
<i>nadimak:</i> /	
<i>dan ro enja:</i> 9.8.1904	<i>mesto ro enja:</i> Studlie (D. Št.)
<i>zanimanje:</i> lekar	<i>državljanstvo:</i> pripadnik Reich-a na op.
	<i>rasna pripadnost:</i> arijevac
	<i>narodnost:</i> Slovenac
<i>Policiski prijavljen stan:</i>	<i>Ostala boravišta:</i> /
Hrastnik br. 61, sr.
Trbovlje (D. Št.)	
2.) <i>Šifra:</i>	47 47

- 3.) *Opšir. opis li .* visok 1,72, vrst, tamno plava kosa, sive oči, ovalno lice, bez posebnih znakova.
- 4.) *Postoji li fotografija? (ako ima, priključiti)* Ne — bi e upu eno naknadno,
- 5.) *Otkada deluje? Kako je uspostavljena veza?* od 1.8.1942 kao V. preko W 47 46
- 6.) *Mesno radno podruje:*
a) u zemlji: Hrastnik
b) u inostranstvu: ne,
- 7.) *Po kome sektoru aktivan?* Komunistam i OF
- 8.) *Ocena li nosti:* Intelektualac
- 9.) *Ocena poverljivosti:* Isproban i iznad svake sumnje
- 10.) *Ranije kazne:* a) političke: Nema
b) kriminalne: Nema
- 11.) *Ko zbrinjava agenta? Koji ga inovnik još poznaje?* Kriminalni službenik Zeiner
- 12.) *Radi li i za druge ustanove? Za koju ustanovu je ranije radio?* Ne
Ni za koju
- 13.) *Postoje li veze prema protivnim krugovima i kakve?* Ne. Dolazi svojom lekaarskom praksom u dodir sa radnim stanovništvom.
- 14.) *Da li je član NSDAP • - ili koje od njenih organizacija?* Ne
- 15.) *Primedbe:*
a) *Maternji jezik:* slovenački
ost. znanje jezika: perfektno nema
b) *Izvršeno hapšenje u inostranstvu odn. zadržavanje od strane policije:* Ne
c) *Ostalo:* ./.

Der Kommandeur der Sipo und des SD
in der Untersteiermark
IV N - B.Nr. 143 / 42 Rg.

...G.I.I.I.I...., den 3.11.1942.

Geheime Reichssach

V-Person / W-Person

- 1.) Zuname: **Dr. Vidmar** Vorname: **Roman**
Nachname: / Religion: **r.kath.**
U.Nr.: / Spitzname: /
Geburtsdag: **9.8.1904** Geburtsort: **Stadlie (Ustak.)**
Beruf: **Arzt** Staatsangeh.: **Reichsangeh. a.W.**
Rassenzugeh.: **Arier**
Volkstum: **Slowener**
Sonst. Aufenthalt: /
- 2.) Polizeil.gem. ldt. Wohnung:
Richtal Nr. 61, Kr. Trifail (Ustak.)
- 3.) Deckbezeichnung: **47 47**
- 4.) Ausföhrl. Pers.-Beschreibung: **1,72 groß, untersetzt, dunkelbl. Haar, graue Augen, ovales Gesicht, ohne besonderen Merkmale.**
- 5.) Ist Lichtbild vorhanden? **Nein - wird nachgereicht.**
(Geg. beizufügen)
- 6.) Zeitpunkt Tätig? **Seit 1.8.1942 als V.**
Wie ist die Verbindung zustande gekommen? **Durch W 47 46 .**
- 7.) Ort d. Arbeitstätigkeit:
a) Inland: **Richtal**
b) Ausland: **Nein,**

- 7.) Auf welchem Gebiet tätig? Kommissar und OP.
- 8.) Beurteilung d. Person: Intelligenzler.
- 9.) Urteil über Zuverlässigkeit: Ist erprobt und steht außer Zweifel.
- 10.) Korstrafen: a) Politisch: Keine.
b) Kriminell: Keine.
- 11.) Wer betreut die V/W-Person? Krim. Agent. Zeiner
Welcher Beamte kennt sie noch? /
- 12.) Arbeitet sie noch für andere Stellen? Nein.
Für welche Stelle war sie früher tätig? Für keine.
- 13.) Bestehen schon Verbindungen zu Gegnerkreisen - und welche? Nein.
Kommt durch seine ärztliche Praxis mit der arbeitenden Bevölkerung in Berührung?
- 14.) Ist sie Mitglied der NSDAP - oder einer ihrer Gliederungen? Nein
- 15.) Bemerkungen:
a) Muttersprache: Slowenisch.
Sonst. Sprachkenntnisse: Perfekt deutsch.
b) Erfolgte Festnahme im Ausland bzw. polizeil. Beanstandung? Nein.
c) Sonstiges: ./.

Faksimil popunjenog obrasca gestapovskog agenta

KARTOTEKA AGENATA

Kartoteka agenata vo ena je)trostruko: prema šifri, prema podru ju rada i prema imenu. Ovo ilustruju kartoni Romana Vidmara iz kartoteke N-referata u nadleštvu komandanta Sipo i SD-a u Mariboru.

DOKUMENAT BR. 121

KOMUNIZAM I SPOREDNE ORGANIZACIJE

Šifra	V ili W ¹⁾	Mesno područje rada
47 47	V	Hrastnik
Prezime i me	Vreme i mesto rođenja	Mesto stanovanja
Dr. Vidmar Roman	9.8.04 Studlie	Hrastnik br. 61, sr. Trbovlje (D. Št.)

Primedbe:

Lekar opšte prakse.

*) V — Vertrauensperson tj. agent.
W — Gewährsperson tj. informator.

Kommunismus und Nebenorganisationen		
Bezeichnung	V oder W	Ort. Bezugsbereich
47 47	V	Eichtal
Ju- und Namens	Geburtszeit u. -Ort	Wohnort
Dr. Vidmar, Roman	9.8.04 Stadlie	Eichtal Nr.61, Kr. Trifail (Ustak.)
Bemerkungen:		
Ist praktischer Arzt.		

6.51. Nr. 535a

Kartoteka agenta po šifri

DOKUMENT BR. 122

KOMUNIZAM I SPOREDNE ORGANIZACIJE

Područje rada		Mesto stanovanja	
Hrastnik		Hrastnik br. 61, sr. Trbovlje	
Prezime i ime	Vreme i mesto rođenja	Šifra	
Dr Vidmar Roman	9.8.04 Studlie	47 47	

Prime be:

Lekar opšte prakse

Kommunismus und Nebenorganisationen		
Arbeitsbereich	Wohnort	
Eichtal	Eichtal Nr.61, Kr.Trifail	
Ju- und Dornome	Geburtszeit u. -Ort	Bezugsbezeichnung
Dr.Vidmar, Roman	9.8.04 Studlie	47 47
Bemerkungen: Ist praktischer Arzt.		
G.St. Nr. 539 b.		

Kartoteka agenta po mestu delatnosti

KOMUNIZAM I SPOREDNE ORGANIZACIJE

Prezime i ime	Vreme rođenja	Mesto rođenja	Mesto stanovanja
Dr Vidmar Roman	9.8.04	Studlie	Hrastnik br. 61, sr. Trbovlje (D. Št.)
	Državljanst. D. R. a. W. ¹⁾	Rasa arijevac	
	Šifra	dan vrbovanja	
47 47	V	1.8.42	Komandant policije bezbed- nosti i SD-a u Donjoj Štajerskoj
Mesno područje rada	Stvarno područje		Primedbe:
Hrastnik	Komunizam — panslavizam		Lekar opšte prakse

DOKUMENTAT BR. 123

- 1) D. R. a. W. znači Deutscher Reichsangehöriger auf Widerruf, tj. nemački državljanin na opoziv.
2) V — Vertrauensperson tj. agent.
W — Gewährsperson tj. informator.

Kommunismus und Nebenorganisationen			
Ju- und Vorname	Geburtszeit	Geburtsort	Wohnort
Dr. Vidmar, Roman	9.8.04	Stadlie	Eichtal Nr.61, Kr. Trifail (Ustmk.)
	Staatsangeh.	Nasse	
	D.R.a.W.	Arier	
Deckbezeichnung	V oder W	Anwerbetag	Stufe
47 47	V	1.8.42	Kommandeur der Sipo und des SD in der Untersteiermark
Ort. Arbeitsbereich	Sachgebiet	Bemerkungen:	
Eichtal	Kommunismus - Panславismus	Ist praktischer Arzt.	

6.St. Nr. 55X.

Kartoteka agenta po imenu

VRBOVANJE ZAROBLJENOG PARTIZANA

U okviru delatnosti referata IV N, naročito se nastojalo da se zavrbuju partizanski dezerteri ili zarobljeni partizani, koji su zatim ugrađeni u obaveštajnu mrežu.

DOKUMENAT BR. 124

Komandant policije bezbednosti i SD-

U Donjoj Štajerskoj
Tajna državna policija
Ispostava Brežice

Broj delov.: 3087/42 Brežice, 11 decembra 1942.

Mastilom:

SS-kap. Brandt

Mastilom:

IV N

Štambilj:

Komandant policije bezbednosti i SD-a u Donjoj Štajerskoj Dan prijema: 14 dec. 1942 Broj del.: Pril. —
--

Komandantu policije bezbednosti i SD-a
u Donjoj Štajerskoj
Referat IV — N

u Celju

Predmet: Banditizam u srezu ispostave Brežice.

Veza: Tamošnje naređenje od 27.11.1942, IV-N

Prilozi: 1 predmet u dva izvoda.

U prilogu dostavljam prema prednjem naređenju prepis saslušanja bivšeg bandita Albina Žagar-a, u dva izvoda.

Na dan 9.12.1942 angažovao sam Žagar-a kao agenta, a o tome u podneti izveštaj odvojeno.

Po nalogu:
Lutz s. r.

Štampilj:

Primljeno 11 dec. 1942		
Br. delov.		
Odelj.	Referat	Referent

Mastilom:

IV N

Maribor, 23.12.42.

uz 1 i 2
svršeno

Paraj: B(uchwald)
28./12.

- 1.) Krim. sekr. Buchwald
ustrojiti li ni predmet
- 2.) Kopiju saslušanja pridružiti li . predmetu.
- 3.) Saslušanje uz predmet Risto-Batalj.

Brandt s. r.

Olovkom:

(Zapisnik saslušanja zarobljenih bandita) Str. red. br. 13

POTURANJE AGENATA

Pod pritiskom je zavrbovan Franc Knez, stim da doprinese uništenju partizanske grupe Osojnika.

DOKUMENAT BR. 125

Tajna državna policija
Komesarijat pogranične policije

Ptuj

Ptuj, 24 jula 1942.

Br. delov.: 1520/42 — Farnleitner)

B e l e š k a.

Knez Franc predviđen za hapšenje aktom Stapo-a Celje od 17.7.1942, rođen 25.1.1899 u Zagorcu, okrug Ptuj, zemljoradnik, nemački državljani na opoziv, sa stanom u Rinkovcu br. 3. opština Šavnica, okrug Ljutomer, prebačen je od strane kriminalnog inženjera Mayer-a na dan 20.7.1942 iz Celja u Ptuj i predat ovde sudskom zatvoru.

Knez je došao da poseti svoga sina, sa stanom u Višnjoj Vasi, Kneza Borisa, i tom prilikom je uhapšen od strane Gestapo-a Celje. Predeno mu je injeni no stanje u pogledu njegovog sina i on se na to obavezao kod Komandanta policije bezbednosti i SD-a u Celju da će raditi kao agent za Stapo. U slučaju uspešnoga rada obećana je njemu i njegovom sinu potpuna nekažnjivost. Kako će Knez verovatno u Ptuj najpre doći u vezu sa ovde postojećom bandom, to je radi sprovođenja svojih namera u delo prebačen u Ptuj.

Snabdeven potrebnim informacijama Knez je na dan 22.7.1942 odveden na drum Ptuj—Ormož, sve do sela Moškanjci. Tamo je namerno udešen automobilski defekt i tom prilikom je data Knezu prilika da pobegne. Da bi se ta stvar rašćula, isti je upadljivo progonjen i tom prilikom se čak pucalo za njim. Knez ima zadatak da se uvrće u bandu Osojnik—Reš.

Farnleitner s. r.
kriminalni asistent

NAGRADA ZA IZDAJSTVO

Pošto je Franc Knez (vidi prethodni dokument) obavio s uspehom svoj zadatak predložen je za nagradu, koja mu je i isplaćena.

DOKUMENAT BR. 126

Br. del.: 1905/42. Stoe.

Ptuj, 14 avgusta 1942

Štambilj:

Komandant policije bezbednosti i SD-a u Donjoj Štajerskoj
Dan prijema: 17.VIII.1942
Br. del.: Fest s. r. Pril. —

Komandantu policije bezbednosti i SD-a
u Donjoj Štajerskoj
li no SS-pukovniku Lurker-u

u Celju

Grabenstrasse br. 2.

Predmet: Agent Knez Franc, rođen 25.1.1899 u Zagorcu,
okrug Ptuj.

Veza: Poznata

Prilozi: Nema

Agent pod brojem 7, Knez Franc, koji radi za ovo nadležstvo, je svojim izveštajem omogućio uništavanje terorističke bande koja se zadržavala na području Vinterovci.

Predlaže se da se Knezu za njegovu efikasnu pomoć isplati odjednom kao nagrada izvesna veća suma novaca.

Rukovodilac nadležstva:

Stoessel s. r.

III 0034356

Pettau, am 14. August 1944.

Verb.Nr. 4905 / 48.000.

Der Kommandeur des Sicherheitsbereichs d. Bez. SD in der Untersteiermark	
Eing.-Dkt. 17 416	
Vph. Nr.	<i>fest</i>

An den
Kommandeur der Eipo und des SD
in der Untersteiermark
s.Hd. d. # - Standartenführers Lurker

in Cilli.
Grabenstraße Nr.2.

Betrifft: V-Mann K n e s, Franz, geb. 25. 1. 1899 in
Sagoretz, Kreis: Pettau.

Vorgang: Bekannt.

Anlagen: Ohne.

Der hier als V-Mann unter Nr.7 tätige K n e s
Franz, hat durch eine Mitteilung die Aufreibung der im Gebiet
von Winterdorf sich aufhaltenden Terrorbande ermöglicht.

Es wird beantragt, daß für die tatkräftige Unter-
stützung dem K n e s eine einmalige Belohnung in Form eines
höheren Geldbetrages gezahlt wird.

Dienststellenleiter:

Honey

Predlog za nagradu gcstapovskog agenta Kneza Franza

DOKUMENAT BR. 127

Komandant policije bezbednosti
i službe bezbednosti
u Donjoj Štajerskoj

Celje, 18.8.1942.

Poverljivo!

Saopštenje

Referatu N
li no kriminalnom asistentu Margreiter-u
Celje

Predmet: Nagrada za pomoć pri suzbijanju bandi
Veza: Naređenje SS-pukovnika od 18.8.42.

Na osnovu tamošnjeg predloga naredio sam, prema ovlašćenju koje mi je dao Šef civilne uprave u Donjoj Štajerskoj, pošt. oznaka: U/I Be 18/22 — 42 od 17.7.42, isplatu nagrade u visini od

RM 2.000,—

Francu Knezu, Zagorec, srez Ptuj

Iznos će se isplatiti direktno odavde ili će biti u celishodnoj formi dostavljen tamo radi isplate. Priloženu potvrdu o prijemu primalac treba da potpiše a zatim je vratiti ovamo.

Potpis: Lurker
SS-pukovnik

Za ta nost:
Fast s. r.
SS-kapetan

Mastilom:

Gornji iznos
primio sa zahvalnošću
Fr. Knez s. r.

29.8.1942

W 0034381

Cilli.

18.8.42

Der Kommandeur der Sicherheitspolizei
und der SD
in der Untersteiermark.

Marburg, a. d. Dr.

Mitteilung

An

Referat W
z.Hd. von Krim. Assistent Margreiter,

Cilli

Betr.: Belohnung für Mithilfe bei der Bandenkämpfung.

Vorg.: Verfr. des Standartenführers vom 18.8.42

Dem dortigen Antrag entsprechend habe ich gemäss der mir vom
Chef der Zivilverwaltung in der Untersteiermark erteilten
Ermächtigung GZ: U/I Be 18/22 - 42 vom 17.7.42 die Auszahlung
einer Belohnung in Höhe von

2000.--

RM

an Franz Kneza, Sasoretz, Kreis Pettau

verfügt.

Der Betrag wird von hier aus direkt ausbezahlt/ wird zur Aus-
zahlung in zweckmässiger Form nach dort überwiesen. Die beilie-
gende Empfangsbestätigung ist vom Empfänger unterzeichnen zu
lassen und nach hier zurückzureichen.

F.d.R.

gez.: Lurker
H-Standartenführer.

14 Hauptsturmführer

*Früherer dem Betrag
dau keine erhalten
J. Kneza*

29. 8. 1942

Rešenje o nov anoj nagradi Kneza Franza

OBRA UN NARODA SA IZDAJNICIMA

Kako se narod branio od agenata okupatorovog bezbednosno-policiskog aparata, obra unavaju i se sa njima, proizilazi iz sledeceg akta Inspektora policije bezbednosti i SD-a, upu enog komandantu Šipo i SD-a u Gorenjskoj, a u prepisu dostavljenog komandantu Šipo i SD-a u Donjoj Stajerskoj.

DOKUMENAT BR. 128

P r e p i s

I 2735/42 Ri/Mr.

2 april 1942

Komandantu policije bezbednosti i SD-a
SS-potpukovniku Volkenborn-u ili zameniku u dužnosti
Bled

Predmet: Upotreba agenata

Veza : Tamošnji teletip 2196 od 23.3.42

Pošto je tamošnje nadležstvo ve u nekoliko mahova izvestilo da su banditi napali ili ubili agente, molim da se ispita nije li celishodno da se u slu aju ugroženosti izvrši izmena doti nih agenata. To bi, po momé mišljenju, došlo u obzir naro ito za one agente koji su stavljeni u akciju ve pre dužeg vremena i koji su bandama sumnjivi ili ak poznati u pogledu svoje delatnosti. Tako e, pritom treba imati u vidu da baš ovi agenti ne smeju bez potrebe biti ugroženi, kao pozitivni elementi, s obzirom na kasniju delatnost na obnovi.

Molim za odgovaraju i izveštaj.

Potpis: Brunner
SS-pukovnik
pukovnik policije

Za ta nost prepisa:
Müller s. r.
kane. nameštenica

IZVI A KE PATROLE

Jedno od sredstava za borbu protiv NOP-a na terenu bile su izvi a ke patrole ili pojedina ni izvi a i, zavrbovani me u slovena kim stanovništvom. U narodu su ovi okupatorovi agenti bili poznati pod potsmešljivim nazivom „rastrganci“.

DOKUMENAT BR. 129

Komandant policije bezbednosti i SD-a u Donjoj Štajerskoj,
Maribor

Služba veze

Primljeno Dan mesec godina vreme 8. 4. 1943	Prostor za štambilj prijema Paraf: Li 9/4	Predato Dan mesec godina vreme preko:
Od preko Paraf: WF	Depeša-Radio- Teletip Telefon	Beleška o zakašnjenju:
Sl. veze br. 2131		

Celje Br. 867 od 8.4.43. — 18.30

Kdt-u policije bezbednosti i SD-a u Donj. Št. ref. IV N
Li no krim. kom. Himmel-u ili njeg. zast. u Mariboru.

Predmet : Akcija izvi a ke patrole Brunšek i ost.

Veza : Tam. usm. nare enje od viš. krim. asist. Margre-
ither-a, od 7.4.43.

Prema Inare enju je izvi a ka patrola Stanislav Brunšek, Viktor Kotnik i Johan Kastelic na dan 8.4.43 u 16 asova preba ena u blizinu gostione Dolar. Brunšeka i Kotnika snabdeo sam sa po jednim pištoljem i ru nom bombom. Zadatak je da izvide podru je Mrzlica planina —Gosnik. Pored toga, dalja izvi anja u Gornjoj i Donjoj Re ici. Povratak, ako ne nastupe nikakvi naro iti doga aji, u nedelju 11.4.43 u 20.00.

Celje IV N Krim, asist. G o e 111 e

IV — N

Maribor, 9.4.43.

1. — *Napomena:*

Izviška patrola Brunšek, Kotnik i Kastelic, stavljena je u dejstvo shodno izdatom naređenju. Nema šta drugo da se preduzme.

2. — Priključiti aktima »Izviška patrola Celje«.

Margreither s. r.

IZVEŠTAJI IZVIŠTAJA

Posle svakog obilaska terena, izvištači bi podneli detaljan izveštaj ustanovi za koju su radili (mahom uporištu Gestapo-a). Izveštaj bi se pismeno fiksirao u obliku zapisnika.

DOKUMENAT BR. 130

Komandant policije bezbednosti
i SD-a
u Donjoj Štajerskoj
Uporište Vransko

Vransko, 10 aprila 1943

Zapisnik

sastavljen sa poverenicima uporišta Vransko i to:

Blasinschek-om Franzom, rođ. 30.8.1920.

Kirbisich-om Aloisom, rođ. 15.5.1918.

Kos-om Karlom, rođ. 7.11.1921. i

Jemetz-om Johannom, rođ. 26.6.1920.,

koji su upućeni 8 aprila 1943 u 7 časova ujutru kao izvištači ka patrola, a vratili su se 'današnjega dana u 14 časova i naveli sledeće:

»Išli smo u četvrtak, 8.4.1943, u 7 časova ujutru, kao što je naređeno, iz Vranskog, koda 388, preko Tešove, a odatle u zapadnom pravcu preko kote 747, južno od seljaka Tomasa u pravcu ka seljaku Planja u Nismo, međutim, ulazili u seljake koje, već smo ih obišli, da nas ne bi izdali banditima ako t/I nas videli.

Zatim smo od Planja išli u severnom pravcu prema Tosto Vrh, koda 1077. Pre toga smo se podelili u dve grupe, i to Kos i Jemetz, kao i Blasinschek i Kirbisich i ugovorili

smo sastanak Ma. ret, kota 960, kod seljaka vulgo Ropas, po imenu Kokovnik, Ma. ret, br. 4.

Ja, Kos i Jemetz, išli smo u isto nom pravcu i došli na stari logor bandi (vidi akciju) i utvrdili da od onoga vremena tamo nisu stanovali nikakvi banditi. Ta no smo pretresli logor, da na emo eventualni pismeni materijal ili druge stvari. No, izuzev nekih starih krpa nismo našli ništa naro ito. Oko 14 asova krenuli smo opet iz logora prema Mostnom Vrh, kota 870, pa pošto smo imali još vremena, skrenuli smo i mi u zapadnom pravcu popreko kroz šumu da se sastanemo sa Blasinschek-om i Kirbisch-om.

Mi smo se oko 18 asova sa ovom dvojicom zaista sastali i zatim smo zajedno putem išli prema Ma. retu.

Ja, Blasinschek i Kirbisch, išli smo zapadnim pravcem kroz šumu, ne upotrebljavaju i šumske puteve, i patrolirali smo kroz teren, ne bismo li našli kakvih tragova bandita. No, o nekoj novoj prisutnosti bandita nismo ništa zapazili, a našli smo samo jednu jajastu ru nu bombu koju su verovatno banditi bili izgubili (jajasta ru na bomba nalazi se u ovom uredu i još je upotrebljiva). Severno od Mostnoga Vrha sastali smo se sa Kos-om i Jemetz-om, pa smo zatim išli zajedno putem prema Ma. reti.

Stigavši kod seijaka Rokovnika dobili smo jelo, a mogli smo i spavati, pri emu smo se smenjivali, pa je jedan od nas stalno morao uvati stražu pred ku om da bi nas odmah sve izvestio pri eventualnom prolazu ili napadu na ku u.

U petak, 9.4.1943, u 8 as., pošto smo od Kokovnika dobili još doru ak i zakusku za put, krenuli smo iz Ma. reti u južnome pravcu preko kote 793, a zatim u zapadnom pravcu preko Tasobage, kota 858, a tu smo se opet podelili i išli smo prema starome logoru koji se nalazi severno od Tešove, iznad stene.

Prvo smo posmatrali logor, pa kad nikoga nismo videli, ušli smo u njega.

Ponovo smo našli sasvim sveže tragove, stare tek jedan ili dva dana, i verovatno su se banditi tamo skupili posle velike akcije. Moglo se tamo zadržati oko 30 do 40 ljudi.

Temeljito smo pretražili logor i našli smo, izuzev praznih flaša i limenoga posuđa, i dve hartije sa zapisima o formaciji »Banditskog bataljona Slavko Šlander«. Tako je, između ostalih, Rudolf Karat iz Zagorja zaveden kao komandant bataljona pod imenom »Džek«. (Vidi pismo od 25.12.1943. — uporište Zagorje — zapisnik sa Aloisom Kirbisch-em, rod. 15.5.1918).

Našli smo i dva bunkera, ili bolje reći i skloništa, pošto su ovi drvećem i šibljem lepo kamuflirani i služili su za 5—6 ljudi za spavanje.

Nadalje smo pretražili, gde su straže imale svoje položaje i u kome su pravcu imale dobar uvid.

Dve straže, koje su lepo kamuflirane, stoje gotovo sasvim uz stenu i imaju potpuno slobodan pogled prema Vranskom, pa se odatle može i slobodnim okom sve dobro osmotriti. I glavni drum se lepo vidi do prema Prekopu. Tako je sa te strane (južne strane) nemoguće da se priđe logoru.

Nadalje smo našli još dva položaja za straže na manjim uzvišenjima sa severne strane, ali ovi nemaju naročito dobar uvid.

Položaji straža su dobro kamuflirani, a imaju i skloništa za loše vreme, kao i sedalo od drveta, pa su ovi, ako se mesto ne poznaje dobro, kamuflirani tako da se gotovo ne mogu raspoznati.

Oko 16 časova krenuli smo opet odatle u severnom pravcu prema Ma. retu, gde smo u 18 čas. 30 stigli kod seljaka Kockovnika.

Ponovno smo preno ili išli smo na današnji dan u 8 as. ujutru od Ma. retu u isto nom pravcu prema Podvrhu.

Kao što nam je naređeno išli smo opet preko St. Pavla na kotu 797, a odatle kroz šumu prema kućama Rak, da bi posmatrali kuću u Kock-ove.

Posmatrali smo kuću u gotovo dva časa, i samo smo videli staru tetku Kock-ove da izlazi pred kuću. Nju, samu Kock-ovu, nismo mogli videti. Moguće je da Kock-ova možda radi u šumi ili je baš bila u Braslovama.

U samu kuću, kao što nam je naređeno, nismo ušli.

Odatle smo pošli opet u južnom pravcu prema glavnome
drumu i sa ekali smo kod gostionice Schilnik u Kaplji autobus
i odatle smo se odvezli u Vransko, gde smo stigli u 14 as. 30.

Predamnom:	Pro itano i potpisano:
Matejovsky s. r.	Kos Karl s. r., Kirbisch Alois s. r.
Krim. nam.	Jemetz s. r., Franz Blasinschek s. r.

Napomena: Obilazak je izvršen u pravcu koji sam ja naredio
i obi ene su sve ta ke.

NAGRADA IZVI A A

Izvi a i su primali stalne nagrade, ispla ivane unazad za obavljeni rad.

DOKUMENAT BR. 131

Nalog za isplatu

Iz sredstava državne policije imaju se izvi a u Johannu J e m e t z-u
Za vreme od 8.3. do 31.3. i 1.4. do 15.4.45.
od toga 33 dana u akciji

370 RM — R Pf

recima: tristotinesedamdeset RM
isplatiti i zavesti u knjizi blagajne.

injeni no stanje je provereno.

Maribor, 21.4.1945.

Komandant policije bezbednosti
i SD-a
u Donjoj Štajerskoj
SS-major

Priznanica

370 RM R Pf

recima: tristotinesedamdeset RM primio.

Maribor, 22.4.1945

Jemetz s. r.
(Potpis)

Potvrda prijema

370 RM. RPf.

re ima: tristotinesedamdeset Reichsmaraka RPf.
u tajnoj izvi ajnoj stvari isplata izvi a u Johannu
Jemetz-u
Od 8.3. — 31.3. i 1.4. — 15.4.1945.
od toga 33 dana u akciji
potvr uje da je primio iz sredstava državne policije, a po
dužnosti upotrebio za navedenu svrhu.

Maribor, 21.4.1945.

Ime A. Peschel s. r.

SS-vodnik
(službena oznaka)

injeni no provereno

Maribor, 21.4.1945.

Ime

SS-potporu nik i krim komes.
(službena oznaka)

SNABDEVANJE IZVI A A

*Pored nagrada primali su izvi a i i snabdevanje,
po potrebi i u ode i.*

DOKUMENAT BR. 132

Olovkom:

722/1 — f

Zvani ni izveštaj

Predlog za regulisanje snabdevanja agenata racioniranim artiklima

1. — Pošto agenti od Gestapo-a doduše dobijaju uniforme i obu u, ali ne i rublje, trebalo bi im dodeliti bonove. Kupone za odelo (i ograni ene) ne treba izdati.
2. — Starešine logora imaju podneti molbe sreskome na elniku (li no), koji e opravdanost zahteva proveriti i izdati nalog rukovodiocu privrednog ureda za izdavanje odgovaraju ih bonova.
3. — Kako ne treba da se sazna za imena agenata, to se bonovi imaju izdati na ime Gestapo-a.
Izdane bonove morao bi, me utim, Gestapo da unese u odgovaraju e materijalne liste koje glase na ime doti noga agenta, pošto ina e ne bi postojala nikakva kontrola o obimu dodeljivanja.
4. — Kako agenti ve im delom dolaze od bandita, gde su sve izgubili, to bi se mogli za njih izdati bonovi sa napomenom: »Ošte eni od strane bandita«, ime bi bili izjednaeni sa licima koja su banditi oplja kali. Ovo bi imala preimu stvo, što bi se vodili izvan kontingenata.
5. — Ako s eneki agent odredi na rad u Reich-u, materijalna karta se ima predati privrednome uredu koji e izdati zatim li nu kartu i dostaviti je odgovaraju em nadležnom privrednom uredu.

Radovljica, 18 maja 1944 godine

Potpis ne itak

USTROJSTVO I RAD »GORENJSKE SAMOZAŠTITE

Pred kraj 1944 godine formirana je od raznih kvistlinških grupa oružana organizacija pod nazivom „Gorenjska samozaštita“ koja je predstavljala pomoćnu trupu Gestapo-a. O njenom ustrojstvu i karakteru daje sliku zapovest funkcionera Gestapo-a Dichtl-a, koga je komandant Sipo i SD-a na Bledu odredio za šefa kvistlinške formacije. Naročito je interesantno za promene u stavu okupatora prema statusu Gorenjske, što je za uniforme „Gorenjske samozaštite“ odobren „slovena ki orao u belo-plavo-crvenoj boji“.

DOKUMENAT BR. 133

Komandant
policije bezbednosti i SD-a Bled
Poverenik
za Gorenjsku samozaštitu
Br. dnev.

Kranj, 4.12.1944.

Ispostavi Stapo-a u Škofjoj Loki
Št. Vidu
Radovljici
Jesenicama
Kamniku
Kranju

Rukovodstvu Carinske pogranične straže u Gorenjskoj Vasi,
Lunju, Crnom Vrhu
Uporištima Samozaštite u Gorenjskoj

Predmet: Gorenjska samozaštita

Sa dejstvom od 6.11.1944 predao mi je Komandant policije bezbednosti i SD-a, Bled, odgovornost za vođenje Gorenjske samozaštite. Da bi se izbegli nesporazumi unutar pojedinih ustanova i uporišta Samozaštite, smatram potrebnim da dam sledeće razjašnjenje:

1. Dobrovoljni pripadnici Gorenjske samozaštite izjavili su spremnost da se zajedno sa nama bore protiv komunizma, za svoju domovinu i slobodu Evrope. Naš je zajednički

zadatak da Evropu spasemo od komunizma, u Gorenjskoj stvorimo mir i red i da uništimo bandite.

2. Pripadnici Gorenjske samozaštite izjavljuju dobrovoljno da ih vodi policija bezbednosti. Oni su otuda u vojnom, disciplinskom, i svakom pogledu podre eni policiji bezbednosti, koja ih obavezuje, finansira, odeva i naoružava.

3. U cilju rukovo enja Samozaštitom obrazovano je u Kranju, Goethe-ov trg 2., nadleštvo koje odlu uje po svima pitanjima koja se odnose na Gorenjsku samozaštitu. Tu se odre uju i pojedini viši i niži rukovodioci, odatle se odlu uje o formiranju novih uporišta, i postiže sporazum sa ostalim vlastima. Stoga se pri istoj ustanovi obrazuje centralno skladište oružja i ode e, kako bi se uporišta u tom pogledu mogla zbrinjavati pravi no i pravilno.

4. Vrednost trupe poznaje se po njenoj disciplini, izgleda i držanju pripadnika te trupe. Otuda o ekujem od pripadnika samozaštite i od pojedinih rukovodilaca uporišta potpunu poslušnost prema odgovornome šefu Centra Gorenjske samozaštite, koga sam ja postavio, a time i prema meni. Na taj e na in mo i ljudstvo da bude stalno negovano, kao i vaspitavano disciplinski i vojni ki. Ako bi se u tome pogledu pojavile teško e, ja u biti prinu en da pristupim kaznenim merama.

5. Viši i niži rukovodioci, koje sam ja odredio, odgovorni su mi stoga u svakome pogledu, preko odgovornog šefa Centra za pojedina uporišta. Komandni jezik je slovena ki, ali ljudstvo treba obu avati i u nema kim komandama, pošto moram u svako doba biti u mogu nosti da preuzmem komandu na nema kom jeziku. Pozdrav je i prema svima nema kim jedinicama vojni ki, i to: sa kapom pozdravljanjem rukom na ivici kape, bez kape stajanjem »mirno«, pogleda upu enog pozdravljenom licu.

6. Uporišta koja se nalaze u pojedinim podru jima Gestapo-a, podre ena su rukovodiocu odgovaraju e ispostave Gestapo-a, odn. odre enom službeniku policije bezbednosti, koji se o njima stara u finansiskom i upravnom pogledu. Potrebne sopstvene akcije mogu biti sprovedene sa pojedinim rukovodiocima ispostava Gestapo-a, i to:

a) akcije pod rukovodstvom rukovodioca uporišta pojedinih jedinica Samozaštite, po zadatku koji izdaje rukovodilac ispostave Gestapo-a.

b) Akcije pod li ním rukovodstvom rukovodioca ispostave Gestapo-a, a rame uz rame sa pripadnicima Gestapo-a, vojnicima ili policajcima.

c) Samostalne akcije pod vo stvom pojedinih rukovodilaca uporišta ili vodnika, pri emu se važniji uspesi i iskustva ili sopstveni gubici imaju što je mogu e brže javiti rukovodiocu ispostave Gestapo-a.

7. Hapšenja, konfiskacije i pretresi stana mogu biti sprovedeni samo u sporazumu odn. po nalogu Tajne državne policije. Samovlasni postupci se po mogu nosti imaju izbe i. Kontrole lica se, me utim, mogu sprovoditi u svako doba, ukoliko se lice koje vrši kontrolu može legitimisati kao pripadnik Samozaštite, a postupa u službenom interesu.

8. Gorenjska samozaštita treba da se sastoji prvenstveno od dobrovoljaca, mobilisanja treba, dakle, sprovoditi jedino ako je ovek, koji je u pitanju, ve ranije izjavio da je spreman stupiti u naše redove. U obzir treba uzimati pripadnike Wehrmacht-a, radnike u fabrikama naoružanja i druge stru - ne radnike kojima su u pojedinim firmama povereni posebni radovi. Me utim, mogu se, preuzeti dezerteri iz Wehrmacht-a, no ovi treba radi saslušanja prvo da se prijave pojedinoj ispostavi Gestapo-a. Ovima e se zagarantovati da ne e biti kažnjeni. Nikako se ne smeju vršiti potstrekavanja na dezerterstvo. I povratnici iz bandi, koji su nekada pripadali Wehrmacht-u, mogu biti preuzeti.

9. Gorenjska samozaštita nosi sivo-zelenkastu uniformu Policije bezbednosti, i to koporan bez parola i ispusta, skijaške pantalone, gojzerice i planinsku kapu, na ijoj se levoj strani nalazi orao nema kog grba. Kao oznaku za Gorenjsku samozaštitu, Gauleiter je ve odobrio slovena koga orla u belo-plavo-crvenoj boji, koji e se nositi na levoj strani koporana. Otuda otpadaju sve ostale zna ke, kokarde itd.

10. Do više odluke nose funkcioneri, koje sam ja postavio, u službi organizaciske formacije oznake inova na slede i na in:

a) Odgovorni šef Centra Gorenjske samozaštite 3 zlatna širita u dužini od 10 sm. i u rastojanju od 1 i po sm. jedan iznad drugog na rubu desnoga rukava.

b) Lica odgovorna za vojnu i disciplinsku obuku, koja sam ja odredio, odgovorna za obaveštajnu službu, odgovorna za

propagandnu službu i odgovorna za policisku službu 2 zlatna širita u istom obliku.

c) Zamenici pojedinih navedenih odgovornih lica 1 zlatni širit u istom obliku.

d) Rukovodioci uporišta nose tri srebrna širita u dužini od 10 sm. i rastojanju od 1 i po sm. jedan iznad drugog na rubu desnoga rukava.

e) Vodnici koje sam odredio nose 2 srebrna širita u istom obliku.

f) Voje grupa, određene od pojedinih rukovodilaca uporišta, nose jedan srebrni širit.

g) Ljudstvo jurišnih eta, koje sam ja obrazovao, nosi kao spoljni vidljivi znak mrtvačku glavu na levoj strani okovratnika.

h) Druga obeležja u obliku zvezda itd. nisu odobrena.

11. Organizacijsko ustrojstvo Gorenjske samozaštite je sledeće:

a) Komandant Policije bezbednosti i SD-a, Bled, SS-potpukovnik Persterer.

b) Za vođu u Gorenjske samozaštite određene je SS-vodnik Dicho, Kranj.

c) Kao poverenik za političku liniju, SS-poručnik Messner, Kranj.

d) Kao poverenici za finansiranje i upravu, za uporišta samozaštite koja leže u područjima Gestapo-a, činovnici koje odrede rukovodioci ispostava.

e) Odgovorni šef Centra Gorenjske samozaštite unutar uporišta samozaštite je Krek Slavko, koji ima delovati u prisnoj saglasnosti sa SS-poručnikom Messner-om i samnom.

f) Za vojnu i disciplinsku obuku svih uporišta u Gorenjskoj odredio sam gospodina Fludernika.

g) Za obaveštajnu službu unutar svih uporišta u Gorenjskoj određene je gospodin Ovsenik Johann.

h) Propagandu preuzima gospodin Perne Alois.

i) Kriminalističku istragu, koja se odnosi na organizaciju bandi OF i NOV, preuzima gospodin Amon Milan, koji ima da radi u najtešnjoj saglasnosti sa rukovodiocima ispostava Gestapo-a.

12. Disciplinski i službeni prekršaji od strane pripadnika Samozaštite kažnjavaju se. Pri tome su pojedini rukovodioci uporišta ovlašćeni da u svojoj nadležnosti odrede zatvorske

kazne do 24 asa, napr. u slu aju pijanstva, nemarnosti u slu-
žbi, neposlušnosti itd. Ako se radi o težim deliktima, doti ni
se ima sprovesti, uz odgovaraju e obrazloženje, odgovornome
funkcioneru za vojnu i disciplinsku'obuku, koji e mi javiti
pojedine slu ajeve, a ja u mu li no nazna iti odgovaraju u
kaznu za doti noga. Izdaja se kažnjava smr u.

13. Odluku o formirarnju novih uporišta u Gorenjskoj
donosim isklju ivo ja, pošto sam odgovoran Komandantu za
to, a treba o tome da se sporazumem i sa Komandantom za-
štine zone za Gorenjsku. Odnosni predloži imaju mi se stoga
podneti pre sprovo enja.

14. Rukovodioci uporišta odgovorni su za negu oružja i
uniformi. Svaki komad mora biti registrovan, tako da se u
svako vreme može podneti dokaz, sa koliko oružja i predmeta
opreme raspolaže uporište.

15. Svaki slu aj otpuštanja ili premeštanja unutar jedi-
nica Samozaštite javlja se unapred Centru Gorenjske samo-
zaštite, i samo ovaj ima ga odobriti ili zabraniti. Ja se u tak-
vome slu aju uklju ujem jedino, ako imam nare enje sa vi-
šega mesta ili sopstvene planove u vezi sa nekom reorgani-
zacijom uporišta. U takvim slu ajevima upu ujem svoga po-
verenika Fludernik-a.

16. Formirane jurišne ete stoje na raspolaganju isklju-
ivo meni i stavljaju se u akciju tamo, gde to izgleda najpo-
trebnije. Za važne akcije mogu ih, me utim, zatražiti od
mene druge ispostave, odn. druga uporišta.

17. Pripadnici Samozaštite za koje se sada administrativno
stara Carinska pograni na zaštita ostaju i nadalje, podre eni
Carinskoj pograni noj zaštititi, do kona nog regulisanja od
strane viših ustanova. Me utim, za uporišta Gorenja Vas,
Lu na i Crni Vrh, odre ujem ljude koji su pogodni da pre-
uzmu vojno i disciplinsko vo stvo nad pripadnicima Samo-
zaštite i koji imaju zadatak da se u tom pogledu stave u vezu
sa carinskim jedinicama.

Molim da se o ovim ta kama povede ra una i po njima
postupa. Moja izlaganja se imaju saopštiti i objasniti svima
pripadnicima prilikom nastave.

Štambilj: Tajna državna policija

Overava:
Goerlich, kane. nam.

Potpis: Dichtl

KONFISKACIJA IMOVINE PRIPADNIKA NOP-a

Ku e i stanovi partizana i uhapšenih pripadnika NOP-a konfiskovani su sa celokupnom pokretnom imovinom koja se u njima nalazila. Stanbeni prostor je stavljen na raspolaganje nadležstvu komesara za u vrš ivanje nema ke narodnosti.

DOKUMENAT BR. 134

Štambilj:

TAJNA DRŽAVNA POLICIJA Pograni na stanica Mursko Središ e Dan prijema: 8 februar 1943 Br. delov.: 102/43 Pril. —
--

Ispostavama državne policije u Celju, Trbovlju, Brežicama, Ptuju; ispostavama SD-a u Mariboru, Celju, Trbovlju, Ptuju, Ljutomeru, Brežicama; ispostavama kriminalne policije u Mariboru, Celju; pograni nim stanicama u Dobovi i u Murskom Središ u.

Predmet: Stanovi razbojnika

Veza: nema

Šef civilne uprave je naredbom od 28.1.1943 U/I WO 18/3 u pogledu stanova razbojnika naredio slede e:

U saglasnosti sa Komnadantom policije bezbednosti i SD-a utvr ujem postupak sa stanovima razbojnika kako sledi:

Nadleštvo komesara Reich-a za u vrš ivanje nema ke narodnosti bi e obavješteno od strane nadleštva Komandanta policije bezbednosti i SD-a o oslobo enju stanova utoliko blagovremeno, koliko je to mogu e iz bezbednosno-policiskih razloga. Nadleštvo komesara Reich-a raspolaže nakon toga pokretnom imovinom, koja se nalazi u tim stanovima, a zatim obavještava nadležni ured za stanove koji dalje raspolaže stanom.

Molim da se u svima odgovaraju im slu ajevima postupa u duhu gornje naredbe.

Overava:
Potpis ne itak
kancelariska nameštenica

Potpis: Lurker
SS-pukovnik

PORODICE STRELJANIH PARTIZANA

Prema porodicama streljanih partizana mahom je odredeno iseljavanje. U tome cilju su one registrovane, a u tome je sa bezbednosno-policiskim vlastima sarađivala žandarmerija.

DOKUMENAT BR. 135

Komandant policije bezbednosti i SD-a
u Donjoj Štajerskoj Maribor, 18 aprila 1942.
Carnerigasse 7
Telefon: 24-84

III S/IV B 4 a
Zw. 244

Strogo poverljivo
Vrlo hitno

Žandarmeriskoj stanici
u Rušama

Predmet: Pripadnici streljanih bandita
Veza: Nema

Na dan 30.3.1942 godine streljan je kao komunisti ki bandit:

Ime i prezime: *Roman Binder*

Datum ro enja: 14.2.1923 godine u Rušama

Poziv: strugar

Bio sa stanom: Ruše br. 227

Da bi se moglo postupiti prema jednom nare enju Reichsfuehrer-a SS, molim da se odmah izvide i dostave podaci c bliskim ro acima imenovanog:

- 1.) Zeni, ven anoj ili neven anoj,
- 2.) deci (tako e o sitnoj deci),
- 3.) ocu i majci,

4.) bra i i sestrama.

O svakom licu imaju se javiti slede i podaci:

a.) Ime i prezime,

b.) Datum i mesto ro enja,

c.) Državljanstvo i narodnost,

d.) Bra no stanje,

e.) zanimanje,

f.) Mesto stanovanja i to: 1.) u vreme hapšenja streljanog,
2.) sadašnji stan.

g.) Posed i imovno stanje.

Rok: 28 april 1942.

Lurker s. r. SS-pukovnik

SASLUŠAVANJE ZAROBLJENIH PARTIZANA

Da bi se pri saslušavanju zarobljenih partizana što pre i jednoobrazno dobili podaci hoji su bili od naročito interesa za terensku akciju, vršena su saslušavanja prema obrascu.

DOKUMENAT BR. 136

Komandant policije bezbednosti i SD-a
u Donjoj Štajerskoj
Ispostava Celje
Braslovo, 18.10.1944.

Zapisnik bandita — prinudno regrutovanog

Prezime: Bresovnik ... Ime: Johann
rođen: 12.1. 1896 u Dobrolu oženjen
stanuje: Dobrol br. 38
prinudno regrutovan, kada: 15.10.1944.
gde: Dobrol br. 38, od koje banditske jedinice: prihvatnica
koja je mesta dodirnuo: ret prema Kokarju
Kojoj je banditskoj jedinici pripadao: određen na rad
U estvovao u napadima: nije

Kada i kojom prilikom pao u nemačke ruke: beže i pred banditima uhapšen od jedne nemačke patrola i sproveden u Braslovo, SD-u

Ja ina bandita: eta 100 btl. .../.... brig. .../
Naoružanje: topovi .../... teški mitr. .../.... laki mitr. 5
mašin. pišt. 6 puške: 70 ručne bombe: oko 100
Kakvu nameru su imali banditi: da sprovedu prinudno regrutovanje za Gornji Grad i da ih tamo dodele na neki rad

Poznate banditske vođe: /
Poznata skladišta oružja-saniteta: /
Ostali navodi okrivljenog

Paraf: B

3) »Rukovodni štab za suzbijanje bandi«

**AKCIJA »RUKOVODNOG ŠTABA
ZA SUZBIJANJE BANDI«**

Od kraja 1943/po etka 1944 borba protiv partizana se pretvarala sve više u neprekidnu vojnu akciju u kojoj su angažovane sve ve e okupatorove oružane snage. Vo enjem ove akcije bio je zadužen viši vo a SS i policije, SS- general Roesener koji je u tu svrhu formirao posebni štab pod nazivom „Rukovodni štab za suzbijanje bandi“. Slovenija se pretvorila u bojište.

DOKUMENAT BR. 137

Viši vo a SS i policije
u vojnoj oblasti XVIII
Rukovodni štab za suzbijanje bandi

DelovTbr. L 2013/44

Mesto štaba, 8 jula 1944..

Poverljivo

Predmet: Akcija borbenih i mesnih komandanata

- 1.) Borba je ušla u odlu nu fazu. Neprijatelj e pokušati svima sredstvima, uz pomo bandita a i u vezi sa padobrancima da u pozadini formira posade. U tome asu ne sme nijedan Nemač biti po strani ove odlu ne borbe. Sve snage Wehrmacht-a, SS-a, policije, grani ne straže, Wehrmannschaft-a, OT-a, kao i druge ustanove i partija moraju biti na raspolaganju odbrani.
- 2.) Radi sjedinjenja i jedinstvenoga vo stva svih tih snaga bili su u ve im mestima, gde se nalaze mešovite jedinice, postavljeni mesni komandanti, a u svima ostalim mestima preuzima tu dužnost najstariji rukovodilac. Spisak borbenih i mesnih komandanata vidi u prilogu.

- 3.) Zadatak borbenoga odn. mesnoga komandanta jeste da pripremi odbranu doti noga mesta i da pri tome iskoristi sve mogu nosti.

Odbrambenu spremnost mesta treba poja ati odbrambenim postrojenjima sa borbenim i osmatra kim položajima. Sve raspoložive snage jedinica, vezanih za mesto, treba udružiti.

Borbeni odn. mesni komandant ima pravo da sve snage, koje u tu svrhu stoje na raspolaganju, sjedini u obliku pripravnih jedinica u celinu, spremnu na odbranu. Te pripravne jedinice udružuju se prema raznim stepenima uzbune.

Celokupno mesno podru je ima se podeliti u podotseke (po mogu nosti prema prirodnim granicama). Za pojedine podotseke odre uju se odgovorne vo e. Rezerve se stavljaju po podotsecima. Prilikom rasporeda treba voditi računa o raspoloživom oružju.

- 4.) *Sprovođenje pojedinih stepena uzbune:*

Stepen uzbune I — jedinice u pripravnosti I

Nastupa pri pojavi bandi ili desanta iz vazduha. Potrebno uraditi slede e:

- a) Oficiri ili starešine ureda moraju se telefonski obavestiti.
- b) Straže se imaju poja ati, potrebno je dodeliti stražare-posmatra e.
- c) Jedinice u pripravnosti treba da budu spremne na mestu pripravnosti. Ovamo spadaju sve niže starešine i ljudstvo koje nije neophodno za punu službu, a tako e i pripadnici sreskih i mesnih straža.
- d) Rad u preduze ima se nastavlja.

Stepen uzbune II — jedinice u pripravnosti II

Nastupa pri napadu ili desantu.

Svi pripadnici nema kih .üstanova (uključivo ustanove! partije) koji se nalaze u mestu, imaju biti na svojim mestima u kancelarijama. Ako jedna ustanova ima više odeljenja, njeni se službenici prikupljaju u jednome od njih. Kod ostalih ostavljaju se samo straže, potrebne za odbrambenu odbranu.

nu. Te straže, kao i osmatrače, obrazuju kancelariski službenici.

Sve ostale starešine, niže starešine i personal stoje na raspolaganju jedinicama.

Ostali pogoni produžavaju smanjen rad.

Stepen uzbune III — uključuje jedinice u pripravnosti I ili Akcija se označava pre neposrednog napada na mesto. Jedinice, prikupljene prilikom stepena uzbune I, zauzimaju svoja mesta koja moraju biti ranije određena.

Sva lica koja su na raspolaganju i obuhvaćena jedinicama u pripravnosti I i II stoje bez izuzetka na raspolaganju za odbranu. Sve straže, kancelariske snage, personal radio-nica treba staviti u pripravnost kao rezerve.

Organizaciju treba unapred tako pripremiti, da se akcija može pokrenuti i bez uzbune.

Prilikom uzbune stepena III ili naredne akcije, treba se pouzdano uveriti da su jedinice, određene za borbu, već krenule ili da će krenuti u narednim minutima, sa zadatkom da stupe u borbu ili da budu upotrebljene kao lovačke jedinice protiv padobranaca.

5.) *Izuzeci:*

Pripadnici vojnih transporta i železnih ureda stupaju tek tada u pripravnost II stepena, ako su železnika postrojenja zbog neprijateljskoga delovanja u opasnosti.

Pripadnici jedinica službe snabdevanja određuju sami svoje jedinice u pripravnosti i odgovorne su i same za odbranu magacina.

6.) Mesni komandanti otpočinu odmah sa izgradnjom odbrambenih postrojenja i izradom naprava za uzbunu. Zato potrebni materijal zatražiti od mene.

7.) Mesni komandanti su dužni izvršiti pregled njenih podređenih jedinica, koje su određene za borbene akcije.

Obuku vrše starešine.

Potpis: Rösener

Za ta nost otpravka:

SS-general i generallajtnant

šef štaba, potpis: Bloecher

policije

SS-potpukovnik i potpukovnik

policije

Za pravilnost prepisa:

Schell s. r. major policije

ZAŠTITNA PODRU JA I OTSECI OBEZBE ENJA

Teritorija Slovenije bila je, u završnim fazama rata, podeljena na zaštitna podru ja, a ova na otseke obezbedenja. Nad ovim aparatom stajao je „Rukovodni štab za suzbijanje bandi“. Celo to ustrojstvo ilustruje naredba koju je izdao za svoje zaštitno podru je nadležni komandant, policiski pukovnik dr Kuehhas.

DOKUMENAT BR. 138

Komandant zaštitnoga podru ja
Donja Štajerska — Ia
Delov. br. 565/45 tajni predm. Reich-a

Mesto štaba, 15 februara 1945.
60 izvoda
28. izvod

POSEBNA NAREDBA

o ure enju zaštitnih podru ja i otseka obezbedenja
(novi sastav)

SADRŽAJ

- A) Opšti deo
 - B) Zaštitna podru ja, starešine, granice, oružane snage
 - C) Otseci obezbedenja, starešine, granice, oružane snage i sedišta
 - D) Zadaci
 - E) Izvršenje
 - F) Rokovi
 - G) Komandni štab
- A) *Opšti deo*
1. Naredbom Reichsführer-a SS celokupna teritorija Kranjske, Donje Štajerske sa južnim delom Štajerske,

Ljubljanska pokrajina i južni deo Koruške proglašena je banditskom teritorijom, pa je viši vođa SS i policije u vojnoj oblasti XVIII zadužen svima zadacima uništavanja bandita, kao i zaštite teritorije. U cilju efikasnog uništavanja formiran je, na osnovu tekucih izveštaja o pojavljivanju i kretanju bandita, kod Višeg vođe SS i policije u Vojnoj oblasti XVIII rukovodni štab (Rukovodni štab za suzbijanje bandi) sa sedištem u Ljubljani.

2. Za izvršenje tih zadataka stavljene su na raspolaganje Višem vođi SS i policije u Vojnoj oblasti XVIII sve snage SS-a, policije, žandarmerije, železničke policije, službe bezbednosti, pogranične straže, kao i delovi divizije za naročite zadatke 438.

B) *Zaštitna područja, starešine, granice i oružane snage.*

I. *Zaštitna područja:*

1. Radi boljeg usklađivanja delatnosti između pojedinih podređenih jedinica i radi postizanja uspeha u suzbijanju bandita, kao i zbog bezbednosti, celokupna banditska teritorija podeljena je na 4 zaštitna područja, samostalno odeljenje sa odgovarajućim starešinama.
2. Zaštitna područja su:
 - a) Koruška,
 - b) Donja Štajerska,
 - c) Ljubljanska pokrajina i
 - d) Gorenjska

Samostalno područje nosi oznaku »Odeljenja Donje i Južne Štajerske«.

II. *Starešine:*

Po naredjenju Višeg vođe SS i policije postavljeni su sledeći komandanti zaštitnih područja Donje i Južne Štajerske:

- a) *Koruška:*
pukovnik žandarmerije Oemler, Celovec,
- b) *Donja Štajerska:*
pukovnik policije poretka dr Kühhas, Celje,
- c) *Ljubljanska pokrajina:*
komandant SS-pol. puka »Cholm« 25, major policije poretka dr Dippelhofer, Ljubljana.

- d) *Gorenjska*:
komandant SS-puka »Todt«, SS-major Hainacker, Kranj.
 - e) *Odeljenje »Južna Štajerska«*:
komandant rez. planinskog puka 18, pukovnik dr Treeck, Teharje
- III. *Granice zaštitnoga područja*:
- a) *Sever*:
Granica Donje Štajerske (Marska—Donja Štajerska), Štajerska — granice srezova Leibnitz i Deutsch Landsberg.
 - b) *Zapad*:
Granice sreza Deutsch Landsberg — Donja Štajerska (Koruška — Donja Štajerska) Kranjska do Slopnika — kota 1056 (uključivo), Merinca (uključivo), Vranksko (uključivo), kota 700 (isključivo), kota 608 (uključivo) — Ebl (uključivo) — Habjan (isključivo), Loška Vas (isključivo) — grad Ojstrica (isključivo), kota 906 (isključivo), Suhar (isključivo), Križe (isključivo), Sv. Primož (isključivo), emšeljniki (isključivo), ta ka 325 (isključivo), Sv. Jurij (isključivo), emnik (isključivo), Kobilk — kota 820 (isključivo), nadalje župska granica do ta ke 284 (uključivo), Cesek (uključivo), nadalje župska granica do Germanda.
 - c) *Jug*:
Granica Donje Štajerske (Ljubljanska pokrajina — drum St. Janž—Tržišće).
 - d) *Istok*:
Isto no od druma Tržišće—Št. Janž, Rade e, isto no od železnice pruge Rade e—Celje, isto no od druma Celje—Vojnik—Konjice.
- IV. *Oružane snage*: Kao komandant zaštitnoga područja u Donjoj Štajerskoj odgovoran sam i nadležan za izvršenje svih zadataka u suzbijanju bandita kao i u obezbeivanju zaštitnoga područja.
Na raspolaganju su mi sledeće snage: (vidi prilog 1).

C) *Otseci obezbedenja*: (starešine, granice, oružane snage i sedišta). Zaštitno područje Donje Štajerske podjeljeno je na otkuse obezbedenja 1, 4, 5, 6 i 7. Za svaki otksek bi e postavljen po jedan komandant, kao odgovorni stareršina za uništavanje bandita, kao i za bezbednost i pacifikaciju otkseka. Za izvršenje njegovih zadataka, komandantu stoje na raspolaganju sve oružane snage koje se nalaze na nje-govoj teritoriji, i to Wehrmacht-a, SS-a, policije, žandar-merije i grani ne straže, koje su mi podre ene kao ko-mandantu zaštitnoga područja Donje Štajerske, ili koje se mogu angažovati za izvršenje zajedni kih zadataka. U po-gledu starešina, granica, oružanih snaga i sedišta, vidi priloge 2—6.

D) *Zadaci*:

I *Zadaci komandanta zaštitnoga područja*:

Sprovo enje zadatka koji mi je dat obuhvata slede e zadatke:

1. *Obaveštajna delatnost*:

Kao najvažnija pretpostavka za suzbijanje bandita vrši se stalno i intenzivno izvi anje koje treba ne samo da utvrdi, saopštava i registruje pojave bandita, ve i da donosi obaveštenja o rukovodstvu bandita, njihovoj snazi, naoružanju, mestima njihovog zadržavanja, na-merama i taktici. U tome cillju ustrojen je pri štabu komandanta zaštitnoga područja centralni obaveštajni ured. Taj ured ima slede e zadatke:

- a) prikupljanje i ocenjivanje prijava,
- b) staranje za podatke i predloge za uspešne akcije,
- c) sastavljanje i davanje dnevnih i mese nih izveštaja o položaju rukovodnome štabu i starešinama otkseka obezbedenja,
- d) vo enje karte o banditskim logorima,
- e) nadzor nad kretanjem i delovanjem bandita,
- f) saslušavanje zarobljenika i onih koji su se dobro-voljno predali,
- g) pregledanje kurirskog i propagandnog materijala,
- h) sopstvena protivpropaganda i štampa,
- i) izgradnja agentske mreže,
- k) kontraobaveštajna odbrana,

- l) tuma ki poslovi,
- m) statistika o sopstvenim i neprijateljskim gubicima.

Da bi se rad Centralnog obaveštajnog ureda Ic organizovao što uspješnije imaju sve jedinice i ustanove policije, žandarmerije, Wehrmacht-a, grani ne straže, željezničke policije, civilne uprave, šumarske službe, prijavljivati pojavljivanje bandita i podnositi sve izvještaje koji bi mogli biti od važnosti za suzbijanje bandita, na najbrži način obavljati u obaveštajnome uredu (put podnošenja izvještaja vidi pod zadacima obavljajnih punktova pri osecima obezbe enja). Da obavljajnom uredu ne bi pristizale prijave koje se ponavljaju i da se time ne bi usporavao njegov rad, naređuje se da se dostavljaju samo takvi izvještaji koji zahtevaju neodložnu akciju. Svi drugi izvještaji dostavljaju se obavljajnom punktu oteka obezbe enja. Izvještaji Centralnom obavljajnom uredu imaju se dostaviti i obavljajnom punktu oteka obezbe enja.

2. *Suzbijanje bandita:*

a) *Borbene snage:*

Oružane snage i ustanove koje se nalaze u zaštitnom području, bez obzira na svoju pripadnost, imaju se u području tako rasporediti

- aa) da raspored jedinica njihovim prisustvom smiruje velike delove područja,
- bb) da se jedinice mogu uvesti neodložno u akciju na svakome mestu zaštitnoga područja,
- cc) da se mogu prikupiti u težištu borbe i da se bez teškoća mogu privesti rezerve.

b) *Rezerve:*

Za hitne akcije na celoj teritoriji zaštitnoga područja određuju se sledeće jedinice, kao rezervu komandanta zaštitnoga područja:

Otesek obezbe enja	1	žandarm. akc. vod, Ptuj,
„	4	1. eta 922 btl., Kum,
„	5	2. eta SS-pol. puka 19,
„	6	2. eta pol. puka 17

Podru je Grada Celje žandarm. akc. eta
1. eta protivtenkovskog rez.
btl. 48
vod samohod. topova 14. pol.
oklop, ete

Rezerve stoje, uopšte, na raspolaganju komandanti-
ma otseka obezbedenja. U borbi treba rezerve po-
staviti tako da se mogu odmah izvući.

c) *Velike akcije:*

Sprovođenje akcije koja prelazi okvir puka ili te-
ritorijske otseka obezbedenja isključivo je u nadležno-
sti komandanta zaštitnoga područja. Rukovođenje
takvom akcijom komandant zaštitnoga područja pri-
država sebi. U pojedinim slučajevima, može koman-
dant zaštitnoga područja da odredi drugog rukovodioca akcije.

3. *Obezbeđivanje zaštitnoga područja:*

Komandant zaštitnoga područja izdaje potrebna uput-
stva za obezbeđivanje važnih objekata u području, na-
ročito preduzeća važnih za rat, žetve i šumarstva.

II. *Zadaci komandanta otseka obezbedenja:*

1. *Opšti zadaci:*

Određeni komandanti otseka obezbedenja zaštitnoga po-
dručja Donje Štajerske, odgovorni su za sve zadatke u
suzbijanju bandita, kao i za pacifikaciju i bezbednost
njima dodeljenog prostora.

2. *Obaveštajna služba:*

Sve jedinice i ustanove, bilo koje vrste, koje se nalaze
u otseku obezbedenja imaju se angažovati za dostav-
ljanje izveštaja. Ovi izveštaji treba da se odnose
ne samo na pojavu i kretanje bandita, već imaju obu-
hvatiti i obaveštenja sa teritorije otseka. Komandanti
otseka obezbedenja treba da izdaju odgovarajuće di-
rektive i da tako utvrde i obezbede brz put podnošenja
prijava. U cilju bržeg prikupljanja svih snaga u slučaju
akcije i bržeg ocenjivanja prijave, svaki rukovodilac
otseka obezbedenja treba da ustroji obaveštajni punkt

(Ured za prijave). Ovaj punkt služi, isto tako kao i centralni ured kod komande zaštitnog područja, za brže i bolje korišćenje primljenih izveštaja.

Obaveštajni punktovi imaju sledeće zadatke:

- a) brzo korišćenje prijave o banditima,
- b) prikupljanje podataka za uspešnije suzbijanje bandi u otseku obezbeđenja,
- c) održavanje prisne veze sa svima jedinicama u otseku obezbeđenja, radi skraćivanja službenog puta podnošenja izveštaja,
- d) sastavljanje i podnošenje dnevnih izveštaja,
- e) vođenje karte banditskih logora, nadzor nad kretanjem i delovanjem bandi,
- f) saslušavanje zarobljenika i onih koji su se dobrovoljno predali, korišćenje kurirskog i propagandnog materijala i vođenje sopstvene protivpropagande,
- g) izgradnja agentske mreže,
- h) kontraobaveštajna odbrana,
- i) statistika sopstvenih i neprijateljskih gubitaka.

3. *Suzbijanje bandi:*

a) *Opšte:*

Komandanti otseka obezbeđenja imaju, na osnovu sopstvenog saznanja, kao i izveštaja obaveštajnog punkta i Centralnog obaveštajnog ureda, da svima snagama koje im stoje na raspolaganju vrše suzbijanje bandi. Potrebna je najveća aktivnost.

b) *Organizovanje oružanih snaga:*

Komandanti otseka obezbeđenja imaju organizovati sve nemačke jedinice, ustanove, i sve muškarce koji su sposobni da nose oružje, određuju i ih na zadatke suzbijanja bandi, odn. zaštite mesta ili važnih objekata. Nijedan Nemačkinac ne sme mirovati neiskorišćen. I žene se mogu upotrebiti za službu osmatranja ili izveštavanja, ali samo uz saglasnost policije bezbednosti i SD-a. Njihovu dрукuju upotrebu treba uzimati u obzir.

c) *Akcije:*

U cilju suzbijanja bandi na teritoriji jednog otseka obezbeđenja, na elno se zadužuje tom odgovornošću

komandant oteka. Njemu stoje na raspolaganju napred navedene oružane snage. Da bi mogao u svako doba da se ravna prema položaju, potrebno je ustrojiti jedinice u pripravnosti. U tu svrhu komandanti određuju sledeće jedinice:

d) *Udarne jedinice:*

Celu teritoriju oteka, a naročito poznate banditske prelake treba nadzirati putem snažnih udarnih vodova i jedinica u zasedama. Veza između udarnih vodova i jedinica u zasedama, s jedne, i komandi koje se nalaze u oteku obezbeđena, s druge strane, mora biti obezbeđena.

e) *Jedinice u pripravnosti:*

Nadalje komandanti oteka obezbeđena formiraju te ili vodove u pripravnosti, koji se mogu aktivirati u svako doba dana i noći i najbrže na in. Međutim, ovi se ne smeju vezivati za kasarne.

f) *Izviđači protivbande:*

Angažovanje, vođenje starih i novo organizovanih izviđača, dostavljanje agenata, kao i novo formiranje protivbandi vrši se samo preko mene. U tome cilju imaju se sporazumno sa ispostavama i uporištima Sipo i SD-a potražiti poverljivi i sposobni ljudi, a o njima meni podneti izveštaj.

4. *Obezbeđivanje objekata:*

Snage koje su određene za obezbeđivanje objekata naopćenito ne smeju biti upotrebljene u akcijama suzbijanja bandi. Tim snagama treba naopćenito odrediti prostor izvan objekata koji imaju da drže pod stalnim nadzorom i da na njemu vrše izviđačke patrolama. Izuzetno se te snage mogu upotrebljavati i za akcije, u slučaju ako se ove vrše u neposrednoj blizini objekta, da time ne bude objekat neposredno ugrožen. Snage, određene za opremanje objekta, moraju izraditi bunker i biti tako snabdevene municijom, da se ona ne može sva utrošiti i da se objekat može tako dugo braniti, dok ne pristigne pomoć. Za svaki takav objekat određeni su, prema naredbi komandanta oteka obezbeđena, planovi

za uzbuđu i odbranu. Izgradnju obezbeđenja objekta i bunkera i sastavljanje planova treba stalno kontrolisati. Probnim uzbunama treba vršiti proveru pripravnosti trupe. Za uvanje objekata vađe naredbe za borbene i posadne komande (Viši vo a SS i policije u Vojnoj oblasti XVIII od 8.7.1944 br. dnev. L 2013/44 g. i 1.10.1944 br. dnev. L 3477/44 g.).

5. *Obezbe ivanje železni ke pruge:*

Snage koje su odre ene za obezbe ivanje železni ke pruge na elno ne smeju biti upotrebljene za ofanzivno suzbijanje bandi. Od toga može biti izuzetaka samo ako se akcija može vršiti sa same obezbe ivane pruge, — napr. poja avanje blokade duž obezbe ivane pruge, obezbe ivanje transporta za borbene snage duž obezbe ivane pruge.

6. *Obezbe ivanje mesta:*

Svako mesto u kome se nalaze nema ke oružane snage treba utvrditi bunkerima. Komandanti otseka obezbeđenja odredi e mesnoga komandanta koga e potvrditi komandant zaštitnoga podru ja. Za ovoga vađe direktive za borbene i posadne komandante (Viši vo a SS i policije za Vojnu oblast XVIII od 8.7.1944 br. dnev. L 2013/44 g. i 1.10.1944 br. dnev. L 3477/44 g.).

U mestu u kome su smeštene jedinice, odre ene za akcije, bunker mora biti tako ure en da prilikom eventualnog napada u vreme kada se jedinica nalazi izvan mesta, može biti održan sa malim brojem ljudi.

7. *Drugi zadaci:*

Komandanti otseka obezbeđenja nadalje su odgovorni za

- a) obezbe ivanje šumarstva,
- b) obezbe ivanje žetve i njenog smeštaja,
- c) saradnju sa akcijama policije bezbednosti i SD-a,
- d) obezbe ivanje i opravku važnih vojnih objekata koji nisu stalno zastraženi,
- e) obezbe ivanje transporta, i to utoliko, koliko to ne vrše snage za obezbe ivanje pruge i snage za obezbe ivanje objekata.

Izvršenje ovih zadataka ima se po mogu nosti radi uštede snaga vršiti u okviru suzbijanja bandi.

f) uništavanje padobranaca (Vidi: moju naredbu od 8.11.1944 br. dnev. 135/44 g. Rs).

8. *Veze:*

Treba koristiti sve postojeće veze i sredstva za vezu. Dodatna sredstva za vezu imaju se upotrebljavati tamo, gde treba računati sa veštinama. Mogućnost održavanja veze mora se videti iz telefonskih i telegrafskih skica koje sadrže jasnu sliku svih jedinica i ustanova koje se nalaze u otkonu obezbeđenja.

E) *Izvršenje:*

1. Ova naredba stupa odmah u dejstvo. Moja naredba od 14.9.1944 — Ia — br. dnev. 55/44 g. ima se uništiti.
2. Jedinice pomenute pod I I 3 b i D II 3 e i f treba formirati i rasporediti do 20.2.1945.

F) *Rokovi:*

Otkoni obezbeđenja javljaju:

1. Izvršenje uz E II 2 do 20.2.1945. Do toga roka ima se podneti i izveštaj o rasporedu starešina, snaga, granica, i sedišta za obezbeđenja mesta.
2. Obezbeđenje objekata oružanim snagama do 25.2.1945.
3. Dolaske i odlaske oružanih snaga, koji se vrše na teritoriji otkona obezbeđenja treba stalno prijavljivati (U pogledu davanja izveštaja uopšte, potsećam na naredbu Višeg vođe SS i policije u Vojnoj oblasti XVIII od 22.11.1944 i na svoju naredbu od 28.1.1945).

G) *Komandni položaj:*

Komandni položaj komandanta zaštitnoga područja nalazi se u Celju, Grabengasse 4, tel. Celje 261. Prilikom akcija za suzbijanje bandi borbeni položaj je komandni položaj. Stalni komandni položaj u Celju dejstvuje i u to vreme. Komandanti otkona obezbeđenja imaju sebi takođe ustrojiti komandni položaj.

Za ta nast:
Schell s. r.
SS-major i major generalštaba
policije

Potpis: dr Kühhas
pukovnik policije poretka

Prilog br. 1 uz Posebnu naredbu o ustrojstvu zaštitnih područja i otseka obezbeđenja od 15.2.1945 br. dnev. 565/45 taj. predm. Reich-a

Oružane snage komandanta zaštitnoga područja

a) *Policiske snage:*

SS-pol. puk 17
SS-pol. puk 19 bez III. bataljona
III dobrovoljni pol. puk »Srbija« (ukoliko se nalazi u zaštitnom području)
Pol. konji ki bataljon »Srbija« (ukoliko se nalazi u zaštitnom području)
Žandarmeriska operativna eta Celje
1. vod 14 tenkovske ete
Operativne snage tehničke pomoći Donje Štajerske

b) *Snage Wehrmacht-a:*

Dopunski puk 18 (ukoliko se nalazi u zaštitnom području)
Zaštatni puk »Zidani most« (ukoliko se nalazi u zaštitnom području)
Dopunski puk 118 (ukoliko se nalazi u zaštitnom području)
Graniarski podotsek 18

c) *Ostale snage:*

Puk Wehrmannschaft-a »Donja Štajerska« (Volkssturm)¹⁾
Posebna eta SS (Volkssturm)

d) *Pored toga se mogu upotrebiti sledeće jedinice:*

Izviđački bataljon Slovenjgradec
Antitenkovski bataljon 48 Celje
Laka protivavionska baterija za naročite zadatke 7388 Celje

¹⁾ Volkssturm — poslednja odbrana, mobilisana u jesen 1944 godine od maloletnika, staraca i lica nesposobnih za vojnu službu.

9. motorizovana telefonska eta Wis.

Delovi planinskog puka 138

Jedinice transportnih formacija vojne grupe F
Ove snage, izuzev grani ara i lake protivavion-
ske baterije 7388, obrazuju pripravne jedniice.
Ukoliko su jedinice, navedene pod b), angažo-
vane uvanjem zelezni ke pruge, one se mogu
upotrebljavati za suzbijanje bandi jedino u ok-
viru njihovih zadataka.

Akcijama jedinica 14. i 31. dobrovoljne SS peša-
diske divizije komandova e Viši vo a SS i po-
licije u Vojnoj oblasti XVIII.

DELATNOST ZAŠTITNIH PODRUJA

Iz dnevne zapovesti štajerskog zaštitnog područja proizlazi njegova praktična delatnost i aktivnost njegovih snaga na terenu.

DOKUMENAT BR. 139

Komandant zaštitnog područja

Donja Štajerska — Ia

Mesto štaba, 17.10.1944.

Dnevna zapovest b r. 1

1. Izveštaji o bandama (Ia).

Još jednom ukazujem osecima obezbeđenja da se obavestjenja o pojavi bandi (preko 100 ljudi) imaju neodložno upućivati meni. Nije potrebno vezivanje za dnevni izveštaj. Starešine oteka obezbeđenja ukazuju na svima ustanovama i jedinicama, koje se nalaze u oteku, na ovo hitno javljanje uz naznaku prijavnoga mesta u oteku obezbeđenja.

2. Uporišta (Ia).

Odbrambena postrojenja u uporištima starešine oteka obezbeđenja se stalno kontrolisati i unapređivati uputstvima i sugestijama. Ukazuju na zapovest o uporištima i na smernice, koje su u vezi s tim izdate, skreću pažnju da u uporišta moraju biti uključena po mogućnosti sva privredna postrojenja i industrije kao i službene ustanove. Uporišta se imaju obrazovati svuda, gde se nalaze nemačke jedinice. U većim mestima sa više jedinica se, po potrebi, ustrojiti više uporišta. Pritom ponovo skreću pažnju na potpuno uključivanje svih pouzdanih ljudi koji mogu nositi oružje.

3. Zaštita objekata (Ia).

U zaštitnim objektima, kao naprimer u električnim centralama, ne smeju se zadržavati žene stražarskoga ljudstva. Snage koje su upotrebljene za zaštitu objekata treba da prebace vreme odmora u dnevne sate, kako bi a

toku no i sve snage bile najbrže spremne za akciju, pa da time bude isklju en momenat iznena enja sa strane bandita. To važi i za žandarmeriske stanice i uporišta. Ne sme se desiti da napr. banditi izvuku ljudstvo žandarmeriske stanice u no noj ode i iz kreveta.

4. *Planovi miniranja (Ia).*

Prilikom miniranja uporišta, mostova objekata i t.sl. imaju se saobrazno propisima, sa initi planovi miniranja, koje treba prilikom smene predati nasledniku. Obeležavanje minskih polja ima se vršiti samo na nema kom jeziku.

5. *Se a šume i uklanjanje prepreka (Ja).*

Nepregledna mesta na drumskim krivinama i t.sl. treba po mogu nosti osloboditi se om šume. Teško e sa šumskim vlastima, koje bi eventualno tom prilikom mogle da nastanu, treba uzeti na sebe. Još jednom skre em pažnju starešinama otseka obezbedenja da nareda da se energija no sprovede potpuno uklanjanje stabljika od kukuruza i sun-cokreta kao i drugih ostataka žetve, koji protivniku omogu avaju zaklonjen prilaz.

Mastilom:

Zand, kapetanija
Maribor

Štambilj: Zand. kapetanija Maribor
Priljeno 21 okt. 1944
Dl. br.
Delov. br. A V/5 sa pril.

Paraj:

6. *Vozne i stani ne kontrole (Ia).*

Starešine otseka obezbedenja e sa njima podre enim snagama i jedinicama, koje mogu biti upotrebljene za suzbijanje bandi, vršiti vozne i stani ne kontrole u razli ito vreme i stalno u drugim mestima. Sprovo enje mera ima se vršiti u sporazumu sa vlastima železni ke policije. Pre svega treba temeljito pregledati prtljag, da bi se na taj na in spre ila razaranja železnih postrojenja.

7. *Pljačka (Ia).*

Viši vođa SS i policije još jednom ukazuje na zabranu pljačke. SS-ovski i policijski sudovi imaju zadatak da najstrožije kažnjavaju prekršaje ove zabrane. U svakom slučaju se ispitati, ne postoji li delo nedovoljnog službenog nadzora.

8. *Automobilska oprema (K) .*

Sva motorna vozila snabdeti dovoljnom količinom paketa sa zavojima. IVb ima staviti na raspolaganje potrebne količine zavojnoga materijala.

9. *Smeštaj trupa (Ia).*

Ako se u otsecima obezbedenja pojave kožne odeljenja, treba te jedinice odmah prijaviti ovamo sa naznakom starešine, brojnog stanja i naoružanja.

10. *Ideološka nastava (Ic).*

Starešine jedinica treba da vrše u pojačanoj meri ideološku nastavu. Oni treba da vode računa o trenutnim prilikama. Ne mogu prihvatiti kao izvinjenje oskudicu u vremenu. U uporištima treba privući u ideološku nastavu pripadnike nemačkih službenih ustanova kao i nemačko civilno stanovništvo. Treba postići da svaki Nemačkinac ovde, u akcionoj teritoriji, bude podržavan u svome stavu, da postane nacionalsocijalističkim vojnikom odn. vojnikom nacionalsocijalistom.

11. *Značka za borbu protiv bandi (IIa/b).*

Policijske jedinice, službene ustanove i otseci obezbedenja ne treba da mi podnose predloge za odlikovanje pripadnika divizije za naročitu upotrebu 438 značke za borbu protiv bandi. Ti predlozi idu sopstvenim službenim putem.

u. z. Schell s. r.

(Schell)

SS-major i generalštabni major
policije

Razdelnik u konceptu

P r e p i s

Viši vođa SS i policije
u Vojnoj oblasti XVIII
Rukovodni štab za suzbijanje bandi

Ia

Mesto štaba, 7 oktobra 1944.

*Posebna naredba
o dnevnim jutarnjim i večernjim izveštajima!*

Komandanti zaštitnih područja će, po ev od ovoga trenutka, podnositi pored iscrpnog Ic-izveštaja¹⁾, svakodnevno po jedan Ia-jutarnji i večernji isveštaj²⁾ o svima jedinicama koje su upotrebljene u suzbijanju bandi.

a) *Jutarnji izveštaj* (do 8.00 u Rukovodnom štabu):

Jutarnji izveštaj mora sadržati: naročita zbivanja i tokovi, promene neprijateljskog položaja i saobrazno tome promene sopstvenih namera.

b) *Večernji izveštaj* (do 20.00 u Rukovodnom štabu):

1.) *Položaj kod neprijatelja:*

Delatnost, pokreti, mesta zadržavanja i verovatne namere bandi (ovde treba jasno izneti, odakle potiče izveštaj), kratice vidi u prilogu.

2.) *Delatnost jedinica na dan podnošenja izveštaja i namere za sledeći dan:*

Ovde treba za jedinice koje se nalaze u akciji javiti: postignute linije odn. sektore pojedinih jedinica, promene u smeštaju, promene komandnih mesta (do uključivo bataljona), gde je došlo do dodira sa neprijateljem (sopstveni gubici, neprijateljski gubici, plen) odvojeno po jedinicama.

3.) *Naročiti događaji:*

(Požari, prirodne katastrofe, nesreće u rudnicima, vazdušni napadi).

P. n.

Potpis

SS-major i generalštabni major
policije

Razdelnik u konceptu

*1) Izveštaji po obaveštajnoj liniji (Ic-služba).

*2) Izveštaji po operativnoj liniji (Ia-operativna služba u štabu).

Prilog uz Posebnu naredbu!

Predmet: Izveštavanje o položaju

Radi pojednostavljenja podnošenja izveštaja i neophodno potrebnog rasterećenja teleprinterskog saobraćaja postupati prema sledećim na elima:

- 1.) Znatna ušteda prostora postiže se sabiranjem jednovrsnih pojedina njih služe pod jednu oznaku.

Primer: »Mnogobrojne pljačke snabdevanja: mesto, mesto, mesto, itd.

Prinudna regrutovanja: mesto (30 ljudi), mesto (3 pripadnika vojske), mesto (27 radnika) itd.

Atentati protiv ličnosti: mesto, mesto, mesto, itd.
Kvarenje postrojenja za vezu: mesto, mesto, mesto, itd.

Samo naročito interesantne, po svojim posledicama teške prepade bandi, treba pritom navesti odvojeno sa ta njihovim podacima.

- 2.) Pri naznakama mesta uvek naznačiti i broj mreže ratnog vazduhoplovstva (iza dotičnog mesta). Ukoliko pri drugim bližim oznakama mesta sledi i oznaka u kilometrima, ima se izostaviti znak km. Primer: Horodec (4382) ili Horodec (20 O Kobrin).
- 3.) Tekst treba rašifrovati u pasuse prema smislu. Pasusi se, s obzirom na trakaste teleprintere, obeležavaju pored novog reda još i dvema povlakama.
- 4.) Imena bandi, banditskih brigada, banditskih divizija, izviđačkih trupa, uvek u navodnicima, dakle polk »Grišin« (W 339).
- 5.) Pri obeležavanju jedinica ima se uvek staviti kosa crta umesto tačke. Primer: rim 3/SS-pol. puk. 15.
- 6.) Poželjne su, pokušaj radi, sledeće skraćene formule:

a) *Tačke skraćene formule:*

Bandenbewegung (pokret bande)	— — —	Bdbw
Bandenflugplatz (banditski aerodrom)	— —	Bdfp
Bandenlagen (logor bandi)	— — — —	Bdla
Grossbande (velika banda)	— — — —	Grbd
Mittelbande (srednja banda)	— — — —	Mibd
Kleinbande (mala banda)	— — — —	Klbd

poljsko	— — — — — — — — — —	pin
	(Pažnja! Ne pobrkati sa Po = policija)	
rusko	— — — — — — — — — —	rus
srpsko	— — — — — — — — — —	ser
slovena ko	— — — — — — — — — —	slo
sovjetsko	— — — — — — — — — —	swj
francusko	— — — — — — — — — —	frz
gr ko	— — — — — — — — — —	gri
rumunsko	— — — — — — — — — —	rum

c) *Opšte ili dosada ve dobro uvedene skra ene formule:*
N; O; S; W; OSO¹) itd. (Stranu sveta samo tako navesti, O
ozna ava dakle, istok ili isto no, S jug ili južno).

Bfh	_____	Bahnhof (stanica)
EA	_____	eigene Aufklärung (sopstveno izvi anje)
VM	_____	Vetrauensmann-Aussage (iskaz agenta)
GA	_____	Gefangenaussage (iskaz zarobljenika)
EM	_____	Einwohnermeldung—Bevölkerungsaussage
	_____	(izveštaj iz stanovništva, iskaz stanovništva)
RA	_____	Rote Arme (Crvena armija)
PO	_____	Polizei (policija)
Sipo	_____	Sicherheitspolizei (Policija bezbednosti)
Orpo	_____	Ordnungspolizei (Policija poretka)
Gend	_____	Gendarmerie (žandarmerija)
Fhr	_____	Führer (vo a)
angebl	_____	angeblich (navodno)
as Qu	_____	aus sicherer Quelle (iz pouzdanog izvora)
usw.	_____	und so weiter (i tako dalje)
MG	_____	Maschinengewehr (mitraljez)
MP	_____	Maschinenpistole (mašinski pištolj)
Gew.	_____	Gewehr (puška)
Pist	_____	Pistole (pištolj)
Mun	_____	Munition (municija)
Spst	_____	Sprengstoff (eksploziv)
Hgr	_____	Handgranaten (ru ne bombe)
Ausr.	_____	Austrüstungsgegenstände (predmeti opreme)
Bekl	_____	Bekleidungsstücke (predmet ode e)
Prop	_____	Propagandamaterial (propagandni materijal)

d) *Kratice se imaju upotrebljavati bez ta ke, da bi se
izbeglo brkanje sa ta kom na kraju re enice.*

¹) N(ord) = sever; O(st) = istok; S(tid) = jug; W(est) = za-
pad; OSO = istok-jug-istok.

DEMORALISANJE OKUPATOROVOG APARATA

Govor, koji je SS-general Roesener održao 9 septembra 1944 pred starešinama aparata koji mu je bio podre en, ilustruje pojave demoralizacije i unutrašnjeg raspada u okupatorovom aparatu.

DOKUMENAT BR. 141

Viši vo a SS i policije
u Vojnoj oblasti XVIII
Rukovodni štab za suzbijanje bandi
I a Mesto štaba, 15 septembar 1944.

U prilogu se dostavlja govor SS-general a i general a policije R ö s e n e r - a u prepisu.

P. n.
Potpis ne itak
SS-major
i major pol. poret.

I prilog

Komandant policije bezbednosti i SD-a <i>na Bledu</i>	<i>Olovkom:</i> 1) Bucher-u Schenck-u Purmann-u Knegr-u na znanje
Rukovodiocu odeljenja III	2) u akta

Bled, 25.9.1944.

Priloženi prepis govora SS- general a i general a policije R ö s e n e r - a dostavljam radi znanja i saopštenja pripadnicima toga odeljenja.

Overava:
Bontenackels s. r.
kane. nam.

Potpis: P e r s t e r e r
SS-potpukovnik

P r e p i s

Viši vođa SS i policije
u Vojnoj oblasti XVIII
Rukovodni štab za suzbijanje bandi
Dnev. br. L 1554/44 Mesto štaba, 13 septembra 1944.

Govor SS-generalata i generalata policije Rösener-a
pred komandantima, starešinama jedinica i okružnim
starešinama, 9 septembra 1944.

Smatrao sam potrebnim da sam održim zaključni govor na današnjem dogovoru komandanata, kako bih vam i u ovoj prilici izrazio ono, što iziskuje položaj. Molim da se moje želje, iznesene u toj vezi, istovremeno prime kao naredbe i sprovedu na odgovaraju i na in.

Imam utisak da su naredbe, koje sam doneo u poslednje vreme, kod svih izazvale nekakvo stanje nervoze, da ne kažem straha. Ova činjenica nije niukakvoj srazmeri sa naredbama koje sam izdao i meni je nerazumljivo kako su ove mogle biti shvaćene i sprovedene na in koji pretstavlja bezmalo suprotnost od nameravane svrhe.

Vama je poznato da smo bili prinuđeni po ev od Staljin-grada na otpuštanje, jer je protivnik mogao da dostigne potpunu prednost Reich-a u naoružanju i, na duži rok, mogao da prikupi ratni potencijal koji je daleko nadmoćniji od našega. Morali smo, pre svega, dobiti u vremenu, da bismo mogli u svima fazama opet da dostignemo savezni naoružanje. U me uvremenu se, me utim, u mnogim štabovima i komandnim Ustanovama razvio pozadinski život, koji u zabrinjavaju o meri potsepa na prilike koje su postojale u vremenu od 1914—18, naročito u Francuskoj. Ovi štabovi su mislili da mogu sebi dozvoliti da u svoj na in života dopuste prodiranje više nego mirnodopskih manira, pošto su o igledno bili mišljenja da pobeđu ve imamo u džepu i da zbog toga više nema potrebe za uzornim vojničkim držanjem. Führer je, na osnovu ovih saznanja, izdao naredbu da zapovednici, komandanti i rukovodioci službenih ustanova imaju u potpunosti da iskorene ovaj oblik pozadinskog života. Da bih sproveo ovo Führer-ovo naredbe, ja sam ustanovama koje su mi podrećene izdao nalog:

- 1.) da otpreme nepotrební materijal,
- 2.) da odmah uklone suvišni i nepotrební prtljag pojedinaca.

Ovo je bilo potrebno, pošto je varšavski primer strahovitom jasno om prikazao posledice pomanjkanja vojni ke stege u pozadini. Mnoge su nema ke ustanove zato pale kao žrtve partizana, jer su bile, u toku svog višegodišnjeg pozadinskog postojanja, izgubile svoju me usobnu povezanost, a time i svoju odbrambenu snagu prema ustanícima. Svako je imao pred o ima samo sopstvene interese, svako je tražio sebi samo onaj stan koji mu je izgledao najpogodnijim za njegove privatne interese, a malo ga je brinulo što je time bio u najve oj meri ugrožen ne samo on li no, ve i život svih ostalih. Da bi se sa ovakvim neodgovornim, koliko i sudbonosnim duhom pozadine, blagovremeno i energino obra unalo, naredio sam za grad Ljubljānu da se sve nema ke ustanove i ustanove sa nema kim karakterom imaju koncentrisati, i da se treba i useliti u zajedni ke stanove u povezanim stanbenim blokovima. Time izvršavam — pored postupanja prema ve pomenutoj Führer-ovoj naredbi — istovremeno i nalog Vrhovnog komesara, izdat još pre dužeg vremena.

Šta je sada nastalo iz ove dve naredbe? Ove se naredbe dovode u vezu:

- 1.) sa eventualnim iskrcavanjem saveznika u Jadranskoj obalskoj oblasti,
- 2.) sa vazdušnim desantom na ovdašnjoj teritoriji koji je »sasvim sigurno u toku«,
- 3.) neki se ve služe i izrazom »pacovi napuštaju brod koji tone«, »Nemci se obezbe uju, sklanjaju svoju imovinu u bezbednost, da bi pri nastupaju im doga ajima što brže mogli i sami da se sklone u bezbednost«.

Žalosna je pojava nervoze i pomanjkanja skupne svesti, kada izvesne službene ustanove prelaze — nije mi sasvim jasno iz kakvih razloga — na smeštanje pripadnika svojih porodica u lazarete, ime bolesnicima i ranjenicima oduzimaju krevete. Žalostan je znak, kada vode i oficiri i inovnici prilikom sprovo enja pripremnih mera ispoljavaju držanje, da ceo svet dobija utisak da su ti oficiri i inovnici izgubili svoje živce odn. glavu. U kakvoj meri oni time pomažu protivniku i škode ugledu Reich-a verovatno ne moram ni da naglasim. Potse am na to da nam je Führer stalno go-

vorio da rat dobija onaj koji ima bolje živce, a radi se o tome da se protivniku dokaže da mi imamo bolje živce.

Radi razjašnjenja ovih događaja navodim vam sledeći primer:

Neko je podigao sebi lepu veliku kuću. Da ne bi ostao sasvim bez sredstava, ako bi ta kuća eventualno izgorela, on tu kuću osigurava. Ako kuća izgori, na snagu stupa osiguranje protiv požara. Ja vas sada pitam: je li kućevlasnik time, što je zaključio osiguranje protiv požara, stekao makakav povod da kuću napusti, samo zato što bi ta kuća mogla jednom izgoreti.

Neko drugi drži psa i osigurava se protiv odgovornosti za naknadu štete. Životinja je vrlo ratoborna. Treba li sada doti ni da tu životinju zato ukloni, jer je, s jedne strane, ratoborna i što je on, s druge strane, zaključio osiguranje od odgovornosti za naknadu štete? Mislím da mogu, u prvom slučaju, s pravom pretpostaviti da je sopstvenik kuće sve dotle ostati u svojoj kući, dok mu kuća zaista ne izgori nad glavom. On nema nikakvog povoda za prerano iseljavanje, jer je preduzeo samo mere predohrane.

Treba li, u drugom slučaju, sopstvenik psa da odbaci svoga psa, jer on ujeda? Da li je zbog toga dovedena u pitanje mogućnost njegove dalje upotrebe? Verujem da stoga, što je zaključio ovo osiguranje protiv odgovornosti za naknadu štete, ovek ne treba ni da ukloni psa, niti da ga zatvori, jer je preduzeo mere predohrane, pa je stoga osiguran za slučaj da se pojavi njegova odgovornost za naknadu štete.

Ja i ne pomišljam da nepripremljeno pokrenem neku stvar, pošto smo sada prikupili dovoljno iskustva i morali dati dovoljno žrtava. Uveren sam da su u Varšavi mogli biti izbegnuti mnogobrojni gubici ljudskih života i mogao biti sačuvan dragoceni materijal, da su tamo bile blagovremeno preduzete one mere, koje mi ovde u ovom trenutku sprovodimo.

Dalje tvrdim, da smo u francuskom prostoru samo zato izgubili isto tako nenadoknadiv i još dragoceniji materijal, jer pozadinski duh u pozadinskim službenim i komandnim ustanovama, koji je tamo vladao, jednostavno više nije bio dorastao organizacionim potrebama.

Što se tiče položaja u Jadranskoj primorskoj oblasti, hteo bih vam po toj stvari reći i još sledeće: Englezi, Amerikanci,

Sovjeti, kao i svi ostali narodi koji se oružjem bore protiv nas, ta no znaju jedno: ako ne savladaju vojni ki Nema ku za najkra e vreme, oni e sa sigurnoš u izgubiti ovaj rat. Ja vas ovde upozoravam na lanak SS-ovskog ratnog izvešta a Fernau-a, koji je objavljen 30.8.1944 u »Völkischer Beobachtern«, i stavljam vam u dužnost da se ovaj lanak proita u svim ustanovama i da se iz njega izvuku sve pouke koje iz njega proizlaze. Sadržaj toga lanka ne važi samo za italijanski front, on važi i za sva bojišta na kojima se bori nema ki vojnici. Vi znate da ne odajem nikakvu tajnu, ako izjavljujem da se spremaju nova oružja i da mi još hoemo da dobijemo u vremenu, kako bismo ta oružja upotreбили onda, kada trenutak bude povoljan. Godinama smo na svima frontovima pobe ivali i tukli protivnika. Protivnik prvo nije bio toliko vojni ki opremljen kao mi, pa je morao sebi uzeti vremena da umnogostru i svoju proizvodnju naroružanja. Dok je bio prinu en da prima poraze, mobilisao je istovremeno svu svoju energiju da sebi stvori džinovsku kolinu oružja, kojoj u ovom trenutku nismo dorasli. Ali verujte jedno: to su više nema ke ustanove dobro sagledale i blagovremeno preduzele mere da jednoga dana možemo istupiti sa još boljim oružjem. Ovaj trenutak nije više daleko. Rekao sam ve malopre, nova e oružja tada biti upotrebljena, kada za to bude najpovoljniji trenutak. Potpuno je mogu e da emo se na pojedinim frontovima još i dalje povla iti. Tako mogu da zamislim da emo se napr. na zapadnom frontu povu i do linije Maginot, odn. do Siegfried-ove linije. Mogu da zamislim da emo se na jugu povu i otprilike do donjih italijanskih Alpi. Mogu tako e i ia zamislim da emo napustiti još i neke delove na Balkanu.

Ali uvek pri tome imajte na umu samo jedno: nama je stalo do toga da dobijemo u vremenu, a to postizemo u onoj meri, u kojoj možemo napuštati prostore. Pri tome su pokreti otstupanja tamo najplanskiji, gde se ve radilo na pripremanama. Uporni otpor, koji je tako temeljito uvežbavan u vojsci od 100.000 ljudi, mora sada da primenjuje opet svaki pojedini oficir, podoficir i borac. Sovjeti jurišaju nedeljama protiv u vrš ene linije na istoku, kojoj su se približili. Naravno da im pri tome uspeva tu i tamo još poneki prodor. Gledano uopšte, može se, me utim, tvrditi da je celi isto ni front ve stabilizovan i da e jednoga dana stajati u vrš eno,

tako da nijedan crvenoarmejac više ne može i taj front da probije, već da se na njemu iskrvaviti. Ne postoji nikakva sumnja u to, da će to isto biti i na zapadu. Već sada se na zapadu opet očitava front i postepeno se i taj front, koji se kristalizuje, tako da se u vrsti, da će Englezima i Amerikancima teško uspeti da ga probiju. Ako bi se to ipak desilo, dobro, onda ćemo se povući i sve do Rajne. Ali ne verujte da će iko moći uspeti da prođe preko Rajne dalje prema istoku.

Što se tiče nas, u ovdašnjem prostoru, dovoljno smo jaki da protivniku možemo, u slučaju eventualnog vazdušnog desanta, prirediti takav doček da ćemo ga ošamutiti. Hvala bogu, on danas ne može još jedno: da vazdušnim putem dovede ovamo teške tenkove ili silni. Prilikom iskrcavanja padobranaca i pri spuštanju vazdušnih desantnih trupa, koje bi se izvršilo istovremeno sa desantom s mora, predstavljalo bi besmislicu da se vazdušne desantne trupe i padobranici spuste oko 150 km daleko, od mesta obalskoga desanta, u pozadinu kopna.

Vazdušne desantne operacije na zapadnom frontu su to dokazale. One su sprovedene uvek tako, da su trupe spuštene svega nekoliko kilometara od mora. Zasada, neprijatelj ima još toliko posla sam sa sobom, da sebi ne može dozvoliti da prođe ovamo vazdušnim desantom.

Istina, u glavama nekih fantastičara zbiva se drukčije, i ja ne znam šta ste vi jedan drugom sve pričali. Ovi fantastičari, koji nemaju vere u nemačkog vojnika i nemaju vere u sebe, doživljavaju, međutim, ono što se dogodilo nekim narodima koji su fantazirali, kao napr. Italijanima, Rumunima i Bugarima. Verujem, da bi sada ipak bilo vreme, da se dozove opet sve ono u pamet, što nam je Führer godinama propovedao. Zar verujete da je pokret Adolfa Hitler-a zato postao velikim, jer bojažljivi elementi nisu verovali u Führer-a? Ne! Pokret je postao velikim zato, što su borci Adolfa Hitler-a, pa i uprkos najtežih poraza, fanatiki verovali u Führer-a, i naročito verovali u njega baš u onim slučajevima, u kojima je izgledalo kao da će se na njih srušiti katastrofa. Ona reči, da vera premešta bregove, treba svakom pojedincu ne samo da bude ulivena, već maljem utisnuta u glavu. Moramo verovati u svoj narod, jer je on najbolji, moramo verovati u svoj narod jer on želi samo dobro i možemo verovati u svoj narod jer ima najboljeg vođu u koga je ikada svet rodio.

Ja zahtevam sada od svojih komandanata zaštitnih podruja da sprovedu naredbu koja im je izdata. U isto vreme rukovodioci e mi odgovarati za to, da tim merama ne e biti uneseno još vie nemira u stanovništvo, nego što se to ve dogodilo preko nekih nesavesnih elemenata. Umoljavam tako e sve komandante zaštitnih podruja da nastoje da se svugde, gdegod se pojavi makakav nemir, deluje objašnjavanjem. Naroditi pak stavljam u dužnost, svima rukovodiocima službenih ustanova da svima sredstvima, koja im stoje na raspolaganju najoštrije zahvate tamo, gde uju makakve defetističke izjave.

Bilo bi od mene neodgovorno i lakomisleno, da vodim politiku koja i da ne preduzmem pripremne mere. Nadam se da ste me u toj ta ci u potpunosti razumeli.

Totalni rat zahteva sada od svih potpuno zalaganje. Konstatujem da postoji još ustanova koje subotom popodne, odn. sredom popodne, ond. nedeljom vrlo malo rade ili uopšte ne rade. O ekujem da e to od danas biti ukinuto i naredjujem da sve službene ustanove odmah zavedu desetodnevni radni dan. Tamo gde se ne angažuju sve snage, odmah se ima otpoeti smanjivanjem štabova. I ja u i u malome štabu koji imam za suzbijanje bandi, morati, da pre eni na otpuštanje ljudi i žena za druge radove.

Kao što sam, dalje, izvešten, nalaze se navodno u Ljubljani pripadnici porodica vojnih lica, u koje ubrajam naravno i SS i policiju. I u Gorenjskoj treba da je isti slu aj. Nije valjda potrebno više nikakvo naro ito ukazivanje da u oblasti u kojoj se vode borbe protiv bandi, članovi SS-ovskih porodica, prema naredbi Reichsführer-a SS, nemaju nikakva posla. Zato njih treba odmah ukloniti. Prilikom poslednje konferencije komandanata, rekao sam da moja gledišta postaju sve oštrija, ukoliko duže traje rat. Imam razloga da u vezi toga pomenem još slede e ta ke: javljano mi je za slu aj oslobo enja zatvorenika za koji je izre ena apsolutno pre-mala kazna. Jedan policiski narednik dobio je zadatak da odvede nekog zarobljenika. Umesto da ga uredno preda, on je jednostavno dozvolio da ovaj pobegne. Narednik je prošao sa smešno malom kaznom. U svakom ovakvom sluaju, ima se o delu predati izveštaj SS-ovskom i policiskom sudu. Ukazujem komandantima izri ito, da sadašnje merilo u odmeravanju kazne ni izdaleka više ne zadovoljava. Umoljavam,

tako e, da se ubudu e izveštajima o borbama da malo više verovatno e i da se odustane od nejasnog i neodre enog na-ina izražavanja, kao što sam ovih dana itao u jednom izveštaju. Tu je, izme u ostaloga, bilo re eno: »Verovatno je bilo 43 mrtva neprijatelja«.

(Na ovome mestu slede moja izlaganja, u injena u vezi sa molbama za odsustvo, povodom evakuacije lanova porodica i o jahanju oficira, podoficira i vojnika).

Dalje poglavlje pretstavlja davanje odlikovanja i posnih zna ki. Ono što mi je u poslednje vreme predlagano, toliko je neverovatno i pokazuje nerazumevanje pojedinih komandanata, da nisam mogao, a da se po toj stvari jedanput prili no oštro ne izjasnim. Nadam se da je ovo ukazivanje dovoljno.

Od 1939 godine, mi smo izašli na megdan najve eg svet-skog hrvanja svih vremena. Ceo svet stoji protiv nas, teško naoružan i uz ne uvenu mobilizaciju ljudi i materijala, da bi nas uništio. Malodušni narodi, koji veruju da blagovremeno mogu isko iti iz evropskog brzog voza, da bi time spasi svoj život, morali su to gorko da plate. Italija je bila prva, i verovala je da može na i milosti kod saveznika nekakvom Badogli-evom vladom i uklanjanjem Duce-a, uz odvajanje od svoga saveznika, Nema ke. Šta se sada s njima zbilo? Cela zemlja je bojište, razorena je. Hiljade nevinih žena i dece moraju zbog toga da pate. Rumuniju, koja je godinama vojevala s nama, rame uz rame, sa maršalom Antonescu-om na elu protiv boljševizma, njen je kralj podmuklo prodao i izdao. Bugarima se desilo to isto. Ovi su narodi zamišljali da e ih sovjetski Rusi srda no primiti i sada moljakaju za milost od gospodina Staljina. To su narodi koji više nisu verovali u sebe. Ne veruite nikako da e Sovjeti. Englezi ili Amerikanci, uz sva obe anja, ove narode ostaviti u životu. Oni znaju samo za jedno: Sovjetska Rusija za svet-sku revoluciju, a Anglo-Amerikanci za kapitalisti ki imperijalizam koji žele da prošire preko celoga sveta da bi podvlastili narode.

Mi smo upu eni na sebe, mi u sebi imamo toliko snage i energije. Ovo dvoje, pravilno primenieno, prkosi celome svetu a razbija tako e i naše protivnike. Ako kažem, pravilno primenjeno, onda vezujem zato bezuslovnu fveru u našega Führer-a, u naš narod i u našu pobedu.

Hteo bih svoja izlaganja da zakljuim jednom Goethe-ovom izrekom:

»Nikad ne sme ovek, narod, smatrati da je došao kraj. Gubitak dobara se može nadoknaditi, za druge gubitke teši nas vreme. Jedno je zlo samo neizleivo: kada jedan narod sam diže ruke od sebe«.

Bled, 21 septembra 1944.

Za ta nost otpravka

Schwenner s. r.

kane. službenik

Okrugli štambilj:

Komandant policije bezbednosti i SD-a
u ponovo osvojenim oblastima Koruške
i Kranjske

RASPAD OKUPATOROVIH SNAGA

U poslednjoj fazi rata organizacija koja je stajala pod komandom „Rukovodnog štaba za suzbijanje bandi“ dobila je, pored ostalih, još i zadatak da prikuplja pripadnike Wehrmacht-a koji su se razilazili iz svojih jedinica u kojima je nastupio raspad.

DOKUMENAT BR. 142

Žandarmeriska kapetanija Maribor, Donja Štajerska
A V/5 Maribor, 17.4.1945.

Predmet: Raspršeni, prikupljanje.

Veza : Telefonska naredba
Komandanta zaštitnoga područja
pukovnika dr Kühhas-a od 17.4.1945.

»Prema nare enju Rukovodnoga štaba u Ljubljani ima žandarmerija prikupljati raspršene pripadnike borbenih jedinica i privoditi ih vojnoj žandarmeriji ili prvoj najbližoj jedinici Wehrmacht-a kako bi mogli biti odmah opet upu eni na front.

Pritom dolazi prvenstveno u obzir Dravska dolina, i stanice koje se tamo nalaze, imaju toj stvari posvetiti naro itu pažnju«.

Ovo nare enje saopštiti svima žandarmeriskim stanicama. Upu eno istovetno i:

1. Žand. sreskom starešini u Mariboru i Ptuju na postupak.
2. Obaveštenje
gospodinu ppuk. Pol. por. Maywald-u i
gospodinu majoru Pol. por. Lange-u u Mariboru

Grothe s. r.
SS-kapetan i
kapetan žandarmerije

ISPRAVKE
VAŽNIJIH ŠTAMPARSKIH GREŠAKA

Strana	Red	Stoji	Treba
6	1 ozdo	okupatorskih	okupatorovih
17	3 ozgo	o nekom	o nekim
25	6 ozdo	Zazad	Zapad
26	7 ozdo	spupiti	stupiti'
45	10 ozgo	Izdavanje	Izdvajanje
45	13 ozgo	da li na eno	da li je na eno
48	8 ozdo	pregledno je upu uje	pregledno ih upu uje
52	Pod „Predmet“	plan za stvarnu	plan za stvarnu
56	7 ozdo	se pokazali	se pokazalo
75	4 ozdo	je referat	je referent
88	20 ozgo	održavanja	održavanje
88	6 ozdo	Pra tome	Pri tome
94	12 ozgo	župskih vo a ²)	župskih vo a ¹)
94	Fusnota	²) Gauleiter-a	¹) Gauleiter-a
147	15 ozdo	se beležiti	se ubeležiti
165	3 ozdo	bezbednosti i SD-a	bezbednosti i SD-a —1
181	1 ozdo	o ekuju i držanje	o ekuju e držanje
208	4 ozdo	ceo red se izbacuje i dolazi:	redbi od 14 aprila 1941 godine. Izvršioi e zgubiti svako
219	14 ozdo	utvr uje se	utvr uju se
242	12 ozgo	Navedeno	Navedena
250	18 ozgo	u pogledu	u pobedu
264	16 ozgo	istima	istina
300	Fusnota ²)	Nationalsozialistiche	Nationalsozialistische
326	18 ozdo	kazneni nalazi	kazneni nalozi
416	Fusnota ²)	Wehrmannschaft	Wehrmannschaft
442	Potpis	Kutschera	Kutschera
459	„	kartoteka agenta	kartoteka agenata
460	„	kartoteka agenta	kartoteka agenata
462	„	kartoteka agenta	kartoteka agenata
481	15 ozgo	disciplini, izgleda	disciplini, izgledu
518	9 ozdo	javljano mi je	javljeno mi je